thriller & mystery

MATTHEW PEARL

CLUBUL DANTE

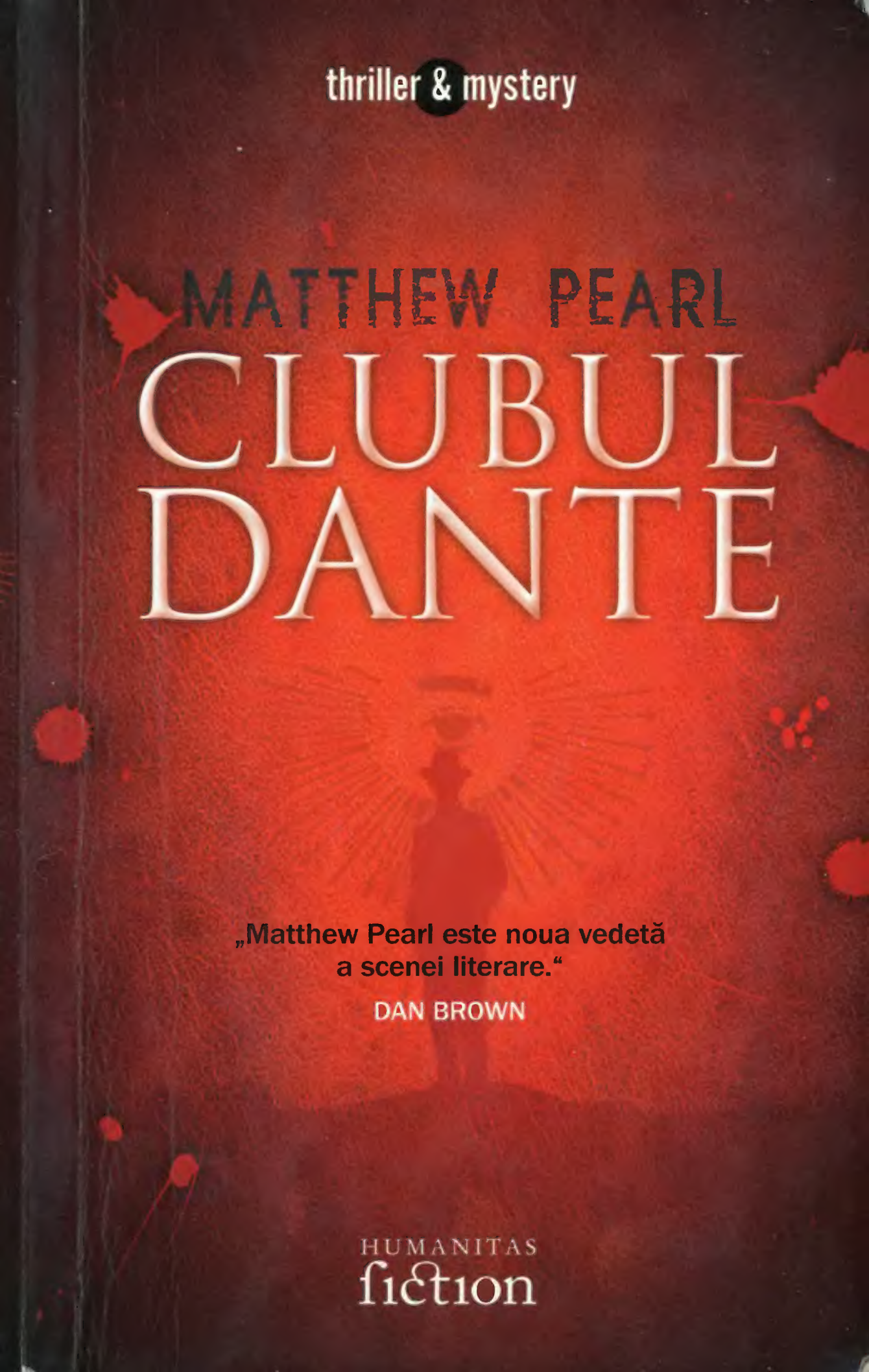

„Matthew Pearl este noua vedetă
a scenei literare."

DAN BROWN

HUMANITAS
fiction

MATTHEW PEARL a studiat literatura engleză și americană la Harvard și a absolvit *summa cum laude* în 1997. Trei ani mai târziu a obținut și o diplomă în drept la Yale. Dacă la Harvard a scris o lucrare științifică despre Dante Alighieri, la Yale a transformat-o într-un roman. Avea doar 24 de ani când a semnat contractul cu o mare editură americană. Thrillerul *Clubul Dante* (*The Dante Club*, 2003) a devenit – practic peste noapte – un mare succes în Statele Unite, apoi a fost tradus în peste treizeci de limbi și publicat în patruzeci de țări. Pearl a îngrijit o nouă ediție a *Infernului* (în traducerea lui Henry Wadsworth Longfellow – personaj principal în *Clubul Dante*), iar Dante Society of America i-a acordat prestigiosul Dante Prize. În 2006 i-a apărut al doilea roman, *The Poe Shadow*, și el bestseller internațional.

MATTHEW PEARL

Clubul Dante

Traducere și note de
ALINA CÂRÂC

HUMANITAS
fiction

Coperta
GABI DUMITRU

MATTHEW PEARL
THE DANTE CLUB
Copyright © 2003 by Matthew Pearl

© HUMANITAS, 2006, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/317 18 19, fax 021/317 18 24
www.humanitas.ro
Comenzi CARTE PRIN POȘTĂ: tel. 021/311 23 30,
fax 021/313 50 35, C.P.C.E. – CP 14, București
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.librariilehumanitas.rc

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PEARL, MATTHEW
Clubul Dante / Matthew Pearl; trad.: Alina Cârâc. – București, Humanitas, 2006
ISBN (10) 973-50-1454-8; ISBN (13) 978-973-50-1454-4

I. Cârâc, Alina (trad.)

821.135.1-31=135.1

Profesorului meu, Lino, și învățătorului meu, Ian

ÎN ATENȚIA CITITORULUI

Prefață de C. Lewis Watkins

Profesor Baker-Valerio de civilizație și literatură italiană și de oratorie retorică

Pittsfield Daily Reporter, „Însemnări ale comunității", 15 septembrie 1989

UN BĂIAT DIN LEXINGTON ȘI SPAIMA DE INSECTE DECLANȘEAZĂ NOI CERCETĂRI

Marți după-amiază, echipele de căutare l-au găsit într-o zonă greu accesibilă din Munții Catamount pe Kenneth Stanton, în vârstă de 10 ani, din Lexington. Elevul de clasa a cincea a fost internat la Centrul Medical din Berkshire cu inflamații puternice și o stare generală proastă cauzate de larvele unor insecte, la început neidentificate, prezente în rănile sale.

Entomologul K.L. Landsman, de la Muzeul Institutului Harve-Bay din Boston, a declarat că specimenele de muște prelevate ulterior de la fața locului sunt necunoscute în Massachusetts. Și mai straniu, a spus Landsman, insectele și larvele lor par a aparține unei specii despre care entomologii au crezut că a dispărut acum cincizeci de ani. *Cochliomyia hominivorax*, cunoscută ca „viermele-șurub" sau „musca din Lumea Nouă", a fost descrisă prima dată de un doctor francez, în 1859, pe o insulă sud-americană. Spre sfârșitul secolului al XIX-lea, răspândirea acestei specii periculoase atinsese proporții catastrofale, provocând moartea a sute de mii de animale în emisfera vestică și, potrivit unor relatări, chiar victime omenești. În anii '50, un program de anvergură

pus în practică în Statele Unite a condus la eradicarea cu succes a speciei prin introducerea în populația muscidă a unor masculi sterilizați cu raze gama, anulându-se astfel funcția de reproducere a femelelor.

Cazul lui Kenneth Stanton a contribuit, se pare, la efectuarea unui studiu științific aprofundat al insectelor respective. „Deși eradicarea lor a fost o inițiativă publică înțeleaptă", a comentat Landsman, „mai putem afla încă multe într-un mediu controlat, cu ajutorul tehnologiilor noi de observație." Cu privire la „norocul" său taxonomic, Stanton a ținut să precizeze: „Profesorul meu de științe naturale zicea că sunt formidabil!"

O să vă întrebați, revăzând pagina de titlu a acestui volum, ce legătură are articolul de mai sus cu Dante. Veți vedea curând că are, și încă o legătură înspăimântătoare. Pentru că sunt o autoritate recunoscută în domeniul receptării în America a *Divinei Comedii* a lui Dante, Random House m-a contactat vara trecută și m-a rugat să scriu, în schimbul obișnuitei remunerații modeste, câteva cuvinte despre carte.

Textul domnului Pearl are la bază povestea adevărată a apariției lui Dante în cultura americană. În 1867, poetul H.W. Longfellow a terminat prima traducere americană a *Divinei Comedii*, poemul revoluționar al lui Dante despre lumea de apoi. La ora actuală există mai multe tălmăciri ale poeziei italianului în engleză decât în oricare altă limbă, iar în Statele Unite apare un număr considerabil mai mare de traduceri din Dante decât în alte țări. Societatea Dante din America, cu sediul la Cambridge, Massachusetts, se laudă a fi cea mai veche organizație dedicată studiului și promovării lui Dante care a funcționat fără întrerupere. După cum a remarcat T.S. Eliot, Dante și Shakespeare își împart între ei laurii în lumea modernă, iar partea care-i revine poetului italian crește în fiecare an. Cu toate acestea, înainte de apariția lucrării lui Longfellow, în Statele Unite doar câțiva inși auziseră de Dante. În America nu se vorbea italiană și această limbă era predată în foarte puține locuri. Ame-

ricanii nu călătoreau în străinătate, iar numărul imigranților italieni încă era foarte mic.

Folosindu-mi fără rabat spiritul critic, am avut impresia că, dincolo de aceste elemente esențiale, evenimentele extraordinare pe care le narează romanul țin mai degrabă de anecdotică decât de istorie. Cercetând însă baza de date Lexis-Nexis pentru a-mi confirma supoziția, am descoperit articolul surprinzător din *Pittsfield Daily Reporter*, redat mai sus. L-am contactat pe doctorul Landsman de la Institutul Harve-Bay pentru a obține informații detaliate despre întâmplarea de acum paisprezece ani.

În timpul unei excursii la pescuit, în Berkshires, Kenneth Stanton a început să hoinărească de unul singur și a găsit mai multe animale moarte înșirate pe o cărare practic nefolosită: mai întâi un raton, apoi o vulpe, iar mai departe un urs negru. Băiatul a povestit ulterior familiei sale că scena îngrozitoare parcă îl hipnotizase. Și-a pierdut echilibrul și a căzut pe stânci. Leșinat și cu glezna fracturată, Kenneth a fost atacat imediat de un roi de muște oribile. Cinci zile mai târziu, copilul de 10 ani a decedat subit, cuprins de convulsii. La autopsie s-au găsit în trupul lui douăsprezece larve de *Cochliomya hominivorax*, una dintre speciile cele mai periculoase de insecte, despre care se credea că dispăruse cu cincizeci de ani în urmă.

Specia de muște resuscitată, care dovedise anterior o capacitate extraordinară de adaptare la cele mai diferite climate, a ajuns între timp în Orientul Mijlociu – după toate aparențele prin intermediul transportului maritim – și, chiar în timp ce scriu aceste rânduri, decimează animalele și provoacă daune economice majore în Iranul de nord. De curând, pe baza datelor științifice publicate anul trecut în *Abstracts of Entomology*, s-a emis ipoteza că evoluția anomală a acestor muscide își are originea în nord-estul Americii, în jurul anului 1865.

La întrebarea cum a început totul nu există un răspuns limpede decât – încep să cred și eu, cu inima strânsă – în detaliile *Clubului Dante*. Opt dintre cei paisprezece

asistenți din subordinea mea au primit drept temă de studiu în acest semestru, timp de peste cinci săptămâni, manuscrisul lui Matthew Pearl. Ei au analizat și catalogat rând cu rând argumentele filologice și istoriografice, remarcând cu interes că erorile minore din carte țin doar de orgoliul literar al autorului. Pe de altă parte, în fiecare zi apar noi dovezi care susțin veridicitatea evenimentelor triste sau fericite prin care au trecut Longfellow și prietenii săi în anul celei de-a șase suta aniversări a lui Dante. Am renunțat la onorariu, deoarece am scris nu o prefață, ci un avertisment. Moartea lui Kenneth Stanton deschide calea revenirii lui Dante în lumea noastră și reînvie secrete care încă nu au fost descifrate. Despre acestea vreau să te avertizez, cititorule. Dacă vei continua să dai paginile, ține minte că vorbele pot răni până la sânge.

Profesor C. Lewis Watkins
Cambridge, Massachusetts

CÂNTUL I

I

JOHN KURTZ, șeful poliției din Boston, se strecură cu greu printre cele două cameriste. De o parte, irlandeza care descoperise cadavrul intona, jalnic și indistinct, rugăciuni de nerecunoscut (deoarece erau catolice) și de neînțeles (fiind murmurate confuz) ce-i ridicau părul de la ceafă lui Kurtz; de partea cealaltă, nepoata acesteia, rămasă fără glas de disperare. Salonul etala un vast sortiment de scaune și canapele, însă femeile se înghesuiseră lângă oaspete. Trebui să se concentreze ca să nu-și verse ceaiul, căci divanul învelit în stofă aspră vibra considerabil din cauza tensiunii nervoase acumulate de cele două femei.

Ca șef al poliției, Kurtz se lovise de multe omoruri. Nu atât de multe, însă, încât să devină ceva obișnuit – de obicei unul pe an, sau două, adesea Bostonul trecând printr-o perioadă de douăsprezece luni fără vreo crimă demnă de remarcat. Cum puținele victime erau de origine modestă, nu fusese nevoit să se ocupe și de consolarea lor. Oricum, el nu avea răbdare când venea vorba de emoții, prin urmare nu era deloc omul potrivit pentru așa ceva. Adjunctul șefului de poliție, Edward Savage, care ocazional scria poezii, s-ar fi descurcat poate mai bine.

Asta – *asta* fiind singurul cuvânt pe care comandantul Kurtz accepta să-l lege de oribila situație ce avea să

schimbe viața unui oraș – nu era doar o crimă. Aveau de-a face cu uciderea unui „brahman" al Bostonului, membru al foarte elevatei caste Noua Anglie, personaj școlit la Harvard și botezat întru doctrina unitariană. În plus, decedatul nu era un simplu decedat, ci ocupase postul suprem la Curtea de Justiție din Massachusetts. Iar „asta" nu însemna numai uciderea unui om, ceea ce criminalii fac uneori aproape cu milă, ci completa lui anihilare.

Femeia pe care o așteptase în cel mai renumit salon de la Wide Oaks se suise, în Providence, în primul tren pe care reușise să-l prindă după ce primise telegrama. Vagoanele de clasa întâi o purtaseră cu o încetineală irresponsabilă, dar acum călătoria aceea și tot ce se petrecuse mai înainte păreau a se fi cufundat într-o uitare de nepătruns. Făcuse un pariu cu ea însăși și cu Dumnezeu: dacă preotul familiei nu era deja acolo când sosea ea acasă, conținutul telegramei nu putea fi adevărat. Nu prea avea sens această prinsoare cam neclară, dar simțea nevoia să născocească ceva în care să creadă, ceva care s-o împiedice să se prăbușească. Ednah Healey, oscilând la limita dintre groază și acceptarea pierderii ireparabile, privea înaintea ei fără să vadă nimic. Intrând în salon, constată numai absența preotului, ceea ce o făcu să simtă un zadarnic fior de triumf.

Kurtz, un bărbat robust, cam oacheș în spatele unei mustăți stufoase, își dădu seama că și el tremură. Își repetase replicile în trăsură, pe drumul spre Wide Oaks.

— Doamnă, suntem nespus de mâhniți să vă aducem înapoi aici. Înțelegeți că președintele Curții Criminale, domnul Healey... Nu, trebuia să facă o introducere, își aminti el. Ne-am gândit că e mai bine să vă explicăm circumstanțele nefaste în propria dumneavoastră casă, unde vă simțiți mai confortabil. I se păruse o idee generoasă.

— N-aveați cum să-l găsiți pe președintele Healey, domnule comandant Kurtz, zise ea și îi făcu semn să se așeze. Îmi pare rău că ați bătut drumul degeaba, dar e vorba, cu siguranță, de o greșeală. Președintele a stat...

stă în Beverly câteva zile, să lucreze în liniște, în timp ce eu și cei doi fii ai noștri mergem în vizită la Providence. Îl așteptăm înapoi abia mâine.

Kurtz nu-și asumă răspunderea de a o contrazice.

— Doamnă, camerista dumneavoastră, spuse el arătând spre cea mai înaltă dintre cele două servitoare, i-a găsit trupul afară, lângă râu.

Nell Ranney, despre care venise vorba, fremăta toată din vina de a fi fost autoarea descoperirii. Nu observase că în cutele șorțului mai avea încă rămășițe de larve însângerate.

— Se pare că s-a întâmplat acum câteva zile. Mă tem că soțul dumneavoastră n-a mai plecat la țară, afirmă Kurtz, făcându-și probleme că fusese prea brutal.

La început Ednah Healey plânse încetișor, așa cum jelește o femeie moartea unui animal îndrăgit – gânditoare și stăpânită, dar fără mânie. Pana maroniu-măslinie ce i se înălța din pălărie se mișca ritmic, cu demnă consecvență.

Nell se uită lung la doamna Healey, apoi spuse cu deosebită blândețe:

— Ar trebui să reveniți mai târziu, domnule comandant, dacă nu vă supărați.

John Kurtz era recunoscător că primise permisiunea de a pleca de la Wide Oaks. Porni cu solemnitatea potrivită spre noul său conductor, un polițist tânăr și chipeș ce tocmai lăsa treptele dubei de serviciu. Nu găsise nici un motiv să se grăbească, mai ales având în vedere ce se petrecea, cu siguranță, la Secția Centrală, între consilierii municipali îngroziți și primarul Lincoln. Acesta îl trăsese deja de urechi pentru că nu făcuse mai multe razii în „infernalele" case de jocuri și de toleranță, ca să dea satisfacție ziarelor.

Un țipăt oribil sfâșie aerul înainte ca el să fi ajuns prea departe. Se înălță, stârnind un ușor ecou, prin cele douăsprezece coșuri ale casei. Kurtz se întoarse și privi cu o detașare nefirească cum Ednah Healey, cu pălăria zburându-i de pe cap și părul fluturându-i în șuvițe dezordonate, se repede pe treptele din față și aruncă ceva alb, nedefinit, drept spre capul lui.

Comandantul își aminti mai târziu că clipise – părea singurul lucru pe care-l putea face pentru a preveni catastrofa. Se resemnase în fața propriei lui neputințe. Uciderea lui Artemus Prescott Healey îl desființase deja. Nu moartea lui propriu-zisă. În Bostonul anului 1865, moartea era un vizitator extrem de frecvent: boli infantile, tuberculoză, febre neiertătoare fără nume, incendii de nestăvilit, întruniri de protest unde oamenii se călcau în picioare, femei stingându-se în chinurile facerii în număr atât de mare, încât parcă nu fuseseră nicicând menite pentru lumea asta și – până acum șase luni – războiul, care transformase mii de flăcăi ai Bostonului în nume scrise pe cartonașe tivite cu negru trimise familiilor îndoliate. Dar distrugerea meticuloasă și fără noimă – elaborată și lipsită de sens – a unei ființe omenești de către ceva necunoscut...

Kurtz fu smucit de haină atât de tare, încât se prăbuși pe peluza moale, scăldată de soare. Vaza lansată de doamna Healey se sparse în mii de cioburi albastre și galbene de trunchiul unui stejar (unul dintre cei despre care se spunea că ar fi dat numele moșiei). Poate că trebuia să-l fi trimis pe adjunctul său, Savage, să se ocupe de toată treaba asta, se gândi el.

Polițistul Nicholas Rey, conductorul, îi eliberă brațul și-l ajută să se ridice în picioare. La capătul aleii caii nechezară și se traseră înapoi.

— Soțul meu a făcut tot ce-a știut el mai bine! Cu toții am făcut! Nu meritam asta, orice vi s-ar spune, domnule comandant! Nu meritam nimic din toate astea! Am rămas singură-singurică acum!

Ednah Healey își înălță brațele cu pumnii strânși și apoi spuse ceva ce-l uimi pe Kurtz:

— Știu cine, domnule comandant Kurtz! Știu cine a făcut-o! Știu!

Nell Ranney o cuprinse în brațele ei vânjoase pe femeia care urla și încercă s-o liniștească și s-o mângâie, cuibărind-o bine lângă ea, așa cum procedase cu copiii Healey cu mulți ani în urmă. Ednah Healey se apără însă cu unghiile, trase, împinse și scuipă, obligându-l pe arătosul polițist Rey să intervină.

Dar furia i se topi brusc și proaspăta văduvă se ghemui, lipindu-se de cuprinzătoarea bluză neagră a cameristei, unde nu găsi nimic altceva decât un piept abundent.

Vechiul conac nu răsunase nicicând atât de trist a pustiu.

Ednah Healey plecase într-una din desele vizite la reședința familiei sale, onorabilii Sullivan din Providence, iar soțul ei rămăsese acasă să se ocupe de un litigiu de proprietate izbucnit între două dintre cele mai mari bănci din Boston. Judecătorul își luase rămas-bun în maniera sa obișnuită, murmurând afectuos, iar odată doamna Healey dispărută din raza lui vizuală, dăduse drumul, cu generozitate, servitorilor. Deși nevastă-sa nu putea să se descurce fără slugi, pe el îl bucurau scurtele momente de autonomie. În plus, îi plăcea să bea din când în când un strop de vin de Xeres, iar servitorii ar fi raportat cu siguranță stăpânei lor orice fel de abateri bahice, căci, dacă pe el îl plăceau, de ea se temeau până în măduva oaselor.

A doua zi trebuia să înceapă un sfârșit de săptămână liniștit la Beverly. Următoarea înfățișare ce necesita prezența lui Healey era stabilită abia pentru miercuri, când el avea să plece cu trenul în oraș și la tribunal.

Pentru judecătorul Healey nu conta, dar Nell Ranney, cameristă timp de mai bine de douăzeci de ani, de când foametea și boala o alungaseră din Irlanda ei de baștină, știa că un mediu ordonat este esențial pentru un om important precum președintele Curții. Așa că Nell veni luni dimineața, și tot atunci descoperi primii stropi de roșu închegat lângă debara și alte urme lângă primele trepte ale scării. Își închipui că vreun animal rănit se aciuase în casă și apoi își găsise drumul până afară.

După aceea văzu o muscă pe perdelele din salon. O izgoni pe fereastra deschisă, scoțând un plescăit ascuțit cu limba și încununând acțiunea cu pămătuful de șters praful, pe care îl flutură viguros. Totuși, musca reapăru în timp ce ea lustruia masa lungă de mahon. Se gândi că bucătăresele proaspăt angajate, fete de culoare,

or fi lăsat din neglijență câteva firimituri pe jos. „Contrabandistele" – așa le numea ea acum și dintotdeauna pe femeile eliberate – nu dădeau doi bani pe curățenie, numai pe aparențe.

Lui Nell i se părea că insecta pufăie ca motorul unei locomotive. O ucise folosindu-se de o *North American Review* rulată. Specimenul strivit era cam de două ori cât o muscă obișnuită și avea trei dungi negre pe corpul verde-albastru. *Și ce moacă!* se gândi Nell Ranney. Căpățâna creaturii l-ar fi făcut desigur pe judecătorul Healey să murmure admirativ înainte de a o zvârli la coșul de gunoi. Ochii bulbucați, de un portocaliu aprins, erau aproape cât jumătate din trup. Aveau o sclipire oranj, sau poate roșiatică. Și ceva între cele două, galben și negru laolaltă. Ba nu, *ruginiu*: ca lucirea focului.

Revenise în dimineața următoare pentru a face curat la etaj. Chiar când intra pe ușă, altă muscă trecu ca o săgeată pe lângă nasul ei. Scoasă din sărite, se înarmă cu o revistă groasă dintr-ale judecătorului și urmări insecta până la scara principală. Nell folosea întotdeauna scara servitorilor, chiar și când era singură în casă. Dar situația cerea reconsiderarea priorităților. Își scoase pantofii și, abia atingând cu picioarele ei mari treptele calde acoperite cu un covor, încolți musca în dormitorul lui Healey.

Ochii de foc ai insectei se holbară la ea, proeminenți. Corpul i se cabrase precum cel al unui cal gata de galop și, doar o clipă, capul ei fusese aidoma unuia de om. Abia peste ani avea Nell Ranney să-și recapete un pic din liniștea pierdută atunci, când ascultase bâzâitul monoton.

Se repezi înainte și lovi cu revista geamul și musca. În timpul atacului se împiedicase însă de ceva, așa că se răsuci pe călcâiele goale și se uită în jos, căutând obstacolul. Culese obiectul, la început fără să priceapă ce era. Un rând complet de dinți omenești, din partea de sus a gurii.

Le dădu drumul imediat, dar rămase pe loc, așteptând, ca și când dinții ar fi putut-o certa pentru lipsă de politețe.

Erau dinți falși, migăliți cu mână de artist de către un eminent dentist din New York numai și numai pentru a îndeplini dorința judecătorului Healey de a fi mai prezentabil la tribunal. Se mândrea tare mult cu ei și menționa proveniența lor tuturor celor dispuși să-l asculte, neînțelegând că amorul propriu care justifica astfel de accesorii ar fi trebuit să-l împiedice să discute despre ele. Păreau cam prea strălucitori și, fără îndoială, dacă te-ai fi uitat la ei ai fi văzut un soare de vară răsărind dintre buzele omului.

Cu coada ochiului, Nell observă o baltă de sânge gros, închegat, care se întinsese și se uscase pe covor. Alături, un rând de haine împăturite cu grijă. Îmbrăcămintea aceea bărbătească îi era bine-cunoscută lui Nell Ranney, la fel de bine ca șorțul alb, bluza neagră și fusta plisată pe care ea le purta atunci. Cususe mult la buzunare și mâneci: judecătorul își comanda costume noi de la domnul Randridge, excepționalul croitor de pe Strada Școlii, doar dacă acest lucru se dovedea absolut necesar.

Alergând jos pentru a se încălța, camerista remarcă abia atunci petele de sânge de pe balustradă și altele, camuflate de covorul roșu și gros care acoperea scările. Pe fereastra mare, ovală, a salonului, dincolo de grădina perfectă, unde curtea se lăsa în pantă spre crâng, pădure, câmpuri uscate de arșiță și, în cele din urmă, spre râul Charles, Nell văzu un roi de muște de carne. Ieși afară pentru a cerceta.

Insectele stăteau pe o grămadă de gunoi. Pe măsură ce se apropia, ochii începură să-i lăcrimeze din cauza mirosului înfiorător. Se opri să ia o roabă și deodată își aminti de vițelul pe care băiatul de la grajd primise permisiunea să-l crească pe moșie. Dar asta fusese cu ani în urmă. Atât băiatul cât și vițelul depășiseră vârsta la care puteau fi ținuți la Wide Oaks și părăsiseră moșia, care se întorsese la monotonia ei obișnuită.

Muștele făceau parte din soiul cel nou cu ochi de foc. Erau și viespi galbene, care manifestau un interes morbid pentru mortăciunea care se afla dedesubt. Dar mai numeroase decât creaturile înaripate se dovedeau hoardele

de păstăi albe foșgăitoare – viermi lunguieți ce se zvârcoleau pentru a ajunge la ceva, nu, nu doar se zvârcoleau, ci se răsuceau, sfredeleau, se scufundau, devorându-se în același timp unul pe celălalt, devorând... Dar ce sprijinea acea ridicătură oribilă, însuflețită parcă de mâzga albă care o acoperea? O parte a movilei părea un tufiș spinos cu rămurele castanii și gălbui de...

Deasupra se înălța un băț scurt cu un steag zdrențuit prins la capăt, alb pe ambele fețe. O briză ezitantă îl mișca ușor.

Nu putea să nu recunoască, în sinea ei, adevărul despre ceea ce era acolo, dar spaima o făcu să se roage să găsească doar vițelul băiatului de la grajd. Ca vrăjită, privirea ei descoperi goliciunea, spatele lat, ușor aplecat, terminându-se cu despicătura feselor ca neaua deasupra picioarelor disproporționat de scurte, desfăcute larg, toate pline de larve târâtoare albicioase, în formă de bob de fasole. Un nor compact de muște, sute, roia în jur parcă protector. La ceafă, capul era complet acoperit de viermi albi, mai degrabă de ordinul miilor decât al sutelor.

Nell lovi cu piciorul cuibul de viespi și apoi îl încărcă pe judecător în roabă. Duse trupul gol ba așa, ba târâș, pe pajiști, prin grădină, pe holuri, până în birou. După ce-l trânti pe un maldăr de hârtii oficiale, Nell trase capul judecătorului Healey în poală. Sute de larve îi căzură din nas, urechi și gura flască. Începu să smulgă vietățile lucitoare de pe partea din spate a capului. Biluțele viermuitoare erau umede și fierbinți. Apucă și câteva muște cu ochi de foc, care o urmaseră în casă, și le zdrobi cu palma, le trase de aripi și le dezmembră, aruncându-le apoi cât colo în cameră drept zadarnică răzbunare. Ce văzu și auzi mai apoi o făcu să scoată un urlet suficient de sălbatic încât să răsune în toată Noua Anglie.

Doi băieți de la grajdul de alături o găsiră pe Nell când încerca să iasă din birou pe brânci, târându-se pe coate și mâini și plângând în neștire.

— Ce e, Nellie, ce s-a întâmplat? Dumnezeule, doar nu ești rănită?

Mai târziu, când îi mărturisise doamnei Healey că judecătorul Healey gemuse la urechea ei înainte de a-și da ultima suflare, văduva alergase afară și aruncase cu vaza după șeful poliției. Posibilitatea ca soțul ei să fi fost conștient – cât de puțin conștient – timp de patru zile i se păruse mai mult decât insuportabilă.

Se dovedi însă că doamna Healey avea o idee foarte vagă despre identitatea ucigașului.

— Bostonul l-a ucis, îi spuse ea mai târziu, în aceeași zi, comandantului Kurtz, după ce se oprise din tremurat. Orașul acesta oribil l-a mâncat de viu.

Insistase pe lângă Kurtz să vadă cadavrul. Le luase trei ceasuri asistenților legistului să smulgă larvele de un centimetru înșurubate în corp; micile guri ascuțite trebuiră desprinse una câte una. Carnea sfârtecată se vedea pe toate porțiunile de piele care nu erau acoperite. Teribila umflătură de la ceafă părea să pulseze încă de viermi, chiar și după ce fuseseră îndepărtați. Nările abia acum puteau fi distinse, iar subsuorile erau mâncate de tot. Fără dinții falși, fața judecătorului se prăbușise ca un acordeon spart. Cea mai umilitoare și de compătimit nu era starea de degradare a trupului, nici chiar faptul că fusese invadat de larve și asediat de muște și viespi, ci pur și simplu nuditatea lui. Uneori, un cadavru apare întregii lumi, se spune, ca o paiață stridentă care atrage toate privirile. Judecătorul Healey avea un corp menit să nu fie văzut de nimeni altcineva decât de soția lui.

În aerul răcoros și stătut al sălii de la morgă, Ednah Healey văzu toate acestea și înțelese instantaneu ce înseamnă să fii văduvă, ce gelozie păcătoasă stârnea în suflet singurătatea. Cu o mișcare bruscă, smulse de pe raft foarfecele ascuțit al legistului. Kurtz, amintindu-și de vază, se dădu în spate și nimeri peste legistul uimit, care înjură.

Ednah se întinse și tăie cu blândețe un smoc din părul rebel al judecătorului. Lăsându-se în genunchi, cu fustele imense învăluind parcă întreaga încăpere modestă, micuța femeie se aplecă peste trupul rece, purpuriu, strângând într-o mână fin înmănușată foarfecele,

iar cu cealaltă mângâind locul de unde furase șuvița de păr des și aspru, ca de cal.

• • •

— N-am văzut niciodată un om mai curățat de viermi, zise cu glas subțire Kurtz, în camera mortuară, după ce doi dintre oamenii săi plecară s-o însoțească pe Ednah acasă.

Barnicoat, legistul, avea un cap mic și inform străpuns cu cruzime de niște ochi de homar. Își îndesase nările până la refuz cu șomoioage de vată.

— Viermi, rânji Barnicoat. Culese unul dintre exemplarele albe ce căzuseră pe podea. Se zbătu un pic în palma lui cărnoasă înainte de a-l arunca în incinerator, unde pâlpâi, apoi plesni, dispărând într-un fuior de fum. De regulă, corpurile omenești nu sunt lăsate să putrezească pe câmp. Sigur, ceata înaripată pe care judecătorul Healey a atras-o se întâlnește mai frecvent pe cadavre de oi sau capre abandonate în natură.

Numărul imens de larve ce se dezvoltaseră în trupul lui Healey în cele patru zile cât zăcuse în curte era cu adevărat uluitor, dar Barnicoat nu poseda suficiente cunoștințe pentru a admite acest fapt. Legistul fusese numit din considerente politice, iar funcția lui nu necesita experiență medicală sau științifică, ci doar o anume toleranță față de cadavre.

— Camerista care l-a dus în casă, explică Kurtz, a încercat să curețe rana și i s-a părut că a văzut... Mă minunez cum...

Barnicoat tuși, dându-i de înțeles lui Kurtz că îl ascultă cu atenție.

— L-a auzit pe judecătorul Healey gemând înainte de a muri, așa pretinde, domnule Barnicoat.

— Da, ce să zic! Barnicoat râse amuzat. Larvele de muște nu trăiesc decât pe țesuturi moarte, domnule comandant. Iată de ce, explică el: femelele caută răni pe trupurile animalelor sau carne stricată ca să-și depună ouăle. Dacă s-ar afla pe o ființă vie, inconștientă din-

tr-un motiv sau altul sau incapabilă să le alunge, larvele ar înghiți numai țesutul mort, ceea ce n-ar produce mari daune. Rana asta de la cap pare să se fi dublat sau chiar triplat față de circumferința inițială, ceea ce înseamnă că țesutul era cu adevărat mort, iar judecătorul părăsise lumea asta în momentul când insectele au început festinul.

— Așadar lovitura de la cap, care a provocat rana, a fost cea care l-a omorât?

— Foarte probabil, domnule comandant, opină Barnicoat. Și suficient de puternică pentru a-i scoate și proteza din gură. Spuneți că l-a găsit în curte?

Kurtz dădu din cap. Barnicoat presupunea că omorul nu fusese intenționat. Un atac având drept scop crima ar fi constat în mai multe lovituri și ar fi implicat un instrument care să garanteze succesul întreprinderii, de exemplu un pistol sau un topor.

— Ba chiar un pumnal. Nu, treaba pare mai degrabă o spargere obișnuită. Jigodia îi dă judecătorului una în cap, în dormitor, și-l lasă lat, îl duce afară pentru a nu-i sta în cale, apoi cotrobăie prin casă după bunuri de preț, fără să-i treacă prin minte că Healey este grav rănit, adăugă el aproape cu simpatie pentru hoțul care nu se orientase.

Kurtz îi aruncă o privire sumbră lui Barnicoat.

— Numai că nu s-a furat nimic din casă. Nici măcar un singur lucru. Judecătorul a fost dezbrăcat, apoi hainele i-au fost împăturite și așezate chiar lângă dulap. Observă că vocea îi scârțâie, ca și când ar fi călcat cineva pe ea. Iar portofelul, lanțul de aur și ceasul au fost lăsate grămadă lângă îmbrăcăminte!

— A fost dezbrăcat? Barnicoat se holbă la Kurtz, căscând larg ochii ca de homar. Și nu s-a furat nimic?

— Nebunie curată, decretă comandantul de poliție, faptul izbindu-l din nou, a treia sau a patra oară.

— Ia te uită! exclamă Barnicoat, privind în jur ca și când ar fi dorit să comunice asta și altora.

— Dumneavoastră și ajutoarele dumneavoastă trebuie să păstrați confidențialitatea, din ordinul primarului. Știți

asta, nu, domnule Barnicoat? Nici o vorbă să nu transpire dincolo de pereții ăștia!

— O, desigur, domnule comandant Kurtz. După care Barnicoat râse iute, iresponsabil, ca un copil. Hm, Healey al nostru era cam gras ca să fie trambalat de colo-colo. Cel puțin putem să fim siguri că nu a fost *vedova* îndoliată!

La Wide Oaks, Kurtz încercă toate modalitățile logice și emoționale ca să explice de ce avea nevoie de timp pentru a studia problema înainte ca publicul să afle ce se întâmplase. Ednah Healey păstră însă tăcerea, în vreme ce o slujnică îi aranja grijuliu cuverturile.

— Vedeți... Dacă se face circ, dacă presa ne atacă furibund, așa cum îi e obiceiul, ce mai putem descoperi?

Ochii femeii, de obicei neliniștiți și cercetători, încremeniseră într-o expresie de tristețe. Chiar și cameristele, care se temeau de privirea ei mustrătoare, deplângeau starea ei actuală la fel de mult ca și dispariția judecătorului Healey.

Kurtz se dădu înapoi, gata să renunțe. Doamna Healey își miji ochii când Nell Ranney intră în cameră cu ceaiul.

— Domnul Barnicoat, legistul, susține că declarația cameristei dumneavoastră, cum că judecătorul ar mai fi fost în viață, este, din punct de vedere științific, ceva imposibil... O halucinație. Judecând după numărul larvelor, spune Barnicoat, judecătorul decedase deja.

Ednah Healey întoarse o privire întrebătoare spre Kurtz.

— Adevărul este, doamnă Healey, continuă bărbatul cu siguranță reîmprospătată, că, prin natura lor, larvele muștelor nu se hrănesc decât cu *țesuturi moarte*, înțelegeți?

— Atunci n-a suferit cât timp a stat acolo? întrebă văduva Healey cu voce întretăiată.

Kurtz scutură din cap cu tărie. Înainte ca el să părăsească Wide Oaks, Ednah o chemă pe Nell Ranney și

îi interzise să mai repete vreodată partea aceea oribilă din povestea ei.

— Dar, doamnă Healey, știu sigur că... Nell tăcu, clătinând din cap.

— Nell Ranney! O să dai ascultare vorbelor mele!

Apoi, pentru a-l răsplăti cumva pe comandant, văduva acceptă să treacă sub tăcere circumstanțele morții soțului ei.

— Dar trebuie să faceți ceva, i se agăță ea de mâneca hainei. Trebuie să-l găsiți pe ucigaș.

— Doamnă Healey, o asigură Kurtz, departamentul va pune în mișcare tot ceea ce resursele și situația prezentă...

— Nu. Mâna ei lividă îl apucă ferm de haină, ca și cum era hotărâtă să rămână atârnată acolo, fără să se clintească, chiar dacă el ar fi părăsit camera. Nu, domnule comandant. Nu să puneți în mișcare, ci să rezolvați, să găsiți. Promiteți-mi.

— Vă promit că o să-l găsim, doamnă Healey, zise Kurtz, căruia nu i se lăsase de ales. Nu intenționase să mai adauge ceva, dar îndoiala care-i bubuia în piept își făcu auzită vocea. Cumva, adăugă el.

J.T. Fields, editorul poeților, stătea înghesuit pe scaunul de la fereastră din biroul de la New Corner, studiind cânturile pe care Longfellow le selecționase pentru seara respectivă, când un angajat stagiar îl întrerupse, anunțând un vizitator. Silueta subțire a lui Augustus Manning se materializă pe hol, închisă sever într-o redingotă. Navigă în birou, ca și când habar n-avea cum ajunsese la cel de-al doilea etaj al proaspăt renovatei case din strada Tremont ce găzduia Ticknor, Fields & Co.

— Locul arată măreț, domnule Fields, măreț. Deși pentru mine veți fi mereu partenerul secundar, cuibărit

în spatele perdelelor verzi de la Old Corner, ținând predici micii dumneavoastră congregații de autori.

Fields, acum asociat principal și cel mai de succes editor din America, zâmbi și se fâțâi la birou, întinzând rapid piciorul spre cea de-a treia dintre cele patru pedale – A, B, C și D – așezate în ordine sub scaun. Într-o cameră îndepărtată din editură, un clopoțel marcat „C" scoase un sunet firav, făcând să tresară un mesager. Clopoțelul C însemna că editorul trebuia să fie întrerupt în douăzeci și cinci de minute; clopoțelul B, în zece, clopoțelul A, în cinci. Editura Ticknor & Fields se bucura de exclusivitatea publicării textelor oficiale ale Universității Harvard, precum și a pamfletelor, memoriilor și istoriilor colegiilor aferente. Prin urmare, doctorului Augustus Manning, cel care ținea baierele pungii instituției, i se acordă în această zi un mărinimos C.

Manning își scoase pălăria și își trecu mâna peste prăpastia golașă dintre valurile de păr înfoiat ce se prăvăleau de o parte și de alta a capului.

— În calitate de trezorier al Corporației Harvard[1], spuse el, trebuie să vă prezint o problemă potențială ce ne-a fost adusă la cunoștință. Înțelegeți, desigur, că o editură angajată de Universitatea Harvard nu poate avea decât o reputație impecabilă.

— Domnule doctor Manning, îndrăznesc să afirm că nu există edituri cu o reputație într-atât de impecabilă ca a noastră.

Manning își împleti degetele încovoiate și suspină prelung, scârțâitor, sau tuși – Fields nu-și dăduse prea bine seama.

— Am auzit de o nouă traducere literară a domnului Longfellow pe care plănuiți să o publicați, domnule Fields. Sigur că am apreciat anii de contribuție la Colegiu

---

1 Corporația și Comitetul de supraveghetori sunt principalele foruri care conduc Universitatea Harvard. Corporația este formată din președinte și membri, absolvenți care primesc o sponsorizare pentru a-și continua studiile și care sunt, de obicei, și cadre didactice.

ai domnului Longfellow, iar poemele sale sunt de primă mână, fără doar și poate. Totuși, ne-a ajuns la ureche ceva despre proiect, despre subiectul său, și ne facem probleme că acest soi de elucubrații...

Fields își luă un aer glacial, iar degetele lui Manning se desprinseră brusc. Cu vârful călcâiului, editorul apăsă cea de-a patra și cea mai urgentă pedală.

— Știți, stimate domnule doctor Manning, cât de mult apreciază societatea opera poeților mei. Longfellow, Lowell, Holmes. Triumviratul de nume îi reîntărise poziția de forță.

— Domnule Fields, chiar în numele *societății* vă vorbim. Autorii aceștia se țin de fustele dumneavoastră. Sfătuiți-i cum trebuie. Nu pomeniți despre această întrunire și la fel voi face și eu. Știu că doriți ca editura să fie respectată și nu mă îndoiesc că veți avea în vedere repercusiunile acestei publicări.

— Vă mulțumesc pentru asta, domnule doctor Manning, vorbi Fields în barba deasă, străduindu-se să nu-și piardă diplomația pentru care era renumit. Am avut în vedere toate consecințele și chiar le aștept cu nerăbdare. Dacă nu doriți să continuați publicațiile universitare în curs de apariție, vă voi înapoia cu dragă inimă plăcile, fără să cer un ban. Vă dați seama, cred, că mă jigniți dacă spuneți în public ceva denigrator despre autorii mei... Aaa, domnul Osgood...

Omul său de bază, J. R. Osgood intră încet, iar Fields îi comandă un tur al noii incinte pentru beneficiul trezorierului.

— Nu e nevoie. Manning se ridică în picioare, iar cuvintele se prelinseră pe barba lui rigidă, patriciană, la fel de solidă ca și secolul. Bănuiesc că vă așteptați să petreceți multe zile plăcute în acest loc, domnule Fields, continuă el, aruncând o privire rece spre lambriurile negre de nuc. Țineți minte că vor veni vremuri când nu veți mai fi în stare să vă protejați autorii de propriile lor ambiții. Se înclină foarte politicos și porni în jos pe scară.

— Osgood, zise Fields închizând ușa. Vreau să vâri un pic de bârfă despre traducere în *New York Tribune*...

— A, domnul Longfellow a terminat deja? întrebă Osgood senin.

Fields își țuguie buzele pline, autoritare.

— Știai, domnule, că Napoleon a împușcat odată un negustor ambulant de cărți pentru că se dovedise prea agresiv?

— Nu, treaba asta n-o aflasem, domnule Fields, replică Osgood, după o clipă de gândire.

— Fericitul avantaj al democrației este că suntem liberi să ne ridicăm în slăvi cărțile fără să ni se întâmple ceva. Până ajungem la legătorie, vreau ca nici o familie respectabilă să nu meargă la culcare fără să fi auzit de noi. Ceea ce toată lumea pe rază de o milă, cât bătea vocea sa, nu avea cum să ignore. „Domnului Greenley, New York, pentru inserare imediată în pagina *Bostonul Literar*." Degetele lui Fields ciupeau și mângâiau aerul ca ale unui muzician ce cântă la un pian imaginar. Când scria, i se puneau crampe la mână, așa că Osgood era un înlocuitor de condei pentru majoritatea creațiilor editorului, inclusiv accesele sale poetice.

Textul apăru în mintea lui în formă aproape definitivă. „CE FAC OAMENII DE LITERE DIN BOSTON. Se zvonește că la Ticknor, Fields și Co. se află sub tipar o nouă traducere, care va stârni interes în mai multe cercuri. Se pare că autorul este un domn din urbea noastră a cărui poezie inspiră, de mulți ani, admirația publicului de pe ambele maluri ale Atlanticului. În plus, am aflat că domnul în cauză a recurs la ajutorul celor mai distinse minți literare din Boston..." Stai, Osgood, mai bine scrie „din Noua Anglie". Doar nu vrem ca bătrânul Greene să râdă mânzește, nu?

— Sigur că nu, domnule, reuși Osgood să răspundă între două rânduri.

— „...celor mai distinse minți din Noua Anglie pentru a face față revizuirii și completării noii și elaboratei sale traduceri poetice. Conținutul operei nu ne este cunoscut în momentul de față, putem spune doar că este o premieră și de aceea va transforma, fără îndoială, pei-

sajul literar." Etcetera. Zi-i lui Greenley să-l dea din „sursă anonimă". Ai notat tot?

— Trimit materialul cu prima poștă mâine dimineață, spuse Osgood.

— Telegrafiază-l.

— Ca să fie tipărit săptămâna viitoare? Osgood crezu că nu auzise bine.

— Da, da! ridică Fields mâinile în sus, disperat. Arareori îl vedeai pe editor emoționat. Și, îți zic eu, o să avem încă unul gata pentru săptămâna de după!

Când ajunse la ușă, Osgood se întoarse cu băgare de seamă.

— Ce treabă avea doctorul Manning aici în după-amiaza asta, domnule Fields, dacă-mi este îngăduit să întreb?

— Nimic deosebit, oftă din greu Fields, contrazicându-și vorbele. Se întoarse la teancul de manuscrise și la scaunul de la fereastră. Afară se vedea parcul Boston Common, unde amatorii de plimbări se încăpățânau încă să poarte haine de vară, unii chiar și pălării de pai. Cum Osgood voia să plece, Fields simți dorința să-i explice.

— Dacă îi dăm înainte cu Dantele lui Longfellow, Augustus Manning o să aibă grijă ca toate contractele de publicare dintre Harvard și Ticknor & Fields să fie anulate.

— Păi asta înseamnă mii de dolari – și alte zeci de mii în următorii ani! calculă Osgood alarmat.

— Hm, clătină Fields din cap, răbdător. Osgood, știi de ce nu l-am publicat pe Whitman când ne-a adus *Fire de iarbă*? Nu așteptă răspunsul. Pentru că lui Bill Ticknor i-a fost teamă de necazuri din cauza pasajelor „carnale".

— Și regretați asta, domnule Fields, dacă-mi permiteți?

— Nu, nu regret, dragă Osgood. Era mulțumit de întrebare. Adoptă un ton ca de la patron la mentor. Whitman aparține New Yorkului, așa ca Poe. Numele din urmă îl pronunță cu destul de multă amărăciune pentru motive care încă mocneau. Și îl las să-și păstreze

puținii pe care îi are. Însă nu trebuie să ne ferim de adevărata literatură, nu în Boston. Iar acum cu siguranță n-o vom face.

Dorise să spună „acum că Ticknor nu mai e". Nu că răposatul William D. Ticknor n-ar fi demonstrat simț literar. De fapt, se putea spune că familia Ticknor avea literatura în sânge sau cel puțin în vreun organ important, ținând cont că vărul George Ticknor fusese cândva o autoritate literară în Boston, precedându-i pe Longfellow și Lowell în postul de Professor Smith[1] la Harvard. William D. Ticknor își făcuse debutul la Boston în domeniul marii finanțe, astfel că adusese în domeniul editării, care la vremea respectivă reprezenta doar un pic mai mult decât vânzarea cărților, mintea unui bancher. Fields recunoștea însă geniul în manuscrise și monografii pe jumătate terminate. El își consolidase prietenia cu autorii mari din Noua Anglie, în timp ce alte edituri își închideau porțile din cauza lipsei de profit sau pierdeau prea mult timp cu vânzarea cu amănuntul.

Pe când era novice, se spune că Fields vădea abilități supranaturale (sau extrem de stranii, cum se exprimau alți angajați începători); putea deduce din înfățișarea și comportamentul unui client ce carte va dori acesta. La început și-a păstrat secretele pentru el, dar când ceilalți angajați i-au descoperit talentul, acesta a devenit o sursă frecventă de pariuri. Cei care pariau împotriva lui Fields își încheiau ziua într-o manieră tare nefericită. Apoi, Fields modificase radical lumea cărții, convingându-l pe William Ticknor să-i recompenseze pe autori mai degrabă decât să-i păcălească, realizând și faptul că publicitatea putea transforma poeții în personalități. Ca asociat, Fields cumpărase *The Atlantic Monthly* și *The*

---

1 În 1815, Abel Smith, un negustor bogat din Boston, a lăsat moștenire Universității Harvard o sumă importantă pentru angajarea unui profesor de franceză și spaniolă; postul a primit numele donatorului, în America o catedră „cu nume" fiind de foarte mare prestigiu.

North American Review, nume reprezentative pentru autorii săi.

Osgood nu avea să fie niciodată un specialist de talia lui Fields, un literat, așa că ezita când venea vorba despre Adevărata Literatură.

— De ce să ne amenințe Augustus Manning cu o asemenea măsură? Ăsta-i șantaj, nu alta, declară el indignat.

Fields râse în sinea lui, gândindu-se cât de mult mai avea să-l învețe pe Osgood.

— Oamenii îi șantajează pe toți cei pe care-i cunosc, Osgood, altfel nu s-ar mișca nimic. Poezia lui Dante e străină și obscură. Corporația ține în mână reputația Harvard-ului, controlând fiece cuvințel ce iese pe porțile colegiului. Tot ce e necunoscut, tot ce nu poate fi cunoscut îi sperie îngrozitor. Fields culese iute ediția de buzunar a *Divinei Comedii* a lui Dante pe care o găsise la Roma. E prea multă revoltă între aceste două coperți ca s-o dai pe toată la iveală. Mintea țării se mișcă cu viteza telegrafului, Osgood, iar marile noastre instituții abia vin cu diligența în urmă.

— Dar cum ar fi lezat bunul lor nume în cazul acesta? Doar nu au sancționat niciodată traducerea lui Longfellow.

— Cred și eu că nu, zise cu falsă indignare editorul. Dar sunt asociați, iar asta-i înspăimântă, căci e ceva ce nu poate fi șters cu buretele.

Fields era legat de Harvard doar în calitatea sa de editor al universității. Ceilalți aveau relații mai puternice: Longfellow fusese cel mai faimos profesor al instituției până când se retrăsese, acum zece ani, pentru a se dedica în întregime poeziei; Oliver Wendell Holmes, James Russell Lowell și George Washington Greene studiaseră aici; iar Holmes și Lowell erau profesori vestiți – Holmes deținea Catedra de anatomie Parkman[1] la

---

1 Numită așa după medicul George Parkman (1790-1849), descendent al unei familii foarte înstărite din Boston; Parkman a fost ucis de un profesor de chimie și mineralogie de la Harvard, dr. John White Webster; a urmat un proces răsunător în care s-au folosit pentru prima oară probe anatomo-patologice.

Colegiul Medical, iar Lowell era șeful departamentului de limbi moderne și literatură de la Colegiul Harvard, post ce aparținuse înainte lui Longfellow.

— Va fi văzută ca o capodoperă născută din inima Bostonului și din sufletul Harvard-ului, dragă Osgood. Nici chiar Augustus Manning nu e atât de orb încât să nu-și dea seama.

Dr. Oliver Wendell Holmes, profesor de medicină și poet, mergea grăbit pe aleile îngrijite ale parcului Boston Common, în direcția redacției, ca și când l-ar fi gonit cineva din urmă (se oprise totuși de două ori pentru a da autografe). Dacă te apropiai suficient de el sau erai unul dintre trecătorii care ofereau un condei pentru a primi cartea cu autograf, puteai să-l auzi cum mormăie plin de importanță. În buzunarul vestei de mătase cu ape îl ardea un dreptunghi de hârtie împăturit – motivul care îl propulsa pe micuțul doctor spre Corner (adică spre birourile editoriale) făcându-l, în același timp, să se teamă.

Când întâlnea admiratori, se lumina auzindu-i cum își pomeneau preferințele.

— A, acela. Se spune că Președintele Lincoln ar fi recitat poemul din memorie. Da, mi-a spus-o chiar el...

Fața tinerească a lui Holmes, gura mică, maxilarele lui mobile, totul sugera că a-și ține buzele lipite o perioadă mai lungă de timp era pentru el un efort.

După ce termină cu vânătorii de autografe, nu se mai opri decât o dată, la Librăria Dutton & Company, unde numără trei romane și patru volume de poezie de autori noi (și probabil tineri) din New York. În fiecare săptămână, anunțuri literare trâmbițau publicarea celor mai formidabile cărți ale epocii. „Originalitatea nemaipomenită" se revărsa în șuvoaie, astfel că un ins mai puțin informat ar fi putut s-o considere cel mai obișnuit produs național. Doar cu câțiva ani înainte de război, singura scriere din lume părea să fie al său *Autocratul la micul dejun*, un eseu în serial cu care întrecuse toate așteptă-

rile, inventând o nouă atitudine în literatură, una de observație personală.

Holmes intră intempestiv în vasta sală de la Ticknor & Fields. Precum evreii din vechime, care, confruntați cu cel de-al doilea Templu, își aminteau gloria celui pe care-l înlocuise, dr. Holmes nu putea să reziste în fața strălucirii luxoase fără să-i revină în memoria senzorială mucezeala din vechea Librărie Old Corner de la colțul străzilor Washington și Școlii, unde editura și autorii săi se înghesuiseră câteva decenii. Autorii lui Fields numeau noua reședință, aflată la intersecția străzilor Tremont și Hamilton Place, Corner sau Noul Corner, din obișnuință, dar și cu adâncă nostalgie pentru începuturile comune.

— Bună seara, domnule doctor Holmes. Ați venit la domnul Fields?

Domnișoara Cecilia Emory, fata plăcută cu bonetă albastră de la recepție, îl întâmpină pe dr. Holmes cu un nor de parfum și un zâmbet încurajator. La deschiderea noii edituri, Fields angajase câteva femei ca secretare, în ciuda corului de critici care condamnaseră această practică într-o clădire stăpânită de bărbați. Mai mult ca sigur, ideea provenea de la soția lui Fields, Annie, o femeie foarte frumoasă și voluntară (calități de obicei asociate).

— Da, draga mea, se înclină Holmes. E aici?

— A, ne onorează cu prezența marele *Autocrat al Micului Dejun*?

Samuel Ticknor, unul dintre angajați, tocmai își lua un rămas-bun prelungit de la Cecilia Emory, ocupându-se cu sârg să-și pună mănușile. Nu era genul obișnuit de amploaiat modest al unei edituri. Pe Ticknor îl așteptau acasă nevasta și servitorii într-una dintre cele mai râvnite zone din cartierul Back Bay.

— Grozav locșorul ăsta pentru noul Corner, nu-i așa, dragă domnule Ticknor? îi strânse Holmes mâna. Râse. Mă mir puțin că al nostru domn Fields nu s-a rătăcit deja pe aici.

— Nu s-a rătăcit, repetă Samuel Ticknor pe jumătate serios, râzând cu subînțeles.

— Nu-i dați atenție, dragă domnule doctor, îl întâmpină J.R. Osgood pe Holmes. Pufnind, îl urmări pe omul despre care vorbiseră cum merge pe strada Tremont și cum aruncă bani vânzătorului de alune de la colț, ca și când ar fi avut de-a face cu un cerșetor. Îndrăznesc să cred că tânărul Ticknor își închipuie că trebuie să se bucure de aceeași perspectivă asupra parcului Common ca și aceea pe care ar fi avut-o tatăl său, dacă mai trăia, numai și numai datorită numelui. Și ține cu tot dinadinsul ca toată lumea s-o știe.

Dr. Holmes nu avea timp de bârfe, mai ales azi.

Osgood menționă că Fields avea o ședință, așa că Holmes fu introdus în „purgatoriul" Sălii Autorilor, o încăpere elegantă menită să asigure confortul și mulțumirea scriitorilor editurii. Într-o zi obișnuită, Holmes și-ar fi petrecut timpul admirând mementourile literare și autografele expuse pe pereți, care includeau și numele lui. În schimb, atenția i se îndreptă spre cecul pe care îl scoase din buzunar cu o mână tremurătoare. În cifrele strânse, scrise neîngrijit, își văzu propriul insucces, iar în petele dezordonate de cerneală își citi viața de poet copleșit de evenimentele ultimilor ani, incapabil de a se ridica la valoarea fostelor sale realizări. Rămase tăcut, frecând cecul între arătător și degetul mare, ca un Aladin cu vechea lui lampă. Își imagină toți autorii proaspeți și curajoși cărora Fields le făcea curte ca să-i ademenească și să-i formeze.

Ieși de două ori din Sala Autorilor, găsind ușa biroului lui Fields închisă. Dar, înainte de a-i întoarce spatele o ultimă dată, auzi vocea lui James Russell Lowell, poet și editor. Răsuna puternic (ca de obicei), chiar dramatic, iar dr. Holmes, în loc să bată la ușă sau să se îndepărteze, încercă să descifreze vorbele deoarece, își închipuia, acestea aveau de-a face cu el.

Îngustându-și ochii, ca și cum așa le-ar fi transferat ceva din puterea urechilor, Holmes prinse un cuvânt care-l intrigă, dar în aceeași clipă se lovi de ceva și se dezechilibră.

Tânărul care se oprise brusc în fața celui ce asculta la ușă își frângea mâinile cu disperare.

— E numai vina mea, dragă flăcăule, spuse poetul, râzând. Sunt dr. Holmes, iar dumneata...

— Teal, domnule doctor, reuși ucenicul să se prezinte cu glas tremurat, apoi se îngălbeni și o luă din loc.

— Văd că l-ai cunoscut pe Daniel Teal, se auzi vocea lui Osgood, asistentul principal, care tocmai își făcuse apariția. N-ar fi în stare să țină un hotel, dar altfel e băiat muncitor. Holmes chicoti alături de Osgood. Săracul, încă novice în firmă și să dea nas în nas cu Oliver Wendell Holmes! Omagiul pe care-l primise îl făcu pe poet să zâmbească.

— Doriți să văd cum stă cu treaba domnul Fields? îl întrebă Osgood.

Ușa se deschise chiar atunci și în prag se ivi James Russell Lowell, maiestuos de dezordonat, cu niște ochi verzi, scrutători, ce făceau atenția oricui să devieze de la părul încâlcit și barba pe care și-o pieptăna cu două degete.

Holmes își imagină ce ar spune Lowell dacă ar încerca să-i împărtășească neliniștea sa: *Holmes, acum e momentul să ne folosim toată energia pentru Longfellow și Dante și să uităm de micile noastre vanități... Haide, haide, Wendell!* Lowell se apucă să prepare o băutură.

— A, Lowell, mi s-a părut că am auzit voci adineauri. Fantome?

— Când Coleridge a fost întrebat dacă crede în fantome, a răspuns negativ, explicând că a văzut prea multe. Râse cu veselie, scuturând vârful aprins al trabucului. O, Clubul Dante are de sărbătorit diseară. Tocmai citeam asta cu voce tare ca să-mi dau seama cum sună, pricepi. Lowell arătă spre ziarul de pe o măsuță laterală. Fields, continuă el, a coborât până la cafeneaua de jos.

— Spune-mi, Lowell, știi cumva dacă *Atlantic* și-a schimbat politica de plată? Adică, n-am înțeles dacă ai dat ceva versuri pentru ultimul număr... Doar ești tare ocupat cu revista. Degetele lui răsuceau cecul în buzunar.

— Holmes, trebuie să studiezi bine asta! zise Lowell, care parcă nu-l ascultase. Fields s-a întrecut pe sine. Uite, citește. Dădu din cap, conspirativ, urmărindu-l cu atenție. Ziarul era împăturit la pagina literară și mirosea a trabucul lui Lowell.

— Dar ce vreau eu să știu, dragă Lowell, insistă Holmes, împingând ziarul la o parte, este dacă de curând... O, foarte mulțumesc, acceptă el un coniac și apă.

Fields se întoarse cu un zâmbet mare pe față, trăgându-se de barba răsucită. Era la fel de inexplicabil de vesel și mulțumit ca Lowell.

— Holmes, nu mă așteptam la plăcerea de a te întâlni azi. Tocmai voiam să trimit după tine la Colegiul Medical, să te vezi cu domnul Clark. S-a petrecut o greșeală strigătoare la cer cu câteva dintre cecurile pentru ultimul număr din *Atlantic*. E posibil să primești unul de șaptezeci și cinci în loc de o sută pentru poemul tău. De când cu inflația rapidă de după război, poeții căpătau o sută de dolari pe poem, cu excepția lui Longfellow, care era retribuit cu o sută cincizeci. Nume mai puțin sonore câștigau între douăzeci și cinci și cincizeci.

— Adevărat? întrebă Holmes cu un suspin de ușurare care i se păru imediat jenant. Adică, sigur că mă bucur când e mai mult.

— Noua generație de funcționari, niște creaturi cum nu ai mai întâlnit. Fields clătină din cap. Mă găsesc, dragi prieteni, la cârma unei corăbii enorme ce s-ar lovi de stânci dacă n-aș fi permanent cu ochii în patru.

Holmes se lăsă pe spate, mulțumit și, finalmente, se uită la *New York Tribune* din mâinile sale. Se afundă mai adânc într-o tăcere uluită și în fotoliu, lăsându-se înghițit de cutele de piele groasă.

James Russell Lowell venise de la Cambridge la Corner pentru a îndeplini obligații îndelung neglijate la *The North American Review*. Își lăsa majoritatea lucrărilor la *Review*, una dintre revistele principale ale lui Fields, în mâinile unor editori adjuncți cărora le încurca numele, până în momentul când era nevoie de prezența sa, pentru corectură. Fields știa că Lowell va aprecia publicitatea în premieră mai mult ca oricine, chiar și decât Longfellow.

— Splendid! Ai ceva de evreu în dumneata, dragă Fields! spuse Lowell, luându-i ziarul din față lui Holmes. Prietenii nu remarcară sclipirea ciudată din ochii lui

Lowell, întrucât se obișnuiseră cu teoria sa că orice persoană cu oarecari talente, inclusiv el, era, chiar dacă n-o știa, evreu, sau măcar avea un pic de sânge evreiesc.

— Vânzătorii mei de carte o să aibă de mestecat la asta, se lăudă Fields. Numai din profitul obținut în Boston și o să ne umplem de arginți!

— Dragă Fields, spuse Lowell cu un surâs scurt. Bătu peste ziar ca și când ar fi reprezentat un premiu secret. Dacă ai fi fost editorul lui Dante, cred că l-ar fi primit înapoi la Florența cu flori!

Oliver Wendell Holmes râse, dar în tonul lui se simțea și un fel de rugăminte:

— Lowell, dacă Fields ar fi fost editorul lui Dante, acesta nu ar mai fi fost niciodată exilat.

Când dr. Holmes se scuză pentru a merge să-l caute pe domnul Clark, responsabilul cu finanțele, înainte de a porni cu toții spre reședința lui Longfellow, Fields își dădu seama de tulburarea lui Lowell. Poetul nu era genul care să-și ascundă nemulțumirile, indiferent de împrejurare.

— Nu crezi că Holmes ar trebui să se implice mai mult? întrebă Lowell. Parcă ar fi citit un necrolog, pufni el, știind cât de sensibil era Fields la felul în care erau recepționate elogiile scrise de el. Propriul lui necrolog.

— Îl preocupă romanul său, asta e, glumi Fields pentru a însenina atmosfera, și se întreabă dacă de data asta criticii îl vor trata cu onestitate. Apoi, întotdeauna are o sută de chestii pe cap. Știi doar, Lowell.

— Tocmai asta e! Dacă Harvardul încearcă să ne preseze și mai tare... începu Lowell, se opri, apoi continuă: Nu vreau să-și închipuie cineva că nu sprijinim proiectul până în pânzele albe, Fields. Nu te întrebi niciodată dacă pentru Wendell totul e doar un alt club?

Lowell și Holmes se dădeau în vânt să se dueleze în replici inteligente, iar Fields se străduia din răsputeri să-i potolească. Se luptau mai ales să capteze atenția. La un banchet recent, doamna Fields povestise cum îl auzise pe Lowell demonstrându-i lui Harriet Beecher Stowe de ce *Tom Jones* e cel mai bun roman scris vreodată,

în timp ce Holmes îi arăta soțului scriitoarei, profesor de teologie, că religia e de vină pentru toate înjurăturile de pe lume. Editorul se temea nu atât de revenirea stării de tensiune între doi dintre cei mai buni poeți ai săi, cât că Lowell se va încăpățâna să demonstreze că dubiile sale legate de Holmes erau întemeiate. Fields nu putea permite asta, la fel cum nu putea accepta neliniștea lui Holmes.

Pentru a sublinia cât de mândru era de Holmes, Fields se așeză lângă un dagherotip înrămat, agățat pe perete, al micului doctor. Puse o mână pe umărul solid al lui Lowell și zise cu sinceritate:

— Al nostru Club Dante n-ar fi decât un spirit pierdut fără el, dragă Lowell. Sigur că are scăpările sale, dar asta îi accentuează strălucirea. Hm, el este ceea ce doctorul Johnson ar fi catalogat drept „clubagiu". Și a fost mereu aproape de noi, nu-i așa? Și de Longfellow.

Augustus Manning, trezorier al Corporației Harvard, rămânea serile în universitate mai târziu decât alți membri ai corpului didactic. Întorcea adesea capul de la birou spre fereastra întunecată, care reflecta lumina tulbure a lămpii de alături, și se gândea la pericolele care amenințau zilnic să zguduie din temelii Colegiul. De exemplu, în după-amiaza aceasta, când ieșise să-și facă plimbarea de sănătate de zece minute, notase numele câtorva indisciplinați. Trei studenți vorbiseră între ei lângă Aula Grays. Când îl văzuseră era deja prea târziu: ca o fantomă, nu făcea nici un zgomot, nici măcar atunci când călca pe frunze uscate. Aveau să fie pedepsiți de corpul profesoral pentru ofensa de „întrunire", adică pentru statul în picioare, pe loc, în curte, în grupe de doi sau mai mulți.

În dimineața aceea, la serviciul religios obligatoriu de la ora șase, Manning îi atrăsese atenția preparatorului Bradlee asupra unui student cufundat în lectura unei cărți plasate sub Biblie. Delincventul, un elev din primul an, urma să fie sever admonestat pentru că citea în

timpul slujbei, dar și pentru talentele de agitator ale autorului – un filozof francez specializat în politică imorală. La următoarea reuniune, corpul profesoral urma să emită o sentință și s-o înregistreze în dreptul numelui tânărului. Nefericitul avea să fie amendat cu câțiva dolari și cu un număr de puncte din poziția în clasamentul promoției.

Manning se gândi apoi cum să abordeze problema Dante. Dedicat trup și suflet studiilor și limbilor clasice, Manning își condusese odată, se spunea, toate treburile personale și de serviciu în latină timp de un an întreg; unii se îndoiau, dat fiind că soția lui nu cunoștea această limbă, în timp ce alții susțineau că tocmai acest fapt confirma autenticitatea poveștii. Limbile vii, cum le numeau profesorii de la Harvard, nu erau altceva decât imitații ieftine, denaturări josnice. Italiana, spaniola și germana reprezentau cu precădere pasiunile politice dezlânate, apetitul trupesc și absența moralei din decadenta Europă. Dr. Manning nu avea intenția să permită otrăvurilor străine să se răspândească sub chipul literaturii.

Cum stătea el așa, auzi un clinchet surprinzător din antecameră. La ora aceea, orice zgomot era neașteptat, întrucât secretara lui Manning plecase acasă. Se duse până la ușă și apăsă pe clanță. Era blocată. Se uită în sus și văzu o bucată de metal vârâtă în tocul ușii, iar la câțiva centimetri spre dreapta o alta. Manning trase tare de ușă, de mai multe ori, până când începu să-l doară brațul, iar ușa se întredeschise parcă fără voie. De partea cealaltă, înarmat cu o scândură și niște șuruburi, cocoțat pe un scaun, se găsea un student, care se hlizea încercând să sigileze ușa lui Manning.

Ceata răufăcătorului își luă tălpășița la vederea lui Manning.

— Domnule preparator! Domnule preparator! țipă Manning înhățându-l pe studentul de pe scaun.

— A fost doar o glumă! Zău așa! Dați-mi drumul! Băiatul de șaisprezece ani păru dintr-odată cu cinci ani mai mic și, hipnotizat de privirea de gheață a lui Manning, deveni isteric.

Îl lovi pe Manning de mai multe ori, apoi își înfipse dinții în mâna acestuia, care-i dădu drumul. Însă preparatorul sosi repede și-l prinse pe student de guler, chiar în pragul ușii.

Manning se apropie cu pași măsurați și chipul livid. Se holbă atât de mult timp, parcă din ce în ce mai mic și mai neputincios, încât chiar și preparatorul se simți nelalocul lui și îl întrebă cum să procedeze. Trezorierul își cercetă mâna: din cele două puncte ce marcau urmele dinților, chiar între oase, țâșnise sângele.

Cuvintele se auziră parcă direct din barba lui țeapănă:

— Să-ți spună numele complicilor lui la întreprinderea aceasta, domnule preparator Pearce. Și vezi dacă a băut alcool. Apoi, dă-l pe mâna poliției.

— Poliției, domnule? ezită Pearce.

— Asta chiar că e o chestie ieftină, să chemi poliția pentru ceva ce ține de colegiu! protestă studentul.

— Imediat, domnule Pearce!

Augustus Manning încuie ușa după el. Nu băgă de seamă că respira greu din cauza furiei și se așeză la loc, cu spatele drept. Puse mâna din nou pe *New York Tribune* pentru a reveni la problemele ce aveau nevoie urgentă de atenția sa. În timp ce citea prezentarea elogioasă făcută de J.T. Fields în pagina „Bostonul literar", iar mâna îi pulsa în locul unde pielea fusese străpunsă, prin mintea trezorierului trecură următoarele gânduri: Fields crede că este invincibil în noua sa fortăreață... Lowell poartă aceeași aroganță ca pe o haină nouă... Longfellow rămâne de neatins. Domnul Greene e de mult o relicvă, un handicapat mintal... *Dar dr. Holmes*... „Autocratul" se avântă în controverse nu pentru principii, ci din teamă... Și panica întipărită pe fața micuțului doctor când văzuse ce i se întâmplase profesorului Webster cu mulți ani în urmă – nu acuzația de crimă sau execuția, ci pierderea locului în societate pe care-l câștigase datorită bunului său renume, educației și carierei la Harvard... *Da, Holmes. Holmes se va dovedi cel mai prețios aliat al nostru.*

II

La ordinul șefului, poliția adunase din Boston pe parcursul nopții, în mai multe reprize, câte o jumătate de duzină de „persoane suspecte". Fiecare ofițer trăgea cu ochiul, suspicios, la colegii care-și înregistrau „clienții" la Secția centrală, ca nu cumva banditii „proprii și personali" să fie considerați mai prejos. Diverși detectivi în civil, ferindu-se de cei în uniforme, urcau din Morminte – celulele subterane pentru deținuți – conversând prin coduri secrete sau semne din cap abia schițate.

Biroul de detectivi din Boston, copiat după modelul european, fusese fondat cu scopul de a aduna informații amănunțite despre lumea hoților și criminalilor, iar majoritatea detectivilor provenea chiar din rândurile tâlharilor. Aceștia nu se lăudau cu metode sofisticate de investigație, ci recurgeau la vechi trucuri (preferatele lor fiind șantajul, amenințarea și pura fabulație) pentru a opera un anumit număr de arestări și a-și binemerita salariile. Comandatul Kurtz făcuse tot ce-i stătea în putere ca detectivii, dar și presa, să-și închipuie că noua victimă e un oarecare. Ultimul lucru de care avea nevoie era ca oamenii lui să încerce să stoarcă bani de pe urma durerii înstăriților Healey.

Unii dintre suspecți zbierau cântece obscene sau își ascundeau fețele în palme. Alții zvârleau blesteme și

amenințări la adresa polițiștilor care îi aduseseră la secție. Câțiva se îngrămădeau pe băncile de lemn înșirate de-a lungul zidului. Erau adunate aici toate categoriile de delincvenți, de la tâlhari la drumul mare, considerați cei mai stilați, până la spărgători, borfași, găinari și femeiuști cu bonețele drăguțe, ce atrăgeau trecătorii în alei lăturalnice pentru ca tovarășii lor să facă restul. De la balconul publicului zburau alune calde aruncate din pungi unsuroase de pici irlandezi palizi, care stăteau în genunchi și țințeau printre gratii. Uneori suplimentau sortimentul de proiectile cu ouă clocite.

— Ai auzit de careva să se codească să-i facă de petrecanie vreunuia? Cască, mă, urechile la mine!

— De unde ai lanțul ăsta de ceas din aur, băiete? Da' batista de mătase?

— Și ce vrei să faci cu ea?

— Ce zici de asta? Ai încercat vreodată, amice, să omori un om doar ca să vezi cum e?

Polițiști cu fețe încinse urlau întrebări. Apoi comandantul Kurtz începu să dea detalii cu privire la moartea lui Healey, ocolind cu pricepere numele victimei, dar nu trecu mult și fu întrerupt.

— Hei, șefu', tuși nedumerit un mastoc negru, ațintindu-și ochii exoftalmici într-un colț al încăperii. Șefu', ce-i cu noul *bulidog* 'ntunecat? Un'ie uniforma? Da' nu cred că angajezi mata detectivi tuciurii. Sau pot să sper și io?

Nicholas Rey își îndreptă spinarea și mai mult, în râsetele ce urmară. Deveni deodată conștient de lipsa lui de participare la interogatoriu și de hainele-i civile.

— Mă omule, ăla nu-i cioroi, spuse un individ ca o păstaie de fasole bălțată, făcând un pas înainte și inspectându-l pe polițistul Ray cu aerul unui cunoscător. Îmi pare o corcitură și încă una pe cinste. Mama sclavă, tatăl muncitor pe plantație. Am dreptate, nu, amice?

— Ce-ar fi să răspunzi întrebărilor șefului, domnule? făcu Rey, avansând spre șirul de răufăcători. Hai să ne ajutăm între noi, dacă putem.

— Fain spus, crinișorule. Păstaia duse un deget apreciativ la mustața subțire care îi înconjura buzele, sugerând

începutul unei bărbi, dar care se termina brusc înainte de-a ajunge la bărbie.

— Nu mă enerva, Peaslee! Kurtz ridică bastonul spre nasturele de diamant de pe pieptul lui Langdon Peaslee.

— Fii atent, te rog! își scutură ușor vesta Peaslee, cel mai mare spărgător de case de bani din Boston. Sclipiriciul ăsta face opt sute de dolari, comandante! E cumpărat pe bune!

Se auziră chicoteli de peste tot, inclusiv din direcția unor detectivi. Kurtz n-ar fi trebuit să-l calce pe bombeuri pe Langdon Peaslee, mai ales în ziua aceasta.

— Am impresia că sâmbăta trecută ți-ai băgat coada în spargerea seifurilor de pe strada Comercială, zise Kurtz. Acuși te vâr la zdup că ai încălcat legile Sabatului și-o să dormi în Morminte cu șuții de doi bani!

Puțin mai departe, Willard Burndy rânji zgomotos.

— Păi să-ți zic eu ceva, dragă șefule, ridică Peaslee teatral vocea pentru beneficiul întregii săli (inclusiv al spectatorilor de la etaj). Pretenaru' nostru de coloșa, domnu' Burndy, nu-i omu' care să dea o lovitură ca aia de pe Comercială. Sau seifurile-alea erau ale unei societăți de băbuțe?

Ochii rozalii și strălucitori al lui Burndy se măriră cam de două ori și, îmbrâncind oamenii din calea sa, se zbătu să ajungă la Langdon Peaslee, gata-gata să provoace o revoltă printre hoții mai turbulenți, în timp ce zdrențăroșii de la etaj ovaționau și fluierau. Distracția asta făcea concurență jocurilor ilicite cu șobolani și câini, care se țineau în pivnițele caselor din North End și care erau taxate cu douăzeci și cinci de cenți pe cap de spectator.

Când polițiștii îl potoliră pe Burndy, din rândul deținuților ieși un bărbat care se clătina puternic. Nicholas Rey îl prinse tocmai când era gata să cadă.

Era firav, avea ochi negri frumoși, însă foarte obosiți și încremeniți într-o expresie de rătăcire. Gura străinului etala o tablă de șah de goluri și dinți stricați și emitea un șuierat duhnind a rom Medford. Omul avea hainele mânjite de ou stricat, dar fie nu băgase de seamă, fie nu-i păsa.

Kurtz trecu pe lângă galeria mișcătoare de tâlhari și se apucă să expună faptele. Le povesti despre bărbatul găsit gol lângă râu, cu trupul acoperit de muște, viespi și viermi, care îi devorau carnea și se bălăceau în sângele lui. Unul dintre cei prezenți, îi informă Kurtz, îl omorâse pe acel om aplicându-i o lovitură la cap, apoi îl cărase afară și-l lăsase în seama naturii. Menționă și alt lucru ciudat: un steag, alb și zdrențuit, lăsat să fluture deasupra cadavrului.

Rey îl puse pe picioare pe bărbatul pe care îl luase în grijă. Nasul și gura îi erau roșii și neregulate, mai accentuate decât mustața subțire și barba rară. Șchiopăta ca urmare a unui accident sau unei bătăi de mult uitate. Mâinile mari îi tremurau și făceau gesturi aiurea. Tremurul străinului se înteți se cu fiecare detaliu povestit de comandant.

— O, tipul ăsta, zise ajutorul șefului, Savage. Cine l-a adus, știi, Rey? N-a vrut să-și spună numele mai devreme, când au fost fotografiați cei noi pentru arhivă. A rămas tăcut precum un sfinx egiptean!

Gulerul de hârtie al sfinxului era aproape ascuns sub fularul negru, lăsat să atârne într-o parte. Omul privea în gol și își mișca mâinile enorme prin aer, descriind cercuri mari, concentrice.

— Vrea să deseneze ceva? comentă Savage, în glumă.

Mâinile bărbatului desenau, într-adevăr. Desenau un fel de hartă, una care ar fi ajutat nespus poliția în săptămânile următoare, presupunând că ar fi știut ce să caute. Străinul cunoștea de mult locul crimei, dar nu și saloanele cu lambriuri bogate de la Beacon Hill. Nu, nu schița în aer imaginea unui loc pământesc, ci a unei anticamere sumbre spre lumea de dincolo. Pentru că acolo – acolo, pricepuse el, pe măsură ce imaginea morții lui Artemus Healey i se fixa în minte, crescând cu fiecare detaliu – da, acolo i se aplicase pedeapsa.

— Cred că e surdomut, îi șopti adjunctul Savage lui Rey după ce încercase să descifreze mișcările mâinilor bărbatului. Și cam cherchelit, având în vedere mirosul. O să-l duc la niște brânză cu pâine. Stai cu ochii pe Burndy,

te rog, Rey. Savage dădu din cap spre posibilul scandalagiu, care acum își freca ochii cu mâinile încătușate, vrăjit de descrierile lugubre ale lui Kurtz.

Adjunctul îl extrase binișor de sub brațul lui Rey pe bărbatul care tremura și îl conduse spre ieșire. Dar acesta se legăna, scuturat de hohote de plâns și, deodată, parcă fără cel mai mic efort, îl împinse cât colo pe secundul comandantului de poliție, cu capul drept într-o băncuță.

Necunoscutul sări în spatele lui Rey, încolăcindu-i gâtul cu stânga și apucându-l cu degetele de subțioara dreaptă. Mâna cealaltă trânti jos chipiul polițistului, se lipi de fruntea lui și-i răsuci capul într-o parte, astfel încât urechea mulatrului ajunse sub răsuflarea grea a străinului. Șoapta lui a fost atât de ușoară, atât de disperată și de gravă, într-o notă atât de puternic confesională, încât numai Rey auzi cuvintele pronunțate.

Printre delincvenți se dezlănțuise o veselie drăcească.

Brusc, străinul îi dădu drumul lui Rey și se agăță de o coloană zveltă. Folosindu-se de ea, se catapultă înainte. Misterioasele vorbe șoptite la urechea lui îl zăpăciseră pe Rey: i se păreau un cod sonor fără noimă, însă erau atât de pregnante și de neliniștitoare, încât sugerau ceva dincolo de înțelegerea lui. *Dinanzi*. Rey se chinui să-și aducă aminte, să audă vocea din nou, în timp ce se străduia (*etterne etterno, etterne etterno*) să nu-și piardă echilibrul în goana lui după fugar. Străinul pornise însă cu atât elan, încât să fi vrut și n-ar mai fi putut să se oprească în acea ultimă clipă a vieții lui.

Se azvârli înainte și trecu prin sticla groasă a unui bovindou. Un ciob cu o perfectă formă de coasă se desprinse încet, pluti într-un dans aproape grațios, nimeri în fularul negru și secționă precis traheea. Capul i se aplecă în față, moale, în timp ce trupul zbura prin aer. Omul căzu cu zgomot, într-un nor de cioburi, în curtea de jos.

Se lăsă tăcerea. Frânturi de sticlă, delicate ca niște fulgi de zăpadă, scârțâiau sub pantofii cu vârfuri pătrate ai lui Rey, care se apropie de fereastră și privi în jos. Trupul zăcea, tăiat, pe o pătură groasă de frunze de

toamnă, un desen caleidoscopic în galben, negru și roșu furibund. Golănașii zdrențăroși, primii care ajunseseră în curte, arătau cu degetul și zbierau, țopăind în jurul cadavrului strivit. Coborând, Rey nu reușea să scape de cuvintele tulburi pe care omul se hotărâse, din cine știe ce motiv, să i le lase moștenire, într-un act final de voință: *Voi ch'intrate. Voi ch'intrate*. Voi care intrați. Voi care intrați.

❖

Galopând pe sub poarta de fier de la Harvard, James Russell Lowell se simțea ca Sir Launfal, eroul celui mai popular poem al său, pornit în căutarea Graal-ului. Făcându-și intrarea azi, călare pe armăsarul său alb, perfect conturat pe fundalul culorilor de toamnă, poetul ar fi arătat, poate, precum galantul cavaler, dacă nu l-ar fi trădat ciudățeniile ținutei: barba de formă pătrată, tunsă la cinci sau șase centimetri mai jos de bărbie, și mustața, mult mai lungă, lăsată să atârne în voie. Unii dintre denigratorii lui și mulți dintre prieteni remarcau, în particular că, mai mult ca sigur, nu era cea mai potrivită alegere pentru chipul său, altminteri îndrăzneț. Lowell, însă, opina că trebuie să porți barbă, altfel Dumnezeu nu ar fi dat-o omului, deși nu specifica dacă stilul deosebit pe care-l adoptase el era corect din punct de vedere teologic.

Fervoarea cavalerismului său închipuit crescuse în ultimele zile, când curtea universității părea o citadelă tot mai ostilă. Cu câteva săptămâni în urmă, Corporația încercase să-l convingă pe profesorul Lowell să adopte un proiect de reformă ce ar fi eliminat multe dintre obstacolele cu care se confrunta departamentul său (de exemplu, ca studenții înscriși la o limbă străină modernă să primească doar jumătate din numărul de credite pentru o limbă clasică), dar în schimb ar fi oferit Corporației ultimul cuvânt în ceea ce privea orele lui Lowell.

Le refuzase sus și tare oferta. Dacă doreau ca propunerea să treacă, n-aveau decât să aștepte mult și bine aprobarea Comisiei de Supraveghetori, acea hidră cu douăzeci de capete!

Apoi, într-o după-amiază, președintele îl luase pe Lowell deoparte și acesta își dăduse seama că ideea ca toate cursurile sale să primească aprobarea Comisiei fusese o farsă.

— Lowell, măcar anulează-ți seminarul acela despre Dante și poate că Manning îți va face unele concesii.

Președintele îl apucă pe Lowell de cot, cu un aer confidențial.

— Asta e? zise Lowell, încruntându-se. Asta urmăresc? Se răsuci, furios. N-o să mă las ademenit de ei ca să le dau dreptate! Pe Ticknor l-au dat afară. Și, Doamne Dumnezeule, l-au făcut pe *Longfellow* să le poarte pică. Cred că orice om care se pretinde gentleman trebuie să ia atitudine împotriva lor, nu, orice om care nu și-a dat masteratul în *mârșăvie*.

— Mă crezi un mare mojic, domnule profesor Lowell. Nu am sub control Corporația mai mult decât dumneata. De cele mai multe ori, e ca și când le-aș vorbi printr-o pâlnie. Vai, din păcate nu sunt decât președintele acestui colegiu, chicoti el. Într-adevăr, Thomas Hill nu era decât președintele Harvard-ului și pe deasupra și nou – al treilea într-un deceniu, fapt care le dăduse prilejul membrilor Corporației să acumuleze mult mai multă putere decât el. Ei cred că Dante este un subiect nepotrivit în dezvoltarea departamentului dumitale, asta e clar. Și vor da un exemplu cu treaba asta, Lowell. Manning va da un exemplu! îl avertiză el apucându-l pe Lowell din nou de braț, ca și când poetul ar fi trebuit să fie ferit de pericole la fiecare pas.

Lowell îi spuse că nu va permite membrilor Corporației să judece o literatură despre care habar n-aveau. Iar Hill nici măcar nu încercă să pună afirmația în discuție. Corporația își făcuse o chestiune de principiu din a nu ști nimic despre limbile moderne.

Următoarea dată când Lowell se întâlnise cu Hill, președintele era înarmat cu o bucată de hârtie albastră

care conținea un citat scris de mână, dintr-un recent decedat poet britanic de o oarecare notorietate, care vorbea despre poemul lui Dante. „Ce ură împotriva întregii seminții omenești! Ce încântare și voioșie la contemplarea suferințelor eterne și de neînlăturat! Ne ținem de nas citind; ne acoperim urechile. A mai întâlnit cineva până acum asemenea miasme teribile, murdării, excremente, mutilări, țipete agonizante și monștri mitici ai răzbunării adunate laolaltă? Văzând toate acestea, nu pot decât s-o consider cea mai *imorală* și *nelegiuită* carte scrisă vreodată." Hill zâmbea cu satisfacție, ca și când el însuși ar fi fost autorul.

— Să ne comande Anglia ce să punem pe rafturile bibliotecilor? râse Lowell. Atunci de ce nu le-am lăsat Lexington-ul tunicilor roșii[1] și nu l-am scutit pe generalul Washington de năpasta războiului? Lowell observă în privirea lui Hill ceva ce vedea uneori în ochii naivi ai studenților, ceva care îl făcu să creadă că președintele putea înțelege. Până când America nu va învăța să iubească literatura nu ca pe o distracție, precum acele poezele memorate la colegiu, ci pentru energia ei, care înnobilează și umanizează, stimate domnule reverend președinte, nu va fi reușit să capete acel înalt simț care singur poate să transforme un popor într-o națiune, să-l ridice de la un nume gol la o putere trepidând de viață.

— Ideea asta, încercă Hill să nu se abată de la scopul său, de a călători în lumea de apoi, de a prezenta pedepsele din Iad, e de-a dreptul sălbatică, Lowell. Și să mai și numești o astfel de operă „comedie"! E ceva atât de medieval, scolastic și...

— Catolic. Cuvântul îl făcu pe Hill să tacă. Asta voiați să spuneți, domnule reverend președinte? Că e prea italiană, prea catolică pentru Colegiul Harvard?

— Trebuie să recunoști, și Hill ridică șiret o sprânceană albă, că asemenea noțiuni groaznice despre Dumnezeu nu pot fi rostite în urechile noastre protestante.

---

1 *Red coats*, poreclă dată soldaților britanici, care purtau vestoane de culoare roșie.

Adevărul este că Lowell privea cu la fel de puțină prietenie ca și membrii conducerii aglomerația de papistași irlandezi din docurile și suburbiile Bostonului. Dar ideea că poemul era un fel de edict de la la Vatican!...

— Da, mai degrabă condamnăm oamenii pentru eternitate decât să avem amabilitatea de a-i informa. Iar Dante denumește lucrarea *commedia*, dragă domnule, pentru că este scrisă în limba sa, italiana rustică, și nu în latină. Și pentru că se termină cu bine, cu poetul care se ridică la ceruri, spre deosebire de o tragedie. În loc să alcătuiască un mare poem din ceva străin și artificial, poetul a lăsat opera să se întrupeze din sine însuși.

Lowell jubila văzînd exasperarea președintelui.

— Pentru numele cerului, domnule profesor, chiar nu crezi că există ranchiună și răutate în sufletul cuiva care aplică torturi nemiloase tuturor celor ce au anumite păcate? Imaginează-ți astăzi pe cineva din viața publică afirmând că locul dușmanilor săi e în iad! argumentă el.

— Domnule reverend președinte, mi-am și imaginat în timp ce vorbeați. Și să ne înțelegem, Dante își trimite și prietenii acolo. Spuneți-i asta lui Augustus Manning. Mila fără rigoare ar fi egoism laș, simplu sentimentalism.

Membrii Corporației Harvard, președintele și șase oameni de afaceri cu frica lui Dumnezeu, aleși din afara corpului profesoral al colegiului, susțineau cu tărie consecvența față de vechea programă ce se dovedise atât de folositoare – greaca, latina, ebraica, istoria antică, matematica și știința – menținându-și ideea, ca un corolar, că limbile moderne, inferioare, vor rămâne o ciudățenie, ceva cu care doar să-și umple cataloagele. După plecarea profesorului Ticknor, Longfellow progresase puțin, inclusiv prin inițierea unui seminar Dante și angajarea unui strălucit exilat italian, pe nume Pietro Bachi, ca profesor de italiană. Seminarul Dante, din cauza lipsei de interes față de subiect și limbă, rămăsese cel mai puțin solicitat dintre cursurile sale. Cu toate acestea, poetului îi făcea plăcere zelul depus de cei câțiva studenți. Unul dintre aceștia fusese James Russell Lowell.

Acum, după zece ani de lupte personale cu conducerea, Lowell se găsea față în față cu un eveniment pe

care îl așteptase, pentru care clipa era coaptă și inevitabilă ca destinul: descoperirea lui Dante în America. Nu numai că Harvard începuse rapid să descurajeze sistematic această întreprindere, dar Clubul Dante se lovea și de un obstacol din interior: poziția ambiguă a lui Holmes.

Câteodată, Lowell se plimba prin Cambridge cu fiul cel mai mare al acestuia, Oliver Wendell Holmes Junior. De două ori pe săptămână, studentul ieșea din clădirea Școlii de Drept Dane tocmai când Lowell își termina orele în aula universității. Holmes nu-și dădea seama ce noroc dăduse peste el să aibă un fiu ca Junior, deoarece îl făcuse pe propriul său fiu să-l urască ... O, dacă Holmes l-ar fi *ascultat*, în loc să-l oblige pe Junior să *vorbească*! Lowell îl întrebase odată pe tânăr dacă dr. Holmes discuta vreodată acasă despre Clubul Dante. „Desigur", domnule Lowell, replicase sardonic arătosul și înaltul Junior. „Și despre Clubul Atlantic și Clubul Uniunii, și Clubul de Sâmbăta și Clubul Științific și Asociația Istorică și Societatea Medicală..."

Phineas Jennison, unul dintre cei mai înstăriți oameni de afaceri ai Bostonului, ședea nu de mult lângă Lowell la o cină a Clubului de Sâmbăta în Casa Parker, când toate acestea îi întunecaseră lui Lowell gândurile.

— Iar te chinuie Harvard-ul, spuse Jennison.

Lowell constată uimit că fața îi putea fi citită la fel de ușor ca o firmă de prăvălie.

— Nu sări așa, dragă prietene, râse Jennison și gropița din bărbia lui tremură. Rudele sale susțineau că părul ca spicul și gropița regală semnalizaseră o viitoare mare avere chiar de când era doar un băiețel, deși la drept vorbind putea foarte bine să fie o gropiță *regicidă*, moștenită, se presupunea, de la un strămoș care îl decapitase pe Carol I.

— Am avut norocul să stau la palavre cu unii dintre membrii Corporației zilele trecute. Știi că nu se întâmplă nimic la Boston sau Cambridge fără să ajungă la urechile mele.

— Ne construiești o altă bibliotecă, nu? întrebă Lowell.

— Se încinseseră discutând despre departamentul tău. Păreau categoric hotărâți... Nu e intenția mea să fiu indiscret, desigur, dar...

— Între noi fie vorba, dragă Jennison, vor să mă scape de seminarul Dante, întrerupse Lowell. Uneori cred că sunt tot atât de porniți împotriva lui pe cât sunt eu în favoarea lui. S-au oferit chiar să sporească numărul de înscrieri la cursul meu dacă accept să-mi controleze ei subiectele de seminar.

Expresia lui Jennison trăda îngrijorarea.

— Bineînțeles că am refuzat, îl lămuri Lowell.

— Chiar așa? îi aruncă Jennison un zâmbet larg.

Fură întrerupți de câteva toasturi, inclusiv cea mai apreciată improvizație de rime a serii, pe care petrecăreții i-o ceruseră doctorului Holmes. Acesta, rapid ca de obicei, reuși chiar să le atragă atenția asupra avantajelor formei nefinisate:

„Un vers prea prelucrat e fad și, orice-ai combina,
C-o minge de biliard pe spate n-ai cum te scărpina".

— Versurile acestea de la siestă ar putea omorî orice poet, numai pe Holmes nu, rânji Lowell admirativ. Avea o privire cețoasă. Uneori, simt că n-am în mine ceea ce i se cere unui profesor, Jennison. Sunt mai bun în unele privințe, mai rău în altele. Prea sensibil și nu suficient de îngâmfat, fizicește îngâmfat, aș zice. Toate astea mă consumă. Făcu o pauză. Și, mă rog, de ce atâția ani de catedră profesorală nu mi-ar fi amorțit simțirea față de lume? Oare ce gândește cineva ca dumneata, un prinț al domeniului, despre o astfel de existență măruntă?

— Vorbe de copii, dragă Lowell. Jennison părea agasat de subiect, dar după un moment de gândire își reîmprospătă interesul. Ai o datorie față de lume și de dumneata mai mare decât a unui simplu spectator! Să nu mai aud de ezitările dumitale! Eu unul, dacă salvarea sufletului meu ar depinde de Dante... Dar un geniu precum al dumitate, dragă prietene, își asumă *responsabilitatea* divină de a lupta pentru toți cei exilați din lume.

Lowell murmură ceva neauzit, dar fără îndoială dictat de modestie.

— Haide, Lowell, zise Jennison. N-ai fost tu cel care a convins Clubul de Sâmbăta că un simplu comerciant este suficient de bun pentru a cina cu niște nemuritori ca prietenii dumitale?

— De parcă ar fi putut refuza, după ce te-ai oferit să cumperi Casa Parker? râse Lowell.

— Ar fi putut s-o facă, dacă aș fi renunțat la strădania de a sta printre oameni mari. Pot să citez din poetul meu favorit? „Și ceea ce-ndrăznesc ei să viseze, chiar îndrăznesc a-ndeplini." A, ce bine sună!

Lowell se înveseli și mai tare văzând că inspirația fusese găsită chiar în rimele sale, dar, de fapt, așa și era. De ce nu? În concepția lui Lowell, dovada adevăratei poezii era distilarea acelei vagi filozofii ce plutește în mințile oamenilor până la esența unui singur vers, făcând-o astfel abordabilă și utilă, punând-o la îndemâna oricui.

Acum, mergând la curs, simpla idee de a intra într-o încăpere plină de studenți care mai erau convinși că pot să afle totul despre un subiect îl făcea să caște.

Lowell își priponi calul de vechea pompă de apă de lângă Sala Hollis. Pocnește-i strașnic, băiete, dacă vin, își zise el aprinzându-și o țigară. Caii și trabucurile figurau în pomelnicul de interdicții în curtea Harvard-ului.

Un ins se sprijinea alene de un ulm. Purta o vestă galbenă strălucitoare, în carouri, și avea o figură trasă, destul de obosită. Bărbatul, mai înalt decât poetul chiar stând așa, într-o rână, prea bătrân pentru a fi student și prea uzat pentru a face parte din corpul profesoral, îl țintui cu o privire lacomă, obișnuită la un admirator al literaturii.

Celebritatea nu însemna prea mult pentru Lowell, căruia îi plăcea să creadă că prietenii săi găseau câte ceva demn de prețuire în ceea ce scria, iar când el va fi dispărut, Mabel Lowell se va mândri că-i este fiică. Altfel se credea *teres atque rotundus* – un microcosmos în sine, propriul lui autor, public, critic și posteritate. Și totuși,

laudele primite pe străzi, de la bărbați și femei, nu puteau să nu-l încălzească. Uneori se plimba prin Cambridge cu inima atât de dornică de simpatie, încât o simplă privire indiferentă, chiar a unui străin, îi umplea ochii de lacrimi. Dar și egoismul recunoașterii i se părea la fel de dureros. Îl făcea să se simtă complet transparent și izolat: poetul Lowell, o apariție-fantomă.

Privitorul cu vestă galbenă, sprijinit de copac, duse mâna la borul pălăriei când Lowell trecu prin dreptul său. Poetul se înclină, tulburat, cu obrajii arzându-i. Repezindu-se spre campusul colegiului pentru a-și duce la bun sfârșit obligațiile cotidiene, nu observă cât de concentrat continuase bărbatul să-l privească.

Dr. Holmes țâșni în amfiteatrul vast. La intrarea sa se făcu auzită o furtună de bătăi din picioare pornită de cei pe care creioanele și caietele îi împiedicau să-și folosească mâinile. Urmară uralele scandate rapid provenite de la scandalagiii (Holmes îi numea tinerii săi barbari) înghesuiți în partea de sus a sălii, cunoscută ca Muntele (de parcă ar fi fost adunarea Revoluției Franceze). Aici, Holmes scotocea în trupul omenesc în fiecare semestru. Aici, de patru ori pe săptămână, cincizeci de fii iubitori îi sorbeau fiecare cuvânt. Stând înaintea cursanților, în chiar centrul amfiteatrului, uita că are doar un metru șaizeci și cinci (și asta purtând niște ghete ingenioase, confecționate de cel mai bun cizmar din Boston) și se simțea mai degrabă un gigant.

Oliver Wendell Holmes era singurul membru al corpului didactic în stare să țină un curs reușit la ora unu, când foamea și oboseala se combinau cu aerul soporific al „cutiei" de cărămidă, cu două etaje de pe North Grove. Colegii invidioși susțineau că faima lui literară era cea care îi cucerise pe studenți. De fapt, majoritatea băieților care alegeau medicina în locul dreptului și teologiei erau de la țară și, dacă se întâlniseră vreodată cu adevărata literatură înainte de a veni la Boston, trebuie că fusese vreun poem al lui Longfellow. Totuși, ecourile reputației

literare a lui Holmes se răspândeau la fel de repede ca bârfele cele mai senzaționale, căci dacă unul punea mâna pe un exemplar din *Autocratul la micul dejun*, îl făcea apoi să circule și la prima ocazie remarca nedumerit: „Cum, n-ai citit *Autocratul*?" Dar celebritatea de care se bucura în rândul studenților era mai degrabă reputația reputației.

— Astăzi, spuse Holmes, vom începe un subiect despre care, băieți, nu cred că știți ceva.

Trase de cearceaful alb ce acoperea cadavrul unei femei, apoi își ridică mâinile ca să potolească tropăitul și fluieratul ce urmaseră:

— Puțin respect, domnilor! Respect pentru om și pentru cea mai divină lucrare a Domnului!

Doctorul Holmes era prea pierdut în oceanul de priviri atente pentru a băga de seamă că printre elevii săi se afla un intrus.

— Da, tema de azi va începe cu trupul femeiesc, continuă Holmes.

Un tânăr timid, Alvah Smith, unul dintre cei care, în orice amfiteatru, joacă rolul de intermediar între profesor și restul studenților, roși puternic, în primul rând unde stătea, iar vecinii lui începură încântați să-l necăjească.

— Iar la Smith, zise Holmes care observase manejul, vedem foarte bine acțiunea inhibitorie a nervilor vasomotorii asupra arteriolelor relaxându-se brusc și umplând capilarele de suprafață cu sânge – același fenomen plăcut, vizibil pe obrazul tinerei persoane pe care doriți s-o vizitați diseară.

Smith izbucni în râs împreună cu ceilalți. Dar Holmes auzi și un hohot involuntar, al cărui scârțâit lent trăda o vârstă mai înaintată. Miji ochii în susul sălii la reverendul doctor Putnam, una dintre puterile de rangul doi ale Corporației Harvard. Membrii Corporației, deși reprezentau cel mai înalt nivel de supraveghere, practic nu luau parte niciodată la ore în universitatea lor; să se trambaleze de la Cambridge până la clădirea catedrei de medicină, așezată dincolo de râu, în Boston,

pentru a fi mai aproape de spitale, era o ideea inacceptabilă pentru majoritatea celor din conducere.

— Acum, se adresă Holmes distrat clasei, așezându-și ustensilele lângă cadavru, unde îl așteptau două ajutoare, să ne avântăm în străfundurile subiectului nostru.

După încheierea cursului și a năvalei barbarilor care-și croiau drum afară din amfiteatru, Holmes îl conduse în biroul său pe reverendul doctor Putnam.

— Dumneata, dragă doctore Holmes, reprezinți standardul de aur al oamenilor de litere americani. Nimeni nu a muncit atât de intens pentru a se afirma în mai multe domenii. Numele dumitale a devenit simbolul unei educații și autorități depline. Chiar ieri discutam cu un domn din Anglia, care-mi povestea cât de bine cotat ești în țara-mamă.

— Ce a spus? zise Holmes oarecum absent. Ce-a spus, domnule reverend Putnam? Știi că-mi place să fiu adulat „din belșug".

— În ciuda acestui fapt, domnule doctor, se încruntă Putnam din cauza întreruperii, Augustus Manning a început să fie îngrijorat de activitățile dumitale literare.

— Vrei să spui, răspunse Holmes cu surprindere, de preocuparea pentru Dante a domnului Longfellow? El este traducătorul. Eu nu sunt decât un aghiotant, dacă pot să mă exprim așa. Îți sugerez să ai răbdare și să citești lucrarea. Cu siguranță că-ți va plăcea.

— James Russell Lowell, J.T. Fields, George Greene, dr. Oliver Wendell Holmes. Asta zic și eu echipă de aghiotanți, nu?

Holmes se simți stingherit. Nu crezuse că un club ca al lor putea deveni o problemă de interes general și nu-i plăcea să vorbească despre asta cu cineva din afară. Participarea la ședințele Clubului Dante era una dintre puținele sale activități care nu se desfășurau sub ochii publicului.

— Ei, dacă arunci o piatră în Cambridge, musai o să nimerești pe cineva care are două volume la activ, dragă domnule Putnam.

Putnam își încrucișă brațele și așteptă. Holmes făcu un gest într-o direcție nedefinită.

— Domnul Fields se ocupă cu treburile astea, zise el.

— Te rog, ieși din această asociație precară, spuse Putnam cu extremă seriozitate. Bagă-le mințile în cap prietenilor dumitate. De exemplu, profesorul Lowell a...

— Dacă ești în căutarea unei persoane de care Lowell ar asculta, dragă domnule reverend, îl întrerupse Holmes cu un zâmbet, ai greșit crezând că o vei găsi la Colegiul Medical.

— Holmes, continuă Putnam cu blândețe, am venit să te avertizez în primul rând pentru că te consider prieten. Dacă dr. Manning ar ști că stau de vorbă cu tine așa, ar... Putnam se opri și scăzu tonul, în semn laudativ. Dragă Holmes, tot viitorul îți va fi asociat cu Dante. Mă tem de ce s-ar putea întâmpla cu poezia dumitale, cu numele dumitale, când Manning va fi terminat ce are de gând.

— Manning nu are nici o cădere să mă atace personal, chiar dacă este împotriva micilor interese ale clubului nostru.

— Vorbim de Augustus Manning, replică Putnam. Ține minte asta.

Când Holmes se întoarse să plece, parcă înghițise o bilă uriașă. Putnam se întrebase de multe ori de ce nu toți bărbații poartă barbă. Se simțea vesel în ciuda hârtoapelor de pe drumul spre Cambridge pentru că știa că dr. Manning avea să fie extrem de mulțumit de raportul său.

Artemus Prescott Healey, n. 1804, m. 1865, avea să se odihnească în locul de veci impunător al familiei, printre primele care fuseseră cumpărate cu ani în urmă în zona cea mai importantă din cimitirul Mount Auburn.

Existau mulți „brahmani"care îi purtau pică lui Healey pentru lașitatea deciziilor dinainte de război. Toți însă căzuseră de acord că numai un fost radical extremist ar fi în stare să saboteze ceremonia de adio pentru a întina memoria principalului reprezentant al justiției din statul lor.

— Doar patru ani diferență, Melia, zise dr. Holmes aplecându-se spre soția sa.

Ea solicită explicații printr-un pufăit scurt.

— Judecătorul Healey are șaizeci de ani, continuă Holmes să șoptească. Adică ar fi avut. Cu patru ani mai mare decât mine, dragă, aproape în aceeași zi. De fapt, lună. Lui Holmes îi plăcea grozav să se afle în compania unor morți apropiați de vârsta lui. Amelia Holmes îl atenționă din ochi să păstreze tăcerea pe durata discursurilor de pomenire. Holmes își strânse buzele și privi înainte, peste pajiștea liniștită.

Nu putea pretinde că fusese un intim al decedatului; puțini, chiar dintre brahmani, ar fi putut. Healey făcuse parte din Comitetul de supraveghetori, prin urmare dr. Holmes se bucurase de o oarecare interacțiune cu judecătorul, în calitatea administrativă a acestuia. Holmes îl mai cunoscuse pe Healey și datorită faptului că era membru Phi Beta Kappa[1] și prezidase un timp această onorabilă societate. Dr. Holmes își ținea cheia Φ B K pe lanțul de ceas, iar acum, în timp ce trupul lui Healey era încetișor coborât în noul său pat, o răsucea agitat între degete. Cel puțin, se gândi dr. Holmes cu simpatia tipică a medicilor, nenorocitul de Healey n-a suferit.

Cea mai îndelungată întrevedere pe care doctorul o avusese cu judecătorul se petrecuse la tribunal, împrejurare ce-l impresionase atât de tare pe Holmes, încât își dorise să se retragă definitiv în lumea poeziei. Apărarea în procesul Webster care, ca toate cazurile de crimă capitală, fusese condusă de un trio de judecători în frunte cu magistratul suprem, necesitase depoziția doctorului Holmes, ca martor, despre caracterul lui John W. Webster. În focul procesului, ținut cu mai mulți ani în urmă, Wendell Holmes se confruntase cu stilul greoi, istovitor, în care Artemus Healey își debita opiniile juridice.

— Profesorii de la Harvard nu comit crime. Iată ce declarase în favoarea lui Webster președintele de atunci al Harvard-ului, luând cuvântul cu puțin înainte de Holmes.

---

1 Phi Beta Kappa este cea mai prestigioasă societate academică onorifică din Statele Unite; fondată în 1776, la Colegiul William și Mary din Virginia, a fost repede adoptată și la Harvard și Yale.

Zvonul despre uciderea dr. Parkman ajunsese la laboratorul lui Holmes de sub sala de cursuri pe când acesta era la oră. Îi fusese tare greu, mai ales că era prieten atât cu acuzatul cât și cu victima și habar n-avea pe cine să plângă mai întâi. Până la urmă, obișnuita batjocură a studenților săi redusese la ridicol ciopârțirea victimei profesorului Webster.

— Om credincios, cu frica lui Dumnezeu și a cerului...

Promisiunile stridente ale veșniciei raiului, rostite de preot cu aerul său de bocitor suprem, nu îi picară bine lui Holmes. În principiu, prea puține zorzoane ale ceremoniei religioase îi picau bine doctorului, fiul unui preot dintre aceia al căror calvinism rămăsese ferm în fața tulburărilor unitariste. Oliver Wendell Holmes și timidul său frate mai mic, John, fuseseră crescuți întru teribila tâmpenie care încă îi mai răsuna în urechi: „Prin căderea lui Adam toți am păcătuit". Din fericire, îi apărase spiritul viu al mamei lor, care le murmura replici sclipitoare în timp ce reverendul Holmes și preoții ce-l vizitau perorau despre damnațiunea predestinată și păcatul înnăscut. Ea le promitea că se vor naște noi idei, mai ales lui Wendell, când acesta tremura îngrozit de vreo poveste despre diavolul care ia în stăpânire sufletele. Într-adevăr, pentru Boston și pentru Oliver Wendell Holmes, ideile noi își făcuseră apariția. Numai unitarienii ar fi putut construi cimitirul Mount Auburn, loc de veci și în același timp grădină.

Pentru a-și găsi o ocupație, Holmes se apucă să inventarieze notabilitățile care asistau la funeralii, observând că multe înclinau capul în direcția sa, dat fiind că făcea parte dintr-un grup restrâns de celebrități cunoscute sub diverse porecle – Sfinții din Noua Anglie sau Poeții Căminului. Oricare le-ar fi fost denumirea, reprezentau contingentul literar de vârf al țării. Lângă familia Holmes stătea James Russell Lowell, poet, profesor și redactor, răsucindu-și agale vârful mustății până când Fanny Lowell îl trase de mânecă; de partea cealaltă, J.T. Fields, editorul celor mai mari poeți din Noua Anglie, își ținea capul și barba plecate într-un triunghi perfect

de meditație sumbră, figura lui izbitoare contrastând puternic cu obrajii roz, angelici și perfecta stăpânire de sine a tinerei sale soții. Nici Lowell și nici Fields nu-l cunoscuseră pe judecător mai bine decât Holmes, dar participau la slujbă din respect pentru poziția lui Healey și pentru familia sa (în plus, Lowell se întâmpla să-i fie văr).

Unii dintre participanți, observând trioul de oameni de litere, îl căutară în van și pe cel mai ilustru dintre ei. Henry Wadsworth Longfellow se pregătise, de fapt, să-și acompanieze prietenii la Mount Auburn, care se afla la o azvârlitură de băț de casa sa, dar, ca de obicei, până la urmă rămăsese la gura focului. Puține lucruri de pe lumea asta îl făceau pe Longfellow să-și părăsească reședința, Casa Craigie. După atâți ani dedicați unui proiect, realitatea iminentei publicări îi cerea o concentrare intensă. În plus, Longfellow se temea (pe bună dreptate) că persoana sa ar fi distras atenția cortegiului de la familia Healey. Când Longfellow mergea pe străzile din Cambridge oamenii șușoteau, copiii i se aruncau în brațe și un număr atât de mare de pălării erau ridicate, încât părea că tot Comitatul Middlesex intrase în același timp într-o capelă.

Holmes își aminti de o plimbare cu cabrioleta în compania lui Lowell, cu ani în urmă, înainte de război. Trecuseră prin dreptul Casei Craigie și în cadrul unei ferestre îi zăriseră pe Fanny și Henry Longfellow, lângă șemineu, înconjurați, la pian, de cei cinci frumoși copii ai lor. Pe vremea aceea, lumea încă putea să-l vadă la față pe marele poet.

— Tremur când mă uit la casa lui Longfellow, spusese Holmes atunci.

Lowell, care tocmai se plângea de un eseu nereușit al lui Thoreau pe care îl redacta, îi întorsese un zîmbet ușor, prin care se detașa de tonul lui Holmes.

— Fericirea lor este atât de desăvârșită, continuase Holmes, încât orice schimbare ce s-ar abate asupra lor ar fi doar spre rău.

Oratia reverendului Young se sfârși și în cimitirul liniștit începură să se audă șoapte solemne. Holmes dădu

la o parte frunzele mici și galbene de pe gulerul lui de catifea și, lăsându-și privirea să călătorească peste figurile ca de piatră ale celor prezenți, observă că reverendul Elisha Talbot, cel mai de seamă pastor din Cambridge, părea iritat de căldura cu care fuseseră întâmpinate vorbele lui Young; fără îndoială că repeta în minte ce ar fi declamat el dacă ar fi fost pastorul lui Healey. Holmes admiră expresia reținută a doamnei Healey. Văduvele care plâng ușor întotdeauna se recăsătoresc repede. Privirea lui Holmes zăbovi întâmplător asupra domnului Kurtz, comandantul de poliție. Acesta se insinuase eficient pe lângă doamna Healey, pe care o trase de-o parte, aparent încercând s-o convingă de ceva – dar într-o manieră atât de sumară, încât schimbul lor de cuvinte era probabil doar recapitularea unei discuții mai vechi; comandantul Kurtz nu încerca să expună nimic, mai degrabă îi amintea văduvei ceva. Aceasta, atentă, dădu din cap. Dar cât de *înverșunat*, se gândi Holmes. Comandantul Kurtz încheie cu un oftat de ușurare care ar fi stârnit invidia lui Eol.

În seara aceea, cina de la numărul 21 de pe strada Charles a fost mai tăcută ca oricând, deși nu se putea spune că era vreodată tăcută. Oaspeții casei plecau întotdeauna uluiți de ritmul, ca să nu mai pomenim de volumul conversației familiei Holmes, întrebându-se dacă vreunul dintre ei ascultă ce zice celălalt. Doctorul inițiase tradiția de a-l recompensa cu o porție suplimentară de marmeladă pe cel mai strălucit vorbitor al serii. Astăzi, fiica dr. Holmes, „mica" Amelia, sporovăia mai mult ca de obicei, povestind despre cea mai recentă logodnă, cea a domnișoarei B. cu colonelul F. Și despre ce cadouri de nuntă pregătea cercul ei de lucru manual.

— Vai, tată, zise hlizindu-se Oliver Wendell Holmes Junior, eroul. Cred că în seara asta o să pierzi marmelada. Junior era un element distonant la masa familiei: nu numai că avea o înălțime de un metru optzeci într-o casă unde predominau persoane iuți și mărunte, dar vădea și o cumpătare deliberată în vorbă și mișcare.

— Nu prea ți-am auzit glasul în seara asta, Wendy, surâse Holmes de deasupra farfuriei cu friptură.

Junior nu putea să sufere să i se zică așa.

— Mda, n-o să câștig porția, dar nici tu, tată. Se întoarse spre fratele mai mic, Edward, care de când locuia în internatul colegiului venea acasă doar din când în când. Se zice că se fac donații pentru a numi o catedră de la școala de drept după săracul Healey. Îți vine să crezi, Neddie? După ce a fentat atâția ani Actul Sclavilor Fugari[1]... Numai moartea poate convinge Bostonul să-ți ierte trecutul, din punctul meu de vedere.

În plimbarea de după-masă, dr. Holmes se opri să le dea unor copii care se jucau cu bile câțiva bănuți cu care să scrie un cuvânt pe trotuar. Alese „nod" (de ce nu?) și, pentru că ei așezară corect monedele de cupru, îi lăsă să le păstreze. Se bucura că vara lua sfârșit la Boston și, odată cu ea, canicula îngrozitoare care îi agrava astmul.

Holmes se așeză sub copacii înalți din spatele casei gândindu-se la „cele mai distinse minți literare din Noua Anglie" din reclama lui Fields în ziarul *New York Tribune*. Clubul lor era important pentru misiunea lui Lowell de a introduce opera lui Dante în America, pentru planurile editoriale ale lui Fields. Da, exista și miza academică, și cea de afaceri. Dar pentru Holmes triumful clubului consta în uniunea de interese a acelui grup de prieteni pe care se simțea norocos să-i aibă. Mai mult decât orice, îi plăceau discuțiile libere și momentele de strălucire când reușeau să descifreze un vers. Clubul Dante era o asociație curativă – ultimii ani îi îmbătrâniseră pe toți –, aducându-i împreună pe Holmes și Lowell, după certurile lor cu privire la război, pe Fields și pe cei mai buni autori ai săi, în primul an fără William Ticknor ca partener care să-i ofere siguranță, apropiindu-l pe Longfellow de lumea de afară, sau cel puțin de câțiva dintre ambasadorii acesteia cu aplecare literară.

---

1 Lege dintr-un pachet adoptat de Congresul Statelor Unite în 1850 care cuprindea o serie de măsuri în sprijinul proprietarilor de sclavi; aboliționiștii au refuzat s-o pună în practică.

Holmes nu avea un talent extraordinar pentru traduceri. Poseda imaginație, dar nu și acea calitate a lui Longfellow, care permite unui poet să se deschidă total față de poezia altuia. Totuși, pentru o națiune ce avea prea puțin de-a face cu țări străine, Oliver Wendell Holmes se număra bucuros printre cunoscătorii de Dante, fiind mai degrabă „dantesc" decât cercetător al lui Dante. Când Holmes era la colegiu, profesorul George Ticknor, literatul aristocrat, se apropiase de limita toleranței față de permanenta obstrucție pe care o aplica Corporația poziției sale de prim profesor Smith. Între timp, Wendell Holmes, care învățase latina și greaca la vârsta de doisprezece ani, se sufoca de plictiseală la orele obligatorii de recitare, memorare și repetare ale diverselor versuri din *Hecuba* lui Euripide, care își pierduse de mult orice sens.

Când se întâlniseră în salonul familiei Holmes, ochii întunecați ai profesorului Ticknor îl examinară pe studentul care-și muta greutatea de pe un picior pe altul. „Nu stă locului o clipă", suspinase tatăl lui Oliver Wendell Holmes, reverendul Holmes. Ticknor sugerase că italiana ar putea să-l cumințească. La vremea aceea, resursele departamentului erau prea slabe pentru a putea oferi această limbă în cadru oficial. Curând însă, Holmes primise „cu împrumut" lecții gramaticale și de vocabular pregătite de Ticknor, împreună cu o ediție din *Divina Comedie* a lui Dante, un poem împărțit în secțiuni numite *Infernul, Purgatoriul* și *Paradisul*.

Holmes se temea că grangurii de la Harvard descoperiseră ceva referitor la Dante din pură, dar surprinzător de perspicace ignoranță. La facultatea de medicină, științele îl ajutaseră pe Oliver Wendell Holmes să descopere cum opera natura atunci când se elibera de superstiție și teamă. Credea că, așa cum astronomia înlocuise astrologia, la fel și „teonomia" se va ridica într-o zi deasupra surorii sale mai înceată la minte. Nutrind această speranță, Holmes prosperase ca poet și profesor.

Apoi, îl prinsese la înghesuială războiul și, deopotrivă, Dante Alighieri.

Totul începuse într-o seară de iarnă, în 1861. Holmes se găsea la Elmwood, conacul lui Lowell, neliniștit de știrea plecării lui Wendell Junior cu Regimentul 25 Massachusetts. Lowell reprezenta antidotul potrivit contra nervilor: impertinent și sus-și-tare încrezător în faptul că lumea era mereu exact așa cum spunea el că e; batjocoritor, dacă era cazul, când cineva avea opinii prea imperioase.

Din acea vară societatea începuse să-i ducă amarnic lipsa lui Henry Wadsworth Longfellow. Acesta răspundea tuturor prietenilor cu note, refuzând invitațiile care l-ar fi obligat să părăsească reședința Craigie, explicând că este foarte ocupat. Le adusese la cunoștință că începuse să-l traducă pe Dante și nu avea de gând să se oprească: „M-am apucat de opera asta acum, când nu mai pot să fac altceva".

Venind din partea reticentului Longfellow, aceste bilete erau un strigăt disperat de ajutor. La exterior era calm, dar interiorul îi sângera de moarte.

Astfel, Lowell se înființă în pragul ușii lui Longfellow și insistă să-l ajute. Lowell deplângea faptul că americanii, slab pregătiți la capitolul limbi moderne, nu aveau acces nici măcar la puținele și regretabilele traduceri britanice.

— Am nevoie de un nume de *poet* pentru a vinde o astfel de carte publicului măgăresc! suna placa lui Fields atunci când Lowell îi atrăgea atenția, apocaliptic, cât de oarbă era America la Dante. Ori de câte ori Fields dorea să-și descurajeze autorii de la implicarea într-un proiect riscant, le arăta insistent cât de tâmpit este publicul cititor.

De-a lungul anilor, Lowell îl pistonase de mai multe ori pe Longfellow să traducă poemul în trei părți, o dată chiar amenințându-l că se va apuca el de această întreprindere – lucru pentru care nu avea puterea lăuntrică necesară. Acum, nu putea să *nu* ofere ajutor. În fond, Lowell era unul dintre puținii literați americani care știau ceva despre Dante; de fapt, părea chiar să știe totul.

Lowell îi explicase lui Holmes cât de remarcabil reușise Longfellow să prindă spiritul lui Dante în cânturile pe care i le arătase.

— E născut pentru misiunea asta, Wendell.

Longfellow începuse cu *Paradisul*, apoi se apucase de *Purgatoriu* și, în cele din urmă, de *Infern*.

— O iei invers? întrebase Holmes intrigat.

— Îndrăznesc să zic, dăduse Lowell din cap, surâzând, că dragul de Longfellow vrea să fie sigur de Cer înainte de a se angaja în Iad.

— Nu pot deloc să ajung până la Lucifer, făcu Holmes, comentând *Infernul*. *Purgatoriul* și *Paradisul* sunt numai muzică și speranță și simți că zbori spre Dumnezeu. Dar ce hidoșenie, ce sălbăticie în coșmarul acesta medieval! Alexandru cel Mare ar fi trebuit să doarmă cu cartea sub pernă.

— Iadul lui Dante face parte din lumea noastră la fel de mult ca și din lumea de dincolo și nu trebuie evitat, comentase Lowell, ci mai degrabă confruntat. În viață tatonăm adesea adâncurile infernului.

Forța poeziei lui Dante răsuna mai tare în aceia care nu se declarau de religie catolică, credincioșii certându-se frecvent cu teologia poetului. Pentru cei mai îndepărtați din punct de vedere teologic, credința lui Dante era atât de desăvârșită, atât de solidă, încât cititorul se simțea obligat să-și apropie această poezie de inimă. De asta îi era frică lui Holmes de Clubul Dante: se temea că va deschide porțile unui nou iad, unul construit de geniul literar al poeților. Și, mai rău, se îngrozea că, după o viață întreagă petrecută departe de diavolul despre care predica tatăl lui, se va vădi că este el însuși, în parte, vinovat.

În acea seară din 1861, în studioul de la Elmwood, un mesager întrerupse ceaiul poeților. Dr. Holmes știa aproape sigur că era o telegramă redirecționată cu grijă de la propria sa locuință, informându-l despre moartea săracului Wendell Junior pe un câmp de bătaie înghețat, probabil din cauza epuizării – dintre toate explicațiile oferite pe lista victimelor, Holmes găsea că „mort din cauza epuizării" suna cel mai înspăimântător și mai intens.

Într-adevăr, era un servitor trimis de Henry Longfellow, a cărui reședință, Craigie, se găsea chiar după colț. Adusese o simplă notă care solicita ajutorul lui Lowell la traducerea unor cânturi. Lowell îl convinse și pe Holmes să-l însoțească.

— Am deja atâtea oale pe foc, că mi-e frică de o nouă tentație, refuză la început Holmes, glumind. Mi-e frică să nu mă apuce și pe mine „dantemania" asta.

Lowell îl convinsese și pe Fields să-l abordeze pe Dante. Deși nu era italianist, editorul poseda o știință acceptabilă a limbii, dobândită în călătoriile de afaceri (voiajul de afaceri era, mai ales, de plăcere – plăcerea lui și a lui Annie –, de vreme ce comerțul de carte între Roma și Boston era aproape inexistent), iar acum se cufundase în dicționare și comentarii. Cum zicea nevasta lui Fields, interesul acestuia stătea în interesul altora. Și bătrânul George Washington Greene, care îi dăruise lui Longfellow primul lui volum de Dante în timp ce călătoreau împreună prin Italia, cu treizeci de ani în urmă, își făcea apariția de fiecare dată când venea de la Rhode Island în oraș și evalua cu însuflețire mersul lucrării. Fields, omul orarelor și termenelor, fusese cel care sugerase ca întrunirile să se țină miercuri seara, în biroul din reședința Craigie, iar dr. Holmes, cu talentul lui remarcabil pentru apelative, botezase întreprinderea Clubul Dante, deși tot el numea de obicei întâlnirile „ședințe de spiritism", insistând că, dacă scrutai bine camera, puteai să dai nas în nas cu Dante lângă șemineul lui Longfellow.

Noul roman al lui Holmes avea să-și facă viguros loc în inima publicului. Avea să fie „Povestea americană" pe care cititorii o așteptau în fiecare bibliotecă și la fiecare vânzător de carte – cea pe care Hawthorne nu reușise s-o creioneze înainte de a muri; cea pe care spirite promițătoare, precum Herman Melville, încercau s-o salveze de la prăbușirea în anonimitate și izolare. Dante îndrăznise să se prezinte ca un erou aproape divin, căutând să atingă perfecțiunea prin gloria poeziei. Însă pentru asta florentinul își sacrificase casa, familia, poziția în orașul păcătos dar îndrăgit. Retras în singurătate

și sărăcie, el își definise națiunea și numai în imaginația lui își găsise pacea. În maniera sa obișnuită, dr. Holmes avea să realize totul dintr-odată.

Și după ce romanul său va fi câștigat stima și loialitatea țării, numai să încerce dr. Manning și ceilalți corbi să-i mai ciugulească reputația! Plutind pe culmile unei renăscute adorații, Oliver Wendell Holmes se simțea în stare, de unul singur, să-l protejeze pe Dante de atacuri și să-i asigure triumful lui Longfellow. Dar dacă traducerea lui Dante ar fi pornit prea de timpuriu o luptă care risca să adâncească rănile deja suferite de numele său, atunci Povestea americană ar fi fost în pericol să apară și să dispară neremarcată, sau chiar mai rău.

Holmes văzu, cu precizia unui verdict în tribunal, ce avea de făcut. Trebuia să-i încetinească suficient pentru a-și putea termina el romanul înainte ca traducerea să fie gata. Nu era vorba numai de Dante; ci și de problema Oliver Wendell Holmes, de soarta lui literară. Apoi, italianul oricum așteptase câteva sute de ani până să-și facă apariția în Lumea Nouă. Ce însemnau, în fond, niște săptămâni în plus?

În holul secției de poliție de la Court Square, Nicholas Rey își ridică ochii din carnetul său, mijindu-i în lumina gazului după ce se luptase multă vreme cu una dintre pagini. Un polițist în uniformă, zdravăn ca un urs, aștepta în fața biroului și dădăcea un pachet de hârtie de parcă ar fi fost un copilaș.

— Patrula Rey, da? Sunt sergent Stoneweather. Nu vreau să te deranjez. Omul se aplecă și întinse o mână impresionantă. Cred că trebe' să ai nervi tari ca să fii primul polițist negru, orș'ce ar zice alții. Ce scrii acolo, Rey?

— Te pot ajuta cu ceva, domnule sergent? întrebă Rey.

— Nu, da' pot io. Mata ai întrebat în toate secțiile despre cerșetorul ăla dat dracu', care a sărit pă geam? Io l-am adus la reconoaștare.

Rey se asigură că ușa biroului lui Kurtz era închisă. Sergentul Stoneweather scoase din pachet o plăcintă cu

afine și se delectă cu ea, din timp în timp, pe durata discuției.

— Îți aduci aminte unde erai când l-ai prins? întrebă Rey.

— Mda, căutam pe cinva care nu poa' să dovidească unde a fost, așa cum am primit ordin. Bodegile, crâșmele. Biroul South Boston al tranvanului cu cai, acolo ieram la ora aia, că știu acolo niște șuți, care te lucrează la buzunare. Zdrențărosu' ăla ședea prăvălit pe una din bănci, cam adormit, da' se zgâlțâia rău, *tremilium dement* sau *delirus tremuros* sau așa ceva.

— Știi cine era? întrebă Rey.

— O groază de nespălați și bețivani, zise Stoneweather printre mestecături, se învârte înainte și-napoi cu tranvanu' cu cai. Da' nu mi-a părut cunoscut totuș. Nici n-aveam de gând să-l salt, zău așa. Nu părea periculos.

— Și ce te-a făcut să te răzgândești? întrebă Rey surprins.

— Afurisitu' ăla de cerșetor, aia! izbucni Stoneweather, scăpând niște fărâmițe de plăcintă în barbă. Mă vede adunând câțiva bagabonzi, da, și vine fuguța la mine cu mâinile ca legate, ca și cum ar fi vrut să-l prinz în laț și să-l bag pe loc la zdup pentru cine știe ce crimă! Așa că ce mi-am zis: „Dumnezeu mi l-a trimis să-l duc la reconoaștare, a naibii paparudă". Totu' se-ntâmplă că vrea Dumnezeu. Io așa cred. Mata nu, nea patrulă?

Lui Rey îi venea greu să și-l imagineze pe autorul saltului în altă ipostază decât cea a zborului.

— Pe drum ți-a spus ceva? Făcea ceva anume? Vorbea cu cineva? Poate citea un ziar? Sau o carte?

— N-am băgat dă samă, ridică Stoneweather din umeri. Căută apoi în buzunarele hainei o batistă, să se șteargă pe mâini, iar Rey observă cu interes patul revolverului ce ieșea din tocul de piele. Când Rey fusese numit în poliție de către guvernatorul Andrew, consiliul municipal emisese o rezoluție care stabilea anumite restricții pentru nou-venit. Nu avea voie să îmbrace uniforma poliției, să poarte o armă mai puternică decât un baston și nici să aresteze un alb dacă nu era însoțit de alt ofițer.

În prima lună, Nicholas Rey fusese detașat în Districtul doi. Căpitanul hotărâse că Rey putea fi eficient doar dacă făcea de caraulă pe Dealul Cioroiului. Acolo, însă, se găseau destui negri care se uitau chiorâș la un ofițer mulatru, așa că ceilalți membri ai patrulei se temuseră de-o răscoală. Nici la secție nu era mai bine. Doar doi sau trei polițiști vorbeau cu Rey, iar ceilalți semnaseră o scrisoare către comandantul Kurtz în care cereau ca experimentul cu ofițerul de culoare să ia sfârșit.

— Chiar vrei să știi ce l-a'mpins, nea patrulă? întrebă Stoneweather. Dupe exper'ența mea, vine o vreme când omu' nu mai rabdă.

— A murit la secția de poliție, domnule sergent Stoneweather, zise Rey. Dar, în închipuirea lui, era altundeva, departe de noi și pândit de primejdii.

— Aș vrea să fi știut mai mult despre sărmanu' tip, zise Stoneweather căruia toate acestea îi depășeau înțelegerea. Zău.

În după-amiaza respectivă, comandantul Kurtz și adjunctul Savage făcură o vizită pe Dealul Beacon. Rey, în cușca conductorului, era și mai tăcut ca de obicei. Când coborâră, Kurtz zise:

— Tot te gândești la nenorocitul ăla de vagabond?

— Pot să aflu cine era, șefule, răspunse Rey.

— Bine, ce știi despre el? se încruntă Kurtz, dar ochii și vocea i se îmblânziră.

— Sergentul Stoneweather l-a adus de la stația de tramvaie. Poate că era din zonă.

— Stația de tramvaie! Putea să fi venit de oriunde!

Rey nu se pronunță împotrivă și nici nu comentă. Adjunctul Savage, care ascultase schimbul de cuvinte, adăugă cu nonșalanță:

— Avem și portretul lui, șefule, dinainte de confruntare.

— Ascultați-mă bine, spuse Kurtz. Amândoi. Cloșca aia bătrână de Ednah Healey mă va trage de urechi dacă nu e mulțumită. Și nu va fi până nu-i spunem când spânzurăm pe cineva. Rey, nu vreau să mai faci săpături după cerșetorul ăla, mă înțelegi? Avem și așa des-

tule necazuri fără să mai atragem atenția lumii că ne-a murit unu' în prag.

Ferestrele de la Wide Oaks erau acoperite cu pânză deasă, neagră, care lăsa doar vagi dâre de lumină să se strecoare pe margini. Văduva Healey își înălță capul de pe un maldăr de perne în formă de frunze de lotus.

— Ați găsit criminalul, domnule comandant Kurtz. Fusese nu atât o întrebare, cât o afirmație.

— Dragă doamnă... Kurtz își scoase pălăria, lăsând-o pe o masă de la picioarele patului. Avem oameni care cercetează fiecare pistă. Investigația se află abia în prima ei fază. Există doi inși ce-i datorau bani domnului Healey și un criminal notoriu a cărui sentință a fost pronunțată de judecător, acum cinci ani.

Văduva își ținea capul aproape nemișcat, pentru a menține o compresă caldă pe fruntea-i albă. După înmormântare și diversele servicii de pomenire pentru judecător, Ednah Healey refuzase să mai iasă din cameră și izgonise toți vizitatorii, cu excepția membrilor familiei. De gât îi atârna un medalion de cristal care conținea șuvița judecătorului, ornament pe care văduva o rugase pe Nell Ranney să-l prindă într-un colier.

Cei doi fii ai săi, la fel de lați în umeri precum judecătorul Healey, dar nu chiar atât de masivi, zăceau în fotolii, de o parte și de alta a ușii, ca doi buldogi de granit.

— Nu înțeleg de ce progresați așa încet, domnule comandant Kurtz, se vârî în discuție Roland Healey.

— Dacă am oferi o recompensă? zise fiul cel mare, Richard, adăugând și el ceva la nemulțumirea fratelui său. Cu destui bani l-am prinde, desigur. Lăcomia drăcească, iată ce împinge publicul să dea o mână de ajutor.

— Preabunule domn Healey, zise adjunctul, care-l ascultase cu răbdarea meseriei, dacă dezvăluim împrejurările morții tatălui dumneavoastră veți fi copleșiți de informații false provenind de la cei care vor doar să împuște un dolar. E necesar, de aceea, să țineți secretă toată povestea și să ne lăsați să ne facem treaba.

După un timp adaugă:

— Credeți-mă, prietenește, nu v-ar plăcea ce ar ieși dacă totul ar deveni public.

— Bărbatul care a murit la confruntare... zise văduva. Ați descoperit ceva în legătură cu identitatea lui?

— Mulți dintre cetățenii noștri de vază par să se tragă din aceeași familie când calcă pragul poliției. Smith sau Jones, zâmbi Kurtz cu subînțeles.

— Și acesta, continuă doamna Healey, cărei familii îi aparținea?

— Nu ne-a spus numele lui, doamnă, declară Kurtz, retrăgându-și vinovat zâmbetul sub mustața nepieptănată. Dar nimic nu ne face să credem că ar fi deținut vreo informație privitoare la moartea judecătorului Healey. Părea cam zdruncinat la minte și destul de cherchelit.

— Practic surdomut, adăugă Savage.

— Dar de ce era atât de disperat să scape, domnule comandant Kurtz? se interesă Richard Healey.

O întrebare inteligentă, chiar dacă șeful poliției nu voia să recunoască în fața lor.

— Nu am cuvinte să vă povestesc câți oameni pe care îi luăm de pe stradă se cred urmăriți de demoni și ne oferă descrierea agresorilor în cele mai mici detalii, inclusiv coarnele.

— Domnule comandant, conductorul dumneavoastră? se aplecă doamna Healey înainte, strângând din ochi.

Kurtz îi făcu semn polițistului să intre.

— Doamnă, îmi permiteți să vi-l prezint pe polițistul Nicholas Rey. Ați cerut să-l aducem cu noi astăzi, cu privire la bărbatul care a murit în timpul confruntării.

— Un polițist negru? se minună ea cu neplăcere.

— Mulatru, de fapt, doamnă, anunță Savage cu mândrie. Agentul Rey este primul din Uniune. Primul din toată Noua Anglie, se spune. Întinse mâna și-l făcu pe Rey să i-o strângă.

Doamna Healey reuși să-și sucească și să-și răsucească gâtul suficient pentru a avea o perspectivă satisfăcătoare asupra celui în discuție.

— *Tu* ești cel care l-a avut în custodie pe vagabondul care a murit la secție?

Rey încuviință.

— Spune-mi, domnule polițist, ce crezi că l-a făcut să acționeze astfel?

Comandantul Kurtz tuși nervos în direcția lui Rey.

— Nu pot să vă spun cu siguranță, doamnă, răspunse Rey cu sinceritate. Nu cred că în momentul acela știa sau își închipuia că se află în vreun pericol fizic.

— Ți-a vorbit? întrebă Roland.

— Da, domnule Healey. Sau cel puțin a încercat. Dar mă tem că nu am înțeles nimic din șoapta lui.

— Ha, nu sunteți în stare nici măcar să aflați cine este un pierde-vară care moare la voi în secție! Credeți, îmi imaginez, că soțul meu și-a meritat sfârșitul, domnule comandant!

— Eu? Kurtz se uită neputincios spre adjunctul său. Doamnă!

— Sunt o femeie bolnavă, pentru Dumnezeu, dar nu admit să fiu păcălită! Ne credeți proști și ticăloși și doriți ca toți să ne ducem la dracu'!

— Doamnă! protestă Savage ca ecou al șefului.

— N-o să vă ofer plăcerea de a mă vedea plecată de pe lumea asta, domnule comandant Kurtz! Dumneavoastră și nerecunoscătorii voștri polițiști cioroi! Soțul meu a făcut tot ce știa să facă și nu ne e rușine de nimic! Compresa căzu pe jos, iar femeia își trecu unghiile peste gât. Părea să fi căpătat un obicei nou, dovedit de urmele proaspete, roșietice, de pe piele. Își înfipse degetele în carne, încercând să alunge roiul de insecte nevăzute care o pândeau din crevasele închipuirii ei.

Fiii săriră de pe scaune dar se îndreptară spre ușă, unde se retrăseseră neputincioși și Kurtz și Savage, ca și când văduva ar fi putut izbucni în flăcări în orice clipă.

Rey așteptă un moment, apoi făcu un pas, calm, spre patul văduvei.

— Doamnă Healey. Mișcările ei slăbiseră șnururile cămășii de noapte. Rey se aplecă și micșoră flacăra lămpii până când femeia nu mai distinse decât o siluetă. Doamnă, vreau să vă spun că soțul dumneavoastră m-a ajutat odată.

Ea se potoli brusc.

Kurtz și Savage schimbau priviri nedumerite în pragul ușii. Rey vorbea prea încet pentru ca ei să audă ceva din colțul celălalt al camerei și le era prea teamă să nu stârnească din nou mânia văduvei dacă se mișcau. Au simțit totuși, chiar pe întuneric, cât de liniștită devenise, cât era de calmă și tăcută, în ciuda respirației anevoioase.

— Spune-mi, te rog, murmură ea.

— O femeie din Virginia m-a adus la Boston când eram copil. Niște abolиționiști m-au luat de la ea și m-au dus în fața judecătorului, iar el a spus că un sclav se emancipează prin lege odată ce trece într-un stat liber. M-a dat în grija unui fierar de culoare, Rey, și a familiei sale.

— Înainte ca acel mizerabil Act al Sclavilor Fugari să ne piardă pe toți. Pleoapele doamnei Healey se închiseră strâns, iar buzele ei, deformate de un rictus ciudat, emiseră un oftat. Știu ce cred prietenii voștri din cauza băiatului Sims. Judecătorului nu-i plăcea să vin la tribunal, dar eu mergeam totuși – se vorbea atât de mult atunci. Sims era ca tine, un negru frumos, dar întunecat precum mințile multor oameni. Judecătorul nu l-ar fi trimis niciodată înapoi dacă n-ar fi fost obligat. Nu avea de ales, înțelegi. Dar ți-a dat o familie, care te-a făcut fericit.

Rey încuviință din cap.

— De ce greșelile trebuie răscumpărate numai după? De ce uneori nu sunt îndreptate de ceea ce a fost înainte? E atât de obositor... de obositor.

Își venise în fire cât de cât și știa ce are de făcut după plecarea polițiștilor. Avea însă nevoie de încă ceva de la Rey.

— Te rog, a vorbit cu tine când erai mic? Judecătorului îi plăcea să stea de vorbă cu copiii mai mult decât cu oricine.

— Înainte de a scrie ordinele, doamnă Healey, m-a întrebat dacă vreau să rămân aici. Spunea că la Boston vom fi întotdeauna în siguranță, dar că trebuie să aleg eu însumi dacă vreau să devin bostonian – un om care

apără drepturile sale și pe cele ale orașului în același timp – sau dacă vreau să rămân un intrus pe veci. Mi-a mai zis apoi că atunci când un bostonian ajunge la porțile sidefii, vine un înger și-l avertizează: „N-o să-ți placă aici, nu-i ca la Boston".

Auzise șoaptele în timp ce aștepta ca văduva Healey să adoarmă; le auzise în goliciunea glacială a camerei sale închiriate. Se trezea în fiecare dimineață cu acele cuvinte pe limbă. Putea să le simtă gustul; mirosul puternic în care erau învelite trecea pe lângă perciunii aproape lipiți de mustăți, cobora sub buzele care le recitau, dar când încerca să le rostească chiar el, uneori când mâna caii, alteori înaintea unei oglinzi, totul i se părea o prostie. Stătea cu tocul pregătit mereu, scria, consumase călimară după călimară, dar înșiruirea de semne arăta și mai rău decât suna. Și-l imagina pe cel care șoptea, puțind a hoit, iar ochii lui înspăimântați îl ardeau, dogorind din corpul care călătorea prin oglindă. Omul fără nume îi căzuse în brațe din cer, dintr-un loc îndepărtat, așa își închipuia Rey, iar el îl scăpase din nou. Se chinuia să și-l scoată din minte. Dar cât de clar vedea căderea în curte, unde omul se transforma într-o grămadă de sânge și frunze, mereu și mereu, la fel de lin și egal ca imaginile ce se succed într-o lanternă magică. Trebuia să-i oprească prăbușirea. La naiba cu ordinul comandantului Kurtz. O să găsească un sens pentru cuvintele lăsate să plutească în aerul neclintit.

— Nu l-aș lăsa să meargă cu nimeni altcineva, spuse Amelia Holmes și fața ei mică se încreți în timp ce trăgea de gulerul doctorului pentru a-i acoperi fularul. Domnule Fields, n-ar trebui să iasă în seara asta. Sunt îngrijorată. Auzi-l cum hârâie din cauza astmei. Așadar, Wendell, *când* ai să ajungi acasă?

Trăsura bine dichisită a lui J.T. Fields sosise la numărul 21 pe strada Charles. Deși destinația se găsea la numai două străzi de casa sa, Fields nu-l lăsa niciodată pe Holmes să vină pe jos. Doctorul, care ieșise pe scara din față, respira greu și blestema vremea în răcire, la fel cum făcea și cu căldura.

— Nu știu, răspunse dr. Holmes, vădit iritat. Mă las pe mâinile dumnealui.

— Ei, domnule Fields cât de târziu îl vei aduce înapoi? se interesă ea pe un ton sumbru.

Editorul se gândi la treaba asta cu multă seriozitate. Liniștea sufletească a unei soții era la fel de importantă pentru el ca aceea a unui autor, iar Amelia Holmes se arătase destul de neliniștită în ultima vreme.

— Mi-aș dori ca Wendell să nu mai publice nimic, domnule Fields, declarase Amelia la un mic-dejun în casa familiei Fields, ceva mai devreme în luna respectivă. Se aflau într-o frumoasă încăpere de la ferestrele căreia, printre frunze și flori, se zărea râul liniștit. N-o să facă altceva decât să-și atragă critici în ziare, și la ce bun?

Fields deschisese gura să o liniștească, dar Holmes se dovedise prea rapid – când era agitat sau panicat nimeni nu putea vorbi la fel de iute ca el, mai ales despre propria lui persoană.

— Ce vrei să spui, Melia? Am scris ceva despre care criticii n-or să se plângă. Este „Povestea americană" pe care domnul Fields mă pistonează de mult s-o pun pe hârtie. O să vezi, dragă, e mai bună decât tot ce am scris până acum.

— A, așa spui întotdeauna, Wendell. Dădu din cap, cu tristețe. Tare aș vrea s-o lași baltă.

Fields știa că Amelia îndurase dezamăgirea lui Holmes atunci când *Profesorul la micul-dejun*, urmarea *Autocratului*, fusese etichetată drept repetitivă, în ciuda promisiunilor de succes ale lui Fields. Și totuși, Holmes plănuia o a treia carte, pe care avea de gând s-o intituleze *Poetul la micul-dejun*. La disperarea lui contribuiseră și atacurile critice și succesul modest obținut de *Elsie*

Veneer, primul său roman, pe care îl scrisese dintr-o suflare și-l publicase la scurt timp după război.

Noua clică de critici boemi din New York adora să atace lumea bostoniană, iar Holmes reprezenta acest oraș mândru mai bine decât oricine altcineva – în fond el botezase Bostonul „buricul universului" și clasa din care făcea parte „brahmani bostonieni", găsindu-și inspirația în tărâmuri exotice. Bandiții care se autointitulau Tânăra Americă și locuiau în tavene subterane pe lângă Broadway declaraseră că dominația Poeților Căminului promovați de Fields era irelevantă pentru noua epocă. Ce făcuseră versurile stranii și peisajele rurale ale coteriei lui Longfellow pentru a preveni catastrofa războiului civil? voiau ei să știe. Cât despre Holmes, el se pronunțase cu ani înainte de război în favoarea unui compromis și semnase împreună cu Artemus Healey o rezoluție în sprijinul Actului Sclavilor Fugari, conform căreia sclavii evadați erau aduși înapoi la vechii lor stăpâni, pentru a evita conflictele.

— Nu-ți dai seama, Amelia, continuase Holmes la masa de dimineață. O să scot bani din asta, ceea ce nu ne pică rău. Se uită brusc la Fields. Dacă e să mi se întâmple ceva înainte de a termina povestea, n-o să cazi pe capul văduvei să-ți iei banii, nu-i așa? Râseseră cu toții.

Acum, stând lângă trăsură, Fields cerceta cerul schimbător ca și când i-ar fi putut oferi un răspuns. Amelia aștepta.

— Pe la douăsprezece, spuse el. Cum vi se pare această oră, dragă doamnă Holmes? O privi blajin cu ochii săi căprui, dar știa că va fi mai degrabă spre două noaptea.

— E destul de bine pentru o seară Dante. Poetul îl prinse pe editor de braț. Melia, domnul Fields o să aibă grijă de mine. Să merg în seara asta la Longfellow e unul dintre cele mai mari complimente pe care le pot face cuiva, cu tot ce-am avut pe cap în ultima vreme, de la cursuri și romanul meu, până la dineuri de gală. Hm, ar trebui să nu ies deloc.

Fields se hotărî să nu audă ultimul comentariu, oricât de glumeț ar fi fost.

În 1865, la Cambridge circula legenda că Henry Wadsworth Longfellow ghicește fără greș când să iasă din conacul său galben ca soarele pentru a-și întâmpina oaspeții, fie așteptați, fie vizitatori neprevăzuți. Desigur, legendele dezamăgesc adesea, pentru că, de obicei, unul dintre servitorii poetului deschidea ușa masivă a Casei Craigie, numită așa după precedenții săi proprietari. În ultimii ani, Henry Longfellow fusese rareori în dispoziția de a primi pe cineva.

În după-amiaza aceasta, însă, conform credinței populare, Longfellow se afla în pragul ușii când caii lui Fields se opriră în rondul din fața Casei Craigie. Holmes, lăsându-se pe fereastra trăsurii, zărise din stradă silueta dreaptă, înainte ca arbuștii presărați cu alb să se dea la o parte. Figura plăcută a lui Longfellow, așa cum stătea calm sub felinar în ninsoarea pufoasă, subliniată de barba-i leonină și de redingota impecabil croită, coincidea cu reprezentarea poetului gravată în mintea publicului. Această imagine se cristalizase după durerea inimaginabilă a pierderii lui Fanny Longfellow, când lumea părea preocupată să-l țină minte pe poet (de parcă el și nu soția lui ar fi murit) ca pe o apariție divină trimisă să răscumpere păcatele omenirii, când admiratorii încercau să-l transforme într-o veșnică alegorie a geniului și suferinței.

Cele trei fete ale lui Longfellow se repeziră înăuntru după ce se jucaseră în zăpada neașteptată și se opriră în hol doar cât să-și scoată galoșii înainte de a urca pe scara abruptă.

„Cu lampa, din birou, văz coborând
Pe scara lată pe Alice cea gravă
Și-n urmă-i pe-Allegra, râzând,
Și-apoi pe Edith, blondă suavă."

Holmes tocmai trecuse de scara largă și ajunsese, cu Longfellow, în respectivul birou, unde lampa lumina masa de lucru a poetului. Între timp, cele trei fete se făcuseră nevăzute. *Încă plutește printr-un poem viu*. Holmes zâmbi în sinea lui și apucă laba micuțului și scâncitorului cățeluș al gazdei, care îi arătă colții, agitându-și corpul porcin.

Apoi, Holmes îl salută pe omul de litere slăbit, cu barbă ca de țap, care ședea pe un scaun, lângă foc, răsfoind pierdut o carte voluminoasă.

— Ce face cel mai vivace George Washington din colecția lui Longfellow, dragă Greene?

— Mai bine, mai bine, mulțumesc, dr. Holmes. Din păcate nu am fost atât de în formă încât să particip la înmormântarea judecătorului Healey. Ceilalți se refereau, în general, la George Washington Greene ca fiind „bătrân" în comparație cu ei. De fapt, avea numai șaizeci de ani, doar cu patru mai mult decât Holmes și cu doi decât Longfellow. O boală cronică îl îmbătrânise mult peste anii săi pe pastorul unitarian și istoricul pensionar. Venea, totuși, în fiecare săptămână cu trenul de la East Greenwich, Rhode Island, arătând același entuziasm debordant pentru serile de miercuri în Casa Craigie și pentru slujbele itinerante, pe care le oferea oricând era chemat, sau pentru istoria Războiului Revoluționar – pe care numele său îl predestinase să-l studieze. Tu ai participat, Longfellow?

— Din păcate nu, dragă domnule Greene, răspunse Longfellow, care nu mai călcase în cimitirul Mount Auburn încă dinainte de înmormântarea lui Fanny Longfellow, ceremonie în timpul căreia fusese țintuit în pat. Cred că a venit un puhoi de oameni, nu?

— Da, desigur, Longfellow, își prinse Holmes degetele peste piept gânditor. A fost un omagiu frumos și potrivit.

— Poate chiar prea multă lume, zise Longfellow, întorcându-se de la bibliotecă cu brațul plin de cărți, fără să bage de seamă că Holmes răspunsese deja.

— Bătrânul Healey știa unde-i locul lui, opină Holmes delicat. La tribunal, nu în necivilizata arenă politică.

— Wendell! Doar nu vorbești serios, spuse Lowell autoritar.

— Lowell! Fields îl privi cu subînțeles.

— Când te gândești că am ajuns să vânăm sclavi, reveni Lowell, după o clipă, la Holmes. Era văr de-al șaselea sau al șaptelea cu Healey, căci clanul Lowell se înrudea la a șasea sau a șaptea spiță – cel puțin – cu toate familiile de brahmani, ceea ce îi întețea perseverența. Wendell, tu ai fi dat vreodată un verdict atât de laș ca al lui Healey? Dacă ar fi fost la alegerea ta, l-ai fi trimis pe băietanul ăla, Sims, înapoi pe plantație, în lanțuri? Răspunde, răspunde doar la asta, Holmes.

— Trebuie să respectăm pierderea familiei, replică Holmes calm, îndreptându-și comentariile în principal spre domnul Greene, pe jumătate surd, care dădu din cap politicos.

De sus se auzi un clopoțel și Longfellow își ceru scuze. Oricine ar fi fost în vizită, profesori, reverenzi, senatori sau regi, la acest semnal Longfellow se ducea neapărat să asiste la rugăciunile de seară ale lui Alice, Edith și Annie Allegra.

Până să se întoarcă el, Fields redirijase conversația cu abilitate spre teme mai ușoare, așadar poetul intră în toiul unui cor de râsete stârnite de o anecdotă interpretată de Holmes și Lowell. Gazda aruncă o privire la orologiul de mahon Aaron Willard, o pendulă pentru care avea o slăbiciune, nu din cauza aspectului sau exactității ei, ci pentru că părea a bate mai lent decât altele.

— E timpul pentru „lecții", zise el încetișor.

Camera se cufundă în tăcere. Longfellow trase obloanele verzi ale ferestrelor. Holmes micșoră flăcările lămpilor, iar ceilalți aranjară lumânările în șir. Aurele lor multiple păreau în perfectă comuniune cu pâlpâirea intensă a focului. Cei patru oameni de litere și Trap, scottish-terrierul plinuț al lui Longfellow, își ocupară pe circumferința camerei locurile prestabilite.

Longfellow scoase un teanc de hârtii dintr-un sertar și dădu fiecărui invitat câteva pagini în italiana lui Dante, împreună cu un set de șpalturi din traducerea sa. În delicatul amestec de clarobscur al căminului, lămpii și lumânărilor, cerneala părea să se înalțe din foile lui Longfellow, ca și când Dante prindea viață sub ochii lor pagină după pagină. Italianul își elaborase lucrarea în *terza rima*, trei rânduri într-o strofă, primul rimând cu al treilea, iar cel din mijloc proiectând rima asupra primului din gruparea imediat următoare, astfel încât versurile păreau a se apleca spre înainte.

Holmes se dădea în vânt după cum începea Longfellow întrunirile lor Dante, recitând primele versuri din *Commedia* într-o italiană chizbuită, perfectă.

> „Spre-amiaza vieții noastre muritoare
> ajuns, într-o pădure-ntunecoasă
> mă rătăcii pierzând dreapta cărare."[1]

---

1 Toate citatele din Dante sunt preluate, cu o singură excepție, din traducerea semnată de Eta Boeriu (*Divina Comedie*, Editura Minerva, București, 1982).

III

PE PRIMUL LOC în ordinea de zi a unei întâlniri a Clubului Dante era revizuirea de către gazdă a paginilor din ședința anterioară.

— Bună treabă, dragul meu Longfellow, spuse dr. Holmes. Jubila de fiecare dată când vreo modificare sugerată de el era aprobată, iar acum *două*, făcute miercurea precedentă, își găsiseră locul în șpalturile finale ale lui Longfellow. Holmes își concentră atenția asupra cânturilor serii. Se pregătise cu mare grijă, pentru că astăzi trebuia să-i convingă că venise să-l apere pe Dante.

— În al șaptelea cerc, zise Longfellow, Dante și Virgiliu ajung într-o pădure întunecoasă. Dante îl urmează pe ghidul său adorat, poetul roman Virgiliu, în fiecare colț al Iadului. Pe drum află ce soartă este hărăzită fiecărei categorii de păcătoși și dă cuvântul unora dintre ei, care se adresează astfel lumii celor vii.

— Pădurea pierdută care a bântuit coșmarurile secrete ale tuturor cititorilor lui Dante de-a lungul secolelor, adăugă Lowell. Dante scrie precum Rembrandt, cu pensula înmuiată în beznă, la lumina focurilor Iadului.

Ca de obicei, Lowell ținea să explice fiecare cuvânt al lui Dante, trăia poezia italianului cu trup și suflet. Era una dintre foarte puținele situații în care Holmes invidia talentul altcuiva.

Longfellow începu să citească din propria lui traducere. Vocea îi era pătrunzătoare și firească, fără asprimi, ca o apă curgând pe sub un strat proaspăt de zăpadă. George Washington Greene, în spațiosul său fotoliu din colț, se lăsase purtat pe aripile somnului de intonația dulce a poetului și de căldura blândă a focului. Micul terrier, Trap, care se rostogolise pe burtica lui rotunjoară sub fotoliul lui Greene, ațipi și el, iar sforăiturile lor combinate se acordau precum alămurile grave ale unei simfonii de Beethoven.

În cântul de azi, Dante se trezise în Pădurea Sinucigașilor, unde „umbrele" păcătoșilor fuseseră transformate în copaci din care curgea sânge în loc de sevă. Mai departe, alte pedepse: harpii feroce, cu fețe și gâturi de femei, trupuri de păsări, picioare cu gheare și burți umflate se repezeau în pădure, smulgând în calea lor hălci din fiecare copac pentru a se hrăni. Deși le provocau dureri îngrozitoare, rănile căscate în trunchiurile copacilor erau gurile prin care umbrele își mărturiseau suferințele, prin care-i spuneau lui Dante povestea lor.

— Sângele și cuvintele trebuie să țâșnească împreună, sublinie Longfellow.

După două cânturi cu pedepse la care Dante fusese martor, puneau semne în cărți, făceau schimb de hârtii și vorbe admirative, iar Longfellow decreta: „Ne-am făcut temele, domnilor. Este nouă și jumătate și meritățm o mică tratație pentru eforturile noastre".

— Știți, începu Holmes, zilele trecute am văzut opera noastră dantescă într-o nouă lumină.

Chiar atunci intră servitorul lui Longfellow, Peter, și-i transmise lui Lowell un mesaj, în șoapte întretăiate.

— Mă caută cineva? protestă Lowell întrerupându-l pe Holmes. Cine m-a găsit aici? Peter bâlbâi un răspuns vag, iar Lowell urlă suficient de tare ca să-l audă toată casa: Cine Dumnezeu a venit în seara când se întrunește clubul?

— Domnu' Lowell, se aplecă Peter mai aproape de poet, zice că-i de la poliție, domnu'.

În holul de la intrare, polițistul Nicholas Rey bătu din picioare ca să-și scuture zăpada de pe ghete, apoi înlemni când dădu cu ochii de armata de sculpturi și picturi cu George Washington. Casa servise drept cartier general al lui Washington în primele zile ale Revoluției Americane.

Peter, servitorul de culoare, lăsase capul într-o parte, nedumerit la vederea insignei lui Rey, apoi îl informase că întrunirile de miercuri ale domnului Longfellow nu puteau fi deranjate sub nici un motiv. Polițist sau nepolițist, trebuia să aștepte în salon. Camera în care fusese condus era decorată aproape imponderabil – tapet înflorat și draperii atârnate de galerii cu motive gotice. O arcadă de lângă șemineu adăpostea bustul în marmură gălbuie al unei femei, cu bucle din piatră încadrând plăcut un chip delicat.

Rey se ridică la intrarea celor doi bărbați. Unul avea o barbă lungă și un aer demn ce-l făcea să pară înalt, deși statura lui nu depășea media; tovarășul său era mic și solid, debordând de încredere în sine, cu niște incisivi proeminenți, ca de morsă, dornici parcă să se prezinte separat. James Russell Lowell, căci despre el era vorba, se opri un moment să-și tragă sufletul, apoi se repezi înainte.

— Longfellow, râse el cu îngâmfarea celui ce știe dinainte, ce părere ai că am citit totul despre omul acesta în ziarul sclavilor eliberați! E eroul unui regiment de culoare, 54, iar Andrew l-a numit la departamentul de poliție în săptămâna când a murit președintele Lincoln. E o onoare să vă întâlnesc, prietene!

— Regimentul 55, domnule profesor Lowell, fratele lui 54. Mulțumesc, spuse Rey. Domnule profesor Longfellow, îmi cer scuze că vă răpesc invitaților dumneavoastră.

— Tocmai am terminat partea serioasă, domnule polițist, declară zâmbitor Longfellow. Și poți să-mi spui numai „domnule". Părul argintiu și barba dezordonată îi dădeau aerul unui patriarh, potrivit pentru o persoană mai vârstnică de cincizeci și opt de ani. Avea ochii albaștri, fără vârstă. Purta o redingotă de culoare închisă,

impecabilă, cu nasturi auriți, și o vestă de piele ajustată pe corp. Mi-am terminat de mult munca la catedră, iar profesorul Lowell mi-a luat locul.

— Și tot nu m-am obișnuit cu nenorocitul ăsta de apelativ, murmură Lowell.

— O tânără din casa dumneavoastră m-a îndrumat încoace, se întoarse Rey către el. Mi-a spus că miercuri seara nici mort nu ați fi de găsit în altă parte.

— A, de Mabell trebuie că e vorba! râse Lowell. Vasăzică nu te-a dat afară, nu?

— E o tânără fermecătoare, domnule, surâse Rey. Am fost trimis aici, domnule profesor, de la universitate.

— Cum? șopti Lowell, vizibil uluit. Explodă apoi, cu obrajii și urechile de un roșu închis și vocea arzându-i gâtlejul. Au trimis un polițist! Și care ar fi, mă rog, motivul? Nu-s în stare să-și spună părerile singuri, fără să tragă sforile unei marionete de la primărie? Cer explicații, domnule!

Rey rămase nemișcat precum statuia de marmură a soției gazdei, de lângă șemineu.

— Știți, domnule polițist, zise Longfellow trăgându-și de mânecă prietenul, profesorul Lowell este atât de amabil să mă ajute, împreună cu alți colegi de-ai noștri, într-o anume întreprindere literară care în acest moment nu întrunește aprobarea membrilor conducerii colegiului. Dar acesta să fie...

— Scuzele mele, spuse Rey, uitându-se la bărbatul care se enervase și a cărui roșeală dispăruse la fel de brusc cum apăruse. Eu am cerut ajutorul Universității și nu invers. Vedeți dumneavoastră, caut un expert în limbi străine și niște studenți au rostit numele dumneavoastră.

— Atunci, domnule polițist, vă rog să mă iertați, zise Lowell. Aveți noroc că m-ați găsit. Vorbesc șase limbi ca și când m-aș fi născut... la Cambridge. Poetul zâmbi și depuse hârtia înmânată de Rey pe biroul de lemn de trandafir cu intarsii. Își trecu degetul peste scrisul aplecat.

Rey observă că fruntea înaltă a lui Lowell se încreținse.

— Cineva mi-a spus câteva cuvinte. Le-a șoptit în grabă și nu am înțeles nimic. Îmi închipui că sunt într-o limbă străină neobișnuită.

— Când? întrebă Lowell.

— Acum câteva săptămâni. A fost o întâlnire ciudată și neașteptată. Rey închise ochii. Își aminti cum strânsoarea celui ce-i șoptise cuvintele parcă îi cuprinsese și capul. Le auzise perfect, dar nu fusese în stare să le repete. Mă tem, domnule profesor, că am făcut o transcriere grosolană.

— O „încuietoare", fără doar și poate! afirmă Lowell, trecându-i hârtia lui Longfellow. Mă tem și eu că nu-i mare lucru de înțeles din hieroglifele astea. Nu poți să-l întrebi pe omul acela ce-a vrut să zică? Sau măcar în ce limbă vorbea?

Rey ezită să răspundă.

— Domnule polițist, spuse Longfellow, ne așteaptă mai mulți oameni de litere hămesiți, a căror înțelepciune ar putea fi mituită cu stridii și paste. Ai amabilitatea și lasă-ne hârtia, se poate?

— Vă mulțumesc mult, domnule Longfellow, răspunse Rey. Îi studie un pic pe cei doi poeți, apoi adăugă: V-aș ruga să nu menționați nimănui vizita mea. Este vorba de o afacere polițienească foarte delicată.

Lowell ridică din sprâncene, sceptic.

— Desigur, se grăbi Longfellow să-l asigure, și dădu din cap, ca și când discreția ar fi fost de la sine înțeleasă în Casa Craigie.

• • •

— Dragă Longfellow, te rog să-l îndepărtezi de bucate în seara asta pe vrednicul fin al lui Cerber, zise Fields vârându-și șervetul sub gulerul cămășii. Fiecare își ocupase locul obișnuit la masă. Trap protestă cu un mic scheunat.

— O, dar e prietenul poeților, spuse Longfellow.

— Să fi văzut săptămâna trecută, domnule Greene! făcu Fields. În timp ce dumneata erai cuibărit în pat și

noi ne chinuiam în birou cu al unsprezecelea cânt, amicul nostru s-a servit cu o prepeliță!

— Își exprima astfel părerea despre *Divina Comedie*, explică Longfellow, zâmbind.

— O întâlnire ciudată, comentă Holmes vag interesat. Asta a spus polițistul? Studie sub lumina caldă a candelabrului nota lăsată de polițist și o întoarse pe partea cealaltă înainte s-o dea mai departe.

— Ca și Nimrod[1], clătină Lowell din cap, polițistul Rey a auzit șoapte din copilăria lumii.

— Aș zice că aduce cu o încercare de italiană, ridică George Washington Greene din umeri, oferindu-i nota lui Fields, cu un oftat adânc.

Istoricul își concentră din nou atenția asupra mesei. După ce Clubul Dante punea deoparte cărțile și trecea la discuțiile ușoare ce acompaniau cina, el era mereu stânjenit fiindcă trebuia să concureze cu stelele care străluceau în constelația socială a lui Longfellow. Viața lui Greene era o urzeală de speranțe modeste și eșecuri enorme. Cursurile sale nu fuseseră niciodată suficient de apreciate pentru a-i asigura o catedră, iar vocea de pastor nicicând atât de limpede încât să-i aducă o parohie (cursurile, pretindeau detractorii lui, prea semănau cu predicile, iar predicile erau prea înțesate cu istorie). Longfellow avea însă încredere în vechiul lui prieten și îi trimitea doar bucățile alese pe care știa că el le preferă.

— Polițistul Rey, zise Lowell cu admirație. Un om și jumătate, nu, Longfellow? Soldat în marele nostru război și acum primul membru de culoare al poliției. Ah, noi, profesorii, rămânem pe chei și ne uităm la cei ce vor călători cu vaporul cu aburi.

— Dar vom trăi mai mult datorită ocupațiilor noastre intelectuale, declară Holmes, după cum susține autorul unui articol din *Atlantic* cu privire la efectele salutare

---

1 Urmaș al lui Noe și, potrivit unor legende, constructor al Turnului Babel; turnul nu a fost terminat, fiindcă Dumnezeu a amestecat limbile și constructorii nu s-au mai putut înțelege între ei.

ale învățăturii asupra longevității. Felicitări pentru un alt număr reușit, dragă domnule Fields.

— Da, am văzut! Excelentă bucată! Fields, să-i dai importanța cuvenită tânărului autor, sugeră Lowell.

— Hmm, îi zâmbi Fields. Mi se pare că ar trebui să mă consult cu dumneata înainte de a încuraja pe oricine să se apuce de scris. *Review* ne-a făcut bucăți *Viața lui Percival*. Un străin s-ar putea minuna că nu-mi arăți mai multă considerație!

— Fields, nu fac reclamă pentru prostii! spuse Lowell. Doar ai minte să nu publici o carte care nu numai că e slabă în sine, dar stă și în calea altora mai bune, cu același subiect.

— Întreb, onorată masă, dacă este corect ca Lowell să publice în *The North American Review*, un periodic ce-mi aparține, un atac la adresa uneia din cărțile publicate de editura mea.

— Iar eu întreb, zise Lowell, dacă cineva de aici a citit cartea și dacă-mi contrazice afirmațiile.

— O să îndrăznesc să spun un *nu* răspicat în contul întregii mese, se oferi Fields, pentru că, vă asigur, de când a apărut articolul lui Lowell nu s-a mai vândut nici măcar un exemplar din carte!

— Îl acuz aici, și Holmes bătu cu furculița în pahar, pe Lowell de crimă, pentru că a ucis definitiv *Viața*.

Râseră cu toții.

— O, a murit de plictiseală, domnule judecător Holmes, replică acuzatul. Eu doar am bătut cuiele în sicriu!

— Ia spuneți... Virând spre subiectul care îl interesa cel mai mult, Greene încercă să pară nonșalant. A remarcat cineva caracterul dantesc al zilelor și datelor din anul acesta?

— Corespund exact celor din anul Dante 1300, dădu Longfellow din cap. În ambii, Vinerea Mare a căzut la douăzeci și cinci martie.

— Aleluia! zise Lowell. Se împlinesc acum cinci sute șaizeci și cinci de ani de când Dante a coborât în *città dolente*, orașul îndurerat. Sigur va fi anul Dante! E un

semn bun sau unul rău pentru traducere? întrebă el cu un surâs inocent. Comentariul îi reaminti însă insistența Corporației Harvard și zâmbetul lui larg se stinse.

— Mâine, cu ultimele cânturi ale *Infernului* în mână, voi coborî printre drăcușorii editorului, *păcătoși* ai Riverside Press, și vom fi și mai aproape de finiș. Am promis să trimit Comitetului florentin o ediție specială a *Infernului*, la sfârșitul anului, pentru a face parte, oricât de modestă, din comemorarea a șase sute de ani de la nașterea autorului.

— Știți, dragi prieteni, se încruntă Lowell, proștii ăia de la Harvard se dau încă de ceasul morții să-mi desființeze cursul Dante.

— Iar Augustus Manning m-a avertizat în privința consecințelor publicării traducerii, adăugă Fields, bătând nervos cu degetele în masă.

— De ce fac asemenea eforturi? întrebă Greene alarmat.

— Încearcă, într-un fel sau altul, să se delimiteze cât pot de Dante, replică blând Longfellow. Se tem de influența lui, de faptul că e străin, că e catolic, dragă Greene.

— Bănuiesc că e parțial de înțeles dacă ne gândim la anumite episoade din *Divina Comedie*, încercă Holmes să fie tolerant. Câți tați au fost în iunie trecut să-și vadă fiii la cimitirul Mount Auburn în loc să vină la sala de întruniri pentru festivitatea de sfârșit de an? Mulți cred că nu avem nevoie de alt iad după cel din care tocmai am ieșit.

Lowell își turnă un al treilea sau al patrulea pahar de vin de Falerno. De pe locul de vizavi, Fields încercă să-l potolească cu o privire rugătoare. Lowell, însă, declară:

— Odată ce încep să arunce cărți pe foc, or să ne împingă pe toți într-un infern din care nu mai avem scăpare, dragă Holmes!

— O, nu cred că mi-ar plăcea să feresc mintea americanului de întrebările pe care Cerul ni le rezervă cu nemiluita, dragă Lowell. Poate, totuși... Holmes ezită. Iată ocazia pentru el. Se întoarse spre Longfellow: Poate că ar trebui să ne gândim la un program de editare mai

puțin ambițios, dragă Longfellow, la început un tiraj mic, câteva duzini de cărți, pentru ca prietenii și colegii noștri să poată s-o guste, să-i afle punctele tari, înainte de a o face cunoscută publicului larg.

— Ai vorbit cu Manning? sări Lowell de pe scaun. A trimis Manning pe cineva să te sperie în halul ăsta, Holmes?

— Lowell, te rog, zâmbi Fields diplomatic. Manning nu l-ar aborda pe Holmes pentru această chestiune.

— Cum? pretinse Holmes a nu fi auzit. Dar Lowell, iritat, încă aștepta un răspuns. Sigur că nu. Manning e o ciupercă dintr-acelea care cresc din belșug în universitățile vechi. Însă eu unul cred că nu avem nevoie să ne vârâm degeaba în conflicte. Ne-ar distrage de la ceea ce iubim la Dante. Totul ar deveni o chestiune de tactică, nu de poezie. Prea mulți doctori folosesc medicamentele vârându-le cu grămada pe gâtul pacienților. Trebuie să demonstrăm cumpătare în administrarea tratamentelor noastre bine intenționate și băgare de seamă în întreprinderile noastre literare.

— Cu cât avem mai mulți aliați, cu atât mai bine, comentă Fields pentru toată masa.

— Nu putem merge în vârful picioarelor în fața tiranilor! exclamă Lowell.

— Dar nici nu dorim să fim o oaste de cinci inși împotriva unei lumi întregi, adăugă Holmes. Era încântat că Fields se arăta tolerant față de ideea sa de a tărăgăna lucrurile: putea astfel să-și termine romanul înainte ca națiunea să audă de Dante.

— Să mă ardă la stâlpul infamiei, strigă Lowell. Nu, mai bine să mă închidă un ceas cu întreaga Corporație Harvard, decât să dau înapoi de la publicarea traducerii.

— Sigur că n-o să schimbăm planurile de apariție, zise Fields, iar măruntul doctor se dezumflă brusc. Însă Holmes are dreptate când propune să realizăm lucrarea singuri, continuă Fields. Nimeni nu ne împiedică, totuși, să încercăm să recrutăm ajutoare. Aș putea să-l rog pe bătrânul profesor Ticknor să-și folosească influența care i-a mai rămas. Și aș putea să apelez la dom-

nul Emerson, care l-a citit pe Dante acum câțiva ani. Când publici o carte n-ai cum să știi dacă se va vinde în cinci mii de exemplare sau nu. Dar dacă se duc cinci mii, atunci e sigur că merg și douăzeci și cinci de mii.

— Ar putea să-ți ia postul de profesor, domnule Lowell? îl întrerupse Greene, încă preocupat de Corporația Harvard.

— Jamey este un poet prea faimos ca să se întâmple așa ceva, insistă Fields.

— Puțin îmi pasă de ce-o să-mi facă, oricum! N-o să-l dau pe Dante pe mâna filistinilor.

— Cum n-o va face nici unul dintre noi! se repezi Holmes să-l completeze. Spre surprinderea sa, nu fusese învins; era și mai convins nu doar că are dreptate, dar și că el era singurul în stare să-și salveze prietenii de Dante, iar pe Dante de ardoarea prietenilor. Volumul puternic al exclamației sale molipsi întreaga adunare.

— Da, da! Așa! Așa vom face! răsunară vocile, a lui Lowell mai tare decât toate.

Greene, observând un rest de roșie umplută stând stingher pe farfurie, se aplecă pentru a împărți comoara cu Trap. De sub masă, observă că Longfellow se ridicase în picioare.

Deși erau doar cinci prieteni laolaltă în perfecta intimitate a Casei Craigie, extrema raritate a momentului – Longfellow în picioare, ținând un toast – aduse tăcere deplină în încăpere.

— În sănătatea celor de la masă.

Doar atât spuse, dar asistența îl ovațională ca și când ar fi rostit o a doua Proclamație de Emancipare. Urmară prăjitura cu tapioca și cireșe, înghețata, coniacul cu cubulețe de zahăr flambate, și finalmente trabucurile, pe care și le aprinseră de la lumânările din mijlocul mesei.

Înainte ca seara să se încheie, Fields îl convinse pe Longfellow să le spună povestea trabucurilor. Cine încerca să-l îmbie pe poet să vorbească despre el, în orice privință, trebuia să-și ascundă interesul sub haina unui subiect neutru, ca acela al trabucurilor.

— Venisem cu treabă la Corner, începu Longfellow, în vreme ce editorul se și apucase să râdă, iar domnul Fields m-a convins să-l însoțesc până la cea mai apropiată tutungerie pentru a cumpăra niște cadouri. Proprietarul a scos o cutie dintr-o anumită marcă de trabucuri despre care jur că nu auzisem până atunci. „Acestea, domnule", a spus el cu cea mai mare seriozitate posibilă, „sunt în genul celor pe care le preferă Longfellow".

— Și ce i-ai răspuns? întrebă Greene.

— M-am uitat la om, apoi la trabucuri și am zis: Ei, atunci trebuie să le încerc. Și i-am plătit să-mi trimită o cutie acasă.

— Și acum ce părere ai, dragă Longfellow? îngăimă Lowell, căruia îi rămăsese desertul în gât de atâta râs.

— Cred că omul avea dreptate. Mi se par bune.

— Ar fi potrivit așadar să mă înarmez cu premoniție, astfel încât, dacă sunt dat afară din locul cel mai drag mie, să... bombăni studentul cu năduf, urmărind cu degetul, înainte și înapoi, textul în italiană.

De câțiva ani, biroul lui Lowell din Elmwood servea și drept clasă pentru seminarul său Dante. În primul semestru ca Profesor Smith ceruse o sală și primise un spațiu sumbru de la subsolul aulei universitare, cu scânduri lungi de lemn în loc de pupitre și o catedră care pesemne că data de pe vremea puritanilor. Nu veneau suficienți elevi la curs, i se spusese lui Lowell, ca să merite o incintă mai plăcută. Nu-i păsa. Biroul din Elmwood îi furniza alinarea unei pipe și căldura unui foc de lemne, motive în plus pentru a nu părăsi casa.

Se întruneau de două ori pe săptămână în zile alese de Lowell – uneori sâmbăta, pentru că-i surâdea ideea de a folosi ziua în care, cu secole în urmă, Boccaccio ținuse primele conferințe despre Dante la Florența. Ade-

sea, Mabel Lowell asculta prelegerile tatălui său din camera de alături, despărțită de clasă prin două arcade deschise.

— Ține minte, Mead, spuse profesorul Lowell când studentul se opri nelămurit. Ține minte că în cercul al cincilea din Paradis, cel al martirilor, Cacciaguida îi profețește lui Dante că va fi exilat din Florența curând după ce se va întoarce în lumea celor vii, sub amenințarea de a fi ars pe rug dacă mai intră în oraș. Acum, Mead, tradu fraza următoare – *io non perdessi li altri per i miei carmi* – gândindu-te la asta.

Lowell vorbea fluent italiană, cu corectitudine gramaticală. Dar lui Mead, student în anul întâi la Harvard, îi plăcea să creadă că americanismul lui Lowell țâșnea din fiecare silabă pronunțată distinct, și că rezultatul nu avea nici o legătură cu textul original.

— „Nu voi pierde alte locuri din cauza poemelor mele."

— Ține-te de text, Mead! *Carmi* înseamă cântece, nu poeme, pur și simplu, ci însăși muzica vocii sale. Pe timpul menestrelilor plăteai și alegeai cum să-ți depene poveștile, sub formă de cântec sau de predică. O predică ce cântă și-un cânt ce predică, asta e *Divina Comedie*. „Astfel ca prin cânturile mele să nu pierd alte locuri." Ai interpretat bine, Mead, zise Lowell făcând un gest larg, care semnala aprobarea lui totală.

— Dante se repetă, zise fără intonație Plinius Mead. La auzul acestor vorbe, Edward Sheldon, studentul de lângă el, începu să se agite. Cum spuneați, continuă Mead, un profet divin a prezis deja că Dante va găsi protecție și adăpost pe lângă Can Grande[1]. Așadar de ce „alte locuri" mai avea nevoie? Prostii de dragul de a face poezie.

---

1 Dante a stat un timp în exil la Verona, la curtea prințului Bartolomeo della Scala (pe care îl numește, admirativ, Marele Lombard, în Cântul XVII din *Infernul*); acolo l-a cunoscut și pe fratele mai mic al prințului, Cangrande (1291-1329), devenind și protejatul acestuia.

— Când Dante vorbește despre o nouă casă în viitor obținută prin munca sa, explică Lowell, când vorbește despre „celelalte locuri" pe care le caută, nu se referă la viața lui în 1302 – când a fost exilat –, ci la o *a doua* viață pe care o va trăi secole și secole, prin dăinuirea poemului său.

— Dar lui Dante, insistă Mead, nu i-a fost niciodată „retras cel mai drag loc"; el e acela care se retrage de-acolo. Florența i-a oferit ocazia de a reveni la soție și familie, iar el a refuzat!

Plinius Mead nu era genul care să-și impresioneze dascălii și colegii prin amabilitate, dar, de dimineață, de când primise notele pentru lucrările semestrului trecut – care-i produseseră o profundă insatisfacție – se tot uita la Lowell cu acreală. Mead atribuia media lui scăzută – și, în consecință, căderea în ierarhia promoției 1867 de pe locul doisprezece pe cincisprezece – faptului că-l contrazisese pe Lowell de mai multe ori în timpul dezbaterilor despre literatura franceză, iar profesorul nu putea suferi să nu i se dea dreptate; Mead ar fi renunțat la cursul de limbi moderne, dacă nu l-ar fi constrâns regula Corporației, potrivit căreia odată ce te-ai înscris la un curs de limbă trebuie să rămâi trei semestre în departament. Era una dintre găselnițele menite să-i descurajeze pe băieți să se mai aventureze în domeniul respectiv. Așa că Mead trebuia să se spele pe cap cu vorbă-goală ăsta de James Russell Lowell. Și cu Dante Alighieri.

— Ce mai ofertă i-au făcut! râse Lowell. Deplină iertare și recâștigarea locului său de drept în Florența; dacă poetul cerea absolvire și plătea o sumă bunicică! Până și pe-un Johnny Reb[1] l-am readus în Uniune cu mai puțină umilință! Departe fie de omul care vrea dreptate acceptarea unui astfel de compromis mizerabil de la persecutorii săi!

— Oricum, Dante rămâne florentin, indiferent ce am zice noi! afirmă Mead, încercând să-și atragă și sprijinul

---

1 Johnny Rebel, denumire generică pentru soldații Confederației (ai Sudului sclavagist) în timpul Războiului Civil; soldații unioniști erau numiți Billy Yank.

colegului printr-o privire cu subînțeles. Sheldon, nu-ți dai seama? Dante pomenește mereu Florența și florentinii pe care îi întâlnește și cu care vorbește în călătoria în viața de dincolo. Și toate acestea le scrie în exil! Pentru mine, prieteni, e clar: dorește nespus să se întoarcă acasă. Moartea în exil și sărăcie este ultimul și cel mai mare eșec al său.

Edward Sheldon observă cu iritare că Mead rânjea pentru că-l redusese la tăcere pe Lowell. Acesta se ridicase și își vârâse mâinile în buzunarele jachetei destul de uzate. Sheldon, însă, percepea în Lowell, în pufăitul pipei sale, o stare de spirit elevată. În timp ce pășea pe covor, încălțat cu ghete încheiate cu nenumărate șireturi, părea că plutește într-un alt plan al cunoașterii intelectuale, mult deasupra biroului din Elmwood. De obicei, Lowell nu le permitea elevilor din anul întâi să vină la cursurile de literatură, dar tânărul Sheldon se arătase insistent și Lowell se gândise că o să vadă el dacă se descurcă sau nu. Sheldon îi rămăsese recunoscător pentru ocazia oferită și spera să-i apere pe Lowell și pe Dante împotriva lui Mead, soiul de băiat care în copilărie pune monede pe șina ferată. Deschise gura, dar Mead îi aruncă o privire ce-l făcu să-și înghită ideile.

Lowell se uită dezamăgit la Sheldon, apoi se întoarse către Mead.

— Unde e evreul din dumneata, băiete? întrebă el.

— Cum? țipă Mead, ofensat.

— N-are importanță. Nici nu-mi închipuiam. Mead, tema principală la Dante este omul, nu unul anume, spuse Lowell cu o răbdare blândă, pe care o rezerva numai studenților. Italienii îl răstălmăcesc mereu pe Dante ca să-l facă să spună că le împărtășește politica și gândurile. Ce să zic! A-l limita la Florența sau la Italia înseamnă a-l izgoni din simpatia umanității. Citim *Paradisul pierdut* ca pe un poem, dar *Comedia* lui Dante este o cronică a vieții interioare. Băieți, știți *Isaia* 38, 10?

Sheldon se chinuia să-și amintească; lui Mead i se citea pe chip o încăpățânare de neclintit: nici măcar nu încerca să se gândească dacă știe sau nu.

— *Ego dixi: In dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi*! turui Lowell, apoi se repezi la biblioteca ticsită de unde scoase imediat o biblie în latină, cu versetul respectiv. Vedeți? întrebă el, punând-o deschisă pe covorul de la picioarele studenților, foarte încântat că-și amintise citatul exact.

— Să traduc? continuă el. Așadar, în cei mai buni ani ai vieții mele trebuie să mă duc la porțile Iadului. Există ceva la care autorii vechii noastre scripturi să nu se fi gândit? Cândva, pe la mijlocul vieții, fiecare dintre noi purcedem într-o călătorie prin iadul personal. Care este primul vers din poemul lui Dante?

— „Spre-amiaza vieții noastre muritoare", începu Edward Sheldon fericit, căci citise și recitise începutul *Infernului* în camera lui din căminul Stoughton, nicicând atât de copleșit de un vers, de încurajat de chemarea altuia. „Ajuns într-o pădure-ntunecoasă, mă rătăcii pierzând dreapta cărare."

— *Nel mezzo del cammin di nostra vita*. Spre-amiaza vieții noastre muritoare, repetă Lowell cu o asemenea privire spre cămin, încât Sheldon se uită înapoi, peste umăr, crezând că frumușica Mabel Lowell intrase prin spatele său, dar văzu după umbră că era încă în camera alăturată. Vieții noastre. De la primul vers, Dante ne implică în călătorie, pornim într-un pelerinaj și trebuie să dăm piept cu iadul nostru așa cum o face și Dante. Cea mai mare și mai dăinuitoare valoare a poemului este aceea de autobiografie a sufletului omenesc. Al tău și al meu, precum și al lui Dante.

Ascultându-l pe Sheldon cum citește în italiană următoarele cincisprezece versuri, Lowell recunoscu în sinea lui cât era de plăcut să predai ceva adevărat. Ce nătăfleț, Socrate, să se gândească la izgonirea poeților din Atena! Cât de atent și cu cât deliciu va urmări Lowell înfrângerea lui Augustus Manning atunci când traducerea lui Longfellow se va dovedi un imens succes...

În ziua următoare, când Lowell tocmai părăsea aula universității după ce ținuse un curs despre Goethe, nu mică

i-a fost surprinderea când s-a trezit față în față cu un italian scund, îmbrăcat într-o haină ponosită dar bine călcată. Omul a trecut în grabă pe lângă el.

— Bachi ? se minună Lowell.

Lowell îl angajase pe Pietro Bachi cu mulți ani în urmă, ca profesor de italiană. Corporația detestase mereu ideea de a angaja străini, mai ales un papistaș italian, iar faptul că Vaticanul îl exilase pe Bachi nu le schimbase cu nimic părerea. Când Lowell preluase conducerea departamentului, Corporația găsise motive foarte raționale să-l îndepărteze pe Pietro Bachi: lipsa de cumpătare și instabilitatea lui financiară. În ziua când fusese dat afară, italianul îi șoptise lui Lowell: „Nu mă mai prinzi aici nici mort". Iar Lowell îl crezuse pe cuvânt.

— Dragă domnule profesor! Bachi întinse mâna spre fostul său șef de catedră, care i-o strînse ca de obicei viguros.

— Mda, începu Lowell, neștiind cum să întrebe de ce Bachi, vizibil viu și nevătămat, ajunsese din nou în curtea Harvard-ului.

— Am ieșit la o plimbare, domnule profesor, îi explică Bachi. Părea însă a se uita neliniștit peste umărul lui Lowell, care nu se întinse la amabilități. Tot mirat de apariția lui Bachi, se întoarse, totuși, puțin și observă că acesta se îndrepta spre o siluetă vag familiară. Era tipul cu pălărie neagră și vestă în carouri, iubitorul de poezie, pe care Lowell îl văzuse pierzând timpul sprijinit de un ulm, cu câteva săptămâni în urmă. Ce treabă putea să aibă acesta cu Bachi? Lowell rămase pe loc, ca să constate dacă Bachi avea să-l salute pe personajul necunoscut care, cu siguranță, aștepta pe cineva. Atunci, însă, o mare de studenți, recunoscători că se terminaseră recitările în greacă și fuseseră eliberați, se revărsă în jurul lor, iar perechea ciudată – dacă se putea spune că erau împreună – dispăru din orizontul lui vizual.

Uitând complet scena, Lowell porni spre Școala de Drept, unde Oliver Wendell Junior stătea în mijlocul camarazilor săi și le explica ce greșeau într-o anumită

problemă juridică. Înfățișarea lui nu era diferită, în mare, de cea a tatălui, dar lăsa impresia că micul doctor fusese întins de două ori cât statura sa.

Acasă, dr. Holmes zăbovi la piciorul scării servitorilor. Se opri în fața unei oglinzi joase și, cu un pieptene, își dădu bogatul păr castaniu într-o parte. I se părea că fața nu-i oglindește sufletul într-o manieră favorabilă. „Mai mult practică decât ornamentală", îi plăcea să spună. Un ten ceva mai închis, un nas mai plin în partea de jos, un gât mai solid și din oglindă i-ar fi răspuns reflexia lui Wendell Junior. Neddie, mezinul lui Holmes, avusese nenorocul să moștenească înfățișarea doctorului, precum și problemele lui de respirație. El și tatăl lui erau din neamul Wendell, ar fi spus reverendul Holmes, dar Wendell Junior era un Holmes pur. Trăgându-se dintr-un asemenea sânge, Junior putea, fără îndoială, să se ridice deasupra tatălui, devenind nu numai domnul Holmes, ci chiar Excelența sa Holmes sau chiar Președintele Holmes. Doctorul se învioră auzind un tropăit de ghete grele și se retrase repede în camera alăturată. Porni apoi spre scară, din nou, cu mers agale și privirea cufundată într-o carte veche. Oliver Wendell Holmes Junior intră brusc în casă, făcând parcă un salt uriaș spre etajul al doilea.

— Wendy, hei, strigă Wendell Holmes cu un zâmbet. Tu ești?

— Bună, tată. Junior se opri la mijlocul scării.

— Tocmai mă întreba mama ta dacă te-am văzut azi și mi-am dat seama că nu. De unde vii așa de târziu, băiete?

— De la plimbare.

— Zău? Singur?

Junior se opri fără tragere de inimă pe palier. De sub sprâncenele negre, Junior îl fulgeră pe tatăl lui cu privirea, bătând darabana pe balustrada de lemn de la capătul scărilor.

— De fapt, am stat pe-afară la povești cu James Lowell.

— Lowell? se prefăcu mirat Holmes. Ați petrecut ceva timp împreună în ultima vreme? Tu și profesorul Lowell?

Umerii lați se ridicară abia vizibil.

— Și ce discuți cu dragul nostru prieten comun, pot să știu și eu? continuă dr. Holmes cu un zâmbet amical.

— Politică, experiențele din război, cursurile mele de drept. Ne înțelegem bine, aș zice.

— Pierzi cam mult timp distrându-te, în ultima vreme. Îți poruncesc să încetezi excursiile acestea prostești cu domnul Lowell. Nu primi nici un răspuns. Îți iau din timpul de studiu, înțelegi. Nu ne putem permite asta, nu?

— În fiecare zi, râse Junior, îmi repeți „La ce bun, Wendy? Un avocat nu va fi niciodată un om mare". Spusese asta cu o voce ușor răgușită. Acum vrei să studiez dreptul?

— Așa e, Junior. E nevoie de sudoare, de nervi, de fosfor dacă vrei să faci ceva serios. O să vorbesc cu domnul Lowell la următoarea întâlnire a Clubului Dante. Sunt convins că o să fie de acord cu mine. Și el a fost cândva avocat și știe ce trebuie pentru asta. Se puse în mișcare, destul de mulțumit de poziția sa dură.

Junior mormăi.

— Mai e ceva, băiete? se întoarse dr. Holmes.

— Mă gândeam, spuse Junior, că mi-ar plăcea să aflu mai multe despre Clubul Dante.

Wendell Junior nu manifestase niciodată interes față de activitățile literare sau profesorale ale tatălui său. Nu-i citise poemele și nici primul roman. Nu asistase la lecțiile sale despre progresele medicinei sau istoria poeziei. Această tendință se accentuase mai ales după ce Holmes publicase „În căutarea căpitanului" în *Atlantic Monthly*, în care își povestea călătoria prin statele din sud, după ce primise o telegramă care-l anunțase, în mod eronat, că Junior a murit pe câmpul de luptă.

De fapt, Junior frunzărise șpalturile și rănile îi sângeraseră la fiecare rând. Nu-i venea să creadă că tatăl său își închipuia că războiul poate fi rezumat în câteva mii de cuvinte – mai ales anecdote cu rebeli care mor

în paturi de spital și angajați de hotel din orășele de provincie care-l întrebau mereu dacă nu era chiar el „autocratul de la micul dejun".

— Vreau să spun, continuă Junior cu un zâmbet arogant, te mai obosești să te numești membru?

— Poftim, Wendy? Ce vrei să spui? Ce știi tu despre treaba asta?

— Doar că, după cum spune domnul Lowell, vocea ta se aude cel mai mult la cină, nu în birou. Pentru domnul Longfellow, lucrarea aceasta este chiar viața; pentru Lowell este misiunea lui. Vezi tu, el *acționează* conform principiilor, nu numai vorbește despre ele, cum a făcut atunci când a fost avocatul sclavilor. Pentru tine, e doar un loc unde ciocnești un pahar.

— A spus Lowell... începu dr. Holmes. Uite ce e, Junior!

Dar Junior ajunsese deja în capul scărilor și se închisese în camera sa.

— Cum ai putea tu să știi ceva despre Clubul Dante! zbieră Holmes.

Doctorul cutreieră casa neajutorat înainte de a se retrage în biroul lui. Glasul i se auzea mai ales la cină? Cu cât își repeta mai mult acuzația, cu atât ea devenea mai usturătoare: Lowell încerca să-și păstreze locul la dreapta lui Longfellow, câștigându-și superioritatea pe seama lui Holmes.

Cu vorbele lui Junior răsunându-i în urechi pe tonul de bariton al lui Lowell, scrise cu perseverență în următoarele săptămâni, progresând susținut, cum nu reușea în mod obișnuit. Clipa când îi venea o idee nouă reprezenta, pentru Holmes, un moment sibilinic, dar actul creației era însoțit de obicei de o senzație neplăcută în jurul tâmplelor – întreruptă doar din când în când de apariția unui grup de cuvinte sau a unei imagini neașteptate care-i producea o explozie de entuziasm nebunesc și de automulțumire, timp în care comitea uneori excese puerile de limbaj și acțiune.

Oricum, nu putea lucra mai multe ore consecutiv fără să-și deranjeze întregul sistem. I se răceau picioarele,

capul i se încingea, mușchii îi vibrau și simțea că trebuie să se ridice de pe scaun. Seara înceta munca înainte de ora unsprezece și lua o carte ușoară pentru a-și descotorosi mintea de ideile precedente. Prea multă activitate intelectuală îi provoca o senzație de greață, ca excesul la masă. Atribuia acest efect, în parte, caracteristicilor climatului care parcă te storcea și îți punea nervii în piuneze. Brown-Séquard, un coleg din Paris, îi spusese că în America animalele nu sângerează atât de mult ca în Europa. Nu era ceva uluitor? În ciuda acestui dezavantaj biologic, Holmes simțea că scrie ca un nebun.

— Știi, ar trebui să vorbesc cu profesorul Ticknor, să ne ajute în privința lui Dante, îi spuse Holmes lui Fields. Se oprise la Corner, în biroul editorului.

— Ce zici? Fields citea trei lucruri deodată: un manuscris, un contract și o scrisoare. Unde sunt acordurile de drepturi de autor?

J.R. Osgood îi întinse un alt vraf de hârtii.

— Ai un program prea plin, Fields, trebuie să te gândești la viitorul număr din *Atlantic*... Și, în orice caz, trebuie să-ți odihnești mintea obosită, comentă Holmes. În fond, Ticknor mi-a fost profesor. Am să mă străduiesc să-l influențez pe bătrân, de dragul lui Longfellow.

Holmes își amintea vremea când tagma literară schimbase numele Bostonului în Ticknorville: dacă nu erai invitat în salonul-bibliotecă a lui Ticknor, nu existai. Sala aceea fusese cândva cunoscută drept „camera tronului"; acum, din ce în ce mai des, se vorbea de „aisbergul lui Ticknor". Fostul profesor se discreditase în fața unei bune părți din societate din cauză că pierdea timpul cu grație și avea convingeri antiabolиționiste, dar poziția lui printre maeștrii lumii literare a orașului rămăsese intactă. Îi puteau resuscita influența în folosul lor.

— Mi-e consumată viața de prea multe creaturi, dragă Holmes, suspină Fields. În ziua de azi vederea unui manuscris are asupra mea efectul unui pește-spadă: mă taie în două. Îl privi pe Holmes îndelung, apoi acceptă

să-l trimită, în locul lui, în strada Park. Dar să-i transmiți respectele mele, Wendell.

Holmes știa că Fields răsuflase ușurat după ce scăpase de sarcina de a se întâlni cu George Ticknor. Profesorul – încă insistau asupra titlului, deși nu mai predase nimic de când se pensionase cu mai bine de treizeci de ani în urmă, – nu avusese niciodată o părere prea bună despre tânărul său văr, William D. Ticknor, iar această opinie se extindea și asupra asociatului acestuia, J.T. Fields, așa cum îi precizase lui Holmes după ce doctorul fusese invitat sus, pe scara în spirală a casei de la numărul 9, în strada Park.

— Goana nebunească după profit, perceperea cărților în termeni de vânzări și pierderi... își exprimă profesorul Ticknor repulsia, strângându-și buzele uscate. Vărul meu, William, suferea de boala asta, domnule doctor Holmes, și l-a infectat și pe nepot, din păcate. Cei care asudă făcând munci fizice nu trebuie să dețină controlul artelor literare. Nu sunteți de aceeași părere, domnule Holmes?

— Totuși Fields are un ochi ager, nu? A știut că *Istoria* dumneavoastră o să aibă căutare, domnule profesor. Tot așa, crede că Dante, tradus de Longfellow, va găsi audiență. De fapt, *Istoria literaturii spaniole* a lui Ticknor nu se bucurase de prea mulți cititori în afară de colaboratorii revistelor, dar profesorul considera asta o măsură riguroasă a succesului său.

Ticknor ignoră loialitatea lui Holmes și își extrase mâinile delicat dintr-o instalație greoaie. Pusese să i se construiască mașina de scris – un fel de presă de tipărit în miniatură, cum o numea el – în momentul în care mâinile îi deveniseră prea nesigure ca să mai țină tocul. Drept rezultat, nu-și mai văzuse propria caligrafie de ani întregi. Când venise Holmes, tocmai lucra la o scrisoare.

În papuci și cu o bonetă de catifea purpurie pe cap, Ticknor aruncă, pentru a doua oară, o privire critică la tăietura hainelor lui Holmes, la calitatea cravatei și a batistei.

— Mă tem, domnule doctor, că dacă domnul Fields știe *ce* citesc oamenii, în schimb n-o să înțeleagă niciodată exact *de ce*. Se lasă purtat de entuziasmul prietenilor apropiați. O caracteristică periculoasă.

— Ați susținut mereu că este important să răspândim în rândul claselor educate cunoștințe despre culturile străine, îi aminti Holmes. Perdelele fiind trase, focul care ardea în șemineu arunca o lumină pală asupra profesorului, îndulcindu-i ridurile din jurul ochilor. Holmes își șterse fruntea. De fapt, Aisbergul lui Ticknor fierbea din cauza focului care duduia neîncetat.

— Trebuie să ne străduim să-i înțelegem pe străinii noștri, domnule doctor Holmes. Dacă nu îi modelăm pe nou-veniți după specificul nostru național și-i facem să se supună de bunăvoie instituțiilor noastre, atunci mulțimea de oameni din afară ne va forța *pe noi* să ne conformăm.

— Dar, între noi, domnule profesor, insistă Holmes, care credeți că sunt șansele ca traducerea domnului Longfellow să fie bine primită de public? Holmes avea un aer într-atât de ferm concentrat, încât Ticknor se apucă să reflecteze cu adevărat. La vârsta lui înaintată avea tendința să se apere de tristețe oferind aceeași duzină de răspunsuri dinainte pregătite la toate întrebările privitoare la sănătatea lui sau starea lumii.

— Nu încape îndoială, cred, că domnul Longfellow va face ceva surprinzător. Nu de aceea l-am ales să-mi urmeze la Harvard? Dar amintește-ți că și eu am sperat să-l fac cunoscut pe Dante aici – până când Corporația mi-a transformat postul într-o glumă... Un fel de ceață întunecă ochii negri ai lui Ticknor. Nu-mi închipuiam că o să trăiesc să văd un american traducându-l pe Dante și nu-mi dau seama cum va duce la bun sfârșit această lucrare. Dacă masele needucate o vor accepta este o altă problemă, una care trebuie decisă de vocea poporului, nu de cea a savanților care-l adoră pe Dante. Nu am căderea de a sta pe banca judecătorilor, decretă Ticknor cu o mândrie sinceră care-i lumină chipul. Am ajuns totuși să cred că atunci când sperăm că Dante va

fi citit de publicul larg cădem victimă unei nebunii exagerat de intelectuale. Să nu mă înțelegeți greșit, domnule doctor Holmes. Ca și Longfellow, i-am dedicat lui Dante mulți ani din viața mea. Nu mă întrebați ce-l împinge pe Dante spre oameni, ci mai degrabă ce-i împinge pe oameni spre Dante. Să intre fiecare în lumea lui, deși e una veșnic aspră și neiertătoare.

IV

În acea sâmbătă, reverendul Elisha Talbot, pastor al celei de-a Doua Biserici Unitariene din Cambridge, mergea pe sub străzi, printre morți, cu un felinar în mână, ocolind stive de sicrie și grămezi de oase sfărâmate. Se întrebă dacă mai avea nevoie de lumina călăuzitoare a lămpii cu gaz, căci se obișnuise deja destul de bine cu întunericul întortocheatului coridor subteran, dar nu-și putea stăpâni tresăririle de dezgust pricinuite de miasma de putreziciune. Cândva își aruncase singur o provocare: va merge pe acest drum fără lumină, călăuzit numai de credința în Dumnezeu.

O clipă, i se păru că aude un fâșâit. Se întoarse, dar mormintele și coloanele de ardezie erau nemișcate.

— În seara asta e cineva în viață? Faimoasa lui voce melancolică sfâșie tăcerea sumbră. Poate că nu era cel mai potrivit comentariu din partea unui pastor, dar adevărul este că i se făcuse frică. Talbot, ca toți oamenii care au trăit singuri aproape întreaga lor viață, suferea de spaime secrete. Moartea îl înspăimântase întotdeauna mai mult decât pe alții și îi era tare rușine din această pricină. Probabil că acesta era unul dintre motivele pentru care cutreiera mormintele subterane ale bisericii: pentru a-și înfrânge frica prea puțin religioasă de mortalitatea trupească. Dacă cineva i-ar fi scris biografia,

acest aspect ar fi putut să explice și de ce susținea Talbot cu atâta tărie preceptele raționale ale unitarismului în fața demonilor calviniști ai generațiilor mai vechi. Talbot suflă nervos în felinar și curând ajunse la scara de la celălalt capăt al criptei, care promitea întoarcerea la lumina lămpilor cu gaz și la o rută mai scurtă spre casă decât străzile de deasupra.

— Cine-i acolo? întrebă el, rotind felinarul în jur, sigur acum că auzise un zgomot. Nimic. Mișcarea fusese prea puternică pentru un șobolan, prea discretă pentru un copil al străzii. Ce-o fi, în numele lui Moise? se neliniști el. Reverendul Talbot ridică felinarul la nivelul ochilor. Auzise că bande de vandali, rămași fără acoperiș deasupra capului din cauza războiului, începuseră să se adune în criptele abandonate. Talbot decise ca a doua zi să trimită un polițist să cerceteze problema. Totuși, la ce-i folosise că reclamase furtul a o mie de dolari din casa de bani de acasă, cu o zi în urmă? Era sigur că poliția din Cambridge nu va rezolva nimic. Se bucurase însă că hoții din Cambridge erau la fel de incompetenți ca poliția și neglijaseră să ia și restul valorilor din seif.

Reverendul Talbot era o persoană virtuoasă care se comporta corect cu semenii ei și cu congregația. Poate că uneori era prea zelos. Cu treizeci de ani înainte, la începutul carierei sale în a Doua Biserică, se învoise să recruteze oameni din Germania și Olanda și să-i instaleze la Boston, promițându-le un loc în congregația lui și o slujbă bănoasă. Dacă din Irlanda catolicii curgeau șuvoi, de ce să nu aducă și el niște protestanți? Numai că munciseră la construirea căilor ferate și zeci de recruți muriseră de extenuare și boli, lăsând de izbeliște orfani și văduve. Talbot părăsise aranjamentul fără multă vorbă și petrecuse apoi ani de zile încercând să șteargă urmele implicării sale. Acceptase însă plăți „pentru consultații" de la constructorii de căi ferate și, cu toate că dorise mereu să restituie banii, n-o făcuse niciodată. Își scosese din minte aceste amintiri nefericite și nu scăpase nici un prilej să înfiereze greșelile altora.

Retrăgându-se cu pași înceți și nesiguri, se împiedică de ceva tare. O clipă, cum stătea așa nemișcat, crezu că își pierduse simțul de orientare și că se lovise de un pe-

rete. De mulți ani nu mai fusese Elisha Talbot îmbrățișat de altcineva, nici măcar atins – cu excepția strângerilor de mâini. Acum însă nu avu nici un dubiu că fierbințeala brațelor ce-i învăluiseră pieptul și îi luaseră felinarul provenea de la o altă ființă. Strânsoarea era plină de pasiune și furie.

Când își veni în fire, Talbot înțelese, într-un efemer moment de veșnicie, că îl înconjura altă beznă, una impenetrabilă. Mirosul pătrunzător al criptei îi îmbibase plămânii și o umeazeală rece și groasă i se lipea de obraji. Simțea un gust sărat, semn că sudoarea îi curgea pe buze, iar lacrimile pornite din colțurile ochilor îi udau fruntea. Era frig, frig ca într-o ghețărie. Trupul lui, dezbrăcat de toate hainele, tremura. Și totuși, o dogoare mușca din carnea lui amorțită, provocându-i o senzație de nesuportat și complet necunoscută. Era oare un coșmar cumplit? Da, sigur că da! Din cauza groaznicelor porcării pe care le citise în ultima vreme, înainte de culcare, cu demoni, monștri și altele asemenea. Nu-și aducea aminte să fi ieșit din criptă, cum nu-și amintea nici să fi ajuns la modesta lui casă de șindrilă de culoarea piersicii. Nu ieșise nici o clipă la lumină din universul tăcut de sub trotuarele Cambridge-ului. Cumva, înțelese el, inima lui se deplasase în sus. O simțea suspendată deasupra, ticăind cu disperare, împingându-i sângele în corp, *în jos*, spre cap. Respira întretăiat și slab.

Pastorul începu să dea din picioare nebunește, iar vâlvătaia îl făcu să-și dea seama că nu visa: avea să moară. Ciudat! Cea mai îndepărtată emoție în acest moment era teama. Poate că o folosise până la ultima picătură în timpul vieții. În schimb, îl cuprinse o furie adâncă, cumplită, la gândul că se poate întâmpla așa ceva, că asta ne e soarta, că un fiu al lui Dumnezeu poate muri în timp ce toți ceilalți continuă să trăiască nepăsători și neschimbați.

În ultimul moment, încercă să se roage cu glas înecat de plâns – „Doamne, iartă-mă dacă greșesc" –, dar un țipăt strident îi țâșni de pe buze și se pierdu în bubuitul nemilos al inimii.

V

SÂMBĂTĂ, douăzeci și două octombrie 1865, pe prima pagină a ediției de seară din *Boston Transcript* putea fi citit un anunț care oferea o recompensă de zece mii de dolari. O asemenea debandadă, asemenea opriri bruște ale trăsurilor în dreptul vânzătorilor ambulanți de ziare nu se mai văzuseră de mult, de când fusese atacat fortul Sumter[1] și devenise limpede că o campanie de nouăzeci de zile ar putea pune capăt sălbaticei răzvrătiri a Sudului.

Văduva Healey îi trimisese comandantului Kurtz o telegramă simplă în care îi dezvăluia planurile sale. Telegrama își atinsese scopul, întrucât văduva știa că la poliție o vor vedea mulți alții înaintea comandantului. Va scrie unui număr de cinci ziare din Boston, îi explica ea lui Kurtz, prezentând adevărata natură a morții soțului ei și anunțând o recompensă pentru informațiile care ar duce la capturarea criminalului. Din cauza unor exemple de corupție din trecut, primarul dăduse ordonanțe care interziceau polițiștilor să primească recompense, dar cetățenii nu aveau decât să se îmbogățească.

---

1 La 10 aprilie 1861, trupele sudiste comandate de generalul Beauregard au bombardat fortul Sumter, declanșând astfel Războiul de Secesiune.

Kurtz n-o să se bucure, convenise ea, dar nu-și ținuse promisiunea. *Transcript* fusese primul ziar care publicase știrea, în ediția de seară.

Ednah Healey își imagina acum diverse procedee care l-ar face pe răufăcător să sufere și să se căiască. În versiunea ei favorită criminalul era dus pe Dealul Spânzurătorii, dar în loc că fie spânzurat era dezbrăcat și i se dădea foc, după care primea permisiunea să încerce (fără succes, desigur) să stingă flăcările. Aceste gânduri o încântau și o îngrozeau în același timp. În plus, o ajutau să mai uite de răposatul ei soț și de ura crescândă pe care o simțea față de el pentru că o părăsise.

La încheieturi i se legaseră mănuși pentru a o împiedica să-și zgârie pielea. Mania ei se agravase, iar hainele nu mai puteau ascunde urmele automutilării. Într-o noapte, în timpul unui coșmar, se repezise afară din dormitor și căutase cu disperare un loc unde să ascundă medalionul cu șuvița de păr a bărbatului ei. Dimineața, servitorii și fiii ei căutaseră în toată reședința Wide Oaks, din pivniță până în pod, dar nu găsiseră nimic. Mai bine așa. Cu asemenea gânduri atârnându-i de gât ca niște greutăți de plumb, văduva Healey n-ar mai fi dormit vreodată.

Din fericire, nu avea cum să știe că în acele zile cataclismice, în perioada de caniculă autumnală, judecătorul Healey murmurase mereu și mereu „Stimați membri ai juriului…", în timp ce larve flămânde săpau cu sutele în rana de la cap, în buretele palpitând al creierului său, iar muște fertile zămisleau alte sute de larve devoratoare de carne. La început, judecătorul Artemus Prescott Healey nu-și mai putuse mișca un braț. Apoi încercase să-și întindă un picior, însă numai degetele i se încovoiaseră puțin. După o vreme, începuse să amestece cuvintele. „Membri ai stimaților..." Auzea acest nonsens, dar nu era în stare să facă nimic. Partea din creier responsabilă cu sintaxa îi era devorată de creaturi care nici măcar nu se dădeau în vânt după așa ceva, însă aveau nevoie de hrană. Când și-a recăpătat cunoștința, pentru scurt timp, suferința l-a făcut pe Healey să creadă

că e mort și s-a rugat să moară din nou. „Fluturi și ultimul pat…" S-a holbat la steagul zdrențuit de deasupra lui și, cu o ultimă fărâmă de rațiune, s-a minunat.

După-amiaza târziu, după ce reverendul Talbot plecase, paracliserul Bisericii a Doua Unitariene din Cambridge se apucase să înregistreze evenimentele săptămânii în jurnalul bisericii. Talbot reușise o slujbă formidabilă în dimineața respectivă. După aceea își acordase un răgaz pentru a savura biletele apreciative primite de la diaconi. Paracliserul Gregg se încruntase în sinea lui când reverendul îl rugase să deschidă ușa grea de piatră de la celălalt capăt al aripii bisericii, unde se găseau birourile lor.

Când paracliserul auzi țipătul, parcă trecuseră numai câteva minute de când începuse să scrie. Zgomotul venise de nicăieri și totuși era limpede că se auzise de undeva din biserică. Apoi, aproape inexplicabil, gândindu-se la morții de mult îngropați, paracliserul Gregg își lipi urechea de ușa de ardezie care deschidea calea spre criptele și catacombele întunecoase ale bisericii. În mod remarcabil, deși se stinsese de-acum, sunetul părea că reverberează încă în neantul de dincolo de ușă. Paracliserul scoase de la cingătoare inelul de chei și descuie ușa, așa cum făcuse și pentru Talbot. Trase aer în piept și intră.

Lucra aici de doisprezece ani. Prima oară îl auzise pe reverendul Talbot luând cuvântul într-o serie de dezbateri publice cu episcopul Fenwick, a căror temă era pericolul extinderii Bisericii Catolice în Boston.

În acele discuții Talbot susținuse cu vigoare trei puncte importante:

1. că ritualurile superstițioase și catedralele luxuriante ale credinței catolice constituie idolatrie blasfematorie;

2. că tendința irlandezilor de a se aduna ciorchine prin cartiere în jurul catedralelor și mânăstirilor este răspunzătoare pentru viitoarele comploturi secrete îndreptate împotriva Americii și indică în același timp rezistență la americanizare;

3. că papalitatea, marele pericol străin ce controlează toate aspectele întreprinderii catolice, amenință independența tuturor religiilor americane prin prozelitismul ei activ ei și mașinațiunile în vederea cuceririi țării.

Desigur, nici unul dintre pastorii unitarieni anticatolici nu aprobaseră faptele muncitorilor bostonieni furioși care dăduseră foc unei mânăstiri catolice după ce, declaraseră martorii, mai multe fete protestante fuseseră răpite și sechestrate pentru a le forța să se călugărească. Pe ruinele fumegânde răsculații scriseră cu cretă: ÎN IAD CU PAPA! Ceea ce însemna nu atât un dezacord cu Vaticanul, cât un avertisment adresat irlandezilor care le furau locurile de muncă.

Datorită discursurilor, predicilor și scrierilor sale anticatolice, reverendul fusese încurajat de unii să-i ia locul profesorului Norton la Școala de Teologie de la Harvard. Refuzase. Lui Talbot îi plăcea prea mult să intre în sala arhiplină, duminică dimineața, după ce gusta din liniștea sabatică de la Cambridge, și să audă tonurile solemne ale orgii în timp ce urca în amvon învești mântat grandios în roba simplă. Deși se uita strâmb cu un ochi și avea intonația aceea adâncă, melancolică, pe care glasul cuiva o capătă atunci când în preajmă se află un mort, inspira încredere și era un pastor loial. Loialitatea era de fapt punctul lui forte. De când soția lui murise la naștere, în 1825, Talbot nu-și întemeiase altă familie și nici nu-și dorea asta: congregația îi oferea toate satisfacțiile de care avea nevoie.

Lampa cu ulei a paracliserului Gregg își pierdu strălucirea, iar el curajul. Când expira, fața îi era învăluită într-o pâclă care-i umezea favoriții. La Cambridge era încă toamnă, dar în cripta subterană a Bisericii a Doua venise iarna.

— E cineva aici? Nu aveți voie să... Vocea lui părea să nu aibă greutate în bezna criptei, așa că paracliserul tăcu imediat. Apoi observă puncte mici albe presărate de-a lungul marginilor criptei. Când numărul lor crescu alarmant, se aplecă pentru a cerceta despre ce era vorba, dar un pârâit ascuțit, venit de sus, îi distrase atenția. Îl

izbi o duhoare suficient de oribilă pentru a acoperi chiar și mirosul criptei funerare.

Cu pălăriuța în dreptul nasului, înaintă printre sicriele aliniate pe podeaua de pământ și pe sub tristele arcuri de ardezie. Șobolani uriași fugeau pe lângă pereți. O pâlpâire slabă, nu de la lampa lui, îi lumina drumul în față, unde pârâitul se transformase într-un sfârâit continuu.

— E cineva aici? întrebă paracliserul în timp ce se sprijinea de zidul din cărămidă murdar ca să dea colțul.

— În numele lui Dumnezeu cel etern! strigă el.

Din gura unei gropi cu margini neregulate ieșeau picioarele unui bărbat. Erau vizibile până la pulpe, restul trupului era îndesat în pământ. Ambele tălpi ardeau. Articulațiile omului se scuturau atât de violent, încât picioarele păreau a alerga în aer. Carnea de pe ele se topise, iar flăcările începuseră să cuprindă gleznele.

Gregg căzu pe spate. Pe pământul rece zăcea o grămadă de haine. Apucă veșmântul de deasupra și stinse flăcările cu el.

— Cine ești? strigă el, dar omul acela, care pentru paracliser era numai o pereche de picioare, murise deja.

Lui Gregg îi trebuiră câteva clipe pentru a-și da seama că obiectul de îmbrăcăminte pe care îl folosise pentru a înăbuși focul era o robă de pastor. Mergând în patru labe printre oase omenești care parcă se ridicau din pământ, se întoarse la teancul de haine împăturite cu grijă și scotoci prin el: lenjerie, o capă, cravata albă, șalul și pantofii bine lustruiți ai iubitului reverend Elisha Talbot.

Închizând ușa biroului său de la etajul al doilea al Colegiului Medical, Oliver Wendell Holmes aproape se ciocni de un polițist. Îi luase mai mult timp decât plănuise să termine lucrările pentru a doua zi și își dorea să fi început mai devreme, ca să poată sta de vorbă cu Wendell Junior înainte să apară grupul lui de prieteni. Polițistul căuta pe cineva din conducere și-i explică lui Holmes cu această ocazie că șeful poliției ceruse să fie rechiziționată sala de studiu a școlii și-l trimisese pe pro-

fesorul Haywood să ajute la examinarea cadavrului unui domn nefericit, care fusese descoperit cu puțin timp în urmă. Din păcate, legistul, domnul Barnicoat, nu putuse fi găsit. Doctorul nu-i spuse că Barnicoat, după cum bine se știa, frecventa asiduu crâșmele la sfârșit de săptămână și, în consecință, nu era în stare să conducă un examen post-mortem. Găsind camerele decanului goale, Holmes își făcu socoteala că, în calitate de fost decan („Da, da, am fost cinci ani la timona corăbiei și mi-au ajuns, iar la cincizeci și șase de ani cine naiba are nevoie de o asemenea responsabilitate?" – Holmes întreba, tot el răspundea) putea, pe bună dreptate, să-l ajute chiar el pe polițist.

Își făcu apariția o trăsură a poliției în care erau Kurtz și asistentul său, Savage, iar o targă acoperită cu o pătură fu dusă de urgență înăuntru, însoțită de profesorul Haywood și studentul care-l asista. Haywood preda practica chirurgicală și se dădea în vânt după autopsii. Cu toate obiecțiile lui Barnicoat, uneori poliția îl chema pe profesor la morgă ca să-și dea cu părerea, ca de exemplu atunci când găsiseră un copil zidit într-o pivniță sau un bărbat spânzurat într-o debara.

Holmes observă cu interes că șeful poliției plasase doi paznici la ușă. Cine să vină neinvitat la Colegiul Medical la această oră a serii? Kurtz ridică pătura numai până la genunchii cadavrului. A fost de-ajuns. La vederea picioarelor goale, dacă se puteau numi așa, Holmes își stăpâni cu greu o tresărire de groază.

Tălpile – numai tălpile – arseseră după ce în prealabil fuseseră unse cu o substanță care mirosea a gaz. Sunt scrum, se gândi Holmes, oripilat. Din glezne răsăreau două cioturi informe. Pielea, greu de recunoscut ca atare, se umflase și crăpase, dând la iveală țesutul roz de dedesubt. Profesorul Haywood se aplecă să vadă mai bine.

Deși deschisese sute de cadavre, doctorul nu avea stomacul de fier al colegilor săi, atât de necesar în cazul unor astfel de proceduri, așa că se îndepărtă de masa de examinare. Ca profesor, Holmes părăsisese nu o dată clasa atunci când un iepure viu era ucis cu cloroform, implorându-și asistentul să nu-l lase să scâncească.

Camera începu să se învârtească în jurul lui Holmes, iar aerul din odaie parcă se rarefiase brusc, alungat de mirosul de eter și cloroform. Nu știa cât avea să dureze examenul, dar cu siguranță că el nu putea să reziste prea mult timp. Haywood dezveli și restul cadavrului, prezentând asistenței fața stacojie și schimonosită, apoi îi curăță pământul de pe ochi și de pe obraji. Holmes își plimbă în fine privirea pe tot trupul gol.

Abia înregistrase figura cunoscută că Haywood se și aplecă asupra cadavrului, sub tirul de întrebări al comandantului Kurtz. Nimeni nu-i ceruse lui Holmes să tacă, iar în calitatea lui de profesor Parkman de anatomie și fiziologie la Harvard ar fi putut participa la discuție. Dar el nu reușea nici măcar să-și slăbească nodul lavalierei de mătase. Clipea convulsiv, fără să știe dacă era mai bine să-și țină respirația pentru a economisi oxigenul pe care-l avea deja în plămâni sau să respire în puseuri scurte pentru a aduna ultimele picături de aer disponibile înainte să le consume ceilalți, a căror aparentă nepăsare la atmosfera imposibilă îl făcea să se teamă că s-ar putea prăbuși cu toții la podea dintr-o clipă în alta.

Unul dintre cei prezenți îl întrebă pe Holmes dacă îi era rău. Avea o figură blândă, marcantă, ochi strălucitori și părea mulatru. Îi vorbise cu o oarecare familiaritate, iar Holmes, în năuceala lui, își aminti că era polițistul care venise să-l vadă pe Lowell la întrunirea Clubului Dante.

— Domnule doctor, sunteți de acord cu cele spuse de domnul profesor Haywood? întrebă comandantul, probabil într-o încercare politicoasă de a-l include în procedură, având în vedere că Holmes nici măcar nu se apropiase de cadavru ca să poată face vreo afirmație medicală în cunoștință de cauză. Holmes încercă să recompună ceva din dialogul lui Haywood cu șeful poliției și își aminti constatările lui Haywood că decedatul era în viață când îi fuseseră aprinse picioarele, că se afla într-o poziție din care nu putea opri tortura și că, judecând după expresia lui și absența altor răni, nu era imposibil să fi murit din cauza unui șoc cardiac.

— Da, da, desigur, declară Holmes. Bineînțeles, făcu el un pas înapoi spre ușă, ca și când ar fi vrut să scape de un pericol mortal. Ați putea continua puțin fără mine, domnilor?

Comandantul Kurtz reîncepu să-l bombardeze cu întrebări pe profesorul Haywood și Holmes ajunse la ușă, apoi pe hol și în curte, unde-și umplu plămânii cu aer, respirând întretăiat, aproape cu disperare.

• • •

Bostonul se cufundase în violet, iar doctorul, plimbându-se printre cărucioarele vânzătorilor ambulanți, printre prăjituri aromate, carafe cu bere de ghimbir și negustori de stridii afumate și homari care-și lăudau marfa, nu se împăca deloc cu amintirea reacției pe care o avusese când privise cadavrul reverendului Talbot. Din jenă, încă nu împărtășise nimănui vestea despre moartea lui Talbot, nu se repezise la Fields sau Lowell să le comunice știrea senzațională. Cum putuse el, Oliver Wendell Holmes, doctor și profesor în științe medicale, conferențiar vestit și reformator în domeniu, să tremure la vederea unui cadavru, ca și când ar fi fost o fantomă dintr-un roman sentimental? Wendell Junior, mai ales, ar fi fost șocat de lașitatea tatălui său. Tânărul Holmes nu făcea un secret din convingerea lui că ar fi fost un doctor mai bun decât bătrânul, un profesor, un soț și un tată mai reușit.

Deși încă nu împlinise douăzeci și cinci de ani, Junior luptase în război și văzuse trupuri ciopârțite, goluri mari în rândurile camarazilor acolo unde obuzele îi secerase, membre zburând prin aer ca frunzele, amputări executate de chirurgi amatori cu ferăstrăul, în urletele victimelor țintuite de către asistente voluntare năclăite de sânge pe uși transformate în mese de operație. Când un văr îl întrebase pe Wendell Junior cum de-i crescuse mustața așa de repede în timp ce a lui nu depășea stadiul tuleielor, acesta îi răspunsese scurt: „A mea a crescut în sânge".

Acum, doctorul Holmes încercă să-și amintească tot ce știuse vreodată despre procesul coacerii pâinii. Căută în memorie toate ponturile despre găsirea vânzătorilor de calitate în piața din Boston, judecând după hainele, alura sau originea lor. Apuca și strângea în mână mărfurile, cu un aer absent, dar cu dexteritatea unui doctor. Își șterse cu batista fruntea leoarcă de sudoare. La următorul stand, niște bătrâne înfiorătoare își vârau degetele în hălci de carne sărată.

Ajungând la taraba unei irlandeze, doctorul își dădu seama că șocul pe care-l suferise la Colegiul Medical era mai serios decât i se păruse inițial. Nu fusese produs, pur și simplu, de repulsia de a privi un corp vătămat și de a-i citi letala poveste fără cuvinte. Nici de faptul că lui Elisha Talbot, stâlp al societății din Cambridge și Washington Elm, i se făcuse de petrecanie și încă așa de brutal. Nu... Ceva în modul în care fusese ucis i se păruse *cunoscut*, îngrozitor de cunoscut...

Holmes cumpără o pâine neagră, caldă, și porni spre casă. Se întrebă dacă nu cumva visase premonitoriu despre moartea lui Talbot. Nu, nu era el omul care să creadă în asemenea baliverne. Trebuie că citise cândva o descriere a acestui act macabru, iar detaliile îi reveniseră involuntar în memorie atunci când se confruntase cu cadavrul lui Talbot. Însă ce text putuse reda o asemenea oroare? În mod sigur nu o revistă medicală. Nici *Boston Transcript*, căci asasinatul abia avusese loc. Holmes se opri în mijlocul străzii și văzu în minte picioarele aprinse ale preotului care forfecau aerul în timp ce focul se întindea...

Dai calcagni a le punte, șopti Holmes. „Din degete-n călcâie" – iată cum ard în șanțuri, pe vecie, clericii corupți, simoniacii. I se strânse inima. „Dante! Despre Dante e vorba!"

Amelia Holmes așeză plăcinta rece de vânat în centrul mesei din sufragerie. Dădu câteva ordine servitorilor, își aranjă rochia și ieși pe prima treaptă a scării, să se uite

după soțul ei. Era sigură că de la fereastra de sus îl văzuse pe Wendell pe strada Charles, cu mai puțin de cinci minute înainte, probabil aducând pâinea pe care-l rugase s-o cumpere pentru cina la care aveau mai mulți musafiri, inclusiv pe Annie Fields. (Și cum putea o gazdă să concureze cu salonul doamnei Fields altfel decât încercând să atingă perfecțiunea?) Dar pe strada Charles nu se zărea nimic, cu excepția umbrelor palide ale copacilor. Poate că văzuse silueta altui bărbat scund, în haină lungă.

Henry Wadsworth Longfellow se apucă să studieze notița lăsată de polițistul Rey. Suci și răsuci harababura de litere, le copie de mai multe ori pe foi separate, anagramând cuvintele în diverse puncte pentru a forma noi structuri și căutând idei în experiențele din trecut. Fiicele lui plecaseră la mătușa lor din Portland, iar cei doi fii călătoreau în străinătate, prin urmare avea să rămână singur câteva zile – o perspectivă foarte plăcută, dar mai mult teoretic decât practic.

În dimineața zilei în care fusese ucis reverendul Talbot, poetul zăcuse în pat până în zori fără să fi simțit că dormise vreun pic. Nimic neobișnuit. Insomniile lui nu erau cauzate de vise cumplite sau agitație nocturnă. De fapt, ar fi descris ceața în care se cufunda noaptea ca fiind mai degrabă liniștită, asemănătoare somnului. Se simțea recunoscător că, în ciuda lungilor nopți de veghe, a doua zi se ridica din pat odihnit, după ce stătuse întins atâtea ore. Uneori, în nimbul pal al lămpii de noapte, lui Longfellow i se părea că vede fața blândă a soției sale privindu-l intens dintr-un colț al dormitorului, chiar aici, în camera în care murise. Atunci sărea din pat, emoționat. Iar dezamăgirea care urma acelor momente de bucurie pe jumătate înfiripată era mai îngrozitoare decât cel mai cumplit coșmar pe care și-l putea aminti sau închipui, căci indiferent ce vedea în timpul nopții, dimineața se trezea tot singur. În timp ce se îmbrăca cu halatul de stofă satinată, șuvițele fluturânde

ale bărbii lui argintii i se părură mai grele decât atunci când se dusese la culcare.

Când Longfellow coborî pe scara din spate, purta o haină de gală și un trandafir la butonieră. Nu-i plăcea să fie neîngrijit nici măcar în casă. La picioarele scării se găsea un portret de Giotto al tânărului Dante, cu o gaură în locul unui ochi. Lucrarea fusese pictată în palatul Bargello, la Florența, dar secolele o șterseseră și apoi fusese uitată. Amintirea frescei distruse era păstrată doar într-o litografie. Dante îi pozase lui Giotto înainte ca suferințele exilului și războiul său cu soarta să-l fi copleșit. Pe-atunci încă îi făcea curte, în tăcere, Beatricei – un bărbat de statură medie, cu o figură smeadă, melancolică și gânditoare; avea ochii mari, nasul coroiat, buza de jos ieșită în afară și trăsături de o dulceață aproape feminină.

Tânărul Dante vorbea rareori dacă nu i se adresa cuvântul, cel puțin așa spun legendele. O stare de plăcută contemplare îl împiedica să-și îndrepte atenția altundeva decât spre gândurile sale. Odată, Dante a găsit un volum rar în magazinul unui spițer din Siena și a petrecut o zi întreagă citind pe o bancă, fără măcar să bage de seamă muzicanții și dansatoarele, festivalul care se desfășura în jurul lui.

Când se așeză la birou cu bolul de păsat de ovăz cu lapte, un fel de mâncare pe care îl repeta bucuros și la cină în majoritatea serilor, Longfellow se gândea tot la bilețelul polițistului Rey. Înainte să arunce „hieroglifele" – cum le botezase Lowell – pe fundul unui sertar, își imagină un milion de posibilități diferite și o duzină de limbi în care ar fi putut fi scris. Din același loc scoase șpalturile Cânturilor șaisprezece și șaptesprezece din *Infern*, pline de adnotări ordonate ale sugestiilor făcute în ultima ședință a Clubului Dante. Pe birou nu mai avea de mult poeme originale. Fields publicase o „ediție de casă" a celor mai faimoase poezii ale lui Longfellow și îl convinsese să termine *Poveștile unui han de la marginea drumului*, sperând să-i stârnească astfel pofta de a scrie unele noi. Dar poetului i se părea că nu va mai fi în stare

să compună nimic original vreodată și nici nu făcea efortul să încerce. A-l traduce pe Dante fusese cândva un interludiu la propria lui poezie, la Minnehaha[1], Priscilla[2] și Evangeline[3] ale sale. Începuse cu mai bine de un sfert de veac înainte. În ultimii patru ani, Dante fusese rugăciunea lui de dimineață și munca de peste zi.

Turnându-și a doua și ultima cană de cafea, își aminti afirmația pe care, se spunea, Francis Child o făcuse în fața prietenilor lui din Anglia: „Longfellow și coteria lui sunt atât de infectați de boala toscană, încât îndrăznesc să-l clasifice pe Milton ca geniu de mâna a doua în comparație cu Dante". Pentru oamenii de litere britanici și americani, Milton reprezenta etalonul de aur al poeților religioși. Dar el scrisese despre Iad și Rai de deasupra și de dedesubt, nu din interior, adică din puncte mult mai sigure. Fields, foarte diplomat atâta timp cât nimeni nu era lezat, izbucnise în râs atunci când Arthur Hugh Clough[4] pomenise comentariul lui Child în Sala Autorilor de la Corner, dar pe Longfellow îl iritase puternic acel schimb de cuvinte.

Își înmuie pana în cerneală. Din cele trei foarte decorative călimări, pe aceasta o prețuia cel mai mult, deoarece îi aparținuse cândva lui Samuel Taylor Coleridge, iar apoi Lordului Tennyson, care i-o trimisese lui Longfellow ca să-i poarte noroc la noua traducere. Singuraticul Tennyson făcea parte din prea puțin numerosul contingent din Anglia care îl înțelegea cu adevărat pe Dante, îl stima în mod deosebit și cunoștea mai mult din *Comedie* decât fragmente din *Infern*. Spania îi arătase lui Dante

---

1 Cascadă în parcul cu același nume din Minneapolis, Minnesota, care i-a inspirat lui Longfellow un poem.

2 Priscilla (Mullins), personaj reprezentând o tânără pelerină dintr-un poem de dragoste intitulat *The Courtship of Miles Standish* („Iubirea lui Miles Standish").

3 Alt poem al lui Longfellow având ca subiect expulzarea acadienilor (coloniști francezi în Canada de est) din Noua Scoție, și frumoasa poveste de dragoste a Evangelinei.

4 Poet englez (1819-1861) a cărui melancolie sceptică contrastează cu religiozitatea lui pregnantă.

o apreciere timpurie, până când fusese sugrumată de dogma oficială și ciomăgită de Inchiziție. Voltaire inițiase animozitatea francezilor față de „barbarismul" lui Dante, iar aceasta nu se stinsese nici în ziua de azi. Chiar și în Italia, unde era cel mai bine cunoscut, poetul fusese înregimentat în serviciul unor facțiuni care se luptau pentru putere. Longfellow își imagina adesea cele două dorințe care probabil îl făcuseră pe Dante să suspine cel mai mult în timp ce scria *Divina Comedie*, în exil, departe de iubita sa Florență: prima era să se întoarcă în patrie – nicicând îndeplinită; a doua să o vadă din nou pe Beatrice – ceea ce iarăși n-a reușit.

Dante rătăcise mereu, scriind uneori cu cerneală de împrumut. Desigur că atunci când se apropia de porțile unui oraș necunoscut își spunea că niciodată n-avea să mai treacă pe sub zidurile Florenței. Când privea turnurile castelelor feudale ce zimțuiau dealurile în depărtare, își dădea seama cât de aroganți sunt cei puternici și cât de oropsiți cei slabi. Fiecare pârâu sau apă curgătoare îi aducea aminte de Arno; fiecare glas îi spunea, cu un accent ciudat, că se află în exil. Poemul lui Dante nu era, nici mai mult nici mai puțin, decât o lungă căutare a lui „acasă".

Longfellow își administra timpul cu metodă, rezervând scrisului primele ore ale dimineții, iar ceasurile mai târzii treburilor personale; refuza să primească vizitatori până la miezul zilei – cu excepția propriilor săi copii, se înțelege.

Frunzări un teanc de scrisori la care nu răspunsese, apoi trase spre el o cutie de autografe scrise pe bucățele pătrate de hârtie. De la publicarea poemului *Evangeline*, cu ani în urmă, popularitatea lui crescuse și primea regulat corespondență de la străini, care, în mare parte, îi cereau autografe. O tânără din Virginia inclusese propriul ei portret *carte de visite*, pe spatele căruia scria: „Ce defect i s-ar putea găsi?" și adresa ei dedesubt. Longfellow ridică o sprânceană și îi trimise un autograf standard, fără comentarii. „Hiba de a fi prea tânără", ar fi vrut el să-i răspundă. După ce lipi două

duzini de plicuri, Longfellow compuse un refuz grațios către altă doamnă. Nu-i plăcea să fie nepoliticos, dar aceasta solicitase cincizeci de autografe, explicând că dorește să le ofere invitaților ei drept cartonașe pentru indicarea locurilor la o masă festivă. În schimb, a fost încântat de o femeie care-i scria că fiica ei alergase entuziasmată în salon după ce găsise un păianjen cu picioare lungi[1] pe pernă. Întrebată ce se întâmplase, fata explicase că în camera ei era domnul Longfellow!

Poetului îi făcu plăcere să găsească în teancul de scrisori proaspăt sosite o notă de la o tânără din Auburn, New York, pe nume Mary Frere, cu care intrase în relații nu de mult, când își petrecuse vacanța la Nahant. Acolo, când fetele dormeau, se plimbaseră câteva seri de-a lungul malului stâncos, vorbind despre noua poezie și muzică. Longfellow i-a scris o lungă scrisoare, povestindu-i cum cele trei copile îl întreabau adesea cu ce se mai îndeletnicește ea și îl rugau să afle unde își va petrece vara următoare.

Permanenta atracție pe care o exercita asupra lui fereastra din fața mesei de scris l-a determinat să abandoneze corespondența. Odată cu venirea fiecărei toamne, poetul se aștepta la regenerarea puterilor sale creatoare. Șemineul stins era plin de frunze ruginii care imitau flăcările. Observă că ziua călduță, aparent luminoasă, pălise mai repede decât i se păruse lui dintre zidurile maronii ale biroului. Fereastra dădea spre pajiști întinse pe mai mulți acri, pe care le cumpărase de curând, care se opreau în apele sclipitoare ale râului Charles. Găsea amuzantă părerea unora că făcuse achiziția în scopul creșterii valorii proprietății, când de fapt nu dorise decât să-și asigure o priveliște liniștitoare.

În copaci nu atârnau numai frunze acum, ci și fructe maronii, iar din tufișuri nu se mai iteau muguri, ci ciorchini de bobițe roșii. Vântul își pusese o asprime bărbătească în glas, adoptând tonul unui soț, nu al unui iubit.

---

1 În original *daddy long leg*, adică o specie de păianjeni și, literal, „tata cu picioare lungi"; tot în traducere literală, Longfellow înseamnă „tipul cu picioare lungi".

Longfellow lucră într-un ritm bun în ziua aceea. Odată cina încheiată, dădu drumul servitorilor și se decise să se pună la punct cu noutățile din presă. Totuși, după ce aprinse lampa din birou, rămase doar câteva minute cu ziarul în mâini. Ultima ediție din *Transcript* publicase un anunț surprinzător al doamnei Ednah Healey. Articolul dădea detalii despre uciderea lui Artemus Healey, care fuseseră până atunci păstrate sub tăcere „la recomandarea biroului poliției și a altor persoane oficiale". Longfellow nu reuși să citească mai departe, deși anumite detalii din material, avea să realizeze el mai târziu, i se întipăriseră neinvitate în minte. Nu suferința judecătorului a fost cea care a pus capăt dorinței sale de a continua lectura, ci a văduvei.

Iulie 1861. Familia Longfellow ar fi trebuit să fie la Nahant. Acolo bătea o briză răcoroasă, dar, din motive pe care nimeni nu și le amintește, Longfellow nu fugise încă de soarele puternic și de canicula din Cambridge.

Un strigăt cumplit răsună în birou, venind din biblioteca de alături. Două fetițe țipau terorizate. Fanny Longfellow se afla acolo împreună cu Edith, pe atunci de opt ani, și cu Alice, de unsprezece, împachetând proaspăt-tăiatele bucle ale fetelor pentru a le păstra amintire; micuța Annie Allegra dormea dusă, la etaj. Fanny deschisese fereastra în speranța puțin probabilă de a lăsa să intre un aer ceva mai răcoros. Cea mai plauzibilă ipoteză în zilele care au urmat, pentru că nimeni nu văzuse cu precizie ce se întâmplase – pentru că nimeni nu poate vedea cu adevărat un eveniment atât de rapid și de arbitrar – fusese că un strop de ceară încinsă căzuse pe rochia ușoară, de vară, a lui Fanny. Și, într-o clipă, veșmântul luase foc.

Longfellow era în biroul lui și tocmai punea nisip pe un poem proaspăt scris pentru a-l usca când ea intrase urlând. Flăcările care-i mistuiau rochia îi învăluiseră trupul ca o mătase orientală. Longfellow o strânse într-un covor și o culcă pe podea.

Odată focul stins, duse trupul cuprins de frisoane într-un dormitor de la etaj. Mai târziu, spre seară, doc-

torii o adormiseră cu eter. Dimineața, asigurându-l pe Longfellow cu o șoaptă curajoasă că nu suferea aproape deloc, ea bău un strop de cafea, apoi intră în comă. Serviciul funerar, oficiat în biblioteca Casei Craigie, a avut loc în ziua celei de-a optsprezecea aniversări a căsătoriei lor. Singura parte cruțată de foc era capul, iar părul ei frumos a fost ornat cu o coroană de flori de portocal.

În ziua respectivă poetul a stat în pat din cauza propriilor sale arsuri, dar a auzit suspinele nereținute ale prietenilor, femei și bărbați, care-și exprimau compasiunea, știa prea bine, în aceeași măsură pentru el. În acea stare de spirit, conștient și în același timp delirând, a recunoscut persoanele după cum plângeau. Arsurile de pe fața lui l-au obligat să-și lase o barbă bogată și lungă, nu doar pentru a ascunde cicatricile, dar și pentru că nu mai putea să se bărbierească. Pielea palmelor i-a rămas multă vreme decolorată, de un oranj palid, amintindu-i neîncetat de pierderea suferită până s-a albit la loc.

Longfellow își petrecuse convalescența în dormitor, iar din când în când ridica mâinile bandajate în sus. Timp de aproape o săptămână, copiii au auzit cuvinte fără sens răsunând pe hol de fiecare dată când treceau prin dreptul camerei lui. Din fericire, Annie era prea mică pentru a înțelege.

— De ce n-am putut-o salva? De ce n-am putut-o salva?

După ce realiză că Fanny murise cu adevărat, după ce se simți în stare să-și privească fetele fără să izbucnească în plâns, Longfellow descuie sertarul cu caiete în care adunase cândva traduceri din Dante. Majoritatea celor lucrate ca exerciții în clasă, în vremuri mai fericite, nu i-au fost de nici un folos. Erau bune pentru foc. Nu era poezia lui Dante Alighieri, ci poezia lui Henry Longfellow – limba, stilul, ritmul – poezia cuiva mulțumit de propria lui viață. A început din nou, cu *Paradisul*, de data asta fără să mai caute stilul potrivit pentru a reda cuvintele lui Dante, ci căutându-l chiar pe Dante. Longfellow s-a retras în singurătatea biroului, vegheat de cele trei fetițe, de guvernanta copiilor, de fiii lui răbdători – acum bărbați în toată puterea cuvântului –, de

servitori și de... Dante. Și-a dat seama că nu mai e în stare să scrie un singur vers original, dar că nu poate, în schimb, să renunțe la Dante. Simțea tocul ca pe un baros. Greu de mânuit, însă înzestrat cu o forță

Curând, s-a trezit cu întăriri în jurul mesei de lucru: la început Lowell, apoi Holmes, Fields și Greene. Longfellow spunea adesea că înființaseră Clubul Dante pentru a se amuza în timpul sumbrelor ierni din Noua Anglie. Era un mod prudent de a exprima importanța pe care o avea pentru el această întreprindere. Vânătoarea de defecte și scăpări nu era întotdeauna pentru el cea mai plăcută metodă de a interacționa cu ceilalți, dar când critica era prea dură, cina care urma însenina atmosfera.

Revenind la redactarea celor mai recente pagini din *Infernul*, Longfellow auzi un zgomot cavernos venind din afara Casei Craigie. Trap lătră scurt și ascuțit.

— Maestre Trap, ce-i, bătrâne?

Dar Trap, care nu găsise sursa primejdiei, căscă și se tolăni mai bine în coșulețul său împletit. Longfellow se uită pe fereastra sufrageriei neluminate, dar nu văzu nimic. Apoi, din întuneric se ivi o pereche de ochi, urmată de ceea ce părea o scăpărare orbitoare de lumină. Lui Longfellow îi sări inima din loc, nu atât pentru că zărise fața, ci pentru că figura, dacă asta fusese, dispăruse brusc după ce li se încrucișaseră privirile. Geamul se aburise deja sub respirația poetului. Sări înapoi, ciocnindu-se de un dulap și trimițând pe podea un set întreg de farfurii Appleton (cadou de nuntă, ca și Casa Craigie, de la tatăl lui Fanny). Zgomotul porțelanului spart stârni ecouri sălbatice, făcându-l să scoată un strigăt de disperare.

Trap sări în picioare, lătrând cât îl ținea statura lui miniaturală. Longfellow fugi din sala de mese în salon, apoi spre focul blând din bibliotecă, căutând mereu perechea de ochi. Încă spera că Jamey Lowell sau Wendell Holmes își vor face apariția la ușă și își vor cere scuze pentru sperietura pe care i-o provocaseră neintenționat la o oră atât de târzie. Dar, sprijinindu-se de perete cu mâini tremurânde, poetul văzu la ferestre doar întuneric.

Când strigătul lui Longfellow se pierdea în josul străzii Brattle, urechile lui James Russell Lowell erau deja pe jumătate cufundate în cadă. Asculta murmurul lin al apei, cu ochii închiși, întrebându-se unde se dusese viața lui. Fereastra mică de deasupra era întredeschisă, iar de-afară venea răcoarea nopții. Dacă Fanny ar fi intrat în baie în clipa aceea, fără îndoială că i-ar fi poruncit să poftească imediat în patul cald.

Lowell cunoscuse celebritatea într-o vreme când majoritatea poeților faimoși erau mai în vârstă decât el, inclusiv Longfellow și Holmes, ambii cam cu zece ani mai mari. Ajunsese să fie atât de mulțumit cu titlul de Tânărul Poet, încât, la patruzeci și opt de ani, i se părea că greșise cu ceva ca să-l piardă.

Trase fără chef din al patrulea trabuc al zilei, lăsând scrumul să pângărească apa. Își aducea aminte că nu cu mulți ani în urmă cada i se părea mult mai încăpătoare. Se întrebă unde dispăruseră lamele de bărbierit pe care le ascunsese mai demult pe raftul de deasupra. Oare Fanny sau Mab, mai perspicace decât le credea el, bănuiau ce gânduri negre îl copleșeau adesea în timp ce stătea în apă? În tinerețe, înainte de a o cunoaște pe prima lui nevastă, ținea stricnină în buzunarul vestei. Spunea uneori că moștenise un pic de pesimism de la săraca maică-sa. Cam tot atunci își lipise de tâmplă țeava unui pistol, dar îi fusese frică să apese pe trăgaci, fapt de care încă se rușina cumplit. Își făcuse iluzii că și-ar putea asuma responsabilitatea unui act decisiv.

Când murise Maria White, Lowell, care-i fusese soț nouă ani, se simțise pentru prima oară bătrân. Parcă avea în fine un trecut din care fusese exilat, ceva străin de viața lui actuală. Îl consultase pe doctorul Holmes, în calitatea lui profesională, cu privire la emoțiile sale sumbre. Holmes îi recomandase să se ducă la culcare cu rigurozitate la zece și jumătate seara și să bea apă rece dimineață, nu cafea. Mai bine că amicul lui schimbase stetoscopul pe catedra de profesor, se gândi Lowell acum; Holmes nu avea răbdare să observe suferința până la capăt.

Fanny Dunlap fusese guvernanta micuței Mabel după moartea Mariei și probabil că cineva din afară ar fi știut că era inevitabil ca ea să-și asume până la urmă rolul de substitut al Mariei în ochii lui Lowell. Trecerea la o altă soție, mai simplă, nu i se păruse atât de dificilă cum se temuse și mulți prieteni îl acuzaseră din acest motiv. Nu voia însă în ruptul capului să-și arate durerea. Îi repugna profund sentimentalismul. În plus, adevărul era că Maria nici nu-i mai părea reală în majoritatea timpului. Devenise o viziune, o idee, o strălucire palidă pe cer, ca stelele care dispăreau înaintea răsăritului. „Beatrice a mea", scrisese el în jurnal. Dar chiar și o astfel de credință necesita toată energia unui suflet și, nu după mult timp, în gândurile sale a rămas doar o vagă umbră a primei lui soții.

În afară de Mabel, Lowell făcuse trei copii cu Maria, dar cel mai sănătos trăise numai doi ani. Ultimul, Walter, murise cu un an înaintea mamei lui. Fanny suferise un avort la scurt timp după ce se căsătoriseră și nu mai putea avea copii. Prin urmare James Russell Lowell se bucura de un singur copil, o fiică, pe care o creștea a doua lui soție, stearpă.

Când Mabel era mică, lui Lowell i se părea de-ajuns să spere că va fi o copiliță formidabilă, puternică, obișnuită, care rotunjește turtițe de noroi și se cațără în copaci. A învățat-o să înoate, să patineze și să meargă douăzeci de mile pe zi, la fel ca el.

Din vremuri imemoriale, însă, Lowellii se specializaseră în băieți. Jamey Lowell însuși avusese trei nepoți, care luptaseră și muriseră în armata unionistă. Așa voise destinul. Bunicul lui Lowell fusese autorul primei legi anti-sclavie din Massachusetts. J.R. Lowell, în schimb, nu făcuse nici un fiu, nici un James Lowell Junior care să contribuie la măreața cauză a epocii. Timp de câteva luni, Walt păruse un băiat atât de solid; cu siguranță că ar fi crescut la fel de înalt și de curajos precum căpitanul Oliver Wendell Holmes Junior.

Lowell își lăsă mâinile să se joace cu mustața lui de morsă și-i răsuci vârfurile ude până când începu să se-

mene cu un sultan. Se gândi la *The North American Review* și la cât de mult timp îi consuma. Ordonarea manuscriselor și diverselor texte primite în colaborare nu se încadra în gama lui de talente, așa că transferase aceste sarcini mai migălosului său co-redactor, Charles Eliot Norton, înainte ca acesta să plece într-o călătorie în Europa unde doamna Norton spera să-și regăsească sănătatea. Problemele de stil, gramatică și punctuație în articolele altora – și presiunea apelurilor personale venind din partea unor prieteni pricepuți sau nepricepuți, care doreau să fie publicați – îi distrăgeau lui Lowell atenția de la scris. Rutina profesoratului îi împuțina și ea impulsurile poetice. Mai mult ca oricând, simțea în ceafă răsuflarea Corporației Harvard, privirea ei care-i scormonea, scurma, cernea, săpa, grebla și rănea (ba chiar nenorocindu-i, se temea) mintea, ca pe a multor emigranți californieni. Ca să-i revină imaginația trebuia doar să stea sub un copac un an de zile, fără altă ocupație decât să contemple umbrele din iarbă. Îl invidiase pe Hawthorne, când își vizitase ultima oară prietenul la Concord, pentru turnul înalt pe care și-l construise și în care se putea intra doar printr-o trapă secretă, peste care romancierul plasa un fotoliu greu.

Lowell nu auzi foșnetul de pe scări și nu observă când ușa băii se deschise larg. Fanny o închise în urma ei.

— Zău că nu-i curent deloc. Lowell se ridică în capul oaselor, vinovat.

— Jamey, a venit fiul lucrătorului de la calea ferată, spuse Fanny tulburată, cu o sclipire în ochii mari, prelungi, aproape orientali. L-am întrebat ce s-a întâmplat, dar mi-a zis că dorește să vorbească cu tine personal. L-am lăsat în camera de muzică. Sărmanul, abia își trăgea sufletul.

Lowell se înfășură în halat și coborî treptele două câte două. Un tânăr timid, cu dinți de cal ieșindu-i de sub buza de sus, stătea în fața pianului ca și când s-ar fi pregătit cu nervozitate pentru un concert.

— Domnule, vă cer scuze pentru deranj... Veneam pe Brattle și mi s-a părut că aud zgomot în vechea Casă

Craigie... M-am gândit să mă opresc la domnul profesor Longfellow, să văd dacă e totul în regulă – toată lumea zice că e tare de treabă – dar cum nu l-am întâlnit niciodată...

Lowell își simți inima galopând de panică. Îl apucă pe băiat de umeri:

— Ce zgomot ai auzit, flăcăule?

— Ceva prăbușindu-se și sfărâmându-se. Tânărul încercă în van să arate cu mâinile ce auzise. Cățelușul... ăă, Trap, nu?... lătra să scoale și iadul. Apoi un țipăt puternic, domnule, de o putere cum n-am mai auzit.

Lowell îi zise băiatului să aștepte și se repezi la garderob, de unde-și luă papucii și pantalonii în carouri – o combinație față de care, în circumstanțe obișnuite, Fanny și-ar fi exprimat obiecțiile estetice.

— Jamey, n-ar trebui să ieși la ora asta, insistă Fanny Lowell. În ultima vreme au fost multe tâlhării!

— E vorba de Longfellow, spuse el. Băiatul crede că i s-ar fi întâmplat ceva.

Femeia tăcu.

Lowell îi promise lui Fanny să-și ia pușca de vânătoare și, cu ea atârnată pe umăr, porni spre strada Brattle împreună cu fiul lucrătorului de la căile ferate.

Longfellow răspunse la ușă încă foarte tulburat și se sperie și mai tare la vederea armei lui Lowell. Își ceru scuze pentru gălăgie și descrise incidentul fără să-l înflorească deloc, insistând asupra faptului că, temporar, imaginația lui se dovedise prea înflăcărată.

— Karl, spuse Lowell și-l luă pe băiat de umeri. Du-te repede la secția de poliție și cere-le să trimită un om.

— O, dar nu e nevoie, protestă Longfellow.

— Au avut loc o mulțime de spargeri, Longfellow. Poliția va cerceta tot cartierul și se va asigura că totul e în regulă. Nu fi egoist!

Lowell se așteptase ca prietenul lui să crâcnească din nou, dar acesta nu mai zise nimic. Îi făcu atunci semn lui Karl, care porni în fugă spre secția de la Cambridge cu entuziasmul cu care tinerii întâmpină de obicei urgențele. Odată ajuns în casă, se așeză într-un scaun lângă

poet și își aranjă halatul peste pantaloni. Longfellow se scuză din nou că-l deranjase pentru o treabă atât de neînsemnată și îl rugă insistent să se întoarcă la Elmwood. Tot insistent a fost și în privința ceaiului.

James Russell Lowell simți că teama lui Longfellow nu era deloc neînsemnată.

— Probabil că Fanny îți este recunoscătoare, spuse el, râzând. Zice că obiceiul meu de a deschise fereastra când sunt în cadă e un fel de invitație pentru „moartea prin îmbăiere".

Chiar și după atâta vreme, Lowell se simțea stânjenit când pronunța numele de Fanny în fața lui Longfellow și încercă, inconștient, să-și schimbe tonul, căci numele acesta îi răpea ceva prietenului său, iar rănile îi erau încă proaspete. Nu vorbea niciodată despre Fanny a lui. Nu voia să compună nici măcar un sonet sau un poem elegiac în amintirea ei. Jurnalul lui nu menționa nici măcar o dată moartea soției sale; prima oară când scrisese ceva după moartea lui Fanny, Longfellow copiase niște versuri dintr-un poem de Tennyson: „Dormi dulce, inimă duioasă, și în pace". Lowell credea că înțelege destul de bine motivul pentru care Longfellow scrisese atât de puțină poezie în ultimii ani și se refugiase cu încăpățânare în Dante. Dacă și-ar fi pus pe hârtie propriile-i cuvinte, tentația de a-i scrie numele ar fi fost prea puternică și atunci Fanny ar fi devenit doar un cuvânt.

— Poate că era vreun turist care voia să vadă Casa lui Washington, râse Longfellow încetișor. Ți-am spus că săptămâna trecută a venit cineva să viziteze „cartierul general al generalului Washington, vă rog"? La ieșire, pesemne planificându-și următoarea oprire, m-a întrebat dacă Shakespeare n-a locuit și el în cartier.

Se amuzară amândoi.

— Măi să fie! Și ce i-ai spus?

— I-am spus că, dacă Shakespeare s-a mutat prin apropiere, eu unul nu l-am întâlnit.

— Un răspuns la fel de bun ca oricare altul. Lowell se lăsă pe spate în balansoar. Cred că la Cambridge luna nu apune niciodată, ceea ce explică numărul de lunatici

din zonă. Mai lucrezi la Dante la ora asta? Șpalturile pe care le scosese Longfellow se găseau încă pe masa verde. Dragă prietene, ești mereu cu tocul pregătit. Încetul cu încetul o să ajungi la epuizare.

— Dar nu obosesc deloc. Desigur, sunt momente când simt că totul înaintează ca un melc pe nisip. Dar ceva mă face să dau bătaie cu lucrarea asta, ceva nu-mi dă pace.

Lowell studie un șpalt.

— Cântul Șaisprezece, spuse Longfellow. Trebuie să meargă la tipar, dar nu-mi vine să mă despart de el. Când Dante se întâlnește cu cei trei florentini, zice: *S'i fossi stato dal foco coperto*...

— „De n-ar fi fost nisipu-nfierbântat", citi Lowell traducerea prietenului său în timp ce acesta recita în italiană: „Spre ei m-aș fi zvârlit, fără s-aștept, căci și Virgiliu la fel m-ar fi-ndemnat". Da, nu trebuie să uităm că Dante nu este un simplu observator al Infernului. Și el se găsește în pericol fizic și metafizic de-a lungul drumului.

— Nu mi se pare că am găsit soluția potrivită în engleză. Unii ar spune, cred, că într-o tălmăcire trebuie să modifici limba autorului pentru a da fluiditate versului. Eu, dimpotrivă, doresc – precum un martor la tribunal – să ridic mâna dreaptă și să jur că spun adevărul, tot adevărul și numai adevărul.

Cățelul începu să-și latre stăpânul, frecându-i-se de pantaloni.

— Trap a fost de atâtea ori la tipografie, încât crede că el l-a tradus pe Dante.

Trap, însă, nu vocifera din motive de filozofie a echivalențelor. Terierul o zbughi în holul din față. La ușă se auzi un ciocănit impetuos.

— A, poliția, spuse Lowell, impresionat de viteza cu care veniseră. Își răsuci mustața cam pleoștită.

— O, asta da surpriză, afirmă Longfellow cu cea mai călduroasă voce pe care o putuse găsi la momentul respectiv, în timp ce deschidea ușa.

— Cum așa? J.T. Fields, stând în prag, ridică din sprâncene și își scoase pălăria. Am primit un mesaj în toiul jocu-

lui de whist... la o mână când îl băteam pe Bartlett! Zâmbi scurt și își atârnă pălăria în cuier. Spunea să vin imediat aici. S-a întâmplat ceva, dragă Longfellow?

— Dar nu ți-am trimis nici un mesaj, Fields, se scuză gazda. Holmes nu era cu tine?

— Nu, și l-am așteptat o jumătate de oră înainte de a împărți cărțile.

Se auzi un foșnet care înainta în direcția lor. Într-o clipă, silueta măruntă a lui Oliver Wendell Holmes, încălțată cu cizme solide care striveau covorul de frunze uscate, își făcu apariția în marș rapid la marginea aleii pavate cu cărămizi a Casei Craigie. Fields se dădu la o parte și Holmes trecu pe lângă el și intră grăbit în hol, suflând din greu.

— Holmes? se minună Longfellow.

Doctorul, înnebunit, observă cu groază că poetul ține la piept un teanc de cânturi dantești.

— Pentru Dumnezeu, țipă el. Lasă foile alea!

VI

DUPĂ CE SE ASIGURĂ că ușa e bine închisă, Holmes le explică grăbit cum îl fulgerase ideea pe când se întorcea acasă de la piață și cum se repezise la Colegiul Medical unde aflase – slavă Domnului! – că poliția plecase spre secția de la Cambridge. Expediase atunci un mesaj la masa de whist a fratelui său, cerând ca Fields să fie imediat trimis la Casa Craigie.

Doctorul apucă mâna lui Lowell și o strânse frenetic, mai fericit că era acolo decât ar fi fost dispus să recunoască.

— Tocmai voiam să trimit la Elmwood după tine, dragă Jamie, zise Holmes.

— Ai pomenit ceva despre poliție? îl întrebă Longfellow.

— Dragii mei domni, poftiți cu toții în birou, vă rog. Trebuie să-mi promiteți că veți păstra secret tot ce am să vă comunic acum strict confidențial.

Nimeni nu avu nimic de obiectat. Li se părea neobișnuit să-l vadă pe doctor atât de serios; interpreta de mult timp rolul de bufon aristocrat – spre bucuria orașului Boston și mâhnirea Ameliei.

— Azi s-a descoperit o crimă, anunță Holmes într-o șoaptă slabă, ca și când ar fi dorit să zădărnicească intențiile unui ascultător nepoftit sau să protejeze rafturile

pline de cărți de povestea cumplită. Se întoarse cu spatele la foc, îngrijorat că vorbele lui s-ar putea ridica prin șemineu, apoi pe coș. Am fost la Colegiul Medical, reluă el în cele din urmă, pentru o chestiune profesională. Chiar atunci a sosit poliția pentru a ne solicita una dintre săli în vederea unei anchete. Cadavrul pe care l-au adus, înțelegeți, era plin de pământ.

Se opri, nu pentru a obține un efect retoric, ci pentru a-și trage sufletul. Toată tevatura îl făcuse să-și neglijeze astmul.

— Holmes, ce legătură are asta cu noi? De ce m-ai grăbit să părăsesc jocul de la John? se interesă Fields.

— Stai așa, spuse doctorul făcând un gest categoric. Puse deoparte franzela Ameliei și-și scoase batista din buzunar. Trupul, cadavrul, picioarele... Să ne ferească Dumnezeu!

Ochii lui Longfellow sclipiră puternic, cu ape de un albastru intens. Până atunci nu spusese nimic, dar ascultase cu mare atenție cuvintele doctorului.

— Ceva de băut, Holmes? întrebă el cu blândețe.

— Da, mulțumesc, acceptă el, ștergându-și fruntea asudată. Îmi cer scuze. Am venit glonț aici. Eram prea nerăbdător pentru a căuta o trăsură și prea neliniștit și înspăimântat că m-aș putea întâlni cu cineva în tramvaiul cu cai!

Longfellow se duse calm la bucătărie. Holmes își aștepta băutura, iar ceilalți doi îl așteptau pe Holmes. Lowell dădu din cap cu seriozitate auzind ce spaimă trăsese prietenul său. Gazda reapăru cu un pahar de coniac plin cu gheață, așa cum îi plăcea doctorului, care îl și înhăță. Îl dădu pe gât imediat.

— Deși femeia l-a îmbiat pe bărbat să mănânce, dragă Longfellow, zise Holmes, nu am auzit ca Eva să fi avut grijă și de băutura lui. Bărbatul a fost obligat să se ocupe de acest aspect din proprie inițiativă.

— Haide, Wendell, zi mai departe, îl invită nerăbdător Lowell.

— Prea bine. L-am văzut, înțelegeți? Am văzut cadavrul de aproape, la fel de aproape cum stă acum Jamey.

Dr. Holmes se apropie de scaunul acestuia. Omul a fost îngropat de viu, cu capul în jos și cu picioarele afară. Iar tălpile îi erau scrum. Prăjite cum n-am mai văzut... O să-mi aduc aminte de asta până când Natura mă va acoperi cu violete!

— Dragă Holmes... zise Longfellow, dar doctorul nu se opri nici măcar acum.

— Era gol. Nu știu dacă poliția l-a dezbrăcat... Nu, după cum spuneau, cred că l-au găsit așa. I-am văzut fața, înțelegeți. Holmes se întinse după băutură, dar paharul era gol. Duse la gură o bucată de gheață.

— E vorba de un pastor, spuse Longfellow.

Holmes se întoarse, aruncându-i o privire uimită, și zdrobi cubul între măsele.

— Da. Exact.

— Longfellow, știai ceva despre asta? Fields se întoarse, deodată foarte nedumerit de această poveste despre care nu credea că ar avea vreo legătură cu el. Sunt sigur că n-ai citit nimic în ziare dacă Wendell abia a asistat la... În aceeași clipă Fields înțelese cum de știa Longfellow. Și Lowell pricepuse.

Lowell se repezi la Holmes, de parcă avea de gând să-l lovească.

— De unde știi că a fost îngropat cu capul în jos, Holmes? Ți-a spus poliția?

— Nu chiar.

— Ai căutat un pretext ca să ne oprești din traducere, ca să nu mai ai de ce să te îngrijorezi c-o să dai de necaz la Harvard. Totul e un aranjament.

— Să nu-mi spună mie nimeni ce-am văzut, se burzului doctorul. Nici unul din voi n-a studiat medicina. Cea mai mare parte din viața petrecută în America și în Europa mi-am dedicat-o profesiei. Când tu sau Longfellow vă apucați să vorbiți despre Cervantes, sunt conștient de neștiința mea – adică nu chiar, am ceva informații despre acesta – dar vă ascult, pentru că i-ați dedicat mai mult timp decât mine!

— Înțelegem, Wendell. Te rog, zise Fields, care observase cât de nervos era Holmes.

Dacă doctorul s-ar fi oprit să respire, ar fi leșinat. – Trupul acela stătuse cu picioarele în sus, Lowell. Am văzut urmele de lacrimi și sudoare care i s-au scurs pe frunte. Mă auzi, pe frunte! Sângele i se adunase în obraji. Abia când am remarcat teroarea înscrisă pe figura lui mi-am dat seama că-i vorba de reverendul Elisha Talbot.

Numele îi surprinse pe toți. Vechiul tiran de la Cambridge ținut cu capul în jos, legat, orbit de pământul care îi intra în ochi, incapabil să se miște, reușind doar să dea disperat din picioarele în flăcări, la fel ca unul dintre simoniacii lui Dante – acele fețe bisericești care acceptaseră bani și își pângăriseră misiunea...

— Și asta nu e tot, dacă vreți să știți. Holmes își mestecă gheața cu repeziciune acum. Un polițist a spus că a fost găsit în cripta celei de-a Doua Biserici Unitariene, adică chiar în parohia lui! Trupul era plin de pământ, de la talie-n sus. *Dar nici o fărâmă dincolo de mijloc.* A fost îngropat gol, cu capul în jos și picioarele în aer.

— Când l-au găsit? Cine a fost de față? întrebă Lowell.

— Pentru numele lui Dumnezeu, țipă Holmes. De unde vrei să știu asemenea detalii?

Longfellow privea cum limba mare a pendulei se îndreaptă agale spre unsprezece.

— Văduva Healey a anunțat în ziarul de seară că oferă o recompensă. Crede că judecătorul Healey nu a murit de moarte bună. Crede că a fost o crimă.

— Dar în cazul lui Talbot nu e vorba numai de omucidere, Longfellow! Trebuie să-ți scriu negru pe alb ceea ce-i limpede ca lumina zilei? Cineva s-a folosit de Dante pentru a-l ucide pe Talbot! strigă doctorul și frustrarea îi înroși obrajii.

— Ai citit ediția de seară, dragă Holmes? întrebă răbdător Longfellow.

— Desigur! Cred. De fapt frunzărise repede jurnalul, în holul Colegiului Medical, când se ducea să prepare niște schițe anatomice pentru cursul de luni. Ce spune?

Longfellow căută ziarul, iar Fields îl luă și se apucă să citească cu voce tare după ce scoase din buzunarul vestei o pereche de ochelari cu lentile pătrate:

— „Noi descoperiri cu privire la strania moarte a judecătorului Artemus S. Healey". Greșeală tipică de tipar. Al doilea nume al lui Healey era Prescott.

— Fields, te rog treci de prima coloană, interveni Longfellow. Citește cum a fost găsit cadavrul... În poienița din spatele casei lui, nu departe de râu.

— Plin de sânge... Complet dezbrăcat... Acoperit de un număr inimaginabil de...

— Mai departe, Fields.

— Insecte?

Muște, viespi, larve, acestea erau vietățile enumerate în articol. Tot în curtea de la Wide Oaks fusese găsit un steag despre care familia Healey nu știa nimic. Lowell ar fi dorit să contrazică ideile transmise de ziar în întreg salonul, dar renunță și se lăsă pe spate în balansoar, cu buza de jos tremurându-i, ca de fiecare dată când nu-i venea în minte nici o replică.

Schimbară priviri întrebătoare, în speranța că unul dintre ei se va dovedi mai abil și va demonstra că totul nu era decât o coincidență, ba chiar va face o aluzie bine țintită sau un joc de cuvinte inteligent care să nege concluzia că reverendul Talbot fusese prăjit ca simoniacii, iar judecătorul aruncat laolaltă cu alți păcătoși, indiferenții. Fiecare detaliu confirma însă ceea ce era de-acum evident.

— Se potrivește, zise Holmes. La fel și în cazul lui Healey: păcatul de-a fi fost indiferent și pedeapsa. Prea mult s-a codit să ia măsuri în cazul Actului Sclavilor Fugari. Dar Talbot? N-am auzit nici măcar o șoaptă cum că ar fi abuzat de poziția sa... Ajută-mă, Phoebus! Holmes sărise cât colo văzând pușca sprijinită de perete. Longfellow, de ce naiba stă asta aici?

Pe Lowell îl trecu un fior când își aminti de ce venise în seara aceea la Casa Craigie.

— Vezi tu, Wendell, Longfellow a avut impresia că un hoț dă târcoale pe-afară. A trimis pe cineva să aducă poliția.

— Un hoț? întrebă Holmes.

— O fantasmă, scutură Longfellow din cap.

Fields sări în picioare, fără pic de grație.

— Ce sincronizare perfectă! Se întoarse spre Holmes. Dragă Wendell, pentru treaba asta vei fi veșnic pomenit ca un bun cetățean. Când vine polițistul, îi vom spune că avem informații despre crime și-i vom cere să-l cheme pe șef. Vorbise pe cel mai convingător și autoritar ton, dar îi aruncase lui Longfellow o privire, sperând ca acesta să-l aprobe.

Longfellow nu se clintise. Ochii lui, de un albastru rece, se fixaseră pe cotoarele tocite ale cărților din bibliotecă. Nu se putea spune dacă fusese atent la conversație. Privirea aceea pierdută, o raritate pentru ei, când Longfellow se cufunda în tăcere și-și trecea degetele prin vârtejurile bărbii, când implacabila lui liniște devenea rece, când chipul lui tineresc părea mai întunecat, îi stânjenea pe toți.

— Da, zise Lowell, încercând să înseninеze puțin atmosfera creată de Fields, sigur că vom informa poliția despre presupunerile noastre. Vor fi, fără îndoială, sugestii esențiale pentru rezolvarea acestei încurcături groaznice.

— Nu, strigă Holmes. Nu trebuie să spunem nimic *nimănui*, Longfellow. Se uita la el cu disperare. Trebuie să păstrăm secretul! Toți cei de aici, din această încăpere, trebuie să păstrăm secretul chiar de s-ar prăbuși cerul!

— Zău așa, Wendell! Lowell se apropie de micuțul doctor. Nu e momentul să ne facem că plouă! Au fost uciși doi oameni, doi bărbați din lumea noastră!

— Da, și cine suntem noi să ne amestecăm în afacerea asta înfiorătoare? imploră Holmes. Poliția cercetează și, cu siguranță, îl va găsi pe vinovat și fără intervenția noastră!

— Cine suntem noi să ne amestecăm? repetă Lowell batjocoritor. Nici o șansă ca poliția să rezolve *așa ceva*, Wendell! Probabil că dau din colț în colț chiar în momentul de față!

— Și ai vrea să alerge mai degrabă după *poveștile* noastre cu cai verzi pe pereți, Lowell? Ce știm noi despre crime?

— Atunci de ce te-ai obosit să vii cu povestea asta, Wendell?

— Ca să ne protejăm! Am făcut un serviciu pentru noi toți, spuse Holmes. Am putea fi cu toții în primejdie!

— Jamey, Wendell, vă rog... interveni Fields.

— Dacă vă duceți la poliție, pe mine să nu contați, adăugă Holmes cu glas ascuțit. O faceți în ciuda obiecției mele motivate și a refuzului meu declarat.

— Iată, domnilor, interveni Lowell cu o mișcare ușoară a mâinii. Dr. Holmes, în poziția sa obișnuită atunci când lumea are nevoie de el: stând pe propriul lui fund.

Împricinatul se uită la ceilalți în speranța că unul dintre ei avea să-i ia apărarea, apoi se cufundă și mai mult în fotoliu, trăgând încetișor de lanțul de aur cu cheia Phi Beta Kappa și verificând pendula de mahon a lui Longfellow, pe jumătate convins că în clipa următoare toate orologiile din Cambridge vor ticăi ultima secundă și se vor opri.

Lowell era foarte convingător dacă vorbea cu o siguranță calmă, ca acum, când se întoarse spre Longfellow.

— Dragul meu, când vine polițistul ar trebui să avem gata pregătită o notă pentru comandant, să-i spunem ce credem că am descoperit astă-seară. Apoi putem să trecem la alte chestiuni, așa cum dorește doctorul.

— Încep eu. Fields se întinse spre sertarul cu hârtie al lui Longfellow. Holmes și Lowell începură să se ciondănească din nou. Longfellow suspină ușor. Fields se opri cu mâna în sertar, iar Holmes și Lowell tăcură.

— Te rog nu te arunca în necunoscut, zise Longfellow. Mai întâi spune-mi și mie cine din Boston și Cambridge a aflat de crimele acestea?

— Hm, iată întrebarea. Lowell se temea să nu pară nepoliticos cu singurul om, cu excepția tatălui său decedat, pe care-l adora. Toată lumea din orașul ăsta binecuvântat, Longfellow! Una este prezentată pe larg în prima pagină a tuturor jurnalelor – apucă ziarul cu ar-

ticolul despre moartea lui Healey pe pagina întâi –, iar cealaltă va urma înainte să cânte cocoșul. Un judecător și un pastor! Mai degrabă ascunzi fripturica și berica decât crimele astea!

— Prea bine. Și cine îl mai cunoaște pe Dante în oraș? Cine mai știe cum *le piante erano a tutti accese intrambe*[1]? Câți se plimbă pe străzile Washington și School, uitându-se la vitrine sau oprindu-se la Jordan Marsh[2] ca să vadă ultima modă în materie de pălării și gândindu-se în sinea lor că *rigavan lor di sangue il volto, mischiato di lagrime*[3], *imaginându-și groaza de acei* fastidioși viermi, cumpliți viermi?

— Spune-mi, cine din oraș, ba nu, cine din *America* de astăzi e familiarizat cu frazele italianului din fiecare op, din fiecare cânt, din fiecare terțină? Destui încât să le fi venit ideea să facă din pedepsele lui Dante din *Inferno* modele de crimă?

Biroul lui Longfellow, în care se adunaseră cei mai vestiți maeștri ai conversației din Noua Anglie, se cufundă într-o tăcere stranie. Nimeni din încăpere nu se grăbi să-i răspundă pentru că răspunsul se afla chiar în cameră: Henry Wadsworth Longfellow, profesorul James Russell Lowell, profesorul doctor Oliver Wendell Holmes, James Thomas Fields și un minuscul procent din prietenii și colegii lor.

— Dar, Dumnezeule mare, exclamă Fields, numai o mână de oameni ar fi în stare să citească în italiană, ca să nu mai vorbim de limba din epoca lui Dante! Și dintre cei care ar putea să înțeleagă ceva cu ajutorul unui vraf de dicționare și gramatici, majoritatea nici măcar n-au ținut în mâini vreo operă a lui Dante! Fields o știa bine, căci avea obiceiul, în calitate de editor, să afle cum stă cu lectura fiecare om de litere sau de știință din Noua

---

1 „Jăratic roș pe talpă și cenușe", *Infernul*, Cântul XIX, 25.

2 Lanț de magazine foarte populare care au dăinuit până în secolul XX, fiind rebotezate Macy's.

3 „Și pe obraji li se scurge vâscos,/ cu lacrimi dres, un sânge gros, fierbinte/ sorbit de viermi..." *Infernul*, Cântul III, 67–69.

Anglie și toți cei din afara regiunii care contau în această privință. Adică, continuă el, nici nu vor vedea una până când nu va fi răspândită o traducere completă a lui Dante peste tot în America...

— Precum cea la care lucrăm noi acum? Longfellow ridică șpalturile Cântului XVI. Dacă dezvăluim polițiștilor precizia cu care aceste crime au fost inspirate din Dante și apoi executate, pe cine ar suspecta ca având suficiente cunoștințe pentru a le fi comis? Nu numai că am fi primii bănuiți, dar am fi și principalii lor suspecți.

— Haide, dragă Longfellow, zise Fields cu o seriozitate vecină cu disperarea. Să ne calmăm puțin, domnilor. Ia priviți cine se află în camera asta: profesori, cetățeni marcanți ai Uniunii, poeți, cărturari, adesea gazde sau oaspeți de senatori și demnitari... Cine să creadă că am putea fi cu adevărat implicați într-o *crimă*? Nu exagerez deloc statutul nostru atunci când spun că suntem persoane cu o poziție înaltă la Boston, oameni de societate!

— Cum a fost și profesorul Webster. Spânzurătoarea ne demonstrează că nu există nici o lege care interzice ca un ins de la Harvard să se legene în streang, replică Longfellow.

Dr. Holmes se albi și mai mult. Deși ușurat că Longfellow îi ținuse partea, ultimul comentariu al acestuia îl șocase.

— Dețin postul de la Colegiul Medical de numai câțiva ani, declară Holmes, privind înainte fără expresie. La început, fiecare profesor și angajat al școlii a fost suspectat, chiar și un poet ca mine. Încercă să râdă, dar sunetul era foarte strident. Am fost pe lista lor de posibili criminali. Au venit acasă să mă interogheze. Wendell Junior și Amelia erau copii, iar Neddie un prunc. Am tras atunci cea mai cumplită spaimă din viața mea.

— Dragi prieteni, spuse Longfellow calm, vă rog să fiți de acord, dacă puteți, cu acest punct: chiar dacă poliția ar vrea să aibă încredere în noi, chiar dacă *ar avea* încredere în noi, tot am rămâne suspecți până ce criminalul ar fi prins. Dar chiar așa, dacă îl vor aresta, Dante

va fi mânjit de sânge înainte ca americanii să citească vreun vers de-al lui, și asta în vremuri când țara nu mai suportă moartea. Dr. Manning și Corporația doresc deja să-l îngroape pe poet pentru a-și apăra programa, iar noi le-am oferi un sicriu de fier. În America noastră Dante ar cădea sub același blestem ca în Florența, pentru mia de ani ce va să vină. Holmes are dreptate: nu spunem nimănui nimic.

Fields se întoarse uimit spre Longfellow.

— Am jurat, chiar sub acest acoperiș, să-l apărăm pe Dante, aminti Lowell liniștit, văzând fața încordată a editorului.

— Întâi să ne asigurăm că ne protejăm pe noi înșine, și orașul, sau nu va mai fi nimeni care să-l promoveze pe Dante! zise Fields.

— Să ne apărăm pe noi și pe Dante înseamnă unul și același lucru acum, dragă Fields, afirmă ritos Holmes, tentat de vagul sentiment că prevăzuse de la început c-o s-apară probleme. Unul și același lucru. Dacă se află toate acestea, vom fi acuzați nu numai noi, ci și catolicii, emigranții...

Fields înțelese că poeții lui aveau dreptate. Dacă s-ar fi dus acum la poliție, statutul lor ar fi fost pus sub semnul întrebării, dacă nu de-a dreptul amenințat.

— Să ne ajute cerul! Am fi ruinați. Se opri și inspiră adânc. Nu se gândea la dreptatea juridică. În Boston, reputația și bârfele puteau să-i vină de hac unui gentleman mult mai eficient decât călăul. Oricât de iubiți erau poeții săi, publicul vădea întotdeauna un dram de invidie nesănătoasă față de celebrități. Vestea despre o cât de mică legătură cu acele crime scandaloase s-ar fi răspândit mai iute decât prin telegraf. Fields văzuse cu dezgust cum reputații nepătate ajungeau să fie târâte prin mocirla străzii numai și numai din cauza bârfelor.

— Poate că au și aflat ceva, zise Longfellow. Vă aduceți aminte de asta? Scoase o bucată de hârtie din sertar. Ce-ar fi să ne uităm puțin? Cred că vom dezlega misterul.

Longfellow netezi cu palma hârtia pe care i-o dăduse polițistul Rey. Distinșii oameni de litere se aplecară

să examineze transcrierea nesigură. Focul arunca pete strălucitoare, rubinii, pe fețele lor mirate.

De sub umbra bărbii leonine a lui Longfellow îi hipnotizau literele scrise de Rey: *Din anziame senoneterrine tuno dur lașiatogno*.

— Este mijlocul unei terține, șopti Lowell. Da! Cum de nu ne-am dat seama atunci?

Fields apucă biletul. Nu se simțea în stare să admită că nu pricepea nimic. Era prea ametit de întâmplările serii pentru a-și putea folosi cunoștințele de italiană. Hârtia îi tremura în mâini. O puse delicat pe masă și își retrase încet degetele.

— *Dinanzi a me non fuor cose create se non etterne, e io etterno duro, lasciate ogne*, recită Lowell pentru Fields. Sunt fragmente din inscripția de deasupra porților Iadului! *Lasciate ogne speranza, voi ch' intrate*.

Închise ochii și traduse:

„Etern trăiesc și câte sunt substanță
'naintea mea etern au fost create
Voi, ce intrați, lăsați orice speranță".

Cel ce se aruncase pe fereastră la secția centrală de poliție pricepuse și el avertismentul. Văzuse „indiferenții" – *ignavi*. Se zbăteau neajutorați în aer, apoi își loveau propriile trupuri. Viespile și mușteleroiau în jurul trupurilor lor albe, despuiate. Viermi groși se târau prin găurile putrede dintre dinții lor, adunându-se dedesubt, înfruptându-se din sângele amestecat cu sarea lacrimilor. Sufletele urmau flamura goală care flutura înaintea lor, simbol al drumurilor care nu ajungeau nicăieri. Da, cel care se aruncase pe fereastră simțise el însuși freamătul muștelor care bâzâiau lacome, înghițind bucățele minuscule smulse din propria lui carne. Trebuia să scape... sau cel puțin să încerce.

Longfellow găsi foaia cu traducerea corectată a Cântului Trei și o puse pe masă, pentru comparație.

— Ceruri, șopti Holmes, agățându-se de mâneca lui Longfellow. Hm, polițistul mulatru a asistat la examina-

rea lui Talbot. Și a venit la noi cu asta după moartea judecătorului Healey! Trebuie că știe ceva!

— Adu-ți aminte, dădu Longfellow din cap. Lowell este profesorul Smith al Colegiului. Polițistul voia să identifice o limbă necunoscută, iar noi am fost prea orbi atunci pentru a o descifra. Niște studenți l-au îndrumat spre Elmwood, în seara când am ținut ședința Clubului Dante, iar Mabel l-a trimis aici. Nu există motive care să ne indice că bănuiește ceva despre natura dantescă a crimelor, sau despre traducerea noastră.

— Cum de nu ne-am dat seama imediat? se minună Holmes. Greene a zis că s-ar putea să fie italiană, dar nu i-am dat atenție.

— Slavă Domnului, exclamă Fields, altfel poliția ar fi fost pe urmele noastre chiar de-atunci!

— Dar cine să-i fi recitat polițistului versurile de la poarta Iadului? continuă Holmes cu teamă crescândă. Nu se poate să fie o coincidență. Trebuie să aibă *cumva* de-a face cu crimele!

— Cred că ai dreptate, dădu Longfellow din cap, liniștit.

— Cine să fi recitat astea? reluă Holmes, întorcând hârtia pe toate părțile. Inscripția aceea... Porțile Iadului... apar în Cântul III, acela în care Dante și Virgiliu merg printre indiferenți! Modelul după care a fost asasinat judecătorul Healey!

Pe aleea ce ducea la Casa Craigie se auziră pași, iar Longfellow deschise ușa. Fiul lucrătorului de la căile ferate se grăbi să intre, cu dinții clănțănindu-i. Uitându-se din nou spre scara de la intrare, Longfellow dădu nas în nas cu Nicholas Rey.

— M-a pus să-l aduc aici, domnule Longfellow, se plânse Karl, văzând surpriza de pe fața poetului, apoi întorcându-și capul spre Rey, care arborase o grimasă nefericită.

— Eram la secția de la Cambridge, zise Rey, și mă ocupam de altă problemă, când a venit băiatul să anunțe ce necaz ați pățit. Un polițist din cartier inspectează pe-afară.

Lui Rey i se păru că în birou se lăsase o tăcere grea la sunetul vocii sale.

— Vrei să intri, domnule polițist Rey? zise Longfellow, în lipsă de altceva mai bun. Îi explică de ce se speriase.

Nicholas Rey trecu pe lângă mementourile din hol ale trupelor lui George Washington. Mâna pe care o ținea în buzunarul pantalonilor pipăia bucățelele de hârtie pe care le găsise răspândite în criptă, încă umede din cauza pământului. Unele dintre ele conțineau câte o literă sau două; altele erau atât de mâzgălite, încât nu se înțelegea nimic.

Rey intră în birou și-i studie pe cei trei bărbați: Lowell, cu mustăți de focă, avea pardesiul azvârlit peste halatul de casă și pantaloni cadrilați; ceilalți doi își desfăcuseră gulerele și lavalierele. O pușcă cu două țevi stătea sprijinită de perete, iar pe masă aștepta o pâine.

Rey își fixă privirea asupra domnului agitat, cu trăsături tinerești, singurul care nu avea barbă.

— Doctorul Holmes ne-a asistat azi la cercetarea de la Colegiul Medical, îi explică el lui Longfellow. De fapt, asta e treaba care mă aduce la Cambridge. Vă mulțumesc din nou, domnule doctor, pentru strădania dumneavoastră.

Holmes sări în picioare și se înclină stângaci de la mijloc.

— Pentru puțin, domnule. Și dacă mai aveți nevoie de asistență, vă rog să trimiteți după mine fără nici o ezitare, bolborosi el umil, oferindu-i lui Rey cartea de vizită și uitând pentru moment că nu fusese de nici un ajutor. Era prea nervos ca să vorbească înțelept. Poate că ceea ce aduce cu un blestem în latină va folosi cumva la prinderea criminalului care bântuie liber în oraș.

Rey se apropie, zâmbind recunoscător.

Fiul lucrătorului de la căile ferate îl trase pe Longfellow de braț, mai departe de ceilalți.

— Îmi pare rău, domnule, zise el. Nu credeam că-i polițist. N-are uniformă sau altceva, doar o haină obișnuită. Da' celălalt ofițer mi-a zis că municipalitatea îl

pune să poarte țoale obișnuite, ca să nu se supere nimeni când îl prinde un copoi cioroi!

Longfellow îl trimise acasă pe Karl cu promisiunea unor dulciuri într-una din zilele următoare.

În birou, Holmes, mutându-și greutatea de pe un picior pe altul ca și când ar fi stat pe cărbuni încinși, acoperea centrul mesei, astfel încât Rey să nu vadă nimic. Acolo se afla un ziar al cărui titlu de pe pagina întâi anunța, cu litere de-o șchioapă, asasinarea lui Healey. Tot acolo era și traducerea lui Longfellow a Cântului Trei. Între acestea trona bucata de hârtie cu înscrisul lui Nicholas Rey: *din anziame senoneterrine tuno dur lașiatogno.*

Gazda reapăru în spatele lui Rey, în pragul biroului. Rey putea să-i audă respirația rapidă și întretăiată. Observă că Lowell și Fields fixau în mod ciudat masa din spatele lui Holmes.

Cu o mișcare aproape imperceptibilă, Holmes întinse repede un braț, apucând nota de pe masă.

— A, domnule polițist, să vă înapoiem bilețelul, se poate?

Rey simți un val de speranță urcând în el. Zise calm:

— Ați...

— Da, da, răspunse Holmes. Cel puțin o parte din ea. Am trecut în revistă toate limbile posibile, dragă domnule polițist, și mi-e teamă că avem de-a face cu o engleză stricată. Ar suna așa... Trase aer în piept, se concentră și recită: „Din zi în zi se naște din eter un om, mai dur, mai laș decât un gnom". Cam shakespearean, deși e o trăsnaie, nu credeți?

Rey se uită la Longfellow, care părea la fel de surprins ca și el.

— Vă mulțumesc că v-ați adus aminte, domnule doctor Holmes, glăsui el. Atunci, vă doresc noapte bună, domnilor.

După ce-l văzură pe Rey dispărând pe alee, se îndreptară cu toții spre ieșire.

— Mai laș decât un gnom?... întrebă Lowell.

— Așa n-o să se mai uite suspicios la noi, strigă Holmes. Puteați să vă arătați mai convinși. E o chestiu-

ne esențială ca păpușarul care-i mânuiește pe Punch și pe Judy să nu lase publicul să-i vadă picioarele!

— Ai gândit iute și bine, Wendell, îl bătu Fields pe umăr cu căldură.

Longfellow vru și el să zică ceva, dar nu reuși. Se refugie în birou și închise ușa, lăsându-și prietenii să se uite jenați unul la altul, în holul de la intrare.

— Longfellow? Dragă Longfellow, bătu Fields ușor la ușă.

Gazda lor apăru și-l apucă pe editor de braț, apoi clătină din cap. Holmes își dădu seama că avea ceva în mână. Dădu drumul... notei lui Rey.

— Uite, polițistul a lăsat asta.

Dar ce vedeau acum nu mai era pagina din caietul lui Rey. Hârtia devenise piatra cioplită, rece, de culoarea fierului, din înaltul porților deschise ale Iadului, unde Dante se oprise înspăimântat, dar Virgiliu îl împinsese înainte.

Furios, Lowell apucă notița și aruncă cuvintele stâlcite ale lui Dante în flacăra lămpii de pe hol.

VII

Oliver Wendell Holmes ajunse târziu la următoarea ședință a Clubului Dante, ultima la care avea să participe, știa prea bine. Nu acceptase să vină cu trăsura lui Fields, deși cerul de deasupra orașului era acoperit cu nori negri. În fața casei lui Longfellow poetul-doctor abia scoase un suspin când armătura umbrelei pârâi sub potopul de apă și picioarele îi alunecară pe un strat de frunze, rămășiță târzie a toamnei. Era prea multă nedreptate pe lume pentru a se mai lupta și cu neplăcerile fizice. În privirea obosită și îmbătrânită cu care Longfellow îl întâmpină nu văzu nici un pic de îmbărbătare, nici un strop de liniște, nici un răspuns la întrebarea ce-i strângea inima: De-acum ce mai facem – și cum?

Se hotărâse să le spună la cină că renunță la rolul său în traducerea din Dante. Poate că Lowell se va dovedi prea preocupat de evenimentele recente pentru a-l acuza de abandon. Holmes se temea să nu fie privit ca un diletant. Dar nu putea pretinde că mai este în stare să-l citească pe Dante ca de obicei când simțea în aer mirosul cărnii arse a reverendului Talbot. Îl îneca sentimentul neclar că, într-un fel sau altul, erau responsabili, că merseseră prea departe, că săptămânalele lor incursiuni în lumea lui Dante și credința lor oarbă în

poezie dezlănțuiseră pedepsele *Infernului* pe străzile Bostonului.

Cu o jumătate de oră mai devreme, un om intrase tropăind ca o armată de câteva mii.

James Russell Lowell. Era ud leoarcă, deși nu făcuse decât să dea colțul. Avea obiceiul să ridiculizeze umbrelele, considerându-le niște invenții fără sens. Din șemineul mare radia căldura unui foc dulce, din cărbuni și lemne, ce făcea picurii din barba lui Lowell să lucească de parcă ar fi fost luminați din interior.

În săptămâna aceea, Lowell îl luase pe Fields deoparte la Corner și îi explicase că nu poate să mai trăiască așa. Era necesar să păstreze tăcerea față de poliție? Foarte bine. Reputația lor trebuia protejată? Foarte bine. Era nevoie să-l apere pe Dante ? Și mai bine. Dar nici una dintre aceste remarcabile deducții nu anulau un adevăr simplu: erau în joc vieți omenești.

Fields îi promisese că va încerca să ajungă la o concluzie decentă. Longfellow mărturisise că nu știe ce-și închipuia Lowell că ar putea face ei. Holmes reușise cu succes să-și evite prietenul. Lowell se străduise din toate puterile să aranjeze o întâlnire în patru, dar până în ziua de față rezistaseră tentației de a se întruni la fel de ferm ca polii opuși ai unor magneți.

Acum, stând în cerc, același cerc pe care-l făcuseră în ultimii doi ani și jumătate, nu exista decât un singur motiv pentru care Lowell nu-i scuturase unul după altul. Iar acest motiv stătea delicat în balansoarul lui verde preferat, împovărat fiind de hârtiile Dante: cu toții promiseseră să nu-i spună lui George Washington Greene ce descoperiseră.

Se încălzea la foc, cu degetele plăpânde întinse spre flăcări. Ceilalți știau că Greene, a cărui sănătate era precară, nu ar fi putut face față informațiilor înspăimântătoare. Așa că bătrânul istoric și preot pensionat se plângea, dar fără ranchiună, că nu avusese timp să-și pună gândurile în ordine din cauză că Longfellow schimbase în ultima clipă cânturile de care trebuia să se ocupe. Era

singurul participant binedispus al întrunirii din acea miercuri.

Ceva mai devreme, în aceeași săptămână, Longfellow le trimisese vorbă colegilor săi că vor revizui Cântul XXVI, în care Dante se întâlnește cu sufletul lui Ulise, eroul grec al Războiului Troian. Se număra printre preferatele lor, prin urmare exista speranța să-i mai învioreze.

— Vă mulțumesc tuturor că ați venit, zise Longfellow.

Holmes își aduse aminte de înmormântarea care, privită retrospectiv, anunțase începutul traducerii lui Dante. Când se răspândise vestea morții lui Fanny, unii dintre brahmanii bostonieni simțiseră vaga și involuntara mulțumire – ceva ce nu ar fi recunoscut sau acceptat nici chiar față de ei înșiși – de a se trezi într-o bună dimineață descoperind că nenorocirea s-a abătut și asupra cuiva atât de neînchipuit de norocos în viață. Longfellow părea să fi obținut gloria și luxul fără cel mai mic efort. Dacă Holmes avusese orice alt sentiment mai puțin respectabil decât totala și cumplita suferință la pierderea lui Fanny din cauza arsurilor groaznice, acesta fusese pesemne unul de uimire sau de entuziasm egoist că putea îndrăzni să-l ajute pe Henry Wadsworth Longfellow într-o perioadă când avea nevoie de vindecare sufletească.

Clubul Dante readusese un prieten la viață. Iar acum... acum, două crime fuseseră comise sub acoperirea lui Dante. Și, probabil, va mai avea loc o a treia, poate o a patra, în timp ce ei stăteau lângă foc cu șpalturile în mâini.

— Cum am putea să nu dăm atenție... izbucni James Russell Lowell înainte de a apuca să-și înghită ideea. Îi aruncă o privire amară lui Greene, care nu-i băgase în seamă și își nota ceva pe marginea unei foi.

Longfellow citi și analiză cântul care-l prezenta pe Ulise, fără să se oprească atunci când auzise comentariul deplasat al lui Lowell. Zâmbetul lui permanent părea forțat și șters, ca și când ar fi fost împrumutat din ședința trecută.

Ulise s-a trezit în Iad printre răii sfătuitori, în chip de flacără fără trup, care se unduia ca o limbă scânteietoare.

Unii dintre păcătoși refuzau să-i spună lui Dante poveștile lor; alții, dimpotrivă, se dovedeau prea dornici. Ulise era deasupra ambelor deșertăciuni.

El i-a arătat lui Dante cum, după Războiul Troian, ostaș încercat fiind, nu a pornit pe mare spre Itaca, la nevastă și copii. I-a convins pe puținii rămași din echipaj să meargă mai departe, dincolo de hotarul pe care nici un muritor nu trebuie să-l treacă, nesocotind destinul, să-și astâmpere dorința de cunoaștere. S-a iscat o furtună teribilă și marea i-a înghițit.

Greene fu singurul care avu destule de spus despre subiect. Se gândise la poemul lu Tennyson, bazat pe acest episod cu Ulise. Zâmbi trist și comentă:

— Cred că în interpretarea scenei e bine să luăm aminte la inspirația pe care i-o oferit-o Dante lordului Tennyson.

— „Ce plicticos e să te-oprești și să pui capăt", începu Greene să recite elegant din poemul lui Tennyson, „să ruginești opac, nu să lucești folosit!/ Ca și când suflu-i viață! Viață și încă viață ar fi mult prea puțin, dintr-una întreagă, mie..." Aici făcu o pauză, cu ochii umezi, apoi încheie: „prea puțin rămânându-mi". Să ne fie ghid Tennyson, dragi prieteni, pentru că în amărăciunea lui a trăit ca Ulise, dorind să iasă învingător din ultima călătorie a vieții lui.

După reacțiile animate ale lui Longfellow și Fields, comentariul bătrânului Greene se transformă într-un sforăit răsunător. Obosise aducându-și contribuția. Lowell ținea strâns în mâini paginile, cu buzele țuguiate ca un școlar recalcitrant. Era tot mai disperat din cauza misterului, iar starea lui de spirit devenise explozivă.

Cum nimeni nu mai zicea nimic, Longfellow se întoarse către Lowell, rugător:

— Nu vrei să comentezi această terțină?

Deasupra oglinzii din birou se găsea o statuetă de marmură albă reprezentându-l pe Dante Alighieri. Ochii goi îi priveau fără milă.

— N-a scris chiar Dante că poezia nu poate fi tradusă? murmură Lowell. Și totuși ne întâlnim în fiecare săptămână și-i măcelărim cuvintele.

— Potolește-te, Lowell! interveni Fields, scuzându-se din priviri față de Longfellow. Facem tot ce ne stă în putință, șopti editorul răgușit, suficient de tare pentru a-l împunge pe Lowell, dar și destul de încet pentru a nu-l trezi pe Greene.

— Trebuie să facem ceva... Să decidem... zise Lowell aplecându-se înainte, nerăbdător.

Holmes îi făcu un semn din ochi lui Lowell, arătându-i-l pe Greene, sau mai degrabă arătându-i instrumentele auditive deficiente ale acestuia. Bătrânul ar fi putut să se trezească oricând. Apoi doctorul își duse degetul arătător la buze, pentru a le reaminti să păstreze tăcerea asupra subiectului.

— Oricum, ce-ai vrea să facem? se minună el. Intenționase să folosească un ton suficient de ridicol încât să măture toate reproșurile mute. Însă întrebarea retorică se ridică deasupra camerei la înălțimea bolții unei catedrale. Din păcate nu-i nimic de făcut, conchise el trăgându-se de cravată, parcă pentru a-și retrage cuvintele. Fără succes, însă.

Dar Holmes dezlănțuise furtuna. Apăruse provocarea care așteptase să fie aruncată, provocarea care putea fi evitată numai atâta timp cât nu era materializată în cuvinte. Cei patru bărbați respirau același aer.

Fața lui Lowell se îmbujoră puternic de intensitatea unei idei. Privi cum respiră ritmic George Washington Greene, iar mintea i se umplu imediat cu toate sunetele întrunirii lor: Longfellow care le mulțumise cu disperare pentru că veniseră, Greene recitând din Tennyson, suspinele șuierate ale lui Holmes, cuvintele maiestuoase ale lui Ulise rostite întâi de pe puntea corabiei sale condamnate și apoi repetate în Iad. Toate acestea i se amestecară bubuind în minte, dând naștere la ceva nou.

Doctorul Holmes văzu că Lowell își duce la frunte mâinile puternice. Nu știa ce-l făcuse pe acesta să vorbească astfel. Fusese surprins. Poate că se așteptase să țipe și să urle pentru a-i aduce la realitate; poate chiar sperase așa ceva, era o dorință de înțeles. Lowell avea însă în momentele de criză sensibilitatea excepțională a unui

mare poet. Începu cu o șoaptă contemplativă și fiecare trăsătură a feței sale roșii se relaxă treptat.

— „Marinari ai mei, suflete ce-ați trudit, gândit și ostenit cu mine..." Era un vers din poemul lui Tennyson: Ulise își îndemna echipajul să desfidă moartea.

Lowell se aplecă puțin, zâmbi și continuă cu o sinceritate ce răzbătea deopotrivă din vocea lui răspicată și din cuvintele rostite.

„...și voi, și eu suntem înaintați în ani,
Dar bătrânețea poartă încă demnitate-n fapta sa.
Moartea-i final la tot. Și, totuși, înainte de sfârșit,
De nobilă chemare o lucrare-am mai putea dura..."

Holmes rămase cu gura căscată, nu însă din cauza forței cuvintelor, căci învățase de mult poemul lui Tennyson pe de rost. Fusese copleșit de sensul concret pe care îl căpătaseră pentru el. Simți un tremur interior. Lowell nu recitase, ci li se adresase. Și Longfellow, și Fields se uitau fascinați, cu entuziasm și spaimă în același timp, pentru că înțelegeau mult prea bine. Cu un zâmbet și cu acele cuvinte, Lowell îi provocase să descopere adevărul despre cele două crime.

Rafale de ploaie rece băteau grav în ferestre; la început parcă pe una singură, apoi își mutaseră atacul în sensul acelor de ceasornic. O străfulgerare de lumină, cunoscuta prevestire a tunetului, a fost urmată de zăngănitul geamurilor. Înainte ca Holmes să-și dea seama ce se petrece, vocea lui Lowell a fost acoperită câteva clipe și poetul a tăcut.

Apoi a prins glas Longfellow, și a continuat fără efort poemul lui Tennyson, pe același ton implorator:

„...adâncul
Geme de-atâtea voci. Veniți, prieteni,
Nu-i prea târziu să căutăm o lume nouă..."

Longfellow se întoarse spre editor cu ochi întrebători, parcă spunându-i: E rândul tău, Fields.

Acesta își lăsă capul în jos, barba cuibărindu-se în redingota deschisă și atingând lanțul de la vestă. Holmes fusese cuprins de panică la gândul că Lowell și Longfellow se reped cu capul înainte într-o cauză imposibilă, dar acum întrezărea o speranță. Fields era îngerul păzitor al poeților săi și nu putea să-i împingă într-o afacere riscantă. El reușise să se ferească de traumele vieții personale: nu încercase niciodată să aibă copii și fusese astfel scutit de nenorocirea pruncilor care trăiesc doar un an sau doi ori de cea a mamei care adoarme somnul de veci pe patul de naștere. Liber de constrângeri domestice, își dedica energiile protectoare autorilor lui. O dată, Fields petrecuse o după-amiază întreagă certându-se cu Longfellow din cauza unui poem despre naufragiul lui Hesperus. Discuția îl făcuse pe Longfellow să piardă croaziera pe vasul de lux al lui Cornelius Vanderbilt. După câteva ore, vaporul luase foc și se scufundase. Holmes se ruga în sinea lui ca Fields, acum ca și-atunci, să-i pisează la cap și să-i toace mărunt până trecea primejdia.

Editorul știa fără doar și poate că ei erau oameni de litere, nu de acțiune (și, în plus, destul de copți). Despre nebunia asta citeau, pe ea o versificau în engleză pentru hrana spirituală a unui public doritor, a truditorilor cu mânecile suflecate, a soldaților care se avântau în bătălii pe care n-aveau să le câștige. Ce mai, substanța poeziei.

Fields deschise gura, dar în clipa următoare se opri, ca un om care încearcă să vorbească într-un vis agitat și nu poate. Parcă avea rău de mare. Holmes oftă cu simpatie, transmițându-i editorului înțelegerea lui față de ezitarea de adineauri. Însă Fields, aruncând priviri scurte de sub fruntea încruntată, întâi spre Longfellow, apoi spre Lowell, sări în picioare ostentativ și murmură mai departe poemul lui Tennyson. Acceptând astfel ce avea să vină:

„...căci, deși
Nu mai suntem acea temută forță ce-odat'
Muta pământu-n loc, suntem ceea ce suntem..."

Suntem noi suficient de puternici să dezlegăm misterul? se întrebă Holmes. Cai verzi pe pereți, asta era! Avuseseră loc două crime oribile, dar nimeni nu putea dovedi, se gândi el utilizându-și pregătirea științifică, că aveau să urmeze și altele. Implicarea lor se putea dovedi inoportună sau, și mai rău, periculoasă. Jumătate din el regreta deja că asistase la examinarea de la Colegiul Medical, iar cealaltă că venise să le povestească prietenilor despre descoperirea făcută. Totuși, nu se putea stăpâni să se întrebe cum ar fi procedat Junior. Căpitanul Holmes. Doctorul percepea viața din atâtea unghiuri, încât era capabil să se deplaseze cu ușurință în dreapta și-n stânga, înainte și-napoi, în orice situație. În schimb, Junior avea darul și talentul hotărârii precis limitate. Limitarea era cu adevărat dovada curajului. Holmes închise ochii.

Ce ar face Junior? Își aminti de compania lui Wendell Junior, de uniformele strălucitoare, albastru cu auriu, de plecarea spre tabăra de instrucție. „Noroc. Ce n-aș da să fiu și eu destul de tânăr ca să lupt." Și așa mai departe. Dar, de fapt, nu-și dorise asta. Mulțumise Cerului că nu mai era tânăr.

Lowell se întoarse spre Holmes și repetă cuvintele lui Fields cu blândețe și răbdare, calități pe care le folosea rar și care în clipa aceea erau emoționante. „Suntem ceea ce suntem."

Suntem ceea ce suntem: ce alegem să fim. Asta îl calmă puțin pe Holmes. Cei trei prieteni, care-l așteptau, căzuseră de acord. El, însă, mai putea să plece cu mâinile în buzunare. Inspiră adânc, ca un astmatic, în felul acela care de obicei e urmat de o expirație la fel de puternică. Dar în loc să încheie ciclul, Holmes alese. Nu-și recunoscu vocea, una suficient de sigură pentru a aparține flăcării nobile ce i s-a adresat lui Dante. Abia întrezărise motivul hotărârii pe care cuvintele sale, cuvintele lui Tennyson, o materializaseră: „...suntem ceea ce suntem,/ Un singur suflet de inimi mari, fierbinți/ Împlăpânzit de vremuri și de soartă, dar în voință tare./

Să cauți, să te străduiești...“ – făcu o pauză – „niciodată să nu renunți.“

— Să cauți, repetă Lowell gânditor, studiind metodic chipul fiecăruia dintre tovarășii săi și oprindu-se la Holmes. Să te străduiești, să găsești...

Pendula bătu ora și Greene tresări, dar nu mai era nevoie de alte discuții. Clubul Dante păși într-o altă viață.

— O, mii de scuze, dragă Longfellow, se trezi Greene în ritmul dangătului lent al bătrânului ceas. Am pierdut ceva?

CÂNTUL II

VIII

În lumea de jos a Bostonului cam totul rămase la fel în săptămâna când fusese descoperit cadavrul reverendului Talbot. Neschimbat era triunghiul de străzi unde mahalalele și hanurile și bordelurile și hotelurile ieftine îi îndepărtaseră pe localnicii care își permiteau să se îndepărteze, unde un abur prăfos țâșnea din țevile care se încolăceau pe structurile de sticlă și de fier, unde trotuarele erau acoperite de coji de portocale și trepidau de cântece și dansuri vesele la cele mai năstrușnice ore. Hoarde de oameni de culoare se urcau și coborau din tramvaiele cu cai: femei tinere, spălătorese și servitoare, cu părul strâns în basmale colorate și cu gablonzuri atârnătoare ce se legănau cu clinchete insidioase, când și când câte un soldat negru sau vreun marinar în uniformă, o priveliște încă discordantă. La fel apărea și un anume mulatru, mergând pe străzi cu o remarcabilă eleganță, neluat în seamă de unii, ridiculizat de alții, privit cu mânie de mai mulți negri zbârciți care, în înțelepciunea lor, știau că Rey e polițist și deci diferit de ei, la fel cum era și prin sângele său amestecat. La Boston, negrii se simțeau în siguranță, li se permitea chiar să meargă la școală și să folosească transportul public alături de albi, de aceea nu ziceau nimic. Rey, însă, putea stârni ură dacă făcea o mișcare greșită sau dacă, îndeplinindu-și

îndatoririle, călca pe bătături pe cine nu trebuia. Din aceste motive, negrii îl alungaseră din lumea lor și, fiindcă erau motive corecte, nu primise niciodată explicații sau scuze.

Câteva tinere femei foarte volubile, purtând pe cap coșuri, se opriră și-l priviră galeș: frumosul lui chip, ca de bronz, părea să absoarbă toată lumina din drumul său și s-o ia cu el. De partea cealaltă a străzii, Rey recunoscu un bărbat trupeș care pierdea vremea la intersecție, un evreu spaniol, hoț notoriu, adus câteodată la secția centrală de poliție pentru a fi interogat. Nicholas Rey urcă treptele înguste care duceau spre camera sa închiriată. Ușa dădea pe palierul etajului doi și, cu toate că lampa era spartă, distinse printre umbre că un bărbat îi blochează calea spre odaie.

Evenimentele se succedaseră rapid toată săptămâna. Îl condusese pe comandantul Kurtz pentru a examina trupul reverendului Talbot, iar paracliserul îi îndreptase, pe Kurtz și câțiva sergenți, spre o scară ce ducea în subteran. Comandantul se oprise și îl uimise pe Rey. „Polițist-patrulă", îi făcuse el semn să-l urmeze. Odată ajuns în criptă, lui Rey îi trebuiseră câteva momente să studieze scena, trupul vârât invers într-o groapă neregulată; abia apoi observase picioarele în aer, pline de bășici, arse, de nerecunoscut. Paracliserul le povesti tot ce știa.

Degetele stăteau să cadă de pe extremitățile roz, lipsite de piele, deformate, făcând dificilă distincția dintre partea din față a piciorului și cealaltă, care anatomic vorbind se numea călcâi. Acest detaliu – picioarele arse, element revelator pentru iubitorii lui Dante ce se aflau la numai câteva străzi depărtare – i se păru nebunesc polițistului.

— I s-a pus foc numai la picioare? întrebă polițistul Rey mijindu-și ochii și atingând delicat cu vârful unui deget carnea transformată în scrum. Se trase înapoi din pricină că picioarele reverendului erau încă fierbinți, aproape așteptându-se să-și vadă degetul ars. Se întrebă cât de multă căldură poate suporta trupul omenesc înainte de a deveni inform. După ce doi sergenți scoseseră

corpul din groapă, paracliserul Gregg, în buimăceala lui înlăcrimată, își amintise ceva.

— Hârtiile, spuse el, apucând brațul lui Rey, singurul polițist care mai rămăsese în subteran. Pe lângă morminte sunt risipite bucățele de hârtie. N-ar trebui să fie aici. Nici el n-avea ce căuta aici! Nu trebuia să-l las înăuntru!

Plângea acum necontrolat. Rey coborî lampa și văzu șirul de litere, ca o remușcare nerostită.

Ziarele aveau să vorbească atât de des despre ambele omoruri cumplite – al lui Healey și al lui Talbot –, încât aveau să devină pereche în mintea publicului, fiind frecvent pomenite, în conversațiile de la colțul străzii, drept cazul Healey-Talbot. Să se fi revelat oare sindromul public în strania remarcă făcută de dr. Oliver Wendell Holmes în casa lui Longfellow în noaptea când fusese descoperit Talbot? La fel de nervos precum un student, Holmes își oferise experiența medicală lui Rey. „Poate că ceea ce sună ca o frază latinească fără sens ar putea contribui la capturarea criminalului din orașul nostru." Un cuvânt îl izbise pe Rey: criminalul. Dr. Holmes presupunea că asasinatele fuseseră comise de aceeași persoană. Și totuși nimic evident nu le lega, exceptând cruzimea cu care se consumaseră. Apoi, goliciunea cadavrelor și hainele împăturite cu grijă în apropiere – dar aceste informații nu fuseseră transmise încă presei atunci când Rey auzise comentariul lui Holmes. Poate că fusese o scăpare din partea micului și îngâmfatului doctor. Poate.

Jurnalele suplimentaseră crimele care țineau capul de afiș cu alte doze zdravene de violență fără sens: încăierări, tâlhării, spargeri de seifuri, o prostituată găsită pe jumătate strangulată la câțiva pași de secția de poliție, un copil bătut la sânge într-o pensiune din Fort Hill. Și mai era și ciudatul incident al vagabondului adus pentru interogatoriu la secția centrală de poliție, care reușise să se arunce pe fereastră și să moară chiar sub nasul polițiștilor și al neajutoratului comandant

Kurtz. Ziarele țipau: „Oare poliția are vreo responsabilitate în privința siguranței cetățenilor?“

Rey se opri o clipă la jumătatea scării, la fel de întunecoasă precum camera închiriată de el, asigurându-se că nu avea pe nimeni în spate. Cu mâna pe bastonul de sub haină, își continuă drumul.

— Un biet cerșetor, preabunule domn. Omul din capul scării, care rostise cuvintele acestea, a fost ușor de recunoscut odată ce Rey ajunse într-un unghi mai bun, de unde zări o pereche de picioare subțiri îmbrăcate în pantaloni murdari, la capătul cărora erau niște pantofi cu blacheuri de metal: Langdon Peaslee, spărgător de case de bani, își lustruia nonșalant acul de cravată cu diamant de manșeta lată a cămășii.

— A, Crinișorul-spuma laptelui, rânji Peaslee, dezvelind niște dinți frumoși, ascuțiti ca niște stalagmite. Dă laba! îl apucă el de mână pe Rey. Nu ți-am mai văzut moaca de milioane de la adunătura aia. Auzi, nu cumva aia-i camera matale? arătă el spre ușă, inocent.

— Salut, domnule Peaslee. Înțeleg c-ai spart banca Lexington acum două nopți, zise Nicholas Rey, numai ca să demonstreze că era la fel de bine informat ca și hoțul.

Peaslee nu lăsase nici o urmă care să poată fi folosită la tribunal, apoi alesese și ascunsese cu mare grijă numai valori imposibil de depistat.

— Ei, dar cine-i atât de tare în zilele noastre să facă o bancă de unu' singur?

— Tu, cu siguranță. Ai venit să te predai? întrebă Rey foarte serios.

— Nu, nu, dragă băiete, râse Peaslee batjocoritor. Da' cred că îngrădirile pe care ți le-au vârât pe gât... Ia să vedem care sunt: nu tu uniformă, nu tu arestat albi și așa mai departe... Ei, sunt nedrepte, zău așa. Există însă unele elemente împăciuitoare. Te-ai făcut așa pretenar cu șefu' Kurtz, că treaba poa' să-nsemne ceva când vrei să înhați pe careva. De exemplu, ucigașii judecătorului Healey și reverendului Talbot, odihnească-se-n pace. Am auzit că diaconii de la biserica lui Talbot au și deschis o subscripție pentru recompensă.

— Sunt obosit, zise Rey liniștit, îndreptându-se spre ușa camerei, cu figura impasibilă. Dacă nu ai pe cineva anume pe care vrei să-l înaintezi justiției, atunci pe mine să mă ierți.

— Polițiștii nu pot primi recompense. Peaslee îl apucă pe Rey de fular și-l opri în loc. Dar un cetățean onest ca mine sigur că poate. Și dacă cineva ajunge la ușa unui polițist merituos... Pe fața mulatrului nu se citi nici o reacție. Peaslee își arătă iritarea și renunță să mai fie fermecător. Trase bine de fular, ca și când ar fi fost un lat. Așa s-a făcut că cerșetorul ăla tâmpit a dat ochii cu aia cu coasa, atunci când ne-ați adunat, nu? Cască urechile bine. E un nebun prin oraș, iar în cârca lui se poate arunca moartea lui Talbot, dragă găbjitorule de șuți. Pun laba pe el cât ai zice pește. Ajută-mă și juma' din sumă-i a ta, declară el pe șleau. D'ajuns să-ți umfli punga, apoi să te duci unde-ți surâde. S-au deschis stăvilarele. Totul o să se schimbe la Boston. Războiul a umplut locul de parale. Prea tulburi vremurile ca s-o iei de unul singur!

— Scuză-mă, domnule Peaslee, repetă Rey cu politețe stoică.

Peaslee așteptă o clipă, apoi izbucni într-un râs asurzitor. Curăță niște scame imaginare de pe reverul hainei de stofă a lui Rey.

— Cum vrei, Crinișorule. Trebuia să-mi dau seama numa' uitându-mă la mata c-o s-o ții sus și tare p'aia cu onoarea. Să știi că-mi pare rău de mata, amice, tare rău. Negruții nu te înghit pentru că ești alb, iar restul te urăște pentru că ești negru. Io unul judec oamenii după cât îs de destupați. Își duse degetul arătător la tâmplă. Eram odată într-un orășel, în Louisiana, Crinișorule, unde vezi sânge alb în juma' din copiii negrilor. Străzile gemeau de corcituri. Bănuiesc că visezi să trăiești într-un astfel de loc, nu?

Rey nu-l luă în seamă și își scoase cheia din buzunar. Peaslee se repezi să facă onorurile. Împinse ușa cu un singur deget lung și o deschise.

Rey îl privi, alarmat pentru prima oară de când se întâlniseră.

— Încuietori mă cheamă, pricepi? se împăună Peaslee, împingându-și pălăria pe o parte. Se prefăcu, apoi, că se predă, întinzând încheieturile mâinilor înainte. Poți să mă prinzi, nea caraliule. Dar nu, nu poți, nu-i așa? Se îndepărtă rânjind.

Nu lipsea nimic din apartament. Ultima șmecherie fusese doar o demonstrație de forță din partea marelui spărgător de seifuri, în caz că lui Nicholas Rey i-ar fi trecut cine știe ce prostii prin cap.

• • •

Lui Oliver Wendell Holmes i se părea ciudat să meargă așa alături de Longfellow, să-l vadă trecând printre fețe obișnuite, acompaniat de sunetele și mirosurile minunate, grozave, ale străzii, ca și când ar fi făcut parte din aceeași lume cu bărbatul care mâna atelajul cu doi cai al mașinii de stropit și curățat strada. Nu că poetul n-ar fi ieșit niciodată din Casa Craigie în ultimii ani, însă activitățile sale exterioare erau scurte și limitate. Să lase șpalturi la Riverside Press, să prânzească cu Fields la o oră liniștită în Casa Revere sau Parker. Lui Holmes îi era rușine că fusese primul care descoperise ceva ce curmase abrupt pașnica retragere a lui Longfellow. Trebuia s-o fi făcut Lowell. El nu s-ar fi simțit niciodată vinovat că-l forțează pe Longfellow să intre în Babilonul de cărămidă al orașului mâncător de suflete. Se întreba dacă Longfellow îi poartă pică pentru asta, sau dacă era imun, la fel ca în privința multor sentimente omenești dezagreabile.

Holmes se gândi la Edgar Allan Poe, care semnase un articol intitulat „Longfellow și alți plagiatori", acuzându-l pe acesta și pe toți poeții din Boston că ar fi imitat diverși scriitori vii sau morți, inclusiv pe Poe însuși. Era o perioadă când Longfellow îl ajuta pe Poe să trăiască din împrumuturi. Fields se înfuriase și interzisese ca orice fel de scriere a lui Poe să apară la editura Ticknor & Fields. Lowell a bombardat atunci ziarele cu epistole care demonstrau concludent scandaloasele greșeli ale scri-

itorașului din New York. Pe Holmes începuse să-l consume ideea că fiecare cuvânt pe care îl punea pe hârtie provenea ilicit dintr-un poet mai bun de dinaintea lui, iar în visele lui era ceva obișnuit ca stafia unui vechi maestru mort să apară și să-și ceară înapoi poezia. Longfellow nu afirmase însă nimic public, iar în particular atribuia actele lui Poe iritării unei naturi sensibile stârnită de un sentiment de nedreptate. Și, fapt remarcabil în ochii lui Holmes, Longfellow deplânsese cu sinceritate trista moarte a lui Poe.

Amândoi bărbații țineau în mâini buchete de flori și ajunseseră în acea parte a Cambridge-ului care era mai puțin sat și mai mult oraș. Se învârtiră în jurul bisericii lui Elisha Talbot și cercetară centimetru cu centimetru locul în care reverendul își dăduse sufletul în chinuri oribile, aplecându-se pe sub copaci și pipăind pământul în spațiile dintre morminte. Câțiva trecători le cerură autografe pe batiste sau în interiorul pălăriilor – mulți lui Holmes, toți lui Longfellow. Deși noaptea le-ar fi asigurat un anonimat bine-venit, Longfellow hotărâse că era mai bine să apară ziua, ca niște vizitatori îndurerați ai cimitirului, decât ca niște resurecționiști bine îmbrăcați aflați în căutarea unui cadavru de furat.

Holmes îi era recunoscător lui Longfellow că-și asumase conducerea chiar din ziua când căzuseră de acord să... Dar ce deciseseră ei, cu vorbele înflăcărate ale lui Ulise pe buze? „Să investigăm", spusese Lowell (umflându-și întotdeauna pieptul), dar Holmes preferase „să facem cercetări", formulă pe care o și utiliza apăsat de fiecare dată când vorbea cu Lowell.

Mai erau, desigur, puținii iubitori ai lui Dante – în afară de ei – de care trebuia să țină socoteală. Unii se aflau în Europa, temporar sau permanent, inclusiv vecinul lui Longfellow, Charles Eliot Norton, un alt fost student al poetului, și William Dean Howells, un tânăr acolit al lui Fields, numit atașat la Veneția. Urmau profesorul Ticknor, în vârstă de șaptezeci și patru de ani și de vreo treizeci ascuns în solitudinea bibliotecii sale, și Pietro Bachi, care fusese preparator de italiană în timpul

profesoratului lui Longfellow și al lui Lowell, înainte de a fi concediat de la Harvard; și toți foștii participanți la seminariile Dante ținute de Longfellow, apoi de Lowell (și încă vreo câțiva de pe vremea lui Ticknor). Vor întocmi liste și vor planifica întâlniri particulare. Holmes spera din toată inima că vor descoperi o explicație înainte să se facă de râs în fața oamenilor pe care îi respectau și care, cel puțin până în prezent, îi respectaseră la rândul lor.

Presupunând că locul crimei se afla pe terenul din proprietatea celei de-a Doua Biserici Unitariane din Cambridge, ei nu reușiseră să-l găsească. În plus, dacă presupunerile lor erau corecte și existase o groapă în curte, diaconii trebuie că o acoperiseră la repezeală cu iarbă proaspătă. Un pastor mort așezat cu capul în jos în fața bisericii n-ar fi fost cea mai bună reclamă pentru congregație.

— Acum să aruncăm o privire înăuntru, sugeră Longfellow, părând împăcat cu faptul că nu progresaseră deloc.

Holmes îl urmă îndeaproape.

În sacristia din spate, unde se aflau birourile și vestiarele, văzură o ușă mare de ardezie. Nu dădea spre altă cameră – și nici în altă aripă, pentru că biserica nu mai avea vreuna.

Longfellow își scoase mănușile și își plimbă palma pe piatra rece, în spatele căreia se simțea un frig pătrunzător.

— Da, șopti Holmes. Fiorul îl pătrunse și pe el când deschise gura să vorbească. Cripta, Longfellow! Cripta de dedesubt...

Până cu trei ani în urmă, multe dintre bisericile din regiune folosiseră cimitirele subterane. Existau cripte vaste, pentru familii, și altele publice, de calitate mai proastă, care puteau adăposti orice membru al congregației contra unei sume infime. Multă vreme, aceste cripte funerare fuseseră considerate o modalitate economică de utilizare a spațiului din orașele aglomerate, ale căror cimitire se tot lărgeau. Dar când sute de bostonieni

au fost secerați de frigurile galbene, Comitetul de Sănătate Publică a decretat că trupurile putrezinde fuseseră cauza și interzisese cu strășnicie săparea unor cripte noi sub biserici. Familiile avute mutaseră sicriele celor dragi în cimitirul Mount Auburn și în alte noi lăcașuri de odihnă veșnică amenajate în zone bucolice. Înghesuite sub pământ, porțiunile „publice" ale criptelor ajunseseră ticsite, însă. Rânduri de sicrie fără nume, morminte părăginite, gropi comune subterane.

— Dante îi găsește pe simoniaci în *pietra livida*, spuse Longfellow.

— Să vă ajut, domnilor? se auzi o voce tremurată. Paracliserul care îl descoperise pe Talbot în flăcări era un bărbat înalt și subțire, cu o lungă robă neagră și păr cărunt, sau mai exact o coamă țepoasă care se ridica în toate direcțiile, ca o perie. Părea că se holbează fără încetare, ceea ce îi conferea aerul unui ins înspăimântat care are în fața ochilor o fantomă.

— Bună dimineața, domnule, se apropie Holmes, ridicându-și pălăria și rămânând cu ea în mâini. Își dorea ca Lowell sau Fields să fi fost acolo, pentru că amândoi aveau un aer de autoritate perfect natural. Domnule, prietenul meu și cu mine vă cerem permisiunea de a intra în criptă, dacă nu vă deranjează.

Paracliserul nu catadicsi să facă vreun gest, aprobator sau nu.

Holmes privi înapoi la Longfellow, care stătea sprijinit cu ambele mâini în baston, indiferent, ca și când ar fi fost un trecător neinvitat.

— Cum spuneam, dragă domnule, e foarte important ca noi să... Hm, sunt dr. Oliver Wendell Holmes. Dețin o catedră de anatomie și fiziologie la Colegiul Medical... mai degrabă un departament întreg, dat fiind numărul cursurilor. Mi-ați citit, probabil, poemele în...

— Dom'le! Chițăitul ascuțit al paracliserului se transformase aproape într-un strigăt de durere. Știați, dom'le, că pastorul nostru a fost găsit, nu de mult... se bâlbâi el oripilat, apoi se dădu înapoi. Eu am grijă de tot terenul și nimenea nu intră sau iese! Jur pe Cel Veșnic că

dacă s-a-ntâmplat când eram eu de serviciu nu poa' să fi fost decât un spirit care avea nevoie de trup, nu un om! Tăcu câteva clipe. Picioarele... zise el cu o privire goală, părând a nu mai fi în stare să continue.

— Picioarele, spuneați, domnule, îl îmboldi Holmes, care voia să audă restul, deși știa cu precizie care fusese soarta tălpilor lui Talbot – și încă la prima mână. Ce-i cu ele?

Cei patru membri ai clubului Dante, fără Greene, culeseseră toate informațiile publicate în presă cu privire la moartea lui Talbot. Dacă adevăratele circumstanțe ale morții lui Healey rămăseseră secrete câteva săptămâni, în articolele din ziare Elisha Talbot era asasinat în toate modurile posibile, cu o neglijență ce l-ar fi determinat să se înfioare până și pe Dante, pentru care orice pedeapsă era dictată de ordinea divină. Paracliserul Gregg nu avea nevoie să-l cunoască pe Dante. El era martorul și purtătorul adevărului. În felul său, dovedea tăria și simplitatea unui vechi profet.

— Avea picioarele în flăcări, dom'le, continuă paracliserul după o lungă pauză. Erau care de foc în cripta-ntunecată... Vă rog, oameni buni. Capul îi atârna a disperare. Le făcu semn să plece.

— Bunule domn, spuse Longfellow, blând. Chiar moartea reverendului Talbot ne aduce aici.

Ochii paracliserului se îmblânziră pe loc. Holmes nu pricepu dacă omul recunoscuse fața cu barbă albă a poetului îndrăgit sau dacă fusese potolit, precum fiarele sălbatice, de vocea gravă și domoală a lui Longfellow. Își dădu însă seama că, dacă aveau să progreseze cu întreprinderea lor, va fi pentru că Longfellow dispunea de aceeași ușurință celestă în a mânui oamenii, prin prezența sa, pe care o vădea și asupra limbii engleze, prin pana sa.

— Deși nu dispunem decât de cuvântul nostru ca dovadă a bunei credințe, continuă el, vă cerem, dragă domnule, să ne sprijiniți. Mă tem că suntem singurii care pot cu adevărat să dea de capăt teribilei întâmplări. Vă

rog să ne credeți fără vreo altă dovadă. Mai mult de atât nu putem dezvălui.

În hăul întins și întunecat fierbea un abur rece. Dr. Holmes încerca să risipească cu palmele aerul fetid care îi irita ochii și urechile ca pulberea de piper. Coborau cu pași mici, prudenți, pe scara îngustă și Longfellow respira mai mult sau mai puțin liber. Din fericire, simțul său olfactiv redus îi permitea să se bucure de florile de primăvară și de alte arome agreabile, dar îl apăra de tot ce era neplăcut.

Paracliserul Gregg le explică îndatoritor că subterana publică se întindea pe sub mai multe străzi în ambele direcții.

Longfellow îndreptă lampa spre coloanele de ardezie, apoi o coborî pentru a examina sicriele simple din piatră.

Paracliserul începu să rostească o remarcă despre reverendul Talbot, dar ezită.

— Să nu gândiți rău despre reverendul Talbot, domnilor, vă zic eu, reverendul nostru umbla de-a lungul coridorului ăsta sub pământ, hm, nu pentru treburile bisericii, ca s-o spun pe-a dreaptă.

— Și de ce venea *aici*? se minună Holmes.

— Un drum mai scurt spre casă. Nici mie nu-mi plăcea prea mult, pe onoarea mea.

Holmes călcă pe una dintre puținele bucățele de hârtie risipite pe jos care-i scăpaseră lui Rey, înfundând-o în pământul moale. Conținea literele „a" și „h".

Longfellow întrebă dacă cineva ar fi putut intra în criptă din stradă, prin punctul în care ieșea pastorul.

— Nu, zise paracliserul cu hotărâre. Ușa aia nu se deschide decât dinăuntru. Poliția a cercetat, totuși, și n-a găsit nici o urmă că s-ar fi umblat la ea. Și nici un semn că reverendul Talbot ar fi ajuns la ieșirea spre stradă în ultima seară când s-a abătut pe-aici.

Holmes îl trase înapoi pe Longfellow, ca să nu-i audă paracliserul. Vorbi în șoaptă:

— Nu crezi că are importanță faptul că Talbot folosea drumul acesta ca pe o scurtătură? Să-l mai puricăm pe paracliser. Nu știm încă în ce constă simonia lui Talbot și chiar asta ar putea fi un indiciu! Nu descoperiseră nimic care să-i facă să creadă că Talbot n-ar fi fost un bun păstor al turmei sale.

— Sunt de părere, zise Longfellow, că mersul printr-o criptă nu este un păcat, chiar dacă nu e recomandabil. Ce zici? În plus, știm că simonia are de-a face cu banii – să-i iei, sau să-i dai. Paracliserul îl iubea la fel de tare pe Talbot ca întreaga congregație, așa că prea multe întrebări despre obiceiurile reverendului n-ar face decât să secătuiască orice informație pe care ne-ar oferi-o din proprie inițiativă. Ține minte, paracliserul Gregg e ca și Bostonul: crede că moartea lui Talbot a fost provocată exclusiv de păcatul altcuiva, nu de cel propriu.

— Așadar, cum a intrat Lucifer al nostru aici? Dacă ușa spre stradă se deschide numai din interior... Iar paracliserul zice că era în biserică și că n-a văzut pe nimeni intrând în sacristie...

— Poate că ticălosul l-a așteptat pe Talbot să urce scările și să iasă din criptă, apoi l-a împins înapoi de deasupra, emise Longfellow o ipoteză.

— Dar să sapi atât de repede o groapă în care să încapă un om? Mai degrabă criminalul i-a întins o cursă lui Talbot, a făcut groapa, l-a așteptat, apoi l-a prins, l-a vârât în gaură și i-a stropit tălpile cu gaz.

Înaintea lor, paracliserul se opri brusc. Jumătate din mușchi i se încleștaseră, iar cealaltă jumătate tremura violent. Încercă să vorbească, dar nu-i ieși din gâtlej decât un scâncet uscat și tânguitor. Întinzând bărbia, reuși să arate o placă groasă de pe podeaua de lut a criptei. Pe urmă alergă înapoi la adăpost, în biserică.

Locul era aproape. Îl puteai simți și mirosi.

Longfellow și Holmes traseră din toate puterile ca să miște placa. Văzură o groapă rotundă, destul de largă pentru a primi un trup de mărime mijlocie. Ținut pe loc de placă și eliberat de îndepărtarea ei, mirosul de carne arsă se răspândi în aer cu repeziciune. Doctorul își acoperi fața cu fularul.

Longfellow îngenunche și luă un pumn de pământ.

— Da, ai dreptate, Holmes, groapa este adâncă și bine lucrată. A fost fără îndoială săpată dinainte. Ucigașul era deja aici când a venit Talbot. A intrat într-un fel sau altul, evitându-l pe speriosul nostru prieten, paracliserul, și l-a doborât pe Talbot. Apoi l-a aruncat în groapă cu capul înainte și a îndeplinit cumplitul act.

— Dă-ți seama ce chin înfiorător! Reverendul a fost conștient tot timpul, până i-a cedat inima. Senzația că-ți arde carnea... Holmes aproape că-și înghiți limba. N-am vrut să zic, Longfellow... Se blestemă în sinea lui pentru că vorbise prea mult și apoi pentru că nu trecuse cu calm peste greșeală. Știi, voiam să spun...

Longfellow nu părea să-l audă. Lăsă pământul să-i curgă printre degete. Așeză încet buchetul de flori lângă groapă. „Deci stai pe loc, căci drept ești osândit", cită Longfellow din Cântul XIX ca și când l-ar fi văzut în aerul din fața lui. Asta i-a strigat Dante simoniacului cu care a vorbit în Iad, Niccolò al III-lea.

Holmes era dornic să plece. Aerul fetid îi atacase plămânii și era copleșit de regrete din cauza vorbelor pe care le aruncase fără să vrea.

Longfellow, în schimb, îndreptă lumina lămpii spre groapa lăsată neatinsă. Nu terminase.

— Trebuie să săpăm mai adânc, dincolo de ceea ce se vede... Polițiștilor nu le-ar trece niciodată.

Holmes se uită la el, nevenindu-i să-și creadă urechilor.

— Nici mie! Talbot a fost pus în groapă, nu *sub* ea, dragă Longfellow!

— Îți aduci aminte ce îi spune Dante lui Niccolò, în timp ce păcătosul dă din picioare în cumplita groapă a pedepsei sale?

— „Deci stai pe loc", recită Holmes ca pentru sine, „căci drept ești osândit și-ascunde bine-averea câștigată". Se opri un pic, apoi repetă: „ascunde bine-averea câștigată"... Dar oare Dante nu dă dovadă aici de sarcasmul său obișnuit, înfierându-l pe sărmanul păcătos pentru banii pe care i-a acaparat în timpul vieții?

— Desigur, așa interpretez și eu versul, spuse Longfellow. Dar poți să iei totul la propriu. E posibil ca fraza lui Dante să ne indice că, în parte, *contrapasso*-ul[1] simoniacilor era să fie îngropați cu susul în jos și cu banii pe care i-au strâns pe căi necinstite așezați sub cap. Sigur că Dante s-ar fi putut gândi la cuvintele lui Petru, care i-a spus lui Simon în *Faptele Apostolilor*: „Banii tăi să piară împreună cu tine". În această interpretare, groapa în care e captiv păcătosul devine buzunarul lui etern.

La auzul acestei ipoteze Holmes scoase un șir de sunete guturale.

— Dacă săpăm, zise Longfellow cu un ușor zâmbet, dubiile tale se pot dovedi nefondate. Întinse bastonul ca să dea de fundul gropii, dar aceasta era prea adâncă. Cred că eu unul nu sunt măsura potrivită, declară el după o apreciere din ochi a dimensiunilor gropii. Privi apoi la mai scundul doctor, care se lupta cu un atac de astm.

— Dar, Longfellow... zise Holmes, incapabil să se miște. Se uită în jos, la groapă. De ce nu mi-a cerut natura sfatul când a venit vorba de trăsăturile mele? Nu avea rost să se opună. Cu Longfellow nu te puteai certa, era prea invincibil de calm. Dacă Lowell ar fi fost aici, ar fi început deja să sape ca un iepure.

— Pariez unu la zece că-mi rup o unghie.

Longfellow dădu din cap, înțelegător. Doctorul închise ochii și alunecă în groapă cu picioarele înainte.

— E prea strâmtă. Nu pot să mă aplec și nu văd să sap.

Longfellow îl ajută să se cațăre afară, apoi doctorul intră din nou în gaura strâmtă, de data aceasta cu capul înainte. Longfellow îl ținea de glezne, peste pantalonii gri, cu strânsoarea ușoară a unui maestru păpușar.

— Ai grijă, Longfellow! Ai grijă!

— Vezi destul de bine?

Holmes abia îl auzea. Începu să scurme pământul cu mâinile și unghiile lui se adânciră într-o pulbere ume-

---

1 Pedeapsă similară cu păcatul comis, „ochi pentru ochi, dinte pentru dinte" (it.).

dă, în același timp caldă și rece, dură ca gheața. Mai cumplită decât orice era miasma, duhoarea înecăcioasă de carne arsă care impregnase groapa. Holmes încercă să-și țină respirația, dar această tactică și astmul lui sever îl amețiră, dându-i senzația că plutește ca un balon.

Se găsea în aceeași situație ca reverendul Talbot, cu capul în jos, dar picioarele lui nu simțeau focul neiertător, ci strânsoarea fermă a mâinilor lui Longfellow.

Vocea poetului călători spre el, purtând o întrebare ce exprima neliniștea. Doctorul nu auzi însă nimic din cauza vagii senzații de leșin și se întrebă într-o doară dacă Longfellow i-ar da drumul în cazul în care el și-ar pierde cunoștința și dacă se va prăbuși până în centrul pământului. Realiză deodată primejdia în care se vârâseră, încercând să lupte cu o carte. Alaiul de gânduri imponderabile părea să nu se mai sfârșească. Apoi mâinile doctorului dădură de ceva.

Împreună cu senzația materialității obiectului îi reveni toată acuitatea. Ceva învelit într-o cârpă. Nu, o pungă. O pungă de pânză impermeabilă.

Holmes se înfioră. Încercă să vorbească, dar duhoarea și pământul rece se dovediră obstacole de netrecut. O clipă, îngheță de panică, apoi își recăpătă judecata și zvârli din picioare cu disperare.

Longfellow, înțelegând semnalul, își trase prietenul afară din groapă. Holmes înghiți aer cu lăcomie, scuipă și tuși în timp ce poetul nu știa cum să-l mai ajute. Se ridică în genunchi.

— Longfellow, vezi ce e, pentru numele lui Dumnezeu. Trase de șnurul înfășurat în jurul descoperirii sale și scoase la iveală un săculeț murdar de pământ.

Longfellow îl urmări pe doctor cum răsfiră o mie de dolari în bancnote pe pământul tare al criptei.

„Ascunde bine-averea câștigată pe căi nelegiuite..."

La întinsa moșie Wide Oaks, aflată de trei generații în proprietatea familiei Healey, Nell Ranney conducea doi

musafiri prin lungul hol de la intrare. Erau ciudat de tăcuți, cu aerul extrem de pus pe treabă, însă ochii amândurora se mișcau rapid în toate direcțiile. După mintea cameristei, ceea ce-i scotea și mai mult în evidență era îmbrăcămintea: două stiluri atât de contradictorii rareori puteau fi văzute.

James Russel Lowell, cu barbă scurtă și mustață pe oală, purta o haină cam ponosită, închisă la două rânduri, o pălărie de mătase neperiată, pe care costumul banal o făcea să pară caraghioasă, o cravată legată cu nod marinăresc și un gen de ac ce nu se mai vedea la Boston. Celălalt bărbat, cu barbă roșcată, masivă, căzându-i în cârlionți sârmoși, își scoase mănușile, de o culoare violentă, și le vârî în buzunarul impecabil croitei sale redingote de tweed scoțian, sub care, în jurul burții ca un glob de Crăciun, acoperită de o vestă verde, stătea bine strâns un lanț de ceas din aur lucitor.

Nell nu se mai dădea dusă, deși Richard Sullivan Healey, fiul cel mare al judecătorului, venise deja să-și întâmpine oaspeții literați.

— Scuzați comportamentul cameristei, zise Healey după ce îi poruncise lui Nell Ranney să plece. Ea a găsit trupul tatei și l-a adus în casă. De atunci, se pare că examinează fiecare persoană ca și când ar fi vinovată. Ne temem că are în minte o groază de chestii drăcești, ca și mama, de altfel.

— Speram s-o zărim și pe draga doamnă Healey în această dimineață, dacă se poate, Richard, declară Lowell politicos. Domnul Fields s-a gândit că am putea discuta despre o carte în memoria judecătorului pe care s-o publice Ticknor & Fields.

Obiceiul era ca rudele, chiar verișori îndepărtați, să viziteze familia unui proaspăt decedat. Editorul, însă, avea nevoie de un pretext. Richard Healey își mișcă gura de proporții considerabile într-un zâmbet amabil.

— Mă tem că nu e posibil s-o vizitați, vere Lowell. Azi are o zi proastă și stă în pat.

— Să nu-mi spui că-i bolnavă. Lowell se aplecă înainte, împins de o oarecare curiozitate morbidă.

— Fizic nu, ezită Richard Healey, după ce clipi de mai multe ori. Cel puțin așa afirmă doctorii. Dar a căpătat o manie care s-a agravat în ultimele săptămâni, așa ca s-ar putea foarte bine să fie și ceva fizic. I se pare că ar avea mereu ceva pe dânsa. Mă scuzați, domnilor, pentru aceste vorbe vulgare, dar simte că i s-ar plimba ceva pe piele și de aceea se scarpină și-și lasă urme adânci în carne, indiferent câți doctori i-au învinovățit imaginația pentru asta.

— Am putea face ceva s-o ajutăm, dragă Healey? întrebă Fields.

— Să-l găsiți pe asasinul tatei, râse trist tânărul. Observă neliniștit că oaspeții îi oferă două priviri impenetrabile în loc de răspuns.

Lowell își exprimă dorința de a vedea locul unde fusese descoperit trupul neînsuflețit al lui Artemus Healey. Fiul nu primi cu entuziasm această cerere, dar puse ciudățeniile lui Lowell pe seama sensibilității lui poetice și îi conduse afară. Ieșiră pe ușa din spate a conacului, trecură de grădinile cu flori și ajunseră pe pajiștea care cobora la malul râului. Healey observă că James Russell Lowell mergea cu pas surprinzător de rapid și de sportiv pentru un poet.

O pală de vânt suflă firicele fine de nisip în barba și în gura lui Lowell. Cu acest gust aspru pe limbă, un nod în gât și imaginea morții lui Healey în minte, îl străfulgeră deodată o idee remarcabilă.

Indiferenții din Cântul III al lui Dante nu aleg nici binele, nici răul, și de aceea nici Cerul, nici Iadul nu-i bagă în seamă. Sunt, prin urmare, plasați într-o anticameră care nici măcar nu se află în iadul propriu-zis, iar aici umbrele lașe plutesc dezbrăcate sub unduirea unei flamuri goale pentru că au refuzat să aleagă o cale de acțiune în viață. Tăuni și viespi îi înțeapă necontenit, sângele li se amestecă treptat cu sarea propriilor lacrimi și totul este șters de viermi oribili care colcăie la picioarele lor. Carnea putredă zămislește alte muște și alți viermi, la nesfârșit. Iar pe trupul lui Artemus Healey se găsiseră muște, viespi și viermi.

Ceea ce înțelese Lowell despre asasin îl făcu să se clatine.

— Luciferul nostru a știut cum să transporte aceste insecte, spusese Lowell.

Se adunaseră în Casa Craigie în dimineața primei zile de investigații. Micul birou dispăruse sub ziare și degetele lor se pătaseră de cerneală și chiar de sânge după ce frunzăriseră atâtea pagini. Revăzând notele pe care Longfellow le strânsese într-un jurnal, Fields dori să afle de ce Lucifer – cum îl numise Lowell pe adversarul lor – l-a inclus pe Healey în tagma Indiferenților.

Lowell se trase melancolic de una din mustățile lui de morsă. Intra brusc într-o dispoziție pedagogică atunci când auditoriul era format din propriii săi prieteni.

— Păi, Fields, singura umbră pe care Dante o scoate în evidență din acest grup al căldiceilor, al Indiferenților, este a aceluia care a făcut gestul marelui refuz, zice el. Iar cel mai groaznic refuz îi aparține lui Pilat din Pont, pentru că el a ales poziția de neutralitate cea mai cumplită din istoria creștinătății – când nici n-a autorizat, nici n-a oprit crucificarea Mântuitorului. În același fel, judecătorului Healey i s-a cerut să dea o lovitură definitivă Actului Sclavilor Fugari, iar el n-a întreprins nimic. L-a trimis pe sclavul care-și luase câmpii, Thomas Sims, doar un copil, înapoi la Savannah, unde a fost biciuit până la sânge și apoi purtat prin oraș să i se vadă rănile. Iar bătrânul Healey tot mormăia că nu e de datoria lui să răstoarne o lege a Congresului. Nu! Pentru numele lui Dumnezeu, era de datoria noastră, a tuturor.

— Nu există nici o soluție cunoscută la enigma acestui *gran rifiuto*, marele refuz. Dante nu dă nume, interveni Longfellow, suflând la o parte fumul gros care ieșea din trabucul lui Lowell.

— Dante nu poate chema pe nume păcătosul, insistă Lowell cu pasiune. Acele umbre care n-au luat în seamă viața, care „n-au fost cu-adevărat", cum zice Virgiliu, vor rămâne anonime și în moarte, hărțuite fără-ncetare de

cele mai neînsemnate și spurcate creaturi. Este vorba de *contrapasso*, eterna lor pedeapsă.

— Un învățat olandez a sugerat că personajul nu este Pilat din Pont, dragă Lowell, ci mai degrabă tânărul din *Matei*, 19, 22 căruia i se oferă viața eternă și o respinge, zise Longfellow. Domnul Greene și cu mine înclinăm spre a interpreta marele refuz ca fiind cel al Papei Celestin V, un altul care a adoptat o poziție de neutralitate, renunțând la tronul papal și lăsând astfel cale liberă coruptului Papă Bonifaciu, care a contribuit la exilul lui Dante.

— Asta înseamnă că reducem prea mult poemul lui Dante la granițele Italiei! protestă Lowell. Tipic pentru scumpul nostru Greene. Este Pilat. Parcă îl văd în fața noastră, strâmbându-se, cum ar fi făcut și Dante.

Fields și Holmes tăcuseră în timpul acestui schimb de replici. Editorul declară însă că investigația lor nu trebuia să devină o altă ședință a clubului. Era necesar să găsească o altă cale pentru a înțelege faptele și de aceea nu numai că trebuia să citească toate cânturile care inspiraseră crimele, ci chiar să *intre* în ele.

— Și ce sugerezi? întrebă Lowell, pentru prima oară speriat de turnura pe care o căpătase întreaga afacere.

— Trebuie să vedem noi înșine, răspunse Fields, unde au prins viață viziunile lui Dante.

Înaintând pe moșia Healey, Lowell îl luă pe editor de braț.

— *Come la rena quando turbo spira*, șopti el.

— Ce-ai spus? făcu Fields, nedumerit.

Lowell o luă înainte și se opri unde pământul negru ceda locul unui cerc de nisip neted, deschis la culoare. Se aplecă.

— Aici! exclamă el triumfător.

— Așa e, zise Richard Healey, rămas puțin în urmă. Când realiză adevărul, îl privi uluit. Cum de ai știut, vere? Ți-a spus cineva unde a fost găsit trupul tatălui meu?

— Hm, mormăi Lowell cu șiretenie. Era, de fapt, o întrebare. Cum răriseși pasul, am întrebat: „Aici?" Nu-i

așa că încetinise? se întoarse el spre Fields, cerându-i ajutorul.

— Așa mi s-a părut și mie, domnule Healey. Fields trase aer în piept, dar în clipa următoare dădu din cap energic.

Richard Healey nu era însă de acord.

— Mă rog, răspunsul este da, acceptă el în așa fel încât să nu ascundă că era impresionat și că, în același timp, suspecta intuiția lui Lowell. Exact aici s-a întâmplat, vere. În cea mai înfiorător de urâtă parte din proprietatea noastră, adăugă el plin de amărăciune. Singurul petic de luncă unde nu crește nimic.

— Aici a fost. Lowell își trecu un deget prin nisip, ca în transă. Era prima dată când simțea o reală și crescândă simpatie pentru Healey. Aici zăcuse, dezbrăcat, părăsit în voia insectelor devoratoare. Cel mai sinistru aspect era că-și găsise un sfârșit pe care n-avea cum să-l înțeleagă, nici măcar pe lumea cealaltă, iar soția și fiii lui cu atât mai puțin.

Lui Richard Healey i se păru că Lowell e gata-gata să plângă.

— Te-a îndrăgit din inimă, vere, spuse el lăsându-se în genunchi lângă Lowell,

— Poftim? întrebă Lowell, și simpatia lui dispăru brusc.

— Judecătorul... Healey dădu înapoi, surprins de bruschețea tonului. Ai fost una dintre rudele lui preferate. Îți citea poezia, te lăuda și te admira. Iar când îi venea un număr nou din *The North American Review*, își umplea pipa și-l studia de la cap la coadă. Zicea că ai un simț înnăscut al lucrurilor adevărate.

— Serios? se arătă Lowell uluit. Evită ochii zâmbitori ai editorului și murmură un compliment forțat despre discernământul excelent al judecătorului.

Când se întoarseră în casă, sosi un băiat cu un pachet de la poștă. Richard Healey se scuză și dispăru.

— Cum naiba, îl trase Fields pe Lowell deoparte, ai știut cu exactitate unde a fost ucis Healey? N-am discutat asta la întrunirile noastre.

— Orice iubitor al lui Dante, unul de un oarecare calibru, ar fi încântat să vadă cât de aproape este râul Charles de curtea lui Healey. Indiferenții se găsesc la câțiva pași de Aheron, principalul fluviu din Infern.

— Da, dar ziarele nu au specificat *unde* anume în curte a fost găsit.

— Ziarele nu-s bune nici să-ți aprinzi trabucul cu ele, se îmbufnă Lowell, întârziind explicațiile pentru a se bucura mai mult de mirarea lui Fields. *Nisipul* mi-a servit drept indiciu.

— Nisipul?

— Da, da. *Come la rena quando turbo spira*. Ce, nu-ți amintești asta? îl certă el. Imaginează-ți că intrăm în cercul Indiferenților. Ce vedem când ne uităm la marea de păcătoși?

Fields era un cititor „material" și de obicei ținea minte citatele după greutatea hârtiei, numărul și aranjarea lor în pagină, nuanțele din mirosul de piele de vițel al coperților. Atinse cu degetele colțurile aurite ale ediției sale Dante ce-l însoțea aproape mereu.

— Accente de mânie, zise el, încercând să revadă în memorie rândurile și să le traducă în minte. Vorbe de suferință, voci ascuțite și răgușite... Nu reușea să-și amintească. Ce n-ar fi dat să vadă înaintea ochilor versurile care urmau, să înțeleagă ce-i indica lui Lowell că situația nu este chiar de necontrolat. Scoase ediția de buzunar din Dante, în italiană, și începu s-o frunzărească.

— Mai departe, Fields! i-o smulse Lowell din mâini. *Facevano un tumulto, il qual s'aggira sempre in quell'aura senza tempo tinta, come la rena quando turbo spira*. „Fierbeau în zvon de clocotea pământul/ și se roteau prin pâcla grea și groasă,/ precum nisipul când îl umflă vântul!"

— Așadar... mormăi Fields.

— Terenurile din spatele casei, pufăi Lowell nerăbdător, sunt acoperite cu iarbă, dar mai vezi și pământ gol sau bolovani. În față însă ne bătea un nisip deosebit de fin, așa că n-am făcut decât să-l urmez. În *Infernul* lui Dante, pedepsirea indiferenților este însoțită de

un clocot, precum nisipul purtat de vânt. Metafora aceasta nu-i vorbărie goală, Fields! Este emblema minților schimbătoare și instabile ale acestor păcătoși, care au ales să nu facă nimic atunci când aveau puterea să acționeze, iar în Iad își pierd această putere!

— Las-o baltă, Jamey! zise editorul puțin cam prea tare. Camerista scutura un pămătuf de pene lângă un zid alăturat, dar el n-o observase. La naiba! Nisip purtat de vânt! Trei feluri de insecte, flamura, râul în apropiere, e suficient. Dar nisipul? Dacă diavolul nostru poate să pună în scenă atât de exact o metaforă din Dante...

— Atunci este un adevărat cunoscător, dădu Lowell din cap, posomorât, însă cu un dram de admirație.

— Domnilor? Nell Ranney apăru brusc lângă cei doi poeți, care săriră amândoi cât colo.

Lowell o întrebă furios dacă le ascultase conversația.

— Nu, bunul meu domn, protestă ea. Vă jur. Mă întreb dacă... Se uită peste umăr, nervoasă, o dată și încă o dată. Dumneavoastră, domnilor, sunteți diferiți de ceilalți care au venit să-și prezinte omagiile. Felul în care v-ați uitat prin casă... și în curte, aici... Nu vreți să veniți și altă dată? Trebuie...

Richard Healey se întoarse, iar camerista dispăru la jumătatea frazei, traversând imensul hol de la intrare cu abilitatea cuiva care cunoaște perfect casa.

— De când am anunțat recompensa, oftă el din greu, dezumflându-și aproape pe jumătate pieptul masiv, în fiecare dimineață mă las păcălit de speranțe deșarte, apucându-mă imediat să deschid scrisorile, cu gândul că undeva adevărul așteaptă să fie destăinuit. Se duse lângă șemineu și aruncă în foc noul teanc de misive. Nu-mi dau seama dacă oamenii sunt cruzi sau doar nebuni.

— Ascultă, dragă vere, se interesă Lowell, poliția nu are vreo informație care ar putea să vă ajute?

— Venerabila poliție din Boston? Să-ți spun, vere Lowell. I-au dus la secție pe toți delincvenții infernali pe care i-au găsit și știi ce s-a întâmplat până la urmă?

Richard chiar aștepta un răspuns, iar Lowell zise, răgușit de emoție, că habar n-avea.

— Păi, asta: unul dintre ei a sărit pe fereastră și-a murit. Îți dai seama? Polițistul mulatru care a încercat să-l salveze zicea că omul i-a șoptit niște cuvinte de ne-nțeles.

Lowell țâșni în picioare și-l apucă pe Healey ca și când ar fi dorit să stoarcă mai multe de la el, dar Fields îl trase de haină.

— Un mulatru, zici? întrebă Lowell.

— Venerabila poliție din Boston, repetă Richard, încercând să-și stăpânească amărăciunea. Am angajat un detectiv particular, se încruntă el, dar aceștia sunt la fel de mizerabil de corupți ca și poliția.

Dintr-o cameră de deasupra se auziră gemete și Roland Healey veni în goană până la mijlocul scării, să-și informeze fratele că mama lor făcuse o nouă criză.

Richard plecă imediat. Nell Ranney se îndreptă spre Lowell și Fields, dar Healey observă asta și se opri, sprijinindu-se de balustradă:

— Nell, vrei să termini treaba de la subsol? Așteptă până ce femeia coborî, apoi își continuă drumul pe scări în sus.

— Vasăzică polițistul Rey ancheta moartea lui Healey când cineva i-a șoptit ceva, constată Fields, rămăs singur cu Lowell.

— Acum știm cine-a fost: cel care a murit la secția de poliție în ziua aceea. Lowell reflectă câteva clipe. Trebuie să aflăm ce-a speriat-o atât de tare pe cameristă.

— Fii atent, o vâri în necaz dacă te prinde Healey. Posibilitatea aceasta îl reținu pe Lowell. Versiunea dumnealui e că femeia a născocit cine știe ce.

Chiar atunci se auzi un bubuit puternic de alături. Lowell se asigură că erau tot singuri și apoi se îndreptă spre ușa bucătăriei. Bătu ușor. Nu primi nici un răspuns. Împinse ușa și percepu ultimele vibrații ale unui zgomot ce venea de lângă mașina de gătit. Era un ascensor pentru mâncare: tocmai ajunsese sus, trimis de la subsol. Lowell deschise ușița liftului. Înăuntru nu era nimic, cu excepția unei bucățele de hârtie.

Se grăbi spre Fields.

— Ce-i? Ce s-a întâmplat? se neliniști acesta.

— Așa instalație zic și eu. Trebuie să merg în birou. Tu stai de pază și asigură-te că nu se întoarce tânărul Healey.

— Dar, Lowell, ce mă fac dacă vine?

Poetul nu-i răspunse, ci îi dădu hârtia.

Se repezi pe hol și deschise ușile camerelor, până ajunse la una aproape blocată de o canapea. O împinse puțin într-o parte și intră fără zgomot. Încăperea fusese dereticată, dar nu complet, ca și când operațiunea aceasta ar fi devenit prea dureroasă pentru ca Nell Ranney sau vreuna dintre servitoarele mai tinere s-o ducă la bun sfârșit. Și nu atât din cauză că era locul unde Healey murise, ci mai degrabă pentru că amintirea judecătorului persista în mirosul de cărți legate în piele veche.

Lowell auzi deasupra gemetele în crescendo ale doamnei Ednah Healey și încercă să ignore faptul că se aflau într-o casă a morții.

Singur în hol, Fields se apucă să citească biletul scris de Nell Ranney. *Ei îmi cer să păstrez tăcerea, dar nu pot și nu știu cui să spun. L-am dus pe judecător în birou și l-am ținut în brațe, iar el mi-a șoptit ceva înainte de-a muri. Nu mă ajută nimeni?*

— Doamne Dumnezeule! Editorul mototoli involuntar hârtia. Era încă în viață!

În birou, Lowell îngenunche și își apropie capul de ușă. „Nu muriseși", șopti el. „Omul marelui refuz. Din cauza asta ți s-a făcut felul." Vorbea încetișor cu Artemus Healey. „Ce ți-a spus Lucifer? Ai încercat să-i vorbești cameristei când te-a găsit? Sau voiai s-o întrebi ceva?" Văzu urmele de sânge de pe podea. Și remarcă altceva, pe marginea covorului: viermi striviți, părți de insecte pe care nu le recunoscu, aripile și corpurile câtorva dintre zburătoarele cu ochi de foc, dezmembrate de Nell Ranney peste trupul judecătorului Healey. Răscoli prin sertarele pline până când găsi o lupă de buzunar și se apucă să studieze insectele. Și acestea erau mânjite cu sângele mortului.

Deodată, de sub un teanc de hârtii din spatele biroului zburară drept spre el patru sau cinci muște cu ochii roșii.

Sări înapoi, se împiedică de un scaun masiv, izbi puternic cu piciorul un suport de fier pentru umbrele și căzu.

Setos de răzbunare, pocni apoi cu o carte groasă de drept, metodic, muscă după muscă. „Să nu vă închipuiți că speriați un Lowell!" Simți o pișcătură discretă la gleznă. O muscă se refugiase acolo, iar când Lowell ridică cracul pantalonului insecta dezorientată sări jos și încercă să scape. Cu călcâiul cizmei, Lowell o făcu una cu covorul, simțind o plăcere copilărească. Atunci observă o urmă roșie deasupra gleznei, în locul unde se lovise de suportul de umbrele.

„Să vă ia naiba!" blestemă el armata de insecte moarte. În clipa următoare înlemni: capetele muștelor semănau cu niște cranii omenești.

Îl auzi pe Fields, de afară, implorându-l să se grăbească. Respirând sacadat, Lowell îi ignoră la început îndemnurile, dar auzi pași și voci deasupra.

Scoase o batistă cu inițialele „JRL" brodate de Fanny Lowell și adună insectele pe care tocmai le omorâse și toate rămășitele pe care le mai găsi. Ascunzând captura în buzunarul hainei, ieși iute din birou. Fields îl ajută să tragă la loc canapeaua, în vreme ce vocile verilor se apropiau.

— Ei? exclamă editorul, însetat de noutăți. Ai găsit ceva?

— Martori, se bătu Lowell peste buzunar, martori, dragă Fields.

IX

În săptămâna de după funeraliile lui Elisha Talbot, fiecare pastor din Noua Anglie ținuse o slujbă înflăcărată despre coreligionarul căzut la datorie. Duminica următoare, predicile se concentrară asupra poruncii de a nu ucide. Cum nici asasinarea lui Talbot, nici a lui Healey nu păreau aproape de rezolvare, clericii din Boston cuvântară despre toate păcatele comise de la război încoace, culminând cu forța Judecății de Apoi, revărsată împotriva muncii zadarnice a poliției în tirade de o virulență fascinantă, care l-ar fi făcut pe Talbot, bătrânul tiran al amvonului din Cambridge, să lăcrimeze de mândrie.

Jurnaliștii se întrebau cum era posibil ca uciderea a doi cetățeni de vază să rămână fără consecințe. Pe ce se duseseră banii pe care Consiliul Municipal îi aprobase pentru a spori eficiența poliției? Pe plăcuțele de argint strălucitor care împodobeau uniformele ofițerilor, decretă sardonic un ziar. De ce fusese aprobată petiția lui Kurtz ca polițiștii să poarte arme de foc dacă nu erau în stare să găsească infractori asupra cărora să le folosească?

În biroul său din Secția Centrală, Nicholas Rey citi interesat toate acestea și multe alte critici. Adevărul era că departamentul de poliție făcuse progrese reale. Fuse-

seră montate clopote de alarmă pentru a aduna toate forțele de poliție sau parte din ele în oricare secție din oraș. Comandantul mai ordonase ca santinelele și cercetașii să aducă permanent rapoarte la Secția Centrală, toți polițiștii fiind gata de acțiune la cel mai mic semn de posibilă neregulă.

Kurtz îi ceru lui Rey, în particular, părerea lui despre crime. Rey chibzui o vreme. Avea o rară calitate, aceea de a gândi în tăcere înainte de a vorbi, așa încât spunea numai ceea ce era important.

— Când prindeau un soldat care voia să dezerteze, întreaga divizie se aduna pe câmp, unde se găsea un sicriu lângă un mormânt deschis. Dezertorul era plimbat prin fața noastră, însoțit de capelan, și i se poruncea să stea pe coșciug. I se punea o legătură pe ochi și i se legau picioarele. Camarazii lui formau un pluton de execuție și așteptau ordinul. Ochiți, fiți gata... La comanda „Foc!" dezertorul cădea mort în sicriu și era îngropat chiar acolo, fără cruce sau vreun însemn. Ne întorceam apoi în tabără cu arma la umăr.

— Vrei să spui că Healey și Talbot au fost uciși drept exemplu pentru ceva? Kurtz părea sceptic.

— Ar fi putut foarte bine să-i împuște pe dezertori în cortul generalului sau în pădure, sau să-i trimită la curtea marțială. Execuția publică avea scopul să ne arate că un dezertor este părăsit la fel cum și el a părăsit armata. Stăpânii de sclavi foloseau tactici asemănătoare ca să-i pedepsească exemplar pe fugari. Faptul că Healey și Talbot au fost asasinați cade pe locul doi. În primul rând, e vorba de pedepsirea lor. Iar noi, se presupune, stăm pe margine și privim.

— Chiar așa fiind, zise Kurtz, fascinat acum de ipoteză, dar nu convins, pedepsiți de cine? Și pentru ce greșeli? Dacă cineva vrea să învățăm din aceste fapte, n-ar fi logic să procedeze într-o manieră mai simplă, să înțelegem și noi? Trupul gol lângă un steag. Picioarele arse. Nu pricep nimic!

„Cineva trebuie că pricepe, totuși", se gândi Rey. „Probabil că nu lui Kurtz i se adresează, sau mie."

— Ce știți despre Oliver Wendell Holmes? îl întrebase Rey pe Kurtz, cu altă ocazie, pe când se afla cu șeful poliției pe treptele Legislativului și coborau spre trăsura care îi aștepta.

— Holmes... ridicase Kurtz din umeri, cu indiferență. Poet și doctor. Un pisălog de societate. A fost prieten cu bătrânul profesor Webster înainte ca acesta să fie spânzurat. E printre ultimii care au acceptat vinovăția lui Webster. Nu s-a dovedit de prea mare ajutor când l-am examinat pe Talbot.

— Nu, deloc, confirmă Rey, amintindu-și nervozitatea lui Holmes la vederea rănilor lui Talbot. Cred că nu se simțea bine, suferă de astm.

— Da, de astm la cap, spuse Kurtz.

După descoperirea cadavrului reverendului, Rey îi arătase comandantului Kurtz cele două duzini de hârtiuțe pe care le culesese de pe jos, de lângă mormântul vertical. Erau pătrate minuscule, nu mai mari decât o piuneză, și fiecare conținea cel puțin o literă tipărită. Unele aveau și pe verso semne care abia se distingeau. Din cauza umezelii din criptă, câteva se murdăriseră atât de tare încât nu se mai înțelegea nimic. Kurtz era uimit de interesul lui Rey pentru acele resturi și din acest motiv încrederea lui în mulatru scăzuse într-o oarecare măsură.

Dar Rey le-a întins cu grijă, pe toate, pe o masă. Era sigur că hârtiuțele erau importante, că aveau o semnificație, la fel ca șoapta celui care sărise pe geam. Reuși să descifreze conținutul a douăsprezece dintre ele: *m*, *t*, *s*, *n*, *p*, *o*, încă un *o*, *u*, *c*, *r* și doi de *a*. Pe alt fragment, aproape ilizibil, era înscrisă litera *g*, deși, de fapt, ar fi putut la fel de bine să fie *j*.

Atunci când nu era ocupat să-l ducă pe comandantul Kurtz la cunoștințele decedaților sau la întâlniri cu căpitanii diverselor secții, Rey fura câteva minute și, scoțând bucățelele de hârtie din buzunarul pantalonilor, le etala pe ceva. Uneori compunea cuvinte și le nota într-un caiet. Își închidea ochii cu luciri aurii, apoi îi deschidea larg, în speranța nemărturisită că literele se vor înșirui de la sine, că-i vor explica ce se întâmplase sau

ce trebuia să facă, precum cadranele cu litere ale spiritiștilor, care, se spunea, formau cuvintele transmise de morți atunci când le manevra un medium suficient de talentat. Într-o după-amiază, Rey puse literele răzlețe alături de ultimele cuvinte ale sinucigașului de la secție, așa cum fuseseră transcrise atunci, sperând că cele două voci pierdute vor comunica într-un fel.

Avea o grupare preferată: *Nu pot să mor ca...* Mai departe nu știa ce să mai creadă, descoperise oare ceva important? Încercă altfel: *Păcătos am...* Și unde să plaseze acel *g* sau *j*?

Secția Centrală era zilnic inundată de un puhoi de scrisori demonstrând o asemenea covingere, încât te-ai fi așteptat să găsești în ele răspunsuri la toate întrebările – presupunând că ar fi avut cea mai mică urmă de credibilitate. Comandantul Kurtz îi dăduse lui Rey sarcina de a parcurge corespondența, parțial pentru a nu-l mai vedea că se ocupă de „gunoaie".

Cinci înși pretindeau că l-ar fi văzut pe judecător la Music Hall la o săptămână după descoperirea trupului său mutilat. Rey îl depistă pe falsul Healey, rămas cu gura căscată la vederea polițistului, după numărul fotoliului din abonament. Era un vopsitor de trăsuri din Roybury, cu o coamă de cârlionți rebeli semănând cu a judecătorului. O altă scrisoare anonimă informase poliția că asasinul reverendului Talbot, cunoștință și rudă îndepărtată a celui care o scrisese, se suise într-un vapor de Liverpool, îmbrăcat cu o haină împrumutată fără permisiunea proprietarului, iar acolo i se întâmplase ceva dubios, căci nu se mai știa nimic de el (haina nemaifiind vreodată înapoiată stăpânului de drept). O altă epistolă pretindea că o femeie mărturisise de bunăvoie, în atelierul unui croitor, că ea îl omorâse pe judecătorul Healey într-un acces de gelozie, apoi fugise cu trenul la New York, unde poate fi găsită într-unul dintre cele patru hoteluri mai cunoscute.

Când ajunse însă la o notă anonimă și o deschise, Rey simți că inima începe să-i palpite. Hârtia, de calitate foarte bună, cuprindea două propoziții caligrafiate cu litere

mari, apropiate de cele de tipar, o simplă deghizare a adevăratului scris al autorului:

„Săpați mai adânc în groapa reverendului. Trecut cu vederea ceva sub capul lui".

Urma semnătura: „Cu respect, un cetățean al orașului".

— „Trecut cu vederea"? repetă în bătaie de joc Kurtz.

— Nu vrea să demonstreze nimic, nu inventează nimic, zise Rey cu un entuziasm care nu-l caracteriza. Autorul pur și simplu dorește să ne comunice ceva. Și aduceți-vă aminte că nici măcar două ziare nu descriu la fel ce-a pățit Talbot. Trebuie să folosim asta în avantajul nostru. Persoana în cauză cunoaște adevăratele circumstanțe, sau cel puțin faptul că Talbot a fost îngropat cu capul în jos. Ascultați, șefule. Rey citi mesajul cu voce tare, subliniind „sub capul lui".

— Rey, la câte am pe cap!... *Transcript* a dat de cineva la Primărie care a confirmat că hainele lui Talbot au fost lăsate la fața locului, împăturite, la fel ca în cazul Healey. O să tipărească știrea mâine și-atunci întreg orașul ăsta nenorocit o să afle că avem de-a face cu un singur ucigaș. Oamenii n-or să mai acuze criminalitatea în sine, ci or să vrea un nume. Se întoarse la scrisoare. Păi, atunci de ce nu ne spune ce vom găsi în groapa lui Talbot? Și de ce nu vine cetățeanul tău la secție să-mi povestească, față în față, ce-i trece prin minte?

— Vă rog, lăsați-mă să arunc o privire în criptă, domnule comandant, insistă Rey în loc să-i dea un răspuns.

— Știi bine că ne-am ridicat în cap toate afurisitele de parohii din Commonwealth. Kurtz clătină din cap. Nu ne putem apuca să săpăm în cripta Bisericii a Doua, să scormonim după obiecte imaginare!

— Am lăsat groapa neatinsă pentru observații suplimentare, argumentă Rey.

— Tocmai. Nu vreau să mai aud o vorbuliță despre asta, polițist Rey.

Rey încuviință, dar hotărârea nu i se șterse de pe chip. Refuzurile încăpățânate ale lui Kurtz nu se puteau

măsura cu dezacordul mut și neclintit al mulatrului. Ceva mai târziu în aceeași după-amiază, comandantul își luă haina, se duse la biroul lui Rey și-i ordonă:

— A Doua Biserică Unitariană din Cambridge.

Noul paracliser, un domn cu aer de negustor, și perciuni roșietici, îi pofti înăuntru. Le spuse că predecesorul său, paracliserul Gregg, devenise din ce în ce mai tulburat după descoperirea trupului lui Talbot și își dăduse demisia din motive de sănătate. Căută apoi, neîndemânatic, cheile criptelor.

— Ar fi bine să găsim ceva, îl avertiză Kurtz pe Rey când mirosul subteranei ajunse la ei.

Și au găsit.

După ce scoase câteva lopeți de pământ, Rey dădu de punga cu bani exact acolo unde o îngropaseră Longfellow și Holmes.

— O mie. Fix o mie, domnule comandant Kurtz, zise Rey după ce numărase banii la lumina lămpii cu gaz. Șefule, continuă el, realizând ceva remarcabil, secția de la Cambridge, în noaptea în care am găsit corpul lui Talbot... Vă aduceți aminte ce ne-au spus? Chiar cu o zi înainte de crimă, reverendul a reclamat că i-a fost spartă casa de bani.

— Cât s-a furat din seif?

Rey arătă spre bani.

— O mie. Kurtz înghiți în sec, neîncrezător. Hm, nu știu dacă asta ne ajută sau complică lucrurile și mai mult. Să fiu al naibii, nici Langdon W. Peaslee sau Willard Burndy n-ar opera casa de bani a pastorului într-o seară, ca, în ziua următoare, să-l măcelărească. Iar dacă ar fi făcut-o, de ce să-i lase banii lui Talbot, să se bucure de ei pe lumea ailaltă?

Rey fu gata-gata să calce buchetul de flori lăsat acolo de Longfellow. Îl luă de jos și i-l arătă lui Kurtz.

— Nu, nu, n-am mai lăsat pe nimeni aici, îi asigură noul paracliser când se întoarseră în sacristie. A fost închisă de la... întâmplare încoace.

— Atunci poate predecesorul dumneavoastră. Știți unde am putea să-l găsim pe domnul Gregg? întrebă comandantul.

— Chiar aici. În fiecare sâmbătă, credincios cum nu se poate mai mult, replică paracliserul.

— Atunci, când își face apariția data viitoare, vă rog să-i spuneți să vină la mine imediat. Uitați cartea mea de vizită. Trebuie să aflăm neapărat dacă a dat drumul cuiva înăuntru.

Ajunși înapoi la secție, îi așteptau grozav de multe lucruri de făcut. Întâi, să stea din nou de vorbă cu polițistul de la Cambridge căruia reverendul Talbot îi reclamase furtul; apoi să dea de urma bancnotelor, prin bănci, pentru a se confirma faptul că provin din casa de bani a lui Talbot; iar cartierul acestuia de la Cambridge trebuia să fie cercetat pentru informații de orice fel cu privire la noaptea când i se spărsese seiful, apoi găsit un expert grafolog care să analizeze nota prin care primiseră pontul.

Rey simți că șeful lui e optimist pentru prima oară, probabil, de când aflase de moartea lui Healey. Părea aproape amețit de satisfacție.

— De asta e nevoie, Rey, ca să fii un bun polițist: un dram de intuiție. Uneori e tot ce avem. Și dispare câte puțin din ea, mi-e teamă, cu fiecare dezamăgire din viață și din carieră. Eu unul aș fi aruncat nota aceea cu restul prostiilor, dar tu, nu. Așa că spune-mi, ce să mai facem din ce n-am făcut?

Rey îi zâmbi, recunoscător.

— Sigur mai e ceva. Hai, hai.

— N-o să vă placă ce-o să vă zic, șefule.

— Doar să nu fie ceva în legătură cu blestematele de hârtiuțe, ridică din umeri șeful poliției.

De obicei Rey refuza favorurile, dar acum era vorba de ceva după care tânjea. Se duse la fereastră și privi o vreme copacii din fața secției.

— Acolo e o primejdie pe care noi încă n-o vedem, șefule. Dar un om adus aici, la secție, a simțit-o și-a fost

atât de înspăimântat, încât a ales să moară. Vreau să știu cine a murit la noi în curte.

❖

Oliver Wendell Holmes se bucura că avea o misiune care i se potrivea. Nu era nici entomolog, nici naturalist, iar studiul științific îl interesa numai în măsura în care îi dezvăluia mai multe despre funcționarea mașinăriei umane, în special a propriei sale mașinării. La două zile după ce Lowell îi pusese în brațe ghiveciul acela de insecte strivite și viermi, doctorul Holmes strânsese toate cărțile de entomologie pe care le putuse găsi în bibliotecile de științe din Boston și se apucase de studii aprofundate.

Între timp, Lowell aranjase o întâlnire cu Nell, camerista familiei Healey, în casa surorii acesteia de la marginea Cambridge-ului. Femeia îi povestise cum îl găsise pe judecător, cum i se păruse că acesta vrea să-i vorbească și reușise doar să geamă înainte de a muri. Căzuse în genunchi la auzul vocii lui Healey, ca și când ar fi atins-o puterea divină, și plecase de-acolo târându-se.

Cât despre descoperirea de la biserica lui Talbot, Clubul Dante hotărâse să lase pe seama poliției descoperirea banilor îngropați în criptă. Holmes și Lowell se pronunțaseră împotrivă: Holmes de teamă, iar Lowell dintr-un sentiment de posesiune. Longfellow îi îndemnase să nu-i considere pe polițiști ca fiindu-le rivali, deși, dacă aceștia aflau despre activitățile lor, treaba putea lua o întorsătură periculoasă. Toți lucrau în slujba aceluiași țel: prinderea criminalului. Numai că ei, membrii Clubului Dante, se foloseau exclusiv de literatură, în timp ce poliția avea în grijă descoperirile materiale. Prin urmare, după ce îngropaseră punga cu neprețuiții o mie de dolari, Longfellow compusese o notă simplă adresată biroului lui Kurtz: *Săpați mai adânc*... Sperau că o va vedea un polițist cu ochi ageri și că o va înțelege suficient de bine pentru a trece la acțiune.

Când Holmes termină studiul entomologic, Longfellow, Fields și Lowell veniră la el acasă. Deși doctorul putea să-i vadă de la fereastra biroului pe toți oaspeții sosiți în strada Charles nr. 21, îi plăcea abordarea formală: o punea pe servitoarea lui irlandeză să-i primească și să-i poftească în mica sală de la intrare, apoi să-i anunțe numele acestora. Putea atunci să-și facă apariția pe scară.

— Longfellow? Fields? Lowell? Ați venit? Haideți sus, haideți! Să vă arăt la ce am trudit.

Splendida cameră de lucru, mai ordonată decât majoritatea odăilor de scriitori, era plină de cărți din podea până în tavan. Multe dintre tomuri – având în vedere înălțimea lui Holmes – erau accesibile numai cu ajutorul scării pe care o construise singur. Le arătă ultima lui invenție, o poliță mobilă instalată la colțul biroului, astfel că nu trebuia să se mai ridice în picioare când avea nevoie de anumite obiecte.

— Foarte bine, Holmes, declară Lowell, care se uita la microscoape.

Holmes pregăti o lamelă de sticlă.

— Până la generația actuală, natura și-a păstrat lucrările din laboratoarele interne ascunse sub eticheta categorică INTRAREA INTERZISĂ. Când cineva se aventura să spioneze misterele glandelor, canalelor, fluidelor, ea își acoperea lucrarea cu cețuri orbitoare și halouri năucitoare, ca zeitățile din vremuri imemoriale.

Le spuse că specimenele culese sunt muște de carne ce produc larve, la fel cum opinase corect și legistul orașului, Barnicoat, în ziua când fusese descoperit cadavrul. Acest gen de muște depune ouă în țesuturile moarte. Din ouă ies larve care consumă carnea în descompunere, hrănindu-se până se transformă în muște, și ciclul reîncepe.

— Dar, spuse Fields, legănându-se pe un scaun, Healey a bolborosit ceva înainte de a muri, dacă ne luăm după cameristă. Ceea ce înseamnă că trăia! Probabil că abia se mai agăța de viață, la patru zile după ce fusese atacat... Și avea viermi în toate orificiile corpului...

Holmes ar fi fost revoltat la gândul unei asemenea suferințe dacă ideea nu i-ar fi părut atât de ireală. Scutură din cap:

— Din fericire pentru judecătorul Healey și omenire, așa ceva este imposibil. Fie a existat numai o mână de viermi, puțini, la suprafața rănii de la cap, unde era țesut mort, fie murise. Dacă din el s-au hrănit cu adevărat miile de larve despre care s-a vorbit, toate țesuturile lui erau moarte. Trebuie să fi fost deja pe lumea cealaltă.

— Poate că servitoarea are tendința de a fabula, sugeră Longfellow, observând că Lowell era dezamăgit.

— Dacă ai vedea-o, Longfellow, zise acesta. Dacă i-ai putea vedea scânteia din ochi! Holmes, Fields, voi ați fost acolo!

Editorul dădu din cap, deși acum se simțea mai puțin sigur.

— A văzut ceva oribil, sau i s-a părut doar.

— E singura care știe, pentru numele lui Dumnezeu! Lowell își încrucișă mâinile, dezaprobator. Eu o cred. Trebuie s-o credem cu toții.

Holmes interveni cu autoritate. Descoperirile lui măcar aduceau o oarecare ordine, o urmă de rațiune în acțiunile lor.

— Regret, Lowell. Sigur că a văzut *ceva* oribil: trupul lui Healey... Dar... dar aici e vorba de știință.

Mai târziu, Lowell luă tramvaiul cu cai până la Cambridge. Tocmai se plimba pe sub un baldachin de arțari cu frunze vișinii, sâcâit de neputința lui de a-și convinge prietenii să ia în seamă povestea cameristei, când Phineas Jennison, marele magnat al comerțului, trecu pe lângă el într-o șaretă elegantă. Lowell se încruntă. N-avea chef de companie, deși în adâncul sufletului tânjea să se relaxeze.

— Bine te-am găsit! Jennison îi întinse pe fereastră o mână strânsă într-o mânecă bine croită, după ce roibii rasați înhămați la trăsurică încetiniseră convenabil.

— Dragul meu Jennison! îl salută Lowell.

— O, ce bine îmi face apropierea unui vechi prieten, spuse Jennison cu o sinceritate elaborată. Deși nu avea forța de menghină a lui Lowell, Jennison îi strânse mâna în modul impetuos al oamenilor de afaceri bostonieni, gest similar cu scuturarea unei sticle. Se dădu jos și ciocăni în ușa verde a caprei cu monturi de argint, pentru a-i da de înțeles vizitiului să oprească.

Haina de un alb strălucitor a lui Jennison era încheiată neglijent, lăsând să se întrezărească o redingotă roșie peste o vestă de catifea verde. Își trecu brațul pe după al lui Lowell.

— Te duci la Elmwood?

— Recunosc, domnule, replică Lowell.

— Spune-mi, te-a lăsat blestemata de Corporație să ții seminarul acela Dante? întrebă Jennison și îngrijorarea așternu cute adânci pe fruntea lui puternică.

— Cred că s-au mai potolit puțin, din fericire, suspină Lowell. Sper să nu considere faptul că am suspendat orele Dante ca fiind victoria lor.

Jennison se opri în mijlocul străzii, pălind dintr-odată. Vorbi abia auzit, ținându-și în podul palmei bărbia cu gropiță.

— Lowell? Acesta e Jemmy Lowell care a fost exilat de la Harvard la Concord pentru nesupunere? Cum rămâne cu rezistența în fața lui Manning și a Corporației, în numele viitoarelor generații de genii ale Americii? Trebuie... Altfel ei vor...

— N-are nimic de-a face cu nenorociții aceia, îl asigură Lowell. Acum trebuie să rezolv o chestiune care îmi acaparează întreaga atenție și mă împiedică să țin cursuri.

— O pisică de casă nu face două parale atunci când ai nevoie de un tigru bengalez! Jennison ridică pumnul. Era mulțumit de imaginea poetică pe care o găsise.

— Nu-i stilul meu, Jennison. Poate că tu te-ai descurca cu indivizi precum membrii Corporației. Ai de-a face cu pierde-vară și cu tonți la fiecare pas.

— Mai există și alte genuri în afaceri? îi aruncă Jennison un zâmbet larg. Iată secretul, Lowell. Faci scandal până capeți ce dorești, asta e formula. Știi ce-i im-

portant, ce trebuie făcut și tot restul poate să se ducă la naiba, adăugă plin de zel. Dac-aș putea să te ajut în lupta ta, în orice fel...

O clipă, Lowell a fost tentat să-i destăinuiască totul și să-i ceară ajutorul, deși nu știa exact de ce. Poetul nu se descurca deloc cu finanțele personale și își muta mereu banii de la o investiție proastă la alta, așa că afaceriștii de succes i se păreau semizei.

— Nu, nu, am recrutat deja mai multe ajutoare pentru lupta mea decât îmi permite conștiința. Oricum, îți mulțumesc. Îl bătu pe milionar pe umărul ascuns sub o excelentă stofă englezească. În plus, tânărul Mead îmi este desigur recunoscător că i-am acordat o vacanță de la Dante.

— În orice bătălie bună e necesar un aliat puternic, zise Jennison, dezamăgit. Apoi păru că vrea să-i dezvăluie ceva care trebuia să rămână secret. L-am studiat pe Manning. N-o să înceteze campania, așadar nici tu nu trebuie să te oprești. Nu crede ce-ți spun ei. Ține mine vorbele mele.

Lowell se simți învăluit de un nor de ironie neagră după ce vorbise despre seminarul pe care se luptase atâția ani să-l păstreze. Simți aceeași buimăceală penibilă și puțin mai târziu, în aceeași zi, când trecu pe sub porțile de lemn de la Elmwood, în drum spre casa lui Longfellow.

— Domnule profesor!

Lowell se întoarse și văzu un tânăr îmbrăcat în uniforma neagră de student, care alerga cu pumnii strânși, cu coatele pe lângă corp, și gâfâia amarnic.

— Domnule Sheldon, ce faci aici?

— Trebuie să vă vorbesc imediat. Bobocul se clătina, epuizat.

Longfellow și Lowell petrecuseră ultima săptămână întocmind liste cu foștii lor studenți de la cursul Dante. Nu puteau să se folosească de registrele oficiale ale Harvard-ului, pentru că ar fi atras atenția. Fusese o întreprindere deosebit de laborioasă pentru Lowell, care își făcea rareori însemnări și nu ținea minte mai mult de câteva nume odată. Când se întâlnea cu profesorul pe

stradă, chiar și un student care terminase cursurile destul de recent se putea trezi întâmpinat cu un salut călduros și un „Dragă băiete! Cum spuneai că te cheamă?"

Din fericire, cei doi studenți ai momentului, Edward Sheldon și Plinius Mead, erau scutiți de asemenea neplăceri deoarece Lowell le predase Dante la Elmwood chiar în timpul (după cum calculaseră ei) asasinării reverendului Talbot.

— Domnule profesor Lowell, am găsit această notă în cutia mea! Sheldon îi puse în mână o bucățică de hârtie. Să fie o greșeală?

— Nici o greșeală, zise Lowell privind-o cu indiferență. Am niște treburi de rezolvat și de aceea mi-am schimbat programul, dar numai pentru o săptămână, cel puțin așa sper. Nu mă îndoiesc că ești suficient de ocupat ca să ți-l scoți pe Dante din minte o vreme.

— Dar cum rămâne cu ce ne-ați spus mereu? scutură Sheldon din cap, îngrozit. Cum rămâne ce cercul de admiratori care se lărgește și se lărgește până îl salvează pe Dante din exil? Ați cedat în fața Corporației? Ați obosit să-l studiați pe Dante, domnule profesor? îl pistonă tânărul.

Întrebările îl făcură pe Lowell să se cutremure.

— Nu cunosc nici un om rațional care să se sature de Dante, dragă Sheldon! Sunt puțini cei care au atâta determinare încât să cuprindă o viață și o operă de asemenea profunzime. Pe zi ce trece îl prețuiesc mai mult, ca om, poet și învățător. Și până mă voi întâlni cu însuși Dante, în primul brâu din purgatoriu, pe cuvântul meu de onoare că nu cedez nici un pas în fața nenorociților de tirani din Corporație!

— Deci o să ții minte, înghiți Sheldon cu zgomot, cât de dornic sunt să continuăm *Commedia*?

Lowell își petrecu brațul după umărul lui Sheldon și porniră împreună.

— Știi, tinere, Boccaccio povestește despre o femeie care trecea pe lângă ușa casei din Verona unde Dante stătea în exil. L-a văzut pe poet și i l-a arătat altei femei, zicând: „Acela e Alighieri, bărbatul care merge în

Iad atunci când are chef și aduce vești despre morți". Iar cealaltă i-a răspuns: „Desigur. Nu vezi ce barbă creață are și ce față smeadă? Din cauza căldurii și fumului, bănuiesc!"

Studentul râse cu poftă.

— Schimbul de replici l-a făcut pe Dante să surâdă. Știi de ce mă îndoiesc de autenticitatea poveștii, dragă flăcăule?

Sheldon studie problema cu aceeași expresie pe care o avea în timpul lecțiilor despre Dante.

— Poate, domnule profesor, pentru că femeia din Verona nu avea cum să cunoască poemul lui Dante. Numai un grup ales de oameni de pe timpul acela, în primul rând protectorii lui, au văzut manuscrisul înainte de moartea poetului, și numai fragmente din el.

— Nu cred în ruptul capului că Dante a zâmbit, zise Lowell cu satisfacție.

Sheldon încercă să spună ceva, dar Lowell își ridică pălăria și porni mai departe spre Casa Craigie.

— Vă rog să vă amintiți cât de dornic sunt! strigă Sheldon în urma lui.

În biblioteca lui Longfellow, doctorul Holmes observă o gravură remarcabilă care fusese tipărită în ziar prin grija lui Nicholas Rey. Era figura bărbatului care murise în curtea secției centrale de poliție. Nota din ziar nu pomenea nimic despre incidentul respectiv, dar reda în detaliu fața rătăcită și suptă a sinucigașului, așa cum fusese înaintea confruntării, și cerea ca toate informațiile despre familia bărbatului să fie transmise la biroul șefului poliției.

— Când speri să găsești rubedeniile unui om mai degrabă decât pe el în persoană? îi întrebă Holmes pe ceilalți. Când omul e mort, răspunse tot el.

— Nu cred să fi văzut pe cineva cu o figură mai tristă, zise Lowell după ce examină ilustrația. Iar problema e suficient de importantă încât să-l implice pe comandant. Wendell, înclin să-ți dau dreptate. Junele

Healey zicea că încă nu l-au identificat pe cel care i-a vorbit în șoaptă polițistului Rey înainte de a se arunca pe fereastră. E logic să dea anunțul acesta în ziare.

Editorul jurnalului îi datora un favor lui Fields, așa că acesta se oprise la redacția ziarului cu pricina. Aflase că nota fusese adusă de un polițist mulatru.

— Nicholas Rey, exclamă Fields, căruia i se părea straniu. Când te gândești la Healey și Talbot și la toată tevatura, pare cel puțin ciudat că poliția își pierde timpul cu un vagabond mort. Să bănuiască vreo legătură cu crimele? Să aibă polițistul vreo idee despre ce i-a șoptit bărbatul la ureche?

— Mă îndoiesc, zise Lowell. Dacă ar avea, ar veni direct la noi.

— Atunci, se repezi Holmes, destul de speriat, trebuie să aflăm identitatea acestui om înaintea lui Rey!

— Păi, șase urale pentru Richard Healey! Înțelegem acum de ce a venit Rey la noi cu „hieroglifele", spuse Fields. Acest zdrențăros a fost adus la poliție împreună cu o armată de alți cerșetori și pungași. Ofițerii i-au interogat despre asasinarea lui Healey. Putem trage concluzia că bietul om l-a recunoscut pe Dante, s-a înspăimântat, a rostit la urechea lui Rey câteva versuri în italiană din cântul care l-a inspirat pe criminal și a luat-o la goană. Povestea s-a terminat cu plonjonul lui pe fereastră.

— De ce i-a fost atât de frică? se minună Holmes.

— Putem fi siguri că nu e el criminalul, de vreme ce a murit cu două săptămâni înainte de asasinarea reverendului Talbot, spuse Fields.

— Da, zise Lowell gânditor, trăgându-se de mustață, dar ar fi putut să-l cunoască pe ucigaș și să se teamă că va fi asociat cu el. Probabil că-l cunoștea foarte bine, dacă am dreptate.

— Era înspăimântat de propria lui cunoaștere, la fel ca și noi. Prin urmare cum aflăm înaintea poliției cine este omul? întrebă Holmes.

Longfellow tăcuse pe toată durata schimbului lor de cuvinte. Deodată remarcă:

— Prieteni, avem două avantaje față de poliție. Știm că a recunoscut pana lui Dante în detaliile oribile ale crimei și că, într-un moment de criză, versurile i-au ve-

nit direct pe buze. Putem astfel deduce că era, foarte probabil, un cerșetor italian destul de citit. Și catolic pe deasupra.

Un bărbat cu o barbă aspră, de trei zile, și cu o căciulă trasă bine peste ochi și urechi stătea lângă zidul uneia dintre cele mai vechi biserici catolice din Boston, Holy Cross, la fel de nemișcat precum o statuie sfântă. Era întins pe trotuar, în cea mai destinsă poziție pe care o permit articulațiile trupului omenesc, și își lua prânzul dintr-o oală de pământ. Un trecător îi puse o întrebare. Omul nu întoarse capul și nici nu răspunse.

Nicholas Rey îngenunche lângă el și îi ținu în fața ochilor ilustrația sinucigașului publicată în ziar.

— Domnule! Îl recunoașteți, domnule?

Vagabondul întoarse capul un pic, pentru a arunca o privire. Rey își scoase insigna din buzunar.

— Domnule, mă numesc Nicholas Rey și sunt ofițer de poliție. E foarte important să aflu numele acestui om. A murit. Nu mai are nici un necaz. Vă rog, îl știți sau cunoașteți pe cineva care să-mi poată spune ceva despre el?

Cerșetorul își vârî mâna în vas și culese o bucățică informă între degetul arătător și cel mare, apoi o plasă în gură. Răspunse cu un „nu" din cap, scurt și nepăsător.

Polițistul Rey plecă de-a lungul străzii, către un șir zgomotos de tejghele ambulante cu coloniale și cu carne.

Peste zece minute, un tramvai cu cai depuse pasageri pe un refugiu din apropiere și doi bărbați se apropiară de vagabondul nemișcat. Unul dintre ei îi arătă același ziar, cu aceeași ilustrație.

— Om bun, ne poți spune dacă îl cunoști pe bărbatul acesta? întrebă Oliver Wendell Holmes pe un ton prietenos.

Repetarea întâmplării întrerupse reveria cerșetorului, deși nu chiar de tot.

— Domnule, se aplecă Lowell spre el.

— Nu te supăra, ți se pare cunoscută figura asta? Holmes împinse din nou ziarul sub ochii lui. Zi-ne și-am plecat, dragul meu.

Nimic.

— Ești surd? țipă Lowell.

Nici asta nu avu nici un rezultat. Omul pescui din vas o bucată dintr-o materie irecognoscibilă și o împinse pe gât, aparent fără să se obosească să mestece.

— Ce spui de asta, îl întrebă Lowell pe Holmes, care se îndepărtase câțiva pași. În trei zile n-am aflat nimic. Individul ăla nu avea nici un prieten.

— Am ajuns prea departe, să nu renunțăm încă. Holmes văzuse ceva în ochii vagabondului când îi arătase ziarul. Mai observase și medalia care-i atârna de gât: San Paolino, sfântul patron al orașului Lucca, din Toscana. Lowell urmări privirea lui Holmes.

— De unde sunteți, *signore*? zise Lowell în italiană.

Omul nu se uită la ei, dar în sfârșit deschise gura:

— *Da Lucca, signore*.

Lowell începu să laude frumusețile locului respectiv. Vagabondul nu se miră defel că i se vorbea în limba lui. Ca un mândru italian, se născuse cu ideea că toată lumea trebuie să-i vorbească limba; cine n-o făcea nu merita să stea de vorbă cu el. Lowell reluă întrebarea despre bărbatul din ziar. Era important, explică el, să-i afle numele ca să-i găsească familia și să aranjeze o înmormântare cum se cuvine.

— Credem că sărmanul om era și el din Lucca, zise el cu tristețe. Merită să fie înmormântat într-un cimitir catolic, lângă coreligionarii săi.

Bărbatul din Lucca se gândi un timp, apoi se sprijini greoi într-un cot, pentru a-și putea întinde degetul folosit la apucatul bucățelelor de mâncare spre ușa masivă a bisericii care se afla chiar în spatele lui.

Prelatul catolic care le ascultă întrebările era un personaj căruia statura scundă nu-i răpea nimic din demnitate.

— Lonza, zise el, dându-le ziarul înapoi. Da, a fost aici și cred că așa-l chema. Hm... Grifone Lonza.

— Prin urmare l-ați cunoscut personal? se grăbi Lowell să-l chestioneze plin de speranță.

— Mai bine zis el cunoștea biserica, domnule Lowell, răspunse prelatul cu un aer blând. Vaticanul ne-a încredințat un fond pentru emigranți. Le oferim împrumuturi și bani pentru transport celor care vor să se-ntoarcă în patrie. Desigur, nu putem ajuta decât un număr mic. Mai avea de spus și altele, dar se opri. Ce treabă aveți cu el, domnilor? De ce i s-a tipărit portretul în ziar?

— Cu regret, părinte, dar a încetat din viață. Poliția a încercat să-l identifice, spuse Holmes.

— Mă tem că n-o să-i găsiți pe enoriașii bisericii mele sau pe cei din împrejurimi foarte dornici să spună ceva poliției. Aduceți-vă aminte că poliția n-a întreprins nimic pentru a face dreptate atunci când mânăstirea ursulinelor a ars până-n temelii. Și când e vorba de vreo crimă, doar săracii catolici irlandezi își găsesc beleaua cu poliția, comentă el cu mânia reținută a unui om al bisericii. Irlandezii au fost trimiși la război să moară pentru negrii care acum le fură slujbele, în timp ce bogătașii au rămas acasă contra unei mici sume de bani.

„Nu și Wendell Junior al meu, bunule părinte", ar fi vrut Holmes să-l contrazică. Dar, de fapt, asta și încercase doctorul să-l convingă pe fiul său să facă.

— Domnul Lonza dorea să se întoarcă în Italia? întrebă Lowell.

— Ce-și *dorește* fiecare în inima lui n-am de unde știi. Omul acesta venea pentru mâncare, pe care o distribuim în mod regulat, și pentru mici împrumuturi, cât să se descurce, dacă-mi aduc aminte bine. Dacă aș fi italian, aș dori probabil să mă întorc la ai mei. Majoritatea enoriașilor noștri sunt irlandezi. Mă tem că italienii nu se simt prea bine printre ei. În Boston și în împrejurimi trăiesc mai puțin de trei sute de italieni, cu aproximație. Sunt sărmani și au nevoie de înțelegerea și de caritatea noastră. Dar cu cât vin mai mulți emigranți din alte țări, cu atât se micșorează numărul de slujbe pentru cei deja stabiliți aici... Înțelegeți ce probleme potențiale...

— Părinte, domnul Lonza avea familie? întrebă Holmes.

Părintele dădu din cap, gânditor, apoi spuse:

— Îl însoțea câteodată un domn. Lonza cam trăgea la măsea și avea nevoie de supraveghere. Da, da. Cum îl chema? Un nume italienesc. Prelatul se duse la biroul său. Ar trebui să avem niște hârtii despre el, pentru că și el a făcut împrumuturi. A, uite aici... Meditator de limbi străine. În ultimul an a primit cam cincizeci de dolari de la noi. Îmi aduc aminte că pretindea că ar fi lucrat cândva la Harvard, deși mă îndoiesc. Da. Citi numele din acte: Pietro Ba-ki.

Nicholas Rey, care tocmai punea întrebări câtorva copilași zdrențăroși ce se bălăceau în troaca de apă pentru cai, văzu doi inși cu joben ieșind entuziaști din Catedrala Sfintei Cruci și dispărând după colț. Chiar de la distanță, făceau notă aparte în îmbulzeala mizeră a cartierului. Rey intră în biserică și-l abordă pe prelat. Acesta, auzind că e de la poliție și vrea să identifice o persoană, studie ilustrația din ziar prin, apoi peste lentilele ochelarilor cu rame de aur, și în cele din urmă se scuză calm:

— N-am văzut niciodată figura acestui sărman, îmi pare rău, domnule ofițer.

Rey, gândindu-se mereu la cele două siluete cu joben, îl întrebă dacă se mai interesase cineva despre persoana neidentificată. Prelatul puse la loc în sertar dosarul lui Bachi, îi zâmbi plăcut și-i răspunse că nu.

După aceea, polițistul Rey se îndreptă spre Cambridge. La Secția Centrală se primise o telegramă despre încercarea, întreprinsă în toiul nopții, de a se sustrage din sicriu rămășitele pământești ale lui Artemus Healey.

— Le-am spus la ce se expun dacă fac public modul în care a murit judecătorul, se pronunță comandantul Kurtz în privința familiei Healey, pe un ton vindicativ care nu i se potrivea. Între timp, cimitirul Mount Auburn plasase trupul într-un coșciug de oțel și angajase încă un paznic de noapte înarmat cu o pușcă. Pe panta unei

coline, nu departe de piatra funerară a lui Healey, se găsea statuia ce-l înfățișa pe reverendul Talbot, plătită de congregație. Avea un aer de grație desăvârșită care înfrumusețea vădit chipul real al pastorului. Predicatorul de piatră ținea într-o mână Cartea Sfântă, iar în cealaltă o pereche de ochelari; era un tribut adus ciudatului său obicei de a-și scoate ochelarii masivi când citea un text în timpul predicii și de a și-i pune atunci când vorbea liber, arătând astfel fără ocolișuri că aveai nevoie de ochi ageri pentru a citi spiritul Domnului.

În drum spre Mount Auburn, unde se ducea să-l caute pe comandantul Kurtz, Rey nimeri într-o mică busculadă. Află că un bătrân care locuia la etajul unei clădiri din apropiere lipsea de mai bine de o săptămână, ceea ce nu era neobișnuit, având în vedere că uneori călătorea. Însă locatarii cereau sus și tare că trebuie să se facă ceva în privința mirosului apăsător ce venea din camera acestuia. Rey bătu și se gândi să spargă ușa încuiată, dar în cele din urmă împrumută o scară și o sprijini de zidul exterior. Urcă pe ea și ridică ferestruica încăperii. O duhoare infernală aproape că-l trimise de-a berbeleacul pe spate.

Când consideră că intrase suficient aer proaspăt, se strecură în încăpere. Trebui să se rezeme de un perete. Îi luă câteva secunde ca să accepte că nu mai era nimic de făcut. Omul stătea drept, cu picioarele atârnându-i aproape de podea. Avea o funie în jurul gâtului, agățată de un cârlig bătut într-o grindă. Trăsăturile lui erau deformate dincolo de orice închipuire, totuși Rey îl recunoscu după haine și după ochii înspăimântători, ieșiti din orbite, ca fiind fostul paracliser de la biserica unitariană din apropiere. Pe scaun a fost găsită mai târziu o carte de vizită. Era cea pe care comandantul Kurtz o lăsase la biserică pentru a-i fi înmânată lui Gregg. Pe spatele ei paracliserul scrisese un mesaj către poliție, insistând că ucigașul lui Talbot n-ar fi putut intra în criptă fără ca el să-l vadă. Undeva în Boston, îi avertiza sinucigașul, își făcuse apariția un suflet demonic, iar el nu mai putea suporta să se teamă pentru toți.

Pietro Bachi, gentleman italian, absolvent al Universității din Padova, trecuse bombănind prin toate slujbele pe care i le oferise orașul Boston – nici multe, nici plăcute –, până la cea de meditator particular. După ce fusese concediat de la Harvard, încercase fără succes să obțină o poziție la altă universitate. „Poate ar mai fi vreun post de simplu profesor de franceză sau germană", spusese râzând decanul unui nou colegiu din Philadelphia, „dar de italiană! Prietene, n-avem de gând să facem din studenții noștri cântăreți de operă." Artiștii lirici aveau la fel de puțină căutare în toate colegiile din susul și din josul coastei Atlanticului. Conducerile academice aveau suficient de furcă („Mulțumim, domnule Baky") cu latina și greaca pentru a lua măcar în considerare o limbă deloc necesară, ingrată, papistă, vulgară și încă utilizată.

Din fericire, până la sfârșitul războiului s-a materializat o cerere moderată în anumite cartiere din Boston. Câțiva negustori yanchei s-au arătat nerăbdători să deschidă puncte vamale cu tot atât de multe abilități lingvistice pe câte puteau cumpăra. De asemenea, noile familii de vază, îmbogățite de pe urma afacerilor profitabile de război, erau cât se poate de doritoare ca fiicele lor să fie cultivate. Unii se gândeau că era recomandabil ca, pe lângă franceză, tinerele să aibă și cunoștințe elementare de italiană, în ideea că s-ar putea vădi necesar să fie trimise la Roma când va veni vremea ca ele să călătorească (o modă nouă printre tinerele bostoniene în floare). Prin urmare, Pietro Bachi, după ce fusese deposedat în mod total neelegant de postul de la Harvard, continuase să caute negustori întreprinzători și duduci răsfățate. Pe cele din urmă le schimba frecvent, întrucât pedagogii de canto, dans și desen le atrăgeau prea mult, pentru ca Bachi să poată spera la continuitatea orei pe care o smulgea din timpul junelor.

Viața aceasta îl îngrozea pe Pietro Bachi.

Nu atât lecțiile îl chinuiau, cât faptul că trebuia să ceară bani pentru ele. *Americani* din Boston construiseră o Cartagină, un tărâm plin de bani, dar gol de cultură, care era menit să se topească fără să lase vreo urmă. Ce spu-

sese Platon despre cetățenii din Agrigentum? Oamenii aceștia construiesc ca și când ar fi nemuritori și se ghiftuiesc ca și când ar trebui să moară în clipa următoare.

Cu douăzeci și cinci de ani mai devreme, în minunatul peisaj al Siciliei, Pietro Batalo, ca mulți alți italieni înaintea lui, se îndrăgostise de o femeie periculoasă. Familia ei avea convingeri politice opuse celor ale familiei lui Batalo, care lupta cu strășnicie împotriva puterii papei asupra statului. Când femeii i se păruse că Pietro îi provoacă prea multe neplăceri, familia ei se bucurase în taină să aranjeze excomunicarea și exilarea tânărului. După o serie de aventuri în diferite armate, Pietro și fratele său, un negustor care voia să iasă din peisajul politic și religios atât de dăunător, și-au schimbat numele în Bachi și au fugit peste ocean. În 1843, Pietro descoperise un Boston ciudat, populat cu fețe prietenoase, diferit de ceea ce avea să devină în 1865, când localnicii își văzuseră adeverite temerile despre invazia imigranților, iar ferestrele mai tuturor magazinelor și întreprinderilor începuseră să afișeze anunțul „Nu angajăm străini". Bachi fusese primit cu brațele deschise la Harvard și o vreme locuise, ca și tânărul profesor Henry Longfellow, într-o porțiune fermecătoare a străzii Brattle. Apoi, Pietro aflase pasiunea unică a vieții lui: se îndrăgostise de o fecioară irlandeză, care i-a și devenit soție. La scurt timp după căsătorie, aceasta și-a descoperit însă alte interese. După cum spuneau studenții lui Bachi, femeia l-a părăsit lăsându-i doar cămașa de pe el și aplecarea pentru pahar. Atunci începuse abruptul și constantul declin al lui Pietro Bachi...

— Înțeleg că dânsa e... Păi, cum să spunem... interlocutorul căuta un cuvânt delicat în vreme ce alerga după Bachi... Dificilă.

— E dificilă? Bachi continuă să coboare scările. Ha! Nu crede că sunt italian, spuse el. Zice că nu semăn a italian!

Tânăra apăru în capul scărilor și își privi mohorâtă tatăl care se legăna în urma meditatorului scund.

— O, sunt sigur că nu crede ce spune, declară el pe cel mai grav ton cu putință.

— Ba sigur că da, urlă fetița de pe platforma mezaninului, aplecându-se atât de tare peste balustrada de nuc, încât era gata-gata să se prăbușească peste pălăria împletită a lui Pietro Bachi. Nu arată deloc a italian, tată! Este mult prea pișpirică!

— Arabella! țipă bărbatul, apoi se întoarse cu un zâmbet galben – de parcă și-ar fi spălat gura cu aur – către lumânarea pâlpâitoare din vestibul. Vă rog, domnule, mai stați, nu plecați încă! Să ne oprim puțin și să ne gândim la altă sumă, ce ziceți, *signor* Bachi? sugeră el, cu sprâncenele încovoiate ca niște arcuri tremurătoare ce-și așteaptă săgețile.

Bachi se uită la el câteva clipe, cu obrajii în flăcări și cu mâna încleștată pe geantă, încercând să-și potolească mânia. În ultimii ani fața i se umpluse de riduri și fiecare mic eșec îl făcea să se îndoiască de însemnătatea existenței sale.

— *Amari cani*! fu tot ce zise, iar Arabella se uită nedumerită în jos. Profesorul n-o învățase destul pentru ca ea să priceapă jocul de cuvinte: „câini amari" în loc de „americani".

La ora aceasta, tramvaiul cu cai se umpluse de oameni înghesuiți ca vitele duse la abator. Servind orașul și suburbiile, tramvaiele aveau vagoane de două tone, fiecare cu locuri pentru cincisprezece pasageri. Mergeau pe șine plate și erau trase de câte o pereche de cai. Cei care reușiseră să apuce locuri pe scaune priveau detașați cum trei duzini de nefericiți, printre care și Bachi, se străduiau să se strângă cât mai mult, înghiontindu-se și ciocnindu-se, și încercau să se agațe de curelele de piele ce atârnau din tavan. Când controlorul reuși, folosindu-și coatele, să adune banii și să împartă biletele, platforma exterioară era deja plină ochi de oameni care așteptau următorul tramvai. În mijlocul vagonului supraîncălzit și neaerisit, doi beți vi care miroseau a gunoi se străduiau să interpreteze la unison un cântec el ale cărui cuvinte nu le cunoșteau. Bachi își puse mâna

în dreptul gurii și, văzând că nimeni nu se uită, respiră puțin așa, lărgindu-și momentan nările.

După ce ajunse pe strada lui, coborî de pe trotuar într-un labirint de umbre, la subsolul unei clădiri numite Half Moon Place, gândindu-se cu plăcere la singurătatea ce-l aștepta. Dar, pe ultima treaptă, nelalocul lor în lipsa fotoliilor, stăteau James Russell Lowell și doctorul Oliver Wendell Holmes.

— Dau un bănuț dacă-mi spuneți la ce vă gândiți, *signore*, îl abordă Lowell cu un zâmbet fermecător și-l apucă de mână.

— Asta ar însemna să vă fur moneda, *professore*, răspunse Bachi, a cărui mână atârna moale, ca o cârpă umedă, în strânsoarea lui Lowell. V-ați rătăcit în drumul spre Cambridge? Îl studie suspicios pe Holmes, însă vocea lui era mai surprinsă de vizită decât stăpânul ei.

— Nicidecum, îl liniști Lowell, scoțându-și pălăria și expunându-și fruntea înaltă și palidă. Nu-l cunoști pe doctorul Holmes? Am dori să schimbăm câteva cuvinte cu dumneata, dacă vrei.

Bachi se încruntă și deschise ușa apartamentului, în acompaniamentul unei grămezi zgomotoase de oale atârnate de cârlige chiar pe ușă. Era o încăpere subterană, în care cădea un pătrat de lumină care intra printr-o jumătate de fereastră plasată deasupra străzii. Un miros greu de mucegai se ridica din hainele aruncate prin toate colțurile. Din cauza umezelii nu se zvântau niciodată și erau șifonate pe vecie. În timp ce Lowell aranja vasele pe ușă pentru a-și atârna pălăria, Bachi îndesă nonșalant în geantă un teanc de hârtii de pe birou. Holmes se străduí să-i complimenteze pe cât posibil reședința mizeră.

Bachi puse un ceainic cu apă pe sobă.

— Cu ce treburi, domnilor? întrebă el scurt și la obiect.

— Am venit să-ți cerem ajutorul, *signor* Bachi, zise Lowell.

Pe fața lui Bachi se așternu un ușor amuzament. Pe măsură ce turna ceaiul devenea însă tot mai vesel.

— Ce doriți să serviți? Arătă spre un bufet pe care se găseau o jumătate de duzină de pahare murdare și trei carafe. Pe etichetele lor scria ROM, GIN și WHISKY.

— Numai ceai, mulțumesc, alese Holmes, iar Lowell se arătă de acord.

— Ei, haideți! insistă Bachi, aducându-i lui Holmes una dintre carafe. Pentru a-și calma gazda, doctorul își turnă câteva picături de whisky, dar Bachi îi împinse cotul în sus. Cred că vremea aspră din Noua Anglie ne-ar veni de hac, doctore, dacă n-am avea la îndemână un strop de tărie care să ne încălzească pe dinăuntru din când în când.

Se prefăcu apoi că se gândește dacă e cazul să bea și el un ceai, însă finalmente optă pentru un pahar plin ochi cu rom. Oaspeții își traseră scaune, dându-și seama în aceeași clipă că se mai așezaseră pe ele și altădată.

— Sunt din aula universității! zise Lowell.

— Colegiul îmi datora măcar atât, nu credeți? spuse Bachi cu o siguranță cam forțată. În plus, unde aș mai găsi scaune atât de puțin confortabile, mă rog? Pot cei de la Harvard să spună cât or vrea că sunt unitarieni, dar de fapt vor rămâne mereu calviniști până-n măduva oaselor – le face plăcere propria lor suferință și cea a altora. Spuneți-mi, cum de m-ați găsit aici, la Half Moon Place? Cred că sunt singurul pe mai multe mile pătrate în jur care n-a venit de la Dublin.

Lowell desfăcu un exemplar din *Daily Courier* și-l deschise la o pagină plină de reclame. Una dintre ele era încercuită.

> Domn italian, absolvent al Universității din Padova, cu înaltă calificare, multe realizări și îndelungată practică de predare a limbilor spaniolă și italiană, oferă lecții particulare ori pentru clase de băieți sau fete, la școli și pensioane etc. Referințe: Onorabilii John Andrew, Henry Wadsworth Longfellow și James Russell Lowell, profesori la Universitatea Harvard. Adresa: Half Moon Place 2, Strada Mare.

— Noi, italienii, râse Bachi ca pentru el, nu ne ascundem calitățile. Avem un proverb care zice așa: „Vinul bun

nu are nevoie de nici un tufiș". Dar, mai bine, *In bocca chiusa non entran mosche*. Cu alte cuvinte, dacă ții gura închisă, n-o să-ți intre muște în ea. Cine să vină să cumpere dacă nimeni nu știe că am ceva de vânzare? Așa că deschid gura și trâmbițez.

Holmes bău o înghițitură și se strâmbă.

— John Andrew este una dintre referințele dumitale, *signore*? întrebă el.

— Spuneți-mi, domnule doctor Holmes, ce elev care vrea lecții de italiană o să-l întrebe pe guvernator despre mine? Oricum, cred că nimeni n-a trimis vorbă nici la profesorul Lowell.

Lowell se arătă de acord. Se apropie mai mult de maldărele de cărți și de comentarii risipite alandala pe biroul lui Bachi. Deasupra acestuia atârna un mic portret al soției italianului, cea care își luase câmpii, dar pensula pictorului îi îmblânzise ochii nemiloși.

— Aș putea să te ajut, așa cum și eu am avut parte cândva de ajutorul dumitale, profesore? întrebă Bachi.

Lowell scoase alt ziar din haină, pe care îl deschise la portretul lui Lonza.

— Îl cunoști pe bărbatul acesta, *signor* Bachi? Sau, mai bine zis, l-ai cunoscut?

Cercetând fața cadaverică de pe pagina în alb și negru, Bachi se cufundă în tristețe. Când își ridică privirea, părea furios.

— De ce credeți că aș cunoaște un asemenea zdrențăros?

— Așa ne-a spus episcopul de la catedrala Sfintei Cruci, declară ferm Lowell.

Uimit, Bachi se întoarse spre Holmes de parcă ar fi fost încercuit.

— Ai împrumutat de acolo niște sume deloc neglijabile, mi-e teamă, *signore*, continuă Lowell.

Afirmația îl descumpăni pe Bachi, care își lăsă privirea în pământ.

— Ăștia sunt preoții americani, nu seamănă cu cei din Italia. Pungile lor sunt mai adânci decât ale papei. Dacă ați fi în locul meu, nici măcar banii popilor n-ar

avea miros. Sorbi romul dintr-o înghițitură, își dădu capul pe spate și fluieră. Se uită din nou la ziar. Deci vreți să știți ceva despre Grifone Lonza.

Făcu o pauză, apoi arătă cu degetul mare spre maldărul de cărți de pe birou.

— Ca și dumneavoastră, literații mei domni, mi-am găsit cei mai plăcuți tovarăși mai degrabă printre morți decât printre cei vii. Am avantajul că îi pot spune autorului, atunci când devine plictisitor, neclar sau pur și simplu nu mă mai distrează, un simplu „taci din gură". Pronunță ultimele cuvinte foarte îngrijit.

Se ridică în picioare și își turnă gin. Luă o sorbitură serioasă, bolborosind apoi prin valul de alcool.

— E pustiu pentru mine în America. Majoritatea conaționalilor mei care au fost forțați să vină aici abia pot să citească un ziar, ce să mai vorbim despre *Divina Commedia* a lui Dante, care pătrunde în cele mai intime colțuri ale sufletului, la fel de bine în disperare cât și în bucurie. Au fost câțiva dintre noi aici, la Boston, acum mai mulți ani. Oameni de litere ca Antonio Gallenga, Grifone Lonza, Pietro D'Alessandro. Nu reuși să-și stăpânească un zâmbet plin de amintiri, ca și când cei pomeniți s-ar fi aflat printre vizitatorii săi. Stăteam în cămărușele noastre și citeam Dante împreună, cu voce tare, la început unul, apoi altul, avansând astfel în poemul care conține toate secretele. Lonza și cu mine am fost ultimii din grup care am rămas aici și mai eram în viață. Acum sunt singur.

— Haide, nu e cazul să disprețuiești Bostonul, zise Holmes.

— Puțini sunt demni să stea toată viața la Boston, afirmă Bachi cu o sinceritate sardonică.

— Știai, *signor* Bachi, că Lonza a murit la secția de poliție? întrebă blând Holmes.

— Am auzit câte ceva.

— *Signor* Bachi, interveni Lowell, uitându-se la cărțile despre Dante de pe birou, ce-ai zice dacă ți-aș spune că Lonza, înainte de a se arunca pe fereastră, i-a șoptit unui ofițer de poliție niște versuri din cântul al treilea al *Infernului*?

Bachi nu păru câtuși de puțin surprins, ba mai mult, râse nepăsător. Majoritatea exilaților italieni deveneau foarte virulenți în rectitudinea lor și își transformau până și propriile păcate în semne ale sfințeniei; pe de altă parte, în ochii lor papa era un nemernic. Totuși, Grifone Lonza se convinsese cumva că-și trădase credința și că trebuia să-și ispășească păcatele în ochii lui Dumnezeu. După ce se instalase la Boston, Lonza dăduse o mână de ajutor la extinderea misiunii catolice de pe lângă mânăstirea ursulinelor, convins că devoțiunea lui va fi adusă la cunoștința papei și îi va câștiga chemarea înapoi. Dar demonstranții dăduseră foc mânăstirii, care arsese până în temelii.

— Firește, în loc să fie indignat, Lonza a fost distrus. Era convins că greșise cândva și merita cele mai cumplite pedepse de la Dumnezeu. Locul lui în America, exilul, toate s-au amestecat în ceața din mintea lui. Aproape că încetase să vorbească englezește. Și cred că uitase cu adevărat engleza. Te mai puteai înțelege cu el doar în italiană.

— Dar de ce a recitat domnul Lonza un vers din Dante înainte de a sări pe fereastră, *signore*? întrebă Holmes.

— Domnule doctor Holmes, acasă aveam un prieten, un tip jovial care ținea un restaurant și care răspundea la toate întrebările despre mâncare cu citate din Dante. El era amuzant. Lonza înnebunise. Pentru el Dante devenise o cale de a-și consuma păcatele pe care-și imagina că le înfăptuise. În ultima vreme credea că e vinovat de toate și de tot. Nici nu mai citea din Dante, nu mai avea nevoie. Fiecare cuvințel și fiecare vers îi erau gravate pe vecie în minte și îl terorizau. N-a memorat cartea intenționat, ci a primit-o așa, de la sine, cum primesc profeții cuvântul lui Dumnezeu. Cea mai mică imagine sau cel mai simplu vers îl făcea să alunece în poemul lui Dante... Era nevoie de zile ca să-l smulgi de acolo și să-l auzi vorbind despre altceva.

— Nu te surprinde că s-a sinucis, remarcă Lowell.

— Nu știu dacă asta a fost, *professore*, se răsti Bachi, dar nu contează cum numim fapta lui. Întreaga lui viață

a fost o sinucidere. Și-a predat sufletul fricii, încetul cu încetul, până când n-a mai rămas nimic altceva în univers decât Iadul. În închipuirea lui se afla neîncetat pe muchia chinului veșnic. Nu mă surprinde că a căzut. Făcu o scurtă pauză. Diferă mult de prietenul vostru, Longfellow?

Lowell sări în picioare, iar Holmes încercă să-l calmeze și să-l facă să se așeze din nou.

— Din câte înțeleg, insistă Bachi, profesorul Longfellow și-a înecat suferința în Dante timp de... Cât s-a scurs?... Trei sau patru ani.

— Ce știi tu, Bachi, despre un om ca Henry Longfellow? îl întrebă Lowell. Judecând după cum arată biroul tău, Dante pare să te fi acaparat și pe dumneata în ultima vreme. Ce cauți de fapt? Dante își căuta liniștea în scris. Îndrăznesc să afirm că dumneata nu cauți ceva așa de nobil! Frunzări rapid hârtiile.

Bachi îl plesni peste mână.

— Nu te atinge de Dante al meu! Stau eu într-o cocioabă, *professore*, dar nu trebuie să-mi justific lecturile în fața nimănui, fie el bogat sau sărac!

Lowell, jenat, se înroși violent.

— N-am vrut să... Dacă ai nevoie de un împrumut, domnule Bachi...

— O, voi *amari cani*, chicoti Bachi. Crezi că primesc pomană de la tine, un om care a stat cu mâinile în sân când Harvard m-a aruncat la lupi?

— Uite ce-i, îl privi Lowell, oripilat, am tras cu dinții pentru postul dumitale!

— Ai trimis o notă la Harvard să mi se dea plata compensatorie. Unde erai când n-am avut unde să mă duc? Și marele Longfellow unde era? Nu te-ai luptat pentru nimic în viața dumitale. Scrii articole și poeme despre sclavie și nimicirea indienilor în speranța că se va schimba ceva. Te bați cu ce nu-ți ajunge în prag, *professore*. Își extinse invectivele și se întoarse spre fâstâcitul Holmes, ca și când ar fi fost o chestiune de politețe să-l includă și pe el în rechizitoriu. Ați moștenit totul în viață și nu știți ce înseamnă să plângi după pâine!

Mă rog, cu ce alte speranțe am venit în țara asta? De ce mă plâng? Cel mai mare bard al tuturor timpurilor n-a avut altă casă decât exilul. Într-o zi din viitor, înainte de a părăsi această lume, poate voi păși din nou pe țărmul patriei mele însoțit de prieteni adevărați.

În treizeci de secunde, Bachi goli alte două pahare pline cu whisky și se prăbuși în scaunul de la birou, tremurând din toate încheieturile.

— Intervenția unui străin, Charles de Valois, a cauzat exilul lui Dante. Este ultima noastră avuție, ultima fărâmă de cenușă din sufletul Italiei. N-o să aplaud atunci când voi și veneratul vostru domn Longfellow îl veți smulge pe Dante din locul lui de drept și veți face din el un american! Țineți minte, se va întoarce mereu la *noi*! Dante are un spirit prea puternic pentru a sucomba în fața cuiva!

Holmes încercă să obțină informații despre lecțiile date de Bachi, iar Lowell îl întrebă despre personajul cu joben și haină în carouri de care italianul se apropiase în curtea Harvard-ului. Dar, pentru moment, scoseseră tot ce se putea scoate de la Pietro Bachi. Când ieșiră din apartamentul de la subsol, observară că se făcuse teribil de frig. Se opriră sub scara șubredă pe care chiriașii o numeau „a lui Iacob" deoarece ducea spre apartamentele cât de cât mai bune de deasupra, din Humphrey's Place.

Un Bachi cu fața roșie ca focul scoase capul prin ferestruică, părând că răsare din pământ. Se chinui să-și întindă gâtul și zbieră cu glas de bețivan:

— Vreți să vorbiți cu Dante, domnilor profesori? Atunci fiți cu ochii în patru la lecțiile despre el!

Lowell îl întrebă ce înseamnă asta, dar fereastra se închise cu zgomot, manevrată de două mâini tremurânde.

X

DOMNUL HENRY OSCAR HOUGHTON, un bărbat înalt și pios, cu o barbă pe jumătate, în stil Quaker, își revizuia calculele în aglomerația ordonată a biroului său contabil, sub lumina unei lămpi palide. Prin neobosită dăruire față de cele mai mici detalii, afacerea sa, Riverside Press, cu sediul pe malul dinspre Cambridge al râului Charles, devenise principala tipografie pentru multe companii de marcă, inclusiv Ticknor & Fields, cea mai de seamă dintre toate. Unul dintre mesagerii editurii bătu în ușa deschisă.

Houghton nu se mișcă până nu termină de trecut în cerneală și de uscat cu sugativa și ultimul număr în catastiful său de prețuri. Era un brav urmaș al înaintașilor săi puritani.

— Intră, băiete, spuse el într-un târziu, ridicându-și privirea.

Curierul îi depuse în mână o carte de vizită. Înainte chiar de a o citi, Oscar Houghton rămase impresionat de cartonul greu, rigid. Descifră sub lampă scrisul de mână și îngheță. Liniștea lui păzită până atunci cu grijă îi fusese definitiv tulburată.

Duba lui Savage, comandantul adjunct, se opri și din ea coborî Kurtz. Rey îl aștepta pe treptele Secției Centrale.

— Ei? făcu șeful.

— Am descoperit că numele mic al vagabondului era Grifone, după cum susține un cerșetor care pretinde că l-ar fi văzut câteodată la gară, îi explică Rey.

— Un pas înainte, conchise Kurtz. Știi, am reflectat la ce ziceai despre crime, că ar fi o formă de *pedeapsă*... Rey crezu că vor urma cuvinte batjocoritoare, dar Kurtz oftă. M-am gândit la judecătorul Healey.

Mulatrul dădu din cap.

— Cu toții săvârșim lucruri pe care ajungem să le regretăm, Rey. Chiar forțele noastre de poliție au alungat cu bastoanele mulțimea de pe treptele tribunalului în timpul procesului Sims. *Noi* l-am vânat pe Tom Sims ca pe un câine și după proces l-am târât în port, să fie trimis înapoi, la stăpânul lui. Mă urmărești? Categoric, unul dintre cele mai sumbre momente din istoria noastră, totul ca urmare a hotărârii judecătorului Healey, sau mai bine zis a lipsei lui de hotărâre, de a declara invalidă legea Congresului.

— Da, domnule comandant.

Șeful poliției părea întristat de propriile sale gânduri.

— Ia-i pe cei mai respectabili oameni din societatea bostoniană, băiete, și vei vedea că sunt șanse mari ca ei să nu fi fost nicicând sfinți. Nu în vremurile acestea. Au ezitat, și-au exercitat influența în direcție greșită în timpul războiului, au lăsat prudența să le amuțească orice rămășiță de curaj și altele și mai și.

Kurtz deschise ușa biroului, gata să continue, însă lângă masa lui de lucru stăteau trei inși cu pelerine negre.

— Ce se întâmplă aici? întrebă comandantul, căutându-și din ochi secretarul.

Bărbații se dădură la o parte, lăsând loc liber lui Frederick Walker Lincoln.

Kurtz își scoase chipiul și se înclină ușor.

— Excelență...

Așezat pe scaunul din spatele biroului de mahon al lui John Kurtz, primarul Lincoln trase leneș un ultim fum din trabuc.

— Sper să nu te superi că ne-am instalat aici ca să te așteptăm, șefule. Cuvintele lui s-au pierdut într-un

acces de tuse. Lângă primar stătea consilierul municipal Jonas Fitch. Pe fața lui înțepenise un zâmbet prefăcut. Consilierul le făcu semn bărbaților în pelerine, membri ai biroului de detectivi, să iasă. Rămase numai unul.

— Rey, stai în anticameră, te rog, zise Kurtz.

Se așeză cu grijă pe partea cealaltă a biroului și așteptă ca ușa să se închidă.

— Ce înseamnă treaba asta? De ce i-ai adunat pe ticăloșii ăia aici?

Detectivul Henshaw, singurul „ticălos" încă de față, nu păru ofensat.

— Sunt sigur, declară primarul Lincoln, că în ultima vreme ai lăsat și alte probleme polițienești de izbeliște, domnule comandant. Am decis ca rezolvarea celor două crime să treacă în sarcina biroului de detectivi.

— N-o să permit una ca asta! exclamă Kurtz.

— Fii bucuros că detectivii își vor face treaba. Au tot ce le trebuie pentru a rezolva astfel de probleme cu rapiditate și energie, zise Lincoln.

— Mai ales când se oferă asemenea recompense, adăugă Fitch, consilierul.

Lincoln se încruntă la el.

— Recompense? Kurtz se încruntă. Potrivit propriei tale legi, detectivii nu pot primi recompense. Despre ce e vorba, domnule primar?

Lincoln stinse trabucul, prefăcându-se că rumegă comentariul lui Kurtz.

— Chiar în clipa asta, Consiliul Municipal din Boston aprobă o rezoluție propusă de consilierul Fitch care elimină interdicția de a primi recompense la care sunt supuși membrii biroului de detectivi. Vor fi chiar mărite.

— Cât de mult? întrebă Kurtz.

— Domnule comandant... începu primarul.

— Cât?

Lui Kurtz i se păru că-l vede pe consilierul Fitch zâmbind înainte de a-i răspunde:

— *Treizeci și cinci* de mii pentru arestarea criminalului.

— Dumnezeule mare! explodă Kurtz. Oamenii vor comite ei înșiși crime ca să pună mâna pe banii ăștia! Mai ales cei de la mizerabilul vostru birou de detectivi!

— Facem ce trebuie să facem, domnule comandant Kurtz, atunci când nimeni nu mișcă un pai, remarcă detectivul Henshaw.

Primarul Lincoln expiră și întreaga față parcă i se dezumflă. Deși nu prea semăna cu al doilea verișor al său, fostul președinte Lincoln, avea același aer cadaveric, de fragilitate paradoxal neobosită.

— Vreau să mă retrag după încă un mandat, John, spuse el, blând. Și vreau ca orașul să mă privească cu ochi buni și după ce nu voi mai fi în fruntea lui. Trebuie să punem mâna pe ucigaș sau o să izbucnească haosul, nu-ți dai seama? Mai întâi războiul și acum asasinatele: ziarele trăiesc de patru ani de pe urma gustului de sânge și zău dacă nu sunt mai însetate ca altădată. La colegiu am fost în același an cu Healey, șefule. Cred că lumea așteaptă să ies pe stradă și să-l găsesc chiar eu pe criminal sau, dacă nu, să mă spânzur în Boston Common! Te implor, lasă-i pe detectivi să rezolve afacerea și ține-l pe negru departe de ea. Nu ne putem permite să ne facem de râs și mai tare.

— Scuzele mele, domnule primar, se îndreptă în scaun Kurtz, dar ce legătură are polițistul Rey cu toată tevatura asta?

— Revolta din timpul confruntării suspecților pentru judele Healey, îl lămuri încântat consilierul Fitch. Cerșetorul acela care s-a aruncat pe fereastra secției. Nu vă sună cunoscut, șefule?

— Rey n-a avut nimic de-a face cu asta, se încruntă Kurtz.

Lincoln dădu din cap, înțelegător.

— Consilierii mei au demarat o investigație asupra rolului său. Am primit plângeri de la mai mulți polițiști potrivit cărora evenimentele au fost declanșate de prezența conductorului dumitale. Ni s-a spus că mulatrul îl avea în custodie pe cerșetor când s-a întâmplat

nenorocirea. Iar unii cred... În fine, fac speculații că el l-ar fi forțat să se arunce pe geam. Probabil accidental...

— Ce minciuni sfruntate! Kurtz se înroși. Se străduia să aplaneze lucrurile, ca noi toți, de altfel! Sinucigașul era nebun! Detectivii încearcă să oprească ancheta poliției ca să pună mâna pe recompense! Henshaw, tu ce știi despre asta?

— Știu că negrul nu poate salva Bostonul de primejdie, șefule!

— Dacă guvernatorul aude că premiile lui clatină din temelii tot departamentul de poliție, poate că o să facă ce trebuie și o să reconsidere înțelepciunea măsurii, cugetă consilierul cu glas tare.

— Rey este unul dintre cei mai buni polițiști pe care i-am avut vreodată.

— Ceea ce ridică altă problemă. Ni s-a dat de înțeles că ai umblat prin tot orașul cu el, șefule. Încruntarea primarului se accentuă. Și la locul morții lui Talbot. Și că l-ai luat cu tine nu doar în calitate de conductor, ci de partener egal în activitățile dumitale.

— Mare minune că nu se strânge o mulțime care să-l întâmpine pe colorat cu pietre din caldarâm de fiecare dată când iese pe stradă! râse consilierul Fitch.

— Am pus în aplicare toate restricțiile sugerate de Consiliul Municipal cu privire la Nick Rey și... Nu pricep ce legătură are poziția lui cu problema noastră!

— E vorba de crime care terorizează orașul, zise primarul Lincoln, îndreptând un deget acuzator spre Kurtz. Iar departamentul de poliție se duce de râpă... Iată legătura. N-o să-i permit lui Nicholas Rey să se mai implice în afacerea aceasta, oricum ar face-o. O singură greșeală și va fi dat afară. John, azi au venit la mine câțiva senatori ai statului. Dacă nu suntem în stare să ducem la bun sfârșit treaba asta, vor numi un alt comitet, care va propune desființarea departamentelor de poliție orășenești și înlocuirea lor cu o forță de poliție metropolitană sub conducerea statului. Sunt porniți. Nu vreau să se întâmple așa ceva sub conducerea mea, înțelege-mă! Nu vreau să văd cum îmi dezmembrează poliția!

Consilierul Jonas Fitch observă că șeful poliției era prea uluit ca să mai zică ceva. Se aplecă înainte și îl privi în ochi.

— Domnule comandant, dacă ai fi pus în aplicare legile noastre cu privire la prohibiție și viciu, poate că toți hoții și ticăloșii ar fi fugit la New York!

Dimineața devreme, în birourile de la Ticknor & Fields mișunau truditorii anonimi – unii băieți tineri, alții cu păr cărunt – și funcționarii mărunți. Doctorul Holmes a fost primul membru al Clubului Dante care și-a făcut apariția. Plimbându-se pe hol, pentru a-și face așteptarea mai ușoară, se decise să se așeze pe un fotoliu în biroul lui J.T. Fields.

— O, scuze, dragă domnule, zise el, observând că înăuntru era cineva și vru să închidă ușa.

Un ins cu figură colțuroasă, adumbrită, stătea întors spre fereastră. Lui Holmes îi trebuiră câteva momente pentru a-l recunoaște.

— Vai, dragă Emerson! zâmbi el larg.

Ralph Waldo Emerson, înalt, cu profil acvilin, îmbrăcat într-o manta albastru cu negru, se trezi din reverie și-l salută pe doctor. Era ceva rar să-l găsești pe Emerson, poet și conferențiar, departe de Concord, o mică așezare care rivalizase temporar cu Bostonul în ceea ce privește colecția de talente literare – mai ales după ce Harvard îi interzisese să mai vorbească în campus, deoarece, într-o cuvântare de la Școala de Religie, declarase că Biserica Unitariană murise. Emerson era singurul scriitor din America al cărui renume se apropia de cel al lui Longfellow și chiar Holmes, care se afla mereu în centrul tuturor evenimentelor literare, se simțea măgulit de compania autorului.

— Tocmai m-am întors de la întrunirea anuală a Lyceum-ului[1], mulțumită acestui Mecena al poeților moderni. Emerson ridică mâna peste biroul lui Fields de

---

1 Emerson a fost fondatorul mișcării de educație pentru adulți „Lyceum".

parcă ar fi vrut să-l binecuvânteze, obicei rămas de pe vremea când era reverend. Protectorul și păzitorul nostru, al tuturor... Am niște hârtii să-i las.

— Era și timpul să mai treci prin Boston. Ți-am simțit lipsa la Clubul de Sâmbăta. Cât pe ce să ținem o întrunire și să ne exprimăm indignarea că nu mai vii! zise Holmes.

— Din fericire, n-am fost și nu voi fi niciodată atât de simpatizat, zâmbi Emerson. Știi, nu ne facem niciodată timp să scriem zeilor și prietenilor, ci doar avocaților care vor să strângă datoriile și omului care ne repară acoperișul casei. După care îl întrebă pe Holmes ce mai face, iar acesta îi furniză prompt mai multe povești lungi.

— Și mă tot gândesc să mai scriu un roman. Își afirmase intenția cu jumătate de glas, deoarece se simțea intimidat de forța și rapiditatea opiniilor lui Emerson, care adesea îi făceau pe alții să simtă că greșesc.

— O, ce bine ar fi, dragă Holmes, îi spuse acesta cu sinceritate. Vocea ta nu poate decât să placă. Povestește-mi acum despre splendidul căpitan. Tot avocat vrea să se facă?

Gândindu-se la Junior, Holmes râse nervos, ca și când subiectul ar fi fost inerent comic. Nu era deloc adevărat, căci lui Junior îi lipsea complet simțul umorului.

— Am încercat și eu să practic dreptul cândva, dar mi s-a părut că mănânc talaș, nici măcar cu unt. Junior scria versuri bune, nu ca ale mele, dar bune. Acum, când e din nou acasă, pare un Othello alb refugiat în bibliotecă sau în balansoar și impresionând Desdemonele cu povești despre rănile sale. Uneori cred că mă disprețuiește. Tu simți asta din partea băiatului tău, Emerson?

— Nu există liniște pentru fiii oamenilor, Holmes, zise Emerson după o pauză de câteva secunde.

A urmări mimica lui Emerson când vorbea era totuna cu a privi un bărbat în toată firea care traversează un pârâu pe pietre alunecoase, iar această imagine îl distrase pe Holmes de la temerile sale. Dorea să continue conversația, dar știa că întâlnirile cu Emerson se terminau adesea brusc.

— Dragă Waldo, pot să-ți pun o întrebare? Holmes chiar dorea un sfat, dar Emerson nu avea obiceiul să dea vreunul. Ce zici de noi, adică de Fields, de Lowell și de mine, care îl ajutăm pe Longfellow să-l traducă pe Dante?

— Dacă Socrate ar fi aici, ridică Emerson o sprânceană ca neaua, am putea vorbi cu el pe stradă. Dar cu dragul de Longfellow nu putem să discutăm așa. Stă într-un palat, cu servitori și un șir de sticle cu vinuri fine, și pahare de cristal, și haine elegante. Emerson își plecă fruntea, meditând. Uneori mă gândesc la zilele când citeam din Dante sub îndrumarea profesorului Ticknor, ca și tine. Nu-mi pot însă reprima impresia că Dante este o curiozitate, un mastodont, o relicvă bună de pus într-un muzeu, nu în casa cuiva.

— Dar odată mi-ai spus că introducerea lui Dante în America va fi una dintre cele mai importante realizări ale secolului! insistă Holmes.

— Da. Emerson căzu pe gânduri. Când era posibil, îi plăcea să studieze toate aspectele unei probleme. Și ce am afirmat e adevărat. Totuși, Wendell, prefer să mă aflu în tovărășia unei singure persoane credincioase decât într-un cerc de vorbitori pricepuți care, mai mult decât orice, caută să-și stârnească reciproc admirația.

— Dar ce ar fi literatura fără asociații? zâmbi Holmes. Trebuia să apere integritatea Clubului Dante. Cine știe cât datorăm asocierilor de adulatori reciproci compuse, de pildă, din Shakespeare și Ben Johnson, Beaumont și Fletcher? Sau celei a unor Johnson, Goldsmith, Burke, Reynolds, Beauclerc și Boswell, care se gratulau mai mult decât toți și se adunau într-un salon, lângă șemineu?

Emerson se apucă să aranjeze hârtiile pe care i le adusese lui Fields pentru a-i arăta că scopul vizitei sale fusese atins.

— Ține minte că numai atunci când geniul trecut se transmite unei minți prezente ne vom întâlni cu primul adevărat poet american. Și undeva, născut mai degrabă pe străzi decât într-un ateneu, vom găsi primul adevărat cititor. Se crede că spiritul americanului este timid,

imitativ, potolit – iar al învățatului indolent, la locul lui, îngăduitor. Mintea țării acesteia, învățată să țintească prea jos, se autoconsumă. Fără acțiune, savantul nu este om. Ideile trebuie să circule prin oasele și mușchii oamenilor buni, altminteri nu valorează nici cât niște vise. Când citesc din Longfellow, mă simt completamente relaxat... în siguranță. Asta însă nu ne asigură un viitor.

După plecarea lui Emerson, lui Holmes i se păru că i se încredințase ghicitoarea sfinxului și că numai el putea găsi răspunsul. Un sentiment de posesiune în legătură cu discuția purtată îi dicta să nu împărtășească nimic celorlalți când vor sosi.

— Să fie posibil așa ceva? își întrebă Fields prietenii cu care începuse o discuție despre Bachi. Să fi fost cerșetorul acela de Lonza atât de rătăcit încât să aibă convingerea că poemul se întrepătrunde cu viața?

— N-ar fi nici prima, nici ultima dată când literatura pune stăpânire pe o minte slăbită. Gândește-te la John Wilkes Booth, zise Holmes. Când l-a împușcat pe Lincoln, a strigat în latină: „mereu asta pentru tirani". Sunt, se zice, cuvintele rostite de Brutus când a înfipt pumnalul în Iulius Cezar. În mintea lui Booth, Lincoln era un împărat roman. Aduceți-vă aminte că lui Booth îi plăcea Shakespeare. Lucifer al nostru este un maestru în Dante. Lectura, înțelegerea, analiza, tot ce noi înșine facem zi de zi, au reușit ceea ce sperăm în taină fiecare dintre noi: au pătruns până în cea mai intimă fibră a acelui om.

Longfellow ridică din sprâncene:

— Numai că Booth și Lonza se pare că au acționat fără să vrea.

— Bachi ascunde fără îndoială ceva despre Lonza! se pronunță dezamăgit Lowell. Ai văzut, Holmes, cât de răuvoitor a fost. Ce zici?

— Mda. Ca și când ai mângâia un arici, îl aprobă acesta. După ce un om începe să atace Bostonul, când ajunge să aibă păreri proaste despre parcul Frog Pond sau despre Casa Legislativului, cu siguranță că nu mai e mare lucru de capul lui. Săracul Edgar Poe a murit în spital la scurt timp după ce se apucase să vorbească de

rău orașul. Așa că, dacă dați de vreunul care a ajuns în halul acesta, să nu-i mai împrumutați bani, pentru că e cu un picior în groapă.

— Omul cu clopoțeii, murmură Lowell referindu-se la Poe.

— Întotdeauna a existat ceva sumbru în Bachi, zise Longfellow. Sărmanul! Pierderea slujbei l-a amărât și mai tare și, cu siguranță, nu vede cu ochi buni rolul nostru în nenorocirea lui.

Lowell se feri de privirea lui Longfellow. Se hotărâse să nu-i povestească în amănunt despre tirada împotriva lui debitată de Bachi.

— Cred că gratitudinea e un lucru mai rar pe lumea asta decât versurile bune, Longfellow. Bachi are tot atâta suflet cât o rădăcină de hrean. Poate că Lonza a fost atât de înspăimântat la secția de poliție pentru că *știa* cine l-a ucis pe Healey. Știa că Bachi e vinovat... Sau poate că l-a ajutat pe Bachi să-l omoare pe judecător.

— Când am adus vorba despre traducerea lui Longfellow parcă i-aș fi dat foc cu un chibrit, zise Holmes, dar era totuși sceptic. Ucigașul trebuie să fie un bărbat puternic pentru că l-a cărat pe Healey din dormitor în curte, iar Bachi abia poate merge drept până la regimentul lui de sticle. În plus, n-am găsit nici o legătură între Bachi și victime.

— Dar nici nu e nevoie! strigă Lowell. Adu-ți aminte că Dante a aruncat în Iad o grămadă de oameni pe care nu i-a întâlnit niciodată. Domnul Bachi are două calități mai puternice decât legătura lui personală cu Healey sau Talbot. În primul rând, cunoașterea remarcabilă a lui Dante. Este singurul în afara Clubului Dante, dacă nu-l punem la socoteală pe Ticknor, cu un nivel de înțelegere ce rivalizează cu al nostru.

— De acord, făcu Holmes.

— În al doilea rând, continuă Lowell, este sărac-lipit. Orașul acesta i-a trântit ușa în nas și singura lui mângâiere e băutura. Posturile efemere de meditator îl țin pe linia de plutire. Ne dușmănește pentru că își închipuie că Longfellow și cu mine am stat cu mâinile în sân când a fost concediat. Mai bine îl vede pe Dante căzut în uitare decât salvat de americanii trădători.

— Dar de ce, dragă Lowell, i-a ales Bachi pe Healey și pe Talbot? întrebă Fields. Ar fi putut să pună ochii pe orice păcătos care se potrivea cu pedepsele alese și Dante ar fi fost oricum incriminat ca sursă de inspirație. În felul acesta i-ar fi compromis numele în America înainte ca poezia lui să se încetățenească aici.

— Să fie Bachi Lucifer al nostru? se îndoi Fields.

— Trebuie să fie! strigă Lowell, apucându-se de gleznă și strâmbându-se de durere.

— Jamey? Longfellow se uită la piciorul lui.

— Nu-ți face probleme, mulțumesc. Cred că m-am lovit de ceva alaltăieri, la Wide Oaks, dacă îmi aduc bine aminte.

Dr. Holmes se aplecă și-i făcu semn să-și ridice manșeta pantalonului.

— S-a mărit? Julitura roșie era cât o monedă de un dolar, dar la început fusese doar cât un penny.

— De unde să știu? se minună Lowell, care nu-și lua niciodată sănătatea în serios.

— Poate că ar trebui să-ți acorzi tot atâta atenție cât lui Bachi, îl certă Holmes. Nu pare să se cicatrizeze, dimpotrivă. Zici că te-ai lovit, pur și simplu? Nu pare nici să fie o infecție. Te-a deranjat vreun pic, Lowell?

— Din când în când, zise el. Acum avea impresia că glezna îl doare mai rău ca niciodată. Se gândi apoi la altceva. E posibil ca în casa familiei Healey una dintre mușchiulețele acelea de carne să se fi strecurat pe sub pantalonul meu. Să fie asta?

— Nu prea văd cum. N-am auzit ca mușchiulețele de carne să înțepe. O fi fost altă insectă, se pronunță Holmes.

— Nu, mi-aș fi dat seama, doar am aplatizat-o, rânji Lowell. Era una dintre acelea pe care ți le-am adus, Holmes.

— Longfellow, se gândi puțin acesta, s-a întors profesorul Agassiz din Brazilia?

— Acum o săptămână, cred.

— Îți sugerez să-i trimitem lui Agassiz, la muzeu, mostrele pe care le-ai adunat, îi spuse Holmes. Creaturile naturii nu mai au nici un secret pentru el.

Lowell se săturase și parasăturase să converseze despre propria lui sănătate.

— Dacă vrei... Bun, eu zic să-l urmărim câteva zile pe Bachi, presupunând că n-a crăpat deja de atâta băutură. Să vedem dacă ne duce undeva. Doi dintre noi să aștepte în fața apartamentului său, într-o trăsură, iar ceilalți aici. Dacă nu aveți obiecții, voi conduce echipa care-l supraveghează pe Bachi. Cine vine cu mine?

Nu se oferi nimeni. Fields, calm, își scoase ceasul.

— Ei, haide! zise Lowell. Îl bătu pe editor pe umăr. Fields, tu?

— Îmi pare rău, Lowell, dar i-am promis lui Oscar Houghton că Longfellow și cu mine luăm masa cu el în după-amiaza asta. Aseară a primit o notă de la Augustus Manning în care este avertizat să stopeze tipărirea traducerii lui Longfellow, altfel riscă să piardă toate lucrările de la Harvard. Trebuie să facem ceva, repede, sau Houghton o să se lase manevrat.

— Iar eu trebuie să țin o conferință la Odeon despre ultimele realizări în homeopatie și alopatie, chestiune care nu poate fi anulată fără pierderi financiare grave pentru organizatori, declară prevăzător doctorul Holmes. Sunteți bine-veniți, desigur!

— Totuși, poate că am prins un fir aici! argumentă Lowell.

— Dacă îi permitem doctorului Manning să-l îngroape pe Dante în timp ce noi ne ocupăm de anchetă, atunci toată munca, toate speranțele noastre au fost în van. Ne va lua doar un ceas să-l potolim pe Houghton și pe urmă vom face cum spui.

În după-amiaza aceea, Longfellow se opri în dreptul fațadei de piatră în stil grecesc a Casei Revere, învăluit de mirosul puternic al fripturilor și de sunetele domoale ale mesei de prânz. Să ia masa cu Oscar Houghton însemna să petreacă cel puțin un ceas fără să vorbească despre crime și insecte. În propria-i trăsură, Fields se aplecă spre vizitiu și-i ordonă să se întoarcă pe strada

Charles – Annie Fields trebuia să ajungă la Cambridge, la Clubul Doamnelor. Din cercul lui Longfellow, Fields era singurul care avea caleașca lui, nu numai pentru că editorul era un om foarte bogat, ci și fiindcă prețuia luxul mai mult decât bătăile de cap pe care i le provocau caii bolnavi și vizitiii cu toane.

Longfellow observă o doamnă visătoare, cu voal negru, care traversa Piața Bowdoin. Avea o carte în mâini și mergea încet, cu atenție, ținând privirea în pământ. Se gândi la zilele când o întâlnea pe Fanny Appleton pe strada Beacon, își aminti cum dădea ea din cap politicos, dar nu se oprea niciodată să-i vorbească. O cunoscuse în Europa, când se cufundase în studiul limbilor străine pentru a-și pregăti cariera profesorală, iar ea se arătase destul de amabilă cu prietenul profesor al fratelui ei. Când se întorseseră la Boston totul se schimbase, ca și când Virgiliu i-ar fi suflat la ureche sfatul pe care i-l dăduse pelerinului în cercul indiferenților, adică să nu vorbim, ci să privim și să mergem mai departe. Pentru că nu i se oferise prilejul de a conversa cu frumoasa tânără, Longfellow se trezise migălind pentru cartea lui, *Hyperion*, personajul unei fecioare – modelat, firește, după Fanny.

Au trecut însă luni întregi fără ca tânăra să răspundă invitației celui pe care ea îl numea profesorul sau proful – deși, dacă îi citise opera, în mod sigur se recunoscuse în ea. Când s-au întâlnit în fine din nou, Fanny i-a spus răspicat că nu se bucură să fie întemnițată într-o carte, unde toată lumea se poate holba la ea. Lui Longfellow nici nu i-a trecut prin minte să se scuze, dar în lunile următoare și-a expus sentimentele așa cum nu mai făcuse până atunci, nici măcar cu Mary Potter, tânăra lui mireasă, care murise în urma unui avort la numai câțiva ani după ce se căsătoriseră. Domnișoara Appleton și profesorul Longfellow au început să se întâlnească în mod regulat. În mai 1843, Longfellow a cerut-o de soție. În aceeași zi a primit acordul ei. *O zi binecuvântată-n veci, început al unei* vita nuova, *o viață nouă de fericire!* A repetat cuvintele de nenumărate ori, până s-au ma-

terializat și au căpătat greutate, iar el le-a putut îmbrățișa și ocroti ca pe copiii lui.

— Unde o fi Houghton? se întrebă Fields în timp ce trăsura lui pleca. Sper că n-a uitat de prânzul nostru.

— Poate că a fost reținut la Riverside. Omagiile mele, își ridică Longfellow pălăria în fața unei doamne corpolente ce trecea pe lângă ei și care-i zâmbi timid. De câte ori se adresa unei femei, indiferent cât de fugar, părea că-i oferă un buchet de flori.

— Cine-a fost? Fields ridică din sprâncene.

— Este doamna care ne-a servit la cină acum două ierni, la familia Copeland.

— A, da. Oricum, dacă e reținut la Riverside ar face bine să lucreze la plăcile tale cu *Infernul* pe care trebuie să le trimitem la Florența.

— Fields! Longfellow își țuguie buzele.

— Îmi pare rău, dragul meu. De-acum încolo promit că o să-mi scot pălăria când o s-o văd.

— Nu, dădu Longfellow din cap. Uită-te acolo. Fields îi urmări privirea până descoperi un ins curios de cocârjat, cu o geantă de piele tocită, care trecea puțin cam prea repede pe trotuarul de vizavi.

— E Bachi.

— A fost cândva instructor la Harvard? replică Fields. E roșu la față ca un amurg de toamnă. Îl urmăriră cu privirea pe italian, care trecu de la mers rapid la trap și intră brusc într-un magazin de pe colț, cu acoperiș de șindrilă și o firmă prăpădită pe care scria *Wade și Fiul & Co.*

— Cunoști prăvălia? întrebă Longfellow.

Fields n-o știa.

— Se grăbea, nu glumă!

— Domnul Houghton n-o să se supere dacă întârziem câteva minute. Longfellow îl luă de braț pe Fields. Hai, s-ar putea să aflăm mai mult de la el dacă-l luăm pe nepregătite.

Pornind spre colțul străzii ca să traverseze, îl văzură amândoi pe George Washington Greene care ieșea binișor din Farmacia Metcalf, cu brațele plin de produse;

bărbatul, suferind de multe rele, se trata din belșug cu noile medicamente apărute, ca și când ar fi fost înghețată. Prietenii lui Longfellow se plângeau adesea că poțiunile lui Metcalf împotriva nevralgiilor, dizenteriei și așa mai departe – care aveau pe etichete o figură înțeleaptă, cu nas exagerat de mare – contribuiau din plin la a-l face pe Greene să semene adesea cu Rip Van Winkle[1] în timpul ședințelor de traducere.

— Dumnezeule mare, e Greene! îi spuse Longfellow editorului. E esențial să-l împiedicăm să-i vorbească lui Bachi.

— De ce? întrebă Fields.

Apropierea lui Greene întrerupse însă conversația.

— Dragii mei Fields și Longfellow! Ce vânt vă aduce pe-aici, domnilor?

— Prietene, zise Longfellow, uitându-se îngrijorat spre ușa cu copertină a prăvăliei Wade și Fiul pentru a vedea dacă apăruse Bachi. Am venit să luăm masa la Casa Revere. Dar nu trebuia să fii la East Greenwich în perioada asta a săptămânii?

Greene dădu din cap afirmativ și suspină în același timp.

— Shelly nu vrea să mă scape din ochi până nu mă fac mai bine. Dar n-o să stau toată ziua în pat, deși doctorul ei insistă! Durerea n-a omorât niciodată pe nimeni, cu toate că este un tovarăș tare neplăcut. Începu să detalieze ultimele lui simptome. Longfellow și Fields își ațintiră ochii vizavi, lăsându-l să turuie. Ei, dar n-ar trebui să vă plictisesc cu necazurile mele. Totuși nimic nu egalează neplăcerea de a nu participa la o altă sesiune Dante... N-am mai primit o invitație de săptămâni! Începusem să mă îngrijorez că ați abandonat proiectul! Spune-mi, te rog, Longfellow, că nu-i așa.

— N-am luat decât o mică pauză, îl liniști Longfellow, sucindu-și gâtul pentu a privi peste stradă, unde Bachi

---

1 Personaj dintr-o povestire de Washington Irving, un neisprăvit care doarme timp de 20 de ani și, când se trezește, constată uimit cât de mult s-a schimbat lumea.

putea fi zărit prin fereastra prăvăliei, gesticulând cu vivacitate.

— Vom relua întrunirile cât de curând, fără îndoială, adăugă Fields. La colțul străzii oprise o trăsură ce le acoperea vederea asupra magazinului și asupra lui Bachi. Îmi pare rău, domnule Greene, dar trebuie să ne luăm rămas-bun acum, zise el, luându-l pe Longfellow de cot și conducându-l înainte.

— Dar ați greșit, domnilor! Ați trecut de Casa Revere și mergeți în direcția opusă! râse Greene.

— Păi, da... Fields se opri în căutarea unei scuze plauzibile, așteptând să treacă două trăsuri, care traversau intersecția aglomerată.

— Greene, avem întâi o scurtă treabă. Vrei, te rog, să pornești dumneata întâi spre restaurant? Iei masa cu noi și cu domnul Houghton?

— Mă tem că fiica mea se va oțărî ca un terier dacă nu mă întorc, se scuză Greene îngrijorat. A, dar uite cine vine! Se opri și făcu un pas înapoi, apoi înaintă greoi pe trotuarul îngust. Domnul Houghton!

— Scuzele mele profunde, domnilor. Un ins puțin arătos, îmbrăcat în negru ca un cioclu, își făcu apariția lângă ei, lăsând în jos un braț incredibil de lung pentru a strânge o mână la întâmplare. Se nimeri ca aceasta să fie a lui George Washington Greene. Voiam să intru în Casa Revere când v-am văzut cu coada ochiului. Sper că nu așteptați de mult. Dragă domnule Greene, veniți și dumneavoastră? Cum o mai duceți, bunul meu domn?

— Cam subnutrit, răspunse Greene plin de patos, într-o viață în care Cercul nostru Dante de miercuri seara constituia cea dintâi și cea de pe urmă hrană.

Longfellow și Fields supravegheau acum cu schimbul prăvălia, fiecare câte cincisprezece secunde. Intrarea la Wade și Fiul era încă ascunsă privirii de trăsura cu pricina, al cărei vizitiu aștepta răbdător, ca și când misiunea lui specială ar fi fost să le acopere perspectiva domnilor Longfellow și Fields.

— Ați spus „constituia"? se minună Houghton. Domnule Fields, are asta vreo legătură cu doctorul Manning? Cum rămâne cu sărbătoarea de la Florența în cinstea

tipăririi primului volum? Trebuie să știu dacă s-a schimbat data apariției. Nu se poate să mă țineți în beznă!

— Sigur că nu, Houghton, încercă Fields să-l calmeze. Am mai încetinit ritmul, atât.

— Și ce se presupune că ar trebui să facă între timp un om dedat la plăcerea săptămânală a paradisului, vin eu și întreb? se lamentă teatral Greene.

— Habar n-am, replică Houghton. Îmi fac probleme totuși, dat fiind prețul exagerat al tiparului... Să publici o carte ca asta... Trebuie să vă întreb, poate Dante al vostru să contracareze tot ce plănuiesc Manning și Harvard pentru a-l opri?

Greene își ridică mâinile tremurânde în aer.

— Dacă ar fi posibil să-l rezumi pe Dante într-un singur cuvânt, domnule Houghton, acel cuvânt ar fi „putere". Peisajul acelei lumi de dincolo, lumea lui, poate foarte bine să stea lângă cel al lumii reale. Chiar și sunetele pe care le descrie rămân în auz ca etaloane de duritate, tărie ori dulceață, revenindu-ți imediat în memorie atunci când asculți mugetul mării, urletul vântului sau ciripitul păsărilor.

Bachi ieși din magazin și-l văzură examinându-și conținutul traistei, cu un aer de mare entuziasm.

Greene se opri uimit:

— Fields? Ce s-a întâmplat? Parcă aștepți să se întâmple ceva pe partea cealaltă a străzii.

Cu o mișcare din încheietura mâinii, Longfellow îi făcu semn lui Fields să se ocupe de interlocutor. Cum partenerii într-o situație de criză reușesc adesea să-și comunice o strategie complexă cu un gest neînsemnat, Fields puse imediat la cale o diversiune, luându-l cu brațul pe după umeri pe vechiul lor prieten.

— Vezi dumneata, Greene, de la sfârșitul războiului încoace au avut loc mai multe evenimente importante în lumea cărții...

Longfellow îl trase deoparte pe Houghton și-i spuse pe șoptite:

— Mă tem că va trebui să amânăm prânzul pe altă dată. Peste zece minute pleacă un tramvai spre Back Bay

și te implor să-l conduci pe domnul Greene până acolo. Urcă-l în vehicul și nu pleca înainte de a-l vedea îndepărtându-se. Fii atent să nu coboare. Longfellow îi comunică toate acestea ridicând ușor din sprâncene, pentru a sublinia gravitatea și urgența situației.

Houghton aprobă ca un bun soldat, fără să ceară explicații. Nu-și amintea ca Longfellow să-i fi cerut vreodată un serviciu personal și, dacă se gândea mai bine, nici altcuiva. Proprietarul lui Riverside Press îl luă de braț pe domnul Greene.

— Maestre, să vă însoțesc până la tramvai? Cred că următorul trebuie să plece curând, și n-ar trebui să stăm prea mult în răcoarea aceasta de noiembrie.

Luându-și rămas-bun în grabă, Longfellow și Fields așteptară să treacă două omnibuze mari care sunau din clopotele de avertizare. Cei doi poeți începură să traverseze strada, dar observară amândoi în același timp că meditatorul de italiană dispăruse de la colțul străzii.

— Unde naiba?... întrebă nedumerit Fields.

Longfellow îi arătă trăsura care le blocase perspectiva în timp ce supravegheau prăvălia și Fields îl văzu pe Bachi cuibărit pe banca din spate. Caii plecară în trap ușor, nepăsători la graba pasagerului.

— Și nu se vede nici o trăsură prin apropiere! zise Longfellow.

— Poate că o să-l prindem totuși, îl liniști Fields. Pike de la grajduri e la numai câteva străzi de aici. Escrocul cere un sfert de dolar pe un loc în trăsura lui, ba chiar jumătate când e într-o dispoziție și mai tâlhărească. Nimeni nu-l suferă, cu excepția lui Holmes, iar el nu-l suportă decât pe doctor.

Fields și Longfellow porniră cu pas hotărât și îl găsiră pe Pike nu la grajduri, ci așteptând încăpățânat în fața casei de cărămidă cu numărul 21 de pe strada Charles. Cei doi apelară la serviciile sale, iar Fields îi arătă un pumn plin de bani.

— Nu pot să vă servesc, domnilor, nici pentru tot aurul din Uniune, declară morocănos Pike. M-a angajat domnul doctor Holmes.

— Ascultă atent, Pike, se strădui Fields să-și exagereze tonul poruncitor, suntem asociați ai doctorului Holmes. El însuși ți-ar spune să ne duci.

— Sunteți prieteni cu doctorul? întrebă Pike.

— Da, strigă Fields, ușurat.

— Atunci, ca prieteni, n-o să-i luați trăsura de sub nas. Doctoru' Holmes m-a angajat doar, repetă Pike pe un ton plat și se lăsă pe spate pentru a morfoli mai bine între dinți rămășițele unei scobitori de fildeș.

— Hei! Oliver Wendell Holmes le zâmbi larg din pragul casei, cu o geantă în mână, îmbrăcat într-un costum de lână de culoare închisă, cu eșarfă albă de mătase legată frumos ca o lavalieră și cu un superb trandafir alb la butonieră. Fields, Longfellow! Vasăzică, până la urmă ați venit să audiați prelegerea despre alopatie!

Caii lui Pike se avântară pe strada Charles, în miezul încurcat al orașului, atingând ușor felinarele și tăind calea tramvaielor cu cai, urmăriți de blestemele conductorilor furioși. Trăsura lui Pike era ușoară, cu un interior suficient de spațios pentru a lua patru pasageri fără ca aceștia să-și ciocnească genunchii între ei. Holmes îi dăduse ordin vizitiului să sosească la unu fără un sfert fix pentru a-l duce la Odeon, dar acum destinația se schimbase – din punctul de vedere al conductorului, fără voia doctorului – iar numărul de pasageri se triplase. Pike se gândea foarte serios să-i ducă pe toți la Odeon.

— Cum rămâne cu conferința mea? îl întrebă Holmes pe Fields, odată așezați în trăsură. Îți dai seama, s-au vândut toate locurile!

— Pike te poate repezi acolo imediat după ce dăm de Bachi și-i punem o întrebare sau două, zise Fields. O să fac tot ce pot ca să mă asigur că ziarele nu vor pomeni nimic despre întârzierea ta. Dacă nu trimiteam trăsura după Annie, n-am fi rămas atât de mult în urmă!

— Și ce vă închipuiți că o să realizăm dacă îl găsim? se interesă Holmes.

— E clar că Bachi e nerăbdător, îi explică Longfellow. Dacă îi vorbim nu la el acasă, ci departe de băutură, poate că n-o să se țină atât de tare. De n-ar fi dat Greene peste noi, cu siguranță că l-am fi prins pe *ser* Bachi fără să ne grăbim. Aproape îmi doresc să putem să-i spunem sărmanului Greene ce s-a întâmplat, dar adevărul ar fi un șoc prea puternic pentru o constituție atât de slabă. Toate belelele s-au abătut asupra lui și i se pare că lumea întreagă îi e potrivnică. Mai lipsește să-l lovească fulgerul.

— Iată-l, strigă Fields, arătându-le o trăsură la cincizeci de pași înaintea lor. Nu-i așa, Longfellow?

Poetul își întinse gâtul pe fereastră, unde vântul îi răvăși barba, și își manifestă aprobarea.

— Birjar, la dreapta, repede! porunci Fields.

Pike trase de hățuri. Gonea cu mult peste viteza legală – pe care Comitetul de Siguranță al Bostonului o stabilise nu cu mult în urmă ca fiind „un trap moderat".

— Mergem prea spre est, țipă Pike pentru a acoperi tropotul copitelor pe pietrele caldarâmului. Cam departe de Odeon, domnule doctor!

— De ce a trebuit să-l ascundem pe Bachi de Greene? îl chestionă Fields pe Longfellow. Nu cred că se cunosc.

— De mult, înainte să-l lovească cele mai grave boli, dădu Longfellow din cap, domnul Greene l-a întâlnit pe Bachi la Roma. Mi-a fost teamă că abordându-l pe Bachi în prezența lui Greene, acesta din urmă ar fi discutat prea mult despre proiectul nostru Dante – așa cum e limpede că o face cu oricine îl ascultă. Asta ar fi putut să-i taie lui Bachi cheful de vorbă, pentru că l-ar fi făcut să resimtă și mai tare situația nefericită în care se află.

Pike pierdu obiectivul din față în repetate rânduri, dar cu ajutorul unor manevre rapide, galopuri bine strunite și încetiniri răbdătoare recuperă dezavantajul. Celălalt vizitiu părea și el grăbit, dar habar nu avea că este urmărit. Ajungând pe străzile înguste din zona portului, prada le scăpă din nou. Când reapăru, Pike începu să blesteme, apoi își ceru scuze și se opri aproape imediat, trimițându-l pe Holmes de-a dura, până în poala lui Longfellow.

— Iată trăsura! strigă Pike în timp ce vizitiul celălalt mâna drept spre ei, îndepărtându-se de port. Locul clientului era însă gol.

— Trebuie că s-a dus în port! comentă Fields.

După ce își depuse pasagerii, Pike plecă în goană. Trioul porni printre oamenii ce chiuiau și făceau cu mâna, urmărind corăbiile ce se îndepărtau de mal și fluturând batiste în semn de rămas-bun.

— La ora asta majoritatea corăbiilor sunt la Rada Mare, spuse Longfellow. În tinerețe, cutreierase adesea cheiurile pentru a se uita la vapoarele enorme care veneau din Germania sau Spania și pentru a-i asculta pe pasagerii acestora, bărbați sau femei, vorbind în limbile lor. Nu exista nicăieri în altă parte o babilonie mai mare de limbi și de culori omenești decât pe cheiuri.

Lui Fields îi venea greu să țină pasul.

— Wendell?

— Aici, Fields, îi strigă doctorul din mijlocul unei mulțimi.

Holmes îl găsi pe Longfellow descriindu-l pe Bachi unui hamal negru ce descărca butoaie.

Fields se decise să-i chestioneze pe alții, dar curând se opri să se odihnească la marginea unui dig.

— Tu, ăla cu costumu' dat naibii! Un supraveghetor al cheiului, cu barbă unsuroasă, îl prinse strâns de braț pe Fields și-l împinse cât colo. Stai departe de ăia care urcă la bord dacă n-ai bilet.

— Stimate domn, zise Fields, am neapărată nevoie de ajutor. Un ins scund, cu o haină albastră, șifonată și ochi înroșiți... L-ați văzut cumva?

Supraveghetorul nu-i dădu atenție, fiind ocupat cu organizarea pe clase și compartimente a șirului de pasageri. Fields observă cum își scoase șapca (prea mică pentru capul gigantic) și își trecu repede o mână prin părul încâlcit.

Editorul închise ochii, fascinat, ascultând vocea stranie și ordinele răstite. Înaintea ochilor îi apăru o cameră întunecoasă, în care ardea o singură lumânare mică pe un șemineu. „Hawthorne", șopti el, înghițind în sec, aproape fără să vrea.

Supraveghetorul se opri și se întoarse către Fields.

— Ce?

— Hawthorne, zâmbi Fields, știind că are dreptate. Sunteți un mare admirator al romanelor domnului Hawthorne.

— Mmm... Supraveghetorul se rugă sau poate blestemă în barbă. Cum ai ghicit ? Spune-mi imediat!

Pasagerii pe care acesta îi despărțea pe căprării se opriră să asculte și ei.

— Nu contează. Fields simți un val de bucurie pentru că-și păstrase talentul de a-i „citi" pe oameni, care îi adusese mari foloase cu ani în urmă, în timpul uceniciei sale de ajutor de librar. Scrie-ți adresa pe bucata asta de hârtie și o să-ți trimit colecția *Albastru și auriu* cu toate marile opere ale lui Hawthorne autorizate de văduva lui. Fields îi întinse o hârtiuță, apoi o trase iute înapoi. Dacă mă ajuți acum, domnule.

Omul, cuprins brusc de o teamă superstițioasă față de puterile lui Fields, îi făcu în cele din urmă pe plac.

Fields se ridică pe vârfuri și îi depistă pe Longfellow și Holmes venind în direcția lui. Le strigă prompt:

— Căutați la dana aceea!

Holmes și Longfellow îl opriră pe comandantul portului și-l descriseră pe Bachi.

— Și dumneavoastră cine sunteți?

— Prieteni buni cu el, zise Holmes. Vă rugăm să ne spuneți unde s-a dus. Între timp se apropiase și Fields.

— Păi, l-am văzut intrând în port, răspunse omul vorbind extrem de lent. Cred că s-a suit acolo, foarte nerăbdător, continuă el, arătând spre o mică barcă pe mare, în care n-ar fi încăput mai mult de cinci pasageri.

— Bine. Coaja asta de nucă nu poate să ajungă prea departe. Unde merge? întrebă Fields.

— Aia? E un simplu mijloc de transbordare, domnule. *Anonimo* e prea mare pentru a intra în dană, așa că așteaptă în afara radei. Vedeți?

Conturul vaporului abia se zărea prin ceață, o siluetă imensă care apărea și dispărea. Era un vas cu aburi mai mare decât văzuseră vreodată.

— Iar prietenul dumneavoastră părea tare dornic să se suie la bord. Bărcuța în care se află acum duce ultimul transport de pasageri, pe cei care au sosit cu întârziere. Apoi măgăoaia pleacă.

— Unde? se interesă Fields, cu un gol în inimă.

— Peste Atlantic, domnule. Comandantul portului se uită pe un grafic. Se oprește la Marsilia și pe urmă... pe urmă, hop, în Italia!

Holmes ajunse la Odeon la timp pentru a susține cu brio conferința. Importanța lui în ochii publicului crescuse tocmai datorită întârzierii. Longfellow și Fields îl urmăreau atenți din rândul al doilea, unde se aflau și Neddie, fiul mai mic al lui Holmes, cele două Amelii și fratele lui, John. În cea de-a doua din seria de trei prelegeri aranjate de Fields, susținute cu casa închisă, Holmes examină metode medicale în contextul războiului.

— Vindecarea este un proces viu, explică el ascultătorilor, foarte mult influențat de starea mentală. Le arătă cum, adesea, o rană căpătată în luptă se vindecă repede la soldații învingători, dar se dovedește fatală pentru cei învinși.

— Există așadar o zonă de mijloc, între știință și poezie, pe care oamenii sensibili, cum sunt ei numiți îndeobște, se feresc s-o abordeze.

Holmes privi rândul ocupat de familie și prieteni și scaunul gol rezervat în caz că Wendell Junior și-ar fi făcut apariția.

— Fiul meu cel mare a suferit mai multe răni în timpul războiului, fiind trimis acasă de Unchiul Sam cu câteva „butoniere" noi în haina primită de la natură. Râsete. În războiul acesta multe inimi au fost atinse, dar n-au urme de glonț.

După conferință și potopul obișnuit de laude revărsate asupra doctorului, Longfellow și acesta și-au însoțit editorul la Corner, în Sala Autorilor, unde l-au așteptat pe Lowell. Hotărâră apoi să convoace Clubul miercurea următoare, la Longfellow.

Ședința avea să servească un dublu scop. În primul rând, va domoli neliniștea lui Greene cu privire la starea traducerii și la comportamentul ciudat la care fusese martor, împreună cu Houghton, minimalizându-se astfel riscul unei intruziuni suplimentare, de genul aceleia care-i costase informația pe care Bachi le-ar fi putut-o furniza. În al doilea rând și poate cel mai important, traducerea lui Longfellow va putea astfel progresa. Acesta intenționa să-și țină promisiunea și să trimită *Infernul* la Festivalul Dante de la Florența, pentru cea de-a șase suta aniversare a nașterii poetului.

Longfellow nu voia să recunoască faptul că nu existau prea multe șanse să termine înainte de încheierea anului 1865, decât dacă se întâmpla, prin vreo minune, ca investigația lor să avanseze rapid. Totuși, începuse să lucreze la traducere noaptea, singur, rugându-i-se lui Dante să-i dea înțelepciune pentru a dezlega misterele Healey și Talbot.

— Domnul Lowell este aici? se auzi o voce slabă, însoțită de un ciocănit în ușa Sălii Autorilor.

Poeții erau epuizați.

— Mă tem că nu, îi răspunse Fields, vizibil enervat, vorbitorului nevăzut.

— Excelent!

Prințul negustorilor bostonieni, Phineas Jennison, spilcuit ca-ntotdeauna, în costum alb și pălărie, se strecură înăuntru și trânti ușa după el. Nu i se clintise nici măcar un fir de păr.

— Unul dintre asistenți mi-a sugerat că ați putea fi aici, domnule Fields. Vreau să vă vorbesc deschis despre Lowell și prefer ca tipul să nu fie de față. Își aruncă joben ul de mătase în cuierul de fier, dând la iveală un păr strălucitor, cu o cărare superb desenată la stânga, precum mânerul unei balustrade. Domnul Lowell a intrat la apă.

Când îi văzu pe cei doi poeți, vizitatorul rămase cu gura căscată. Aproape căzând în genunchi, apucă mâinile lui

Holmes și ale lui Longfellow de parcă ar fi fost sticle cu vin din cele mai rare și reputate recolte.

Jennison, căruia îi plăcea să își risipească enorma avere devenind patronul artiștilor sau adâncindu-și rafinamentul cunoașterii literelor, nu încetase nici o clipă să fie uluit în fața maeștrilor pe care îi cunoaștea numai grație bogăției sale. Magnatul se instală într-un scaun.

— Domnule Fields, domnule Longfellow, doctore Holmes, le pronunță el numele cu exagerată pompă. Sunteți cu toții prieteni buni ai lui Lowell, mai buni decât am eu privilegiul să fiu, pentru că doar un geniu recunoaște alt geniu.

— Domnule Jennison, îl întrerupse Holmes nervos, i s-a întâmplat ceva lui Jamey?

— *Știu*, domnule doctor. Jennison suspină din rărunchi din cauză că trebuia să detalieze. Am aflat despre blestematele acestea de întâmplări Dante și sunt aici pentru că doresc să vă ajut să faceți cele necesare pentru a le pune capăt.

— Întâmplări Dante? repetă Fields cu voce răgușită.

Jennison dădu din cap în mod solemn.

— Blestemata de Corporație, încercarea ei de-a se descotorosi de cursul Dante al lui Lowell și de traducerea dumneavoastră, dragi domni! Lowell mi-a vorbit despre asta, deși e prea mândru să ceară ajutor.

La auzul explicațiilor furnizate de Lowell, trei suspine de ușurare se ridicară din trei piepturi acoperite cu veste.

— După cum bine știți, Lowell și-a întrerupt pentru moment orele, zise Jennison, părând întristat că interlocutorii lui nu acordau situației importanța cuvenită. Asta nu se cade, spun eu. Un geniu de calibrul lui James Russell Lowell nu merită una ca asta și nu trebuie să stăm cu brațele încrucișate. Mă tem că Lowell se află în pericolul iminent de a se prăbuși dacă o ia pe drumul împăcării! Și am auzit că Manning e în al nouălea cer, adăugă el cu o mină sumbră.

— Și ce vrei să facem noi, dragă domnule Jennison? întrebă Fields, arborând un aer deferent.

— Să-l convingeți să-și ia inima în dinți! Jennison își demonstră teoria bătând cu pumnul în palmă. Să-l salvați de propria lui lașitate, altfel orașul nostru va pierde una dintre cele mai puternice inimi ale sale. Mai am și altă idee: să înființați o organizație permanentă dedicată studiului lui Dante! Eu însumi voi începe să învăț italiană pentru a vă da o mână de ajutor! Jennison etală un zâmbet strălucitor și scoase din chimir un teanc impresionant de bancnote. O asociație Dante dedicată promovării literaturii atât de dragi vouă. Ce părere aveți? Nimeni nu trebuie să afle despre implicarea mea, iar voi puteți să le scoateți peri albi indivizilor.

Înainte să-i răspundă cineva, ușa Sălii Autorilor se deschise brusc, iar Lowell se ivi în prag cu o expresie posomorâtă.

— Ei, ce s-a întâmplat? întrebă Fields.

Lowell deschise gura să vorbească, dar se opri.

— Phinny? Ce cauți aici?

Jennison se uită la Fields, cerându-i ajutorul.

— Domnul Jennison și cu mine avem de încheiat o afacere, zise editorul, punând banii în mâinile negustorului și împingându-l spre ușă. Dumnealui tocmai pleca.

— Sper că totul e în regulă, Lowell. O să te caut cât de curând, prietene!

În holul de jos, Fields îl găsi pe Teal, băiatul de serviciu, și-l rugă să-l conducă pe Jennison. Apoi încuie ușa Sălii Autorilor.

Lowell își turnă un pahar.

— O, n-o să credeți ce ghinion am avut, dragii mei. Aproape că mi-am scrântit gâtul uitându-mă după Bachi la Half Moon Place, și degeaba! Parcă a intrat în pământ și nimeni nu știe unde ar putea fi. Cred că irlandezii n-ar vorbi cu un italian nici dacă s-ar afla pe o corabie care se scufundă și italianul ar fi singurul care ar putea astupa spărtura. Mai bine stăteam cu burta în sus toată după-amiaza, ca voi.

Fields, Holmes și Longfellow tăcură.

— Ce-i? Ce s-a întâmplat? întrebă Lowell.

Longfellow le sugeră să ia cina la Casa Craigie și să-i spună lui Lowell ce aflaseră despre Bachi. La masă, Fields

îi povesti cum îl întâlnise pe comandantul portului și, cu ajutorul unei monede de aur, îl convinsese să controleze registrul pentru a afla mai multe despre călătoria lui Bachi. Înscrisul arăta că acesta cumpărase un bilet cu preț redus, dus-întors, care nu-i permitea să se întoarcă mai devreme de ianuarie 1867.

Ajunși în salonul lui Longfellow, Lowell se trânti pe un scaun și rămase nemișcat.

— Știa că l-am descoperit. Sigur, i-am dat de înțeles că auziserăm despre Lonza! Lucifer al nostru ne-a scăpat printre degete, ca un pumn de nisip!

— Atunci trebuie să sărbătorim, zise Holmes râzând. Nu-ți dai seama ce se întâmplă dacă avem dreptate? Hai, sub lentilele microscopului vedem acum numai semne încurajatoare.

— Jamey, interveni Fields, dacă Bachi este criminalul...

Cu un zâmbet larg, Holmes continuă ideea:

— Suntem în siguranță. La fel și orașul. Și Dante! Dacă l-am alungat prin știința și arta noastră, atunci l-am înfrânt, Lowell.

— O, domnilor, se ridică Fields în picioare, radios, voi da o masă Dante care o să bage în cofă Clubul de Sâmbăta. Fie mielul la fel de fraged ca și versurile lui Longfellow! Paharele cu șampanie Moët să strălucească spumoase precum spiritul lui Holmes, iar cuțitele să fie la fel de ascuțite ca satira lui Lowell!

Cei trei îl ovaționară.

Toate acestea îl liniștiră puțin pe Lowell, la fel și vestea despre reluarea ședințelor de traducere, revenirea la vechile obiceiuri, întoarcerea la normalitate, la momentele de delectare prin cunoaștere. Spera să nu fi uitat să se bucure de această plăcere după ce se folosiseră de cunoștințele lor în scopuri atât de respingătoare.

Longfellow părea că știe ce-l deranjează pe Lowell.

— Pe vremea lui Washington au topit țevile orgilor din biserici ca să facă gloanțe, dragă Lowell. N-au avut încotro. Lowell, Holmes, mă însoțiți acum în pivniță în timp ce Fields se interesează cum merg treburile la bucătărie? zise el, luând o lumânare de pe masă.

— Da, asta este adevărata fundație a oricărei case! sări Lowell din fotoliu. A fost un an bun, Longfellow?

— Știi care-i regula mea practică, domnule Lowell?

„Un prieten la masă de ai,
Nu uita ăl mai bun vin să-i dai,
Dar când doi amici au sosit,
Poate fi mai puțin reușit."

Cu toții izbucniră în râs, unul foarte sănătos acum, când scăpaseră de griji.

— Dar avem o sete cât patru! protestă Holmes.

— Atunci să nu ne așteptăm la prea mult, dragă doctore, îl sfătui Longfellow. Holmes și Lowell îl urmară jos, în pivniță, călăuziți de lumina argintie a feștilei. Lowell râse și se implică voios în conversație pentru a-și abate gândul de la durerea ascuțită care-i fulgera tot piciorul, pornind de la bănuțul de roșeață ce-i acoperea acum glezna.

Phineas Jennison, cu haină albă, vestă galbenă și eterna lui pălărie – de data aceasta albă, cu boruri late –, coborî treptele conacului său din Back Bay. Mergea și fluiera, învârtindu-și bastonul cu incrustații de aur. Râse din toată inima, de parcă auzise o glumă bună. De multe ori, când hoinărea prin Boston, orașul pe care îl cucerea în fiecare seară, se amuza de unul singur. O singură lume îi era încă interzisă, aceea în care banii aveau o putere sever limitată, iar sângele îți hotăra în bună măsură locul, dar și pe aceasta era pe punctul de a o lua cu asalt, în ciuda recentelor obstacole.

De pe partea cealaltă a străzii fusese observat pas cu pas, chiar din momentul când ieșise din casă. Următoarea umbră care trebuia pedepsită. Privește cum merge și fluieră și râde, de parcă n-a căzut nicicând în greșeală! Pas cu pas... Rușinea unui oraș care nu mai putea dirija cursul viitorului... O așezare care-și vânduse sufletul... Uite-l, omul care-l sacrificase pe singurul capabil să-i aducă pe toți laolaltă! Observatorul îl chemă pe nume.

Jennison se opri, frecându-și faimoasa bărbie cu gropiță. Miji ochii, uitându-se înainte, în beznă.

— M-a strigat cineva?

Nici un răspuns.

Jennison traversă strada fără să se grăbească. Avea senzația că persoana care stătea nemișcată lângă biserică îi era vag cunoscută.

— A, dumneata ești. Te țin minte. Ce dorești?

Jennison își dădu seama că omul se mișcase și acum se afla în spatele lui, apoi ceva ascuțit străpunse haina elegantă a negustorului.

— Ia toți banii pe care-i am la mine, ia-i, domnule! Poți să pui mâna pe ei și să dispari! Spune cât vrei! Zi un preț! Vorbește!

— Prin mine trece drumul spre cei pierduți. Prin mine.

Ultimul lucru pe care J.T. Fields se aștepta să-l găsească a doua zi dimineață, când se urcă în trăsură, era un cadavru.

— Puțin mai înainte, îl dirija el pe vizitiu. Coborî împreună cu Lowell și străbătură distanța rămasă până la ușa dughenei Wade și Fiul.

— Aici a intrat Bachi înainte de a fugi în port, îi arătă el editorului.

Magazinul nu era citat în nici unul din ghidurile orașului.

— Să fiu al naibii dacă Bachi nu s-a îndeletnicit cu ceva în neregulă aici, opină Lowell.

Bătură discret, dar nu primiră răspuns. Apoi, după un timp, ușa se crăpă puțin și pe lângă ei trecu un bărbat într-o haină albastră, lungă, cu nasturi strălucitori. Ținea în brațe o cutie arhiplină cu diverse nimicuri.

— Scuzați, zise Fields. Doi polițiști se apropiară și deschiseră larg ușile magazinului Wade și Fiul, împingându-i înăuntru pe Lowell și pe Fields. Aplecat peste tejghea zăcea un bărbat în vârstă, cu fălci înguste, cu mâna încleștată pe un creion, gata parcă să termine de scris o propoziție. Nimic pe pereți și pe rafturi. Lowell

se apropie puțin. În jurul gâtului defunctului era încolăcit un cablu de telegraf. Poetul constată, uimit, cât de viu părea trupul mort din fața lui.

Fields se repezi la el și-l trase spre ușă.

— E mort!

— Mort precum cadavrele lui Holmes de la Colegiul Medical, se arătă Lowell de acord. Mă tem că Lucifer al nostru nu putea comite o crimă atât de banală.

— Vino, Lowell! îl îmboldi Fields, deja neliniștit de numărul crescând de polițiști care începuseră să studieze încăperea fără să-i ia în seamă totuși pe cei doi intruși.

— Uite o valiză lângă el. Se pregătea să fugă, la fel ca Bachi. Lowell se uită din nou la creionul din mâna mortului. Cred că încerca să termine...

— Te rog, aproape țipă Fields.

— Bine, bine. Dar se îndreptă spre cadavru și, oprindu-se o clipă în dreptul tăviței cu corespondență de pe birou, vârî pe furiș plicul de deasupra în buzunarul hainei. Hai să mergem, zise el pornind spre ușă. Editorul plecase deja spre ieșire, dar se opri și se întoarse pentru că nu îl mai simțea pe Lowell în urma lui. Acesta se plantase în mijlocul încăperii și pe chipul lui se amestecau spaima și durerea.

— Ce-i, omule?

— Blestemata de gleznă.

Fields se îndreptă din nou spre ușă, unde văzu un polițist studiindu-i curios.

— Căutam un prieten, domnule ofițer, pe care l-am văzut ieri intrând în magazin.

După ce le ascultă povestea, polițistul decise s-o noteze într-un carnețel.

— Cum ziceați că-l cheamă pe prietenul acesta, domnilor? Pe *italiano*?

— Bachi. B-a-c-h-i.

Lui Lowell și lui Fields li se permise în sfârșit să plece. Tocmai atunci sosiră detectivul Henshaw și alți doi bărbați de la biroul de investigații, împreună cu legistul, domnul Barnicoat.

— Îngropați-l în cimitirul săracilor împreună cu celelalte gunoaie, zise Henshaw, văzând cadavrul. Ichabod

Ross. Uite cum îmi pierd eu timpul, în loc să-mi fi luat micul dejun în pace. Fields nu se îndura să plece, dar Henshaw îl țintui cu o privire amenințătoare.

Ziarul de seară publicase un mic anunț despre uciderea lui Ichabod Ross, negustor mărunt, probabil în urma unui jaf.

Pe plicul pe care îl sustrăsese Lowell scria CEASURI VANE. Era o casă de amanet aflată pe una dintre cele mai neplăcute străzi din East Boston.

A doua zi dimineață, Lowell și Fields pătrunseră în incinta fără ferestre și dădură de un bărbat enorm, de cel puțin o sută cincizeci de kilograme, cu o față roșie ca o pătlăgică în pârg și o barbă verzuie care-i acoperea jumătate din figură. De gât îi atârna un imens mănunchi de chei spânzurat de o sfoară și zdrăngănind de fiecare dată când omul se mișca.

— Domnul Vane?

— Chiar el, răspunse acesta, dar zâmbetul lui îngheță când privi mai atent îmbrăcămintea celor ce-i puseseră întrebarea. Le-am spus deja detectivilor de la New York că n-am răspândit eu hârtiile alea ciudate!

— Nu suntem detectivi, explică Lowell și puse plicul pe tejghea. Credem că asta vă aparține. De la Ichabod Ross.

— Phiii, ce drăguț, exclamă el, în timp ce zâmbetul larg i se reinstala pe chip. Mamă! Credeam că bătrânu' o să crape fără să-și încheie socotelile cu mine!

— Domnule Vane, ne pare rău de pierderea suferită. Aveți idee de ce i s-a întâmplat una ca asta domnului Ross? întrebă Fields.

—Vă roade curiozitatea, ai? Păi, ați nimerit-o bine aicea. Cu ce ieșiți pe covertă?

— Tocmai ți-am adus bani de la domnul Ross, îi aminti editorul.

— Care-s ai mei de drept! zise Vane. Negați asta?

— Totul numai de dragul banilor? se strâmbă poetul.

— Te rog, Lowell, șopti editorul.

Figura lui Vane îngheță din nou, cu privirea fixată înainte. Ochii i se măriră cam de două ori.

— Lowell? Lowell poetul?

— Mmm, da, recunoscu acesta, puțin mirat.

— „Și ce-i mai scump decât din iunie o zi", recită uriașul, apoi izbucni din nou în râs, înainte de a continua:

„Și ce-i mai scump decât din iunie o zi?
Pe urmă tot așa ani vor urma,
Pământ și Cer în armonie-or fi
Și dulce melodie or cânta.
Oriunde ne uităm, orice-ascultăm
De-al vieții fior și-aromă ne-mbătăm".

— În al patrulea vers cuvântul e „blândă", îl corectă Lowell cu un dram de indignare. E așa: „Și blândă melodie or cânta..."

— Să nu-mi spună mie că ăsta nu-i un poet american mare! Pe toți dracii și pe Dumnezeu, am și aia cu casa! îl anunță Vane, scoțând de sub tejghea o ediție legată în piele din *Cămine și locuri dragi ale poeților noștri.* O frunzări apoi până când ajunse la capitolul despre Elmwood. A, am și autograful matale în catalogul meu. Pe lângă Longfellow, Emerson și Whittier, matale te vinzi cel mai bine. Și banditul ăla de Oliver Holmes e undeva sus și-ar fi și mai sus dacă nu și-ar pune numele pe-atât de multe fleacuri.

Omul, care din cauza emoției căpătase o tentă morcovie, deschise un sertar cu una dintre cheile atârnânde și pescui o bucată de hârtie pe care era scris numele lui James Russell Lowell.

— Dar asta nu e semnătura mea! se agită poetul. Cine a mâzgălit-o habar n-are să scrie! Îți cer insistent să-mi înmânezi imediat toate autografele false, ale tuturor autorilor, care se află în posesia dumitale. Dacă nu, domnule, o să ai de-a face cu Hillard, avocatul meu, înainte ca ziua să se încheie!

— Lowell! Fields îl trase de lângă tejghea.

— Ce bine o să dorm la noapte știind că individul acesta are suficiente „ornamente" în catastiful acela cât să-mi umple toată casa! strigă Lowell.

— Avem nevoie de ajutorul lui!

— Da, își îndreptă poetul haina. Cu sfinții la biserică, cu păcătoșii în cârciumi.

— Te rog, domnule Vane. Fields se întoarse spre proprietar, deschizându-și portofelul. Vrem să aflăm câte ceva despre domnul Ross și pe urmă te lăsăm în pace. Cât ai accepta pentru a ne împărtăși informațiile pe care le deții?

— Nu mă voi despărți de ele pentru bănuți! râse negustorul din toată inima, iar ochii parcă îi intrară în adâncul capului. Ce, totul se face numai de dragul banilor?

Vane le sugeră că patruzeci de autografe ale lui Lowell ar fi fost o plată îndestulătoare. Fields ridică din sprâncene și ceru aprobarea prietenului său, pe care o căpătă cu jumătate de gură. În timp ce Lowell semna pe două coloane într-un caiet, Vane își arătă aprecierea față de caligrafia poetului. „O marfă de mare calitate", zise el. După care grasul îi destăinui lui Fields că Ross fusese tipograf la ziare, apoi se reorientase spre imprimarea de bani falși. Făcuse greșeala de a plasa bancnotele într-o rețea de jocuri de noroc care folosise bancnotele contrafăcute pentru a păcăli câteva localuri de jocuri, ba chiar apelase la proprietarii unor case de amanet care tăinuiseră, fără voia lor, bunurile achiziționate cu banii proveniți din acțiunea respectivă (cuvintele „fără voia lor" căpătaseră o sonoritate deosebită în gura gentilomului, care scosese limba și și-o trecuse peste buza de sus, gata să-și atingă nasul). Fusese doar o chestiune de timp până când mișculațiile acestea îi veniseră de hac.

Ajunși la Corner, Fields și Lowell repetară toată povestea pentru Longfellow și Holmes.

— Cred că bănuiesc ce era în geanta lui Bachi când a ieșit din magazinul lui Ross, se pronunță Fields: numai bancnote contrafăcute pentru vreun aranjament disperat. Dar de ce s-a implicat oare în operațiunea de falsificare?

— Îmi închipui că atunci când nu poți câștiga bani, trebuie chiar să-i *faci*, glumi Holmes.

— Oricare ar fi motivul pentru care s-a amestecat, zise Longfellow, se pare că *signor* Bachi a reușit să iasă la timp din combinație.

Miercuri seara, Longfellow își întâmpină musafirii în pragul Casei Craigie în maniera lui obișnuită. Intrând, primiră efuziuni suplimentare de bun-venit, adică scâncete din partea lui Trap. George Washington Greene le mărturisi că starea lui de sănătate se îmbunătățise simțitor după ce primise vestea despre noua întrunire și că spera să-și reia programul obișnuit. Se pregătise minuțios, ca întotdeauna, pentru cânturile care le fuseseră indicate.

Longfellow declară deschisă ședința, iar literații își ocupară locurile. Gazda distribui cântul lui Dante în italiană și spalturile traducerii în engleză. Trap urmărea acțiunea cu vădit interes. Mulțumit de plasamentul obișnuit al personajelor și de confortul stăpânului, paznicul canin se instală în spațiul de sub fotoliul cavernos al lui Greene. Trap știa că bătrânul nutrea pentru el o simpatie specială care se manifesta sub forma multor bucățele din mâncare pe care i le oferea pe sub masa din sufragerie. În plus, scaunul tapițat cu catifea al lui Greene se afla cel mai aproape de căldura dogoritoare a căminului din birou.

„Un diavol șade cocoțat pe coastă/ și fără milă-nfige spada-n noi."

• • •

Părăsind Stația Centrală, Nicholas Rey se strădui să nu adoarmă în tramvaiul cu cai. Abia acum simțea cât de puțin se odihnise nopțile trecute, deși din ordinul primarului Lincoln era consemnat între patru pereți și nu avea mai nimic de făcut cât era ziua de lungă. Kurtz își găsise un alt conductor, un proaspăt angajat de la Watertown. În scurtul vis înfiripat în zdruncinăturile tramvaiului, o bestie de om se apropie de el și-i șopti „Nu pot să mor, că-s aici". Până și în somn Rey știa că „aici" nu făcea parte din misterul pe care trebuia să-l dezlege după moartea lui Elisha Talbot. *Nu pot să mor, că sunt*. L-au trezit doi bărbați care, spânzurați de curelele menite să ajute pasagerii să-și păstreze echilibrul,

se certau pe tema votului pentru femei. Veni apoi și revelația: figura bestiei din vis era cea a sinucigașului, deși mai mare de trei sau patru ori. Curând se auzi clopoțelul și vatmanul strigă: „Mount Auburn! Mount Auburn!"

După ce tatăl ei plecase la întrunirea Clubului Dante, Mabel Lowell, care împlinise de curând optsprezece ani, se aplecă peste masa de scris din mahon masiv pe care poetul o transformase în depozit de hârtii fiindcă îi plăcea să scrie, așezat în fotoliul din colț, pe o veche bucată de placaj.

Îi lipsea veselia lui când nu era la Elmwood. Pe Mabel Lowell o interesa prea puțin să alerge după băieții de la Harvard sau s-o însoțească pe mica Amelia Holmes la cercurile de lucru manual, unde ar fi trebuit să discute la nesfârșit pe cine să accepte și pe cine nu (cu excepția fetelor venite din străinătate, care nici măcar nu intrau în discuție), ca și cum întreaga lume civilizată aștepta cu sufletul la gură la ușa cercului. Mabel dorea să citească și să călătorească prin lume, să descopere viața despre care aflase din cărți – ale tatălui ei și ale altor scriitori vizionari.

Hârtiile tatei erau ca de obicei în dezordine, ceea ce micșora riscul de a fi descoperite în viitor, dar era necesară o delicatețe specială pentru mânuirea lor, întrucât vrafurile brambura puteau oricând să se prăbușească. Găsi tocuri tocite și poeme pe jumătate terminate, pătate pe alocuri de cerneală, pe care cu greu putea să le descifreze. Tata o avertizase adesea să nu scrie niciodată versuri, deoarece majoritatea ieșeau prost, iar la cele bune lucrai la nesfârșit, ca la toaleta unei femei frumoase.

Dădu peste un desen ciudat, o schiță în creion pe hârtie liniată. Era făcută cu grija pe care, credea ea, o acorzi întocmirii unei hărți atunci când te pierzi în pădure, sau hieroglifelor – când încerci solemn să le pricepi în același timp sensul, ori măcar să-l bănuiești. Când era mică și tatăl ei călătorea, îi desena mereu la repezeală pe marginile scrisorilor pe care le trimitea acasă portre-

tele organizatorilor de conferințe educative sau ale demnitarilor străini cu care lua cina. Gândindu-se acum cât de mult râdea de acele ilustrații umoristice, deduse că schița reprezenta picioarele unui bărbat care purta patine imense și al cărui trup se termina la talie. Nemulțumită de interpretare, Mabel întoarse foaia pe toate părțile. Când o ținu invers, observă că liniile în zigzag de deasupra tălpilor puteau foarte bine să sugereze flăcări.

Longfellow citi din tălmăcirea Cântului XXVIII, unde se opriseră data trecută. Avea să se bucure când îi va lăsa lui Houghton șpalturile finale ale acestei părți și-o va bifa pe lista păstrată la Riverside Press. Din punct de vedere fizic era cea mai neplăcută secțiune din *Infern*. Virgiliu îl însoțește pe Dante în a noua bolgie dintr-o zonă importantă a Iadului numită „Punga spurcată". Aici se află semănătorii de dezbinări, cei care în timpul vieții lor au divizat națiuni, religii și familii, iar acum, în Iad, sunt separați fizicește, ciopârțiți, tăiați în bucăți.

—„De când sunt eu n-am mai văzut obadă", începu Longfellow să citească, „crăpată-n două la butoi sau târnă/ precum un duh crăpat din barbă-n noadă..." Înainte de a continua, inspiră adânc: „Ce mațele-și privea cum îi atârnă/ Și-și arăta ficații și desaga/ În care pita se preface-n scârnă".

Dante fusese mai reținut înainte, dar Cântul XXVIII demonstra pe deplin credința lui în Dumnezeu. Numai un om foarte pios, încrezător în nemurirea sufletului, se putea gândi la astfel de groaznice cazne pentru trupul muritor.

— Mizeria din unele pasaje, glăsui Fields, l-ar face de rușine pe cel mai bețivan geambaș.

„Un altu-atunci cu gâtul spintecat
și c-o ureche, numai una bună,
iar nasul pân' la pleoapă sfârtecat
privindu-mă cu ceilalți dimpreună
prin beregată slobozi chemare..."

— Iar aceștia erau oameni pe care Dante îi cunoscuse! Duhul cu nasul și urechea tăiate, Pier da Medicina din Bologna nu îi adusese lui Dante nici un prejudiciu personal, dar stârnise zâzanie printre cetățenii Florenței. În timpul călătoriei prin lumea de dincolo, poetul n-a fost în stare să uite nici măcar o clipă orașul lui natal. Avea nevoie să-și vadă eroii mântuiți în Purgatoriu și recompensați în Paradis, dorea nespus de mult să-i vadă pe infami în cercurile de jos ale Infernului. Pentru el Iadul n-a fost o simplă închipuire, ci o realitate. Printre cei tăiați în bucăți a întâlnit și un Alighieri, care i-a făcut cu mâna și l-a implorat să-i răzbune moartea.

Micuța Annie Allegra se strecură în bucătăria de la subsol a Casei Craigie, frecându-se la ochi, într-o încercare nereușită de a-și alunga somnul.

Peter încărca soba din bucătărie cu cărbuni dintr-o găleată.

— Don'șoară Annie, încă nu v-a pus domnu' Longfellow în pat?

— Vreau o ceașcă cu lapte, Peter, explică ea, străduindu-se să-și țină ochii deschiși.

— V-o aduc imediat, don'șoară Annie, spuse tărăgănat una dintre bucătărese, aruncând un ochi spre cuptorul de pâine. Cu multă plăcere, drăguță, cu multă plăcere.

Se auzi un ciocănit ușor la ușa din față. Fericită, Annie își arogă privilegiul de a deschide chiar ea; era întotdeauna gata să îndeplinească misiunile servitorilor, mai ales cea de întâmpinare a oaspeților. Fetița țopăi prin holul de intrare și se luptă cu ușa masivă.

— Șâââât! șopti Annie Allegra Longfellow înainte de a vedea frumoasa față a vizitatorului. Acesta se aplecă spre ea. Azi e miercuri, îi făcu ea o confidență, strângându-și mâinile căuș. Dacă ai venit să-l vezi pe tata, trebuie să aștepți până termină cu domnul Lowell și cu ceilalți. Asta e o regulă, știi. Poți să stai aici sau în salon dacă-ți place, îi prezentă ea opțiunile.

— Îmi cer scuze pentru deranj, domnișoară Longfellow, zise Nicholas Rey.

Annie Allegra dădu înțelegător din gingașul ei căpșor și, luptându-se cu greutatea parcă și mai mare a pleoapelor, o porni alene pe scările abrupte, uitând pentru ce pornise în escapadă.

Nicholas Rey rămase în holul din față al Casei Craigie, printre tablourile cu George Washington. Scoase bucățelele de hârtie din buzunar. Le va cere din nou ajutorul, de data aceasta arătându-le hârtiuțele pe care le culesese din jurul locului unde murise Talbot, cu speranța că ei vor vedea legătura care lui îi scăpa. Găsise pe cheiuri câțiva străini care recunoscuseră figura sinucigașului, ceea ce-i întărea convingerea că acesta era străin și că îi șoptise la ureche în altă limbă, nu în engleză. În același timp simțea, ba chiar era convins că doctorul Holmes și ceilalți știau mai mult decât îi spuseseră.

Rey porni spre salon, dar se opri înainte de a ieși din hol și se întoarse uluit. Ceva îl oprise. Auzise ceva? Merse înapoi și se apropie de ușa biroului.

Che le ferite son richiuse prima ch'altri dinanzi li rivada...

Îl trecu un fior. Mai făcu trei pași, fără zgomot, până la ușă. *Dinanzi li rivada.* Scoase hârtia din buzunarul vestei și citi cuvintele: *din anziame, dinanzi ame*. De când cercetorul se aruncase pe fereastra secției de poliție, literele acestea îl obsedaseră, separându-se și unindu-se în visele sale și înflăcărându-i inima. Rey se aplecă și își lipi urechea de lemnul rece.

— Aici, Bertram de Born, care a rupt legătura unui fiu cu tatăl său, care a vârât zâzanie între ei, își ține în mână capul retezat, ca pe un felinar, și-i vorbește pelerinului florentin din această postură inedită. Era glasul liniștit al lui Longfellow.

— Precum călărețul fără cap al lui Irving[1]. Răsună râsul de bariton, inconfundabil, al lui Lowell.

---

1 Washington Irving (1783-1859), istoric și scriitor american, autor al romanului de mare succes *Călărețul fără cap*.

Rey întoarse hârtia pe partea cealaltă și scrise ce auzea.

„Am rupt pe cei sortiți să se-mpreune
Și rupt de trup mi-e capul fără minte;
Cuvântă-n mine legea care spune..."
Cosè s'osserva in me lo contrapasso.

Contrapasso? O voce molcomă, pe nas. Un sforăit. Rey deveni și mai atent și se strădui să-și domolească respirația. Auzi simfonia aspră a tocurilor care scriau la unison.

— Cea mai reușită pedeapsă a lui Dante, zise Lowell.

— Și italianul ar fi de acord cu asta, replică altcineva.

Rey era prea asaltat de gânduri ca să poată distinge vocile vorbitorilor, așa că dialogul se transformă pentru el într-un cor anonim.

— E prima oară când Dante atrage atenția atât de explicit asupra ideii de *contrapasso* – e un cuvânt pentru care nu există o traducere exactă în engleză, o definiție în sine... Ei bine, dragă Longfellow, aș spune „contrasuferință"... Ideea că fiecare păcătos trebuie să fie pedepsit prin răul pe care l-a provocat propriul lui păcat. Iată, semănătorii de dezbinări sunt spintecați...

Rey făcu un pas înapoi.

— Lecția s-a încheiat, domnilor.

Cărțile se închiseră, hârtiile foșniră, iar Trap începu să latre. Nimeni nu-l băgă în seamă.

— Am câștigat o cină bogată pentru eforturile noastre...

❖

— Ce fazan gras! James Russell Lowell împunse cu un interes deosebit scheletul straniu, lătăreț și bine dezvoltat, cu capul plat.

— Nu există animal să nu-i fi scos măruntaiele ca apoi să le vâre la loc, remarcă zâmbitor doctorul Holmes, și cam insinuant, după părerea lui Lowell.

Era în dimineața de după întrunirea Clubului Dante, iar cei doi se găseau în laboratorul profesorului Louis Agassiz de la Muzeul Harvard de Zoologie Comparată. Agassiz îi primise cu efuziune și, înainte de a se întoarce în biroul său privat pentru a-și termina treaba, se uitase la rana lui Lowell.

— Agassiz părea cel puțin interesat de insectele noastre, zise Lowell încercând să pară nepăsător. Acum era sigur că fusese înțepat de o muscă în biroul lui Healey și se dădea de ceasul morții, închipuindu-și ce-i va spune Agassiz despre efectele teribile ale mușcăturii („Aaa, nu mai e nici o zperanță, zărmane Lowell, ce păcaaaat!"). Lowell nu împărtășea convingerea lui Holmes că astfel de insecte nu înțeapă. Ce fel de bâzdâganie care se respectă nu pișcă? Aștepta, așadar, diagnosticul fatal; avea să se simtă de-a dreptul ușurat după pronunțarea lui. Nu-i mărturisise lui Holmes că rana se tot mărise în ultimele zile, că adesea pulsa violent și că durerea care îi zgândărea nervii era cu fiecare ceas mai puternică. Nu avea de gând să-și arate slăbiciunea în fața doctorului.

— Ce zici de asta, Lowell? strigă Louis Agassiz, cu mostrele de insecte în mâinile-i cărnoase care miroseau neîncetat a pește, ulei sau alcool, chiar și după spălări repetate. Lowell uitase că stătea lângă scheletul care semăna cu o cloșcă uriașă.

— Când eram plecat, consulul din Mauritius, zise savantul cu mândrie, mi-a lăsat aici două zchelete de pasăre dodo. Îți dai zeama ce comoară!

— Crezi că ar fi fost bune de mâncat, Agassiz? se interesă Holmes.

— Zigur. Ce păcaaat că n-am putut comanda dodo la Clubul de Zâmbăta. Un prânz bun este dintotdeauna cea mai mare bucurie a oamenilor. Ce păcaaat! Bine, zuntem gata acum?

Lowel și Holmes îl urmară la o masă și se așezară. Agassiz scoase cu grijă insectele din flacoanele cu soluție de alcool.

— În primul rând, domnule doctor, zpuneți-mi unde ați găsit aceste creaturici zimpatice?

— De fapt, Lowell le-a găsit, răspunse Holmes cu prudență. Lângă Beacon Hill.

— Beacon Hill, repetă Agassiz, dar puternicul lui accent elvețiano-german stâlcise atât de rău cuvintele, încât erau de nerecunoscut. Spune-mi, domnule doctor, ce crezi despre ele?

Holmes nu agrea practica unora de a pune întrebări cu scopul de a obține răspunsuri incorecte.

— Nu țin de specialitatea mea. Dar sunt muște de carne, nu, Agassiz?

— O, da. Genul? continuă Agassiz.

— *Cochliomyia*, se conformă Holmes.

— Șpecia?

— *Macellaria*.

— Aha! râse zoologul. Așa arată, dac-ar fi să ne luăm după cărți, nu-i așa, dragă Holmes?

— Vasăzică nu-s... din acelea? zise nedumerit Lowell, care pălise brusc. Dacă Holmes se înșelase, poate că muștele erau inofensive.

— Cele două zunt aproape identice, se pronunță Agassiz, apoi ridică mâna, pentru a împiedica orice comentariu. Aproape. Se îndreptă spre rafturile cu cărți. Trăsăturile lui lătărețe și îmbelșugate îl făceau să pară mai degrabă un politician de succes decât biolog sau botanist. Noul Muzeu de Zoologie Comparată venea ca o încununare a carierei sale, căci acum avea în fine resursele necesare pentru a completa catalogarea miriadelor de specii fără nume de animale și de plante din întreaga lume. Zã vă arăt ceva. Există cam două mii cinci sute de șpecii de muște nord-americane ale căror nume le cunoaștem. Dar, după estimările mele, acum trăiesc în jurul nostru cam zece mii de șpecii de muște.

Întinse niște planșe în fața lor. Reprezentări grosolane, aproape grotești, de fețe umane, cu nasurile înlocuite de găuri ciudate, întunecate.

— Acum câțiva ani, explică Agassiz, un chirurg din marina regală franceză, doctorul Coquerel, a fost chemat la colonia de pe Insula Diavolului din Guiana Franceză – în America de Sud, la nord de Brazilia. Cinci coloniști

zăceau în spital prezentând simptome grave și de neîncadrat în vreo maladie cunoscută. Unul dintre ei s-a prăpădit la zcurt timp după ce a sosit Coquerel. Când a spălat zinusurile mortului cu apă, a găsit trei sute de larve de muște de carne.

— Larvele erau înăuntru... în omul viu? se minună Holmes.

Agassiz îi răspunse afirmativ printr-o tăcere adâncă.

— Dar *Cochliomyia macellaria* nu poate digera decât țesuturi moarte, protestă scundul doctor. Nu are larve parazite.

— Adu-ți aminte de cele opt mii de muște nedescoperite despre care tocmai am vorbit, Holmes! îl certă specialistul. Asta nu e *Cochliomyia macellaria*, ci o cu totul altă specie, prieteni, una pe care n-am mai văzut-o până acum și despre care nici nu știam că există. O femelă a depus ouă în nările pacientului, acestea au eclozat și larvele s-au metamorfozat în viermi care au mâncat căpățâna omului. Alți doi bărbați de pe Insula Diavolului au murit la fel, infestați. Doctorul i-a zalvat pe unii tăindu-le viermii din nas. Într-adevăr, viermii de *Macellaria* nu trăiesc decât pe țesut mort. Cel mai mult le plac cadavrele. Dar larvele acestei specii de muzcă, Holmes, trăiesc numai pe țesut *viu*.

Aggasiz așteptă reacții. Cum nu veni nici una, continuă:

— Femela se împerechează numai o dată, dar poate depune un număr enorm de ouă la fiecare trei zile, de zece sau unsprezece ori în ciclul ei de viață de o lună. O singură femelă poate depune o dată până la patru sute de ouă dacă găsește răni proaspete pe animale sau oameni. Ouăle se metamorfozează în larve care ies din rană și devorează țesuturile. Cu cât carnea este mai infestată de viermi, cu atât sunt mai atrase mușțele adulte. Viermii se hrănesc o vreme cu țesut viu, apoi se desprind și, după câteva zile, devin muște. Prietenul meu Coquerel a numit această specie *Cochliomyia hominivorax*.

— *Homini... vorax*, repetă Lowell. Traduse cu glasul sugrumat, uitându-se la Holmes: mâncătoare de oameni.

— Exact, zise Agassiz cu entuziasmul stânjenit al unui savant care trebuie să anunțe o descoperire groaznică. Coquerel a raportat jurnalelor științifice observațiile lui, însă puțini i-au dat crezare.

— Dar dumneata, da? întrebă Holmes.

— Cu ziguranță, declară entomologul cu severitate. De când Coquerel mi-a trimis aceste desene, am studiat mai multe istorii medicale și înzemnări făcute în ultimii treizeci de ani. Unele menționează experiențe similare. Isidore Sainte-Hillaire a scris despre un caz când larva a fost găsită sub pielea unui sugar. După Cobbold, doctorul Livingston a descoperit mai multe larve *diptera* în umărul unui negru rănit. Călătorind prin Brazilia, am aflat că aceste muște sunt numite *warega*, cunoscute fiind ca o plagă atât pentru om cât și pentru animale. În timpul războiului mexican s-a constatat că așa-numitele „muște de carne", își lasă ouăle în rănile zoldaților rămași peste noapte pe câmpul de bătaie. Uneori muștele nu provoacă daune, pentru că se hrănesc numai cu țezut mort. Acestea sunt genul comun, *macellaria*, pe care îl cunoști și dumneata, domnule doctor Holmes. Dar alteori trupurile se umpleau cu umflături și zoldații nu mai puteau fi zalvați pentru că erau goliți pe dinăuntru, începând cu măruntaiele. Înțelegeți? Aveau de-a face cu *hominivorax*. Acestea năvălesc pe ființele neajutorate, fie ele oameni sau animale. E singurul mod în care progeniturile lor pot zupraviețui. Ca să trăiască trebuie să înghită ce e viu. Studiul abia a început și e foarte palpitant. Primele specimene de *hominivorax* le-am cules în timpul turului meu prin Brazilia. În mare, cele două specii de muște de carne sunt foarte asemănătoare, dar trebuie ză te uiți atent ca să vezi culoarea mai închisă. Trebuie, de asemenea, ză le măsori cu instrumentele cele mai sensibile. Așa am putut recunoaște mostrele pe care mi le-ați trimis ieri.

Agassiz târî un scaun mai aproape de ei.

— Acum, colega, să-ți vedem din nou zărmanul picior, vrei?

„Colega" încercă să vorbească, dar buzele îi tremurau prea violent.

— Ei, nu-ți face probleme, izbucni el în râs. Vasăzică ai zimțit mica insectă pe picior și de aceea ai dat-o jos?

— Și am strivit-o, îi reaminti Lowell.

Agassiz scoase un bisturiu dintr-un sertar.

— Bine. Doctore Holmes, vreau ză faci o incizie în mijlocul rănii și ză zcoți afară totul.

— Ești sigur? se înspăimântă Lowell.

Holmes înghiți în sec și îngenunche. Duse bisturiul la glezna amicului său, privindu-l apoi în ochi. Acestuia îi căzuse falca și se holba îngrozit.

— Nici n-o să simți, Jamey, îi promise doctorul pe un ton calm. Agassiz, deși la doar câțiva pași de ei, se prefăcu mărinimos că nu auzise.

Lowell dădu din cap și apucă strâns brațele scaunului. Holmes operă exact cum îi ceruse zoologul, înțepând cu vârful bisturiului centrul umflăturii de pe gleznă. Când scoase lama din rană, odată cu ea ieși și un vierme alb, de cel mult patru milimetri, care se zbătea plin de vioiciune.

— Uite-l, uite-l! Frumosul *hominivorax*! râse Agassiz triumfător. Controlă rana, asigurându-se că nu mai erau și alții, apoi bandajă glezna. Luă viermele în mână, aproape cu dragoste. Vezi, Lowell, mica muscă de carne pe care ai văzut-o a avut doar câteva zecunde la dizpoziție ca ză depună un ou înainte z-o faci tu praf. Rana nu e adâncă și-o să se vindece pe deplin, iar tu o să te zimți perfect. Ai observat însă cum a crescut leziunea în timp ce viermele mișuna înăuntru, cât de tare te-a incomodat când îți umbla prin țezuturi. Imaginează-și acum zute. Imaginează-ți apoi mii, crescând în tine în fiecare minut.

Lowell zâmbi suficient de larg pentru a-și trimite vârfurile mustății de morsă până la urechi.

— Ai auzit, Holmes? O să mă vindec! Râse și îi îmbrățișă pe amândoi. Apoi începu să înțeleagă ce însemnau toate acestea din punctul de vedere al lui Artemus Healey și al Clubului Dante.

După ce se spălă și se șterse, Agassiz deveni foarte serios.

— Mai e ceva, dragilor. Un lucru tare ciudat, zău. Creaturile astea mititele... nu vin de aici, nu vin din Noua Anglie și nici din împrejurimi. Sunt originare din emisfera aceasta, asta e zigur, dar dintr-un ținut torid, cu mlaștini. Am văzut roiuri în Brazilia, dar nici măcar una la Boston. Și nici n-au fost înregistrate vreodată, sub denumirea corectă sau altcumva. Cum au ajuns aici, nu-mi dau zeama. Poate întâmplător, cu un transport de vite sau... Se opri, parcă analizând situația. Oricum, spre norocul nostru aceste creaturi nu pot trăi într-un climat rece precum cel de-aici. *Warega* astea nu zunt vecini de treabă. Firește, cele care au ajuns aici au murit deja de frig.

Teama îi dispăruse la iuțeală și Lowell uitase aproape cu desăvârșire prin ce trecuse. Groaza lui se transformase în bucuria nespusă de a fi scăpăt cu viață. Ieșind împreună cu Holmes din muzeu, nu se putea gândi însă decât la un singur lucru.

— Am fost orb când am acceptat concluziile lui Barnicoat din ziare, rupse Holmes tăcerea. Healey n-a murit din cauza loviturii de la cap! Insectele n-au servit doar de *tableau vivant* dantesc, decor pentru spectacol menit să ne ajute să recunoaștem pedeapsa din *Inferno*. Au fost folosite și pentru a chinui, continuă el pe nerăsuflate. Insectele nu sunt ornamente, ele sunt chiar arma lui Lucifer!...

— Care vrea ca victimele sale nu numai să moară, dar să și sufere la fel ca păcătoșii din *Infernul*. O stare între viață și moarte care le cuprinde pe amândouă și pe nici una. Lowell se întoarse și-l luă de braț pe Holmes.

— Să fii martorul propriei tale suferințe, Wendell. Eu unul am *simțit* creatura înfruptându-se din mine, devorându-mă. Deși probabil că a luat doar o mică gustare din țesuturile mele, mi s-a părut că îmi umblă prin sânge și caută calea spre sufletul meu. Camerista a spus adevărul.

— Dumnezeule, chiar așa, exclamă Holmes, oripilat. Ceea ce înseamnă că Healey...

Nici unul nu dorea să pomenească de chinurile despre care – acum – știau că Healey le îndurase. Judecă-

torul trebuia să plece la casa de la țară sâmbătă dimineața, iar trupul lui fusese găsit abia marți. Trăise patru zile în grija a mii de *hominivorax* care-i înfulecau mărunțaiele... creierul... Centimetru cu centimetru, ceas după ceas.

Holmes privi în borcanul de sticlă conținând insectele pe care le recuperase de la Agassiz.

— Jamey, trebuie să-ți spun ceva, dar nu vreau să ne certăm.

— Pietro Bachi?

Doctorul dădu afirmativ din cap.

— Povestea asta nu se potrivește cu ceea ce știm despre el, nu-i așa? constată Lowell.

— Gândește-te un pic: Bachi e genul care dușmănește din disperare, căruia-i sare țandăra iute când se îmbată. Dar o asemenea cruzime metodică, profundă... Vezi asta în el? Zău așa... Bachi ar fi putut înscena ceva pentru a demonstra greșeala care l-a adus în America. Dar să reconstituie pedepsele lui Dante într-o asemenea manieră desăvârșită, absolută? Fără îndoială că am făcut o mulțime de greșeli, Lowell, la fel de multe ca salamandrele după ploaie. Și la fiecare mișcare mai apare una. Holmes dădu din mâini cu disperare.

— Ce faci? întrebă Lowell. Se găseau aproape de casa lui Longfellow, unde erau așteptați.

— Văd o trăsură liberă puțin mai încolo. Vreau să mai studiez o dată vietățile astea la microscop. Mi-ar fi plăcut ca Agassiz să nu fi omorât viermele: natura își dezvăluie mai bine secretele când nu este agresată. Nu sunt de acord cu concluzia lui că insectele ar fi murit deja. Poate că vom afla ceva despre crimă de la aceste creaturi. Agassiz nu crede în teoria lui Darwin și asta îi îngustează perspectiva.

— Wendell, dar e vocația omului...

— Marii savanți se pun uneori de-a curmezișul în calea științei, respinse Holmes îndoiala lui Lowell. Revoluțiile nu sunt înfăptuite de oameni cu ochelari, iar primii care rostesc un adevăr nou nu pot fi auziți de cei ce au nevoie de pâlnii în urechi. Luna trecută am citit,

de exemplu, o carte despre Insulele Sandwich. Acolo, un bătrân localnic stafidit, care a fost dus printre străini, s-a rugat de ei să fie trimis acasă pentru ca fiul lui să-i facă creierii chisăliță, conform obiceiurilor locului. N-a spus tuturor Pietro, fiul lui Dante, după moartea tatălui său, că poetul *n-a vrut* să dea de înțeles că a fost cu adevărat în Iad și în Rai? Fiii fac adesea pilaf creierii taților.

„Ai unora mai mult decât ai altora", își spuse Lowell în sinea lui, amintindu-și cum îl privise Holmes Junior pe Holmes Senior când acesta se urca într-o cabrioletă.

Porni în goană spre Casa Craigie, dorindu-și să fi fost călare. Traversă o stradă, dar ceva îi atrase atenția și îl făcu să se întoarcă.

Bărbatul înalt, cu fața ofilită, cu cilindru și vestă în carouri, același pe care Lowell îl privise cu multă atenție când stătea sprijinit de un ulm din curtea universității, omul pe care îl văzuse cu ochii lui apropiindu-se de Bachi în campus, ieșea acum în evidență în piața aglomerată. Poate că apariția lui ar fi fost insuficientă pentru a-i stârni interesul, dată fiind noua turnură a lucrurilor după revelațiile făcute de Agassiz, dacă omul nu ar fi fost adâncit în conversație cu Edward Sheldon, studentul lui Lowell. De fapt, acesta din urmă nu vorbea, ci se răstea la bărbatul înalt, ca și când ar fi ordonat unui servitor recalcitrant să-și îndeplinească sarcinile neglijate.

Sheldon își luă apoi rămas-bun printre dinți, strângându-și mai bine pelerina neagră în jurul pieptului. La început, Lowell nu reuși să se decidă pe cine trebuia să urmărească. Pe Sheldon? L-ar fi putut găsi oricând la colegiu. Se hotărî prin urmare să se țină după necunoscut, care se îndrepta spre o încâlceală de pietoni și trăsuri dintr-o piațetă.

Lowell trecu pe lângă niște tarabe. Un vânzător îi împinse un homar în față, dar el îl dădu la o parte. O fată care împărțea reclame îi vârî una în buzunarul hainei.

— Un fluturaș, domnule?

— Nu acum, strigă poetul. Într-o clipă, depistă fantoma pe partea cealaltă a străzii. Se urcase într-un tram-

vai cu cai arhiplin și aștepta să primească restul de la conductor.

Lowell alergă să prindă vagonul și ajunse lângă scara din spate tocmai când conductorul trăgea de sfoara clopoțelului și vehiculul se punea în mișcare spre pod. Se putea sui din mers fără probleme. Tocmai pusese mâna pe mânerul scării de la platforma din spate, când conductorul se întoarse cu fața la el.

— Leany Miller?

— Domnule, numele meu este Lowell. Trebuie să discut ceva cu unul dintre pasageri. Urcă o treaptă în timp ce caii începuseră să galopeze.

— Leany Miller? Iar te-ai apucat de șmecherii? Conductorul scoase un baston și începu să-l pocnească pe Lowell peste mâna înmănușată. N-o să ne pătezi din nou frumoasele vagoane, Leany! Nu când sunt eu de serviciu!

— Domnule, numele meu nu e Leany! Dar loviturile aplicate de conductor îl determinară să-și desprindă mâna și poetul căzu între șine, din fericire în picioare.

Peste zgomotul copitelor și dangătul clopotului, Lowell încercă totuși să-l convingă pe conductorul furios de inocența lui. Deodată, îi trecu prin minte că sunetele se auzeau și din spate, de unde probabil se apropia alt tramvai. Se întoarse să se convingă și vagonul în care încercase să se urce câștigă teren. Pentru că nu-i surâdea ideea să fie călcat în picioare de caii care veneau spre el, sări de-o parte, dincolo de șine.

În acel moment, în Casa Craigie, Longfellow îl pofti în salon pe domnul Robert Todd Lincoln, fiul fostului președinte și unul dintre cei trei studenți la cursul lui Lowell despre Dante din anul universitar 1864. Lowell îi promisese că va veni și el după ce îl va vizita pe Agassiz, dar iată că întârzia, așa că Longfellow se hotărâse să înceapă chiar el să-l interogheze pe Lincoln.

— O, dragă papà, strigă Annie Allegra, alergând la el. Aproape am terminat ultimul număr din *The Secret*, papà! Nu vrei să-l vezi ?

— Ba da, drăguță, dar mă tem că acum sunt ocupat.

— Vă rog, domnule Longfellow, spuse tânărul. Nu mă grăbesc.

Longfellow apucă publicația „tipărită" de mână de cele trei fete ale sale.

— O, mi se pare unul dintre cele mai bune numere pe care le-ați scos. Grozav, Panzie. O să-l citesc de la cap la coadă diseară. Asta e pagina pe care ai scris-o tu?

— Da, recunoscu Annie Allegra. Coloana asta și asta. Și ghicitoarea. Știi ce e?

— Lac din America, mare cât trei state, zâmbi Longfellow și parcurse rapid restul paginii. Rebus și articol ilustrat prezentând „Ziua mea de ieri plină de evenimente (de la micul dejun până noaptea) de A.A. Longfellow".

Longfellow începu să-și declare admirația:

— Vai, dar este minunat, sufletel. După care se opri, observând un punct de pe listă. Panzie, scrie aici că ieri seară, înainte să mergi la culcare, ai dat drumul înăuntru unui străin.

— Da. Venisem jos după niște lapte. Ți-a spus că sunt o gazdă bună, tati?

— Când s-a întâmplat asta, Panzie?

— În timpul întrunirii Clubului, desigur. Mereu zici că nu vrei să fii deranjat când ești cu prietenii tăi.

— Annie Allegra! strigă Edith din capul scării. Alice vrea să revizuiască tabla de materii. Adu exemplarul înapoi imediat!

— Ea e redactorul de fiecare dată, se plânse micuța, luând foile din mâna lui Longfellow.

Poetul o urmări până în hol și o prinse din urmă înainte ca ea să dispară pe scări, în „redacția" publicației *The Secret*, adică în dormitorul unuia dintre frații mai mari.

— Dragă Panzie, cine a fost vizitatorul de aseară despre care vorbești?

— Poftim, tati? Nu l-am mai văzut până acum.

— Îți aduci aminte cum arăta? Cred că ar trebui să scrii și asta în *The Secret*. Cine știe, poate că-ți va da un interviu.

— Ce grozav ar fi! Era un negru înalt, arătos, cu o pelerină de stofă. L-am rugat să te aștepte, papă, zău.

Nu m-a ascultat? Trebuie că s-a plictisit stând acolo și a plecat acasă la el. Știi cum îl cheamă?

Tatăl clătină din cap.

— Este Nicholas Rey de la poliția din Boston.

Lowell intră ca din pușcă pe ușa din față.

— Longfellow, am să-ți spun atâtea... Se opri, observând paloarea ce cuprinsese fața prietenului său. Ce s-a întâmplat?

În acea zi, ceva mai devreme, polițistul Rey fusese condus într-o cameră de zi cu aer sever și lăsat să privească pe fereastră ulmii bătuți de vreme care umbreau curtea. Indivizi bărboși începură să se înșire pe hol, îmbrăcați toți la fel, ca niște monahi, cu redingote negre până la genunchi și cilidru pe cap.

Rey intră în Sala Corporației, de unde tocmai plecau membrii. Când se prezentă președintelui-reverend Thomas Hill, acesta conversa de zor cu un personaj din conducere care rămăsese la urmă. Se opri brusc când Rey pomeni despre poliție.

— În legătură cu unul dintre studenții noștri, domnule? Doctorul Manning se întoarse cu spatele la interlocutorul său de până atunci, astfel că barba lui albă ca neaua se opri chiar sub nasul mulatrului.

— Aș vrea să-i pun domnului președinte Hill câteva întrebări cu privire la profesorul James Russell Lowell.

Ochii îngălbeniți ai lui Manning se măriră și profesorul ceru să asiste la discuție. Închise ușile duble și se așeză lângă președintele Hill la masa rotundă de mahon, vizavi de ofițerul de poliție. Rey observă imediat că Hill îi permitea celuilalt să domine întâlnirea, dar o făcea împotriva voinței sale.

— Mă întreb cât de mult știți despre proiectul la care domnul Lowell lucrează acum, domnule președinte Hill, începu Rey.

— Domnul Lowell? Este unul dintre cei mai buni poeți și scriitori satirici din Noua Anglie, desigur, replică

Hill cu un zâmbet luminos. „Documentele Biglow", „Viziunea lui Sir Launfal", „O fabulă pentru critici" – asta-i preferata mea, mărturisesc. În plus, mai are și îndatoririle de la *North American Review*. Știți că a fost primul editor al *Atlantic*-ului? Sigur că trubadurul nostru are pe țeavă o grămadă de lucrări.

Nicholas Rey scoase o bucată de hârtie din buzunar și o răsuci între degete.

— Mă refer la un anume poem la tălmăcirea căruia cred că a dat o mână de ajutor.

Manning își împleti degetele strâmbe și își coborî privirea pe hârtia împăturită din mâna polițistului.

— Dragă domnule ofițer, spuse Manning, e vreo problemă? Avea aerul că vrea tare mult ca răspunsul să fie „da".

Dinanzi. Rey studie figura lui Manning. Colțurile gurii expresive a profesorului păreau că tresar de nerăbdare.

Manning își trecu o mână peste chelia lucioasă. *Dinanzi a me.*

— Ce vreau să vă întreb... începu el, încercând o altă abordare și evident mai puțin neliniștit acum. S-a întâmplat ceva neplăcut? Există vreo plângere?

Președintele Hill se ciupi de bărbie, dorindu-și ca Manning să fi părăsit sala împreună cu ceilalți membri ai Corporației. Mă întreb dacă n-ar trebui să trimitem după profesorul Lowell, să participe și dânsul la discuție.

Dinanzi a me non fuor cose create
Se non etterne, e io etterno duro.

Ce puteau însemna cuvintele acestea? Dacă Longfellow și poeții lui le recunoscuseră, de ce își dădeau atâta osteneală să ascundă semnificația lor?

— Prostii, domnule președinte, izbucni Manning. Nu-l putem deranja pe profesorul Lowell cu toate nimicurile. Domnule ofițer, dacă e vorba de o încurcătură, insist să ne spuneți *imediat* și vom rezolva situația repede și discret. Înțelegeți, domnule, se aplecă el înainte

cu prietenie, profesorul Lowell și mai mulți dintre colegii lui literați au încercat să aducă în oraș o anumită literatură care nu cadrează cu societatea noastră. Preceptele ei ar pune în pericol pacea a milioane de suflete pioase. Ca membru al Corporației, datoria îmi cere să apăr buna reputație a universității de orice fel de pată. Motto-ul colegiului este *Christo et ecclesiae*, domnule, și suntem hotărâți să ne comportăm în conformitate cu spiritul creștin al acestui ideal.

— Cândva motto-ul era *veritas*, spuse președintele Hill foarte calm. Adevăr.

Manning îl săgetă cu privirea.

Polițistul Rey mai ezită o clipă, apoi băgă hârtia la loc în buzunar.

— Mi-am exprimat un oarecare interes în legătură cu versurile pe care le traduce domnul Lowell. Credeam că dumneavoastră, domnilor, ați putea să mă îndreptați spre locul potrivit pentru studiu.

Obrajii doctorului Manning luară foc.

— Vreți să spuneți că aceasta este o vizită pur *literară*? întrebă el dezgustat. Pentru că Rey nu-i răspunse, Manning îl asigură că Lowell intenționase să-și bată joc de el – și de colegiu – din pur amuzament. Dacă polițistul dorea să studieze poezia Diavolului, n-avea decât s-o facă la picioarele Diavolului.

Rey traversă curtea, unde un vânt rece sufla printre clădirile vechi din cărămidă. Se simțea amețit și mintea îi era asaltată de idei confuze. Chiar atunci se auzi alarma pentru foc, iar sunetul părea să vină din toate colțurile lumii. Rey începu să alerge.

XI

Oliver Wendell Holmes, poet și doctor, așeză o lumânare lângă măsuța microscopului pe care înșirase câteva mostre de insecte.

Se aplecă și se uită prin lentilă la o muscă de carne, apoi ajustă poziția subiectului. Insecta se zbătea și tremura, de parcă ar fi fost extrem de furioasă că era studiată.

Nu. Nu era specimenul în cauză.

Acum până și plăcuța microscopului tremura. De afară se auzi bubuitul unor copite de cal, urmat de o tăcere la fel de puternică precum o explozie. Holmes se repezi la fereastră și trase draperiile. Amelia își făcu apariția din hol. Cu o seriozitate înspăimântătoare, doctorul îi porunci să stea pe loc, dar ea îl urmă în camera din față. Silueta în albastru închis a unui polițist mătăhălos se contura pe cer în timp ce omul trăgea de hățuri cu toată puterea pentru a liniști furtunoasele iepe sure înhămate la trăsură.

— Domnule doctor Holmes, strigă el, de pe capră, trebuie să mă urmați imediat!

— Wendell! Amelia făcu un pas înainte. Ce înseamnă asta?

— Draga mea, replică doctorul, deja cu răsuflarea întretăiată, trimite un bilet la Casa Craigie. Spune-le că

a intervenit ceva și că ne întâlnim la Corner într-un ceas. Îmi pare rău că plec așa, dar n-am încotro.

Holmes se urcă în trăsura poliției înainte ca femeia să apuce să protesteze, iar caii porniră în galop vijelios, ridicând în urma lor un vârtej de frunze uscate și de praf. Oliver Wendell Holmes Junior privise scena din spatele perdelelor de la fereastra sufrageriei, întrebându-se în ce încurcătură se mai vârâse tatăl lui.

În aerul cenușiu se simțea o boare înghețată. Cerul se întuneca. O a doua trăsură se opri chiar în locul din care plecase prima în urmă cu câteva clipe. Era șareta lui Fields. James Russell Lowell deschise portiera și, năvalnic ca o cascadă, se interesă de doctorul Holmes. Amelia se aplecă puțin înainte, suficient pentru a zări profilurile lui Henry Longfellow și J.T. Fields.

— Nu știu unde a plecat, zău, domnule Lowell. Dar l-a luat poliția. M-a rugat să trimit o notă la Casa Craigie. Vă transmite să fiți cu toții la Corner peste un ceas. James, aș dori și eu să aflu despre ce e vorba!

Lowell aruncă o privire neajutorată în lungul străzii. La colț, doi băieți împărțeau fluturași, zbierând cât îi țineau puterile:

— Dispărut! Dispărut! Luați un fluturaș, domnule, doamnă!

Își vârî mâna în buzunarul hainei și o teamă apăsătoare îi răscoli pieptul. Scoase micul anunț șifonat ce-i fusese îndesat în buzunar în piața din Cambridge după ce zărise fantoma în tovărășia lui Edward Sheldon. Îl netezi pe mânecă.

— O, Doamne Dumnezeule!

Buzele începură să-i tremure.

— După asasinarea reverendului Talbot, am trimis patrule și santinele peste tot în oraș. Și n-au văzut nimic! strigă sergentul Stoneweather de pe capră în timp ce caii pereche goneau, flexându-și mușchii puternici, pe strada

Charles. La fiecare câteva minute, polițistul scotea pârâitoarea și o învârtea energic.

Mintea lui Holmes o luase înaintea trăsurii, în ritmul egal al copitelor și al roților care striveau pietrișul. Singurul lucru pe care pasagerul înspăimântat îl aflase de la conductor, sau cel puțin unicul pe care îl pricepuse, era că polițistul Rey îl trimisese pe sergent să-l aducă. Trăsura se opri brusc în port. De acolo, o barcă a poliției îl duse pe Holmes la una dintre insulele nelocuite din radă, unde se înălța un fort părăsit, din granit masiv de Quincy, cu ferestre oarbe, acum lăsat în seama șobolanilor. De-a lungul meterezelor pustii zăceau abandonate tunuri, sub steaguri zdrențuite cu stele și dungi. Intrară în Fortul Waren, doctorul în urma lui Stoneweather, și trecură pe lângă un șir de polițiști palizi ca niște spectre, aflați deja de ceva vreme la fața locului; străbătură apoi un labirint de încăperi, coborâră într-un tunel înghețat și întunecos ca o peșteră, săpat în stâncă, și se opriră în cele din urmă într-o încăpere de depozitare.

Doctorul se împiedică și fu gata-gata să cadă. Mintea lui făcu imediat un salt în timp. Pe când studia la École de Médicine din Paris, Holmes asistase la *combats des animaux*, lupte barbare în care buldogii erau asmuțiți mai întâi unul împotriva altuia, apoi împotriva unui lup, urs, mistreț, taur sau măgar legat de un stâlp. Holmes își dăduse seama că n-avea cum să-și smulgă din suflet duritatea calvinismului oricât de multă poezie ar fi scris. Era mereu tentat să creadă că lumea nu era decât o capcană pentru păcătoși. Însă, așa cum vedea el lucrurile, păcatul era doar neputința individului imperfect de a respecta legea perfectă. Pentru bunicii lui, marele mister al vieții era chiar acest păcat. Pentru doctorul Holmes era suferința. Și nu se așteptase niciodată să descopere atâta suferință. Privind în jur, rătăcit, văzu și auzi în minte scenele sălbatice, uralele și râsetele inumane.

Din mijlocul încăperii, atârnată de un cârlig ce servise cândva la depozitarea sacilor cu sare sau a altor produse care erau păstrate deasupra pământului, o figură

se uita fix la el. Sau, mai bine zis, o fostă figură. Nasul îl lipsea cu desăvârșire, tăiat perfect de la șa până la mustață, ceea ce provocase răsfrângerea pielii către exterior. O ureche atârna precar într-o parte a feței, atât de jos încât atingea un umăr arcuit rigid. Ambii obraji erau sfâșiați, încât maxilarul se prăbușise și gura încremenise larg deschisă, ca și când urma să vorbească dintr-o clipă în alta; în schimb, din ea se scurgea sânge negru. O dâră de sânge perfect rectilinie unea bărbia despicată cu organul reproductiv al omului – iar acesta, singura confirmare a sexului monstruozității, atârna spintecat oribil în două, o disecție greu de imaginat chiar și pentru un doctor. Mușchii, nervii și vasele de sânge erau etalate conform precisei armonii anatomice și în același timp într-o uluitoare dezordine. Brațele atârnau neputincioase pe lângă trup, sfârșindu-se cu cioturi de carne vie strânse cu garouri năclăite. Mâinile dispăruseră.

Trecură câteva clipe până ce Holmes realiză că mai văzuse fața aceea mutilată, și alte câteva, înainte de-a recunoaște victima sfârtecată după gropița pronunțată din bărbie, încă vizibilă. *O, nu.* Intervalul dintre cele două momente fusese sfâșietor.

Holmes făcu un pas înapoi și un pantof îi alunecă pe voma depusă de cel care descoperise scena, un vagabond în căutare de adăpost. Se răsuci și se așeză pe un scaun din apropiere, plasat de o asemenea manieră, încât părea potrivit pentru observarea atentă a privelиștii. Nu făcu nici un efort să-și controleze respirația șuierătoare și nu observă că nu departe de picioarele sale se afla o vestă de o culoare foarte luminoasă, împăturită peste o pereche de pantaloni albi, croiți perfect, iar pe jos erau risipite bucățele de hârtie.

Își auzi numele. Polițistul Rey apăruse lângă el. Chiar și aerul din încăpere părea să tremure, părea că se căznește să răstoarne aranjamentul macabru.

Holmes se ridică nesigur în picioare și îl salută vag pe Rey.

Un detectiv în civil, cu umeri lați și barbă țepoasă, se proțăpi în fața mulatrului, strigându-i că nu are ce

căuta acolo. Apoi interveni comandantul Kurtz și-l trase deoparte pe individ.

Când criza de amețeală și sufocare slăbi, doctorul constată că se afla într-o poziție mult mai apropiată de masacru decât și-ar fi dorit, dar înainte de-a apuca să se retragă simți că brațul îi este atins de ceva umed. Părea o mână, dar în realitate era un ciot însângerat strâns într-un garou. Holmes nu se mișcase nici un pas, era sigur de asta. Fusese prea șocat ca să se deplaseze. Parcă era prizonierul unui coșmar în care nu-i rămăsese altceva de făcut decât să se roage să nu fie treaz.

— Dumnezeule mare, trăiește! țipă detectivul, îndepărtându-se zăpăcit și luptând din răsputeri să-și stăpânească valul de greață ce-i urcase din stomac. Comandantul Kurtz dispăru și el, urlând ordine de neînțeles.

Holmes se întoarse și privi drept în ochii ficși, ieșiți din orbite, ai lui Phineas Jennison. Membrele mutilate păreau că tresar și se zbat prin aer. Se scurse doar un moment, doar atât, o infimă parte dintr-o secundă, până ce trupul încremeni pentru vecie, dar Holmes era convins că ochii nu-l înșelaseră. Rămase și el nemișcat, ca un cadavru, cu buzele uscate tremurând nervos, cu ochii clipind necontrolat din cauza umezelii nedorite a lacrimilor și degetele frământând imperceptibil aerul. Doctorul Oliver Wendell Holmes știa că ultimele tresăriri ale lui Phineas Jennison nu fuseseră mișcările voluntare ale unui ființe vii, nici acțiunile unui om conștient, ci doar convulsiile întârziate, irațională ale morții cea fără de cuvinte. Constatarea aceasta nu îmbunătățise deloc situația.

Atingerea neființei îi înghețase sângele în vine. Holmes abia băgă de seamă că ajunsese înapoi în port, apoi în duba poliției numită „Maria cea neagră", care îl purtă împreună cu trupul lui Jennison până la Colegiul Medical, unde i se spuse că Barnicoat, însărcinat în mod oficial cu autopsiile, căzuse la pat din cauza unei pneumonii dobândite în lupta pentru un salariu mai mare, iar profesorul Haywood nu putea fi găsit la momentul respectiv. Holmes dădu din cap ca și când ar fi

auzit totul. Studentul care-l ajuta pe Haywood se oferi să-l asiste la autopsie. Doctorul abia înregistră schimbul rapid de cuvinte, apoi se văzu ca prin ceață intrând într-o cameră întunecoasă de la etajul Colegiului Medical și începând să taie trupul și așa incredibil de ciopârțit.

„Studiază în mine *contrapasso*."

Capul lui Holmes se ridică brusc, de parcă doctorul auzise strigătul de ajutor al unui copil. Reynolds, studentul, se uită în spate, la fel ca Rey, Kurtz și alți doi polițiști care intraseră între timp în sală fără să fie observați. Holmes se întoarse din nou spre Phineas Jennison și privi în golul căscat deasupra maxilarului secționat.

— Domnule doctor? zise studentul. Vă simțiți bine?

Doar o închipuire. În minte auzise vocea, șoapta, ordinul. Mâinile îi tremurau însă atât de tare, încât n-ar fi fost în stare să porționeze nici măcar o friptură de curcan, așa că își ceru scuze și lăsă restul procedurii pe mâinile asistentului. Ieși din clădire, cutreieră în neștire și ajunse în cele din urmă pe o alee care dădea în strada Groove. Respirația lui, până atunci greoaie și firavă, începea să revină la normal. Auzi pași apropiindu-se. Rey îl conduse pe doctor spre capătul aleii.

— Vă rog, nu pot vorbi acum, îl imploră Holmes, privind în jos.

— Cine l-a măcelărit așa pe Phineas Jennison?

— De unde să știu? țipă Holmes. Își pierdu o clipă echilibrul, tulburat de viziunea victimei însângerate.

— Vă rog să-mi traduceți asta, domnule doctor. Rey deschise pumnul lui Holmes și îi puse în palmă un bilet.

— Vă rog, domnule polițist, deja ne-am... Mâinile îi tremurau violent când despături hârtia.

— „Am rupt pe cei sortiți să se-mpreune", recită Rey, repetând versurile pe care le auzise cu o seară în urmă, „Și rupt de trup mi-e capul fără minte. Cuvântă-n mine legea care spune..." Ceva despre *contrapasso*. Chiar asta am văzut, nu-i așa? Cum traduceți *contrapasso*, domnule doctor? „Contrasuferință"?

— Nu există o traducere... Cum de-ați... Holmes își scoase lavaliera de mătase și încercă să respire prin ea. Nu pricep nimic.

— Ați citit descrierea acestei crime într-un poem, continuă Rey. Ați știut totul înainte de a se întâmpla și n-ați făcut nimic.

— Nu, am făcut tot ce ne-a stat în putere. Am încercat. Vă rog, domnule polițist, nu pot...

— Îl cunoașteți pe bărbatul acesta? Rey scoase din buzunar portretul din ziar al lui Grifone Lonza și i-l înmână doctorului. S-a aruncat pe fereastră la secția de poliție.

— Vă rog! Holmes se sufoca. Nu mai pot! Lăsați-mă în pace!

— Hei, tu! Trei studenți de la Colegiul Medical, aparținând genului rustic pe care Holmes îl botezase „tinerii barbari", ajunseseră din întâmplare pe alee în timp ce-și savurau trabucurile ieftine. Mă cioară! Lasă-l în pace pe profesorul Holmes!

Holmes încercă să le vorbească, dar din piept nu-i ieși nici un sunet.

Cel mai rapid dintre „barbari" se repezi la Rey cu pumnul ațintit spre stomac. Rey îi apucă celălalt braț și îl aruncă la pământ, dar cu blândețe. Ceilalți doi se năpustiră asupra polițistului chiar când lui Holmes îi revenise vocea.

— Nu, nu, băieți! Stați cuminți! Plecați de-aici imediat! E un prieten! Hai, valea! „Barbarii" o șterseră cât ai zice pește.

Holmes îl ajută pe Rey să se ridice. Trebuia să-și răscumpere cumva purtarea, prin urmare luă ziarul și-l împături la ilustrație.

— Grifone Lonza, zise el.

Strălucirea din ochii lui Rey dovedea că polițistul era impresionat și ușurat.

— Acum traduceți-mi nota. Vă rog, domnule doctor Holmes. Lonza mi-a șoptit cuvintele astea înainte de a muri. Spuneți-mi ce înseamnă.

— Sunt în italiană, în dialectul toscan. Știi, lipsesc de-aici câteva cuvinte, dar pentru cineva care n-are pregătire lingvistică este o transliterație remarcabilă. *Din anziame... Dinanzi a me... Dinanzi a me non fuor cose create*

se non etterne, e io etterno duro. „Etern trăiesc și câte sunt substanță 'naintea mea etern au fost create." *Lasciate ogne speranza, voi ch'intrate*. „Voi, ce intrați, lăsați orice speranță."

— „Lăsați orice speranță." Mă avertiza, conchise Rey.

— Nu... nu cred. Își închipuia, probabil, că citește de pe Porțile Iadului, cel puțin așa am interpretat noi starea lui de spirit.

— Trebuia să spuneți poliției ce știți, se revoltă Rey.

— Ar fi ieșit o și mai mare încurcătură dacă o făceam! strigă Holmes. Nu înțelegeți, domnule polițist, nu aveți cum. Suntem singurii care ar putea să-l găsească vreodată! Am crezut că l-am descoperit, că a părăsit țara. Poliția habar n-are de nimic! Nebunia asta nu se va termina niciodată fără ajutorul nostru! În timp ce vorbea, lui Holmes i se păru că simte pe limbă răceala fulgilor de nea. Își șterse fruntea și gâtul, scăldate în sudoarea ce-i țâșnea prin toți porii. Îl întrebă pe polițist dacă era de acord să meargă înăuntru, unde avea să audă o poveste incredibilă.

Oliver Wendell Holmes și Nicholas Rey se instalară în sala de cursuri, goală acum.

— Suntem în anul 1300. La jumătatea călătoriei sale prin viață, un poet pe nume Dante s-a trezit într-o pădure întunecoasă și a înțeles că apucase pe căi greșite. Lui James Russell Lowell îi place să spună, domnule polițist, că toți intrăm în pădurea aceasta de două ori – prima dată pe la mijlocul vieții și din nou când privim în urmă la anii pe care i-am trăit...

• • •

Când ușa grea, lambrisată, a Sălii Autorilor se întredeschise, cei trei bărbați dinăuntru aproape săriră de pe scaune. Se ivi o cizmă neagră, în chip de încercare timidă. De fapt Holmes nu-și imagina că ar mai putea descoperi dincolo de ușă ceva care să-i tulbure liniștea. Tras la față și pământiu, se așeză pe canapea alături de Longfellow și vizavi de Lowell și Fields, sperând că o ușoară

înclinare a capului va răspunde suficient de bine la saluturile acestora.

— M-am oprit acasă înainte de a veni aici. Melia nu voia să mă lase să plec, judecând după cum arăt. Zâmbi nervos și o lacrimă îi luci la coada ochiului. Știați, domnilor, că mușchii cu care râdem și plângem se găsesc unii lângă alții? Pe tinerii mei barbari această informație îi dă gata întotdeauna.

Ceilalți așteptau răbdători ca Holmes să înceapă. Lowell îi înmână un fluturaș boțit care anunța că Phineas Jennison dispăruse și oferea o recompensă de câteva mii de dolari pentru găsirea lui.

— Atunci știti deja, zise doctorul. Jennison a murit.

Se apucă să povestească evenimentele, confuz și cu întreruperi, începând cu sosirea neașteptată a poliției pe strada Charles, la numărul 21.

— Fortul Warren, zise Lowell, turnându-și al treilea pahar de porto.

— O alegere ingeniosă a lui Lucifer al nostru, se pronunță Longfellow. Mă tem că partea despre semănătorii de vrajbă nu putea să ne fie mai proaspătă în minte. Incredibil, dintre toate cânturile abia ieri l-am tradus pe acesta. Bolgia a noua este o întindere largă de stâncă, descrisă de Dante ca o fortăreață.

— Observăm din nou, sublinie Lowell, că avem de-a face cu mintea incredibil de strălucită a unui om de litere, neașteptat de dotat pentru redarea detaliilor din poemul lui Dante. Lucifer apreciază precizia poeziei italianului. Și în Infernul lui Milton, de exemplu, totul este sălbatic, dar la Dante acesta se împarte în cercuri desenate cu un compas bine poziționat. Este la fel de real ca lumea noastră.

— Acum chiar este, zise Holmes cu glas tremurător.

Fields nu avea chef de o argumentație literară.

— Wendell, zici că tot orașul era înțesat de polițiști când a avut loc crima? Cum de nu l-au văzut pe Lucifer?

— Am avea nevoie de mâinile uriașe ale lui Briareos și de suta de ochi a lui Argus pentru a pune mâna pe el sau măcar pentru a-l zări, declară Longfellow liniștit.

— Jennison a fost găsit de un beţiv care doarme uneori acolo de când fortul a fost scos din uz, interveni Holmes. Vagabondul a trecut pe-acolo luni şi totul era în ordine. S-a întors miercuri şi a dat de oribila privelişte. S-a speriat îngrozitor şi n-a anunţat nimic până a doua zi, adică până azi. Jennison a fost văzut ultima oară marţi după-amiază, iar în noaptea aceea n-a dormit acasă. Poliţia a interogat pe cine a găsit. O prostituată din port zice că marţi seara a apărut pe neaşteptate un bărbat. A încercat să-l urmărească, probabil din obligaţie profesională, dar a ajuns până la biserică, iar de acolo nu mai ştie în ce direcţie a luat-o.

— Aşadar Jennison a fost ucis marţi seara, dar poliţia a descoperit trupul abia joi, zise Fields. Însă tu ai declarat, Holmes, că Jennison încă mai... E posibil aşa ceva, atâta timp...?

— Să fi fost ucis marţi, dar să fi rămas în viaţă până în dimineaţa când am ajuns eu acolo? Ca trupul să-i fi fost cuprins de asemenea convulsii, încât chiar de-aş sorbi şi ultimul strop din Lethe şi tot n-aş fi vreodată în stare să uit ce-am văzut? întrebă Holmes cu disperare. Sărmanul Jennison a fost mutilat dincolo de orice speranţă de supravieţuire, asta e clar, dar a fost tăiat şi legat în aşa fel încât să-şi piardă sângele încet şi, odată cu el, viaţa. Parcă aş fi studiat resturi de artificii pe cinci iulie. Mi-am dat seama totuşi că nici un organ esenţial nu-i fusese atins. Acest masacru feroce vădeşte măiestria exersată a unui om familiarizat cu rănile interne, poate un doctor, adăugă el cu voce răguşită, care a folosit un cuţit mare şi bine ascuţit. Cu Jennison, Lucifer şi-a desăvârşit metodele de pedeapsă prin suferinţă... Avem aici un *contrapasso* perfect. Mişcările pe care le-am surprins, dragă Fields, nu reprezentau semne de viaţă, ci pur şi simplu spasmul final al nervilor. Un moment grotesc, parcă desprins din imaginaţia lui Dante. Moartea a fost, fără îndoială, un dar.

— Totuşi, să supravieţuiască două zile după atac, insistă Fields. Vreau să spun... Din punct de vedere medical... Nu, pe legea mea, nu-i posibil!

— Supraviețuirea în cazul de față înseamnă moarte incompletă, nu viață parțială... Înseamnă să fii prizonier în hăul dintre vii și morți. O mie de glasuri de-aș avea și n-aș reuși să descriu groaznica lui agonie!

— De ce l-a pedepsit pe Phineas ca pe un semănător de dezbinări? Lowell încercase să pară cât mai detașat și metodic. Cine era pedepsit în cercul acela al Infernului? Mahomed, Bertram sau Bertrand de Born – rău-sfetnicul care l-a despărțit pe rege de prinț, pe tată de fiu, cum a făcut cândva Absalom cu David – și cei care au semănat vrajbă în cadrul religiilor, în familii. De ce Phineas Jennison?

— Dragă Lowell, cu toate eforturile noastre, tot n-am răspuns la întrebarea referitoare la Elisha Talbot, zise Longfellow. Despre ce simonie de o mie de dolari e vorba? De două ori *contrapasso* pentru două păcate invizibile. Dante se bucură de avantajul de a-i chestiona personal pe păcătoși în privința greșelilor care i-au adus în Iad.

— Nu erai tu un apropiat al lui Jennison, îl întrebă Fields. Nu-ți vine nimic în minte?

— Îmi era prieten, nu i-am căutat defectele! Era un umăr pe care plângeam pierderile de la bursă, problemele de la cursuri, necazurile pricinuite de Manning și blestemata de Corporație. Era ca un motor uman cu aburi și recunosc că uneori își dădea pălăria prea într-o parte. De-a lungul anilor s-a amestecat în tot soiul de afaceri dubioase: căi ferate, fabrici, turnătorii... Chestiuni la care eu unul nu mă pricep deloc, încheie Lowell.

— Polițistul Rey, suspină din rărunchi Holmes, are o minte ascuțită ca un brici și probabil a bănuit de la bun început că avem știință despre toată afacerea. A recunoscut modul în care a fost ucis Jennison din ce a ascultat pe la uși în timpul ultimei ședințe a clubului. *Contrapasso* și logica lui, vrajba... A făcut legătura cu Jennison, iar când i-am explicat mai multe a priceput imediat că moartea judecătorului și a reverendului au de-a face cu Dante.

— Precum Grifone Lonza când s-a sinucis la secția de poliție, constată Lowell. Sărmanul ins îl vedea pe Dante

în orice. De data asta avea dreptate. M-am gândit adesea la transformarea lui Dante însuși. Mintea poetului rămas fără patrie își găsea din ce în ce mai des sălaș în teribila lume de dincolo. Nu-i normal ca fiind departe de tot ce iubea să mediteze numai și numai la ce va urma? Noi îi lăudăm nespus măiestria, dar Dante Alighieri n-a avut de ales, a fost obligat să scrie poemul cu sângele propriei sale inimi. Nu-i de mirare că s-a prăpădit atât de repede după ce l-a terminat.

— Și ce-o să facă polițistul Rey acum, după ce a aflat că suntem implicați? întrebă Longfellow.

— Am tăinuit informații prețioase, ridică Holmes din umeri. Am împiedicat ancheta a două dintre cele mai oribile crime la care orașul a fost martor, iar acum e vorba de trei! Poate că Rey ne denunță pe noi și pe Dante chiar în momentul acesta! Ce loialitate poate avea față de un poem? Și noi, cât de multă ar trebui să arătăm?

Se ridică în picioare și, trăgându-și pantalonii largi, începu să se plimbe în sus și-n jos prin cameră. Fields își săltă capul sprijinit până atunci în palme, văzând că doctorul își ia pălăria și haina.

— Am vrut să vă împărtășesc ce-am aflat, zise acesta pe un ton blând, dar fără vlagă. Nu mai pot continua.

— Poți să te odihnești acum, începu Fields.

— Nu, scutură Holmes din cap, nu, dragul meu, nu e vorba numai de seara aceasta.

— Poftim? se burzului Lowell.

— Holmes, interveni Longfellow, știu că misterul pare de nedezlegat, dar trebuie să luptăm.

— Nu poți să-ți pui coada pe spinare așa! țipă Lowell. Vocea lui parcă umpluse toată încăperea, ceea ce-l făcu să se simtă din nou puternic. Am ajuns prea departe!

— De la bun început am mers prea departe, mult prea departe de lumea noastră... Da, Jamey. Îmi pare rău, adăugă cu mult calm. Nu știu ce va hotărî polițistul Rey, dar voi coopera cu el în orice fel dorește și vreau să faceți și voi la fel. Sper să nu ne închidă pentru obstrucționarea justiției sau, și mai rău, pentru complicitate. Oare nu suntem vinovați? Fiecare din noi a jucat un rol, din cauza noastră au continuat asasinatele.

— Dar nu trebuia să ne dai de gol în fața lui Rey! strigă Lowell sărind în picioare.

— Ce-ai fi făcut în locul meu, domnule profesor?

— Să-ți iei picioarele la spinare nu reprezintă o soluție, Wendell! Mortul de la groapă nu se mai întoarce! Ca noi toți, ai jurat să-l aperi pe Dante, chiar de-ar fi să se prăbușească cerul, ai jurat chiar aici, sub acoperișul lui Longfellow! Holmes își aranjă pălăria și-și încheie haina. *Qui a bu boira*, reluă Lowell. Cine-a fost bețiv, va rămâne bețiv.

— Tu n-ai văzut ce-am văzut eu! Toate emoțiile reprimate izbucniră din sufletul lui Holmes, care se întoarse spre Lowell. Eu am fost cel care a văzut două trupuri harcea-parcea și nu voi, bravi învățați! Eu am coborât în groapa încinsă a lui Talbot și-am tras în nări mirosul de moarte! Eu am trecut prin toate încercările pentru ca voi să aveți ce analiza confortabil, lângă foc, de la A la Z!

— *Confortabil?* M-au asaltat insecte rare care devorează oamenii de vii și am fost la un pas să dau în primire, ai și uitat? se răsti Lowell.

— Accept zece mii de muște de carne, râse doctorul batjocoritor, în locul scenelor pe care le-am văzut!

— Holmes, interveni Longfellow, adu-ți aminte ce i-a spus Virgiliu pelerinului: frica este principalul impediment într-o călătorie.

— Nu mai dau doi bani pe chestia asta! Gata, am terminat, Longfellow! Îmi cedez locul! Nu suntem primii care încearcă să elibereze în lume poezia lui Dante, dar probabil că vom fi mereu perdanți! Nu v-ați gândit niciodată că Voltaire avea dreptate, că Dante a fost nebun, că lucrarea lui e o monstruozitate? A rămas fără Florența, așa că s-a răzbunat prin literatură și a cutezat să se pună în locul lui Dumnezeu. Iar noi, noi am dezlănțuit acum nebunia asupra orașului pe care pretindem că-l iubim! Va veni vremea să plătim!

— Ajunge, Wendell! Destul! strigă Lowell și se postă în fața lui Longfellow, ca pentru a-l apăra de cuvintele usturătoare.

— Chiar și fiul italianului a fost convins că taică-său o luase razna și a încercat apoi să-i renege cuvintele! își continuă Holmes pledoaria. De ce să ne sacrificăm siguranța pentru a-l salva? *Commedia* nu-i o scrisoare de dragoste. Dante n-a iubit-o pe Beatrice și n-a iubit Florența! Doar a dat glas amarului pricinuit de exil, imaginându-și dușmanii în chinuri și cerșind iertarea! L-ați auzit măcar o dată pomenindu-și nevasta? Așa s-a răzbunat pentru toate dezamăgirile! Vreau doar să ne ferim de primejdia de-a pierde tot ce avem mai scump! Asta am vrut de la bun început!

— Nu vrei să descoperi vinovatul, zise Lowell. N-ai vrut să crezi că Bachi poate fi autorul, nici că profesorul Webster e un criminal – nici măcar în clipa când atârna în ștreang!

— Nu-i așa! protestă doctorul.

— Frumoasă festă ne joci, Holmes. Foarte frumoasă! zbieră și mai tare Lowell. Ai rămas la fel de constant precum versurile tale cele mai dezlânate! Ar fi fost poate mai bine să-l fi cooptat pe Wendell Junior în club în locul tău. Cel puțin am fi avut șansa unei victorii! Era gata-gata să mai zică și altele, dar Longfellow îl reținu cu un braț prietenesc, dar de neclintit, ca o mănușă de fier.

— Nu am fi ajuns atât de departe fără tine, dragă prietene. Te rog odihnește-te și transmite sentimentele noastre cele mai calde doamnei Holmes, zise blând Longfellow.

Doctorul se îndreptă spre ușa Sălii Autorilor, cu Lowell, căruia Longfellow îi eliberase brațul din strânsoare, pe urmele lui. Ieși grăbit pe hol, se uită peste umăr și descoperi privirea glacială a colegului său întru litere. Când ajunse la colț, se izbi de un căruț cu hârtie pe care îl trăgea Teal, băiatul de serviciu în redacția lui Fields, cel a cărui gură părea mereu că mestecă sau bolborosește ceva. Holmes se dezechilibră și căzu, cărușul se răsturnă și un vraf de hârtii se risipi pe podea și peste doctor. Teal dădu la o parte câteva foi și, cu o privire plină de înțelegere, încercă să-l ajute pe Oliver Wendell Holmes să se ridice. Lowell se repezi și el să dea o mână

de ajutor, dar se opri. Furia îi reveni înzecit din cauză că se rușinase de momentul lui de slăbiciune.

— Așa! Acum ești fericit, Holmes? Longfellow avea nevoie de noi! Până la urmă l-ai trădat! Ai trădat Clubul Dante!

Uitându-se înspăimântat la Lowell, Teal îl ridică pe Holmes.

— Iertare, îi șopti el la ureche.

Deși era vina lui, Holmes abia reuși să îngaime o scuză. Acum nu mai avea doar o criză ușoară. Astmul se făcea simțit sub forma unei presiuni îngrozitoare. Dacă în primul stadiu de atac avea nevoie de tot mai mult aer, în cel de-acum oxigenul pe care-l inspira părea să colcăie de otravă.

Lowell se repezi înapoi în Sala Autorilor, trântind ușa după el. Îl întâmpină Longfellow, cu o expresie indescifrabilă. La primul semn de furtună, Longfellow obișnuia să închidă obloanele casei, motivând că nu suferă astfel de disonanțe. Acum figura lui comunica același lucru. Părea că îi spusese ceva editorului, care se ridicase în picioare, într-o atitudine de așteptare.

— Bun, zise Lowell pe un ton mai rezonabil, spune-mi, dragă Longfellow, cum a putut să ne facă una ca asta? Cum a fost în stare?

— Longfellow crede că a descoperit ceva, răspunse Fields clătinând ușor din cap. Îți aduci aminte că aseară am lucrat la Cântul XXVIII?

— Da, și ce-i cu asta? întrebă Lowell.

Longfellow își luase haina și privea pe fereastră.

— Fields, crezi că domnul Houghton mai e la Riverside?

— Houghton stă tot timpul la Riverside, cel puțin când nu e la biserică. Ce-ar putea să facă pentru noi, Longfellow?

— Trebuie să pornim imediat într-acolo, decretă Longfellow.

— Te-ai gândit la ceva ce ne-ar fi de folos, prietene?

Speranțele lui Lowell renăscură. Era convins că Longfellow se pregătea cu grijă să-i răspundă, dar poetul nu mai scoase un cuvânt până în Cambridge.

Ajunși la clădirea imensă, de cărămidă, ce adăpostea Riverside Press, Longfellow îi ceru lui H.O. Houghton să le aducă toate șpalturile cu traducerea *Infernului* lui Dante. În ciuda subiectului riscant, lucrarea – care punea capăt anilor de tăcere ai celui mai iubit poet din istoria țării – era așteptată cu nerăbdare de lumea literară. Lansarea cu surle și trâmbițe pregătită de Fields le dădea speranțe că prima ediție de cinci mii de exemplare avea să se vândă în mai puțin de o lună. Anticipând acest lucru, Oscar Houghton pregătea formele de tipar pe măsură ce poetul îi aducea șpalturile, păstrând o evidență precisă, ireproșabilă, a datelor de predare.

Cei trei oameni de litere luară în stăpânire biroul contabililor.

— Pe mine unul m-ai pierdut, se scuză Lowell, care nu reușea să se concentreze nici măcar asupra bucătăriei propriilor sale proiecte de tipărire, darămite ale altora.

Fields îi arătă graficul.

— Longfellow predă șpalturile corectate la o săptămână după ședințele noastre de traducere. Așadar, ziua când s-a întrunit Clubul Dante este miercurea *dinaintea* datei înscrise aici, care reprezintă momentul când Houghton a primit materialul.

Traducerea Cântului III, cel despre indiferenți, fusese încheiată la trei sau patru zile după uciderea judecătorului Healey. Reverendul Talbot fusese asasinat cu trei zile înainte de miercurea rezervată traducerii Cânturilor XVII, XVIII și XIX – cel din urmă despre pedepsirea simoniacilor.

— Dar atunci am aflat despre crimă! zise Lowell.

— Da, iar eu am dat programul înainte, la cântul cu Ulise, în ultima clipă, ca să ne mai remontăm un pic. Între timp am continuat să lucrez la cânturile intermediare. Vasăzică ultima crimă, masacrarea lui Phineas Jennison,

s-a petrecut după toate probabilitățile în această marți, cu o zi *înainte* de traducerea de ieri a chiar versurilor ce au inspirat groaznica faptă.

Lowell păli, apoi deveni roșu ca racul.

— Am înțeles, Longfellow! exclamă Fields.

— Fiecare crimă are loc cu puțin înainte ca noi, Clubul Dante, să punem la punct traducerea cântului pe care se bazează crima, decretă Longfellow.

— Cum de nu ne-am dat seama de asta până acum? zise Fields.

— Cineva s-a jucat cu noi! izbucni Lowell. Apoi vocea îi scăzu brusc la o șoaptă. Am fost ținuți sub observație, Longfellow! Trebuie să fie cineva care știe totul despre Clubul Dante! Criminalul își programează fiecare omor în funcție de traducerile noastre!

— Stai așa! De aici putem trage o singură concluzie funestă. Fields studie graficul din nou. Uitați-vă! Am tradus aproape două duzini din cânturile *Infernului*, dar au fost comise numai trei crime.

— Trei coincidențe mortale, sublinie Longfellow.

— Astea nu-s coincidențe, insistă Lowell. Lucifer s-a luat la întrecere cu noi și vrea să vadă ce se petrece întâi: traducerea în cerneală a lui Dante sau cea scrisă cu sânge! Și, de fiecare dată, am pierdut competiția cu două sau trei lungimi!

— Dar cine putea să cunoască dinainte programul nostru? protestă Fields. Cine putea să aibă suficient timp pentru a pregăti crime atât de elaborate? Nu avem un orar fix. Câteodată ne lungim o săptămână. Alteori Longfellow sare peste un cânt sau chiar două, pentru care crede că nu suntem pregătiți, și dă peste cap ordinea lucrării.

— Nici chiar Fanny a mea habar n-are ce cânturi ne apucăm să traducem, și nici nu vrea să știe, recunoscu Lowell.

— Cine ar putea să aibă astfel de însușiri, Longfellow? întrebă Lowell.

— Dacă toate acestea sunt adevărate, interveni Lowell, înseamnă că suntem, într-un fel, direct răspunzători de omoruri, de la bun început!

Se lăsă tăcerea. Fields îl privi ocrotitor pe Longfellow.

— Hodoronc-tronc, se grăbi el să tragă concluzia. Hodoronc-tronc, Lowell! Era supremul argument ce-i venise în minte.

— Nu afirm că înțeleg acest tipar ciudat, comentă Longfellow, ridicându-se de la biroul lui Houghton, însă nu ne putem sustrage implicațiilor. Oricare ar fi direcția de acțiune pe care o decide polițistul Rey, nu avem voie să considerăm implicarea noastră drept o prerogativă. Au trecut treizeci de ani de când m-am așezat prima oară la masa de lucru, în vremuri mai fericite, ca să traduc *Commedia*. Am luat-o în mâini cu atât de multă considerațiune, încât uneori sentimentul s-a transformat în îndărătnicie. A venit însă clipa să încheiem cât mai repede lucrarea, altfel riscăm să pierdem alte vieți omenești.

După plecarea lui Fields cu șareta la Boston, Lowell și Longfellow se îndreptară spre casele lor, prin zăpadă. Vestea despre moartea lui Phineas Jennison se răspândise în societate iute ca focul. Tăcerea străjuită de ulmi a străzilor din Cambridge devenise asurzitoare. Vârtejurile de fum alb ca zăpada izbucnite din coșurile caselor dispăreau fantomatic. Fiind prea frig afară ca să se usuce, în spatele ferestrelor neprotejate de obloane atârnau în devălmășie diverse veșminte, cămăși și bluze. Lanțuri de protecție asigurau toate ușile. Casele unde se montaseră de curând încuietori de fier duble, la sfatul polițiștilor de cartier, stăteau ferecate și răsferecate. Unii născociseră chiar un tip de alarmă pentru uși, un sistem electrificat pe care-l vindeau escroci ambulanți veniți din Vest. Nici un copil nu se juca în troienele pufoase de nea. După cea de a treia crimă, nu mai existau dubii că toate fuseseră comise de aceeași mână. Curând, ziarele publicară informația că lângă fiecare victimă se găsiseră hainele acesteia împăturite cu grijă, iar orașul se simțea gol în fața primejdiei. Teroarea izbucnită odată cu moartea lui Artemus Healey coborâse dealul Beacon, ajunsese pe strada Charles, apoi dincolo de Back Bay și podul de la Cambridge. Oamenii aveau deodată motive

irațională, dar palpabile, pentru a se gândi la o calamitate, la apocalipsă.

Longfellow se opri cu o stradă înainte de Casa Craigie.

— Să fim oare răspunzători? Propria lui voce îi răsună în urechi înspăimântător de plăpândă.

— Nu lăsa viermele îndoielii să-ți sape în cuget. Nu știu ce-a fost în capul meu când am zis așa ceva.

— Fii cinstit cu mine, Lowell. Crezi că...

Ceva îi tăie vorba. Țipătul unei fetițe se înălță în aer, cutremurând strada Brattle din temelii.

Genunchii lui Longfellow cedară când își dădu seama că sunetul provine din casa lui. Simți că trebuia să se repeadă ca un nebun în josul străzii, prin stratul neatins de zăpadă, dar preț de câteva clipe gândurile îl țintuiră pe loc. Era prins în capcana cutremurătoare a imaginației, aidoma unui om care se trezește dintr-un coșmar înfiorător și caută în calmul încăperii unde se află urmele nenorocirilor sângeroase pe care le-a visat. Aerul părea greu de amintiri. *De ce n-am fost în stare să te salvez, dragostea mea?*

— Să mă duc să iau pușca? se oferi Lowell, disperat.

Dar Longfellow o și luase la fugă.

Cei doi ajunseră pe treptele Casei Craigie cam în același timp, performanță remarcabilă pentru Longfellow, care, spre deosebire de colegul său, nu avea antrenament fizic. Țâșniră umăr lângă umăr în holul de la intrare, unde îl descoperiră pe Charles Longfellow, îngenuncheat, străduindu-se s-o calmeze pe Annie Allegra care chiuia de bucurie văzând ce daruri minunate primise de la fratele ei. Trap scheuna de fericire, fluturându-și coada îndesată și expunându-și colții într-o expresie comparabilă cu zâmbetul omenesc. Alice Mary își făcu apariția în hol pentru a-i întâmpina.

— O, papà, strigă ea. Charley abia a sosit, pentru Thanksgiving[1]! Ne-a adus jachete franțuzești, cu dungi

---

1 „Ziua recunoștinței", sărbătoare națională americană celebrată în ultima joi din noiembrie, în amintirea primilor coloniști sosiți în Massachusetts.

negre și roșii! poză Alice, expunând veșmântul nou pentru Longfellow și Lowell.

— Ce elegantă ești! o aplaudă Charley, care își îmbrățișă apoi tatăl. Dar, papă, ești alb ca varul, zău așa! Nu te simți bine? Am vrut să vă fac o mică surpriză! Poate că ai îmbătrânit prea tare pentru noi, glumi el.

Lui Longfellow îi mai revenise culoarea în obrajii oricum destul de palizi. Îl trase pe Lowell deoparte:

— Charley al meu s-a întors acasă, îi spuse confidențial, ca și când Lowell n-ar fi putut să vadă și singur.

Mai târziu, în aceeași seară, după ce copiii se culcaseră iar Lowell plecase, Longfellow se simți cuprins de un calm profund. Stătea la masa de lucru și își trecea mâna peste lemnul neted pe care lucrase aproape toată traducerea. Recunoscu în sinea lui că atunci când începuse să citească prima oară poemul lui Dante, genialul poet nu-l impresionase prea tare. Se temuse de final, având în vedere începutul glorios. Dar Dante rămăsese la fel de îndrăzneț, iar Longfellow fusese atras departe, tot mai departe, minunându-se nu numai de fabuloasa și constanta lui forță; stilul prindea aripi odată cu subiectul, tumultuos ca un șuvoi de apă, iar pe parcurs cititorul se trezea purtat de flux, transportat pe un val de îndoieli și temeri. De cele mai multe ori lui Longfellow i se părea că-l slujește bine pe florentin, însă uneori aceasta îi zădărnicea eforturile, înțelesul textului scăpa tuturor cuvintelor și tuturor graiurilor. Atunci Longfellow avea senzația că e un sculptor care, incapabil de a reda în marmura rece frumusețea vie a privirii omenești, recurge la trucuri ieftine, precum un ochi adâncit mai mult în orbită și o sprânceană mai proeminentă decât a modelului.

Dante nu admitea însă abordări mecanice și se refuza tuturor, cu excepția celui înzestrat cu nesfârșită răbdare. De câte ori traducătorul și poetul ajungeau într-un astfel de impas, Longfellow se oprea și medita: „Aici Dante a lăsat pana jos...“ Tot ce urma era un mare gol. Cum să-l umple? Ce noi figuri să imagineze? Ce anume să scrie? Apoi poetul punea din nou mâna pe pană și,

cu o expresie de bucurie sau de indignare, scria mai departe povestea, iar Longfellow se ținea după el fără timiditate.

Un sunet aproape imperceptibil, ca foșnetul degetelor pe o coală de carton, îl făcu pe Trap, încolăcit la picioarele lui Longfellow, să ciulească urechile. Acum părea o bucată de gheață care zgâria geamul ferestrei aburite.

La două noaptea, Longfellow încă mai lucra. Deși focul duduia, mercurul termometrului nu se ridicase pe scala de lemn la mai mult de șaisprezece grade, apoi se prăbușise descurajat. Poetul puse o lumânare la una din ferestre și se uită afară pe alta la copacii superbi, îmbrăcați în promoroacă. Aerul era neclintit. Grădina părea plină de imenși pomi de Crăciun. În timp ce trăgea obloanele, observă niște urme ciudate și le ridică la loc. Sunetul ca un scârțâit fusese produs de un cuțit care zgâriase geamul, iar el se aflase la doar câțiva pași de rivalul Clubului Dante. La început nu înțelese cuvintele scrijelite pe geam. Deodată însă, semnificația lor îi explodă în minte și, luându-și din mers pălăria, fularul și paltonul, ieși afară, unde citi imediat amenințarea, urmărind conturul literelor cu degetul.

LA MIA TRADUZIONE: *Traducerea mea*.

XII

COMANDANTUL KURTZ anunța, pe panoul de la Secția Centrală, că peste câteva ore va pleca într-un turneu prin Noua Anglie pentru a prezenta comitetelor orășenești și lyceum-urilor noile metode de lucru ale poliției.

— Ca să salvăm reputația orașului, dacă e să-i dăm crezare primarului, îi explică el lui Rey. Niște minciuni!

— Atunci de ce?

— Vrea să se descotorosească de mine, să mă țină departe de detectivi! Sunt singurul ofițer din departament care are autoritate asupra biroului de detectivi. Golanii ăștia vor avea mână liberă. Acum ancheta se găsește complet la latitudinea lor. Nu va mai fi nimeni aici care să aibă puterea de a-i opri.

— Domnule comandant Kurtz, e limpede că nu caută unde trebuie. Vor să facă o arestare demonstrativă.

— Iar dumneata, se uită Kurtz fix la el, *dumneata*, domnule polițist, vei rămâne aici cum ți s-a ordonat, știi prea bine. Până la clarificarea întregii afaceri. Chiar dacă asta înseamnă luni întregi.

— Dar am să vă spun atâtea, șefule... zise Rey clipind de mai multe ori.

— Ai auzit ordinul meu: trebuie să împărtășești detectivului Henshaw și oamenilor lui tot ce afli și tot ce gândești.

— Domnule comandant...

— Totul, Rey! Vrei să te duc chiar eu la Henshaw?

Polițistul ezită o clipă, apoi clătină din cap.

— Uneori, zise Kurtz punând mâna pe brațul lui Rey, singura satisfacție pe care o avem este să știm că nu mai e nimic în plus de făcut.

Seara, când Rey plecă acasă, din întuneric se ivi lângă el o siluetă învești mântată în pelerină. Își lăsă gluga în jos; respira iute și de sub vălul întunecat ieșeau aburi. Apoi Mabel Lowell își ridică voalul, ca să-l vadă mai bine pe polițist.

— Domnule ofițer, îți amintești de mine, cred, din ziua când ai venit să-l cauți pe profesorul Lowell? Am ceva la care ar trebui să arunci o privire, adăugă ea, scoțând de sub mantie un pachet gros.

— Cum ați dat de mine, domnișoară Lowell?

— Mabel. Crezi că e atât de greu să-l găsești pe singurul polițist mulatru din Boston? Își încheie replica aruncându-i un surâs afectat.

Rey cercetă pachetul, apoi scoase din el niște foi de hârtie.

— Nu cred că am să-l iau. Aparține tatălui dumitale?

— Da. Era vorba despre spalturile traducerii lui Longfellow din Dante, pline cu note marginale scrise de mâna lui Lowell. Cred că tata a descoperit o legătură între versurile lui Dante și acele crime ciudate. Nu cunosc detaliile, dar nici nu pot să-l întreb sau să-i vorbesc despre asta, pentru că se înfurie îngrozitor. Te rog să nu-i spui că te-ai întâlnit cu mine. Mi-a fost foarte greu, domnule polițist, să mă furișez în biroul tatei și sper că n-o să bage de seamă.

— Vă rog, domnișoară Lowell, suspină Rey.

— Mabel. Confruntată cu ochii cinstiți ai tânărului, fata nu era în stare să-și exprime disperarea. Te rog, domnule polițist. Tata nu-i spune decât nimicuri doamnei Lowell, iar mie și mai puțin. Dar un lucru știu sigur: cărțile lui despre Dante sunt împrăștiate peste tot în birou, iar în ultimul timp, când îl aud vorbind cu prietenii, numai despre asta discută. Și nu oricum, ci pe un

ton forțat și chinuit, total nepotrivit într-un club de traduceri. Pe urmă am găsit o schiță reprezentând picioare în flăcări și niște tăieturi din ziar despre reverendul Talbot, iar unii spun că a fost descoperit cu tălpile scrum. Nu l-am auzit chiar eu pe tata revizuind cu Mead și Sheldon, acum câteva luni, cântul prelaților nelegiuiți?

Rey o conduse până în curtea unei clădiri apropiate, unde găsiră o bancă liberă.

— Mabel, nu trebuie să spui nimănui ce știi, o îndemnă el. N-ar face decât să încurce lucrurile și mai mult și să arunce o lumină periculoasă asupra tatălui dumitale și prietenilor săi. Frică mi-e că și asupra dumitale. Există părți interesate care ar profita de această informație.

— Aflaseși deja toate astea, nu? Ei, atunci probabil că ai un plan pentru a pune capăt acestei nebunii.

— Ca să fiu sincer, habar n-am cum.

— Nu poți să stai și să privești în timp ce tata... Te rog. Îi puse din nou pachetul cu șpalturi în mâini. Fără să vrea, i se umplură ochii de lacrimi. Ia-le. Citește-le înainte ca el să-și dea seama că-i lipsesc. Vizita dumitale la Casa Craigie, în ziua aceea, trebuie că a avut de-a face cu asta. Știu că poți face ceva.

Rey examină pachetul. De ani întregi nu mai citise o carte, dinainte de război. Cândva se dedase lecturii cu o lăcomie alarmantă, mai ales după moartea părinților adoptivi și a surorilor lui. Citise istorie și biografii, ba chiar și povestiri sentimentale. Acum însă, până și ideea de carte i se părea revoltător de limitată și arogantă. Prefera ziare și foi volante, care nu aveau nici o șansă de a-i domina gândurile.

— Uneori tata se poartă cu asprime, îmi dau seama de asta, continuă Mabel, dar a trecut prin multe necazuri în viață. Se teme să nu-și piardă capacitatea de a scrie. Eu una nu m-am gândit niciodată la el ca la un poet, ci l-am văzut doar ca pe tatăl meu.

— Nu trebuie să-ți faci griji din cauza domnului Lowell.

— Atunci, o să-l ajuți? întrebă ea punându-i o mână pe braț. Pot să-ți fiu de folos cu ceva? Orice, domnule polițist, numai să fiu sigură că tata nu-i în primejdie!

Rey nu-i răspunse. Trecătorii se uitau urât la ei, iar polițistul își lăsă privirea în pământ.

Mabel zâmbi trist și se retrase la capătul celălalt al băncii.

— Aha! Ești ca și tata, atunci. Ai impresia că nu trebuie să mi se încredințeze lucruri serioase. Nu știu de ce, am crezut că gândești altfel.

Preț de o clipă, Rey simți mult prea multă înțelegere pentru a răspunde.

— Domnișoară Lowell, e o problemă în care, dacă ai de ales, e bine să nu te amesteci.

— Dar eu n-am de ales, zise ea. Își acoperi fața cu voalul și porni spre stația tramvaiului cu cai.

Profesorul George Ticknor, un bătrân aflat în amurgul vieții, îi spuse soției sale să-l trimită pe vizitator la el. Cuvintele îi fură însoțite de un zâmbet care arăta ciudat pe fața lui latră și interesantă. Părul, cândva negru, îi încărunțise până la baza gâtului și a perciunilor prelungi și era tot mai rar sub tichiuță. Hawthorne afirmase odată despre nasul lui Ticknor că este „opusul acvilinului", nici cârn, nici borcănat.

Profesorul nu se bucurase niciodată de prea multă imaginație și era recunoscător firii pentru această particularitate – se simțea protejat de nimicurile care-i măcinau pe ceilalți bostonieni, mai ales pe colegii lui scriitori care, în momentele de reformă, chiar credeau că lucrurile se vor schimba. Totuși, acum, când servitorul îl așează în fotoliu, nu putea să nu-și închipuie că omul era imaginea lui George Junior (care murise la cinci ani), maturizat pe deplin. Chiar și după treizeci de ani, pe Ticknor îl întrista dispariția copilului, pentru că nu mai putea să-i vadă zâmbetul luminos sau să-i audă vocea zglobie; fiindcă atunci când întorcea capul din cauza unui zgomot familiar, băiatul nu era acolo; pentru că

se aștepta mereu să deslușească pasul ușor al fiului său și acesta nu mai venea.

Longfellow intră în bibliotecă purtând timid un dar, un săculeț cu franjuri aurii.

— Vă rog, domnule profesor Ticknor, nu vă ridicați, zise el.

Ticknor îl îmbie cu trabucuri, iar acestea, din cauza inelelor de hârtie rupte, păreau să fi fost oferite și refuzate ani la rând de oaspeții rari.

— Dragă domnule Longfellow, ce avem aici?

Longfellow puse săculețul pe masa lui Ticknor.

— Ceva ce mi-am închipuit că dumneata, mai mult decât altcineva, vei dori să vezi.

Ticknor ridică privirea, dar în ochi nu i se citea nimic.

— Am primit acest pachet azi dimineață, din Italia. Citește scrisoarea însoțitoare. I-o înmânã lui Ticknor. Venea de la George Marsh, din Comitetul Centenarului Dante de la Florența, care îl asigura pe Longfellow că traducerea *Infernului* va fi acceptată fără probleme de către Comitetul florentin.

Ticknor începu să citească: „Ducele de Caietani și Comitetul vor primi cu recunoștință prima tălmăcire americană a marelui poem ca pe o contribuție în ton cu solemnitatea Centenarului și, în același timp, ca vrednic omagiu adus de Lumea Nouă uneia dintre principalele glorii ale țării descoperitorului ei, Columb".

— De ce să nu fie primită fără probleme? întrebă nedumerit Ticknor.

— Bănuiesc, surâse Longfellow, că în felul domniei sale, amabil, domnul Marsh mă roagă să mă grăbesc. Dar Columb n-a fost, se spune, mult prea punctual?

„Vă rog acceptați din partea Comitetului mostru", continuă Ticknor lectura, „în semn de apreciere a contribuției dumneavoastră iminente, unul dintre cei șapte saci conținând cenușa lui Dante Alighieri care a fost extrasă din mormântul său de la Ravenna."

Obrajii lui Ticknor se îmbujorară de încântare, apoi privirea lui alunecă spre săculeț. Nu mai avea tenul roșu aprins care, în contrast cu părul lui negru, îi făcea pe

toți, în tinerețe, să-l creadă spaniol. Desfăcu închizătoarea și deschise sacul, rămânând o vreme mut de admirație în fața a ceea ce putea foarte bine să fie praf de cărbune. Apoi răsfiră un pumn de cenușă printre degete, precum un pelerin ostenit ajuns în sfârșit la apa sfântă.

— Câți ani am căutat în lung și-n lat, fără prea mare succes, să aflu alți tovarăși întru studiul lui Dante? zise gânditor Ticknor. *Câți ani?* Am încercat să le spun celor dragi mie cum m-a ajutat Dante să devin un om mai bun, dar prea puțini m-au înțeles. Ai observat, Longfellow, că anul trecut n-a existat club sau societate din Boston care să nu țină o festivitate în cinstea celei de-a trei suta aniversări a zilei de naștere a lui Shakespeare? Și totuși, câți inși în afara Italiei cred că acest an, cu a șase suta aniversare a nașterii lui Dante, este demn de pomenit? Shakespeare ne face să ne cunoaștem pe noi înșine. Dante, prin disecarea tuturor celorlalți, ne îndeamnă să ne cunoaștem unii pe alții. Acum vreau să ascult ce ai de zis despre traducerea dumitale.

Longfellow trase aer în piept, apoi începu să-i povestească despre crime; despre judecătorul Healey care fusese pedepsit ca indiferenții, despre Elisha Talbot care îndurase chinurile simoniacilor și despre Phineas Jennison care împărtășise soarta semănătorilor de dezbinări. Îi povesti cum urmărise Clubul Dante mișcările lui Lucifer prin oraș și ajunsese la concluzia că acesta se călăuzea după mersul traducerii.

— Poți să ne ajuți, zise Longfellow. Azi începe un nou capitol al luptei noastre.

— Să vă ajut! Ticknor păru să guste vorbele ca pe un vin nou, dar pe următoarele le scuipă dezgustat. Să vă ajut să faceți ce?

Longfellow se lăsă pe spate, surprins.

— Ce prostie să încerci să oprești așa ceva, zise Ticknor fără pic de simpatie. Știai, Longfellow, că am început să-mi dau cărțile? Arătă, cu bastonul de abanos, spre rafturile ce înconjurau încăperea. Am donat deja aproape trei mii de volume noii biblioteci publice. Bucată cu bucată.

— Un gest splendid, domnule profesor, spuse cu sinceritate Longfellow.

— Bucată cu bucată, până când mă tem că n-o să mai rămân cu nimic. Împunse cu sceptrul său negru și strălucitor covorul moale. Un zâmbet strâmb, posomorât, îi încreți gura obosită. Prima amintire din viața mea o am de la moartea lui Washington. În ziua aceea, când s-a întors acasă, tata n-a putut scoate o vorbă, într-atât de copleșit a fost; m-am îngrozit văzând cât era de distrus și am rugat-o pe mama să trimită după doctor. Timp de câteva săptămâni, toată lumea, chiar și copiii mici, au purtat doliu pe mânecă. Te-ai întrebat vreodată de ce ești considerat criminal dacă omori un singur om, dar ești erou dacă ucizi o mie, ca Washington? Cândva mă gândeam că voi asigura viitorul arenelor noastre literare prin studiu și educație, prin deferență față de tradiție. Dante a luptat ca poezia lui să dăinuie dincolo de el, într-o nouă patrie, și timp de patruzeci de ani am muncit din greu pentru el. Profeția domnului Emerson privind menirea literaturii s-a adeverit prin evenimentele pe care le descrii: o literatură care insuflă viață și moarte, care pedepsește și poate mântui.

— Știu că nu puteți accepta ce se întâmplă, domnule profesor Ticknor, zise Longfellow gânditor. Dante este desfigurat, folosit ca unealtă a crimei și răzbunării personale.

— Iată, în cele din urmă, răspunse Ticknor, cu mâinile tremurânde, un text străvechi transformat chiar sub ochii noștri într-o forță a prezentului, o forță a judecății! Nu, dacă ce ați descoperit voi e adevărat, dacă lumea află ce s-a petrecut în Boston – fie și după secole – Dante nu va fi *desfigurat*, nici pătat, nici distrus. Se va recurge la această traducere ca la prima adevărată creație a geniului american, primul poem care a dezlănțuit puterea colosală a literaturii asupra necredincioșilor!

— Dante a scris pentru a ne îndepărta de vremurile când moartea era de neînțeles. A scris ca să ne dea speranță de viață, domnule profesor, atunci când credem că am pierdut-o, ca să știm astfel că viețile noastre, că rugăciunile noastre au greutate în fața lui Dumnezeu.

Ticknor suspină neajutorat și împinse înainte punga cu franjuri aurii.

— Nu uita darul, domnule Longfellow.

— Ești primul, zâmbi acesta, care a crezut că e posibil. Puse săculețul cu cenușă în venerabilele mâini ale lui Ticknor, care îl apucară lacome.

— Sunt prea bătrân ca să mai pot ajuta pe cineva, se scuză el. Să-ți dau, totuși, un sfat? Nu pe Lucifer îl urmăriți. Nu el e vinovatul pe care îl descrii. Lucifer e un prost, pur și simplu, când Dante îl întâlnește-n fine în Cocitul înghețat, jeluindu-se fără grai. Nu. Pe Dante îl căutați. Dante decide cine să fie pedepsit, unde și ce chinuri să îndure. Poetul ia aceste măsuri, dar, prefăcându-se el însuși în călător, încearcă să ne facă să uităm asta. Vrea să credem că și el este doar un martor inocent al lucrării lui Dumnezeu.

Între timp, la Cambridge, James Russell Lowell vedea stafii.

Așezat într-un fotoliu, scăldat în lumina de iarnă care se filtra discret prin ferestre, avusese o viziune clară a feței lui Mary, prima lui dragoste, așa cum apărea într-un desen făcut după natură. „Acuși", repeta el. „Acuși." Ea stătea cu Walter pe genunchi, spunându-i liniștitor lui Lowell: „Vezi ce băiat mare și puternic s-a făcut?"

Fanny Lowell observă că el părea în transă și încercă să-l convingă să se bage în pat. Va trimite ea după doctor sau după Holmes, dacă preferă. Lowell n-o luă în seamă, pentru că era tare fericit. Părăsi Elmwood pe ușa din spate. Își amintise cum sărmana lui mamă, la azil, obișnuia să-l asigure că în timpul crizelor era foarte mulțumită. Dante afirmase că mâhnirea cea mai mare este să-ți amintești de fericirea trecută când te copleșesc necazurile, dar se înșela, amarnic se înșela, cugetă Lowell. Nu există fericire mai mare decât cea tristă, plină de regrete. Bucuria și supărarea sunt surori, sunt foarte asemănătoare, spusese cândva Holmes, altfel nu ar provoca lacrimi, și una, și cealaltă, cum o fac fără părtinire. Săr-

manul lui băiețel, urmașul lui de drept, Walter, ultimul copil care-i murise lui Mary, îi părea material acum, în timp ce mergea pe străzi și încerca să se gândească la orice în afară de dulcea Mary. La orice. Prezența fantomatică a lui Walter nu era atât o imagine, cât un sentiment inefabil care-l însoțea ca o umbră interioară, așa cum o femeie însărcinată simte viața pulsându-i în pântece. I se păru că-l vede pe Pietro Bachi trecând pe lângă el, salutându-l și aruncându-i jignitor: „O să fiu mereu aici, să-ți amintesc eșecul. N-ai luptat niciodată pentru nimic".

— Nu ești aici! murmură Lowell. Dacă inițial n-ar fi fost atât de sigur de vinovăția lui Bachi, dacă ar fi vădit un dram din scepticismul nervos al lui Holmes, poate că l-ar fi descoperit pe ucigaș, iar Phineas Jennison ar fi fost acum în viață. Înainte să apuce să ceară un pahar de apă de la unul din vânzătorii ambulanți, remarcă înaintea lui un bărbat cu o haină albă strălucitoare și cu joben de mătase de aceeași culoare, care se îndepărta sprințar învârtind un baston bătut în aur.

Phineas Jennison.

Lowell se frecă la ochi, suficient de conștient de starea lui de spirit pentru a se îndoi că era real. Cu toate acestea, continuă să-l vadă pe Jennison ciocnindu-se de unii trecători, evitându-i pe alții, și toți îi aruncau priviri fugare. Era material. În carne și oase.

Trăia...

Jennison! Lowell încercă să strige, dar nu reuși. Viziunea îl îndemna să o ia la fugă și în același timp îi turna plumb în picioare.

— O, Jennison! În momentul în care își regăsi vocea, ochii începură să-i lăcrimeze. Phinny, Phinny, sunt aici, sunt aici! Sunt Jemmy Lowell, mă vezi? Nu te-am pierdut!

Se repezi printre trecători și-l apucă pe Jennison de umăr, apoi îl întoarse. Dar hibridul din fața lui era grotesc... Haina bine croită și pălăria elegantă ale lui Phineas Jennison ascundeau un bătrân cu fața murdară, nebărbierit și diform, care tremura în strânsoarea lui Lowell.

— Jennison, zise acesta.

— Nu mă denunțați, domnule, am nevoie de țoale călduroase, îi explică omul. Era vagabondul care descoperise cadavrul lui Jennison după ce înotase până la fortul abandonat, de pe o insulă din apropiere, unde se afla un azil de săraci. Dăduse peste niște haine minunate, împăturite cu grijă pe podea, în depozitul unde fusese atârnat trupul lui Jennison, și împrumutase câteva articole.

Lowell își aminti și simți zvârcolirea gânganiei solitare ce-i fusese extirpată din trup, oprită din drumul ei abrupt, sălbatic, pe care și-l croia în carnea lui. Simți că acolo rămăsese o gaură prin care se scurgea tot ce avea în interior.

Curtea universității gemea de zăpadă. Îl căută pe Edward Sheldon, dar în zadar. Îi trimisese o scrisoare joi seara, după ce-l văzuse în tovărășia fantomei, cerându-i să-l viziteze imediat, la Elmwood. Sheldon nu-i răspunsese însă. Mai mulți studenți care-l cunoșteau declarară că nu-l văzuseră de câteva zile. Alții, care trecură pe lângă Lowell, îi amintiră de cursul la care întârziase. Intră în sala spațioasă unde-și ținea cursurile, care adăpostise cândva capela, și salută ca de obicei: „Domnilor și colegi studenți...“ Această abordare era în mod normal urmată de hohotele de râs ale cursanților. „Colegi întru păcat“, așa începeau predicile preoții congregaționiști în copilăria lui. Așa începea tatăl lui, vocea lui Dumnezeu pentru copilul de-atunci. Și tatăl lui Holmes la fel. „Colegi întru păcat.“ Nimic nu zdruncina pietatea onestă a tatălui său, credința într-un Dumnezeu cu care-și împărțea puterea.

— Sunt eu omul potrivit să îndrume tineretul ingenuu? Deloc! se auzi Lowell glăsuind la mijlocul unei prelegeri despre Don Quijote. Dar, pe de altă parte, continuă el să speculeze, faptul că sunt profesor nu-mi face bine, îmi reduce „muniția“, dacă mai am vreun pic, astfel că mintea, dacă mai ia foc, se preface într-un fitil neputincios în loc să se repeadă în întâmpinarea primei scântei.

Doi studenți grijulii încercară să-l prindă de braț atunci când fu gata-gata să se prăbușească. Lowell mer-

se șchiopătând până la fereastră și scoase capul afară, cu ochii închiși. Nu simți răcoarea mângâietoare pe care o așteptase, ci un val neașteptat de căldură, ca și când iadul și-ar fi umflat obrajii și ar fi pufnit pe nas. Își frecă mustățile arcuite, dar și acestea i se părură fierbinți și umede. Deschizând ochii, văzu dedesubt un triunghi de flăcări. Se repezi afară din clasă și pe scările de piatră ale Universității. În curte duduia lacom un foc.

În jurul acestuia, dispuși în semicerc, mai mulți oameni de seamă își țineau privirile ațintite în jos, cu mare atenție. Azvârleau pe foc cărți pe care le luau dintr-o grămadă respectabilă. Erau preoți unitarieni și congregaționiști, membri ai Corporației Harvard și câțiva reprezentanți ai Biroului de Supraveghetori. Unul dintre ei luă un pamflet, îl mototoli și-l aruncă precum o minge. Toată lumea chiui de bucurie. Repezindu-se înainte, Lowell se lăsă pe un genunchi și îl extrase din flăcări. Coperta era deja scrum și ilizibilă, așa că îl deschise la pagina de titlu: *În apărarea lui Charles Darwin și a teoriei sale evoluționiste*.

Nu mai rezistă. De cealaltă parte a focului stătea profesorul Louis Agassiz, cu fața neclară și schimonosită din cauza fumului. Savantul îi făcu un semn amabil cu ambele mâini.

— Ce-ți face piciorul, domnule Lowell? Și asta... asta este o obligație, domnule Lowell, deși mare păcaaat de o hârtie atât de bună!

Dr. Augustus Manning, trezorier al Corporației, urmărea cu interes scena de la o fereastră aburită a Sălii Gore, biblioteca placată cu granit, într-un grotesc stil gotic. Lowell porni grăbit spre intrarea masivă și trecu pe sub boltă, mulțumit de calmul și rațiunea ce-i reveneau cu fiecare pas uriaș. Din cauza pericolului de incendiu, în Sala Gore nu erau îngăduite nici lumânări, nici lămpi cu gaz, astfel că alcovurile pentru lectură și cărțile însele păreau la fel de mohorâte ca și cerul de iarnă.

— Manning! zbieră Lowell atrăgându-și o dojană din partea bibliotecarului.

Trezorierul își făcu apariția pe plaftorma de deasupra sălii de lectură, purtând în mâini câteva cărți.

— Ai un curs acum, domnule Lowell. Faptul că ai lăsat studenții nesupravegheați nu va trece drept purtare acceptabilă în ochii Corporației Harvard.

Înainte de a urca pe platformă, Lowell trebui să-și șteargă fața cu batista.

— Îndrăzniți să ardeți cărți într-o instituție de educație și cultură! Tuburile de cupru ale sistemului de încălzire ultramodern al Sălii Gore degajau neîncetat aburi, iar biblioteca se umplea cu vapori care se condensau în picături fierbinți pe ferestre, pe cărți și pe studenți.

— Lumea credincioasă ne datorează, și datorează mai ales prietenului dumitale, profesorul Agassiz, recunoștință pentru a fi combătut victorios monstruoasa teorie ce pretinde că ne tragem din maimuțe. Tatăl dumitale ar fi fost pe deplin de acord.

— Agassiz e prea deștept, spuse Lowell ajungând în fine pe platformă după ce despicase un nor de aburi. O să vă abandoneze, puteți fi siguri de asta! Nimic din ce poate ține rațiunea în loc nu este în siguranță în prezența rațiunii!

Manning schiță un surâs ce păru a-i dispărea în gură.

— Știi că am strâns cu ajutorul Corporației o sută de mii de dolari pentru muzeul lui Agassiz? Prin urmare îndrăznesc să cred că dumnealui va face ce-i spun.

— De ce, Manning? Ce te face să urăști ideile celorlalți oameni?

Trezorierul îl privi dușmănos pe Lowell. Îi răspunse, dar își pierduse controlul asupra vocii:

— Am fost o țară nobilă, cu moravuri și justiție simple, ultimul copil orfan al Republicii Romane. Tot felul de inși se infiltrează în lumea noastră împreună cu ideile lor aiuristice, imorale... Toți străinii și toate conceptele noi sunt împotriva principiilor pe care a fost clădită America. Și dumneata vezi asta, domnule profesor. Crezi că am fi putut lupta împotriva noastră înșine acum douăzeci de ani? Ni s-au otrăvit mințile. Războiul, războiul nostru mai are mult până să se încheie. De fapt, abia a început. Am eliberat demoni în aerul pe care îl respirăm. În sufletul nostru se petrec revoluții, crime, tâlhării, apoi

aceste orori ajung pe străzi și în case. Era cel mai emoțional discurs pe care Lowell îl auzise vreodată pronunțat de Manning. Judecătorul Healey a terminat într-o clasă a mea. Era unul dintre cei mai grozavi supraveghetori, iar acum i-a făcut de petrecanie o brută a cărei singură știință este cea despre moarte! Mințile Bostonului se găsesc sub un permanent atac! Harvard este ultima fortăreață în apărarea excelenței noastre. Eu hotărăsc asta!

După o mică pauză, își definitivă argumentația:

— Dumneata, profesore, te bucuri de luxul rebeliunii numai din lipsa responsabilității. Ești cu adevărat un poet.

Pentru prima oară de la moartea lui Phineas Jennison, Lowell simți că i se îndreaptă statura și că este inundat de un val de energie proaspătă.

— Acum o sută de ani am înlănțuit o seminție de oameni și atunci a început războiul. Domnule, America va continua să crească indiferent câte minți puneți acum în lanțuri. Știu că l-ați amenințat pe Oscar Houghton că o să suporte consecințele dacă publică Dante în traducerea lui Longfellow.

Manning se înapoie la fereastră ca să urmărească focul portocaliu.

— Și chiar vor exista consecințe, domnule profesor Lowell. Italia este locul celor mai rele pasiuni și josnice moravuri. Ești bine-venit să donezi câteva copii din Dante al lor bibliotecii Gore, așa cum a făcut un om de știință zevzec cu lucrările lui Darwin. În focul acesta se vor mistui toate, drept exemplu pentru cei care încearcă să transforme instituția noastră într-un cuib de idei murdare și violente.

— N-o să vă permit asta niciodată, răspunse Lowell. Dante este primul poet al cărui sistem de gândire se bazează pe o teologie pur creștină. Dar poemul este chiar mai aproape de noi. El este povestea adevărată a fratelui nostru, a sufletului căzut pradă ispitei, care se purifică și finalmente triumfă. El ne învață administrarea salutară a suferinței. Dante a navigat în prima corabie ce s-a aventurat pe marea tăcută a conștiinței omenești

pentru a descoperi o nouă lume, cea a poeziei. Și-a ținut în frâu zbuciumul sufletesc timp de douăzeci de ani și a promis să nu moară până nu-și va duce la bun sfârșit întreprinderea. La fel și Longfellow. Și eu, de altfel.

Lowell se întoarse și începu să coboare.

— De trei ori ura, domnule profesor. De sus, Manning îl privea impasibil. Dar poate că nu toată lumea împărtășește aceleași vederi. Am primit o vizită ciudată din partea unui anume polițist Rey. Se interesa de lucrarea voastră. N-a explicat de ce și a plecat brusc. Puteți să ne spuneți de ce traducerea voastră atrage poliția în preacinstita noastră instituție de învățământ?

Poetul se opri și îl privi pe trezorier. Manning își împleti degetele lungi peste piept.

— Unii oameni cu minte, zise el, vor ieși din clubul vostru și vă vor trăda, îți garantez. Nici o congregație de rebeli nu rezistă prea mult timp. Dacă domnul Houghton nu va coopera, altcineva îi va lua locul și va opri publicarea traducerii. De exemplu, doctorul Holmes.

Lowell dorise să plece, dar acum se hotărî să asculte continuarea.

— L-am avertizat cu câteva luni în urmă să se retragă din proiectul lui Longfellow dacă nu vrea să iasă din povestea asta cu reputația pătată. Ce crezi că a făcut?

Poetul ridică din umeri.

— A venit la mine acasă și mi-a mărturisit că a ajuns să fie de acord cu poziția mea.

— Ce minciună!

— Chiar așa? Vasăzică doctorul Holmes a rămas devotat cauzei? întrebă el, ca și când ar fi știut mai multe decât își imagina celălalt.

Lowell își mușcă buza tremurândă.

— Acest omuleț mizerabil, reluă Manning clătinând din cap și surâzând, este Benedict Arnold[1] al vostru care așteaptă ordine, domnule profesor.

---

1 Revoluționar american (1741-1801) care a luptat împotriva francezilor și indienilor, apoi s-a remarcat în războiul pentru independență; în cele din urmă a trecut de partea britanicilor, devenind un simbol al trădării.

— Crede-mă, dacă sunt prietenul unui om, așa voi rămâne mereu. Și nici nu mi-e atât de greu să fac asta. Deși oricine poate să se distreze erijându-se în dușmanul meu, nu mă poate face să devin dușmanul lui împotriva voinței mele. Bună ziua! Lowell avea un stil de a termina conversațiile care-i făcea pe interlocutorii lui să dorească să audă mai mult.

Trezorierul se ținu după el până la sala de lectură și-l prinse de braț.

— Nu înțeleg cum poți să-ți pui la bătaie pentru așa ceva renumele și munca de o viață, domnule profesor.

— Nu cumva îți dorești, Manning, să fii și tu în stare de asta?

Poetul se desprinse din strânsoare, apoi se întoarse la studenții lui doar pentru a le spune că sunt liberi.

Dacă asasinul ținuse cumva sub observație traducerea lui Longfellow și se întrecea cu ei pentru a ajunge primul la final, Clubul Dante nu avea încotro și trebuia să încheie cât mai repede cele treisprezece cânturi din *Infern* rămase netălmăcite. Se înțeleseră să se despartă în două grupuri: unul de detectivi și altul de traducători.

Lowell și Fields urmau să se ocupe de revizuirea indiciilor, în vreme ce Longfellow și George Washington Greene se luptau cu versurile în biroul din Casa Craigie. Fields îl informase pe Greene, spre marea bucurie a bătrânului pastor, că lucrarea primise un termen strict de publicare în perspectiva apropiatei sale încheieri. Rămăseseră nouă cânturi nerevizuite, unul parțial tradus și două de care Longfellow nu era prea încântat. Servitorul acestuia, Peter, avea să ducă șpalturile la Riverside pe măsură ce terminau, luându-l și pe Trap la plimbare cu această ocazie.

— Nu pricep!

— Atunci dă-i înainte, Lowell, zise Fields de la locul lui, din fotoliul adânc ce aparținuse cândva bunicului lui Longfellow, mare general în Războiul Revoluționar. Îl privi pe Lowell cu atenție. Stai jos. Obrajii parcă ți-au luat foc. Ai dormit măcar un ceas în ultima vreme?

— Prin ce s-ar încadra Jennison în categoria semănătorilor de dezbinări? întrebă Lowell fără să-l ia în seamă pe editor. În acea bolgie a Iadului fiecare personaj al lui Dante este tipic pentru acest păcat.

— Până când aflăm de ce Lucifer l-a ales pe Jennison, trebuie să scoatem tot ce putem din detaliile crimei, opină Fields.

— Așa se confirmă puterea lui Lucifer. Jennison a făcut cățărări în cadrul Clubului Adirontrack. Era un sportiv și vânător antrenat și totuși Lucifer a pus mâna pe el și l-a ciopârțit cât ai zice pește.

— Nu încape îndoială că l-a amenințat cu o armă, comentă Fields. Și cel mai puternic om din lume este cuprins de teamă în fața unei puști. Mai știm și că asasinul este o persoană abilă. Din noaptea când a fost omorât Talbot, pe fiecare stradă din zonă au patrulat neîncetat polițiști. Un alt lucru sigur este și marea atenție pe care Lucifer o acordă detaliilor din poemul lui Dante.

— Chiar acum, în timp ce discutăm, în timp ce Longfellow traduce vers după vers în camera alăturată, e posibil să fie înfăptuită altă crimă, iar noi suntem neputincioși și n-avem cum s-o împiedicăm, zise Lowell cu privirea pierdută.

— Trei crime și nici un martor, potrivite perfect cu traducerea noastră. Ce să facem, să cutreierăm străzile și să așteptăm? Dacă aș avea mai puțină educație, aș crede că avem de-a face cu un adevărat spirit malefic.

— Trebuie să reducem cercetarea la legătura criminalului cu Clubul Dante, sugeră Lowell. Să ne concentrăm asupra depistării tuturor acelora care ar putea afla într-un fel sau altul programul traducerii! Frunzări caietul cu note investigative, în același timp mângâind absent unul dintre obiectele de colecție, o ghiulea de tun trasă de englezi chiar în Boston asupra trupelor generalului Washington.

Auziră altă bătaie în ușa de la intrare, dar nu-i dădură atenție.

— I-am trimis o notă lui Houghton și i-am cerut să se asigure că nici un șpalt din traducerea lui Longfellow

n-a fost scos din Riverside, zise Fields. Știm că toate omorurile au fost inspirate din cânturi care la vremea respectivă nu fuseseră încă traduse. Longfellow trebuie să le predea mai departe la tipar, ca și când totul ar fi în regulă. Și cu tânărul Sheldon ce-i?

— N-a răspuns încă, se încruntă Lowell, și n-a fost zărit nicăieri în universitate. Doar el ne-ar mai putea lămuri în privința fantomei cu care l-am văzut discutând, acum când Bachi nu mai e.

Fields se ridică în picioare și se apropie.

— Ești sigur că ai văzut „fantoma" asta ieri, Jamey?

— Cum adică? Ți-am spus doar... L-am văzut urmărindu-mă în curte, la Harvard, apoi așteptându-l pe Bachi. Și din nou, angajat într-o dispută încinsă cu Edward Sheldon.

Fields nu-și putu reține o tresărire.

— Problema noastră este că suntem cu toții sub imperiul unei temeri cumplite, unei neliniști a minții, dragul meu Lowell. Nici eu nu dorm noaptea decât în reprize agitate.

— Vrei să spui că a fost doar o închipuire, o fantezie? Lowell trânti caietul pe care-l răsfoise.

— Chiar tu mi-ai povestit că azi ți s-a părut că i-ai văzut pe Jennison, pe Bachi, pe prima ta nevastă și apoi pe fiul tău mort. Ce Dumnezeu! strigă Fields

— Uite ce-i, zise Lowell tremurând, asta-i ultima picătură...

— Te rog, calmează-te. N-am vrut să ridic glasul. N-am vrut.

— Cred că tu ar trebui să știi mai bine ce-avem de făcut. În fond, noi suntem doar poeți! Ș-apoi ar fi normal să știi cu exactitate cum a putut cineva să afle programul de traducere!

— Și *asta* ce vrea să însemne, domnule Lowell?

— Doar atât: cine altcineva cunoaște în amănunt activitățile Clubului Dante? Ucenicii din tipografie, culegătorii, legătorii, toți de la Ticknor & Fields?

— Asta-i bună! exclamă Fields uluit. Nu răstălmăci faptele!

În clipa aceea se deschise ușa dintre bibliotecă și birou.

— Domnilor, mă tem că trebuie să vă întrerup. Longfellow făcu un pas înainte, urmat de Nicholas Rey.

Pe chipurile lui Lowell și Fields se așternu teroarea. Lowell începu să murmure un pomelnic de motive care l-ar fi împiedicat pe Rey să-i denunțe.

Longfellow zâmbi.

— Domnule profesor Lowell, zise Rey. Vă rog, domnilor, am venit aici să vă cer permisiunea de a vă ajuta.

Lowell și Fields uitară instantaneu de cearta lor și-i urară entuziaști bun venit.

— Să ne înțelegem! Fac asta doar pentru a pune capăt crimelor, explică Rey. Atât și nimic mai mult.

— Nu acesta este și țelul nostru? zise Lowell după o pauză destul de lungă. Dar nu putem duce lucrurile la bun sfârșit dacă nu primin ajutor și nici dumneata nu poți face ceva de unul singur. Ticălosul acela a lăsat semnătura lui Dante pe tot ce-a atins și ar fi de-a dreptul mortal să faci vreun pas spre el fără a avea un traducător alături.

Longfellow îi lăsă în bibliotecă și se întoarse în biroul lui. Parcursese până atunci trei cânturi împreună cu Greene, după ce începuseră la șase dimineața și lucraseră până la prânzul cel mare. Longfellow îi scrisese un bilet lui Holmes, rugându-l să-i ajute la traducere, dar nu primise nici un răspuns din strada Charles. Îl întrebase pe Fields dacă Lowell putea fi convins să se împace cu Holmes, iar acesta recomandase o pauză în care să se calmeze amândoi.

Pe parcursul zilei Longfellow se văzu obligat să refuze un număr anormal de mare de cereri stranii venite din partea celor care-l vizitau în mod obișnuit. Un ins din Vest îi adusese o „comandă" pentru un poem despre păsări pe care avea de gând să-l plătească binișor. O femeie, vizitatoare frecventă, își târâse bagajele până la ușă și explicase că este soția lui Longfellow întoarsă acasă. Un soldat chipurile rănit se înfățișase pentru a primi un ajutor financiar. Gazda se arătă înduioșată și-i oferi o mică sumă.

— Dar Longfellow, ciotul ăla era de fapt un braț sănătos prins sub cămașă! îi zise Greene după ce soldatul plecase.

— Știu, răspunse Longfellow, întorcându-se la birou. Dar, dragul meu, cine să fie bun cu el dacă nu eu?

Deschise din nou șpalturile *Infernului* la Cântul V, a cărui finisare o amânase luni întregi. Era vorba despre cercul păcătoșilor din dragoste. Aici vânturi cumplite îi poartă de colo-colo pe înrobiții trupului, la fel cum patima lor neînfrânată i-a purtat fără rost prin viață. Pelerinul toscan vorbește cu Francesca, o tânără frumoasă pe care soțul ei a ucis-o atunci când a surprins-o îmbrățișându-l pe fratele lui, Paolo. Însoțită de spiritul tăcut al iubitului ei necinstit, femeia plutește spre Dante.

— Când îi spune lui Dante, printre lacrimi, povestea ei, Francesca nu se mulțumește să-i sugereze că ea și Paolo au dat frâu liber pasiunii, remarcă Greene.

— Ai dreptate, zise Longfellow. Îi spune de asemenea că ochii li s-au întâlnit pe cartea în care citeau despre sărutul lui Guinevere și Lancelot și încheie cu delicatețe că de-atunci nicicând n-a mai citit. Paolo a luat-o în brațe și a sărutat-o, dar Francesca nu-l acuză pe el, ci crede că vinovată este cartea care i-a apropiat. Autorul poveștii de dragoste este cel ce i-a împins în păcat.

Greene închise ochii, dar nu fiindcă adormise, așa cum i se întâmpla adesea în timpul întrunirilor. El credea că un traducător trebuie să uite de sine și să intre în pielea autorului, și chiar asta încerca să facă pentru a-l ajuta pe Longfellow.

— De aceea au primit pedeapsa perfectă: să fie împreună de-a pururi, dar să nu se mai sărute vreodată ori să mai simtă extazul dragostei, ci numai suferința, unul lângă altul.

Tocmai atunci Longfellow zări în pragul ușii buclele aurii și fața serioasă a lui Edith. După ce întâlni privirea tatălui ei, fata se retrase pe hol.

Atunci Longfellow îi sugeră lui Greene să facă o pauză. Și bărbații din bibliotecă își întrerupseseră discuția pentru a-i da răgaz lui Rey să studieze caietul de

observații întocmit de Longfellow. Greene ieșise în grădină să-și dezmorțească picioarele.

În timp ce punea la loc niște cărți, Longfellow își lăsă gândurile să zboare spre alte vremuri, de mult trecute, când casa nu era a lui. În acest birou, generalul Nathanael Greene, bunicul prietenului lor Greene, discuta chestiuni de strategie cu generalul George Washington când sosiseră vești despre înaintarea britanicilor, ceea ce îi determinase pe cei doi să zboare în căutarea perucilor. Tot aici, conform lui Greene, Benedict Arnold se lăsase în genunchi și jurase credință. Alungând din minte acest ultim episod din istoria casei, Longfellow se îndreptă spre salon, unde o găsi pe Edith ghemuită într-un fotoliu Ludovic al XVI-lea plasat foarte aproape de bustul de marmură al mamei sale. Chipul palid al lui Fanny era totdeauna acolo când fata avea nevoie de consolare. Longfellow nu putea privi nici o reprezentare a soției sale fără să simtă fiorul de plăcere ce-l cuprinsese chiar din primele clipe ale dragostei lor. De fiecare dată când Fanny părăsea o încăpere, avea senzația că o parte din lumină s-a dus odată cu ea.

Gâtul lui Edith, arcuit grațios precum cel al unei lebede, îi ascundea fața.

— Ei, inimioară, surâse Longfellow. Ce face fetița mea dragă în după-amiaza asta?

— Îmi pare rău că am tras cu urechea, papà. Voiam să te întreb ceva și am auzit fără să vreau. Poemul acesta, zise ea cu timiditate, dar cercetător, vorbește despre lucruri foarte triste.

— Da. Uneori așa cere Muza. Este datoria poetului să povestească la fel de cinstit despre momentele dificile și despre cele fericite, Edie, pentru că, uneori, numai trecând prin cele mai întunecate clipe poți găsi lumina. Asta face Dante.

— Bărbatul și femeia din poem... De ce sunt pedepsiți dacă se iubesc? În ochii ei albaștri precum cerul tremura o lacrimă.

Longfellow se așeză pe un fotoliu, o luă pe genunchi și-o cuprinse cu brațele.

— Poetul din lucrarea aceea e un domn botezat Durante, nume pe care și l-a schimbat, mai mult în joacă, în Dante. A trăit acum șase sute de ani. Și el a fost îndrăgostit, de aceea scrie astfel. Ai văzut statueta de marmură de deasupra oglinzii din biroul meu?

Edith dădu afirmativ din cap.

— Ei bine, acela e *signor* Dante.

— El este? Parcă toată greutatea lumii îi apasă pe cap.

— Da, zâmbi Longfellow. Era foarte îndrăgostit de o fată pe care a cunoscut-o de mult, când nu era mult mai mică decât tine, draga mea. Cam de vârsta lui Panzie... Se numea Beatrice Portinari. A văzut-o prima oară când fetița avea nouă ani, la un festival de la Florența.

— Beatrice, repetă Edith, gândindu-se la cum se scrie cuvântul și la păpușile cărora nu le găsise încă nume.

— Bice, așa o strigau prietenii. Nu însă și Dante. Niciodată. El îi rostea numai numele întreg, Beatrice. Când s-a apropiat de el, Dante s-a fâstâcit atât de tare, încât n-a fost în stare să se uite în ochii ei și să-i întoarcă salutul. Altă dată, când se pregătise să-i vorbească, fata a trecut pur și simplu pe lângă el, aproape fără să-l bage în seamă. Îi auzea pe oamenii din oraș șoptind: nu-i muritoare, ci una dintre cele binecuvântate de Dumnezeu.

— Asta spuneau despre ea?

— Ei, așa auzea Dante, râse domol Longfellow, căci era îndrăgostit până peste urechi, iar când ești amorezat ți se pare că toți o laudă pe fata pe care o adori.

— Și Dante i-a cerut mâna? se interesă Edith, plină de speranță.

— Nu. Ea i s-a adresat o singură dată, doar ca să-l salute. Beatrice s-a căsătorit cu alt florentin, apoi s-a îmbolnăvit de friguri și a murit. Dante s-a însurat cu altă femeie și a întemeiat o familie, dar nu și-a uitat nicicând iubirea. Și-a botezat fiica Beatrice.

— Și soția lui nu s-a înfuriat? întrebă indignată fetița.

Longfellow luă una dintre periile lui Fanny și o trecu prin părul lui Edith.

— Nu se cunoaște mare lucru despre *donna Gemma*. Știm totuși că la mijlocul vieții, când poetul trecea prin

necazuri serioase, a avut o viziune cu Beatrice. De acolo de sus, din Ceruri, ea i-a trimis o călăuză care să-l ajute să călătorească printr-un tărâm foarte trist și să vină la ea. Când Dante s-a cutremurat în fața acestei încercări, însoțitorul său i-a amintit că: „Atunci când îi vei vedea frumoșii ochi din nou, vei începe încă o dată călătoria vieții". Înțelegi, draga mea?

— Dar cum de-a iubit-o atât pe Beatrice dacă n-a vorbit niciodată cu ea?

Longfellow continuă să-i pieptăne părul, surprins de dificultatea întrebării.

— A spus cândva că trezea în el asemenea sentimente încât nu găsea cuvintele care să le descrie. Pentru Dante, poet cum era, ce putea fi mai atrăgător decât un sentiment ce se refuza versurilor sale?

Recită apoi, mângâindu-i părul cu peria:

— „Tu, fata mea, decât orice balade mai bună/ Vreodată cântate ori spuse/ Singură tu c-un vers cunună/ Prin poeme trăiești, când toate-s moarte și duse".

Poezia obținu zâmbetul obișnuit din partea celei căreia îi fusese dedicată. După aceea, fata își lăsă tatăl să mediteze în liniște. Urmărind sunetul pașilor lui Edith care se pierdea pe scară, Longfellow rămase în aura caldă a bustului de marmură, copleșit de tristețea fiicei lui.

— A, aici erai. Greene se apropie cu brațele deschise. Am ațipit pe banca din grădină. N-are importanță, sunt gata să atacăm din nou cânturile! Dar, ia spune, unde au dispărut Lowell și Fields?

— Vagabondează pe undeva, cred. Lowell se scuzase că îi era prea cald și plecase, împreună cu Fields, să se răcorească și să ia o gură de aer.

Longfellow își dădu seama că stătuse nemișcat prea mult timp. Încheieturile îi trosniră zgomotos când se ridică de pe scaun.

— De fapt, zise el uitându-se la ceasul pe care-l scosese din buzunarul vestei, au plecat de ceva vreme.

Fields încercă să țină pasul cu Lowell pe strada Brattle.

— Poate că ar fi bine să ne întoarcem, Jamey.

Se simți recunoscător când Lowell se opri brusc, însă poetul se holba înainte cu niște ochi îngroziți. Îl împinse brusc pe Fields în spatele unui ulm și îi șopti să privească și el în față. Acesta se uită și zări silueta înaltă a unui bărbat cu joben și haină în carouri, care tocmai dădea colțul.

— Lowell, calmează-te! Cine e? întrebă editorul.

— Chiar bărbatul pe care l-am văzut studiindu-mă în curtea Harvard-ului! Este cel care s-a întâlnit cu Bachi și același care a purtat o conversație aprinsă cu Edward Sheldon!

— Fantoma ta?

Lowell dădu din cap, triumfător.

Se luară pe furiș după necunoscut și Lowell își instrui partenerul să se țină la distanță de străinul care ajunsese acum pe o stradă mai largă.

— Pe toți sfinții, se îndreaptă spre casa ta! exclamă Fields. Necunoscutul ajunsese în dreptul gardului alb de la Elmwood. Trebuie să-i vorbim.

— Ca să-i dăm un avantaj? Am un plan mult mai bun pentru ticălosul ăsta, zise Lowell și își conduse prietenul dincolo de magazia pentru trăsuri și de șopron, spre intrarea din spate. Îi porunci cameristei să-l întâmpine pe vizitatorul care tocmai suna la ușa din față, apoi să-l aducă într-o anumită cameră de la etaj și să închidă ușa. Lowell se înarmă cu pușca din bibliotecă, o verifică și-l conduse pe Fields pe scara îngustă a servitorilor.

— Jamey! Pentru numele lui Dumnezeu, ce ai de gând să faci?

— Să mă asigur că de data asta fantoma nu o mai șterge... Cel puțin nu înainte de a afla eu ce trebuie, îl lămuri Lowell.

— Nu ești în toate mințile? Să trimitem după Rey.

Fruntea lui Lowell se întunecase.

— Jennison a fost prietenul meu. A cinat chiar aici, în sufrageria mea. Și-a șters buzele cu șervetele mele și a băut din paharele mele. Și acum e harcea-parcea! Refuz să mai trec tiptil pe lângă adevăr!

Camera din capul scărilor, în care Lowell locuise pe vremuri, nu mai era folosită și nici încălzită. De la fereastra copilăriei perspectiva era vastă iarna, îmbrățișând o bună parte din Boston. Uitându-se acum pe aceeași fereastră, Lowell văzu unduirea familiară a râului Charles, câmpurile întinse dintre Elmwood și Cambridge și mlaștinile de dincolo de apa netedă și liniștită, acum acoperite de zăpadă strălucitoare.

— Lowell, o să omori pe cineva! În calitate de editor al tău îți ordon să lași imediat pușca!

Poetul acoperi gura lui Fields cu palma și făcu semn către ușa închisă, dându-i de înțeles să pândească orice mișcare. Se scurseră în tăcere câteva minute înainte ca editorul și poetul, ghemuiți în spatele unei canapele, să audă pasul cameristei care conducea oaspetele pe scară. Procedă exact așa cum i se poruncise, adică îl introduse în camera indicată și închise imediat ușa după el.

— Bună ziua! zise omul odată intrat în încăperea goală și îngrozitor de rece. Ce fel de salon e ăsta? Ce înseamnă asta?

Lowell se ridică din spatele canapelei, îndreptând țeava puștii direct spre vesta cadrilată a vizitatorului.

Străinul rămase cu gura căscată. Vârî imediat mâna sub redingotă și scoase un revolver, ațintindu-l spre țeava puștii lui Lowell.

Poetul nu se clinti.

Mâna dreaptă a străinului începu să tremure violent. Degetul arătător, învelit în pielea mănușii, se freca de trăgaci.

Din partea cealaltă a camerei, Lowell, cu pușca ridicată deasupra mustăților care păreau de un negru intens în lumina slabă, închise un ochi, iar cu celălalt privi direct prin cătare. Murmură printre dinții încleștați:

— Pune-mă la încercare și-o să vezi tu! Vei pierde sigur. Ori îl trimiți pe unul dintre noi în rai, zise el armând, ori îți fac eu vânt în iad.

XIII

STRĂINUL mai ținu câteva clipe revolverul în mână, apoi îl aruncă pe covor.

— Treaba asta nu merită atâta bătaie de cap!

— Ridică pistolul, domnule Fields! îl îndemnă Lowell pe editor, ca și când aceasta ar fi fost ocupația lor de zi cu zi. Acum, ticălosule, ne vei spune cine ești și de ce ai venit aici. Să ne explici ce legătură ai cu Pietro Bachi și de ce domnul Sheldon îți dădea ordine pe stradă. Apoi, să-mi spui de ce ai intrat în casa mea!

Fields culese revolverul de pe jos.

— Lasă arma, domnule profesor, sau nu mai scot nici o vorbă! declară omul.

— Ascultă-l, Lowell, șopti Fields spre satisfacția oaspetelui.

— Foarte bine, zise poetul coborând țeava armei, dar pentru binele dumitale sper că vei fi sincer. Împinse un scaun spre ostatic, care din nou caracteriză întreaga scenă drept „bătaie de cap".

— Nu am avut posibilitatea să mă prezint înainte să-mi vârâți arma sub nas, începu vizitatorul. Sunt Simon Camp, detectiv la Agenția Pinkerton. M-a angajat dr. Augustus Manning de la Colegiul Harvard.

— Manning! exclamă Lowell. În ce scop?

— Dorește să cercetez cum stă treaba cu seminariile și cursurile despre individul acela, Dante, și dacă se poate demonstra că sunt de natură să producă un efect dăunător asupra studenților. Prin urmare trebuie să studiez problema și să-i raportez.

— Și ce ai descoperit?

— Pinkerton mi-a dat în sarcină întreaga regiune a Bostonului. Prostia asta nu reprezintă principala mea prioritate. Domnule profesor, mi-am îndeplinit doar datoria. L-am rugat pe unul dintre foștii profesori de la Harvard, un anume domn Baki, să accepte o întâlnire la universitate și am discutat apoi cu mai mulți studenți. Tânărul acela insolent, Sheldon, nu-mi dădea ordine, domnule profesor, îmi sugera unde să mă duc cu întrebările mele cu tot, într-un limbaj prea colorat pentru a fi repetat în compania unor persoane atât de distinse.

— Dar ceilalți ce-au spus? întrebă Lowell.

— Munca mea e confidențială, se bosumflă Camp. Oricum, mi-am zis că a venit timpul să am o discuție față în față cu dumneavoastră și să vă cer părerea despre numitul Dante. De aceea am venit azi aici. Și ce primire mi-ați făcut!

— Manning te-a trimis să vorbești cu Lowell în persoană? zise Fields derutat.

— Nu sunt sub aripa lui, domnule. E cazul meu, eu hotărăsc, răspunse Camp cu mândrie. Norocul dumneavoastră că am ridicat degetul de pe trăgăci, domnule profesor Lowell.

— O, ce scandal o să-i fac lui Manning! Lowell sări în picioare și se apropie de Simon Camp. Ai venit aici ca să-mi afli părerea, nu-i așa, domnule? Să încetezi atunci această vânătoare de vrăjitoare! Iată opinia mea!

— Mie nu-mi pasă nici cât negru sub unghie, domnule profesor! îi râse Camp în față. Acesta e cazul pe care l-am primit și n-o să renunț pentru nimeni, nici pentru grangurul de la Harvard și nici pentru un bătrâior ca dumneata! N-ai decât să mă împuști, dar eu îmi duc anchetele până la capăt! Făcu o pauză și apoi adăugă: sunt un adevărat profesionist.

La ultima afirmație a lui Camp, Fields păru că s-a prins dintr-odată de ce venise omul.

— Poate că reușim să ajungem la un aranjament, zise el scoțând din portofel câteva monede de aur. Ce-ai zice dacă această afacere ar fi pusă la păstrare pe o perioadă nedeterminată, domnule Camp?

Începu să depună monedele în palma detectivului. Acesta, arborând un zâmbet scorțos, așteptă liniștit ca Fields să ajungă la un număr satisfăcător.

— Și arma mea?

Fields îi înapoie revolverul.

— Păi, domnilor, aș îndrăzni să spun că anumite cazuri se rezolvă cu bine pentru toți cei implicați. Simon Camp se înclină și se îndreptă spre scară.

— Să trebuiască să plătești unei asemenea creaturi! izbucni Lowell. Cum ai știut că o să ia banii, Fields?

— Bill Ticknor zice că oamenilor le place să simtă aur în palmă.

Cu fața lipită de fereastra mansardei, Lowell îl urmări furios pe Simon Camp care mergea liniștit spre poartă pe aleea pavată cu cărămizi, jucându-se cu monedele de aur și maculând zăpada de la Elmwood.

În seara aceea, Lowell, doborât de epuizare, stătea nemișcat precum o statuie în camera de muzică. Înainte de a intra ezitase în prag, parcă temându-se să nu-l găsească pe adevăratul proprietar al încăperii cuibărit în fotoliu, dinaintea focului.

Mabel se uită la el de sub arcadă.

— Tată, s-a întâmplat ceva și tare aș dori să-mi împărtășești grijile tale.

Bess, cățelușa Newfoundland, galopă spre Lowell și se apucă să-i lingă mâna. Poetul zâmbi, dar în clipa următoare îl copleși tristețea la amintirea salutului letargic al lui Argus, bătrânul lui Newfoundland, după ce înghițise o cantitate fatală de otravă la ferma unui vecin.

Mabel o îndepărtă pe Bess, încercând astfel să păstreze o atmosferă de seriozitate.

— Tată, am petrecut așa puțin timp împreună în ultima vreme. Știu... Se reținu și nu-și duse la capăt ideea.

— Poftim? zise Lowell. Ce știi, Mab?

— Știu că te-a tulburat ceva și ți-ai pierdut liniștea.

Lowell o apucă drăgăstos de mână.

— Sunt obosit, dragă Hopkins. Așa o poreclise el. O să merg la culcare și-o să mă simt mai bine. Ești o fiică foarte bună, draga mea. Acum spune-i somn-ușor autorului tău.

Fata se execută și-i depuse mecanic un sărut pe obraz.

Ajuns sus, în dormitor, Lowell își îngropă fața în perna ca o frunză de nufăr fără să-și privească soția, însă nu peste mult timp își așeză capul în poala lui Fanny și plânse necontenit aproape o jumătate de oră. Toate emoțiile pe care le trăise vreodată ieșiră la suprafață și i se revărsară în minte; sub pleoapele închise îl văzu pe Holmes, devastat, întins pe podeaua de la Corner, și pe Phineas Jennison, ciopârțit, implorându-l să-l salveze, să-l scape de Dante.

Fanny știa că soțul ei nu are de gând să-i vorbească despre ceea ce îl amărăște, așa că se mulțumi să-i mângâie părul castaniu și să aștepte ca el să adoarmă printre suspine.

— Lowell, Lowell! Te rog, Lowell, trezește-te, trezește-te!

Poetul deschise ochii, uluit să vadă lumina soarelui.

— Ce-i? Ce e? Tu ești, Fields?

Editorul stătea pe marginea patului, ținând strâns la piept un ziar împăturit.

— E totul în regulă, Fields?

— Deloc. E ora prânzului, Jamey. Fanny zice că ai dormit ca o cârtiță toată ziua, sucindu-te și răsucindu-te. Nu te simți bine?

— Acum mă simt mult mai bine. Lowell își fixă ochii pe obiectul pe care mâinile lui Fields păreau că doresc să-l ascundă. S-a întâmplat ceva, nu-i așa?

— Îmi plăcea să cred că știu cum să fac față oricărei situații, zise Fields posomorât. Acum sunt ruginit ca un cui aruncat în ploaie. Privește-mă, te rog! M-am îngrășat în așa hal, încât nici vechii mei creditori nu mă mai recunosc.

— Fields, te rog...

— Trebuie să fii mai puternic decât mine, Lowell. Pentru Longfellow. Trebuie să...

— Altă crimă?

— Nu încă. Fields îi întinse ziarul. Lucifer a fost arestat.

Celula de la Secția Centrală avea puțin peste un metru lățime și cam doi lungime. Ușa interioară era din fier. Pe dinafară era alta, din stejar masiv. Când această a doua ușă se închidea, celula devenea un fel de pivniță, lipsită de cea mai slabă rază de lumină sau de speranța ei. Prizonierul putea fi ținut acolo zile întregi, până când nu mai suporta întunericul și făcea orice i s-ar fi cerut.

Willard Burndy, cel mai bun spărgător de seifuri după Langdon W. Peaslee, auzi cheia răsucindu-se în broasca ușii de stejar și în clipa următoare îl orbi un șuvoi de lumină.

— Puteți să mă țineți aci mult și bine, caraliilor! Nu recunosc nici o crimă pe care n-am făcut-o!

— Fleanca, Burndy, îl apostrofă paznicul.

— Jur pe cinstea mea...

— Pe *ceeee*? râse gardianul.

— Pe onoarea mea de gentleman!

Willard Burndy fu scos în lanțuri, pe hol. Deținuții din celelalte celule, care îl urmăreau acum cu privirea, îl cunoșteau pe Burndy pe nume și poate și după chip. Venit din sud și stabilit la New York pentru a se bucura de bogăția din Nord de după război, Burndy migrase la Boston după ce petrecuse o perioadă bunicică la răcoare în marea metropolă. Își dăduse seama treptat că în lumea interlopă își câștigase reputația unuia care opera asupra văduvelor bogate de brahmani, obișnuință pe care el unul nici nu o remarcase. Nu avea nici un chef să fie cunoscut drept omul care atacă hodoroage, nu se considerase niciodată un păduche. Burndy se arătase

destul de cooperant de fiecare dată când se oferea vreo recompensă pentru obiecte de familie sau bijuterii furate și înapoia o parte din bunuri unui polițist mai de treabă în schimbul câtorva parale.

Un gardian îl răsuci și-l trase pe Burndy într-o cameră, unde îl împinse pe un scaun. Era un bărbat cu fața sangvină și cu părul vâlvoi, iar fața lui era brăzdată de atâtea riduri, încât semăna cu o caricatură de Thomas Nast[1].

— Care-i mișcarea? mormăi Burndy către omul de vizavi de el. Aș da mâna, da' vezi că's ferecat. Stai așa... Am aflat despre tine. Primul caraliu de culoare. Erou în timpul războiului. Ierai la prizăntarea aia când bagabondu' a sărit pă geam! Amintirea despre sinucigaș îl înveseli pe Burndy.

— Procurorul districtual vrea să te spânzure, zise Rey calm, ștergând zâmbetul de pe față prizonierului. Zarurile au fost aruncate. Dacă știi de ce ești aici, vorbește-mi.

— Io n-am treabă decât cu casele de bani. Îs cel mai bun din Boston. Zău, oricând mai tare ca Langdon Peaslee, ăla care abia prinde un câine. Da' n-am omorât nici un judicător și n-am făcut seama nici unui părințel! O să vină domn' Howe de la New York și o să vezi c-o să ies basma curată la tribunal!

— De ce te afli aici, Burndy?

— Jnapanii ăia de detectivi vâră probe false la tot pasul!

Rey cunoștea foarte bine temeiul acestei afirmații.

— Doi martori te-au văzut cercetând casa reverendului în noaptea când s-a dat spargerea la el, cu o zi înainte de a fi ucis. Și nu inventează, nu-i așa? De aceea detectivul Henshaw te-a ales pe tine. Ești suficient de păcătos încât să meriți să-ți pună totul în cârcă.

Burndy era gata-gata să respingă acuzația, dar se răzgândi.

---

1 Caricaturist și ziarist celebru (1840-1902), considerat părintele caricaturii politice americane.

— Și de ce m-aș încrede într-un cioroi?

— Vreau să-ți arăt ceva, zise Rey privindu-l cu atenție. Poate să te ajute, dacă pricepi. Îi întinse peste masă un plic închis.

În ciuda cătușelor, Burndy reuși să deschidă plicul cu dinții și să desfacă hârtia de calitate, împăturită în trei. O examină câteva secunde înainte de a o rupe în două, orb de furie. Începu să dea sălbatic din picioare, apoi să lovească cu fruntea când peretele, când masa, ca un pendul.

Oliver Wendell Holmes se uită cum hârtia se răsucește la colțuri și se încrețește ușor înainte de a se topi cu totul în flăcări.

„...decător la Curtea Supremă din Massachusetts găsit devorat de insecte și..."

Doctorul aruncă alt articol în șemineu, iar focul se înteți recunoscător. Se gândi la ieșirea lui Lowell, care nu avea dreptate pe deplin în privința credinței oarbe a doctorului în nevinovăția profesorului Webster, cu cincisprezece ani în urmă. E adevărat că orașul își pierduse treptat încrederea în profesorul de medicină care călcase strâmb, dar Holmes nu avusese vreun motiv s-o facă. Îl văzuse pe Webster la o zi după dispariția lui George Parkman și vorbise cu el despre mister. Nu citise nici cel mai mic semn de prefăcătorie pe fața amabilă a lui Webster. Povestea lui, așa cum se conturase mai târziu, corespundea perfect cu faptele. Parkman venise să-și recupereze datoria, iar Webster i-o plătise. Parkman anulase chitanța de mână și plecase. Holmes contribuise la onorariul echipei de apărători ai lui Webster, trimițând doamnei Webster banii în scrisori pline de cuvinte încurajatoare. Depusese mărturie despre caracterul fără pată al lui Webster, arătând că e de necrezut ca el să fi fost implicat într-o asemenea crimă. Mai explicase juriului că nu existau metode științifice care să le arate fără dubiu că rămășițele omenești din locuința lui Webster aparțineau doctorului Parkman. Puteau să fie, da, dar la fel de bine puteau să nu fie.

Nu că Holmes nu ar fi nutrit compasiune pentru familia Parkman. În fond, George fusese cel mai consistent binefăcător al Colegiului Medical: oferise bani pentru facilitățile din strada North Grove și consolidase Catedra Parkman de anatomie și fiziologie pe care acum o deținea Holmes. La serviciul funebru al profesorului, Holmes ținuse chiar un mic discurs laudativ. Poate că Parkman înnebunise subit, poate rătăcea aiurea într-o stare de confuzie totală. Poate că era încă în viață, iar bostonienii erau gata să-l spânzure pe unul de-ai lor pe baza celor mai fanteziste probe de circumstanță! Nu era oare posibil ca îngrijitorul, temându-se să nu-și piardă slujba după ce sărmanul Webster îl prinsese jucând jocuri de noroc, să facă rost de fragmente de oase din marea provizie existentă la Colegiul Medical și să le plaseze astfel în încăperile acestuia, încât să pară că fuseseră ascunse?

Ca și Holmes, Webster trăise într-o atmosferă confortabilă înainte de a se înscrie la Colegiul Harvard. Cei doi medici nu fuseseră niciodată prea apropiați. Și totuși, din ziua când bietul Webster fusese arestat și încercase să înghită otravă gândindu-se la oprobriul aruncat asupra familiei sale, doctorul Holmes se simțise legat de el ca de nimeni altcineva. N-ar fi fost posibil ca el însuși să se trezească oricând în circumstanțe la fel de nefaste? Amândoi erau de statură măruntă, cu perciuni deși și fețele bine bărbierite, și semănau fizic în mod remarcabil. Holmes fusese convins că avea să joace un rol mic, dar notabil, în disculparea inevitabilă a colegului său.

Dar într-o bună zi se pomeniseră asistând la execuție. În lunile interminabile de mărturii și apeluri ziua aceea păruse atât de îndepărtată, de imposibilă, de fantastică! Majoritatea celor din lumea bună se jenau să fie văzuți în preajma unui egal de-al lor care decăzuse. Muncitorii, hamalii, docherii și spălătoresele se bucurau fără opreliști în public, asistând la prăbușirea și umilirea unui brahman.

J.T. Fields, transpirând din belșug, se strecurase printr-un pâlc de gură-cască pentru a ajunge la Holmes.

— Mă așteaptă vizitiul, Wendell. Hai acasă la Amelia, să stai puțin cu copiii.

— Fields, nu-ți dai seama unde am ajuns?

— Dovezile, Wendell, zise editorul punându-i mâinile pe umeri.

Poliția încerca să închidă zona, dar nu adusese destulă frânghie. Toate acoperișurile și ferestrele clădirilor de lângă curtea închisorii de pe strada Leverett colcăiau de lume și toți urmăreau un singur lucru. În acel moment, Holmes simțise cea mai cumplită dorință de a face mai mult decât să privească. Avea să se adreseze mulțimii. Da. Va improviza un poem care să proclame nemaipomenita nebunie a orașului. În fond, nu era Wendell Holmes cel mai inspirat autor de toasturi din Boston? În minte începuseră să-i răsune una după alta tot felul de rime care lăudau virtuțile doctorului Webster. În același timp se ridica pe vârfuri ca să arunce câte o privire spre drum, peste umărul lui Fields, pentru a fi primul care avea să vadă hotărârea de grațiere sau pe Parkman, presupusa victimă, sosind în pas domol.

— Dacă Webster trebuie să moară azi, îi spusese el editorului, n-o să plece fără a fi lăudat. Se chinuise să ajungă lângă eșafod. Când văzuse ștreangul se oprise însă brusc și respirația lui devenise șuierătoare și anevoioasă. Era prima oară după multă vreme când avea în fața ochilor acel lat inuman; în copilărie, Holmes îl dusese pe furiș pe fratele lui mai mic, John, pe dealul Spânzurătorii din Cambridge, tocmai în momentul în care un condamnat se zbătea în ultimele chinuri. Scena aceea, credea el, îl determinase pe unul să devină doctor, iar pe celălalt poet.

Prin mulțime se răspândise un șâșâit de tăcere. Holmes se uitase în ochii lui Webster, care urca treptele cu pas tremurat, ținut strâns de braț de un temnicer.

Holmes se dăduse un pas înapoi, iar una din fetele lui Webster se ivise în fața lui, strângând la piept un plic.

— O, Marianne! exclamase Holmes, îmbrățișând apariția angelică. De la guvernator?

Marianne Webster întinse brațul spre el.

— Domnule Holmes, tata a vrut să-ți dau scrisoarea asta înainte de a pleca.

Doctorul se întorsese spre spânzurătoare. Lui Webster i se trăgea o glugă neagră peste cap. Holmes deschise scrisoarea.

„Dragul meu Wendell,

Cum să îndrăznesc să-mi exprim recunoștința prin simple cuvinte pentru tot ce ai făcut? Ai crezut în mine fără urmă de îndoială și voi avea întotdeauna acest sentiment drept sprijin. Tu ești singurul care mi-ai rămas fidel după ce poliția m-a luat de acasă, în vreme ce toți ceilalți s-au îndepărtat de mine unul după altul. Imaginează-ți cum te simți atunci când cei din propria ta clasă socială, cei alături de care ai stat la masă și în strana bisericii te privesc cu o spaimă teribilă; imaginează-ți cum te simți când până și ochii propriilor tale fiice trădează fără să vrea îndoiala în privința onoarei sărmanului lor tată.

Cu toate acestea sunt dator, dragă Holmes, să-ți mărturisesc că eu sunt autorul. L-am ucis pe Parkman și i-am ciopârțit trupul, apoi l-am incinerat în cuptorul din laboratorul meu. Înțelege că am fost singur la părinți, prin urmare foarte răsfățat, și de aceea nu reușesc să-mi controlez ieșirile, un lucru pe care ar fi trebuit să-l învăț de mult. Consecința... această situație! Judecarea cazului meu a fost în întregime corectă, așadar este drept să mor pe eșafod, conform sentinței. Toată lumea are dreptate, iar eu sunt vinovat, și în această dimineață am trimis mai multor ziare relatarea amănunțită a crimei, precum și harnicului administrator pe care în mod rușinos l-am acuzat. Dacă faptul că îmi dau viața pentru justiția rănită va îndrepta câtuși de puțin lucrurile, atunci iată o consolare.

Rupe hârtia imediat fără să-ți mai arunci încă o dată ochii pe ea. Ai venit să privești cum trec în eternitate, așa că nu te mai gândi la ce am scris cu mână tremurată, fiindcă am trăit cu o minciună pe buze."

În timp ce scrisoarea zbura din mâinile lui Holmes, trapa metalică pe care stătea condamnatul căzu într-o parte și lovi cu zgomot bârnele eșafodului. În clipa aceea Holmes nu mai credea în nevinovăția lui Webster, dar știa că fiecare dintre cei prezenți ar fi putut să se afle în locul doctorului dacă ar fi trecut prin aceleași circumstanțe nefericite. În calitatea lui de medic, Holmes se mi-

nuna mereu cât de perfect de imperfect este prototipul uman.

În plus, nu toate crimele erau păcate.

Amelia intră în cameră, netezindu-și rochia.

— Wendell Holmes! strigă ea. Cu tine vorbesc. Nu pricep ce te-a apucat în ultima vreme!

— Știi ce idei mi-au băgat în cap când eram copil, Melia? zise el aruncând în foc un set de șpalturi pe care-l pusese deoparte mai de mult.

Păstrase o cutie cu documente legate de Clubul Dante: șpalturile lui Longfellow, propriile lui note, biletele lui Longfellow către el, poftindu-l să vină miercurea seara. Se gândise că într-o zi cineva avea să scrie despre întrunirile lor. Îi menționase asta în trecere lui Fields, care începuse imediat să plănuiască cine ar putea întocmi o reclamă pentru lucrarea respectivă. Editorul tot editor! Holmes aruncă în flăcări alt vraf de hârtii.

— Servitorii crescuți la țară o să-mi spună că hambarul nostru era plin de demoni și draci negri. Un alt flăcău bucolic m-a informat că, dacă-mi scriu numele cu propriul sânge, supusul lui Satan, care pândește neobosit, ba chiar marele tartor, va lua acea hârtie și de atunci încolo voi deveni sluga lui, chicoti Holmes fără veselie. Oricât de tare ai încerca să-l eliberezi pe om de superstiții, va gândi mereu ca franțuzoaica întrebată despre stafii: *Je n'y crois pas, mais je les crains*. „Nu cred, dar mă tem de ele."

— Ziceai că oamenii sunt tatuați cu propriile lor credințe, precum locuitorii din Marea Sudului.

— Am spus eu asta, Melia? întrebă Holmes, apoi repetă fraza. O exprimare plastică! Așa oi fi spus. Nu este genul de expresie pe care s-o inventeze o femeie.

— Wendell! Amelia bătu din picior în fața soțului ei, care, atunci când nu purta pălărie și cizme, era cam de aceeași statură cu ea. Dacă mi-ai spune ce te neliniștește, te-aș ajuta. Să auzim, dragul meu.

Holmes era încolțit, dar nu-i răspunse.

— Ai mai scris versuri noi? Știi, aștept alte lucrări pe care să le citesc seara.

— Sunt atâtea cărți pe rafturile bibliotecii, zise el, Milton și Donne și Keats în toată plenitudinea lor, și tu aștepti să scriu ceva, draga mea Melia?

— Îmi plac mai mult poeții vii decât cei morți. Îi luă mâna într-a ei. Acum îmi spui ce necazuri ai? Te rog!

— Scuzați întreruperea, doamnă. Camerista roșcată a familiei se oprise în pragul ușii ca să anunțe o vizită pentru Holmes. Doctorul dădu din cap, ezitant. Camerista dispăru să aducă musafirul.

— A stat în biroul lui toată ziua. Ei, acum îl las pe mâinile tale, domnule. Amelia ridică brațele în semn de disperare și închise ușa după ea.

— Domnule profesor Lowell...

— Domnule doctor Holmes... James Russell Lowell își scoase pălăria. Nu pot să stau mult. Voiam doar să-ți mulțumesc pentru ajutorul pe care ni l-ai acordat. Scuzele mele, Holmes, pentru că m-am înfuriat, pentru că nu te-am ajutat să te ridici când căzuseși... Și pentru tot ce-am spus.

— Nu-i nevoie, nu-i nevoie. Doctorul aruncă alt teanc de șpalturi în foc.

Lowell privi cum traducerea lui Dante se lupta cu flăcările și scotea scântei în vreme ce versurile dispăreau incinerate, unul câte unul.

Doctorul aștepta fără entuziasm să-l audă pe celălalt zbierând la așa un spectacol, dar poetul rămase tăcut.

— Dacă știu ceva, Wendell, zise Lowell făcând semn cu capul spre rugul funerar, știu că *Divina Comedie* m-a condus la cunoașterea, puțină cât este, pe care o posed acum. Dante a fost primul poet care s-a gândit să compună un poem căutând inspirația în el însuși, care a înțeles că nu numai povestea unui erou poate fi epică, ci a oricărui om. Dante a priceput că drumul spre rai nu este în afara lumii, ci *prin* ea. Wendell, tot vreau să-ți spun ceva de când am început să-l ajut pe Longfellow.

Holmes își ridică sprâncenele stufoase.

— Când ne-am împrietenit, acum foarte mulți ani, prima mea impresie despre tine a fost că semănai foarte tare cu Dante.

— *Eu*? se miră doctorul cu falsă modestie. Eu și Dante? Realiză însă că Lowell era foarte serios.

— Da, Wendell. Dante avea cunoștințe solide în fiecare domeniu științific al timpului său: stăpânea astronomia, filozofia, dreptul, teologia și poezia. Unii susțin că ar fi trecut chiar și prin școala de medicină și de aceea știa atât de exact cum poate suferi trupul omenesc. Ca și tine, pe toate le-a făcut bine. Prea bine chiar, dacă ne luăm după alții.

— Am crezut mereu că am câștigat un premiu, măcar unul de câteva parale, la loteria intelectuală a vieții. Holmes se întoarse cu spatele la șemineu și puse câteva șpalturi înapoi în bibliotecă. Simțise bine dificultatea misiunii lui Lowell. Oi fi eu leneș, Jamey, nepăsător sau timid, dar nu sunt deloc unul dintre „alții". Numai că în clipa de față consider că nu putem face nimic.

— La început, pocnetul vesel al dopului are atâta putere asupra imaginației, zise Lowell râzând, ușor meditativ. Presupun că timp de vreo câteva ceasuri binecuvântate din toată afacerea asta m-am simțit mai puțin profesor și mai mult ființă reală. Mărturisesc, „a face bine chiar de se prăbușește cerul" este un precept admirabil până te ia în serios chiar cerul. Știu ce înseamnă să te îndoiești, dragul meu prieten. Dar dacă tu ai renunțat la Dante, înseamnă că renunțăm și noi.

— Dacă ai ști cum arde în mintea mea imaginea lui Phineas Jennison... Tăiat, spintecat și... Consecințele acestui eșec...

— Asta ar putea fi cea mai mare calamitate, Wendell, cu o excepție: aceea de a-ți fi frică, spuse Lowell și se îndreptă solemn spre ușa biroului. În sfârșit, în primul rând am dorit să-ți prezint scuzele mele, iar Fields, desigur, a insistat să fac asta. Gândul cel mai fericit este că, în ciuda tuturor defectelor mele de temperament, încă mai am de pierdut un prieten adevărat. Se opri înainte de a ajunge la ușă și se întoarse. Și îmi plac versurile tale, dragă Holmes. Dar știai asta, nu-i așa?

— Adevărat? Îți mulțumesc, totuși cred că au ceva prea săltăreț în ele. Natura mea mă împinge, bănuiesc,

să culeg toate fructele cunoașterii și să mușc zdravăn din partea rumenă... După aceea las porcii să vină. Sunt un pendul cu o amplitudine foarte mică. Privirea lui întâlni ochii larg deschiși ai prietenului. Cum ți-a mers zilele acestea?

Lowell ridică din umeri în loc de răspuns.

— N-o să-ți urez să ai curaj, continuă Holmes, pentru că oamenii de idei nu sunt doborâți de accidente de-o zi sau de-un an.

— Cu toții ne învârtim în jurul lui Dumnezeu pe orbite mai înalte sau mai joase, dragul meu Wendell. O jumătate din noi e luminată, apoi cealaltă. Unii oameni par să rămână mereu în umbră. Ești unul dintre puținii în fața cărora îmi pot deschide inima... Ei... Poetul își drese glasul cu zgomot, apoi șopti: Trebuie să ajung la o conferință importantă la Casa Craigie.

— Da? Și arestarea lui Willard Burndy? întrebă precaut Holmes, cu un dezinteres prefăcut, tocmai când Lowell se pregătea să iasă.

— Polițistul Rey a plecat să vadă despre ce-i vorba. Crezi că e o farsă?

— Prostii, fără doar și poate! declară Holmes. Totuși ziarele scriu că procurorul districtual va încerca să obțină ștreangul.

Lowell își înghesui buclele rebele sub pălăria de mătase.

— Atunci mai trebuie să salvăm un păcătos.

Holmes rămase în fața cutiei mult timp după ce zgomotul pașilor lui Lowell se stinsese pe scări. Continuă să arunce hârtii în foc, hotărât să ducă la bun sfârșit dureroasa lui misiune, dar nu se putu împiedica să recitească pe parcurs cuvintele lui Dante. La început citi cu indiferența cu care se înarma atunci când corecta șpalturile: remarca detaliile, dar nu se lăsa dominat de emoție. Pe urmă parcurse rândurile tot mai repede și mai lacom, sorbind versurile chiar în timp ce acestea se prefăceau în scrum și treceau în neființă. Senzația de redescoperire îi trezi în memorie momentul când îl auzise prima oară pe profesorul Ticknor anticipând, atât de

precis, șocul pe care călătoria lui Dante avea să-l provoace cândva în America.

Când diavolii se apropie de Dante și Virgiliu, poetul povestește: „La fel ca mine tresăriră-arcașii/ când dând să iasă din Caprona lor/ văzură-n jur puzderie vrăjmașii".

Dante vorbea despre bătălia de la Caprona împotriva pisanilor, la care participase și el. Holmes se gândi că Lowell omisese una dintre fațetele lui Dante: fusese și soldat. „Ca și tine, făcea totul bine." Sau spre deosebire de mine, cugetă Holmes. Un ostaș trebuie să recunoască vinovăția la fiecare pas, în tăcere și fără multă gândire. Se întrebă dacă faptul că își văzuse prietenii dându-și viața lângă el pentru sufletul Florenței, pentru vreun stindard fără noimă al guelfilor, făcuse din Dante un poet mai bun. La serbarea de absolvire de la Harvard, Wendell Junior fusese ales poetul seriei – mulți susțineau că numai fiindcă purta același nume ca tatăl său – dar acum Holmes se îndoia că, după război, Junior avea să revină la poezie. Junior văzuse pe câmpul de luptă ceva ce-i scăpase lui Dante, ceva care izgonise în același timp poetul și poezia din el, lăsându-i-o pe cea din urmă numai doctorului.

Holmes frunzări paginile și citi mai bine de un ceas. Tânjea după Cântul II, cel în care Virgiliu îl convinge pe Dante să pornească în pelerinaj, dar temerile poetului pentru propria lui siguranță se fac din nou simțite. Moment de curaj suprem: să privești chinurile morții semenilor tăi și să analizezi cu exactitate cât de mult suferă fiecare. Dar Holmes pusese deja pe foc șpalturile lui Longfellow cu traducerea acelui cânt. Căută ediția italiană a *Comediei* și începu să citească: *Lo giorno se n'andava* – „Era-ntr'amurg; ziua murea cu greu"... Dante se oprește să cugete, pregătindu-se să facă primul pas în ținuturile infernale. ...*e io, sol uno* – „ci singur eu, doar eu!" Cât de părăsit se simțea! A repetat acest lucru de trei ori! *Io, sol uno... m'apparecchiava a sostener la guerra, si del camino e si de la pietate*. Holmes nu-și mai amintea cum tălmăcise Longfellow aceste versuri, așa că, sprijinindu-se

de șemineu, le tălmăci chiar el, auzind parcă în trosnetul focului remarcele meditative ale lui Lowell, Greene, Fields și Longfellow. Încurajându-l.

„Ci singur eu, doar eu/ mă pregăteam să'ndur o bătălie..." Nu, *guerra*... „O îndoită războire"... cu drumul și cu mila."[1]

Holmes sări din jilț și se repezi în sus pe scări, la etajul al doilea. „Ci singur eu, doar eu", repeta el urcând.

Wendell Junior dezbătea utilitatea metafizicii împreună cu Wiliam James, John Gray și Minnie Temple, savurând în același timp trabucuri și gin fiert cu apă și mirodenii. Ascultându-l pe James care bătea câmpii, Junior auzi bocănitul pașilor tatălui său pe trepte și i se strânse inima. În ultimele zile fusese preocupat și de altceva decât de propria lui persoană, probabil ceva foarte serios. James Lowell nu mai trecuse pe la Facultatea de Drept, se gândi Junior, pentru că era implicat în problema care pusese stăpânire pe gândurile doctorului. La început, Junior crezuse că Holmes îi poruncise lui Lowell să stea departe de el, dar știa că Lowell nu i-ar fi dat ascultare. Oricum, nici tatăl lui nu ar fi avut curajul să-i impună ceva lui Lowell.

N-ar fi trebuit să-i spună nimic despre prietenia lui cu poetul. Ținuse pentru el, desigur, laudele neașteptate la adresa doctorului Holmes în care acesta izbucnea adesea. „Nu numai că a găsit titlul *Atlantic* pentru revistă, Junior, dar a dat lovitura și cu *Autocratul*", îi povestise Lowell odată. Nu era de mirare că avea darul de a boteza lucrurile – doar era expert în categorisiri superficiale. De câte ori nu fusese obligat Junior să asculte în prezența musafirilor anecdota despre „anestezie", pe care tatăl lui o botezase astfel după dentistul ce o inventase? Cu toatea acestea, tânărul se întreba de ce nu

---

1 Dante, *Infernul*, Cântul II, trad. de Alexandru Marcu, Craiova, 1935.

născocise un nume mai de doamne-ajută decât Wendell Junior.

Doctorul bătu formal la ușă, apoi intră furtunos înăuntru, cu o strălucire sălbatică în ochi.

— Suntem cam ocupați, tată.

Junior rămase neclintit în fața saluturilor mult prea respectuoase adresate doctorului de către prietenii săi.

— Wendy, strigă Holmes, trebuie să aflu ceva imediat, și anume dacă te pricepi cumva la viermi! Vorbise atât se repede, încât cuvintele se topiseră într-un zumzet neîntrerupt.

Junior pufăi din trabuc și se întrebă dacă se va obișnui vreodată cu tatăl lui. După ce se gândi un pic, izbucni într-un râs zgomotos, iar amicii i se alăturară.

— Ai zis viermi, tată?

— Și dacă în celula de-acolo se află Lucifer al nostru, făcând pe prostul? întrebă Fields neliniștit.

— Nu a înțeles limba italiană, i-am citit asta în ochi, îl asigură Nicholas Rey. Și chiar s-a înfuriat. Se adunaseră la Casa Craigie. Greene, care îi ajutase toată după-amiaza la traducere, fusese trimis înapoi, la casa fiicei sale din Boston, pentru a se odihni peste noapte.

Mesajul foarte scurt din nota pe care Rey i-o dăduse lui Willard Burndy – *a te convien tenere altro viaggio se vuo' campar d'esto loco selvaggio* – s-ar putea traduce „Pe alte căi să mergi ți se cuvine... de vrei să scapi de-a codrului desime". Erau cuvintele lui Virgiliu către Dante, care se rătăcise și era amenințat de fiare sălbatice în bezna necruțătoare.

— Mesajul a fost doar o precauție suplimentară. Povestea lui nu se potrivește cu nimic din ceea ce am descoperit noi despre ucigaș, spuse Lowell, scuturându-și trabucul afară, pe fereastra lui Longfellow. Burndy n-are pic de educație. Mai mult, în ciuda străduințelor noastre n-am găsit nici o legătură între el și victime.

— Ziarele par să arate că dovezile se acumulează, interveni Fields.

— Au martori, zise Rey clătinând din cap, care l-au zărit pe Burndy dând târcoale casei lui Talbot cu o noapte înainte ca acesta să fie ucis, când s-au furat o mie de dolari din casa lui de bani. Martorii au fost interogați de polițiști serioși. Burndy n-a vrut să-mi spună prea multe. Totul se potrivește cu practica obișnuită a detectivilor: pleacă de la un fapt de circumstanță și construiesc un caz fals. Nu mă îndoiesc că Langdon Peaslee îi duce cu prețul. Se descotorosește astfel de principalul său rival, iar detectivii îi strecoară în palmă o bună parte din bani. A încercat să-mi sugereze și mie un astfel de aranjament când s-a anunțat recompensa.

— Dar dacă ne-a scăpat ceva? se plânse Fields.

— Crezi că acest domn Burndy ar putea fi criminalul? întrebă Longfellow.

Fields își țuguie buzele frumoase și scutură din cap.

— Vreau niște simple răspunsuri, ca să putem să ne întoarcem cu toții la viețile noastre.

Servitorul lui Longfellow veni să-i anunțe că la ușă se află un domn, Edward Sheldon din Cambridge, care-l caută pe profesorul Lowell.

Acesta se repezi în holul de la intrare și reveni în bibliotecă însoțit de tânăr. Sheldon avea o șapcă trasă bine peste ochi.

— Îmi cer scuze că vă deranjez aici, domnule profesor, dar nota dumneavoastră părea urgentă, iar la Elmwood am aflat că aș putea să vă găsesc aici. Spuneți-mi, sunteți gata să reîncepem orele despre Dante? întrebă el cu un zâmbet sincer.

— Dar ți-am trimis biletul acum aproape o săptămână! zbieră Lowell.

— Hm, păi, vedeți... L-am primit abia astăzi. Privi în podea.

— Da, sigur! Și scoate-ți șapca atunci când te găsești într-o casă de oameni respectabili, Sheldon! Lowell îi doborî obiectul cu pricina de pe cap. Văzură atunci, în toată splendoarea ei, o umflătură vânătă în jurul unui ochi. Falca studentului era și ea tumefiată.

— Vai, Sheldon, zise imediat Lowell cu părere de rău, ce ți s-a întâmplat?

— O mulțime de lucruri înfricoșătoare, domnule. Tocmai voiam să vă spun că tata m-a trimis să mă pun pe picioare la niște rude din Salem. Poate și ca pedeapsă, ca altă dată să mă gândesc mai bine înainte să trec la fapte, spuse Sheldon cu un zâmbet plăcut. Iată de ce n-am primit mesajul dumneavoastră. Făcu un pas pentru a-și culege șapca, apoi observă privirea îngrozită a lui Lowell. S-a vindecat, domnule profesor! Ochiul nu mă mai supără aproape deloc.

— Spune-mi ce s-a întâmplat, zise Lowell și se prăbuși într-un fotoliu.

Sheldon privi din nou în jos.

— N-am avut încotro! Individul acela groaznic, Simon Camp, ne dă târcoale, dacă nu erați la curent. Vă zic eu! M-a oprit pe stradă. Pretindea că face un sondaj pentru Harvard pentru a afla dacă seminarul Dante ar putea avea efecte negative asupra caracterului studenților. Am fost gata-gata să-i trag un pumn în nas, zău așa, pentru o astfel de insinuare.

— Camp ți-a făcut asta? întrebă Lowell cu un tremur puternic, paternal.

— Nu, nu, el a șters-o pe furiș, cum obișnuiesc indivizii de teapa lui. Știți, în dimineața următoare m-am întâlnit cu Plinius Mead. Un trădător cum n-am mai văzut!

— Cum așa?

— Mi-a explicat plin de satisfacție cum s-a așezat la taclale cu Camp și i-a povestit despre „ororile" izvorâte din melancolia lui Dante. Mă tem, domnule profesor Lowell, că orice scânteie de scandal ar fi de-a dreptul periculoasă pentru cursurile dumneavoastră. Corporația, e limpede, încă nu s-a declarat învinsă. I-am spus lui Mead că ar face bine să dea de Camp și să-și retragă josnicele comentarii, dar a refuzat, m-a înjurat teribil și, hm, v-a blestemat, domnule profesor. Să fi văzut ce m-am înfuriat atunci! Așa că ne-am încăierat chiar acolo, în vechiul cimitir.

— Te-ai luat la bătaie cu el, domnule Sheldon? zâmbi Lowell, mândru.

— Eu am început, domnule, răspunse tânărul. Se încruntă apoi, mângâindu-și falca. Dar el a terminat.

După ce își conduse studentul la ieșire, înecându-l în promisiuni despre reluarea cât mai grabnică a cursurilor Dante, Lowell porni înapoi spre birou. Aproape imediat se auzi altă bătaie în ușă.

— Pe toți dracii, Sheldon. Ți-am zis doar că ne vom întâlni curând la ore! zbieră Lowell în timp ce deschidea ușa.

În fața lui stătea doctorul, care se ridicase pe vârfuri, cuprins de emoție.

— Holmes? În hohotul de râs al lui Lowell se simțea atâta fericire descătușată, încât Longfellow alergă și el în hol. Te-ai întors la Club, Wendell! Ne-ai lipsit al naibii! Strigă apoi la ceilalți: Holmes s-a întors!

— Nu numai atât, prieteni, zise Holmes intrând, dar cred că știu unde îl vom găsi pe criminal.

XIV

Biblioteca dreptunghiulară a lui Longfellow oferise un adăpost ideal popotei generalului Washington, ca mai apoi să fie transformată în sală de banchet pentru doamna Craigie. Lowell, Fields și Nicholas Rey stăteau la masa bine lustruită, în timp ce Holmes se învârtea în jurul lor, pierdut în explicații.

— Gândurile îmi vin prea repede pentru a le putea ordona. Ascultați mai întâi toate argumentele mele, înainte să le aprobați sau să le respingeți la grămadă, spuse el privindu-l mai ales pe Lowell – și toți, în afară de acesta, înțeleseră că lui i se adresa. Cred că Dante ne-a spus adevărul de la bun început. Amintiți-vă cum își descrie sentimentele când se pregătește pentru primii pași în Infern, tremurând de spaimă: *E io sol* și așa mai departe. Dragă Longfellow, cum ai tradus asta?

— „Singur eu, doar eu/ mă pregăteam cărare lungă-a face/ și-a-nfrânge mila, și-a răzbi durerea/ pe care acum din minte le-oi desface."

— Da! exclamă Holmes cu mândrie, aducându-și aminte de tălmăcirea lui. Nu era momentul să insiste asupra propriilor sale talente, dar era curios ce ar fi zis Longfellow despre cealaltă variantă. E vorba însă despre război – *guerra* – un război pe care poetul îl duce pe două fronturi. În primul rând, greutățile descinderii fizice în

Iad, în al doilea rând provocarea de a-și întipări totul în memorie pentru a transforma experiența în poezie. Imaginile lumii lui Dante mi se zbat nebunește în minte și nu le pot opri.

Nicholas Rey, care îl ascultase atent, își deschise caietelul de însemnări.

— Dante nu era străin de confruntările fizice din timpul luptelor, dragă domnule polițist, spuse Lowell. La douăzeci și cinci de ani, vârsta pe care o aveau mulți dintre băieții noștri când au îmbrăcat uniformele albastre, s-a bătut cu guelfii la Campaldino, iar mai târziu, în același an, la Caprona. S-a inspirat din aceste experiențe pentru a descrie în *Infernul* înfricoșătoarele chinuri ale păcătoșilor. În cele din urmă pe Dante l-au exilat nu ghibelinii rivali, ci tovarășii lui guelfi, din cauza unei sciziuni interne. Consecințele războaielor civile florentine i-au inspirat viziunea despre Infern și l-au făcut să caute mântuirea. Amintiți-vă de asemenea cum s-a răzvrătit Lucifer împotriva lui Dumnezeu și cum, prin căderea lui din ceruri, îngerul cândva fără seamăn a devenit izvorul tuturor relelor de la Adam încoace. Ce descoperă Dante în călătoria lui este că prăbușirea fizică a lui Lucifer, după ce e alungat de sus, produce un abis în măruntaiele pământului, o hrubă despre care poetul află că e Iadul. Războiul l-a *creat* pe Satan. Războiul – *guerra* – a creat Iadul. Dante nu alege niciodată cuvintele la întâmplare. Părerea mea este că evenimentele din ultima vreme ne conduc neabătut la o singură ipoteză: criminalul este veteran de război.

— Un soldat! Judecătorul suprem al statului, un preot unitarian de vază, un negustor bogat, înșiră Lowell. Un soldat confederat învins, care se răzbună pe reprezentanții sistemului yankeu! Desigur! Ce proști am fost!

— Dante nu a dat niciodată dovadă de credință oarbă față de unul sau celălalt dintre partidele politice ale timpului său, comentă Longfellow. Furia lui se dezlănțuie mai ales împotriva celor care îi împărtășesc vederile dar nu-și fac datoria, împotriva trădătorilor, și la fel ar putea gândi un veteran unionist. Să nu uităm că fie-

care crimă ne-a demonstrat cât de bine cunoaște Lucifer harta orașului.

— Da, aprobă nerăbdător Holmes. De aceea nu am avut în minte un soldat oarecare, ci un Billy Yank. Gândiți-vă la ostașii noștri care mai poartă încă uniforma pe străzi și la piață. Mă întreb adesea când văd astfel de figuri mărețe: A venit din nou acasă și poartă încă veșmintele armatei? În ce război a mai fost recrutat?

— Oare asta se potrivește cu ceea ce știm despre crime, Wendell? interveni Fields.

— O, chiar foarte bine, cred. Gândiți-vă la asasinarea lui Jennison. Acum cred că știu ce armă a folosit asasinul.

— O sabie militară, interveni Rey.

— Fără îndoială! zise Holmes. E tipul de lamă care explică rănile. Și cine are antrenament pentru astfel de îndeletniciri? Un ostaș, bineînțeles. Iar alegerea fortului Warren ca loc al crimei... E posibil să fi fost încartiruit sau să fi făcut instrucție acolo și prin urmare să-l cunoască la fel ca pe buzunarul său! Și încă ceva. Conform celor spuse de profesorul Agassiz, mortalele *hominivorax* care s-au înfruptat din trupul judecătorului Healey provin de undeva din afara Massachusetts-ului, dintr-un ținut cald și mlăștinos. Poate au fost aduse de vreun soldat ca amintire din cele mai cumplite mlaștini ale Sudului. Știu de la Wendell Junior că muștele și viermii erau prezențe obișnuite pe câmpul de bătaie și, din nefericire, pe miile de răniți care zăceau acolo o zi sau o noapte.

— Uneori viermii nu aveau nici un efect asupra răniților, interveni Rey, alteori puteau ucide un om, spre disperarea medicilor.

— Aceia erau *hominivorax*, deși medicii militari nu i-ar deosebi de ceilalți. Cineva care era familiar cu acțiunea acestora asupra răniților i-a adus din Sud, pentru a-i folosi pe Healey, continuă Holmes. Ne-am minunat mereu ce putere formidabilă are Lucifer, care l-a cărat pe judecător până la râu. Câți camarazi trebuie să care în brațe un soldat după o bătălie fără măcar să clipească? Am remarcat și ușurința cu care Lucifer l-a

atacat pe reverendul Talbot și l-a făcut praf pe robustul Jennison.

— E posibil să fi găsit un „Sesam, deschide-te", dragă Holmes!

— Toate crimele, continuă doctorul, sunt comise de un individ care cunoaște bine condițiile unui asediu, moartea violentă, rănile și suferința provocate în luptă.

— Dar de ce ar ataca un nordist propria lui tabără? De ce la Boston? întrebă Fields, care simțea că era nevoie ca măcar un glas să exprime și îndoiala. Noi am câștigat. Suntem de partea binelui și dreptății.

— Războiul acesta nu a semănat cu nici un altul de la Revoluție încoace și a stârnit numai sentimente tulburi, zise Nicholas Rey.

— N-a fost precum confruntările cu indienii sau mexicanii, care sunt doar simple cuceriri, adăugă Longfellow. Oamenilor care se întrebau de ce luptă li se răspundea: pentru onoarea Uniunii, pentru libertatea unei rase înrobite, pentru restaurarea ordinii corecte în univers. Și ce au văzut soldații când s-au întors? Numai profitori care cândva au vândut pe bani grei arme și uniforme ieftine, iar acum se fâțâie pe străzi în trăsuri și-și fac veacul pe dealul Beacon, în conace prospere străjuite de stejari.

— Dante, care a fost alungat de acasă, a populat *Infernul* cu oameni din orașul, ba chiar din familia lui, zise Lowell. Mulți soldați s-au ales doar cu versurile noastre moralizatoare și cu uniformele pătate de sânge. Acum sunt exilați din fostele lor vieți, ca și Dante, și au devenit un partid în sine. Gândiți-vă apoi cât de aproape de sfârșitul conflagrației au început aceste crime. La câteva luni doar! Da, totul pare a se lămuri. Războiul a fost purtat în numele unei morale abstracte, al libertății, iar soldații au luptat în bătălii reale, pe fronturi precise, organizați fiind în regimente, companii și batalioane. Chiar versurile lui Dante au ceva rapid, decisiv, aproape militar. Se ridică și-l îmbrățișă pe Holmes. Viziunea aceasta, dragul meu Wendell, vine din Ceruri.

În cameră se instalase o atmosferă colectivă de victorie, dar toată lumea aștepta semnul de acceptare din

partea lui Longfellow, care veni în sfârșit, acompaniat de un zâmbet calm.

— De trei ori ura pentru Holmes! strigă Lowell.

— De ce nu de trei ori trei? sugeră Holmes, luând o postură comică. Să știți că suport!

Augustus Manning se instală în apropierea biroului secretarului său, bătând cu degetele în tăblia de lemn.

— Vasăzică acel Simon Camp n-a răspuns la cererea în care-i solicitam o întrevedere?

— Nu, domnule, scutură din cap secretarul. Iar la Hotel Marlboro mi-au spus că nu mai locuiește acolo și nici n-a lăsat vreo adresă unde să poată fi găsit.

Manning se făcu alb la față. Nu avea prea mare încredere în detectivul de la Pinkerton, dar nici nu-și închipuise că avea de-a face cu un escroc, de-a dreptul.

— Nu ți se pare ciudat că la început vine un ofițer de poliție să mă întrebe despre orele lui Lowell, iar apoi, omul de la agenția lui Pinkerton, pe care îl plătesc să afle mai multe despre Dante, nu-mi mai răspunde la apel?

Secretarul nu răspunse imediat, dar văzând că trezorierul aștepta ca el să ia atitudine, se grăbi să se arate de acord.

Manning se întoarse cu fața spre fereastra prin care se vedea aula Harvard.

— Sunt sigur că Lowell e amestecat în treaba asta. Spune-mi încă o dată, domnule Cripps, cine este înscris la seminarul despre Dante al lui Lowell? Edward Sheldon și... Plinius Mead, nu?

Secretarul găsi confirmarea într-un vraf de hârtii.

— Sheldon și Mead, exact, domnule.

— Plinius Mead, un student bun, zise Manning, pieptănându-și barba aspră.

— Mda, a fost, domnule. Dar a cam căzut în ultimele clasamente.

Manning se întoarse către el, vădit interesat.

— Da, a coborât aproape douăzeci de locuri în promoție, îi explică secretarul, scoțând documentația și

arătându-i-o. O, da, s-a prăbușit spectaculos, domnule doctor Manning! În principal din cauza notei profesorului Lowell la cursul de franceză din ultimul semestru.

Manning smulse hârtiile din mâinile secretarului și le citi repede.

— Ce păcat pentru domnul Mead, zâmbi Manning. Mare, mare păcat!

Seara târziu, J.T. Fields vizită biroul de avocatură al lui John Codman Ropes, un jurist cocoșat care devenise o adevărată enciclopedie ambulantă a războiului după ce fratele lui căzuse pe front. Se spunea că știe mai multe despre bătălii decât înșiși generalii care comandaseră trupele. Așa cum îi stă bine unui adevărat specialist, îi răspunse lui Fields la întrebări fără pic de ostentație. Îi oferi adresele câtorva case de ajutor pentru soldați, organizații caritabile înființate uneori pe lângă biserici, alteori în clădiri abandonate sau depozite, cu scopul de a-i hrăni și îmbrăca pe veteranii săraci care încercau să se reintegreze în viața civilă.

— Nu există nimic mai folositor decât o listă cu numele lor, desigur, altfel cred că bietele suflete nu pot fi găsite... Doar dacă vor, domnule Fields, zise Ropes la finalul întrevederii.

Fields străbătu rapid strada Tremont, îndreptându-se spre Corner. Săptămâni în șir acordase afacerii sale doar o fracțiune din timpul obișnuit și se temea ca nu cumva corabia să se împotmolească dacă el lipsea prea mult de la cârmă.

— Domnule Fields...

— Ce este? Editorul se opri și se întoarse puțin pe alee. Cu mine vorbiți, domnule?

Nu reuși să distingă, în lumina slabă, fața celui care i se adresase. Înaintă încet printre clădiri, încercând să nu bage în seamă mirosul puternic de canalizare.

— Exact, domnule Fields. Un bărbat înalt ieși din umbră și își ridică pălăria de pe capul turtit. Simon Camp, detectiv la Agenția Pinkerton, zâmbi el larg. De

data asta prietenul dumitale n-o să-mi mai fluture arma pe la nas, nu-i așa?

— Camp, ce tupeu ai! Oricum, te-am plătit mai mult decât trebuia, așa că valea!

— M-ai plătit, așa e. Să-ți spun adevărul, pentru mine cazul ăsta e o pacoste, o muscă în cana cu ceai, o aiureală. Dar dumneata și prietenul dumitale m-ați pus pe gânduri. De ce sunt atât de înnebuniți niște granguri ca voi încât se-apucă să arunce cu bani de aur doar ca să nu-mi vâr nasul în micul curs de literatură al profesorului Lowell? Și ce l-a făcut pe profesor să mă interogheze de parcă l-aș fi împușcat pe Lincoln?

— Mă tem că unul ca dumneata nu va putea înțelege niciodată ce prețuiesc oamenii de litere, zise Fields cu nervozitate. E treaba noastră.

— O, zău că m-am prins. Acum pricep chiar foarte bine. Mi-am adus aminte de ceva în legătură cu piticul ăla de Manning. A pomenit de-un polițist care l-a vizitat ca să întrebe despre cursul profesorului Lowell. Pe bătrân l-a apucat o veselie nebună. Și-apoi am început să mă tot socot: cu ce se ocupă acum poliția din Boston? Păi, ar fi mica problemă a crimelor din ultima vreme.

— Trebuie să ajung la o întrunire, domnule Camp. Fields încercă să nu-și arate panica.

— Apoi m-am gândit, continuă Camp cu un surâs plin de satisfacție, la băiatul acela, Plinius Mead, care a dat din el tot ce știa despre pedepsele cumplite, lipsite de orice urmă de civilizație, pe care Dante le aplică omenirii în poemul lui. Și lucrurile au început să prindă contur în capul meu. L-am vizitat din nou pe Mead și i-am pus niște întrebări mai la obiect, domnule Fields. Camp se aplecă înainte, încântat. Vă știu secretul acum.

— Vax albina! Habar n-am ce tot bălmăjești acolo, Camp, zbieră Fields.

— Cunosc secretul Clubului Dante, Fields. Știți adevărul despre aceste crime și m-ați plătit ca să mă evapor.

— Este o calomnie infamă și lipsită de sens! strigă Fields îndepărtându-se.

— Atunci o să mă duc frumușel la poliție, decretă Camp rece, și apoi la ziare. Iar pe drum o să mă opresc

la doctorul Manning, la Harvard. A trimis deja de nenumărate ori după mine. O să vedem ce părere au ei despre „vaxalbina"!

Fields se întoarse și-i aruncă lui Camp o privire ucigătoare.

— Dacă știi ce spui că știi, atunci cum poți fi sigur că nu suntem chiar noi criminalii și că n-o să te ucidem și pe tine, Camp?

— Blufezi bine, surâse Camp. Voi sunteți șoareci de bibliotecă și asta o să rămâneți până la sfârșitul lumii.

Fields se opri și înghiți în sec. Se uită în jur pentru a se asigura că nu aveau martori.

— Și ce te-ar face să ne lași în pace, Camp?

— Trei mii de dolari, pentru început, în fix două săptămâni, răspunse liniștit detectivul.

— Când o face plopul pere!

— Adevărata recompensă oferită pentru informații este mult mai mare, domnule Fields. Poate că Burndy n-are nimic de-a face cu toată tărășenia. Nu știu cine i-a omorât pe oamenii ăia și nici nu-mi pasă. Dar oare cât de vinovați veți părea când un juriu va descoperi că m-ați plătit deja să vă las în pace, atunci când am venit să întreb despre Dante, și că m-ați ademenit înăuntru ca să-mi vârâți o armă sub nas?

Editorul își dădu seama imediat că așa-zisul detectiv se răzbuna de fapt pentru lașitatea pe care o arătase în fața puștii lui Lowell.

— Ești un gândac mic și murdar, nu se putu el abține să-l apostrofeze.

Insulta nu-l afectă deloc pe Camp.

— Dar unul de încredere atâta vreme cât vă țineți cuvântul, zise el. Chiar și gândacii au datorii pe care trebuie să le plătească, domnule.

Fields se învoi să se vadă cu el peste două săptămâni, în același loc. Alergă apoi să le dea de veste prietenilor săi. După șocul inițial, membrii Clubului Dante hotărâră că nu aveau cum să-l influențeze pe Camp.

— La ce bun? zise Holmes. I-ai oferit deja zece monede de aur și n-a folosit la nimic. O să vină la noi cu mâna întinsă mereu și mereu.

— Ce i-a dat Fields n-a fost decât un aperitiv care i-a deschis pofta, zise Lowell. Nu puteau fi siguri că banii, oricât de mulți, aveau să le asigure discreția detectivului, iar Longfellow nici nu voia să audă de mită pentru a-l apăra pe Dante și cu atât mai puțin pe ei înșiși. Și poetul ar fi putut să plătească pentru a scăpa de exil, dar refuzase în cuvinte care încă erau îngrozitor de aspre după atâtea secole. Își propuseră, așadar, să uite de Camp și să urmărească energic aspectul militar al problemei. În acea seară studiară catastifele de la biroul de pensii al armatei, pe care Rey le împrumutase, și vizitară mai multe case de ajutor pentru soldați.

Fields se întoarse acasă abia pe la unu noaptea, spre exasperarea consoartei sale. Intrând, observă că florile pe care le trimisese mai devreme erau aruncate grămadă pe masa din hol și lăsate în mod intenționat fără apă. Luă cel mai proaspăt dintre buchete și își găsi soția în camera de primire. Stătea pe canapeaua îmbrăcată în catifea albastră și scria în al ei „Jurnal al evenimentelor literare și al întâlnirilor cu oameni interesanți".

— S-ar putea oare să te văd mai rar de-atât, dragul meu? Nu-și ridică privirea, dar Fields observă că era bosumflată. Părul ei ruginiu era strâns la spate.

— Promit că situația o să se îmbunătățească. Vara asta... Cine știe, poate că n-o să mai muncesc deloc și vom petrece fiecare clipă la Manchester. Osgood e pregătit să-mi fie partener. Ce-o să mai dansăm în ziua aceea!

Annie se întoarse și își fixă privirea pe covorul cenușiu.

— Îți cunosc prea bine obligațiile. Mă risipesc totuși în corvezi de gospodină și nici măcar nu mă răsplătești câteva clipe cu prezența ta. Abia mai apuc să studiez sau să citesc un ceas, și asta când sunt prea obosită. Catherine s-a îmbolnăvit din nou, așa că spălătoreasa trebuie să doarmă în pat cu servitoarea care se ocupă de camerele de la etaj...

— Dar acum sunt acasă, dragostea mea, precizează el.

— Nu, nu ești. Îi luă haina și pălăria din mâinile cameristei și i le înapoie.

— Poftim? zise Fields, uluit.

Tânăra femeie își strânse halatul și porni spre etaj.

— Acum câteva ore te-a căutat un mesager de la Corner.

— La ora asta când doar huhurezii nu dorm?

— Ți-au trimis vorbă să te duci acolo imediat, pentru că se tem să nu sosească mai întâi poliția.

Fields tare ar fi vrut să meargă sus împreună cu Annie, dar se repezi la birourile de pe strada Tremont și-l găsi pe asistentul principal J.R. Osgood în camera din spate. Cecilia Emory, recepționera, era prăbușită într-un fotoliu. Plângea cu sughițuri și își ascunsese fața în palme. Dan Teal, ucenicul de noapte, stătea cuminte într-un colț, cu o cârpă la buza însângerată.

— Ce s-a întâmplat? Vai de mine, ce-ai pățit, domnișoară Emory? întrebă Fields.

Osgood îl îndepărtă de fata isterizată.

— E vorba de Samuel Ticknor. Osgood făcu o pauză pentru a-și alege cuvintele. Ticknor a sărutat-o pe domnișoara Emory în spatele ghișeului, după program. Ea s-a opus, i-a strigat să se potolească și atunci a intervenit domnul Teal. A fost obligat să-l pună jos cu forța pe domnul Ticknor.

Fields își trase un scaun și începu să o chestioneze delicat pe Cecilia Emory.

— Poți să-mi vorbești fără teamă, draga mea, o liniști el.

Domnișoara Emory se strădui să nu mai plângă.

— Îmi pare rău, domnule Fields, am nevoie de slujba asta, iar el a zis că dacă nu fac ce-mi poruncește... Păi, el e fiul lui William Ticknor și se zvonește că o să-l luați curând partener din cauza numelui... Își acoperi gura cu mâna ca și când ar fi vrut să oprească cuvintele de temut.

— Și... l-ai respins? întrebă Fields delicat.

Fata dădu din cap în semn că da.

— Domnul Teal e un bărbat puternic... Slavă cerului că era aici.

— Domnișoară Emory, de când durează situația asta cu domnul Ticknor?

— De trei luni. Fata începu din nou să plângă. Aproape de când am fost angajată. Dar Dumnezeu mi-e martor, n-am vrut niciodată așa ceva, domnule Fields! Trebuie să mă credeți!

Editorul o bătu ușor pe mână și-i vorbi părintește.

— Dragă domnișoară Emory, ascultă aici. Pentru că ești orfană o să trec totul cu vederea și o să-ți permit să-ți păstrezi postul.

Fata dădu din cap fericită și se aruncă de gâtul lui Fields.

— Unde e? îl întrebă editorul pe Osgood. Fierbea de furie. Avea de-a face cu cel mai rău soi de încălcare a oricăror principii de loialitate față de firmă.

— Îl ținem în camera vecină, unde vă așteaptă. Trebuie să vă spun că a negat versiunea fetei.

— Dacă mă pricep vreun pic la natura omenească, fata asta este cinstea întruchipată, Osgood. Domnule Teal, zise Fields întorcându-se spre ucenic, ai observat dacă tot ce a povestit domnișoara Emory s-a petrecut chiar așa cum a spus?

Teal răspunse tărăgănat, mișcându-și gura în sus și-n jos, așa cum avea obiceiul:

— Mă pregăteam să plec, domnule. Am văzut-o pe domnișoara Emory luptându-se cu domnul Ticknor și am auzit-o rugându-l s-o lase în pace. Așa că l-am pocnit până a încetat.

— Bravo, băiatule, îl lăudă Fields. N-o să uit cum i-ai sărit în ajutor.

Teal nu știa ce să răspundă.

— Domnule, dimineață trebuie să fiu la cealaltă slujbă. Ziua sunt îngrijitor la colegiu.

— Zău? se minună Fields.

— Postul ăsta e important pentru mine, adăugă Teal iute. Dacă doriți să fac și altceva, vă rog să-mi spuneți.

— Înainte să pleci, vreau să scrii tot ce ai văzut și ai făcut, domnule Teal. În cazul în care apare poliția, avem nevoie de o declarație. Fields îi făcu semn lui Osgood să-i dea hârtie și toc. Iar când se potolește, să scrie și ea tărășenia, îi dădu instrucțiuni principalului său asistent.

Teal se luptă să aștearnă ceva pe hârtie, o mână de litere, iar Fields pricepu că e semianalfabet și se gândi cât de straniu trebuie să fie să lucrezi în fiecare seară printre cărți fără a poseda o știință atât de elementară. Domnule Teal, decise el într-un final, hai să-i dictezi domnului Osgood, ca să fie o treabă oficială.

Teal căzu imediat de acord, recunoscător, și îi înapoie hârtia. Lui Fields îi trebuiră aproape cinci ore de interogatoriu pentru a smulge adevărul din gura lui Samuel Ticknor. Rămase trăsnit cât de umil era Ticknor, cu fața bumbăcită de ucenic. Nasul lui părea ușor descentrat. Răspunsurile variau de la îngâmfare la superficialitate. În cele din urmă recunoscu înșelăciunea cu Cecilia Emory și îi dezvălui că se încurcase și cu altă secretară de la Corner.

— Te rog să părăsești imediat localul Ticknor & Fields și, din momentul acesta, să nu mai calci vreodată aici! decretă Fields.

— Ha! Tata a fondat firma asta! Te-a adus în casa lui când erai doar un cerșetor! Dacă n-ar fi fost el n-ai avea nici acoperiș deasupra capului, nici o soție ca Annie Fields! În cărțile editurii numele meu stă înaintea numelui tău, domnule Fields!

— Ai nenorocit două femei, Samuel! zise Fields. Ca să nu mai pomenim cum i-ai călcat în picioare fericirea nevestei și bietei tale mame. Tatăl tău s-ar simți mai jignit decât mine!

Lui Samuel Ticknor deja îi dăduseră lacrimile. Porni spre ieșire și, înainte de a se face nevăzut, îl amenință:

— O să mai auzi de mine, domnule Fields, jur în fața lui Dumnezeu! Dacă m-ai fi luat de mână și m-ai fi dus în cercul dumitale... Se opri câteva clipe, apoi adăugă: În societate mi s-a spus întotdeauna că sunt un tânăr inteligent!

Se scurse o săptămână fără nici un rezultat – șapte zile în care n-au găsit nici un soldat care să fi auzit de Dante. Oscar Houghton îi trimise lui Fields un răspuns ne-

gativ la întrebarea acestuia dacă îi lipsesc șpalturi. Începeau să-și piardă speranța. Nicholas Rey avea impresia că este ținut și mai strict sub observație la secție. Cu toate acestea, își încercă din nou norocul cu Willard Burndy. Procesul îl afectase considerabil pe spărgătorul de seifuri: când nu se mișca și nu vorbea, părea că viața i s-a scurs din trup până la ultima picătură.

— N-o scoți la capăt fără ajutor, zise Rey. Știu că nu ești vinovat, dar am aflat că ai fost văzut în preajma casei lui Talbot în ziua când i s-au furat banii. Mai ai timp să-mi spui de ce, altfel o să te legeni în streang.

Burndy îl studie pe Rey, apoi dădu din cap fără chef.

— Eu am „făcut" seiful lui Talbot. De fapt, nu chiar. N-o să crezi... Nu. Nici mie nu-mi vine să cred! Înțelegi, un găgăuță mi-a zis că iese pe covertă cu două sutare dacă-i arăt cum să spargă un anume seif. Am crezut c-o să fie treabă ușoară și că n-am să fiu prins! Pe cuvântul meu de onoare, nu știam că-i casa unuia în sutană! Da' nu l-am trimis eu pe lumea cealaltă! Dac-o făceam, nu-i dădeam banii înapoi!

— De ce te-ai dus la Talbot acasă?

— Ca să studiez problema. Nătărăul părea să știe că Talbot nu-i acolo, așa că am aruncat o privire să văd mizanplasu'. Am intrat doar să văd modelu' de seif. Burndy trase un zâmbet tâmp, cerșind simpatie. N-am făcut nimic rău, parol! Era o pușculiță simplă și mi-a luat doar cinci minute să-i arăt cum s-o spargă. I-am desenat totu' pe un șervet, la crâșmă. Trebuia să-mi închipui că gogomanului îi lipsește o doagă. Mi-a zis că vrea numai o mie de dolari... nimic mai mult. Îți dai seama? Ascultă, bronzatule, nu pot să spun că l-am furat pe popă, că sigur mă spânzură ăștia! Cine m-a plătit să sparg seifu', ăla-i nebunu'. Ăla le-a luat mau lu' Talbot și lu' Healey și lu' Phineas Jennison!

— Atunci spune-mi cine te-a plătit, îl îndemnă calm Rey, sau la streang cu tine, domnule Burndy.

— Era noapte și eram cam abțiguit, știi, la Taverna Stackpole. Totul îmi pare acum că s-a petrecut atât de iute, că parc-am visat și coșmaru' s-a-mplinit abia mai târziu.

— N-ai văzut nimic sau nu-ți poți aminti, domnule Burndy?

Maestrul spărgător își mușcă buzele și zise fără chef:

— Ar fi ceva. Era ca mata.

— Negru? Rey așteptă confirmarea.

Ochii rozalii ai lui Burndy se aprinseră, gata-gata să explodeze.

— Noooo! Un Billy Yank. Un veteran! Încercă să se calmeze. Un soldat care stătea aci, cum te văz pe mătăluță, în uniformă. Ca la Gettysburg, fâlfâind stindardul!

Casele de ajutor ale soldaților nu aveau o administrație centrală, fiindcă erau stabilimente neoficiale și nu se bucurau de mare reclamă. Vorba circula din gură în gură printre veteranii care le foloseau. Cele mai multe adunau coșulețe cu mâncare de două sau trei ori pe săptămână, care apoi erau distribuite militarilor. Cum trecuseră deja șase luni de la terminarea războiului, primăria se arăta tot mai puțin dispusă de a continua să pompeze bani în aceste instituții. Cele mai bune, de obicei în cooperare cu vreo biserică, se străduiau cu multă ambiție să ridice moralul foștilor recruți. Pe lângă îmbrăcăminte și hrană, le ofereau predici și discuții educative.

Holmes și Lowell acoperiseră partea de sud a orașului. La început, îl angajaseră ca birjar pe Pike. Așteptând afară, în fața diverselor instituții pentru soldați, Pike mușca dintr-un morcov, îl pasa uneia dintre bătrânele lui iepe, apoi mai mușca o dată, socotind câte îmbucături de iapă și de om erau necesare pentru a termina o legumă de mărime mijlocie. Banii pe care-i primea nu făceau cât plictiseala. În plus, când își întrebase clienții de ce merg de la un azil la altul, Pike, înzestrat cu acea ascuțime a minții pe care ți-o dă traiul pe lângă cai, descoperise că răspunsurile lor false nu-i conveneau deloc. Așa că Holmes și Lowell tocmiseră altă trăsură, cu un singur cal, iar duetul conductor-animal adormea instantaneu ori de câte ori se opreau.

Ultima dintre casele de ajutor pentru soldați pe care le vizitaseră păruse și cea mai bine organizată. Avea sediul într-o biserică unitariană abandonată, victimă a lungilor lupte cu congregaționiștii. În această casă, sărmanilor din partea locului li se asigurau mese la care să stea omenește și să mănânce un prânz cald sau o cină de cel puțin patru ori pe săptămână. Cum veteranii terminaseră de mâncat cu puțin înainte de a sosi Lowell și Holmes, începuseră să se îndrepte spre biserica propriu-zisă.

— Aglomerație, comentă Lowell în capelă, unde stranele zumzăiau de uniforme albastre. Hai să ne așezăm și să ne odihnim puțin picioarele!

— Pe cuvântul meu, Jamey, nu văd cum am putea avansa așa. Mai bine ne-am îndrepta spre următorul azil de pe listă.

— Ăsta a fost următorul. Lista din almanahul Ropes spune că celălalt e deschis numai miercurea și sâmbăta.

Holmes privi cum un soldat cu un picior amputat era dus prin curte, într-un scaun cu rotile împins de un camarad. Gura băiatului sănătos, un flăcăiaș, părea suptă, căci dinții îi căzuseră din cauza scorbutului. Iată o latură a războiului pe care oamenii n-o puteau afla din rapoartele ofițerilor sau scrisorile raportorilor.

— Ce rost are să batem apa-n piuă, dragă Lowell? Doar nu suntem Ghedeon să ne uităm la ostași cum beau din izvor[1]. Nu putem afla nimic doar uitându-ne. Nu știm dacă Hamlet sau Faust au dreptate ori nu, și nu apreciem curajul oamenilor testându-le albumina sau examinându-le fibrele la microscop. Nu mă pot opri să mă gândesc că trebuie să găsim o altă cale.

— Tu și Pike sunteți la fel, zise Lowell, dând din cap cu tristețe. Totuși, numai împreună vom descoperi ce căutăm. Pentru moment, Holmes, să ne hotărâm dacă mai rămânem aici sau îl rugăm pe conductor să ne ducă la alt azil.

---

1 *Vechiul testament*, Judecătorii, 7, 4; povățuit de Dumnezeu, Ghedeon urmărește cum beau soldații apă și astfel îi alege.

— Sunteți noi pe-aici, îi întrerupse un soldat chior, cu pielea plină de ciupituri de vărsat întinsă pe oase și cu o pipă neagră de argilă țâșnindu-i din gură. Pentru că nu se așteptau să fie interpelați, Holmes și Lowell, uluiți, nu-și găseau cuvintele și se invitau unul pe altul să răspundă. Omul purta o uniformă completă care arăta de parcă fusese curățată ultima oară înainte de război.

Îndreptându-se spre biserică, veteranul se întoarse puțin ca să le spună, oarecum ofensat:

— Scuzele mele. Am crezut că oți fi venit să vedeți care-i treaba cu Dante.

Nici Lowell, nici Holmes nu reacționară imediat. Amândurora li se părea că auziseră numele magic în imaginația lor.

— Stai puțin! strigă Lowell, vag incoerent din cauza emoției.

Cei doi poeți o luară la fugă spre capela luminată slab. Confruntați cu o mare de uniforme, nu reușiră să-l identifice pe misteriosul cunoscător al lui Dante.

— Jos! urlă cineva supărat, făcându-și mâinile pâlnie la gură.

Holmes și Lowell pipăiră în jur după două locuri libere și se așezară în strane separate, sucindu-se și învârtindu-se cu disperare, în căutarea feței din mulțime. Holmes se întoarse spre ușă, în eventualitatea că soldatul ar fi încercat să fugă. Lowell scrută fețele posomorâte și lipsite de expresie din capelă și în cele din urmă descoperi pielea ciupită și unicul ochi strălucitor ale interlocutorului lor de mai devreme.

— L-am găsit, șopti Lowell. Am reușit, Wendell. L-am dibuit! Am dat de Lucifer!

Holmes începu să tropăie pe loc și să pufnească de nerăbdare.

— Dar nu-l văd, Jamey!

Câțiva soldați sâsâiră și-i priviră amenințător.

— Acolo! zise agasat Lowell. Unu, doi... Al patrulea rând din față!

— Unde?

— Acolo!

— Vă mulțumesc, dragi prieteni, că m-ați invitat din nou, îi întrerupse o voce nesigură care venea din altar. Iar acum pedepsele lui Dante vor continua...

Lowell și Holmes își îndreptară imediat atenția spre partea din față a capelei ticsite și întunecoase. Privirile lor căzură pe vechiul lor prieten, bătrânul George Washington Greene, care tuși slab, își îndreptă spatele și își puse brațele de o parte și de alta a pupitrului. Întreaga adunare, vrăjită, aștepta numai ochi și urechi, tânjind lacom să intre din nou pe porțile Infernului.

CÂNTUL III

XV

— O, PELERINI, veniți acum în ultimul cerc al temniței oarbe pe care Dante trebuie s-o cerceteze, pășiți alături de el pe drumul plin de meandre, spre adâncuri, în călătoria menită să ușureze toate suferințele muritorilor! George Washington Greene își ridică brațele de o parte și de alta a pupitrului care-i ajungea până în dreptul pieptului îngust. Dante tocmai asta dorește. Soarta lui este un aspect secundar al poemului. Omenirea se va înălța, noi toți vom călca pe urmele lui, braț la braț, de la porțile de foc până în sferele cerești, și vom curăța de păcate acest secol al XIX-lea! O, reluă Greene după o mică pauză, ce misiune formidabilă îl aștepta în turnul nefericit din Verona, când gustase din elixirul amar al exilului! Așa gândea el: Cum să descriu adâncul universului cu această firavă limbă? Cum să-mi cânt miraculosul poem? Și totuși, Dante știa că trebuie să-și mântuiască orașul și națiunea, să mântuiască viitorul – și pe noi, care stăm acum în această capelă ca să reînviem în Lumea Nouă spiritul vorbelor sale maiestuoase. Și putem fi mântuiți! El știa că în fiecare generație există câțiva norocoși care înțeleg și văd cu adevărat. Dante mânuiește un condei de foc înmuiat în cerneala inimii. O, poet aducător de lumină! Fericite sunt vocile

munților și brazilor ce-ți vor repeta cânturile de-a pururea!

Greene înghiți o gură cuprinzătoare de aer înainte de a trece la povestea scoborâtului dantesc în ultimul cerc al Iadului, Cocitul, un fluviu acoperit cu gheață alunecoasă ca sticla, mai groasă decât cea de pe râul Charles în toiul iernii. Dante aude un glas mânios care se răstește la el din glaciala tundră. „Ai grijă cum pășești!" îi strigă. „Să nu-mi calci frații-n calea ta semeață/și biata țeastă-n mers să le stâlcești."

— O, de unde vin aceste cuvinte acuzatoare care-nțeapă urechile bine intenționatului Dante? Privind în jos, poetul vede nenumărate capete ce se ivesc din gheață, o congregație de umbre moarte, o mie de tigve purpurii. Sunt păcătoșii cei mai josnici dintre toți fiii lui Adam. Ce mișelie este pedepsită în această câmpie înghețată a Iadului? Trădarea, desigur! Și care este pedeapsa, *contrapasso*, pentru răceala din inimile lor? Să fie pe de-a-ntregul îngropați în gheață, de la gât în jos, pentru ca astfel să poată contempla întru eternitate groaznica suferință prin care își plătesc greșelile.

Holmes și Lowell se simțeau copleșiți de emoție, inimile le spărgeau piepturile. Lowell rămăsese cu gura căscată, iar Greene, strălucind de vitalitate, se apucase să povestească cum Dante atinge capul unui păcătos și-l întreabă cum îl cheamă, în același timp răsucindu-i nemilos o șuviță de păr. „De-ar fi să-mi smulgi toți perii eu tot nu-ți spun..." Alt păcătos își strigă atunci pe nume tovarășul, îndemnându-l să înceteze văicărelile, spre marea satisfacție a poetului. Acum Dante poate să-i consemneze numele pentru posteritate.

În următoarea predică, Greene promise să ajungă la înfiorătorul Lucifer, cel mai mârșav dintre toți trădătorii și toți păcătoșii, bestia cu trei capete care pedepsește și este pedepsită. Energia care-l animase pe bătrânul pastor în timpul slujbei se scursese toată până la final, lăsându-i doar o brumă de culoare în obraji.

Lowell își croi drum prin mulțimea din capela întunecoasă, dând la o parte soldații care se risipiseră printre strane. Holmes îl urma îndeaproape.

— O, dragii mei prieteni! glăsui bucuros Greene la vederea celor doi, care îl împinseră imediat într-o cămăruță din spatele capelei, unde Holmes trase zăvorul. Pastorul se așeză pe un scaun lângă sobă și întinse palmele spre dogoarea focului. Vreau să zic, băieți, că dată fiind vremea asta teribilă și o nouă răceală, nu m-aș plânge dacă...

— Spune-ne totul fără ocolișuri, Greene! zbieră Lowell.

— Păi, domnule Lowell, n-am nici cea mai vagă idee la ce te referi, răspunse blând bătrânul, uitându-se la Holmes.

— Dragul meu, ceea ce vrea Lowell să spună... Dar nici doctorul nu reuși să-și păstreze calmul. Ce naiba făceai aici, Greene?

Greene părea jignit.

— Păi, dragă Holmes, știi că țin slujbe în mai multe biserici din oraș și din East Greenwich – când sunt invitat și de câte ori pot. Patul în care bolești este, în cel mai bun caz, plicticos, iar în ultimul an al meu m-a umplut de neliniște și durere, așa că profit bucuros de asemenea ocazii.

— Știm că ești invitat să predici, îl întrerupse Lowell. Dar aici ai vorbit *despre Dante*!

— Aaa, asta era! E o simplă distracție nevinovată, zău așa. Să te adresezi unor sărmani soldați este o experiență incitantă care se deosebește de tot ce am făcut până acum. Vorbind cu ei în primele săptămâni după război, mai ales după ce Lincoln a fost ucis atât de mișelește, am descoperit că-i preocupă mai ales propria lor soartă, îi frământă tot felul de necazuri și se întreabă cum funcționează lumea de apoi. Într-o după-amiază, pe la sfârșitul verii, simțindu-mă inspirat de dăruirea lui Longfellow față de traducere, am introdus câteva descrieri dantești în predica mea, iar efectul mi s-a părut remarcabil. Așa că am început cu rezumate generale ale călătoriei spirituale pe care a întreprins-o Dante. Uneori... Iertați-mă. Uite cum mă rușinez când vă mărturisesc asta... Visez să predau Dante acestor tineri bărbați, care sunt elevii mei.

— Și Longfellow nu știe nimic? întrebă Holmes.

— Am vrut să împart cu el vestea modestului meu experiment, dar... Fața lui Greene părea nespus de palidă când își îndreptă privirea spre gura învăpăiată a sobei. Bănuiesc, dragi prieteni, că m-am jenat să apar în fața lui Longfellow drept profesor care dezvăluie secretele poeziei lui Dante. Vă rog să nu-i spuneți. O să se simtă stingherit, știți că nu-i place să se considere altfel decât...

— În predica de-acum, îl întrerupse Lowell, ai vorbit *numai* despre întâlnirea lui Dante cu trădătorii.

— Da, da! fu de acord Greene, însuflețit din nou de amintiri. Nu e minunat, Lowell? Curând am descoperit că, dacă dădeam glas unui cânt sau două în toată splendoarea lor, rețineam atenția auditoriului în uniformă mult mai bine decât predicând propriile mele idei. Experiența aceasta îmi folosea la întrunirile noastre din săptămânile ce urmau. Râse cu mândria amestecată cu nervozitate a unui copil care a atins un nivel de desăvârșire ce-i uimește pe adulți. Am început practica asta când Clubul Dante s-a apucat de *Infern* și am introdus în predica mea unul dintre cânturile pe care trebuia să le traducem în ședința următoare a clubului. Îndrăznesc să spun că mă simt destul de pregătit să atac acest cânt oarecum gălăgios pe care Longfellow l-a programat pentru mâine! De obicei îmi țin predica joi după-amiaza, puțin înainte de a mă întoarce la Rhode Island.

— În fiecare joi? întrebă Holmes.

— Uneori am fost țintuit la pat, iar în săptămânile când Longfellow a anulat întrunirile noastre nu am avut, din păcate, dispoziția să vorbesc despre Dante, le explică Greene. Apoi, săptămâna trecută, ce minunăție! Longfellow a tradus atât de elegant, într-un ritm așa de rapid... Am rămas la Boston și am ținut slujbe despre Dante aproape în fiecare zi!

— Domnule Greene! Lowell se repezi înainte. Amintește-ți fiecare moment al experienței de aici! Au fost militari interesați să-și însușească detaliile slujbelor dantești?

Greene se ridică în picioare și privi în jur nedumerit, ca și când uitase de ce se aflau acolo.

— Să mă gândesc. La fiecare întrevedere se adunau între douăzeci și treizeci de soldați, înțelegeți, niciodată aceiași. Mereu mi-am dorit să pot reține cu ușurință figurile. Din când în când, unii dintre ei și-au exprimat admirația pentru predicile mele. Trebuie să mă credeți... Dacă v-aș putea ajuta...

— Greene, dacă nu... începu Lowell cu voce sugrumată.

— Lowell, te rog! Holmes își asumă rolul obișnuit al lui Fields, acela de a-și calma prietenul. Acesta emise un șuierat clocotitor și-i făcu semn doctorului să continue.

— Dragă domnule Greene, începu Holmes, o să ne ajuți și încă nemaipomenit de mult, știu bine. Trebuie să te concentrezi, dragă prietene, pentru binele nostru, pentru binele lui Longfellow. Adu-ți aminte de toți soldații cu care ai discutat de la început până acum.

— O, stai puțin! Greene își deschise neobișnuit de mult ochii ca niște jumătăți de lună. Stai așa! Da, un veteran care dorea să-l citească și el pe Dante mi-a adresat o cerere specifică.

— Bine! Și ce i-ai răspuns? se interesă Holmes, jubilând.

— L-am întrebat pe tânăr dacă are habar de vreo limbă străină. Mi-a dat de înțeles că era încă din fragedă copilărie un cititor avid, dar numai în engleză, așa că l-am încurajat să se apuce de italiană. Am subliniat că am pus umărul la desăvârșirea primei traduceri din America, realizată de Longfellow, motiv pentru care ne întâlneam în casa poetului. Mi s-a părut că ideea l-a atras destul de tare, așa că l-am îndemnat să se informeze la librarul din cartierul lui despre publicarea lucrării, dar nu mai devreme de începutul anului viitor, încheie Greene cu vehemența reclamelor pe care Fields le planta adesea în paginile de scandal.

Holmes se opri, privindu-l plin de speranță pe Lowell, care îi făcu semn să continue.

— Și soldatul acesta, lungi doctorul vorbele, nu s-a prezentat, nu ți-a dat un nume? Greene scutură din cap. Dar îți aduci aminte cum arăta, dragă domnule Greene?

— Nu, nu. Îmi pare nespus de rău.

— E mai important decât îți poți închipui, îl presă Lowell.

— Abia îmi amintesc conversația noastră, reluă Greene, închizând ochii. Mi se pare că era destul de înalt, cu o mustață de culoarea fânului, pe oală. Și parcă șchiopăta. Dar atâția sunt infirmi... S-a întâmplat acum câteva luni și nu i-am acordat prea mare atenție. Cum vă spuneam, nu am talentul de a-mi aminti figurile. Este motivul pentru care nu am scris niciodată literatură, dragi prieteni. Literatura înseamnă multe figuri, râse el, găsind că ultima afirmație era scăpărătoare. Dezamăgirea de pe fețele celor doi îl îndemnă să arboreze o expresie gravă. Domnilor? Vă rog, spuneți-mi, am făcut ce nu se cuvenea?

Trecură cu grijă printre grupurile de veterani din curte și Lowell îl ajută pe Greene să se suie în trăsură. Holmes se văzu nevoit să-l trezească pe conductor cu calul lui cu tot, iar acesta își îndemnă mârțoaga letargică să părăsească împrejurimile vechii biserici.

Între timp, din spatele unei ferestre mizere de la etajul casei de ajutor pentru soldați, scena plecării celor trei era urmărită cu mare atenție de privirea bărbatului pe care Clubul Dante îl numea Lucifer.

George Washington Greene se instalase într-un fotoliu din Sala Autorilor de la Corner. Li se alăturase și Nicholas Rey. Întrebările lor storseseră de la Greene și ultimul strop de informație în legătură cu predicile despre Dante și veteranii dornici să le asculte în fiecare săptămână. Apoi Lowell făcu o expunere seacă a crimelor inspirate din Dante, care îl lăsă pe Greene fără replică.

Pe măsură ce Lowell prezenta detaliile, Greene vedea cum tovărășia lui secretă cu Dante dispărea treptat în neant. Modestul amvon de la casa de ajutor pentru

soldați; chipurile ascultătorilor săi vrăjiți; locul special pe care *Divina Comedie* îl ocupa în biblioteca lui de la Rhode Island; nopțile de miercuri în fața focului, la Longfellow... Toate acestea i se păruseră manifestări permanente și desăvârșite ale devotamentului său față de marele poet. Totuși, la fel ca în toate celelalte situații fericite din viața lui Greene, în adâncuri pândeau forțe pe care el nici măcar nu și le putea imagina. Atât de multe se petreceau independent de știința lui și indiferent dacă era sau nu de acord!

— Dragă Greene, zise blând Longfellow, până când rezolvăm problema nu trebuie să mai vorbești cu nimeni despre Dante, cu excepția celor din această încăpere.

Bietul pastor reuși să mimeze aprobarea. Avea expresia unui om pe cât de nefolositor, pe atât de neputincios. Părea un ceas ale cărui limbi fuseseră smulse.

— Și întrunirea Clubului planificată pentru mâine? întrebă el abia auzit.

Longfellow clătină din cap cu tristețe.

Fields chemă un băiat și-i spuse să-l însoțească pe Greene până la casa fiicei lui. Longfellow îl ajută pe bătrân să-și pună pe umeri haina de ploaie.

— Să nu mai faci asta niciodată, dragă prietene, zise Greene. Un tânăr n-are nevoie, iar un bătrân nu vrea. Făcu o pauză, sprijinindu-se de brațul tânărului mesager, apoi ieși pe hol. Vorbi apoi fără să se uite la bărbații din sală: Puteați să-mi fi spus ce se întâmplă, zău așa. Oricare dintre voi... Poate că n-am cea mai solidă... Dar știu că v-aș fi putut fi de ajutor.

Așteptară ca pașii lui Greene să se îndepărteze pe hol.

— O, dacă i-am fi vorbit! se lamentă Longfellow. Ce prost am fost să-mi închipui că începuse o competiție în privința traducerii!

— Nu-i așa, dragul meu! sări Fields. Gândește-te la ce am aflat: Greene și-a ținut predicile joia, înainte de a se întoarce la Rhode Island. Alegea cântul pe care dorea să-l revadă dintre cele două sau trei pe care tu le hotărai a fi pe agendă pentru următoarea sesiune de traducere. Blestematul de Lucifer auzea la biserică cu șase zile

înaintea noastră toate detaliile pedepsei despre care urma să vorbim! Avea timp suficient pentru a-și pune la punct versiunea de *contrapasso*, și asta cu o zi sau două înainte de a o trece noi pe hârtie. Așadar, din punctul nostru limitat de vedere, întreaga babilonie a luat turnura unei curse contra cronometru. Ni s-a părut că suntem zgândăriți cu detaliile propriei noastre traduceri.

— Dar avertismentul scris pe fereastra domnului Longfellow? întrebă Rey.

— *La mia traduzione*. Fields făcu un gest de lehamite. Ne-am grăbit să credem că a fost mâna asasinului. Blestemații de șacali ai lui Manning cu siguranță că nu s-ar da înapoi de la nimic ca să ne sperie și să ne facă să lăsăm baltă traducerea.

— Domnule polițist, se întoarse Holmes spre Rey, Willard Burndy știe ceva ce ne-ar fi de folos?

— Burndy zice că un soldat l-a plătit ca să-l învețe cum să spargă seiful reverendului Talbot. Crezând că scoate un ban ușor fără să riște, a mers acasă la Talbot pentru a cerceta locul și acolo l-au văzut câțiva inși. După asasinarea lui Talbot, detectivii i-au descoperit pe martori și, cu ajutorul lui Langdon Peaslee, au fabricat cazul împotriva lui Burndy. Cum acesta e un bețivan, nu-și poate aminti despre ucigaș decât că purta uniformă. N-aș fi crezut nici măcar asta dacă dumneavoastră n-ați fi aflat sursa cunoștințelor criminalului.

— Dă-l încolo de Burndy! Să se ducă naibii cu toții! izbucni Lowell. Nu vă dați seama, oameni buni? Sare în ochi. Suntem atât de aproape de Lucifer, încât îi atingem călcâiul lui Ahile. Socotiți un pic: intervalul aparent întâmplător dintre crime este perfect explicabil. Lucifer nu îl studiază pe Dante, ci pur și simplu este în parohia lui Dante. A putut comite fiecare crimă numai după ce l-a ascultat pe Greene vorbind despre o anumită pedeapsă. Într-o joi, Greene a predicat despre Cântul XI, în care Virgiliu și Dante stau pe un zid, încercând să se obișnuiască cu duhoarea Iadului, și discută despre structura acestuia cu detașarea unor ingineri. Este un cânt care nu descrie nici o pedeapsă, deci nu poate inspira nici

o crimă. Apoi Greene s-a îmbolnăvit și n-a mai venit la Club, prin urmare nici n-a mai predicat. Și iar n-am avut crime.

— Da, Greene a mai fost bolnav și înainte de, și în timpul traducerii *Infernului*. Longfellow își răsfoi caietelul cu notițe. Și după. Nici atunci n-au avut loc asasinate.

— Iar când am suspendat întrunirile clubului, continuă Lowell, când ne-am decis să verificăm ce ne-a spus Holmes despre cadavrul lui Talbot, omorurile au încetat brusc... pentru că Greene făcuse și el o pauză! Până când ne-am hotărât să traducem cântul despre semănătorii de dezbinări!

— Acum este limpede că asasinul a pus banii sub capul simoniacului, adăugă Longfellow plin de remușcări. Aceea a fost întotdeauna versiunea favorită a domnului Greene. Ar fi trebuit să fiu mai atent la asemănarea dintre interpretările sale ale versurilor lui Dante și detaliile crimelor.

— Nu te acuza, Longfellow, îl rugă doctorul Holmes. Numai cineva care e expert în Dante putea adăuga elementele particulare ale asasinatelor. Nu aveai cum să știi că Greene era, fără voia lui, sursa de inspirație.

— Mă tem, replică Longfellow, că, oricât de bine intenționat am fost, am săvârșit o gravă eroare. Pentru că am îndesit ședințele de traducere, adversarul nostru a sorbit din predica lui Greene într-o săptămână tot atâta Dante cât ar fi auzit în mod normal într-o lună.

— Eu zic să-l trimitem din nou în amvon pe prietenul nostru, insistă Lowell, dar de data asta să-l punem să predice despre cu totul altceva. Ținem sub observație auditoriul, așteptăm ca cineva să devină neliniștit și, hat, l-am prins pe Lucifer!

— Este un joc prea periculos pentru Greene! zise Fields. Nu-i în stare de așa ceva. În plus, casa aceea pentru soldați este pe jumătate închisă, iar veteranii s-au risipit deja prin tot orașul. Nu avem timp pentru a planifica acțiunea. Lucifer, în viziunea lui schimonosită asupra

lumii, ar putea oricând ataca vreun nefericit care a greșit cu ceva!

— Trebuie să existe totuși un motiv pentru ceea ce face, Fields, îi răspunse Holmes. Nebunia este adesea logica unei minți corecte supuse unui efort prea mare.

— Știm acum că după fiecare predică asasinul a avut nevoie de cel puțin două zile pentru a pregăti crima, uneori chiar de mai multe, interveni polițistul Rey. Oare nu putem ghici ce alte ținte își va alege când știm despre ce cânturi din Dante le-a vorbit domnul Greene soldaților?

— Mă tem că nu, răspunse Lowell. În primul rând, nu putem ghici cum o să reacționeze Lucifer la potopul de slujbe din ultima vreme. Până acum a ascultat o singură slujbă pe săptămână. Îmi închipui că ultima este cea mai proaspătă în mintea lui. Dar cum să ghicim ce „trădători" îl obsedează pe acest lunatic?

— O, dacă Greene și-ar aminti cum arăta individul care i-a spus că vrea să citească singur din Dante, exclamă Holmes. Purta uniformă, avea o mustață pe oală și mergea șchiopătat. Știm foarte bine ce putere fizică remarcabilă a dovedit asasinul cu prilejul fiecărei crime, și ce agerime... Nu l-a văzut nici om, nici animal înainte sau după asasinate. Un infirm n-ar putea face așa ceva.

Lowell se ridică și se îndreptă spre Holmes șontâc-șontâc.

— Oare mersul nu ți s-ar înmuia așa, Wendell, dacă ai dori să ascunzi lumii cât de puternic ești?

— Nu, nu avem nici o dovadă că asasinul s-ar ascunde. Mai degrabă noi suntem incapabili să-l vedem. Când te gândești că Greene s-a uitat poate în ochii demonului nostru!

— Sau în cei ai unui domn melancolic, impresionat de forța lui Dante, sugeră Longfellow.

— Remarcabil cât de entuziaști erau foștii recruți în așteptarea noii povești din Dante, recunoscu Lowell. Cititorii italianului s-au transformat în studenți, studenții în habotnici, iar ceea ce a început ca o preferință a devenit o religie. Exilatul fără un acoperiș deasupra ca-

pului își găsește adăpost în miile de inimi recunoscătoare.

De afară, de pe hol, se auzi o bătaie discretă și o voce delicată îi întrerupse.

— Osgood, dădu Fields din cap enervat, te rog descurcă-te singur de data asta!

Pe sub ușă se strecură o hârtie împăturită în două.

— Aveți un mesaj, domnule Fields, nu vă supărați.

Editorul ezită înainte de a deschide biletul.

— Este sigiliul lui Houghton. „Dată fiind întrebarea dumneavoastră precedentă, cred că veți fi interesat să aflați că într-adevăr au dispărut șpalturi din traducerea domnului Longfellow.“ Semnat, H.O.H.

Rey întrebă despre ce era vorba, dar nimeni nu-i răspunse.

— Când ne-am închipuit, greșit, că acele crime oribile sunt mereu cu un pas înaintea traducerii, îi explică Fields până la urmă, l-am întrebat pe proprietarul tipografiei cu care lucrăm, domnul Houghton, dacă a umblat și altcineva cu șpalturile pe măsură ce le primea, pentru că astfel ar fi putut anticipa programul nostru.

— Doamne Dumnezeule, Fields! Lowell îi smulse din mâini mesajul de la Houghton. Tocmai când ne gândeam că predicile lui Greene sunt cheia misterului! Treaba asta dă totul peste cap!

Lowell, Fields și Longfellow îl găsiră pe Henry Oscar Houghton cufundat în compunerea unei scrisori de amenințare către un fabricant de plăci tipografice ce-i era dator. Un ucenic anunță sosirea lor.

— La început mi-ai spus că nu lipsește nici un șpalt din arhivă, Houghton! Fields nici măcar nu-și scosese pălăria înainte de-a se apuca să vocifereze.

Houghton îi făcu semn băiatului să plece.

— Ai dreptate, domnule Fields. Și așa și este, explică el. Vezi dumneata, eu depozitez un set în plus din toate plăcile importante într-o cameră sigură, la subsol. E o precauție în caz de incendiu, de când cu focul de pe strada

Sudbury, care a ars totul până-n temelii. Nu mi-am închipuit că vreunul din băieți umblă prin camera aceea. N-ar avea de ce... În fond, nu prea există o piață pentru șpalturi furate, iar dracii mei de ucenici tipografi mai degrabă joacă zaruri decât că citească o carte. Cine-a spus „De-ar scrie chiar un înger, tot dracii-or tipări-o"? Într-o bună zi am de gând să inscripționez acest citat pe un sigiliu. Houghton își ascunse sub palmă foarte demnul chicotit.

— Thomas Moore, nu se putu Lowell împiedica să-i răspundă atotștiutor.

— Houghton, zise Fields, arată-ne te rog unde ții celelalte șpalturi.

Directorul tipografiei îi conduse pe Fields, Lowell și Longfellow pe o scară îngustă, până la subsol. La capătul coridorului formă combinația ușii cu cifru pe care o achiziționase de la o bancă falimentară.

— După ce am numărat șpalturile cu traducerea domnului Longfellow din fișet și le-am găsit pe toate, mi-a venit ideea să verific și în depozit. Și ce să vezi! Mai multe șpalturi inițiale din *Infernul* și-au luat zborul!

— Și când au dispărut? se interesă Fields.

— Nu cobor prea des aici, la subsol, ridică Houghton din umeri, mă înțelegeți. Șpalturile puteau să fi dispărut de zile, poate chiar de luni întregi fără ca eu să fi observat.

Longfellow localiză cutia etichetată cu numele său, iar Lowell îl ajută să răsfoiască *Divina Comedie*. Într-adevăr, lipseau mai multe cânturi din *Infernul*.

— Cred că au fost luate la întâmplare. Au dispărut pagini din Cântul III, dar acesta pare să fie singurul care descrie o pedeapsă.

Directorul tipografiei se înghesui între poeți și își drese glasul.

— I-aș putea aduna pe toți cei care au acces la cifru, dacă vă interesează. O să dau eu de capăt problemei. Dacă-i spun unui băiat să-mi atârne haina în cui, vreau să vină înapoi să-mi spună că a făcut ce i-am cerut.

Când se auzi clopoțelul lui Houghton, „dracii" de ucenici mânuiau presele, puneau literele în forme și ștergeau

șuvoaiele de cerneală neagră care se scurgeau întruna. Semnalul îi făcu să năvălească în sala de mese de la Riverside Press.

Houghton bătu din palme de mai multe ori pentru a potoli rumoarea.

— Băieți, vă rog. Mi-a fost atrasă atenția asupra unei probleme minore. Cu siguranță că-l recunoașteți pe unul dintre musafirii noștri, domnul Longfellow de la Cambridge. Lucrările sale reprezintă opera comercială și civică cea mai importantă dintre tipăriturile noastre literare.

Unul dintre tineri, un roșcat de la țară cu fața palidă pătată de cerneală, începu să se agite, aruncând priviri nervoase spre Longfellow. Acesta observă și le făcu semn lui Lowell și lui Fields.

— Se pare că unele șpalturi din subsol s-au... rătăcit, să zicem așa. Houghton deschise din nou gura pentru a continua, dar surprinse expresia neliniștită a ucenicului, acum galben ca lămâia. Lowell puse ușor mâna pe umărul tânărului. Simțindu-i atingerea, ucenicul dărâmă un coleg la podea și o luă la goană. Lowell nu se lăsă și-l urmări, iar când dădu colțul auzi pași repezi pe scara de serviciu.

Poetul ieși în grabă din biroul din față, iar apoi se îndreptă spre scările laterale. Ajunse afară tocmai la timp pentru a tăia calea fugarului, care alerga de-a lungul râului. Încercă să-l placheze viguros, dar ucenicul îi scăpă, se năpusti în jos spre chei și apoi se aruncă zgomotos în râul Charles, pe malul căruia câțiva băieți prindeau țipari cu harponul. Străpunse stratul subțire de gheață și dispăru.

Lowell înșfăcă o țepușă de la unul din băieți, în ciuda protestelor vehemente ale acestuia. Se grăbi să agațe cu ea șorțul ud al ucenicului ametit de contactul cu gheața și încâlcit printre ierburile acvatice și fiarele ruginite aruncate în râu.

— De ce ai furat șpalturile, ticălosule? urlă Lowell.

— Ce faci atâta gură? Cară-te! bodogăni băiatul, cu dinții clănțănind.

— Să-mi spui imediat! insistă Lowell, căruia îi tremurau buzele și mâinile aproape la fel de mult ca și ucenicului.

— Mai tacă-ți fleanca, rahat cu ochi!

Lui Lowell i se aprinseră obrajii instantaneu. Îl apucă pe ucenic de păr și-l scufundă în râu. Băiatul începu să urle și să scuipe apă și bucățele de gheață. Houghton, Longfellow și Fields ajunseseră deja la fața locului, iar o jumătate de duzină de ucenici cu vârste între doisprezece și douăzeci și unu de ani se înghesuiau la ușile din față ale tipografiei și vociferau.

Longfellow încercă să-l calmeze pe Lowell.

— Am vândut blestematele alea de șpalturi, zău că le-am vândut! bolborosi băiatul, respirând greu. Lowell îl ajută să se ridice, dar îl ținu la distanță de un braț și nu aruncă țepușa. Micii pescari recuperaseră căciula cenușie a prizonierului și o tot încercau de zor. Cu suflul întretăiat, ucenicul clipi pentru a îndepărta apa înghețată. Îmi pare rău, domnule Houghton. Nu m-am gândit că o să le simtă cineva lipsa! Știam că sunt în plus!

Proprietarul tipografiei avea culoarea unei pătlăgele coapte.

— La lucru, imediat! Toată lumea înapoi! zbieră el spre dezamăgirea băieților care se risipiseră pe afară.

Fields se apropie de ucenic și îi vorbi autoritar, dar calm.

— Fii sincer, flăcăule, și totul se va rezolva până la urmă. Spune-ne, cinstit, cui ai vândut paginile acelea?

— Unui zărghit. E bine? M-a oprit când ieșeam de la lucru, într-o seară, și mi-a zis să-i aduc vreo douăzeci sau treizeci de pagini din noua lucrare a domnului Longfellow, orice pagini găseam, în așa fel încât să nu li se simtă lipsa. Tot îi dădea înainte că așa o să pun niște bișțari în buzunar.

— Trăsni-te-ar să te trăsnească! Cine era omul? îl chestionă Lowell.

— Un tip bine-mbrăcat, țilindru-n cap, haină-ntunecată, pelerină, barbă. Când m-am arătat de acord cu planu', a ieșit pe covertă cu banu'. Nu l-am mai văzut pă fraier de-atunci.

— Și-atunci cum i-ai dat șpalturile? întrebă Longfellow.

— Nu erau pentru el. Mi-a zis să le livrez la o adresă. Nu cred că la el, adică așa mi s-a părut după cum vorbea. Nu-mi aduc aminte număru' străzii, da' nu-i departe d'acilea. A zis că-mi dă șpalturile 'napoi, ca să n-am necazuri cu domnu' Houghton, da' nătângu' n-a mai venit.

— Îl știa pe Houghton pe nume? se interesă Fields.

— Omule, ascultă-mă bine, îl somă Lowell. Trebuie să ne spui exact unde ai dus șpalturile.

— V-am zis, răspunse ucenicul înghețat. Nu țin minte număru'.

— Nu-mi pari atât de prost! zise Lowell.

— Așa o fi! Mi-aș aduce aminte mult mai ușor dacă aș lua-o pe străzi cu picioru', zău!

— Excelent, zâmbi Lowell. Atunci du-ne acolo.

— Nooo, nu torn pă nimeni! Doar dacă-mi păstrez slujba!

— Asta nu se va întâmpla niciodată, domnule Colby, zise Houghton înaintând de-a lungul cheiului. Alege-ți altă recompensă și curând vei fi pe cont propriu, să te bucuri de ea!

— Iar în temniță o să-ți fie cam greu să-ți cauți altă slujbă, adăugă Lowell, care nu prea înțelesese ce voise Houghton să spună. O să ne conduci la casa unde ai predat șpalturile pe care le-ai furat, domnule Colby. Altfel, în locul nostru, te va însoți acolo poliția.

— Atunci ne întâlnim peste câteva ceasuri, când se lasă noaptea, acceptă băiatul, renunțând la mândrie după ce studiase toate posibilitățile.

Lowell îi dădu drumul și ucenicul o șterse imediat pentru a găsi o sobă lângă care să se încălzească.

Între timp, Nicholas Rey și doctorul Holmes se duseseră din nou la casa de ajutor pentru soldați unde Greene ținuse slujba la începutul după-amiezii, dar nu găsiră pe nimeni care să se potrivească descrierii bărbatului

interesat să-l citească pe Dante. Capela nu fusese încă pregătită pentru obișnuita masă de seară. Un irlandez înfofolit într-o haină albastră, din stofă groasă, bătea în cuie niște scânduri peste ferestre.

— Azilul a cheltuit aproape toți banii pe cărbuni pentru sobe. Consiliu' orășenesc n-a mai aprobat alte fonduri pentru ajutorarea veteranilor, așa se aude. Cic-o să se închidă totul, cel puțin pentru lunile de iarnă. Între noi fie vorba, domnilor, nici c-o să se mai redeschidă! Casele astea și mutilații din ele prea ne aduc aminte de greșelile pe care le-am săvârșit cu toții.

Rey și Holmes își exprimară dorința de a-l vedea pe directorul căminului. Fostul diacon al bisericii întări ceea ce afirmase îngrijitorul: totul ținea de vreme, explică el, pur și simplu nu-și mai permiteau să încălzească incinta. Le spuse că nu există liste sau registre cu numele celor care frecventează casa. Era un local public, de caritate, deschis tuturor nevoiașilor din toate regimentele și localitățile, nu doar celor mai sărmani dintre veterani – deși acesta era unul dintre scopurile declarate ale actului de binefacere. Unii dintre ei aveau nevoie să stea în tovărășia unor semeni care să-i înțeleagă. Diaconul îi știa pe nume pe câțiva, iar pe alții doar după numărul regimentului.

— Poate îl cunoașteți pe cel pe care-l căutăm. Este o problemă de extremă importanță.

Rey reproduse descrierea pe care o auziseră de la George Washington Greene. Directorul ridică din umeri.

— Sunt gata să vă scriu pe hârtie numele domnilor care-mi sunt familiari. Militarii se comportă uneori ca și când ar fi o națiune aparte. Se cunosc între ei mult mai bine decât am putea noi să-i cunoaștem.

Holmes se legăna înainte și-napoi cu scaunul, în timp ce diaconul, care oricum scria cu o încetineală enervantă, se oprea din când în când să rontăie capătul cu fulgi al penei.

Lowell conduse trăsura lui Fields la porțile tipografiei Riverside Press. Ucenicul cu păr roșu călărea bătrâna

lui iapă tărcată. După ce bombănise că-i puneau calul în pericol să se îmbolnăvească de răpciugă, despre care Comisia de Sănătate avertizase că ar fi iminentă, date fiind condițiile pe care le observase în grajduri, Colby mână grăbit pe străzi înguste, ba chiar și pe pajiști înghețate și neluminate. Drumul era atât de ocolit și de nesigur, încât chiar și Lowell, care cunoștea încă din copilărie întregul Cambridge ca pe propriul lui buzunar, era dezorientat și se mulțumise să urmărească atent tropotul copitelor dinaintea lui.

Ucenicul își struni calul în dreptul curții din spate a unei construcții coloniale modeste, după ce mai întâi o depășise, iar apoi întorsese iapa din drum.

— La casa asta, aici am dus șpalturile. Le-am lăsat la ușa din spate, cum mi s-a spus.

— A cui e proprietatea? zise Lowell, oprind trăsura.

— Restul vă privește, bibiloilor! se zbârli Colby. Împunse iapa cu călcâiele și porni în galop pe pământul înghețat.

Scoțând un felinar din trăsură, Fields îi conduse pe Lowell și pe Longfellow la veranda din spate a casei.

— Nu văd nici o lumină înăuntru, observă Lowell după ce zgâriase pojghița de gheață de pe geam.

— Să mergem în față și să notăm adresa, apoi să ne întoarcem cu Rey, șopti Fields. Poate că escrocul acela de Colby ne-a jucat o festă. E un hoț, Lowell! Ar putea avea niscaiva prieteni ascunși aici, pregătiți să ne jefuiască.

Lowell bătu de mai multe ori cu ciocănelul de alamă în ușă.

— Judecând după cum ne merg treburile în ultima vreme, dacă plecăm acum sunt sigur că mâine dimineață casa asta va fi dispărut.

— Fields are dreptate. Trebuie să acționăm delicat, dragă Lowell, îl îndemnă Longfellow în șoaptă.

— Hei! strigă Lowell, izbind cu pumnii în ușă. Nu-i nimeni. Lovi ușa cu piciorul și, spre surprinderea lui, constată că cedase cu ușurință. Vedeți? Astrele sunt de partea noastră astă-seară.

— Jamey, nu ne putem permite să intrăm chiar așa! Dacă maghernița asta aparține lui Lucifer? Atunci o să sfârșim noi după gratii! îl temperă Fields.

— Atunci să ne prezentăm, propuse Lowell, luându-i felinarul din mâini.

Longfellow rămase afară să se asigure că trăsura nu trezise curiozitatea vecinilor. Fields se luă după Lowell și intră. În încăperile reci, editorul tresări la fiecare scârțâit și pocnet de-a lungul drumului lor prin beznă. Vântul intra pe ușa din spate, deschisă, și scutura draperiile, care făceau piruete fantomatice. Unele încăperi abia dacă erau mobilate, altele erau goale cu desăvârșire. În toate plutea bezna aceea groasă, materială, care se instalează în casele părăsite.

Lowell pătrunse într-o încăpere ovală și bine mobilată, cu tavanul curbat, ca o capelă. Îl auzi pe Fields scuipând și scărpinându-se în timp ce-și curăța barba și obrajii.

— Pânze de păianjen, pe jumătate țesute. Depuse lampa pe masa din mijlocul bibliotecii. N-a mai locuit nimeni aici, și încă de mult.

— Sau pe locatar nu-l deranjează gângăniile.

Lowell se opri să se gândească.

— Să vedem dacă aflăm de ce pramatia a fost plătită pentru a aduce șpalturile lui Longfellow aici.

Fields era gata să-i răspundă, când un țipăt sugrumat, urmat de pași grei, sfâșie tăcerea. Lowell și Fields schimbară priviri îngrozite, apoi dădură s-o ia la sănătoasa, temându-se pentru viețile lor.

— O spargere! Ușa laterală a bibliotecii se lovi brusc de perete și un bărbat îndesat, îmbrăcat într-un halat de lână, se năpusti înăuntru. O tâlhărie! Prezentați-vă sau încep să urlu „Hoții!"

Omul își împinse înainte felinarul puternic, apoi rămase înmărmurit. Se uita nedumerit atât la hainele, cât și la fețele lor.

— Domnule Lowell, dumneavoastră sunteți? Și domnul Fields?

— Randridge? se minună Fields. Randridge, croitorul?

— Păi, da, răspunse acesta cu timiditate, târșâindu-și papucii.

Longfellow alergase și el înăuntru, atras de agitația din casă.

— Domnul Longfellow? își răsuci Randridge boneta de noapte.

— Aici locuiești, Randridge? Ce-ai făcut cu șpalturile acelea? îl întrebă Lowell.

— Să locuiesc aici? repetă Randridge consternat. Stau cu două case mai jos, domnule Lowell. Dar am auzit zgomot și mi-am zis că nu strică să controlez. Mă temeam să nu fie niște borfași la furat. N-au pus toate lucrurile în cutii și n-au luat totul. La bibliotecă nici n-au ajuns, după cum vedeți.

— Cine n-a luat totul? zise Lowell.

— Cum cine? Rudele, desigur. Cine altcineva?

Fields făcu un pas înapoi și lumină rafturile. Ochii i se căscară gata-gata să-i iasă din orbite la vederea numărului neobișnuit de Biblii, cel puțin treizeci sau patruzeci. O trase afară pe cea mai mare.

— Au venit din Maryland să-i ia lucrurile, continuă Randridge. Sărmanii lui nepoți nu erau deloc pregătiți pentru o astfel de tragedie. Acum, cinstit vorbind, cine ar fi fost? Oricum, așa cum ziceam, auzind zgomote m-am gândit că or fi niscaiva golănași care vor să se aleagă cu o amintire, așa, numai de dragul unor senzații tari. De când au început să se mute irlandezi în cartier... Hm, cam dispar lucruri.

Lowell știa foarte bine unde anume în Cambridge locuiește Randridge. Mintea lui galopa prin jur, la „două case mai încolo", în ambele direcții, cu zelul unui Paul Revere[1]. Porunci ochilor lui să se acomodeze cu bezna din cameră și studie portretele sumbre etalate pe pereți, sperând că va vedea o figură cunoscută.

---

1 Paul Revere (1735-1818), patriot american celebru pentru cursa lui călare din noaptea de 18 aprilie 1775, când i-a anunțat pe coloniștii din Massachusetts că trupele britanice se pregăteau să-i atace.

— Nu-i rost de pace zilele-astea, oameni buni, ascultați-mă pe mine, continuă croitorul să se lamenteze. Nici chiar pentru morți.

— Pentru morți? repetă Lowell.

— Morți, șopti Fields, întinzându-i lui Lowell o Biblie. Pe coperta interioară trona un arbore genealogic desenat cu grijă de mâna fostului ocupant al casei, reverendul Elisha Talbot.

XVI

Aula Universității, 8 octombrie 1865

Dragă domnule reverend Talbot,

Aș dori să subliniez încă o dată libertatea ce rămâne în mâinile dumneavoastră capabile în ceea ce privește limbajul și conținutul seriei. Domnul... ne-a asigurat că așteaptă cu nerăbdare, fiind onorat să publice materialul în patru părți în revista sa literară, una dintre principalele concurente, și singura de altfel, pentru atenția publicului educat, a lui *Atlantic Monthly* a domnului Fields. Vă rog doar să țineți minte liniile de bază pentru atingerea umilelor scopuri pe care și le-a propus Corporația noastră în situația de față.

Primul articol ar trebui, folosindu-vă turnura de frază recunoscută în astfel de chestiuni, să denunțe poezia lui Dante Alighieri pe motive religioase și morale. Urmarea ar trebui să conțină expunerea, fără îndoială, desăvârșită, a motivelor pentru care o astfel de șarlatanie literară, în genul lui Dante (și toate celelalte sforării străine ce ni se abat din ce în ce mai insistent pe cap), nu are ce căuta în bibliotecile unor cetățeni americani conștiincioși și de ce editurile de „renume internațional" (cum se laudă adesea domnul F.) ca T.F. & Co. trebuie să fie trase la răspundere și supuse celor mai înalte încercări de responsabilitate socială. Ultimele două lucrări din serie, dragă domnule reverend, ar trebui să analizeze traducerea din Dante a domnului Henry Wadsworth Longfellow și să-l critice pe acest până acum poet „național" pentru încercarea lui de a infiltra o

literatură imorală și ireverențioasă în bibliotecile americane. Planificând totul cu grijă în vederea obținerii celui mai mare impact, primele două articole ar trebui să preceadă apariția traducerii lui Longfellow cu câteva luni, astfel încât să ne asigurăm că sentimentul public este de partea noastră; episodul al treilea și al patrulea trebuie să fie publicate simultan cu traducerea însăși, în scopul de a reduce răspândirea acesteia în rândul celor ce au conștiință socială.

Nu mai e nevoie, desigur, să subliniez zelul moral pe care ne așteptăm și suntem convinși că-l vom găsi în scrierile dumneavoastră pe aceste teme. Deși, bănuiesc, nu este cazul să vi se amintească propria dumneavoastră experiență ca student al instituției noastre, pentru că îi simțiți consistența în fiecare zi, la fel ca noi, ar fi potrivit să se facă o comparație între genul barbar de poezie străină al lui Dante și programul clasic, deja bine verificat, susținut de Colegiul Harvard de peste două sute de ani. Suflul virtuos izbucnit din pana dumneavoastră, dragă domnule reverend Talbot, va fi suficient pentru a trimite înapoi în Italia, la Papa, corabia nedorită a lui Dante, întru victoria *Christo et ecclesiae*.

Întotdeauna al dumneavoastră,
Augustus Manning

Când cei trei literați s-au întors la Casa Craigie, aveau în mâini patru astfel de scrisori adresate lui Elisha Talbot și purtând sigiliul cu blazon al Universității Harvard, precum și un teanc de șpalturi din traducerea *Comediei*, cele care lipseau de la Riverside Press.

— Pentru ei Talbot era scribul ideal, zise Fields. Pastor respectat de toți bunii creștini, cunoscut critic al catolicilor, plus cineva din afara Harvard-ului, așa că putea foarte bine să-i perie temeinic pe cei de la colegiu în timp ce-și ascuțea ghearele pe noi, iar asta fără să pară lipsit de obiectivitate.

— Și nu trebuie să fii ghicitoare pe strada Ann[1] ca să-ți imaginezi suma primită de Talbot pentru eforturile depuse, zise Holmes.

---

1 Stradă rău-famată din Bostonul acelor timpuri, plină de bordeluri (mai bine de jumătate din numărul existent în oraș), taverne și negustorii dubioase.

— O mie de dolari, precizează Rey.

Longfellow dădu din cap, arătându-le epistola către Talbot în care era menționată suma exactă.

— Am avut banii în mâini. O mie de dolari pentru „cheltuielile" legate de munca de cercetare și pentru scrierea celor patru articole. Acum putem afirma cu certitudine că acești bani l-au costat viața pe Elisha Talbot.

— Atunci, criminalul știa cu exactitate ce sumă să ia din casa de bani a reverendului, zise polițistul. Știa totul despre acest aranjament, despre scrisoare.

— „Ascunde bine-averea câștigată"... pe căi nelegiuite, recită Lowell, apoi adăugă: O mie de dolari pentru capul lui Dante.

Prima dintre cele patru misive îl invita pe Talbot să vină la universitate pentru a discuta propunerea Corporației. Cea de-a doua prezenta ideile pe care trebuia să le trateze în fiecare lucrare și spunea că hârtiile aveau să fie remise în persoană și plătite integral cu suma ce fusese negociată înainte. Între a doua și a treia scrisoare se pare că Talbot se plânsese corespondentului său că nu găsise nici o traducere în engleză a *Divinei Comedii* în librăriile din Boston – pastorul căuta o ediție britanică publicată prin grija răposatului reverend H.F. Cary – și, prin urmare, nu avea obiectul criticii. Așa că a treia scrisoare, mai degrabă o notă, conținea promisiunea lui Manning că-i va face rost în avans de un exemplar din traducerea lui Longfellow.

Rațiunea le indică locul unde puteau găsi răspunsuri la noile întrebări privitoare la planul lui Manning: la Universitate. Din păcate, Lowell nu putea să examineze dosarele Corporației Harvard în timpul zilei, când membrii săi mișunau peste tot, iar noaptea îi lipseau mijloacele s-o facă. O sumedenie de șotii și încercări de efracție avuseseră drept rezultat instalarea unui sistem complex de încuietori și cifruri menite să apere documentele.

Nu exista nici o speranță, li se părea lor, să pătrundă în acea fortăreață. Până când Fields își aduse aminte de cineva care putea s-o facă în locul lor.

— Teal!

— Cine, Fields? întrebă Holmes.

— Băiatul care e de serviciu noaptea. Cel care a salvat-o pe biata domnișoară Emory când cu episodul acela rușinos, cu Sam Ticknor. Mi-a spus atunci că lucrează în timpul zilei și la colegiu, pe lângă cele șapte nopți pe săptămână când vine la Corner.

Lowell îl întrebă pe Fields dacă e sigur că ucenicul va accepta să-i ajute.

— Doar e un fidel angajat al firmei Ticknor & Fields, nu-i așa? îl asigură editorul.

Când angajatul fidel ieși de la Corner pe la unsprezece seara, constată spre marea lui surprindere că patronul îl aștepta la ușă. După câteva minute se afla în trăsura lui Fields, unde îi fusese prezentat celălalt pasager, profesorul James Russell Lowell. De câte ori nu-și imaginase că se găsește în compania unor oameni de asemenea valoare! Teal nu știa cum să profite mai bine de această rară ocazie. Le ascultă cu atenție cererile.

Ajunși la Cambridge, îi conduse prin curtea universității, pe lângă lămpile cu gaz șuierătoare. Se opri să se uite de câteva ori peste umăr, ca și cum se temea că plutonul de literați ar putea să dispară la fel de repede cum apăruse.

— Haide, dă-i bătaie, omule. Suntem în spatele tău! îl asigură Lowell.

După care se trase de mustăți, speriat nu că i-ar putea surprinde cineva acolo, ci de ceea ce îi aștepta în dosarele Corporației. Se liniști repetându-și că, profesor fiind, putea invoca un pretext credibil dacă vreunul din membrii rezidenți mai curioși l-ar fi prins acolo la o asemenea oră târzie – își uitase notele pentru cursuri, avea să-i explice. Prezența lui Fields părea mai puțin obișnuită, dar nu aveau cum să procedeze altfel, pentru că datorită lui se bucurau de participarea ucenicului neliniștit, care nu părea să aibă mai mult de douăzeci de ani. Dan Teal avea ochi mari și o gură splendidă, aproape feminină, în permanentă mișcare, iar obrajii îi erau proaspăt bărbieriți.

— Nu-ți face probleme, dragă domnule Teal, îl îndemnă Fields, luându-l de braț și începând să urce impunătoarea scară ce ducea la sălile Universității. Vrem doar să aruncăm o privire la niște hârtii și pe urmă plecăm fără să se întâmple nimic. Faci o faptă bună, să știi.

— Asta și doresc, spuse Teal cu sinceritate.

— Bravo, băiete, îi zâmbi editorul.

Teal descuie lacătele și broaștele folosind cheile ce-i fuseseră încredințate. Odată intrați, Lowell și Fields aprinseră lumânări și mutară catastifele Corporației dintr-un dulap pe o masă lungă.

— Stai așa, îi zise Lowell lui Fields, care tocmai voia să-i facă semn lui Teal să se îndepărteze. Uite câte volume sunt aici. Am termina mai repede în trei decât în doi.

Deși era evident foarte emoționat și nervos, Teal părea încântat de aventură.

— Cred c-aș putea să vă fiu de folos, domnule Fields. Cu orice, se oferi el. Aruncă o privire la harababura de registre. Adică, dacă-mi explicați ce trebuie să găsesc.

Fields se pregătea să-i spună, dar, amintindu-și de încercarea nereușită a ucenicului de a scrie câteva cuvinte, își închipui că nici cu cititul nu stătea mai bine.

— Te-ai achitat cu brio de sarcină, acum du-te și trage un pui de somn, îl îndemnă el. O să te strig dacă mai avem nevoie de tine. Mulțumirile amândurora, domnule Teal. N-o să regreți că ai avut încredere în noi.

În lumina palidă, Fields și Lowell trecură prin toate paginile proceselor verbale ale întrunirilor bisăptămânale ale Corporației. Găsiră condamnarea cursului despre Dante, cel predat de Lowell, amestecată printre alte treburi academice.

— Nici o mențiune despre sinistrul Simon Camp. Fără îndoială că Manning l-a angajat de capul lui, afirmă Lowell. Unele lucruri erau prea nelalocul lor chiar și pentru Corporația Harvard.

După ce frunzăriră o groază de pagini, Fields găsi ce căutau: în octombrie, patru din cei șase membri ai Corporației căzuseră voios de acord să-l angajeze pe reverendul Elisha Talbot pentru a compune niște articole

critice la adresa viitoarei traduceri din Dante, lăsând chestiunea „unei compensații adecvate pentru timpul și energia consumate" la discreția Comitetului Trezoreriei, adică a lui Augustus Manning.

Fields începu să scoată actele Comitetului de Supraveghetori ai Harvard-ului – corpul format din douăzeci de persoane, ales anual de legislativul statului și strâns legat de Corporație. La o lectură rapidă, găsiră de mai multe ori numele judecătorului Healey, menționat de fiecare dată ca membru loial al Comitetului.

Din când în când, Comitetul de supraveghetori al universității alegea ceea ce numea îndeobște „avocați" pentru a soluționa probleme de importanță deosebită sau controverse. Unul dintre supraveghetori ținea o pledoarie în fața întregului comitet, folosindu-și abilitățile și puterea de convingere în chip de „acuzator", iar un omolog expunea pledoaria „apărării". Supraveghetorul-avocat ales nu trebuia să fie influențat de ideile părții pe care o reprezenta; individul avea misiunea de a veni în fața comisiei cu o evaluare obiectivă și lucidă, neinfluențată de păreri partizane.

În cazul campaniei pe care Corporația o începuse împotriva activităților „dantești" în care erau implicate persoane afiliate universității – recte seminariile și cursurile lui James Russell Lowell și traducerea lui Henry Wadsworth Longfellow, secondat de așa-numitul Club Dante – supraveghetorii căzuseră de acord să aleagă avocați care să reprezinte corect ambele părți. Comitetul îl desemnase ca avocat pro-Dante pe judecătorul Artemus Prescott Healey, persoană înzestrată pentru analize profunde. Healey nu pretinsese niciodată că ar fi un literat, așadar putea evalua problema în mod obiectiv.

Comitetul se străduia de ani întregi să-l determine pe Healey să ia o poziție. Ideea de a alege o tabără sau alta într-o chestiune care nu avea legătură cu tribunalul se pare că nu-i plăcuse deloc judecătorului Healey, care declinase cererea. Surprinși, membrii Comitetului renunțaseră, cel puțin în ziua aceea, să se mai ocupe de soarta lui Dante Alighieri.

Povestea refuzului lui Healey ocupa doar două rânduri în catastifele Corporației. Pricepând implicațiile, Lowell fu primul care luă cuvântul:

— Longfellow avea dreptate, șopti el. Healey n-a fost Pilat din Pont.

Fields privi peste ramele aurii ale ochelarilor.

— Indiferentul despre care Dante spune că a săvârșit marele refuz, explică Lowell, singura umbră pe care Dante o scoate în evidență în timp ce traversează anticamera Infernului. Eu am crezut că este Pilat din Pont, care s-a spălat pe mâini când a fost vorba de soarta lui Christos, întocmai cum a făcut Healey cu Thomas Sims și cu ceilalți sclavi fugari traduși în justiție. Dar Longfellow – ba nu, Longfellow și Greene! – au susținut mereu că omul marelui refuz este Papa Celestin, care a respins mai degrabă un post decât o persoană. Celestin a cedat tronul papal chiar atunci când Biserica Catolică avea mai mare nevoie de serviciile lui, iar actul lui a condus la ascensiunea lui Bonifaciu și, mai târziu, la exilul lui Dante. Healey a dat cu piciorul unei poziții de mare însemnătate atunci când n-a acceptat să pledeze în favoarea lui Dante. Iar acum poetul este din nou exilat.

— Îmi pare rău, Lowell, dar eu unul nu pot compara refuzul scaunului papal cu cel al unei cuvântări pro-Dante în cadrul comitetului, zise Fields categoric.

— Cum de nu-ți dai seama? Noi nu facem comparația asta, însă criminalul nostru, da.

Auziră trosnete pe gheața subțire din curtea Universității. Zgomotele erau din ce în ce mai distincte.

Lowell se repezi la fereastră:

— La naiba! Vine un preparator!

— Ești sigur?

— Nu-mi dau seama cine este... De fapt, sunt doi.

— Or fi văzut lumina, Jamey?

— Nu știu... Nu-mi dau seama... Ascundeți-vă!

Vocea melodioasă și înaltă a lui Horatio Jennison acoperea notele pianului.

„Să nu te temi de-ncruntarea celui mare!
Destul te-a perpelit tiranul rău pe jar.
Să nu-ți mai pese de haine și mâncare,
Căci ție trestia îți pare falnic stejar!"

Era una dintre cele mai frumoase interpretări pe care le dăduse stihurilor lui Shakespeare. Din nefericire se auzi clopoțelul, o întrerupere desigur nedorită, fiindcă cei patru invitați ai săi, instalați deja în salon, păreau aproape căzuți în transă, într-atât se bucurau de spectacol. Cu două zile mai devreme, Horatio Jennison îi trimisese o notă lui James Russell Lowell, cerându-i să ia în considerare redactarea *in memoriam* a jurnalelor și scrisorilor lui Phineas Jennison, căci fusese numit executor literar și îl dorea pe cel mai bun: Lowell era redactorul fondator al revistei *The Atlantic Monthly*, în prezent redactor la *The North American Review* și, pe deasupra, fusese și un prieten apropiat al unchiului său. Dar Horatio nu se așteptase ca Lowell să apară pur și simplu la ușă, fără nici un fel de protocol și, culmea, la o oră foarte târzie.

Își dădu imediat seama că ideea pe care i-o prezentase în misivă trebuie că-l impresionase pe Lowell, căci poetul îl rugă insistent, ba chiar îl somă să-i dea jurnalele cele mai recente, și era însoțit de James T. Fields, parcă pentru a dovedi cât de serios privea această întreprindere.

— Domnule Lowell? Domnule Fields? Horatio Jennison sări pe prima treaptă din fața casei după ce vizitatorii ieșiseră pe ușă cu jurnalele, fără multă vorbă, și porniseră spre trăsura care-i aștepta. Sper că vom aranja un onorariu cumsecade, nu-i așa?

Timpul devenise o cantitate neglijabilă. Ajunși la Casa Craigie, literații navigară cu greu printre mâzgălelile aproape indescifrabile din jurnalele cele mai recente ale lui Phineas Jennison. După revelațiile privitoare la Healey și la Talbot, pentru membrii Clubului Dante nu

fusese nici o surpriză, intelectualicește vorbind, că „păcatele" lui Jennison pe care le pedepsise Lucifer aveau legătură tot cu poetul italian. Dar James Russell Lowell a refuzat să creadă – pur și simplu nu putea accepta așa ceva despre prietenul său de atâția ani – până când dovezile i-au risipit și ultimul dubiu.

În toate carnetele sale, Phineas Jennison își exprima dorința arzătoare de a obține un fotoliu în comitetul Corporației. Acolo, visa omul de afaceri, avea să dobândească finalmente respectul care-l ocolea din cauză că nu urmase cursurile universității și nu provenea dintr-o familie bostoniană respectabilă. Să devină membru însemna să fie primit într-o lume care-i trântise totdeauna ușa în nas. Și ce putere nepământeană, credea el, ar fi câștigat de pe urma dominării asupra celor mai alese minți ale Bostonului! La fel de mare ca aceea pe care o dobândise dominând comerțul!

E drept, unele prietenii se vor destrăma sau vor fi sacrificate.

În ultimele luni, în timpul numeroaselor sale vizite la Harvard – se număra printre donatorii cu greutate și avea deseori treabă acolo – Jennison le ceruse în particular potentaților universității să desființeze cursul infam al profesorului James Russell Lowell, ale cărui precepte aveau să fie curând răspândite și în mase prin grija lui Henry Wadsworth Longfellow. Jennison promisese unor membri-cheie ai Comitetului de Supraveghetori sprijinul său financiar în vederea unei campanii de reorganizare a Departamentului de limbi moderne. În același timp, își aminti Lowell cu amărăciune citind jurnalele, pe el îl îndemnase să se împotrivească eforturilor din ce în ce mai serioase ale Corporației de a-i pune bețe în roate.

Jurnalele lui Jennison scoaseră la iveală faptul că, mai bine de un an, cochetase cu ideea de a obține eliberarea unui loc în comitetele de conducere. O controversă între administratorii colegiului s-ar fi lăsat cu victime și demisii, prin urmare cu posturi vacante care aveau nevoie de ocupanți. Se înfuriase cumplit, după moartea

judecătorului Healey, când un om de afaceri la nici jumătate din valoarea sau un sfert din experiența lui fusese ales în fotoliul de supraveghetor rămas liber – și asta numai pentru că respectivul era aristocrat, un brahman din tată-n fiu și, unde mai pui, un reprezentant neînsemnat al familiei Choate[1]. Phineas Jennison știa că un singur om aplica hotărât legile nescrise: doctorul Augustus Manning.

Când anume aflase Jennison despre intenția doctorului Manning de a tăia legătura dintre universitate și proiectul Dante nu era clar, dar în acel moment comerciantul găsise în sfârșit și ocazia de a obține un loc în conducere.

— N-am avut nici cea mai mică neînțelegere cu el, zise Lowell cu tristețe.

— Jennison te bătea la cap să lupți împotriva Corporației, iar Corporația primea de la el îndemnul să ți se opună. O luptă serioasă l-ar fi doborât pe Manning. Oricare ar fi fost rezultatul ei, tot ar fi rămas un loc liber, iar Jennison ar fi apărut ca un erou care s-a dedicat cauzei Colegiului. Acesta a fost obiectivul lui încă de la început, zise Longfellow, încercând să-și asigure confratele că nu din cauza lui pierduse prietenia lui Jennison.

— Nu-mi intră în cap, dragul meu, declară Lowell.

— Jennison a provocat ruptura dintre tine și Harvard și a fost la rândul lui spintecat, remarcă Holmes. Iată ce *contrapasso* l-a așteptat.

Holmes se molipsise de obsesia lui Nicholas Rey pentru bucățelele de hârtie găsite lângă Talbot și Jennison și se pusese pe treabă împreună cu polițistul. Amândoi pierduseră ore întregi combinând literele. Acum Holmes compunea cuvinte sau jumătăți de cuvinte din copii ale hârtiuțelor lui Rey. Fără îndoială că mai existaseră și altele, lăsate lângă trupul judecătorului Healey, care fu-

---

1 Una dintre așa-numitele „prime familii", „aristocrați" sau „brahmani" din Boston care susțineau că sunt urmașii direcți ai protestanților anglo-saxoni întemeietori ai orașului.

seseră luate de vânt în zilele care trecuseră până la descoperirea acestuia. Holmes era sigur că ar fi completat mesajul pe care criminalul dorea ca ei să-l descifreze. Fără acele litere însă, aveau de-a face doar cu un mozaic spart. *Nu pot muri...*

Longfellow se aplecă peste o nouă pagină din jurnalul anchetei lor. Își muie pana în cerneală, dar rămase cu privirea pierdută în gol atât de mult timp, încât vârful se uscă. Nu-i venea să scrie concluzia întregii povești: Lucifer își punea în scenă pedepsele în folosul lor – al Clubului Dante.

Poarta clădirii Legislativului din Boston se înălța falnică pe dealul Hill; dar și mai sus țâșnea cupola de cupru ce o acoperea, cu turnul mărunt, ascuțit, ce domina ca un far întinderea verde a parcului Common. Ulmi înalți, desfrunziți și albiți de gerul lui decembrie, păzeau într-o perfectă aliniere centrul de putere al statului.

Guvernatorul John Andrew, cu buclele-i brune rostogolindu-se de sub pălăria neagră de mătase, într-o postură care încerca să fie demnă în ciuda siluetei lui de pară, ura bun-venit oamenilor de afaceri, demnitarilor locali și soldaților în civil, împărțind tuturor același zâmbet neatent de politician. Ochelarii lui mici cu rame din aur masiv constituiau singurul semn de lux material pe care-l arbora.

— Domnule guvernator... Primarul Lincoln se înclină ușor, apoi își conduse soția pe scară, spre intrare. Pare să fie cea mai grozavă întrunire de până acum a militarilor.

— Mulțumesc, domnule primar. Bine ați venit, doamnă Lincoln. Îl invită pe guvernatorul Andrew să intre. Nicicând nu ne-am bucurat de o companie mai aleasă.

— Se spune că pe lista participanților ar fi chiar și Longfellow, comentă primarul Lincoln, felicitându-l pe Andrew printr-o bătaie ușoară pe umăr.

— E minunat ce faceți pentru acești oameni, domnule guvernator. Iar noi – orașul, vreau să spun – vă

aplaudăm. Doamna Lincoln își ridică ușor rochia și păși în foaier ca o regină, într-un foșnet de mătase. Înăuntru, o oglindă atârnată la înălțimea potrivită îi oferea, ei și celorlalte doamne, o perspectivă a lumii de la poalele rochiilor, în caz că veșmintele li s-ar fi ridicat de o manieră necuviincioasă pe drumul până acolo; un soț nu e capabil să observe asemenea detalii.

În imensul salon al conacului se adunaseră șaptezeci sau optzeci de soldați din cinci companii diferite, echipați în splendide uniforme cu capă, și alți douăzeci sau treizeci de musafiri. Multe dintre regimentele cărora li se aducea astfel un omagiu nu mai numărau decât o mână de supraviețuitori. Deși consilierii guvernatorului Andrew susținuseră sus și tare că trebuie să fie prezenți doar membrii reprezentativi ai armatei – unii ostași, remarcaseră ei, se cam deranjaseră la cap în timpul războiului – Andrew insistase că militarii erau sărbătoriți pentru serviciul adus patriei, nu pentru nivelul lor de sociabilitate.

Guvernatorul se plimba prin centrul impunătorului salon cu pas sacadat, simțind cum îi crește stima de sine pe măsură ce trecea în revistă chipurile invitaților și auzea numele celor pe care avusese norocul să-i cunoască în timpul războiului. De mai multe ori în acele vremuri nefericite, Clubul de Sâmbăta trimisese o trăsură la sediul Legislativului, ca să-l ia pe sus pe Andrew din birou și să-l aducă la Parker pentru a petrece o seară veselă. Timpul se împărțise în două: epoca dinainte de război și cea de după. La Boston am supraviețuit, își spuse Andrews, manevrând cu finețe printre cravatele albe și pălăriile de mătase, printre fireturile aurii și argintii ale ofițerilor, printre conversațiile și complimentele vechilor săi prieteni.

Domnul George Washington Greene se așeză vizavi de o statuie de marmură strălucitoare care le reprezenta pe cele Trei Grații, aplecate delicat una spre cealaltă, cu fețe angelice, dar reci și încremenite într-o indiferență calmă.

— Cum ar fi putut un veteran de la casa de ajutor, chiar unul care a ascultat slujbele lui Greene, să cunoască în detaliu *și* tensiunile interne de la Harvard?

Întrebarea fusese pusă în biroul Casei Craigie. Primise mai multe răspunsuri, iar ei înțeleseseră că a-l găsi pe cel corect era totuna cu a descoperi asasinul. Unul dintre soldații incitați de predicile lui Greene ar fi putut avea un tată sau un unchi în Corporația Harvard sau în Comitetul de supraveghetori, care să relateze nevinovat poveștile la cină, neînchipuindu-și ce efect vor avea asupra minții zdruncinate a celui ce ocupa scaunul de alături.

Trebuia să stabilească exact cine participase la întrunirile Comitetului în care se discutase rolul lui Healey, Talbot și Jennison în determinarea poziției Colegiului față de Dante; această listă urma să fie comparată cu numele și caracterizările ostașilor obținute de la casa de ajutor. Aveau să-l roage din nou pe domnul Teal să-i ajute să pătrundă în sala Corporației. Fields va discuta planul cu băiatul când acesta va intra în schimbul de noapte la Corner.

Între timp, editorul îi ceruse lui Osgood să alcătuiască o listă cu toți angajații de la Ticknor & Fields care luptaseră în război și să folosească în principal Registrul regimentelor din Massachusetts din perioada Războiului Civil. În seara aceea, Nicholas Rey și ceilalți se hotărâseră să participe la recepția dată de guvernator în cinstea armiei Bostonului.

Domnii Longfellow, Lowell și Holmes se risipiseră prin sala de bal înțesată. Fiecare dintre ei era cu ochii pe domnul Greene și, sub diverse pretexte, puneau întrebări numeroșilor veterani, încercând să-l găsească pe cel descris de mai vârstnicul lor coleg.

— Ai putea crede că ne aflăm mai degrabă într-o tavernă decât în clădirea Legislativului! se plânse Lowell, vânturând cu mâna fumul înecăcios.

— Păi, domnule Lowell, nu te-ai lăudat dumneata că fumezi zece trabucuri pe zi și că astfel nu mai ai nevoie de Muze? glumi Holmes.

— Propriul nostru viciu miroase mai rău la alții, dragul meu. A, hai să ne oprim aici la un pahar sau chiar două, sugeră el.

Mâinile doctorului se afundară în buzunarele vestei de moar. Vorbele țâșniră din el ca dintr-o strecurătoare:

— Toți soldații cu care am vorbit fie pretind că n-au văzut niciodată pe cineva care să semene măcar de departe cu omul lui Greene, fie că au văzut chiar zilele trecute un ins care corespunde perfect descrierii, dar nu știu cum îl cheamă sau unde poate fi găsit. Să sperăm că Rey o să aibă mai mult noroc.

— Dragul meu Wendell, Dante a fost un om de o mare demnitate și secretul lui e simplu: nu s-a pripit niciodată. N-o să-l descoperim în veci, dacă ne grăbim aiurea. Iată o regulă demnă de urmat.

— Și ai urmat-o? râse sceptic Holmes.

Lowell sorbi meditativ o gură de vin, apoi zise tot dus pe gânduri:

— Spune-mi, Holmes, ai avut vreodată o Beatrice a ta?

— Poftim?

— O femeie care să-ți înflăcăreze incredibilele hăuri ale imaginației.

— Da, Amelia!

— O, Holmes! hohoti Lowell. Nu te-ai destrăbălat niciodată? O soție nu poate fi Beatrice. Crede-mă, precum Petrarca, Dante și Byron, m-am îndrăgostit înainte de a împlini zece ani. Numai inima mea știe prin ce chinuri a trecut.

— Fanny s-ar da în vânt după discuția asta, Lowell!

— Piii! Gemma a fost mama copiilor, nu sursa inspirației lui Dante! Știi cum s-au cunoscut? Longfellow nu mă crede, dar Gemma Donati este femeia pomenită de Dante în *Vita nuova*, cea care-l mângâie pe poet după pierderea Beatricei. O vezi pe tânăra aceea?

Holmes îi urmări privirea și văzu o fată cu părul negru ca pana corbului care strălucea în lumina puternică a candelabrelor.

— Țin minte de parcă s-ar fi petrecut ieri... În 1839, la Galeria Allstron. Era cea mai desăvârșită ființă pe care

am văzut-o vreodată, asemănătoare frumuseții de-acolo, care-i încântă pe prietenii soțului ei. Avea trăsături evreiești perfecte. Ten închis, dar un chip atât de luminos, încât se oglindea pe el fiecare emoție, oricât de neînsemnată, ca umbra unui nor plutind peste pajiști. Din locul unde stăteam, conturul ochilor i se contopea complet cu umbra sprâncenelor și pielea smeadă, încât vedeam doar o splendoare misterioasă și nedefinită. Dar ce ochi! Aproape m-au făcut să tremur. Viziunea aceea serafică mi-a inspirat mai multe versuri decât...

— Era inteligentă?

— Ceruri, de unde vrei să știu? Și-a fluturat genele în direcția mea și n-am mai fost în stare să scot un cuvânt. Wendell, nu există decât un singur fel de a trata femeile care flirtează, și anume s-o iei la sănătoasa. Dar, iată, au trecut douăzeci și cinci de ani și mai bine și nu mi-a ieșit din minte. Te asigur, cu toții avem o Beatrice a noastră, fie lângă noi, fie în imaginația noastră.

Lowell tăcu pentru că se apropia Rey.

— Domnule polițist, simt că acum avem vânt la pupa. Suntem norocoși că ești de partea noastră.

— Trebuie să-i mulțumiți fiicei dumneavoastră, răspunse Rey.

— Lui Mabel? Lowell se apropie de el, înfiorat.

— A venit să-mi vorbească și a încercat să mă convingă să vă ajut, domnilor.

— Mabel ți-a vorbit fără știrea mea? Holmes, tu știai ceva despre asta? îl chestionă el.

— Nimic, scutură doctorul din cap. Oricum, e cazul s-o felicităm!

— Dacă-i faceți cumva scandal pentru atâta lucru, domnule profesor, îl avertiză Rey, încleștându-și amenințător fălcile, să știți că vă arestez.

Lowell râse cu poftă.

— Un imbold suficient de puternic, domnule polițist! Te rugăm să ne lași acum, avem treabă!

Rey dădu din cap, înțelegător, și își continuă plimbarea prin salon.

— Îți imaginezi așa ceva, Wendell? Mabel lucrează pe la spatele meu, crezând că poate schimba lucrurile!

— E fiica ta, dragă Lowell.

— Domnul Greene se ține tare pe poziție, îi anunță Longfellow, alăturându-li-se. Sunt îngrijorat pentru că... A, uite că vin doamna Lincoln și guvernatorul Andrews.

Lowell dădu ochii peste cap. Poziția lor în societate se dovedea stânjenitoare pentru scopul acestei seri, fiindcă fuseseră obligați să dea mâna și să converseze cu o puzderie de profesori, pastori, politicieni și reprezentanți ai universității, ceea ce îi îndepărtase de la misiunea lor.

— Domnule Longfellow...

Acesta se întoarse pentru a descoperi un trio format din femei care aparțineau societății alese de pe Dealul Beacon.

— Bună seara, doamnelor, le răspunse el.

— Am discutat despre dumneavoastră când eram în vacanță la Buffalo, i se adresă frumoasa cu păr ca abanosul.

— Serios?

— Chiar așa. Cu domnișoara Mary Frere. Vorbește cu atâta căldură despre dumneavoastră... Spune că sunteți o persoană deosebită. Se pare că a petrecut zile de neuitat cu dumneavoastră și familia la Nahant, vara trecută. Iar acum vă întâlnesc aici! Ce minunat!

— O, sunteți foarte amabilă, zâmbi Longfellow, însă în clipa următoare își îndreptă privirea în altă direcție. Dar unde a fugit profesorul Lowell? L-ați cunoscut?

În imediata lor apropiere, Lowell povestea destul de tare, într-un grup restrâns, una dintre anecdotele sale tradiționale.

— Apoi Tennyson a mormăit din colțul lui de la masă: „Da, să-i ia naiba! Aș vrea să am un cuțit și să le scot mațele!" Fiind un adevărat poet, regele Alfred s-a abținut să folosească o perifrază, cum ar fi „viscerele infernale" când s-a referit la respectiva parte anatomică!

Ascultătorii lui Lowell izbucniră în râs.

— Nici să vrea doi oameni să semene, zise Longfellow, întorcându-se spre cele trei doamne care îl priveau cu gurile căscate și obrajii îmbujorați, n-ar reuși mai bine

decât Lordul Tennyson și profesorul Lovering de la universitatea noastră.

Frumusețea brună îi surâse recunoscătoare pentru că trecuse atât de repede peste nedelicatețea lui Lowell.

— Hm, iată ceva care-ți dă de gândit, nu-i așa? comentă ea.

Oliver Wendell Junior citi mesajul de la tatăl său în care acesta îl anunța că va participa și el la banchetul soldaților din clădirea Legislativului, suspină, îl citi din nou, apoi înjură. Nu din cauză că-l deranja prezența doctorului, ci pentru că alții, din pur amuzament, aveau să dezlănțuie un tir de întrebări despre sănătatea și preocupările lui. *Și cum se simte bătrânul? Tot se mai joacă de-a poezia în timp ce ține prelegeri? Tot se mai joacă de-a prelegerile când scrie poezii? E adevărat că micul doctor poate rosti... cuvinte pe minut, domnule căpitan Holmes?* De ce să se lase copleșit de întrebări despre subiectul preferat al doctorului Holmes – doctorul Holmes?

Când se afla într-un grup format din membri ai regimentului său, lui Junior îi fură prezentați câțiva domni scoțieni aflați în vizită în America. După pronunțarea numelui său întreg, Junior primi avalanșa obișnuită de întrebări referitoare la ascendența pe linie paternă.

— Ești fiul lui Oliver Wendell Holmes? se interesă un ins care venise mai târziu, un scoțian cam de vârsta lui, după ce se prezentase ca fiind un soi de expert în mitologie.

— Da.

— Să știi că nu-mi plac cărțile lui. Specialistul în mitologie zâmbi, apoi îi întoarse spatele și plecă.

Junior rămase nemișcat în centrul încăperii zgomotoase, dar în jurul lui se așternuse parcă o tăcere adâncă. Îl copleși deodată revolta față de omniprezența tatălui său în univers și-l blestemă din nou. Voia oare să-și extindă reputația fără discriminare, așa încât niște viermi umani, cum era cel pe care tocmai îl cunoscuse, să fie în stare să-l judece? Se întoarse și-l văzu pe doctor într-un

grup de lângă guvernator și pe James Lowell gesticulând în mijlocul asistenței. Holmes Senior se ridicase pe vârfuri, cu gura întredeschisă: pândea ocazia să intervină. Junior încercă să evite adunarea și porni spre partea opusă a sălii.

— Hei, Wendy! Junior se prefăcu că nu auzise, dar chemarea se repetă. Doctorul Holmes se străduí să-l ajungă din urmă, îndepărtând din calea lui câțiva militari.

— Bună, tată.

— Ei bine, Wendy, nu vrei să vii să-i saluți pe Lowell și pe guvernatorul Andrew? M-aș putea mândri cu tine în uniforma asta elegantă! Stai puțin...

Junior observă că tatăl lui privea în altă parte.

— Trebuie că e grupul de scoțieni despre care vorbea Andrew... Acolo, Junior. Aș dori să-l cunosc pe tânărul expert în mitologie, domnul Lang, poate discutăm ideile mele privitoare la Orfeu care o salvează pe Euridice din infern cu ajutorul muzicii. Ai citit ceva din ce a scris omul, Wendy?

Doctorul își luă fiul de braț și-l conduse spre partea opusă a sălii.

— Nu! Junior se scutură brusc, eliberându-se. Doctorul îl privi cu durere în ochi. Am venit doar să fac prezența la regiment, tată. Trebuie să mă întâlnesc cu Minny acasă la familia James. Te rog să mă scuzi în fața prietenilor tăi.

— Ne-ai văzut? Suntem o gașcă fericită, suntem ca frații, Wendy. Din ce în ce mai mult, pe măsură ce anii trec furtunos pe lângă noi. Băiatule, bucură-te de călătoria cu corabia tinereții, care se pierde mult prea repede pe mare!

— Încă ceva, adăugă Junior, uitându-se peste umărul tatălui la expertul în mitologie, care rânjea sardonic. Am auzit că afurisitul ăla de Lang a vorbit de rău orașul nostru.

— Așa? Pe fața lui Holmes se instală solemnitatea. Atunci nu merită să ne pierdem vremea cu el, fiule.

— Dacă zici tu, tată. Spune-mi, mai lucrezi la noul roman?

Doctorului îi reapăru zâmbetul, pentru că întrebarea lui Junior păruse sinceră.

— Sigur! În ultima vreme alte întreprinderi mi-au cam răpit timpul, dar Fields promite că vor ieși ceva bani, odată publicat. O să trebuiască să mă arunc în Atlantic dacă n-are dreptate... Și mă refer la originalul acvatic, nu la revista lui Fields.

— Așa îi inviți pe critici să te atace din nou, afirmă Junior, neîndrăznind să-și continue gândul. Deodată, își dori intens să fi fost suficient de spontan și să-l fi tras pe scârbosul de expert în mitologie prin sabia uniformei. Își promise să studieze puțin opera individului, fiind sigur că va avea o mare satisfacție dacă se va dovedi de proastă calitate. Poate că totuși o să apuc să-l citesc, tată. Dacă o să am timp.

— Mi-ar face o deosebită plăcere, băiatule, zise blând Holmes în timp ce Junior se îndepărta.

Rey îl găsise pe unul din soldații pomeniți de diaconul de la casa de ajutor, un veteran ciung care tocmai terminase un dans cu soția.

— Mi-a zis unii, îi explică ostașul cu mândrie, când v-a dat și vouă, ăstora, uniforme, că ei nu se bate în război pentru cioroi. O, și știi ce m-a înfuriat trebșoara asta?

— Vă rog, domnule locotenent, spuse Rey. Omul pe care vi l-am descris, credeți că l-ați văzut vreodată la casa de ajutor?

— Cum să nu. Cum să nu. Mustață pe oală, păr de culoarea fânului. Mereu în uniformă. Blight, așa-l cheamă. Sunt sigur, da' nu precis. Căpitanul Dexter Blight. Isteț. Mereu citește câte ceva. Un ofițer bun, de pus la rană, așa-mi pare.

— Dacă nu vă supărați, credeți că l-au interesat predicile domnului Greene?

— O, cum să nu, i-a plăcut la nebunie, zurbagiul! Și chiar că avea ceva proaspăt în ele! Mult mai curajoase decât tot ce-am auzit. Da, cum spuneam, căpitanului i-a mers la inimă mai mult decât oricui, așa mi s-a părut.

Rey abia își putea ascunde emoția.

— Știți cumva unde l-aș putea găsi pe căpitanul Blight?

Soldatul își puse ciotul în palma singurei mâini și cugetă. Apoi își cuprinse nevasta cu brațul.

— Măi-măi, ce zici, dom'le polițist, nevestica mea frumoasă treb'e că-ți poartă noroc.

— O, ceruri, bărbate! protestă femeia.

— Cred că știu unde poți să dai de el, zise veteranul. Uite, drept înainte.

Căpitanul Dexter Blight din regimentul 19 Massachusetts purta o mustață în formă de U inversat și avea părul de culoarea fânului, exact așa cum îl descrisese Greene. Rey îl cercetă discret, dar cu mare atenție, nu mai mult de trei secunde. Fu surprins cât de avid, cât de curios era să observe fiecare amănunt din înfățișarea omului.

— Polițistul Nicholas Rey? Nu mă înșel, nu? Guvernatorul Andrew contemplă figura concentrată a lui Rey și-i întinse ceremonios mâna. Nu mi s-a spus că vii!

— Nici nu-mi făcusem planuri să particip, domnule guvernator. Acum vă rog să mă scuzați.

După ce rosti aceste cuvinte, Rey porni în goană spre un grup de soldați, lăsându-l mut de uimire pe guvernatorul care-l numise în poliția din Boston.

Prezența lui neașteptată, pe care ceilalți invitați la recepție nu o luau în seamă, eclipsă toate celelalte gânduri ale membrilor Clubului Dante, care la început îl studiară pe rând, apoi îl devorară cu o privire colectivă. Cum putuse acest personaj, aparent neajutorat și obișnuit, să-l doboare pe Phineas Jennison și să-l taie în bucăți? Avea trăsături puternice, melancolice, dar în rest nu se ghicea nimic deosebit sub pălăria neagră și tunica încheiată la un rând. Acesta să fie omul, tălmăcitorul-savant care pusese în fapt cuvintele lui Dante, care îi bătuse de atâtea ori cu propriile lor arme?

Holmes se scuză față de câțiva admiratori și se repezi spre Lowell.

— Bărbatul acela... șopti el, copleșit de spaimă.

— Știu, îi răspunse Lowell la fel de încet. Și Rey l-a văzut.

— Să-l rugăm pe Greene să-i vorbească? sugeră Holmes. Omul ăsta are ceva... Nu pare...

— Privește! îl îndemnă Lowell deodată.

În acel moment, căpitanul Blight îl zărise pe George Washington Greene care se plimba de unul singur. Nările proeminente îi trepidară cu interes. Greene, pierdut în mijlocul numeroaselor picturi și sculpturi, era adâncit în contemplare de parcă s-ar fi aflat într-o expoziție. Blight îl mai studie un pic pe Greene, apoi porni spre el cu pași lenți, inegali.

Rey se grăbi să se apropie de ei, dar când își ridică din nou privirea văzu că Greene era prins într-o conversație cu un colecționar de cărți, iar căpitanul se îndepărtase și aproape ajunsese la ușă.

— La naiba, strigă Lowell. Uite că pleacă!

Aerul era prea nemișcat ca să ningă. Pe cerul senin strălucea o lună atât de bine înjumătățită, încât părea tăiată cu o lamă proaspăt ascuțită.

Rey îl urmărea prin parcul Common pe militarul în uniformă care șontâcăia sprijinindu-se într-un baston cu măciulie de fildeș.

— Domnule căpitan! strigă polițistul.

Dexter Blight se întoarse și-l privi concentrat, mijindu-și ochii.

— Domnule căpitan Blight!

— Cine ești dumneata? răsună o voce adâncă și hotărâtă.

— Nicholas Rey. Aș vrea să vorbesc cu dumneavoastră. Îi arătă insigna de polițist. Numai o clipă.

Blight își înfipse bastonul în gheață și mări distanța dintre ei mult mai repede decât Rey l-ar fi crezut în stare.

— N-am nimic de spus!

Rey îl ajunse din urmă și-l prinse de braț.

— Dacă încerci să mă arestezi, o să-ți scot blestematele de mațe și-o să le arunc cât colo în Iazul Broaștelor, zbieră Blight.

Rey se temu că făcuseră o greșeală. Această ieșire necontrolată, izbucnirea violentă de emoție, venise de la cineva care se temea, nu de la un ins neînfricat – nu de la cel pe care îl căutau. Aruncând o privire spre clădirea Legislativului, unde membrii Clubului Dante coborau în grabă scările, cu fețele pline de speranță, Rey își închipui că-i vede pe toți cei care-l atrăseseră într-un fel sau altul în această anchetă: comandantul Kurtz, care își simțea amenințat tot mai tare mandatul de apărător al unui oraș ce se umfla lacom pentru a-i înghiți pe toți cei care doreau să-și găsească adăpost în el; Edna Healey, a cărei față se estompa în lumina palidă a dormitorului, agățându-se cu unghiile de propria ei carne, așteptând să se simtă din nou întreagă; paracliserul Gregg și Grifone Lonza, victime nu ale criminalului propriu-zis, ci ale terorii de nesuportat în care asasinatele învăluiseră orașul.

Îl strânse și mai tare pe Blight, pentru că acesta se zbătea, și citi îndoieli asemănătoare în ochii larg deschiși și bănuitori ai doctorului Holmes. Se rugă atunci lui Dumnezeu să-i mai dea timp.

În sfârșit, gemu Augustus Manning în vreme ce se grăbea să răspundă la chemarea clopoțelului și să deschidă ușa.

— Mergem în bibliotecă?

Plinius Mead alese, plin de sine, cel mai confortabil loc, la mijlocul canapelei acoperite cu stofă de lână.

— Domnule Mead, mulțumesc că ai acceptat să ne întâlnim departe de Colegiu la ora asta târzie.

— Îmi pare rău că am întârziat. Mesajul secretarei dumneavoastră spunea că ar fi vorba despre profesorul Lowell, despre cursurile Dante?

Manning își trecu o mână peste golul dintre cele două smocuri laterale de păr alb.

— Așa este, domnule Mead. Spune-mi, ai vorbit cu domnul Camp despre lecții?

— Păi, da, răspunse tânărul. Câteva ceasuri. A vrut să audă tot ce puteam să-i povestesc despre Dante. Mi-a explicat că dumneavoastră l-ați pus să mă întrebe.

— Într-adevăr, dar se pare că de-atunci nu mai dorește să-mi vorbească. Mă întreb de ce.

— Cum aș putea să am eu idee despre afacerile dumneavoastră, domnule? încreți Mead din nas.

— Sigur că nu, fiule, sigur că nu. M-am gândit că m-ai putea totuși ajuta. Mi-am zis că dacă am pune laolaltă informațiile pe care le avem amândoi, am reuși să înțelegem ce-ar fi putut să-i dicteze o schimbare de comportament atât de bruscă.

Mead îl privi fără expresie, nemulțumit că întâlnirea nu promitea nici cel mai mic profit sau amuzament pentru el. Pe polița șemineului se afla o cutie cu pipe. Se lumină la gândul de a fuma lângă foc, împreună cu un membru al conducerii Harvard-ului

— Ustensilele acelea par clasa-ntâi, domnule doctor Manning.

Bătrânul dădu din cap cu simpatie și îi pregăti musafirului o pipă.

— Aici, spre deosebire de universitate, putem fuma pe față. Și vorbi pe șleau, de asemenea, cuvintele fiindu-ne la fel de slobode ca fumul. S-au întâmplat în ultima vreme lucruri ciudate, domnule Mead, și pe acestea aș dori să le abordăm. A venit la mine un polițist și mi-a pus întrebări despre Dante al vostru, apoi s-a oprit, ca și când ar fi vrut să-mi mărturisească ceva important, dar s-ar fi răzgândit.

Mead închise ochii și pufăi extaziat. Răbdarea lui Augustus Manning se subțiase considerabil.

— Mă întreb, domnule Mead, dacă-ți dai seama cât de mult s-a prăbușit numele dumitale în clasamentul promoției.

Tânărul sări în picioare, ca un școlar ce urmează să fie pedepsit.

— Domnule doctor Manning, credeți-mă că nu din alte motive...

— Știu, dragă băiete, îl întrerupse mai marele peste finanțe de la Harvard. Știu ce se întâmplă. Cursul profesorului Lowell din semestrul trecut... Acela e de vină. Frații dumitale au fost primii în promoțiile lor, nu-i așa?

Umilit la culme și furios, studentul își feri privirea.

— Cred că ți-am putea aranja poziția în promoție, ca s-o aducem mai aproape de așteptările onorabilei dumitale familii.

— Adevărat, domnule? Ochii verzi ca smaraldul ai lui Mead scânteiară brusc, plini de viață.

— Ce-ar fi să fumez și eu acum? rânji Manning, sculându-se de pe scaun și studiind frumoasele pipe.

Mintea lui Plinius Mead gemea de efort, încercând să priceapă ce urmărea Manning prin această propunere. Rememoră minut cu minut întâlnirea cu Simon Camp. Detectivul de la Pinkerton încercase să adune elemente negative despre Dante pentru a le raporta Corporației și doctorului Manning, întărindu-le poziția împotriva reformei și lărgirii programei. Dacă se gândea mai bine, Camp fusese deosebit de interesat, mai ales în timpul celei de-a doua întrevederi. Nu știa însă ce avusese detectivul în vizor. Și nici nu era normal ca polițiștii bostonieni să pună întrebări despre Dante. Mead revizui în minte ultimele evenimente, violența dementă și spaima ce cuprinsese apoi orașul. Camp fusese foarte atent la pedepsele simoniacilor, pe care Mead le menționase într-o lungă listă de exemple. Își aduse aminte de relatările privitoare la moartea lui Elisha Talbot ce-i ajunseseră la urechi; câteva dintre ele, deși detaliile se deosebeau, pomeneau picioarele arse ale pastorului. Picioarele *pastorului*. Apoi mai fusese și sărmanul judecător Healey, dezbrăcat și plin de...

Să-i ia naiba pe toți! Și Jennison! Era oare posibil? Dacă Lowell știa, atunci era limpede de ce întrerupsese orele despre Dante atât de brusc și fără motiv. Să-l fi ajutat Mead fără să vrea pe Simon Camp să priceapă toată povestea? Oare Lowell ascundea adevărul? Ha, asta putea să-l ruineze! *Să-i ia naiba pe toți!*

— Domnule doctor! Domnule Manning! Mead sări în picioare.

Trezorierul Corporației Harvard apucase să aprindă un chibrit, dar îl stinse imediat și spuse în șoaptă:

— Ai auzit ceva la intrare?

— O fi doamna Manning? Mead ascultă și el, apoi clătină din cap.

Manning duse la buze un deget strâmb și se strecură afară din salon. După câteva clipe, se întoarse la musafirul său.

— Mi s-a părut, zise el, uitându-se fix în ochii lui Mead. Vreau să te asigur de discreția mea deplină. Știu, în sufletul meu, că astă-seară îmi vei împărtăși ceva important, domnule Mead.

— S-ar prea putea, domnule Manning, îl momi băiatul, care-și desăvârșise strategia în timp ce Manning ieșise să se asigure că nu-i ascultă nimeni. Dante este un criminal afurisit, domnule doctor. Da, da, într-adevăr vă pot împărtăși ceva. Mai întâi să vorbim despre poziția mea în cadrul promoției, apoi trecem la Dante. O, cred că spusele mele vă vor interesa enorm, domnule doctor.

— Ce-ar fi să pregătesc ceva răcoritor care să meargă cu tutunul? Pe fața trezorierului se lăți un zâmbet îmbietor.

— Sherry pentru mine, dacă se poate.

Manning se prezentă cu respectivul stimulent, pe care Mead îl dădu peste cap.

— Ce zici de încă unul, dragă Auggie? Hai s-o facem lată în seara asta.

În timp ce se apleca peste bufet ca să toarne altă băutură, Augustus Manning spera, de dragul studentului, că avea să primească informații importante. Auzi o bufnitură puternică și, fără să se uite, știu că băiatul spărsese un obiect prețios. Privi apoi peste umăr, enervat. Plinius Mead zăcea pe canapea, cu brațele atârnându-i moi.

Manning se răsuci și scăpă carafa din mână. Privirea îi căzu pe chipul unui soldat în uniformă, un ins pe care-l zărise aproape zilnic pe coridoarele universității. Soldatul se holba la el, parcă mestecând ceva; când deschise gura, văzu pe limba lui niște biluțe albe și moi. Omul

scuipă și un petic alb ajunse pe covor. Manning privi în jos fără să vrea: păreau două litere tipărite pe o bucățică umedă de hârtie – *l* și *i*.

Se repezi într-un colț al camerei unde peretele era împodobit cu o pușcă de vânătoare. Se urcă pe un scaun s-o ia, dar în clipa următoare bolborosi:

— Nu... nu...

Dan Teal smulse arma din mâinile tremurânde ale lui Manning și-i zdrobi fața cu o mișcare lină, care nu trădase nici cel mai mic efort. Rămase nemișcat și privi – privi cum *trădătorul*, înghețat până în adâncul inimii, zvâcnește spasmodic și se prăbușește pe podea.

XVII

DOCTORUL HOLMES urcă agitat scara care ducea la Sala Autorilor.

— Polițistul Rey nu s-a întors încă? se interesă el, gâfâind.

Sprâncenele unite ale lui Lowell exprimau frustrare.

— Ei, poate Blight... reluă Holmes. Poate că știe ceva și Rey ne va aduce vești bune. Cum rămâne cu vizita la arhivele universității?

— Mă tem că s-a contramandat, suspină Fields în barbă.

— Și de ce mă rog? vru să știe Holmes.

Editorul nu-i răspunse.

— Domnul Teal încă nu și-a făcut apariția în seara asta, îi explică Longfellow. Poate că s-a îmbolnăvit, adăugă el imediat.

— Improbabil, replică Fields, dezumflat. Condicile arată că tânărul n-a lipsit nici măcar o dată în patru luni. I-am adus sărmanului băiat niște necazuri pe cap, și asta după ce s-a arătat atât de loial în repetate rânduri, oferindu-se singur să ne ajute.

— Ce nebunie... începu Holmes.

— Da, nu-i așa? Nu trebuia să-l implic. Dacă Manning ar fi aflat că Teal ne-a ajutat să intrăm ilegal, ar fi pus să-l aresteze. Sau, cine știe, blestematul acela de Samuel

Ticknor s-o fi răzbunat pe Teal pentru că i-a întrerupt jocurile rușinoase cu domnișoara Emory. Între timp am vorbit cu toți angajații mei care au luptat în război. Nimeni n-a recunoscut că ar fi apelat vreodată la serviciile unei case de ajutor pentru soldați și nimeni nu mi-a spus ceva care să merite să fie povestit.

Lowell se plimba în lung și-n lat, cu un pas și mai mare decât de obicei, oprindu-se din când în când în dreptul ferestrei prin care se întrezărea un peisaj cețos, îmbrăcat într-o haină de zăpadă.

— Rey e de părere că domnul căpitan Blight nu-i decât un soldat căruia i-au plăcut predicile lui Greene. Nu cred că a aflat ceva de la el, nici măcar după ce s-a calmat. În fond, poate că nici nu știe nimic despre ceilalți militari din casa de ajutor! Iar fără Teal n-avem nici o speranță să pătrundem din nou în arhiva Corporației. N-o să câștigăm niciodată lupta asta cu morile de vânt!

Răsună un ciocănit la ușă și Osgood își făcu apariția pentru a-l informa pe Fields că-l așteptau în sala de mese alți doi angajați veterani de război. Maistrul îi furnizase numele tuturor foștilor recruți care lucrau acum la Ticknor & Fields. Erau doisprezece: Heath, Miller, Wilson, Collins, Holden, Sylvester, Rapp, Van Doren, Drayton, Flagg, King și Kellar. Un fost angajat, Samuel Ticknor, fusese și el recrutat, dar după două săptămâni plătise taxa de trei sute de dolari pentru un înlocuitor.

„Era de așteptat", își zise Lowell, apoi rosti cu voce tare:

— Fields, dă-mi adresa lui Teal și-o să trag o raită pe-acolo. Oricum, nu putem face nimic până nu se întoarce Rey. Vii cu mine, Holmes?

Fields îi dădu instrucțiuni lui J. R. Osgood să mai rămână acolo, în caz că era nevoie de el, iar omul se așează într-un fotoliu, oftând obosit. Ca să-și omoare timpul, alese o carte de Harriet Beecher Stowe din cel mai apropiat raft și, când o deschise, descoperi că din pagina de gardă care purta dedicația autoarei pentru Fields fuseseră rupte frânturi de mărimea fulgilor de zăpadă. Frun-

zărind-o, observă că mai multe pagini suferiseră același sacrilegiu. „Ce ciudat!"

Ajunși jos, la grajduri, Lowell și Holmes descoperiră cu groază că iapa lui Fields se zvârcolea pe pământ și nu mai era în stare să se ridice. Tovarășul ei o privea cu tristețe, gata să lovească pe oricine s-ar fi apropiat. Răpciuga doborâse aproape toate mijloacele de transport din oraș, așa că poeții se văzură obligați să plece pe jos.

Numărul notat cu grijă în formularul de angajare al lui Dan Teal corespundea unei case modeste din partea de sud a orașului.

— Doamna Teal? Lowell își ridică pălăria, salutând-o pe femeia cu figură trudită care le deschisese ușa. Mă numesc Lowell, iar dumnealui este doctorul Holmes.

— Sunt doamna Galvin, se prezentă ea, ducându-și o mână la piept.

Lowell verifică din nou numărul casei.

— Locuiește aici în gazdă cineva pe nume Teal?

— Sunt Harriet Galvin, îi privi femeia cu ochi triști. Repetase această simplă propoziție ca și când vizitatorii ar fi fost copii sau înapoiați mintal. Locuiesc aici cu bărbatul meu și nu avem chiriași. N-am auzit în viața mea de acest domn Teal.

— Atunci v-ați mutat de curând? întrebă doctorul Holmes.

— Acum cinci ani.

— Iar morile de vânt, bombăni Lowell.

— Stimată doamnă, interveni Holmes, ne permiteți să intrăm câteva minute ca să ne lămurim?

Femeia îi conduse în casă, iar lui Lowell îi căzură imediat ochii pe un portret-ferotipie atârnat pe perete.

— Scuzați-mă, vă pot deranja pentru un pahar cu apă, distinsă doamnă? o întrebă el.

După ce doamna Galvin ieși, Lowel țâșni spre portretul înrămat din care-i privea un soldat îmbrăcat într-o uniformă prea mare pentru el.

— Pe fiica lui Phoebus! El e, Wendell! Cum te văd și cum mă vezi, e Dan Teal!

Și chiar era.

— A fost în armată? se minună Holmes.

— Nu l-am văzut pe listele întocmite de Osgood cu oamenii pe care i-a chestionat Fields!

— Iar aici scrie „sublocotenent Benjamin Galvin", citi Holmes numele gravat dedesubt. Teal nu e numele lui adevărat. Repede, cât mai e ocupată. Holmes se furișă în camera alăturată, mică și plină ochi cu tot felul de memento-uri marțiale aranjate cu mare grijă, ca exponatele dintr-o galerie de artă. Un obiect îi atrase imediat atenția, o sabie fixată pe un perete. Holmes simți un fior de gheață în piept și-l chemă pe Lowell. Poetul își făcu apariția imediat și se cutremură la rândul lui.

Holmes se apăra cu mâna de un țânțar ce-i dădea târcoale, dar acesta revenea la atac cu încăpățânare.

— Lasă naibii gângania! se enervă Lowell și o strivi cu palma.

Holmes apucă delicat arma de pe perete.

— Este exact genul de lamă... Pentru ostașii noștri sunt mai mult niște ornamente care amintesc de bătăliile civilizate din alte timpuri. Wendell Junior are și el una și s-a mândrit cu ea la banchet. O cocoloșea ca pe-un copil. Poate că asta-i lama care l-a mutilat pe Phineas Jennison.

— Nu. E curată lună, zise Lowell, apropiindu-se prudent de instrumentul strălucitor.

Holmes își trecu un deget de-a lungul lamei.

— Nu ne putem da seama cu ochiul liber. Urmele unui asemenea masacru nu se șterg nici după câteva zile, chiar dacă au trecut peste ele toate apele lui Neptun. Apoi ochii i se fixară pe pata de sânge de pe perete, tot ce rămăsese din țânțar.

Când doamna Galvin se întoarse cu două pahare de apă, îl găsi pe doctor cu sabia în mână și-l rugă s-o pună la loc. Ignorând-o cu desăvârșire, Holmes trecu pe lângă ea și ieși pe ușă. Femeia își exprimă oroarea față de faptul că intrase în casa ei și-i furase un obiect prețios, apoi îl amenință cu poliția.

Lowell se interpuse între cei doi și încercă să tragă de timp. Holmes, auzind ca prin vis protestele femeii,

se opri pe trotuarul din fața casei și ridică sabia grea. Un țânțar se lipi imediat de lamă, ca o așchie de fier de un magnet puternic. Își făcu apariția altul, apoi încă doi, trei, patru, într-un iureș nebun. După câteva secunde, o armată întreagă bâzaia și se învârtea în jurul lui, simțind sângele ce mustise pe sabie.

La vederea acestei scene, Lowell tăcu brusc și se holbă la Holmes, care-i strigă înnebunit:

— Trimite după ceilalți, repede!

Cererea lor de a-i vedea bărbatul o alarmă pe Harriet Galvin. Cuprinsă de o mutenie tâmpă, îi urmărea pe Holmes și pe Lowell gesticulând și explicând cu schimbul, apoi încurcându-se unul pe altul, până când o bătaie în ușă îi potoli. J.T. Fields se prezentă politicos, dar Harriet rămase cu ochii pironiți pe figura impozantă și leonină din spatele bărbatului rotofei și binevoitor. Pe fondul alb-argintiu al cerului, nimic nu părea mai pur decât calmul desăvârșit al străinului. Ridică o mână tremurândă, ca și când ar fi vrut să-i atingă barba, și, în timp ce Longfellow îl urma în casă pe Fields, degetele ei chiar îl atinseră. Atunci el se retrase un pas, dar femeia îl rugă să intre.

Lowell și Holmes se uitară unul la celălalt.

— Poate că nu ne-a recunoscut încă, șopti Holmes, iar Lowell se arătă de acord.

Doamna Galvin se străduí să-și exprime mirarea în cuvinte: le spuse că citea poezii de Longfellow în fiecare seară înainte de a merge la culcare; că atunci când soțul ei căzuse la pat după război, ea îi recita cu glas tare din *Evangeline*; și că versurile blânde, dar pline de vioiciune, legenda iubirii credincioase dar neconsumate, îl adormea și-l liniștea chiar și-acum, completă ea cu amărăciune. Știa fiecare cuvânt din „Psalm de viață" și-l învățase și pe soțul ei să citească: de câte ori el pleca de acasă, versurile acelea erau singurul ei scut împotriva spaimei. Și, după toată povestea, femeia repetă de mai multe ori „Vai, domnule Longfellow", îl implorá apoi, izbucnind în suspine grele.

— Doamnă Galvin, spuse Longfellow cu blândețe, avem mare nevoie de ajutor și în mod sigur puteți să ni-l oferiți. Trebuie să-l găsim pe soțul dumneavoastră.

— Bărbații aceia îi vor răul, șopti ea arătându-i pe Lowell și Holmes. Nu înțeleg. De ce ați... Domnule Longfellow, cum de-l cunoașteți pe Benjamin?

— Mă tem că acum nu avem timp de explicații, se scuză Longfellow.

Pentru prima oară, femeia își luă ochii de la el și rămase cu privirea în gol.

— Nu știu unde este și mi-e rușine. Nu prea mai vine acasă și, când o face, abia de-mi vorbește. E plecat zile în șir.

— Când l-ați văzut ultima dată? se interesă Fields.

— A fost azi, cu câteva ore înaintea dumneavoastră, dar n-a stat mult.

— Și unde a plecat? Fields își scoase ceasul.

— Cândva, avea grijă de mine. Acum sunt ca o stafie pentru el.

— Doamnă Galvin, e o chestiune... începu Fields.

Se auzi altă bătaie în ușă. Femeia își șterse ochii cu batista și-și netezi rochia.

— Cu siguranță că-i vreun creditor care a venit să mă piseze.

Se duse în hol, iar în grupul bărbaților se auziră șoapte aprinse.

— E plecat de mai multe ceasuri, ați auzit! explodă Lowell. Și n-a ajuns la Corner, asta știm cu toții. E limpede ce-o să facă dacă nu dăm de el!

— Poate să se afle oriunde în oraș, Jamey! îi răspunse Holmes. Iar noi trebuie să ne întoarcem oricum la Corner, să-l așteptăm pe Rey. Ce putem face fără ajutor?

— Vreo idee? Longfellow? întrebă Lowell.

— Nici măcar n-avem un cal pentru transport... se plânse Fields.

Auzind un zgomot în holul de la intrare, Lowell deveni imediat foarte atent.

— Lowell? zise Longfellow.

— Ce asculți acolo? întrebă și Fields.

De la ușă veni un potop de vorbe.

— Vocea aceea, zise Lowell, uluit, vocea... Ascultați!

— Teal? zise Fields. Poate că-l avertizează să fugă! N-o să-l mai găsim niciodată!

Lowell se puse imediat în mișcare. Se năpusti în hol, apoi spre ușă, unde aștepta un bărbat cu ochi injectați. Poetul se repezi la el cu un strigăt de luptă.

XVIII

LOWELL îl apucă strâns și-l târî în casă.

— Am pus mâna pe el! strigă poetul. Am pus mâna pe el!

— Ce naiba faci? se burzului Pietro Bachi.

— Bachi! Ce cauți aici? întrebă Longfellow.

— Cum de m-ați găsit? Spune-i dulăului tău să-și ia labele de pe mine, domnule Longfellow, sau o să vadă el din ce aluat sunt croit! se înfoie Bachi, încercând în zadar să scape din strânsoarea vajnicului său paznic.

— Lowell! îl rugă Longfellow, hai să vorbim în liniște cu *signor* Bachi. Îl duseră în altă cameră, unde Lowell îi ceru să le povestească totul, de-a fir a păr.

— Nu vorbesc cu voi, zise Bachi. Am treabă cu femeia.

— Vă rog, domnule Bachi, îl imploră Longfellow. Domnul doctor Holmes și domnul Fields îi pun câteva întrebări chiar în clipa aceasta.

— Ce plan ați pus la cale, tu și Teal? reluă Lowell. Și el unde e? Nu face pe neștiutorul cu mine. Apari ca uleiul pe apă ori de câte ori se petrece ceva putred.

— Cine-i Teal? zise Bachi cu o privire acră. Eu sunt cel căruia i se datorează niște explicații pentru acest comportament inacceptabil!

— Dacă nu-mi răspunde satisfăcător, îl trimit direct la poliție și n-are decât să le spună lor totul! declară Lowell. Nu m-am temut eu de la început că ne duce cu prețul, dragă Longfellow?

— Ha! Să chemi poliția! Te rog, fă-o! zise Bachi. O să mă ajute să iau banii! Vreți să știți care-i mișcarea mea? Am venit să încasez plata de la cârpa asta de vase. Proeminentul măr al lui Adam i se agită de rușine. Mda, cred că de-acum ați ghicit că m-am săturat până peste cap de meditații.

— Meditații? Îi dai lecții? De italiană? se minună Lowell.

— Soțului, răspunse Bachi. Numai trei ședințe, acum câteva săptămâni – pe gratis, își închipuie el.

— Dar parcă te întorseseși în Italia! strigă Lowell.

— Ce bine ar fi fost! Bachi râse cu amărăciune. N-am făcut decât să-mi conduc fratele, pe Giuseppe. Mă tem că există... cum să le zic... partide adverse care fac întoarcerea mea imposibilă încă multe luni de acum înainte.

— Ți-ai condus fratele la vapor? Ce tupeu! exclamă Lowell. Te grăbeai tare cu barca, să te sui pe vapor! Și aveai o tașcă plină de bani falși, doar i-am văzut!

— Uite ce e! se indignă Bachi. De unde știi așa de bine unde am fost în ziua aceea?

— Răspunde-mi!

Bachi întinse un deget acuzator spre Lowell, dar imprecizia mișcării le arătă că era nesigur și cam afumat.

Italianul simți un val de greață umflându-i-se-n măruntaie. Luptă o vreme împotriva lui, apoi își duse mâna la gură și râgâi. Când reuși să vorbească din nou, respirația lui răspândi o miasmă îngrozitoare, dar el părea mai calm.

— Da, am fost la vapor, dar fără bani, falși sau altfel. Ce n-aș da să-mi pice în poală un sac cu aur, domnule profesor! Am fost atunci în port să-i dau fratelui meu, Giuseppe Bachi, manuscrisul pe care a acceptat să-l ducă în Italia.

— Manuscrisul dumitale? întrebă nedumerit Longfellow.

— O traducere în engleză a *Infernului* lui Dante, dacă vreți să știți. Am auzit despre strădaniile dumitale, domnule Longfellow, și despre neprețuitul vostru Club Dante și mi-a venit poftă să râd! Vorbiți de nașterea unui glas național în această Atenă yankee, îi impulsionați pe compatrioții voștri să se revolte împotriva supremației britanice din librării și biblioteci, dar nu v-a trecut prin minte nici o clipă că eu, Pietro Bachi, aș putea foarte bine contribui la lucrarea voastră! Ca fiu al Italiei, ca om născut din istoria, sciziunile și luptele ei împotriva pumnului greu al Bisericii, nu v-ați închipuit că ar exista ceva inimitabil în dragostea mea pentru libertatea căutată de Dante? Poate din cauza vorbelor răuvoitoare că aș trage la măsea? Sau a modului nedemn în care am fost azvârlit afară din Universitate? Unde e libertatea în America? Ne trimiteți voioși în fabrici, în războaiele voastre, și când murim ne uită toată lumea. Stați și priviți cum ne este călcată în picioare civilizația, cultura, cum ne sunt stâlcite limbile, cum începem să ne îmbrăcăm ca voi. Apoi, cu un zâmbet, ne furați literatura din rafturi. Pirați! Ai naibii pirați literari ce sunteți cu toții!

— Am intuit mai mult din sufletul lui Dante decât îți poți închipui, zise Lowell. Poporul dumitale, țara dumitale l-au lăsat orfan, dacă-mi permiți să-ți aduc aminte!

Longfellow îi făcu semn lui Lowell să se abțină, apoi spuse:

— *Signor* Bachi, te-am văzut în port. Te rog, explică-ne. De ce ai trimis traducerea în Italia?

— Am auzit că Florența plănuiește să dea întâietate versiunii dumitale la Festivalul Dante de la sfârșitul anului. Am auzit că n-ai terminat lucrarea și ești în pericol de a depăși termenul. În biroul meu, tălmăcesc din *Commedia* de mai mulți ani, când apuc, uneori cu ajutorul unor vechi prieteni precum *signor* Lonza, pe vremea când se simțea încă bine. Ne-am amăgit că ne-ar merge mai bine în America dacă am demonstra că Dante poate fi la fel de viu în engleză precum este în italiană. Nu m-am gândit niciodată să public lucrarea. Dar când sărmanul Lonza a murit printre străini, m-am gândit la un sin-

gur lucru: că munca noastră trebuie să dăinuie. Cu condiția să găsesc chiar eu o tipografie, fratele meu s-a arătat de acord să ducă manuscrisul unui legător pe care îl cunoaște la Roma, apoi să-l înmâneze personal Comitetului și să pledeze cauza noastră. Ei bine, am descoperit aici, la Boston, un ins care publică fițuici, bilete de joc și tot felul de mărunțișuri, și care a început să tipărească traducerea cu o săptămână sau două înainte ca Giuseppe să plece, pentru un preț foarte modest. Dar idiotul de tipograf a terminat-o în ultima clipă și probabil că nici n-ar fi sfârșit vreodată dacă n-ar fi avut mare nevoie chiar și de infima sumă din buzunarul meu. Din câte am înțeles, escrocul a dat de necaz pentru că a falsificat bani pe care i-au folosit apoi jucătorii de noroc locali. A fost obligat să închidă prăvălia fuguța și s-o șteargă.

Bachi își trase sufletul câteva clipe, apoi reluă:

— Când am ajuns în dană, a trebuit să mă rog de un Caron dubios să mă ducă cu bărcuța lui până la *Anonimo*. După ce am lăsat manuscrisul la bordul vaporului, m-am întors imediat pe țărm. Totul a fost în zadar, după cum o să vă bucurați să auziți. Răspunsul Comitetului a fost că „în momentul acesta nu ne mai interesează alte înscrieri la festivalul nostru". Bachi se strâmbă amintindu-și de propria lui înfrângere.

— Iată de ce conducerea Comitetului ți-a trimis cenușa lui Dante! se întoarse Lowell spre Longfellow. Ca să te asigure că locul traducerii tale, în calitate de reprezentantă a Americii, este sigur!

— Dificultățile textului *Divinei Comedii*, zise Longfellow după ce reflectă puțin, sunt atât de mari, încât și două sau trei redări independente vor prezenta interes, fiind cât se poate de acceptabile pentru cititori, dragă domnule.

— Înțelege, îi răspunse Bachi, că am apreciat întotdeauna încrederea pe care mi-ai arătat-o angajându-mă la Universitate. Și nici nu pun la îndoială valoarea poeziei dumitale. Dacă am întreprins ceva care să-ți afecteze reputația... Se opri brusc și continuă după o scurtă

pauză: Exilul ucide speranțele. Mi-am închipuit că voi avea prilejul să-l aduc la viață pe Dante în Lumea Nouă prin traducerea mea. Ah, cum și-ar mai schimba atunci părerea despre mine cei din Italia!

— Tu, îl acuză Lowell deodată, tu ai scrijelit amenințarea aceea pe fereastra lui Longfellow, pentru a vârî spaima în noi și a-l face pe Longfellow să renunțe la traducere!

Bachi tresări, prefăcându-se că nu pricepe. Scoase o sticlă neagră din haină și o ridică la buze, apoi bău ca și când gâtul nu i-ar fi fost decât o pâlnie către adâncuri. Când termină, tremura.

— Să nu credeți că sunt o sugativă, domnilor profesori. Beau doar atât cât îmi trebuie, cel puțin când mă aflu într-o companie elevată. Ce să facă un singuratic în zilele monotone ale iernii din New England? Se întunecă ușor la față. Ei, acum putem spune că am terminat? Sau doriți să mă mai târâți prin insuccesele mele?

— *Signore*, zise Longfellow, trebuie să aflăm ce l-ai învățat pe domnul Galvin. Acum vorbește și citește în italiană?

Bachi își dădu capul pe spate și râse zgomotos.

— Un pic mai puțin nici că se poate! Omul n-ar fi în stare să citească nici în engleză chiar dacă Noah Webster[1] ar sta lângă el! Se îmbracă mereu în hainele albastre cu nasturi aurii ale soldaților americani. Voia doar Dante, Dante și iar Dante. Nu i-a trecut prin minte că mai întâi trebuie să învețe limba. *Che stranezza!*

— Și i-ai împrumutat traducerea dumitale? se interesă Longfellow.

Bachi scutură din cap.

— Speram să pot păstra secretul în privința planului meu. Știm cu toții cum reacționează domnul Fields al vostru dacă cineva încearcă să concureze cu autorii

---

1 Noah Webster (1758-1843), profesor și eseist, a întocmit primul manual de scriere și citire din America, un fel de abecedar, iar mai târziu a publicat primul dicționar american al limbii engleze.

lui! În orice caz, m-am străduit să-i satisfac domnului Galvin straniile cereri. I-am sugerat să începem lecții introductive de italiană citind împreună din *Commedia*, rând cu rând, dar a fost ca și când aș fi avut alături o vită încălțată. Apoi a vrut să-i țin o *predică* din *Infernul* lui Dante, dar am refuzat din principiu – dacă voia să mă angajeze ca preparator, mai întâi trebuia să învețe italiană.

— I-ai spus că nu vrei să-i mai dai lecții? întrebă Lowell.

— Ce plăcere mi-ar fi făcut, *professore*! Într-o bună zi pur și simplu n-a mai venit la mine. De atunci n-am reușit să mai dau de el, și încă nu mi-am primit tainul.

— *Signore*, zise Longfellow, este foarte important. Domnul Galvin ți-a vorbit vreodată de indivizi din vremea noastră, din orașul nostru, în legătură cu Dante? Adu-ți aminte dacă a menționat pe cineva. Poate persoane având de-a face cu Universitatea și care sunt interesate să-l discrediteze pe Dante.

— Abia vorbea, parcă era un bou, clătină Bachi din cap. E ceva legat de campania împotriva dumitale pusă la cale de Colegiu?

— Ce știi despre asta? interveni Lowell.

— Doar v-am avertizat când ați venit să mă vedeți, răspunse Bachi. Nu v-am spus să stați cu ochii pe lecțiile voastre despre Dante? Îți aduci aminte că m-ai văzut acum câteva săptămâni în curtea Colegiului? Primisem un mesaj în care mi se cerea să mă întâlnesc cu un domn într-o chestiune confidențială – o, eram convins că mă voiau înapoi la post! Vă dați seama ce imbecil sunt! De fapt, acest ticălos nenorocit avea misiunea de a demonstra *efectele nefaste* ale lui Dante asupra studenților și dorea să-l ajut.

— Simon Camp, zise Lowell printre dinți.

— Aproape că i-am tras un pumn în mutră, zău așa, le raportă Bachi.

— Ce minunat ar fi fost, *signor* Bachi! Lowell îi zâmbi italianului. Din nefericire, e posibil ca acest individ să-l ruineze pe Dante până la urmă. Ce i-ai răspuns?

— Ce era să-i zic? „Du-te naibii" a fost tot ce mi-a venit în minte. Și iată în ce situație mă aflu! Abia pot să-mi cumpăr pâinea zilnică după atâția ani petrecuți la catedră și cineva din administrație angajează un măgar ca ăsta?

— Cine putea fi decât doctorul Mann... rânji Lowell, dar se întrerupse imediat, aruncându-i lui Longfellow o privire plină de înțeles. Doctorul Manning!

Caroline Manning mătura cioburile de sticlă.

— Jane... Cârpa! strigă ea a doua oară după cameristă, încruntându-se la vederea petei de sherry în curs de uscare pe covorul din bibliotecă.

Se auzi clopoțelul de la ușă tocmai când doamna Manning era gata să iasă din cameră. Trase perdeaua și-l zări pe Henry Wadsworth Longfellow. Se întrebă ce căuta acolo la ora aceea. Nici nu îndrăznise să-l privească pe sărmanul om în puținele dăți când îl întâlnise prin Cambridge în ultimii ani. Nu-și închipuia cum cineva poate trece prin atâtea. Cât de neînfrânt părea! Iar ea, cu fărașul în mână, arăta exact ca o gospodină!

Doamna Manning se scuză și îi spuse vizitatorului că soțul ei nu era acasă. Îi mai spuse că acesta așteptase un musafir, mai devreme, și ceruse să nu fie deranjat. Pesemne că plecase la plimbare cu oaspetele, deși i se părea destul de ciudat pe o astfel de vreme. Și mai lăsaseră și niște cioburi în bibliotecă.

— Ei, știți și dumneavoastră cum beau bărbații uneori, adăugă ea.

— Să fi luat o trăsură? întrebă Longfellow.

La care doamna Manning îi răspunse că, de când cu răpciuga, nici nu se punea problema. Doctorul Manning interzisese cu strictețe până și cea mai scurtă ieșire a cailor. Fu însă de acord să-l însoțească pe Longfellow până la grajd.

— Pentru numele lui Dumnezeu! exclamă ea când nu găsiră nici cai, nici trăsură. Pentru numele lui Dumnezeu, repetă ea.

Longfellow tăcea.

— I s-a întâmplat ceva? Vă rog să-mi spuneți imediat!

— Trebuie să rămâneți acasă și să așteptați, zise el tărăgănat. Se va întoarce cu bine, doamnă Manning, vă asigur. Vântul din Cambridge devenise năvalnic și îi biciuia dureros obrajii.

— Doctorul Manning... spuse după douăzeci de minute Fields, privind fix covorul lui Longfellow. După ce părăsiseră casa Galvin, îl găsiseră pe Nicholas Rey, care obținuse o trăsură a poliției, cu cai sănătoși, pentru a-i aduce la Casa Craigie. Încă de la început ne-a fost cel mai puternic adversar. De ce nu l-a ochit Teal mai devreme?

— Pentru că este cel mai rău, dragă Fields, zise Holmes, care stătea aplecat peste biroul lui Longfellow. Pe măsură ce te adâncești în Iad, păcătoșii sunt tot mai groaznici, mai vinovați și nu se căiesc deloc de faptele lor. Până când ajungi la Lucifer, care a adus răul în lume. Healey, primul pedepsit, poate că nici nu-și dădea seama că era vinovat de refuz...

Polițistul stătea în picioare în mijlocul încăperii, înalt și impunător.

— Domnilor, revedeți predicile pe care le-a ținut domnul Greene în ultima săptămână, poate așa o să ne dăm seama de ce l-ar fi atacat Teal pe Manning.

— Greene a început această serie de slujbe cu păcatul ipocriților, îi răspunse Lowell, apoi a continuat cu falsificatorii, inclusiv falsificatorii de bani. În predica la care am asistat împreună cu Fields a vorbit despre trădători.

— Manning nu era ipocrit, zise Holmes. S-a declarat fățiș împotriva lui Dante. Iar trădătorii celor din propria lor familie nu au importanță în cazul de față.

— Atunci nu ne mai rămân decât falsificatorii și trădătorii nației lor, zise Longfellow.

— Manning nu s-a implicat în nici o escrocherie, interveni Lowell. Nu ne-a dezvăluit activitățile sale, asta

e adevărat, dar modul său de acțiune nu era agresiv. Multe dintre umbrele din *Infernul* lui Dante sunt vinovate de o grămadă de păcate, însă chiar păcatul le definește acțiunile și le determină, implicit, soarta în Iad. Falsificatorii, de exemplu, trebuie să-și schimbe forma unul cu celălalt în chip de *contrapasso*, precum Sinon grecul, care i-a păcălit pe troieni să primească, fără pic de bănuială, calul de lemn.

— Trădătorii de neam subminează binele propriului popor, zise Longfellow. Îi găsim în cel de-al nouălea cerc, cel mai de jos.

— Faptul că se opunea proiectelor noastre referitoare la Dante, atunci? avansă Fields o altă ipoteză.

— Asta e, nu? Asta trebuie să fie! zise Holmes după un timp de gândire. Am aflat că Teal se îmbracă în uniformă atunci când se implică în universul dantesc, fie că-i studiază opera, fie că se pregătește pentru o nouă crimă. Asta ne spune ceva despre fantasmele din mintea lui: boala îl împinge să pună semnul de egalitate între păstrarea Uniunii și promovarea lui Dante.

— Iar Teal a luat desigur cunoștință de manevrele lui Manning, conchise Longfellow. Doar lucrează ca îngrijitor la Universitate. Pentru el, Manning se numără printre cei mai mârșavi trădători ai cauzei pe care se luptă acum să o susțină. L-a lăsat pentru la urmă, precis.

— Și la ce pedeapsă ne putem aștepta? se interesă Nicholas Rey.

Cu toții așteptară ca Longfellow să le dea explicații.

— Trădătorii sunt prinși în gheață de la gât în jos, iar gerul este atât de cumplit, încât gheața pare sticlă.

— Toate bălțile din New England, mormăi Holmes, sunt bocnă de două săptămâni încoace. Manning ar putea fi oriunde și avem doar un cal obosit cu care să pornim în căutarea lui!

— Dumneavoastră, domnilor, rămâneți aici, la Cambridge și căutați-i pe Teal și pe Manning, zise Rey. Eu mă duc la Boston să cer ajutor.

— Și ce facem dacă dăm de Teal? vru să știe Holmes.

— Folosiți asta. Rey le oferi pârâitoarea poliției.

Cei patru oameni de litere plecară să inspecteze malurile pustii ale râului Charles, trecând pe la Beaver Creek, pe lângă Elmwood și pe lângă Fresh Pond. Căutând numai în cercul palid al felinarelor, erau cu toții într-o asemenea stare de alertă, încât abia observară cât de repede se scurgea noaptea fără ca ei să facă cel mai mic progres. Se înfășuraseră în mai multe rânduri de haine și nu luau în seamă chiciura ce li se adunase în bărbi (în cazul doctorului Holmes, pe sprâncenele și perciunii deși). Ce stranie și tăcută părea lumea fără tropote de copite! Liniștea se așternuse peste nordul orașului, întreruptă doar de pufnetele grosolane ale locomotivelor imense care transportau mărfuri spre alte zări.

Fiecare dintre ei își imagina cu lux de amănunte că exact în acel moment polițistul Ray îl urmărește pe Dan Teal prin Boston, îl prinde și-i pune cătușele în numele Commonwealth-ului de state, că Teal, furios, se lansează în explicații, dar se lasă pașnic în seama justiției, ca un Iago, și apoi nu mai vorbește deloc despre faptele sale. Treceau în frunte pe rând, Longfellow și Holmes, Lowell și Fields, încurajându-se reciproc, se opreau câteva clipe, apoi porneau din nou să dea târcoale râului înghețat.

Începură să vorbească și, desigur, primul a fost doctorul. Nici ceilalți nu se dădeau în lături să schimbe în șoaptă tot felul de idei. Discutară despre cum se scriu versurile comemorative, despre cărțile noi, despre afacerile politice cu care nu fuseseră la curent în ultima vreme; Holmes își povesti din nou ispășile din primii ani de practică medicală, când atârnase la fereastră anunțul CHIAR ȘI CELE MAI NEÎNSEMNATE BOLI VOR FI TRATATE CU RECUNOȘTINȚĂ, dar până la urmă bețivii îi făcuseră țăndări geamul.

— Am turuit prea mult, nu-i așa? dădu el din cap, în semn de autoadmonestare. Longfellow, mi-ar plăcea să te conving să ne spui mai multe despre dumneata.

— Nu, îi răspunse melancolic poetul. Știi doar că n-o fac niciodată.

— Știu prea bine, dar, cândva, mi te-ai confesat, își aminti Holmes. Când ai cunoscut-o pe Fanny.

— Nu, nu cred s-o fi făcut vreodată.

Schimbară apoi partenerii, ca la dans. Schimbară și subiectul. Uneori mergeau toți patru împreună, iar pământul înghețat părea că se crapă sub pașii lor. Înaintau braț la braț, sprijinindu-se unul de altul.

Măcar era o noapte senină, iar stelele străluceau în perfectă ordine. Auziră copitele calului care-l purta pe Nicholas Rey, și-l văzură învăluit în aburii respirației sale. Toți admirară expresia de pe figura deosebită a tânărului polițist, privirea lui oțelită. Nici urmă de Teal sau de Augustus Manning, raportă el. Mobilizase o jumătate de duzină de patrule care cutreieraseră de-a lungul râului Charles, dar nu făcuseră rost decât de vreo câțiva cai, abia scoși din carantină. Porni din nou la drum, rugându-i pe cei patru să fie cu băgare de seamă, și promise că va continua să caute până dimineața târziu.

Cine oare sugerase, pe la trei și jumătate, să se odihnească cu toții o vreme în casa lui Lowell? Se întinseră, doi în sala de muzică și doi în camera de alături. Cele două încăperi erau construite în oglindă și aveau șemineurile perete în perete. Fanny Lowell coborî după ce auzise lătratul neliniștit al cățelului și le pregăti ceai. Lowell nu-i explică nimic, ci mormăi ceva despre groaznica răpciugă. Femeia se dăduse de ceasul morții așteptându-l pe soțul ei, ceea ce îi făcu să înțeleagă cât de târziu era, iar Lowell îl trimise pe William, băiatul bun la toate, să ducă mesaje la casele celorlalți. Conveniră să-și acorde o pauză de treizeci de minute la Elmwood, nu mai mult, și se așezară să moțăie lângă cele două cămine.

Ceilalți erau nemișcați, dar Holmes primea drept în față dogoarea focului. Își simțea trupul atât de stors, încât abia observă că era ajutat să se ridice și să meargă încet de-a lungul unui gard scund. Gheața se topea repede din cauza bruștei creșteri de temperatură, iar pâraiele erau pline de sloiuri. Terenul de sub cizmele lui era înclinat și trebui să se aplece înainte, ca și când ar

fi urcat o pantă. Privi spre Cambridge Common, unde zări tunurile din Războiul Revoluționar care păreau că scuipă vălătuci de fum, și falnicul ulm al lui Washington[1] care își întindea sutele de ramuri în toate direcțiile. Se uită înapoi și-l văzu pe Longfellow parcă plutind încet spre el. Îi făcu semn să se grăbească, fiindcă nu-i plăcea să-l lase singur prea mult. Un tunet îi distrase însă atenția.

Doi cai cu pete zmeurii și potcoave albicioase galopau spre el, ambii trăgând trăsuri străvechi. Lui Holmes i se strânse inima și căzu în genunchi; își apucă gleznele și ridică ochii la timp pentru a o vedea pe Fanny Longfellow – cu muguri de foc zburându-i din părul despletit și din pieptul bogat – conducând unul dintre cai, iar pe Junior ținând căpăstrul celuilalt. Plăsmuirile trecură de-o parte și de alta a doctorului și, pentru că nu reuși să-și păstreze echilibrul, se cufundă în întuneric.

• • •

Holmes se întinse, apoi se ridică din fotoliu, cu genunchii la câțiva centimetri de grătarul șemineului în care duduia focul. Privi în sus. Țurțurii de cristal ai candelabrului zdrăngăneau deasupra capului său.

— Cât o fi ceasul? se întrebă el, înțelegând că visase. Orologiul lui Lowell arăta șase fără un sfert. Gazda, cu ochii întredeschiși, ca un copil amețit, se mișcă într-un alt fotoliu, apoi întrebă dacă se întâmplase ceva.

— Lowell, Lowell, strigă Holmes, trăgând la o parte perdelele. O pereche de armăsari.

— Poftim?

— Cred c-am auzit o pereche de cai afară. Da, de fapt sunt sigur. Au trecut în galop prin dreptul ferestrei acum câteva clipe, foarte aproape și în mare grabă. Mi-e clar că erau doi. Polițistul Rey nu are decât unul, iar Longfellow a spus că Teal a luat doi cai de la Manning.

---

1 Copac sub care, se spune, George Washington a preluat comanda armatei americane.

— Și pe noi ne-a furat somnul, răspunse Lowell alarmat. Clipi de mai multe ori pentru a-și alunga somnul și văzu că stătea să se crape de ziuă.

Îi trezi pe Longfellow și pe Fields, apoi puse mâna pe binoclu și își aruncă pușca de vânătoare pe umăr. Chiar când se pregăteau să iasă pe ușă, o văzu pe Mabel, înfășurată în halatul de casă, care le venea în întâmpinare pe hol. Se opri, așteptându-se să fie dojenit, dar fata se mulțumi să-l privească distant. Se întoarse și o îmbrățișă strâns. Apoi se pomeni mulțumindu-i în șoaptă, după ce ea îi murmurase câteva cuvinte.

— Trebuie să fii foarte atent, tată. De dragul mamei și al meu.

Ieșind de la căldură în aerul glacial de afară, Holmes avu o criză puternică de astm. Lowell o luă înainte, cu ochii pe urmele proaspete de copite, în timp ce tovarășii lui își croiau drum cu prudență printre ulmii vărgați, ale căror ramuri golașe se înălțau spre cer.

— Dragul meu Longfellow... începu doctorul.

— Da, Holmes, îi răspunse poetul cu blândețe.

În fața ochilor doctorului mai fulgerau încă fragmente din vis, foarte vii, și un tremur îl împiedica să-și privească prietenul. Se temea ca nu cumva să izbucnească: „Tocmai am văzut-o pe Fanny, jur!"

— Am uitat pârâitoarea poliției la tine acasă, nu?

— Dragul meu Wendell, și Fields îi puse o mână pe umăr în semn de îmbărbătare, un dram de curaj valorează în clipa asta mai mult decât o recompensă regală.

În fața lor, Lowell se lăsă într-un genunchi și se apucă să cerceteze iazul cu luneta. Îi tremurau buzele de teamă. La început i se păru că zărește niște băieți pescuind. Apoi, potrivind mai bine lentilele, văzu fața verzuie a studentului său Plinius Mead. Numai fața.

Capul acestuia se ivea dintr-o copcă strâmtă tăiată în gheața lacului, restul trupului era ascuns în apa înghețată. Avea picioarele legate. Dinții îi clănțăneau violent, iar limba i se înfundase în gât. Brațele goale îi erau întinse înainte pe luciul ca de cristal, prinse cu o frânghie care se întindea de la încheieturile lui până la tră-

sura doctorului Manning, aflată nu departe. Pe jumătate conștient, Mead ar fi alunecat de tot în apă și în moarte dacă nu ar fi fost legătura. În spatele trăsurii oprite, Dan Teal, cu uniforma strălucind, își vârî mâinile sub o altă siluetă fără veșminte, o ridică și porni cu ea pe gheața înșelătoare. Purta trupul alb și flasc al lui Augustus Manning, cu barba măturându-i pieptul firav, cu mâinile și picioarele prinse cu sfoară, făcându-le să tresalte pe măsură ce înainta pe iazul lunecos.

Nasul lui Manning era de un roșu întunecat, iar sub el se întinsese un strat gros de sânge închegat. Teal îl împinse pe Manning cu picioarele înainte într-o altă copcă aflată cam la treizeci de centimetri de capul băiatului. Șocul provocat de apa rece îl readuse pe trezorier la viață: începu să dea din mâini și să respire nebunește. Teal îl dezlegă pe Mead, astfel că singura forță care mai împiedica scufundarea celor două trupuri în copcile lor era încercarea disperată, înțeleasă instinctiv și pusă instantaneu în aplicare, de a-și întinde brațele și a-și apuca mâinile.

Teal se retrase câțiva pași pentru a-i urmări mai bine cum se împotrivesc morții, dar imediat se auzi o bubuitură și ceva ciunti coaja copacului din spatele criminalului.

Lowell se repezi înainte, strângând arma în mâini și încercând să-și păstreze echilibrul pe gheață.

— Teal, strigă el, pregătit să apese pe trăgaci din nou. Longfellow, Holmes și Fields se înghesuiră cu toții în spatele lui.

— Domnule Teal, urlă și Fields, încetează!

Lui Lowell nu-i veni să-și creadă ochilor ce văzu peste țeava puștii. Teal rămăsese perfect nemișcat.

— Împușcă-l, împușcă-l! îl îndemnă Fields pe Lowell.

Dar poetului îi plăcuse întotdeauna, în excursiile sale de vânătoare, să ochească, nu să tragă. Deasupra imensei suprafețe cristaline se ivi soarele.

O clipă, au fost cu toții orbiți de reflexia luminii. Când ochii li s-au obișnuit, Teal dispăruse, dar zgomotul înfundat al pașilor săi răsuna în pădure. Lowell ținti în direcția desișului.

Plinius Mead, tremurând necontrolat, leșină și capul îi căzu înainte, pe gheață, iar trupul începu să-i alunece încet în adâncul glacial. Manning se lupta să-și păstreze sprijinul, dar întâi îi scăpară mâinile băiatului, apoi degetele acestuia, și în cele din urmă greutatea se dovedi prea mare. Mead se scufundă în apă. Doctorul Holmes se aruncă înainte, alunecând pe gheață. Își cufundă ambele mâini în copcă, îl prinse pe băiat de păr și de urechi și trase, trase din răsputeri, până reuși să-l apuce de piept, apoi, opintindu-se din nou, îl aduse deasupra gheții. Fields și Longfellow îl apucară pe Manning de brațe și, târându-l centimetru cu centimetru, îl întinseră în sfârșit pe gheață. Îi dezlegară brațele și picioarele.

Holmes auzi un bici pocnind și, ridicând ochii, îl văzu pe Lowell pe capra trăsurii părăsite. Voia să se avânte în pădure. Holmes sări în picioare și alergă după el.

— Jamey, nu! Trebuie să-i ducem la căldură, altfel mor!

— Teal o să scape, Holmes! zise Lowell. Opri caii și se holbă la biata siluetă a lui Augustus Manning, care se zbătea bezmetic, ca un pește scos pe mal. Iată-l pe doctorul Manning la un pas de moarte, iar el nu simțea nimic, decât o vagă urmă de compasiune. Gheața se îndoi sub greutatea membrilor Clubului Dante și al proaspăt-fostelor victime, iar apa gâlgâi prin noile crăpături de sub picioarele lor. Lowell sări din trăsură tocmai când unul din galoșii lui Longfellow trecuse printr-un strat subțire de gheață și se repezi să-l susțină.

Doctorul Holmes își scoase mănușile și pălăria, apoi paltonul și redingota, și le aruncă peste Plinius Mead.

— Înveliți-i în ce puteți! Frecționați-le capul și gâtul! Își smulse lavaliera și o înfășură în jurul urechilor băiatului, apoi își lepădă pantofii și ciorapii, încălțându-l. Ceilalți îi urmăriră mișcările, apoi îl imitară.

Manning încercă să vorbească, dar emise doar un gâlgâit indescifrabil și vag melodios, ca un fel de cântecel. Încercă să-și ridice capul de pe gheață, însă părea dus pe altă lume când Lowell îi așeză pălăria lui pe creștet.

— Asigurați-vă că rămân treji! zise Holmes. Dacă adorm, îi pierdem!

Cu mare dificultate, cărară trupurile înghețate la trăsură. Lowell, numai în cămașă, se sui din nou pe capra vizitiului. După cum îi povățuise Holmes, Longfellow și Fields frecară gâturile și umerii victimelor și le ridicară picioarele pentru o mai bună circulație.

— Hai, Lowell, grăbește-te! strigă Holmes.

— Ne mișcăm cât de repede se poate, Wendell!

De la început, Holmes își dăduse seama că Mead o încasase cel mai tare. Cumplita rană de la ceafă, probabil provocată de Teal, era mult agravată de expunerea la frig. Pe scurtul drum spre oraș, încercă disperat să-i pună cât de cât sângele în mișcare. Fără să vrea, îi răsunară în minte ecourile poemului pe care îl recita studenților, pentru a le reaminti cum să-și trateze pacienții.

„Pacientul s-asculți de ai vreo bănuială,
Nu-i bate-n piept adânc, ca într-o nicovală!
Sigur găsește și-alți doctori în cartier
Ce nu l-or ciocăni cu un baros de fier.
Cu-ntrebările tale nu-l pisa și-enerva
Doar-doar pe tavă diagnosticu-ți va da.
Sigur moluscă nu-i, lunecând printre deș'te,
Tu Agassiz nu ești, nici el, zău, nu e pește."

Trupul lui Mead se răcise atât de tare, încât îi făcea rău să-l atingă.

— Băiatul era pierdut încă dinainte să ajungem la Fresh Pond. N-aveai ce să faci, trebuie să mă crezi, dragă Holmes.

Doctorul frământa nervos în mâini călimara lui Longfellow, dăruită de Tennyson, fără să-l ia în seamă pe Fields. Încet-încet, mâinile lui se acoperiră cu pete de cerneală.

— Iar Augustus Manning îți datorează viața, zise Lowell. Și mie o pălărie. Vorbind acum extrem de serios, Wendell, omul s-ar fi întors în țărână dacă nu erai tu. Nu-ți dai seama? Și l-am oprit pe Lucifer. Am smuls o victimă din ghearele diavolului. Am câștigat de data aceasta pentru că te-ai dăruit complet, dragul meu.

Bătură în ușa biroului cele trei fete Longfellow, care erau îmbrăcate foarte dichisit, ca să meargă afară să se joace.

— Papà, zise mai întâi Alice, Trudy și celelalte fete se dau cu săniuța pe deal. Ne dai voie să mergem și noi?

Longfellow își privi întrebător prietenii instalați în fotoliile risipite prin odaie. Fields ridică din umeri.

— Mai sunt și alți copii? întrebă Longfellow.

— Nu lipsește nici unul din Cambridge! îl anunță Edith.

— Bine atunci, zise Longfellow, dar le mai studie un pic, ca și când s-ar fi răzgândit. Annie Allegra, ar trebui să rămâi aici, cu domnișoara Davie.

— O, te rog, tati! Am încălțat ghetele noi! Annie împinse un picior în față, pentru a-l face mai bine remarcat.

— Draga mea Panzie, spuse el zâmbind, îți promit că numai de data asta. Celelalte două o zbughiră, în timp ce mezina ieși să o caute pe guvernantă.

Nicholas Rey veni în uniformă militară completă, cu haină albastră și vestă. Le spuse că nu găsiseră nimic, dar sergentul Stoneweather mobilizase mai multe echipe de civili în căutarea lui Benjamin Galvin.

— Comisia de Sănătate a anunțat că perioada cea mai rea a epidemiei a trecut și va scoate din carantină câteva duzini de cai.

— Excelent! Atunci luăm și noi un echipaj și pornim în cercetare, zise Lowell.

— Domnule profesor, domnilor, zise Rey așezându-se, dumneavoastră ați descoperit identitatea criminalului. Ați salvat o viață, poate mai multe, nu avem de unde să știm.

— Numai că din cauza noastră a început totul, suspină Longfellow.

— Nu, domnule Longfellow. Ceea ce Benjamin Galvin a găsit în Dante putea să găsească foarte bine și în altă parte. N-ați provocat nici una dintre ororile care s-au abătut peste oraș, dar ce ați realizat pentru a le opri nu se poate nega. Oricum, aveți noroc că ați ieșit nevătămați din toată tărășenia asta. Pentru siguranța tuturor, trebuie să lăsați poliția să încheie cazul.

Holmes îl întrebă de ce purta uniforma militară.

— Guvernatorul Andrew organizează un nou banchet pentru soldați în Casa Legislativului. E limpde că Galvin e obsedat de anii pe care i-a petrecut sub arme. Poate că-și va face apariția.

— Domnule polițist, nu știm care va fi reacția lui acum, după ce l-am împiedicat să comită încă un omor, zise Fields. Ce se întâmplă dacă încearcă din nou să pună în scenă pedepsirea trădătorilor? Dacă se întoarce la Manning?

— Am pus oameni să păzească casele tuturor membrilor Corporației Harvard și ale supraveghetorilor, inclusiv a doctorului Manning. Cercetăm și toate hotelurile în căutarea lui Simon Camp, în cazul în care Galvin îl are în vizor ca trădător al lui Dante. Am plasat mai mulți oameni în cartierul lui Galvin și-i ținem locuința sub strictă observație.

Lowell se opri la fereastră și privi aleea care ducea la casa lui Longfellow, unde zări un bărbat în manta albastră care tocmai ieșise pe poartă și se îndepărta.

— Aveți un om și aici? întrebă Lowell.

— La fiecare dintre casele dumneavoastră, îi asigură Rey. După cum și-a ales victimele, se pare că se crede apărătorul dumneavoastră. E posibil să vă ceară sfatul, dată fiind întorsătura pe care au luat-o lucrurile. Dacă apare, îl vom prinde.

Lowell își aruncă trabucul în foc. Deodată, perspectiva inactivității îl scoase din sărite.

— Domnule polițist, cred că afacerea scârțâie. Nu putem sta cu mâinile-n sân, închiși într-o cameră, toată ziulica.

— Dar nici nu vă cer asta, domnule profesor Lowell, zise Rey. Întoarceți-vă la casele dumneavoastră, stați cu

familiile. Datoria de a apăra orașul cade pe umerii mei, domnilor, iar prezenței dumneavoastră i se simte puternic lipsa în altă parte. De aici încolo trebuie ca viața să revină la normal, domnule profesor.

— Dar... ridică Lowell ochii, uluit.

— O mare parte din fericirea unei vieții, zise Longfellow zâmbind, nu constă în a participa la bătălii, dragă Lowell, ci în a le evita. O retragere magistrală e o victorie în sine.

— Să ne întâlnim din nou aici, diseară, propuse Rey. Cu puțin noroc, o să vă aduc vești bune. E convenabil așa?

Oamenii de litere acceptară cu sentimente amestecate, de regret dar și de mare ușurare.

Polițistul Rey discută cu ofițerii toată după-amiaza. În trecut, mulți dintre ei se ținuseră departe de el, din prudență. El îi mirosea oricum. Simțea imediat dacă cineva îl considera pur și simplu un om ca toți oamenii și nu negru, mulatru sau cioară. Pentru cei din prima categorie, privirea lui cinstită excludea orice alt efort de convingere.

Plasă un polițist în grădina din fața casei doctorului Manning. În timp ce vorbea cu acesta sub un arțar, Augustus Manning țâșni din casă pe o ușă laterală.

— Predă-te! zbieră el, ținând strâns în mână o armă.

— Suntem de la poliție... De la poliție, domnule doctor Manning.

— Am văzut uniforma pe geam, domnule polițist, tremură Manning, ca și când ar fi fost încă prins în gheață, și am crezut că nebunul acela...

— Nu vă mai faceți probleme, îl liniști Rey.

— O să... O să mă apărați? se bâlbâi doctorul.

— Atâta timp cât o să fie nevoie, zise Rey. Un om de-al nostru, bine înarmat, vă va păzi casa.

Celălalt bărbat își desfăcu haina și-i arătă revolverul.

Manning dădu slab din cap și întinse un braț ezitant, invitându-l pe mulatru să-l însoțească spre casă.

După aceea, Rey porni cu trăsura până la Podul Cambridge. În raza lui vizuală apăruse o șaretă ce bloca trecerea. Doi bărbați stăteau ghemuiți lângă una dintre roți. Rey opri trăsura la marginea drumului și coborî, apoi se îndreptă spre cei rămași în pană pentru a-i ajuta. Dar, când era foarte aproape, cei doi se ridicară și Rey auzi zgomote venind din spate. Întorcându-se, observă că altă caleașcă oprise lângă a lui. Patru bărbați formară un careu în jurul polițistului de culoare și rămaseră nemișcați preț de câteva clipe.

— Domnilor detectivi, vă pot ajuta cu ceva? întrebă Rey.

— Ne-am gândit, Rey, să stăm de vorbă la secție, zise unul dintre ei.

— Mă tem că acum nu am timp, se scuză polițistul.

— Ni s-a adus la cunoștință că te amesteci într-un caz fără să ai autorizația necesară, domnule, spuse un altul, făcând un pas înainte.

— Nu cred că asta e treaba dumneavoastră, domnule detectiv Henshaw, răspunse Rey după o pauză.

Detectivul pocni din degete. Un alt individ, mai solid, se apropie amenințător.

— Sunt ofițer de poliție, se întoarse Rey către acesta. Dacă dai în mine, dai în Uniune.

Barosanul plasă un pumn în stomacul lui Rey, apoi altul în falcă, și mulatrul se încovoie. Din buza spartă îi țâșnise sângele. Ceilalți începură să-l târască spre trăsura lor.

Doctorul Holmes ședea în fotoliul de piele imens, așteptând ora întâlnirii stabilite acasă la Longfellow. Un oblon parțial deschis lăsa să se strecoare o rază vagă de lumină, aproape mistică, care cădea pe masă. Wendell Junior se grăbea să urce scara.

— Wendy, băiete, îl strigă Holmes. Unde te duci?

Junior se întoarse încet.

— Ce faci, tată? Nu te-am văzut.

— Poți să stai cu mine un minut sau două?

Tânărul se așeză pe marginea altui fotoliu.

La întrebarea despre facultatea de drept îi răspunse într-o doară, așteptând bine-cunoscuta ironie în privința legilor, dar aceasta nu veni. N-a putut deloc să se familiarizeze cu dreptul, declara doctorul despre sine însuși, atunci când a făcut o încercare, după colegiu. Se părea că ediția a doua o îmbunătățise pe prima.

Ceasul bătrânesc număra lungile clipe de liniște.

— Nu ți-a fost niciodată frică, Wendy? rupse doctorul tăcerea. În război, vreau să zic.

Junior își privi tatăl pe sub sprâncenele negre și îi zâmbi călduros.

— E pur și simplu o nebunie, tăticule, să te gândești la asta de fiecare dată când trebuie să lupți. Nu-i pic de poezie într-o bătălie.

Doctorul îl lăsă să se ducă la treburile lui, iar Junior îl salută și-și continuă drumul pe scări.

Holmes trebuia să plece să se întâlnească cu ceilalți. Se hotărî să ia muscheta cu cremene a bunicului său, care fusese folosită ultima oară în timpul Războiului Revoluționar. Era singura armă pe care Holmes o acceptase în casă, și o păstra cu grijă la subsol, ca pe o piesă istorică.

Tramvaiele cu cai încă nu circulau. Conductorii și încasatorii încercaseră să tragă vagoanele cu mâna, însă fără succes. Transportul Metropolitan făcuse rost de bivoli, dar animalele aveau picioarele prea delicate pentru pavajul dur. Prin urmare Holmes o luă pe jos, străbătând întortocheatele străzi de pe Dealul Beacon și scăpând de puțin trăsura lui Fields, care venise să-l ia de acasă. Doctorul ajunse pe West Bridge și traversă râul Charles, aproape înghețat, spre Dealul Spânzurătorii. Era atât de frig, încât oamenii își frecau urechile, își băteau umerii și alergau. Din cauza astmului drumul i se părea de două ori mai lung. Trecu pe lângă bătrâna biserică din Cambridge a reverendului Abiel Holmes, pe care el o numea Casa Primei Întruniri. Intră în capela goală și se așeză. Stranele erau obișnuite, lungi și cu un suport în față, pentru ca enoriașii să-și

așeze pe el cărțile de imnuri. Mai exista și o splendidă orgă, un instrument pe care reverendul Holmes nu l-ar fi acceptat, la vremea lui, nici în ruptul capului.

Tatăl lui Holmes pierduse biserica în urma unei sciziuni în congregație, unii membri dorind să primească pastori unitarieni care să țină predici ocazional. Reverendul refuzase, iar micul grup care-i rămăsese credincios se mutase odată cu el în altă clădire. În acele zile, capelele unitariene erau în mare vogă, pentru că „noua religie" oferea adăpost în fața doctrinelor care propovăduiau teoria păcatului înnăscut și a neputinței omenești pe care o predicau reverendul Holmes și frații săi înverșunați. Într-o astfel de biserică, doctorul părăsise ideile tatălui și descoperise un alt tip de mântuire, într-o religie mai degrabă rațională decât într-una clădită pe teama de Dumnezeu.

Exista adăpost și sub podele, își spuse Holmes, de când se amestecaseră și aboliționiștii în toată povestea, cel puțin așa auzise. Sub multe capele unitariene fuseseră săpate tuneluri pentru a-i ascunde pe negrii fugari, după ce judecătorul Healey refuzase să anuleze Actul Sclavilor Fugari și îi obligase pe sărmanii oameni să se facă nevăzuți. Ce-ar fi zis reverendul Abiel Holmes despre asta?

Doctorul se întorsese în fiecare vară la fosta casă de întruniri a tatălui său, pentru serbarea de început de an a Harvard-ului, căci acolo avea loc ceremonia. Și Wendell Junior trecuse pe-acolo, ca poet al seriei, atunci când terminase colegiul. Doamna Holmes îl avertizase pe doctor să nu sporească presiunea asupra lui Junior prin critici sau sfaturi literare. Când Junior își ocupase locul, doctorul se afla deja în capela pe care o pierduse tatăl lui, cu un zâmbet nesigur pe buze. Toate privirile erau ațintite asupra lui, pentru a-i surprinde reacția la poemul fiului său, scris în timp ce băiatul făcea instrucție cu regimentul care curând avea să fie trimis pe front. *Cedat armis toga*, se gândi Holmes, adică armele să ia locul robei academice. Gâfâind nervos, îl privise pe Oliver Wendell Holmes Junior și își dorise să se poată ascunde

într-unul din tunelurile care, spuneau oamenii, se întretăiau în hrubele bisericilor. La ce mai serveau oare acele vizuini de iepure acum, după ce le arătaseră trădătorilor secesioniști, cu baioneta și cu muscheta Enfield, ce să facă cu legile lor despre sclavie?

În strana goală, Holmes deveni dintr-odată extrem de preocupat. Sigur, tunelurile! Iată cum scăpase Lucifer tuturor privirilor, chiar și atunci când polițiștii înțesau străzile! Iată de ce prostituata îl văzuse pe Teal dispărând ca prin farmec în preajma unei biserici! Iată de ce speriosul paracliser de la biserica lui Talbot nu-l observase pe asasin intrând sau ieșind! Un cor de aleluia răsună în sufletul doctorului. Lucifer nu mersese pe jos sau cu trăsura când adusese iadul în Boston, ci pe sub pământ!

❖

Lowell plecă neliniștit de acasă și ajunse primul la întâlnirea de la Casa Craigie. Nici nu observă că polițiștii de gardă la Elmwood și la Crasa Craigie nu mai erau la post. Longfellow tocmai terminase să-i citească o poveste lui Annie Allegra, pe care o trimise apoi în camera copiilor.

Fields sosi curând după aceea.

Trecură însă douăzeci de minute fără să primească vreo veste de la Oliver Wendell Holmes sau de la Nicholas Rey.

— N-ar fi trebuit să-l lăsăm singur pe Rey, mormăi Lowell pe sub mustață.

— Nu înțeleg de ce Wendell n-a venit încă, zise nervos Fields. Pe drum m-am oprit la el acasă și doamna Holmes mi-a spus că plecase de ceva vreme.

— N-a trecut prea mult, zise Longfellow, deși nu-și luase ochii de la cadranul ceasului.

Lowell își lăsă capul în mâini și rămase așa preț de zece minute. Când își ridică privirea, îl fulgeră deodată un gând înfiorător. Se întoarse spre fereastră.

— Trebuie să dăm de Wendell imediat!

— Ce s-a întâmplat? Fields se speriase și el văzându-i figura înspăimântată.

— E vorba de Holmes, zise Lowell. L-am acuzat de trădare când eram la Corner!

— Ei, dar asta s-a uitat de mult, dragul meu, îi zâmbi editorul.

Lowell îl apucă de mânecă pentru a nu-și pierde echilibrul.

— Nu-ți dai seama? M-am certat cu Wendell, la Corner, în ziua când l-au găsit pe Jennison. În seara aceea el a părăsit clubul nostru. Teal, mai bine zis Galvin, tocmai venea pe hol. Trebuie că a ascultat tot ce am spus, cum a făcut probabil și la întrunirile de la Harvard! L-am urmărit pe Holmes din Sala Autorilor până pe hol, am țipat la el. Nu-ți aduci aminte ce-am spus, nu auzi încă vorbele mele? L-am acuzat că trădează Clubul Dante. L-am făcut trădător!

— Vino-ți în fire, te rog! răspunse scurt Fields.

— Greene a ținut predici, iar Teal le-a transformat în crime. L-am acuzat pe Wendell că este trădător și Teal a fost auditoriul vigilent al micii mele tirade! se tângui Lowell. O, dragă prietene, cum l-am mai aranjat! L-am ucis pe Wendell, ce mai!

Și se repezi în hol să-și ia haina.

— O să ajungă dintr-o clipă într-alta, sunt sigur, zise Longfellow. Te rog, Lowell, hai măcar să-l așteptăm pe ofițerul Rey.

— Nu. Am plecat chiar acum să-l găsesc pe Wendell!

— Dar unde crezi că ai să dai de el? Și nu poți merge singur, adăugă Longfellow. Venim și noi.

— Mă duc eu cu Lowell, se oferi Fields, apucând pârâitoarea poliției pe care le-o lăsase Rey și învârtind-o ca să vadă dacă funcționează. Sunt sigur că totul e în ordine. Longfellow, tu așteaptă-l aici pe Wendell. O să trimitem un om să-l anunțe imediat pe Rey.

Longfellow acceptă.

— Haide, Fields! Acum! tună Lowell, gata-gata să izbucnească în plâns.

Editorul încercă să se țină după poet, care alergă pe toată lungimea aleii ce ducea în strada Brattle. Nu se vedea nici țipenie de om.

— Unde naiba este polițistul? întrebă Fields. Strada pare cu desăvârșire pustie...

Se auzi un foșnet dinspre copacii din spatele gardului înalt al casei lui Longfellow. Lowell duse un deget la buze pentru a-i arăta lui Fields că n-ar fi rău să tacă, apoi se strecură mai aproape de locul de unde venise zgomotul. Se opri și așteptă, înghețat de emoție.

O pisică țâșni din întuneric, trecu glonț pe la picioarele lor și dispăru într-o clipă. Lowell suspină ușurat și tocmai atunci un ins sări fulgerător de pe gard și-l lovi năprasnic în moalele capului. Poetul se prăbuși ca o velă al cărei catarg a plesnit în două. Figura lui era atât de incredibil de nemișcată, încât lui Fields îi venea greu să-l recunoască.

Editorul se dădu puțin în spate, apoi își ridică ochii și întâlni privirea lui Dan Teal. Se mișcară în tandem, Fields înapoi și Teal înainte, într-un straniu dans lent.

— Domnule Teal, te rog, zise Fields, care abia se mai ținea pe picioare.

Cel implorat rămase impasibil.

Editorul se împiedică de o ramură uscată, apoi se întoarse și începu să alerge dezordonat. Goni în josul străzii Brattle, își pierdu echilibrul, încercând să strige, să ceară ajutor, dar reuși să emită doar un muget răgușit care se pierdu în viforul înghețat ce-i biciuia urechile. Se uită peste umăr, apoi scoase pârâitoarea poliției din buzunar. Deja nu se mai vedea nici urmă de cel care-l urmărea. Întorcându-se să privească peste celălalt umăr, își simți brațul apucat strâns și zbură deodată prin aer. Trupul i se rostogoli pe stradă, iar pârâitoarea alunecă spre tufișuri cu un sunet lin, ca un tril de pasăre.

Fields își întinse gâtul, din ce în ce mai țeapăn, spre Casa Craigie. O lumină caldă pâlpâia în spatele ferestrelor biroului lui Longfellow, iar editorul înțelese deodată planul asasinului.

— O, Teal, nu-i face rău lui Longfellow. A plecat azi în Massachusetts, ai să vezi. Îți jur pe onoarea mea, bolborosi Fields ca un copil.

— Nu mi-am făcut eu întotdeauna datoria? Soldatul ridică bâta deasupra capului și lovi.

Succesorul reverendului Elisha Talbot încheiase șirul întrevederilor cu diaconii de la a Doua Biserică Unitariană din Cambridge cu câteva ore înainte ca doctorul Oliver Wendell Holmes, înarmat cu vechea lui muschetă și un felinar cu gaz pe care îl luase de la o casă de amanet, să pătrundă în biserică și să se furișeze în criptă. Holmes dezbătuse îndelung în forul său interior dacă era cazul să împărtășească și celorlalți teoria lui și se hotărâse să o verifice mai întâi. Dacă subteranul bisericii lui Talbot avea într-adevăr legătură cu rețeaua de tuneluri abandonate ale sclavilor fugari, poliția putea ajunge drept la asasin. Așa se explica și cum pătrunsese Lucifer în criptă, cum îl omorâse pe Talbot și o șterse-se fără să-l vadă nimeni. Intuiția doctorului Holmes împinsese Clubul Dante să se lanseze în investigații, dar fusese necesar îndemnul lui Lowell pentru a duce treaba la capăt. De ce să nu-i conducă tot el spre deznodământ?

Holmes coborî în criptă și începu să pipăie pereții pentru a găsi semnele vreunei intrări în altă galerie sau încăpere. Până la urmă nu descoperi pasajul cu mâinile, ci cu vârful cizmelor, care nimeriseră, pur întâmplător, într-un gol. Se aplecă să-l examineze și observă o deschizătură îngustă. Se strecură cu destulă ușurință în ea, apoi trase înăuntru și felinarul. După un târâș destul de lung pe coate și pe genunchi, înălțimea tunelului crescu și se putu ridica în picioare. Decise să se întoarcă imediat pe teren cunoscut. O, cum vor zâmbi ceilalți când vor afla ce descoperise! Cât de repede va cunoaște adversarul înfrângerea! Însă cotiturile strânse și pantele

labirintului îl cam dezorientaseră pe doctor. Atinse cu palma buzunarul în care ținea muscheta și se simți mai în siguranță. Începuse să se orienteze ceva mai bine, când o voce îi zdruncină din temelii liniștea abia regăsită.

— Domnule doctor Holmes...

Era Teal.

XIX

BENJAMIN GALVIN se înrolase la prima chemare adresată cetățenilor din Massachusetts. La douăzeci și patru de ani se considera deja soldat de o bună bucată de vreme, deoarece călăuzise sclavii fugari prin rețeaua de adăposturi ale orașului, prin case conspirative și tuneluri, înainte ca războiul să înceapă în mod oficial. Se număra printre voluntarii care îi escortaseră înăuntru și afară din clădirea Faneuil și din diverse lyceum-uri pe vorbitorii împotriva sclaviei, servindu-le drept scut uman împotriva mulțimilor ce-i atacau cu pietre și cărămizi.

Galvin nu avea o conștiință politică limpede, ca alți tineri. Nu putea citi foile și ziarele care povesteau despre una sau alta dintre secăturile politice pentru care lumea vota, ori despre partidele și legislatorii statului care cereau sus și tare fie secesiunea, fie reconcilierea. Înțelegea însă cuvintele oratorilor de pe străzi care declarau că o rasă înrobită trebuie să fie eliberată și cei vinovați trebuie să-și primească pedeapsa binemeritată. Și mai pricepea, în felul lui simplu, că era posibil să nu se mai întoarcă vreodată la tânăra lui soție: dacă nu revenea acasă cu drapelul în mâini, îi promiseseră cei care îl recrutaseră, atunci avea să se înapoieze înfășurat în el. Galvin nu se fotografiase niciodată până atunci și singura poză pe care i-o făcuseră la înrolare îl dezamăgise.

Cascheta și pantalonii nu erau pe măsura lui, iar privirea îi era plină de spaimă.

Pământul era fierbinte și uscat atunci când Compania C din Regimentul 10 fusese trimisă de la Boston la Springfield și apoi la Camp Brightwood. Praful se așternuse într-un strat atât de gros pe uniformele albastre și noi ale militarilor, încât acestea ajunseseră de culoarea cenușie și mohorâtă a vestoanelor inamicului. Colonelul îl întrebase pe Benjamin Galvin dacă dorește să fie adjutantul companiei și să întocmească listele de pierderi. Galvin îi explicase agale că știa literele, dar nu putea scrie și citi corect; încercase de mai multe ori să învețe, dar semnele se amestecau și parcă porneau singure într-o direcție greșită, ciocnindu-se și răsucindu-se pe pagină. Colonelul a fost surprins. Neștiința de carte nu era ceva neobișnuit în rândurile recruților, dar soldatul Galvin părea totdeauna atât de adâncit în gânduri, studia mereu totul cu ochii lui mari și liniștiți și cu fața perfect nemișcată, încât unii dintre băieți îl porecliseră Possum[1].

Primul șoc emoțional a venit când erau încartiruiți în Virginia și l-au descoperit pe unul dintre camarazii lor în pădure, împușcat în cap și străpuns cu baioneta, cu creierii și gura pline de viermi, ca un roi de albine agățate de fagurii lor. Se spunea că rebelii îl trimiseseră pe unul dintre negrii lor să omoare un yankeu așa, de distracție. Căpitanul Kingsley, prieten cu decedatul, i-a pus pe Galvin și pe ceilalți să jure că nu vor avea milă când va veni vremea să le tragă secesioniștilor o mamă de bătaie. Părea însă că nu vor avea niciodată prilejul să se angajeze în luptă deschisă, așa cum tânjeau oamenii.

Deși muncise în aer liber aproape toată viața, Galvin nu văzuse până atunci soiurile de insecte și târâtoare care mișunau în partea aceea a țării. Adjutantul companiei, care se trezea cu o oră înainte de a suna goarna ca să-și pieptene părul des și să înregistreze morții și răniții, nu dădea voie nimănui să omoare creaturile târâtoare; avea

---

1 *Possum*, adică oposum, mamifer marsupial din America de Nord; joc de cuvinte: *to play possum*, a face pe mortul în păpușoi.

grijă de ele ca de copiii lui, deși Galvin văzuse cu ochii lui cum patru soldați din altă companie muriseră din cauza viermilor albi care le infestau rănile. Asta se întâmplase pe când Compania C mărșăluia spre alt câmp de luptă, mai apropiat, se zvonea, de un front deschis.

Nu-și închipuise niciodată că moartea i-ar putea lua atât de iute pe cei din jurul său. La Fair Oaks, într-o singură pală de fum și zgomot și-au dat sufletul în fața lui șase inși, toți cu ochii deschiși, ca și când urmăreau cu interes ce urma să se întâmple cu restul. Nu numărul morților, ci al camarazilor care scăpaseră îl minunase atunci pe Galvin, căruia nu i se părea posibil și nici corect să supraviețuiești unei astfel de încercări. Maldăre incredibile de trupuri neînsuflețite, oameni și cai, fuseseră strânse la un loc, precum lemnele, și apoi arse. După aceea, de fiecare dată când închidea ochii și încerca să adoarmă, capul îi vâjâia de țipete și explozii, iar în nări simțea neîncetat duhoarea cadavrelor mutilate.

Într-o seară, când s-a întors la cortul lui cu o durere înfiorătoare, Galvin a descoperit că-i lipseau o parte din pesmeții pe care-i ținea în raniță. Unul dintre camarazii din cort i-a spus că îi luase capelanul companiei. Lui Galvin nu-i venea să creadă că o asemenea infamie era posibilă, căci toți erau roși pe dinăuntru de o foame cumplită. Era însă greu să acuzi pe cineva. Când mărșăluiau prin ploaia grea sau prin arșiță, rația se micșora inevitabil. Mâncau numai pesmeți plini de gărgărițe, și nici măcar aceștia în număr îndestulător. Cel mai cumplit era că în fiecare seară trebuia să te „purici", adică să te dezbraci de tot și să cauți ploșnițe și căpușe. Adjutantul, care se pricepea la vietățile acelea, spunea că insectele aveau prilejul să-i atace doar atunci când stăteau pe loc, așa că trebuia să meargă întruna, tot înainte, să se miște necontenit.

Creaturi zvârcolitoare populau și apa de băut, din cauza cailor morți și a cadavrelor putrede adunate de-a valma în vaduri. De la malarie la dizenterie, toate maladiile erau cunoscute drept febra de tabără, iar infirmierul nu știa să facă diferența între cei cu adevărat suferinzi și cei care se prefăceau, așa că îi includea pe

toți în categoria a doua. Într-o zi, Galvin vomitase de opt ori, ultima dată doar sânge. Cât așteptase să vină doctorul, care îi vârâse pe gât chinină și opiu, infirmierii aruncaseră la fiecare câteva minute un braț sau un picior pe fereastra spitalului improvizat.

Când stăteau în tabără bolile bântuiau mereu, dar cel puțin aveau cărți. Asistentul doctorului, care făcea pe bibliotecarul, le aduna pe cele trimise de acasă băieților și le ținea la el în cort. Unele aveau ilustrații, iar lui Galvin îi plăcea tare mult să le admire. Altădată adjutantul sau unul dintre camarazii lui Galvin citea câte o povestire sau un poem cu glas tare. În biblioteca ajutorului de chirurg găsise un exemplar, albastru cu auriu strălucitor, din poeziile lui Longfellow. Nu putuse descifra titlul pe copertă, dar recunoscuse portretul pe care-l văzuse și într-o carte a soției sale. Harriet Galvin spunea că Longfellow își conducea totdeauna personajele spre lumină și fericire, chiar și-atunci când părea să nu mai existe speranță, precum Evangeline și iubitul ei, despărțiți în noua lor țară pentru a se regăsi abia când el se stingea din cauza tifosului, iar ea era infirmieră. Galvin își imagina că el și Harriet luau locul celor doi eroi și se simțea mai sigur pe sine când vedea cum în jurul lui oamenii cădeau ca muștele.

Benjamin Galvin plecase prima dată de la ferma mătușii sale ca să-i ajute pe aboliționiștii din Boston, după ce ascultase la un lyceum cuvântarea unui vorbitor itinerant. Doi irlandezi gălăgioși, care încercau să împrăștie o întrunire aboliționistă, îl loviseră până leșinase. Unul dintre organizatori îl luase acasă să-l îngrijească, iar Harriet, fiica acestuia, se îndrăgostise de bietul tânăr. Fata nu mai întâlnise pe nimeni, nici chiar printre prietenii tatălui ei, care să fie atât de convins de dreptatea sau nedreptatea lucrurilor și în același timp să nu manifeste nici un strop de interes față de politică și putere. „Uneori, am impresia că-ți iubești misiunea mai mult decât iubești oamenii", îi spusese odată, pe vremea când el îi făcea curte. Galvin era însă prea simplu pentru a se gândi că ceea ce făcea el era o misiune.

Ei i s-a rupt inima auzind că părinții lui Galvin muriseră de febră neagră când el era copil. L-a învățat să scrie alfabetul punându-l să copieze literele pe tăbliță. Reușise destul de repede să-și scrie numele. Se căsătoriseră în ziua când el se înrolase voluntar. Harriet îi promisese să-l învețe, când se va întoarce, să citească atât cât să fie în stare să parcurgă singur o carte întreagă. De aceea, subliniase ea, trebuia să vină înapoi *viu*. Galvin se vâra sub pătură, pe priciul de scânduri, amintindu-și vocea ei egală, muzicală.

Când începea bombardamentul, unii dintre ei izbucneau în râs necontrolat sau în zbierete și, trăgând, fețele li se înnegreau de pulbere tot înșfăcând cartușele cu dinții. Alții încărcau și trăgeau fără să ochească, iar Galvin credea că mai degrabă aceștia erau nebuni. Tunurile bubuiau asurzitor și zguduiau atât de tare pământul, încât iepurii o luau la goană din ascunzătorile lor, și trupurile mici, scuturate de spaimă, țopăiau peste cadavrele risipite pe iarba mustind de sânge.

Supraviețuitorii arareori mai aveau putere să sape gropi suficient de adânci pentru camarazii căzuți, iar rezultatul era o întinsă natură moartă cu genunchi, brațe, ba chiar și creștete de capete ivindu-se din țărână. La prima ploaie ieșeau cu totul la suprafață. Galvin își urmărea colegii întocmind scrisori pentru acasă, povestind despre bătălii, și se întreba cum de erau în stare să pună în cuvinte ceea ce văzuseră, auziseră și simțiseră, căci totul era dincolo de vorbe. De-ar fi fost să dai crezare unuia dintre ostași, sosirea rezervelor așteptate în timpul ultimei bătălii, când mai bine de un sfert din companie căzuse pradă măcelului, fusese revocată din ordinul unui general care dorea să-i facă necazuri colegului Burnside[1], în speranța că astfel armata se va descotorosi de el. Mai târziu, acesta a fost avansat.

— E posibil așa ceva? îl întrebă soldatul Galvin pe un sergent din altă companie.

---

1 A.E. Burnside (1824-1881), general care a obținut în luptă rezultate ambigue, gafele lui fiind parcă mai numeroase decât succesele; după război a intrat în afaceri și în politică.

— Doi catâri și alți soldați uciși, plescăi sergentul LeRoy morocănos spre novicele său camarad.

Campania avea să fie pe locul al doilea, în urma celei din Rusia a lui Napoleon, în privința grozăviilor și masacrelor, decretase cu înțelepciune adjutantul cel citit.

Lui Galvin nu-i plăcea să ceară altora să-i scrie scrisorile, cum făceau unii dintre analfabeți sau semianalfabeți, așa că își luase obiceiul să caute prin buzunarele rebelilor morți misive pe care apoi le trimitea lui Harriet la Boston, ca să afle din sursă sigură despre mersul războiului. Își mâzgălea numele în marginea de jos a paginii, ca ea să știe de unde venea epistola, apoi punea și o petală de floare de prin partea locului sau o frunză deosebită. Nu voia să-i deranjeze nici măcar pe cei cărora le plăcea să scrie. Toți se plângeau mereu că erau frânți. Adesea, Galvin știa după expresia parcă încetinită de pe fețele unora înainte de vreo luptă – ca și cum ar fi fost încă adormiți – care n-avea să mai apuce dimineața următoare.

— De m-aș putea întoarce acasă... Uniunea n-are decât să se ducă la dracu', îl auzise odată pe unul dintre ofițeri.

Galvin nu băga de seamă rațiile tot mai mici, care îi înfuriau teribil pe alții, pentru că mare parte din timp nu simțea și nu mirosea nimic, ba chiar nu-și auzea nici propria voce. Cum hrana nu mai era de mult comestibilă, Galvin se obișnuise să molfăie pietricele, apoi bucăți de hârtie rupte din biblioteca itinerantă și în scădere a asistentului doctorului și din scrisorile rebelilor, numai pentru a-și ține gura ocupată și călduță. Peticele de hârtie deveniră tot mai mici, fiindcă încerca să le păstreze cât mai mult.

Pe unul dintre ei, care șchiopătase prea tare în timpul marșului, îl lăsaseră în tabără, iar peste două zile a fost adus mort, pentru a i se fura portofelul. Acum Galvin le spunea tuturor că războiul acesta era mai rău decât campania rusească a lui Napoleon. Doctorul îi dădea morfină, ulei de ricin și pulberi care-l amețeau și-l storceau de vlagă și-l aruncau în brațele deznădejdii. Îi mai

rămăsese doar o singură pereche de izmene, iar negustorii itineranți, care vindeau articolul direct din căruță, cereau doi dolari și jumătate pe unele ce nu valorau mai mult de treizeci de cenți. Unul dintre ei i-a spus chiar că prețul, în loc să scadă, va crește serios dacă se mai câcâia mult. Galvin a vrut să-i crape capul, dar n-a făcut-o. L-a rugat pe adjutant să-i compună o scrisoare pentru Harriet, în care i-a cerut să-i trimită două perechi de izmene groase, de lână. A fost singura misivă scrisă în contul său, în timpul războiului.

Iarna erau necesare târnăcoape pentru a smulge din pământ cadavrele înghețate. Când a venit primăvara, Compania C a dat peste un câmp plin de trupuri negre pe care nimeni nu se obosise să le îngroape. Galvin se mirase că atât de mulți dintre cei în uniforme albastre erau negri, dar pricepuse repede adevărul: cadavrele zăcuseră o zi întreagă în soarele de august și se înnegriseră din cauza arșiței. Oamenii muriseră în cele mai stranii poziții, la fel și nenumărați cai; unii parcă se lăsaseră elegant în genunchi, ca și când așteptau să fie încălecați de copii.

Curând după aceea, Galvin auzise că unii generali îi înapoiau pe fugari stăpânilor și stăteau la taclale cu aceștia de parcă s-ar fi aflat la masa de joc. Se putea așa ceva? Războiul își pierdea orice urmă de înțeles dacă nu luptau pentru îmbunătățirea soartei sclavilor. În timpul unui marș văzu un negru mort, cu urechile țintuite în cuie de trunchiul unui copac, drept pedeapsă că își luase câmpii. Stăpânul lui îl lăsase acolo gol-pușcă, știind foarte bine cât de vorace erau țânțarii și muștele.

Galvin nu era în stare să priceapă de ce protestaseră unioniștii când statul Massachusetts formase un regiment numai din negri. Un regiment din Illinois, cu care se întâlniseră în timpul unui marș, amenințase să dezerteze în masă dacă Lincoln mai elibera vreun sclav.

Mai demult, la un serviciu religios pentru negri desfășurat în primele luni ale războiului, Galvin auzise o rugăciune pentru militarii ce treceau prin oraș: „Fie ca bunul Dumnezeu să-i ia pe cei ce plâng și să-i scuture peste Iad, dar să nu-i lase din mână".

Apoi cântaseră:

„Dracu'i furios, iar io-s bucuros, zău.
Slavă ție, aleluia!
C-a pierdut un suflet ce-l credea al său.
Slavă ție, aleluia!"

— Negrii ne-au ajutat, au spionat pentru noi. Acum au nevoie și ei de ajutorul nostru, zicea Galvin.

— Mai bine să crape Uniunea decât să încapă pe mâna negrilor! îi zbierase în față un locotenent din companie.

De mai multe ori, Galvin văzuse câte un soldat înșfăcând o fătucă de culoare care voia să scape de stăpân și ducând-o pe sus în pădure, în uralele camarazilor.

Hrana era o amintire în ambele tabere. Într-o dimineață au prins trei rebeli care scurmau după resturi în pădurea de lângă tabăra lor. Păreau aproape morți de foame, oasele le ieșeau prin piele. Era cu ei și un dezertor din compania lor. Căpitanul Kingsley îi ordonase soldatului Galvin să-l împuște pe nemernic, iar lui i se păruse că o să vomite sânge dacă scoate vreo vorbă.

— Fără ceremonia de rigoare, domnule căpitan? reușise în cele din urmă să îngaime.

— Mărșăluim în luptă, soldat. N-avem timp să-l judecăm și nici să-l spânzurăm, așa că împușcă-l chiar aici! Fii gata... ochește... foc!

Galvin văzuse o dată cum fusese pedepsit un militar care refuzase un astfel de ordin. Se numea „spintecarea și călușul": ți se legau mâinile peste genunchi, cu o baionetă fixată între brațe și picioare, iar alta proptită în gură. Dezertorul, tras la față și fără expresie, nu păruse deosebit de afectat.

— Împușcă-mă, atunci.

— Acum, soldat, ordonă căpitanul. Vrei să fii și tu pedepsit odată cu el?

Galvin l-a împușcat de la foarte mică distanță. Ceilalți au împuns cadavrul cu baionetele de mai bine de o duzină de ori. Căpitanul s-a dat câțiva pași înapoi, cu

o privire de gheață, și i-a ordonat să-i împuște și pe ceilalți prizonieri. Când Galvin a ezitat, Kingsley l-a tras de braț la o parte.

— Stai mereu și privești, nu-i așa, Possum? Te uiți mereu la noi ca și cum în sinea ta ai ști mai bine cum să procedezi. Ei bine, acum o să faci ce ți-am spus. Chiar în clipa asta, pe toți dracii! Ofițerul își dezgolise dinții, ca un câine care mârâie.

Rebelii au fost aliniați. După „fii gata, ochește, foc", Galvin i-a împușcat în cap, pe rând, cu pușca lui model Enfield. Nu simțise mare lucru, pentru că sentimentele i se atrofiaseră la fel ca mirosul, gustul sau auzul. În aceeași săptămână a văzut patru unioniști, între care doi oameni din compania lui, molestând două tinere pe care le culeseseră dintr-un orășel apropiat. Galvin îi raportase și, drept exemplu, cei patru au fost legați de roțile tunurilor și biciuiți. Pentru că el îi informase pe ofițeri, trebuise să mânuiască personal biciul.

În bătălia următoare, Galvin n-a mai avut conștiința că lupta pentru o tabără sau pentru cealaltă, împotriva uneia sau celeilalte. Lupta pur și simplu. Întreaga lume se lupta și se războia cu ea însăși, iar tunetul părea că nu va înceta niciodată. Oricum, abia mai putea deosebi un rebel de un yankeu. Cu o zi înainte nimerise fără să vrea într-o viță otrăvitoare și seara avea deja pleoapele umflate și ochii aproape închiși. Camarazii lui se distraseră pe cinste: în timp ce alții se treziseră cu ochii scoși și cu capetele crăpate, Benjamin Galvin se bătuse ca un tigru și nu se alesese nici măcar cu o zgârietură. În aceeași zi, unul din compania lui, care mai târziu avea să fie închis într-un azil de nebuni, îl amenințase că-l omoară dacă nu încetează să mestece hârtia aia blestemată, și chiar îndreptase țeava puștii spre pieptul lui și aproape apăsase pe trăgaci.

După prima lui rană de război, un glonț în piept, a fost trimis ca santinelă la Fort Warren, dincolo de portul din Boston, unde erau ținuți prizonierii rebeli până se însănătoșeau. Acolo, cei cu dare de mână cumpărau cazare și hrană mai bună, indiferent de gradul lor de vinovăție sau de numărul de oameni pe care-i uciseseră în mod nelegiuit.

Harriet îl implorase să nu se întoarcă pe front, dar Galvin știa că armata avea nevoie de el. Când a revenit nerăbdător la Compania C, în Virginia, erau atâtea locuri goale în regiment din cauza luptelor și dezertărilor, încât l-au avansat sublocotenent.

De la recruții mai proaspeți a aflat că băieții de bani gata de acasă plăteau trei sute de dolari pentru a fi scutiți de front. Simțise că plesnește de furie. Slăbise îngrozitor și noaptea dormea doar câteva minute. Trebuia să se miște, să fie permanent în acțiune. În timpul următoarei bătălii se prăbușise printre morți și răniți și adormise gândindu-se la băieții înstăriți. Rebelii care-i împungeau cu baionetele pe cei căzuți la pământ l-au prins și l-au dus la închisoarea Libby din Richmond. Pe răcani i-au lăsat să plece pentru că nu erau importanți, dar pe Galvin, sublocotenent, l-au ținut patru luni. Din perioada aceea își amintea doar imagini cețoase și sunete înfundate. Parcă dormise și visase că era prizonier de război.

Când primise permisiunea să plece la Boston, Benjamin Galvin participase împreună cu restul regimentului la o mare ceremonie de demobilizare organizată în Casa Legislativului. Mai erau în viață două sute din cei o mie de la început. Galvin nu pricepea de ce toți considerau că războiul se încheiase. Nu își atinseseră scopul. Sclavii fuseseră eliberați, dar dușmanul nu-și schimbase comportamentul și nu fusese pedepsit. Galvin nu făcea politică, dar știa că negrii nu-și vor găsi liniștea în Sud, cu sclavie sau fără, și mai știa ceva cunoscut doar celor care luptaseră în război: dușmanul se afla peste tot, în fiecare clipă, și nu avea de gând să se predea, iar sudiștii nu fuseseră niciodată singurii lor inamici.

Galvin avea impresia că vorbește o limbă diferită, pe care civilii n-o puteau înțelege sau măcar auzi. Numai camarazii lui de arme, cei care trecuseră printre obuze și gloanțe, aveau această capacitate. Începu să umble cu ei prin oraș. Păreau buimaci și epuizați, la fel ca grupurile de soldați rătăciți după bătălie pe care le întâl-

neau în timpul războiului. Dar acești veterani, dintre care cei mai mulți își pierduseră slujbele și familiile și spuneau adesea că ar fi trebuit să moară în luptă – așa nevestele lor ar fi primit măcar o pensie – stăteau mereu la pândă după bani și fete drăguțe, erau gata oricând să se îmbete și să facă tămbălău. Uitaseră că misiunea lor era să stea cu ochii pe inamic și deveniseră la fel de orbi ca și restul.

Când hoinărea pe străzi, simțea adesea că este urmărit îndeaproape. Se oprea brusc și se întorcea cu o licărire sălbatică în ochii larg deschiși, dar dușmanul dispărea mereu după colț sau în mulțime. *Dracu-i furios, iar io-s bucuros...*

Noaptea dormea cu o secure sub cap. În timpul unei furtuni se trezise și-o amenințase pe Harriet cu pușca, acuzând-o că spiona în favoarea rebelilor. În aceeași noapte patrulase câteva ceasuri prin curte, sub ploaia deasă, îmbrăcat în uniformă. De câteva ori o încuiase pe soția lui într-o cameră și o păzise, explicându-i că inamicul încerca să pună mâna pe ea. Femeia trebuia să muncească într-o spălătorie pentru a plăti datoriile și-l bătea la cap să vadă un doctor. Acesta decretase că avea „inima soldatului", adică palpitații provocate de faptul că fusese pe front. Harriet reușise să-l convingă să meargă la o casă de ajutor pentru soldați, care, auzise ea de la alte neveste, se ocupa de militarii cu probleme. Când Benjamin Galvin ascultase predica lui George Washington Greene, văzuse, după ani și ani, prima rază de lumină.

Greene vorbea despre un om care trăise foarte departe, un bărbat care înțelegea multe și care se numea Dante Alighieri. Și el fusese soldat, și el căzuse victimă dușmăniei dintre partidele din orașul său natal, apoi primise porunca să pornească într-o călătorie în viața de apoi, ca să poată astfel să îndrepte relele omenirii. Ce înlănțuire incredibilă de viață și moarte mărturisea scrierea sa! În Iad, nici o vărsare de sânge nu era întâmplătoare, fiecare om merita o anume pedeapsă divină izvorâtă din iubirea de Dumnezeu. Ce sentiment de perfecțiune

întovărășea fiecare *contrapasso*, cum numea reverendul Greene pedepsele, și ce potrivite erau acestea la păcatul fiecărui bărbat și fiecărei femei de pe pământ, pe veci, până la Judecata de Apoi!

Galvin află cât de tare se înfuriase Dante din cauză că oamenii din orașul acela, dușmani și prieteni deopotrivă, nu mai cunoșteau decât plăcerea materială, fizică, desfătarea și banul, și nu le păsa de judecata ce-i aștepta cât de curând. Nu știa cum să se cuprindă mai bine de miezul predicilor săptămânale ale reverendului Greene, nu se mai sătura de ele, nu putea să și le scoată din minte. De fiecare dată când părăsea capela, se simțea cu jumătate de metru mai înalt.

Și celorlalți soldați le plăceau predicile, deși Galvin simțea că nu le înțelegeau la fel de bine ca el. Într-o după-amiază, după slujbă, când rămăsese la urmă ca să se uite mai bine la reverendul Greene, surprinsese o conversație între acesta și un soldat.

— Domnule Greene, îmi permiteți să vă mărturisesc că mi-a plăcut foarte tare serviciul de azi, spusese căpitanul Dexter Blight, care avea o mustață pe oală, de culoarea fânului, și mergea șchiopătând. Aș putea, domnule, să citesc mai multe despre călătoriile lui Dante? Noaptea nu prea reușesc să adorm și am o grămadă de timp la dispoziție.

Preotul se interesase dacă Blight știa limba italiană.

— Păi, îi răspunsese el după ce aflase că nu, vei găsi toată povestea în engleză, în detaliu, și asta nu peste mult timp, dragă flăcăule! Știi, domnul Longfellow de la Cambridge e pe punctul să încheie traducerea – nu, nu, mai degrabă *transformarea* – în engleză a poemului, întâlnindu-se în fiecare săptămână cu un fel de consiliu de miniștri, un Club Dante pe care l-a creat el însuși și din care, umil, fac parte și eu. Dragul meu, anul viitor să cauți în librării cartea, provenind de la nemaipomenita editură Ticknor & Fields!

Longfellow! Longfellow se ocupa de Dante! Cât de potrivită i se păruse această asociere lui Galvin, care îi auzise toate poemele de pe buzele lui Harriet. Întrebând

un polițist din oraș despre editura Ticknor & Fields, a fost călăuzit spre o clădire enormă, pe strada Tremont colț cu Hamilton Place. Sala de expunere avea mai bine de douăzeci și patru de metri lungime și zece lățime, împodobită fiind cu lambriuri, coloane sculptate și intarsii care străluceau în lumina candelabrelor gigantice. Sub arcada elegantă de la capătul sălii se aflau cele mai reprezentative ediții Ticknor & Fields, cu coperțile albastre cu vinișoare aurii sau ciocolatii. În spatele arcului se găsea un compartiment dedicat celor mai recente numere din periodicele publicate de editură. Galvin intră în sală cu vaga speranță că Dante îl aștepta acolo. Păși reverențios, cu pălăria în mână și cu ochii aproape închiși.

Noul sediu al editurii fusese inaugurat cu numai câteva zile înainte de venirea lui Benjamin Galvin.

— Vii pentru anunțul din ziar? Nici un răspuns. Excelent, excelent. Te rog, completează asta. Zău dacă există cineva mai bun în branșă decât J.T. Fields ca să lucrezi cu el. Omul e un geniu, e îngerul păzitor al autorilor, chiar așa. Bărbatul se prezentă ca fiind Spencer Clark, responsabil cu finanțele firmei.

Galvin luă foaia de hârtie și pana, privindu-le neîncrezător, apoi mută dintr-o parte în cealaltă ghemotocul de hârtie pe care-l avea în gură.

— Trebuie să ne spui cum te cheamă ca să știm cum să-ți spunem, fiule, zise Clark. Haide, dar. Dă-mi un nume, ca să nu te trimit de aici.

Clark îi indică rândul din formularul de angajare, iar Galvin luă pana și scrise: D-A-N-T-E-A-L. Se opri. Cum se scria oare *Alighieri? Ala? Ali*? Rămase pe gânduri până când cerneala se uscă pe vârful penei. Clark, care între timp se ocupase de altă problemă, își drese glasul și apucă hârtia.

— Hai, nu fi timid! Ce avem aici? miji el ochii. Dan Teal. Foarte bine, suspină dezamăgit. Știa că băiatul nu putea deveni funcționar cu un astfel de scris, dar aveau nevoie și de multe ajutoare în timpul mutării în impunătoarea clădire. Păi, Daniel, băiete, spune-mi unde

locuiești și poți începe chiar diseară, ca ucenic, patru nopți pe săptămână. Domnul Osgood, care este asistentul principal, îți va arăta care e mișcarea, înainte de-a pleca, pe înserat. Și felicitări, Teal. Ai început o viață nouă la editura Ticknor & Fields!

— Dan Teal, zise noul angajat. Își repetă numele de mai multe ori.

Într-o zi, când trecea pe lângă Sala Autorilor împingând căruciorul cu hârtii – pe care trebuia să le ducă dintr-o cameră în alta, pentru ca angajații să aibă ce lucra dimineața, când soseau –, auzise o discuție despre Dante și fusese în culmea fericirii. Frânturile de conversație la care trăsese cu urechea nu semănau cu slujbele domnului reverend Greene, care vorbeau despre minunățiile călătoriei lui Dante. La Corner nu aflase nimic deosebit despre italian și, în majoritatea serilor, domnul Longfellow, domnul Fields și grupul Dante nici măcar nu se întâlneau. Totuși, la Ticknor & Fields veneau oameni implicați într-un fel sau altul în cauza lui Dante, care se sfătuiau cum să-l apere.

Lui Teal i se învârtea capul; alergase afară și vomitase pe aleea din Common. Dante avea nevoie de protecție! Ascultase ce discutaseră domnul Fields și Longfellow cu Lowell și doctorul Holmes și înțelesese că Universitatea Harvard îl atacase pe Dante. Teal aflase prin oraș că și universitatea căuta oameni, pentru că mulți dintre angajații ei fuseseră uciși sau răniți în război. Colegiul îi oferise o slujbă de zi. După o săptămână de lucru, reușise să-și schimbe postul și din grădinar ajunsese îngrijitor al aulei. Auzise de la alți muncitori că acolo se întrunea comitetul pentru a lua hotărârile importante.

La casa de ajutor a soldaților, reverendul Greene trecuse de la generalitățile despre Dante la particularitățile călătoriei pelerinului. Iadul era despărțit în cercuri, și fiecare cerc era mai aproape de pedeapsa finală a faimosului Lucifer, stăpânul tuturor relelor. Din anticamera Iadului, Greene îl călăuzise pe Teal prin țara indiferenților, unde se afla cel care se făcuse vinovat de marele refuz, cel mai mare păcătos din câți erau acolo.

Numele acestuia, nu-știu-care papă, nu-i spunea nimic lui Teal, dar faptul că dăduse cu piciorul unei poziții înalte și meritorii, din care ar fi putut îndrepta milioane de vieți, îl făcuse să spumege de furie. Teal auzise, trăgând cu urechea la discuțiile din aula universității, că judecătorul Healey respinsese categoric un post de mare importanță – unul în care trebuia să-l apere pe Dante.

Își amintise că adjutantul din Compania C, omul mereu cufundat în cărți, colecționase mii de insecte în timpul marșurilor prin ținuturile mlăștinoase și umede ale statelor din Sud și le expediase acasă în recipiente special concepute, în așa fel încât să supraviețuiască până la Boston. Cumpărase de la el o cutie plină cu muște ucigașe și viermi și un stup de viespi, apoi îl urmărise pe judecător de la tribunal până la Wide Oaks, unde îl văzuse cum își lua rămas-bun de la familie.

A doua zi dimineață, intrase în casă prin spate și îl lovise pe Healey cu patul revolverului. Îl dezbrăcase și așezase hainele alături, împăturite cu grijă, căci trupul unui laș nu merita să poarte veșminte. Apoi îl cărase pe Healey afară și aruncase viermii și insectele în rana din capul judecătorului. Înfipsese și un steag alb în pământul nisipos, pentru că Dante îi găsise pe indiferenți sub acest semn. Simțise atunci că este una cu Dante și că pășește el însuși pe lunga și primejdioasa cale a mântuirii, alături de alte suflete pierdute.

Când Greene lipsise o săptămână de la casa de ajutor din cauză că se îmbolnăvise, Teal aproape înnebunise. Bătrânul se întorsese însă și le vorbise despre simoniaci. Pe Teal îl neliniștea deja aranjamentele dintre Corporația Harvard și reverendul Talbot, ale căror negocieri le auzise în mai multe rânduri în aula universității. Cum putea oare un preot să accepte bani pentru a-l discredita pe Dante în fața publicului, cum era în stare să-și vândă puterea divină pe o mie de dolari? Nu era însă nimic de făcut până în clipa când va ști cum să-l pedepsească.

În perioada când își petrecea nopțile prin spelunci dubioase, cunoscuse un spărgător pe nume Willard Burndy.

Nu-i fusese greu să dea de urma lui într-o tavernă și, cu toate că bețivii îl înfuriau, Dan Teal îl plătise să-i arate cum să spargă seiful reverendului Elisha Talbot. Burndy tot turuia despre un anume Langdon Peaslee care îi subminează întâietatea. Ce rău făcea dacă-l învăța să spargă o casă de bani simplă?

Într-o după-amiază, Teal se folosise de tunelurile sclavilor fugari pentru a ajunge la a Doua Biserică Unitariană și-l urmărise pe reverendul Talbot cum coboară în criptă. Îi numărase pașii – unul, doi, trei – pentru a afla cât timp îi ia să ajungă la scări. Îi estimase înălțimea și făcuse un semn cu creta pe perete, după plecarea pastorului. Apoi săpase o groapă, măsurată cu grijă, astfel încât picioarele lui Talbot să rămână în aer când avea să-l arunce acolo cu capul înainte și să îngroape banii murdari odată cu el. În sfârșit, într-o sâmbătă, după prânz, îl atacase pe Talbot, îi smulsese lampa și-i turnase gaz pe picioare. După ce-l pedepsise și pe reverend, Dan Teal își spusese cu convingere că membrii Clubului Dante erau mândri de acțiunile lui. Se întrebase când se țineau întrunirile săptămânale în casa domnului Longfellow, cele pomenite de Greene. Duminica, fără îndoială, se gândise el, de Sabat.

Se interesase prin Cambridge și găsise cu ușurință casa mare, galbenă, în stil colonial. Privind pe o fereastră laterală, nu văzuse însă nici un semn că ar fi avut loc o întâlnire. De fapt, imediat după ce-și lipise fața de geam, dinăuntru se auzise un zgomot puternic, căci lumina lunii se reflectase în nasturii uniformei sale. Teal nu voia să deranjeze Clubul, dacă acesta se întrunise într-adevăr, și nici să-i distragă pe apărătorii lui Dante de la misiunea lor.

Ce uimit fusese Teal când Greene lipsise iarăși de la post, de data aceasta fără măcar să se scuze că e bolnav! Întrebase la biblioteca publică unde ar putea lua lecții de italiană, pentru că primul sfat pe care Greene i-l dăduse celuilalt militar fusese să-l citească pe Dante în original. Bibliotecarul găsise un anunț în ziar, dat de un anume domn Pietro Bachi, iar Teal îl căutase pen-

tru a lua lecții de la el. Instructorul acesta îi adusese un vraf de gramatici și cărți de exerciții, majoritatea scrise de el însuși, care nu aveau nimic de-a face cu Dante.

La un moment dat, Bachi se oferise să-i vândă o ediție venețiană a *Divinei Comedii*. Teal luase în mâini volumul legat în piele tare, dar nu manifestase nici un interes pentru carte, deși Bachi îi tot turuia despre frumusețea acesteia. Pentru el nu era Dante. Din fericire, Greene își făcuse din nou apariția la casa de ajutor și, cu acest prilej, Dante intrase în bolgia uluitoare a semănătorilor de dezbinări.

Lui Dan Teal soarta îi vorbise cu glas tunător, ca o salvă de tun. Fusese martor la acest păcat de neiertat – să semeni vrajbă și să provoci zâzanie în diferite grupuri – și știa cine-l săvârșise: Phineas Jennison. Îl auzise la Ticknor & Fields vorbind despre cum ar trebui să-l apere pe Dante și îndemnându-i pe membrii Clubului să se lupte cu universitatea, dar îl surprinsese și condamnându-l pe Dante în sălile Corporației Harvard, unde pledase pentru atacarea lui Longfellow, Lowell și Fields. Teal îl dusese pe Jennison prin tunelurile sclavilor fugari până în port, sub amenințarea sabiei. Jennison plânsese și-l implorase, apoi îi oferise din nou bani. Teal îi promisese că se va face dreptate și-l tăiase cu sabia, apoi îi bandajase rănile cu grijă. Nu se gândea la ceea ce făcea ca fiind omucidere, căci pedeapsa implica un anume grad de suferință și încătușare a senzațiilor. Era aspectul pe care îl considera cel mai liniștitor la Dante. Nici una dintre pedepsele la care fusese martor nu era nouă. Teal le văzuse pe toate în timpul vieții sale, în mare sau mic, la Boston sau pe câmpurile de bătaie ale națiunii.

Știa că membrii Clubului Dante erau entuziasmați de înfrângerea dușmanilor, pentru că Greene le oferise un șir de predici electrizante: Dante ajunsese la un lac înghețat în care erau captivi trădătorii, printre cei mai răi păcătoși descoperiți și incriminați în timpul călătoriei sale. Și Teal, îmbrăcat în uniforma de sublocotenent, îi contemplase în dimineața aceea pe Augustus Manning și Plinius Mead, la fel cum același Teal în uniformă îl

privise pe Artemus Healey, indiferentul, zvârcolindu-se gol sub viermuiala de insecte, cum îl privise pe Elisha Talbot, simoniacul, dând din picioarele în flăcări și simțind drept pernă sub cap banii blestemați, sau pe Phineas Jennison urlând și zbătându-se pe măsură ce trupul îi era tăiat și sfâșiat.

Dar apoi veniseră Lowell și Fields și Holmes și Longfellow – și nu ca să-l recompenseze! Lowell trăsese cu arma în el, iar Fields îl îndemnase să-l ia în cătare. Pe Teal îl duruse inima. Crezuse că Longfellow – pe care Harriet Galvin îl adora – și ceilalți protectori care se adunau la Corner îmbrățișaseră misiunea lui Dante! Acum știa că ei nu înțelegeau adevărata muncă la care era chemat Clubul. Mai erau atâtea de făcut, atâtea cercuri de deschis pentru a face din Boston un oraș mai bun. Teal se gândise la scena de la Corner, când Lowell alergase după doctorul Holmes și-i strigase: „Ai trădat Clubul Dante, ai trădat Clubul Dante!"

— Domnule doctor, îi spuse Teal când se întâlniră în tunelurile sclavilor, întoarce-te acum, domnule doctor. Tocmai veneam să te caut.

Holmes se răsuci cu spatele la soldatul în uniformă. Raza plăpândă a felinarului tremura de-a lungul abisului săpat în stâncă ce se deschidea înaintea lor.

— Faptul că m-ai găsit ține, bănuiesc, de soartă, adăugă Teal, apoi îi porunci să o ia înainte.

— Doamne Dumnezeule, gemu Holmes, unde mergem?

— La Longfellow.

XX

HOLMES continuase să meargă. Deși abia apucase să-l vadă pe bărbatul din spatele lui, știuse imediat că este Teal, una dintre creaturile nopții de la Corner, cum le numea Fields. Lucifer al lor. Aruncând o privire peste umăr, îi remarcă gâtul musculos, ca de luptător. În contrast, ochii de un verde pal și gura aproape feminină păreau nepotrivit de copilărești, în timp ce picioarele, probabil ca rezultat al nesfârșitelor marșuri, îi sprijineau trupul în postura mândră a unui adolescent entuziast. Teal – acest băiețandru – era dușmanul și contrariul lor. Dan Teal. *Dan Teal!* O, cum putuse un mânuitor atât de abil al condeiului precum Oliver Wendell Holmes să nu înțeleagă acest joc de cuvinte strălucitor? DANTEAL... DANTE AL...! Și, o, ce spart îi răsuna în amintire vocea pătrunzătoare a lui Lowell, la Corner, când se ciocnise de asasin pe coridor. „Holmes, ai trădat Clubul Dante!" Teal ascultase atent, desigur, cum făcuse bineînțeles și în sălile de la Harvard. Și strânsese în el toată dorința de răzbunare a lui Dante!

Chiar dacă pentru el sosise ceasul ultimei judecăți, nu avea de gând să-i pună în primejdie pe Longfellow și pe ceilalți. Se opri când tunelul începea să coboare.

— Nu merg mai departe! anunță el, încercând să se ascundă în spatele unui glas curajos. Fac ce-mi ceri, dar nu-l implica pe Longfellow!

— Doi dintre voi, răspunse Teal după o tăcere parcă înțelegătoare, trebuie să fie pedepsiți. Dumneata ai să-l faci pe Longfellow să înțeleagă, domnule doctor.

Holmes își dădu seama că n-avea să fie pedepsit ca trădător. Teal ajunsese la concluzia că, totuși, Clubul Dante nu era de partea lui, că membrii lui îi abandonaseră cauza. Dacă el trădase Clubul Dante, așa cum îl anunțase Lowell pe Teal fără să vrea, atunci era prieten al *adevăratului* Club Dante, cel pe care asasinul îl născocise în mintea lui: o asociație din umbră care traducea în fapt, la Boston, pedepsele imaginate de Dante.

Își scoase batista și își șterse fruntea.

În același moment, tânărul în uniformă încleștă o mână puternică pe brațul lui.

În ciuda propriilor sale așteptări, fără vreun plan sau vreo urmă de premeditare, Holmes își trase brațul cu atâta forță, încât îl împinse pe criminal în peretele tunelului. Apoi o rupse la fugă, cu mâna încleștată pe mânerul felinarului.

Cu răsuflarea întretăiată, goni prin labirintul întunecos și sinuos, uitându-se din când în când în urmă. Auzea tot felul de zgomote, dar nu putea să-și dea seama exact câte dintre ele răsunau în mintea sau în pieptul său palpitând și câte în exterior. Astmul i se părea un lanț cu greutate la capăt care-l trăgea înapoi. Ajunse la un fel de cavitate în pământ și se aruncă în ea. Găsi acolo un soi de încăpere, și în ea un sac de dormit militar și niște bucățele dintr-un material tare. Sparse una în dinți. Pâine uscată, genul cu care soldații fuseseră siliți să trăiască în timpul războiului: dăduse peste „locuința" lui Teal. Mai descoperi o vatră de foc, lemne, o tigaie, o cană de alamă și un ibric de cafea. Era pe cale să o ia din loc, când auzi un fâșâit ce-l făcu să tresară. Ridicând lampa, observă că în adâncul adăpostului subteran zăceau pe jos Lowell și Fields, cu mâinile și pi-

cioarele legate și cu câte un căluș în gură. Lowell era perfect nemișcat, cu barba răsfirată pe piept.

Le scoase cârpele din guri și încercă, fără succes, să le dezlege mâinile.

— Sunteți răniți? Lowell! Îl apucă pe poet de umeri și-l zgâlțâi.

— Ne-a lovit până am leșinat și ne-a târât aici, îi explică Fields. Lowell l-a blestemat și a zbierat la el tot timpul cât ne-a legat... Și doar i-am spus să-și țină gura aia afurisită... Teal i-a tras încă una, lăsându-l din nou inconștient, continuă el, cu un ton rugător. E doar leșinat, nu?

— Ce voia Teal de la voi?

— Nimic! Nu știu de ce mai suntem în viață și nici ce are de gând!

— Monstrul a plănuit ceva pentru Longfellow!

— Îl aud venind! șopti Field. Grăbește-te, Holmes!

Mâinile doctorului tremurau și erau leoarcă de sudoare, iar nodurile erau legate strâns. Abia vedea ceva.

— Nu, n-are rost. Pleacă *acum*! zise Fields.

— Într-o secundă… Însă degetele îi alunecară iarăși pe încheietura editorului.

— E prea târziu, Wendell. O să ajungă aici. Nu mai ai timp să ne eliberezi și, în halul în care este, unde și cum să-l ducem pe Lowell? Du-te la Casa Craigie! Lasă-ne pe noi... Trebuie să-l salvezi pe Longfellow!

— Nu pot să mă descurc singur! Unde e Rey? strigă Holmes.

— N-a venit și toate patrulele postate în jurul caselor noastre au dispărut! Paza a fost retrasă! Longfellow e singur! Du-te!

Holmes se strecură afară din ascunzătoare și alergă prin tuneluri mai iute decât alergase vreodată, până când zări în depărtare o geană de lumină argintie. În minte îi răsuna din ce în ce mai tare comanda lui Fields: DU-TE! DU-TE! DU-TE!

Un detectiv coborî agale scara igrasioasă care ducea la subsolul Secției Centrale. Prin pereții de cărămidă se auzeau gemete și blesteme.

Nicholas Rey sări de pe podeaua tare a celulei.

— Nu faceți asta! Pentru numele lui Dumnezeu, oameni nevinovați sunt în primejdie!

— Chiar crezi tot ce visezi, băi, tuciuriule? ridică detectivul din umeri.

— N-aveți decât să mă țineți aici cât poftiți, dar lăsați oameni în fața caselor acelora, vă implor. În Boston e un asasin care va ucide din nou. Știți doar că Burndy nu l-a omorât pe Healey și nici pe ceilalți! Criminalul e încă liber și așteaptă doar un prilej! Puteți să-l prindeți!

Detectivul nu părea dispus să se lase convins. Își înclină capul într-o parte, parcă pe gânduri.

— Știu că Willard Burndy e un hoț și un mincinos, atâta știu.

— Vă rog, ascultați-mă!

Detectivul se prinse cu mâinile de zăbrele și îl privi furios.

— Peaslee ne-a avertizat să nu te scăpăm din ochi, că nu-ți vezi de treaba ta și c-o să ne stai în cale. Pun pariu că nu-ți place defel să fii închis și să nu poți face nimic. Nimeni nu vrea să te-ajute.

Detectivul scoase inelul cu chei și i-l flutură pe la nas, zâmbind.

— Ei, ziua asta o să-ți fie învățătură de minte. Nu-i așa, fund de ceaun?

Henry Wadsworth Longfellow emise o serie de suspine scurte, abia auzite, și se așeză la masa de scris din birou.

Annie Allegra îl îmbiase cu o mulțime de jocuri, dar singurul lucru pe care putea să-l facă era să se instaleze la birou, să traducă și iar să traducă, lăsându-și povara și crucea la poarta acestei catedrale. Aici zgomotele lumii dispăreau, transformându-se într-un susur indistinct, iar cuvintele aveau o vitalitate eternă. În naosul prelung al lăcașului, tălmăcitorul își zări poetul cufundat în disperare și se strădui să-i țină tovărășie. Pasul lui e lent și solemn. Este îmbrăcat într-un veșmânt lung,

unduitor, are o tichie pe cap și sandale în picioare. Printre mulțimile de morți, printre ecourile care trec din mormânt în mormânt, printre lamentațiile venite de dedesubt, Longfellow distinse vocea care-l îndemna mai departe pe marele poet. Stătea înaintea amândurora, la o distanță de nestrăbătut, o imagine, o proiecție, o siluetă cu văl ca neaua, cu veșminte roșii ca focul, iar Longfellow simți gheața din inima lui Dante topindu-se la fel ca zăpada de pe culmile munților. Poetul care caută iertarea perfectă a păcii perfecte.

Annie Allegra căuta prin birou o cutie de carton pe care o rătăcise și de care avea nevoie pentru a sărbători cum se cuvine ziua de naștere a unei păpuși. Găsi, în schimb, o scrisoare abia deschisă, de la Mary Frere, din Auburn, New York. Întrebă de la cine era.

— A, de la domnișoara Frere, zise ea. Ce drăguț! Anul acesta o să-și petreacă vara la Nahant? Ar fi grozav s-o avem în preajma noastră, tati.

— Nu cred că o să vină.

Longfellow încercă să-i zâmbească, dar Annie era dezamăgită.

— Poate că am pus cutia în dulapul din salon... spuse ea brusc și plecă să ceară ajutorul guvernantei.

La ușa din față se auzi un ciocănit atât de grăbit, încât lui Longfellow i se strânse inima. Loviturile răsunau din ce în ce mai tare, aproape imperios. „Holmes", se gândi Longfellow.

Annie Allegra, plictisită, o părăsise pe guvernantă și se repezise încântată la ușă. O deschise. De afară se năpusti viforul atotcuprinzător și glacial.

Annie vru să spună ceva, iar Longfellow simți că se speriase. Auzi o voce bolborosită pe care nu o recunoscu. Se grăbi să ajungă în hol și se trezi față în față cu un soldat în toată splendoarea uniformei de paradă.

— Trimiteți-o de aici, domnule Longfellow, îi spuse Teal blajin.

Longfellow o trase spre el pe Annie și îngenunche.

— Panzie, de ce nu termini acum partea aceea a articolului despre care am vorbit, pentru *The Secret*.

— Tati, ce parte? Interviul...?

— Da. Ce-ar fi s-o scrii chiar acum, Panzie, în timp ce eu discut cu domnul?

Încerca s-o facă să înțeleagă, cu o expresie imperativă, că trebuia să plece, cufundându-se astfel în ochii micuței, identici cu ai mamei ei. Fetița dădu din cap încet, apoi se repezi în partea din spate a casei.

— Este nevoie de dumneavoastră, domnule Longfellow. Acum, zise Teal printre mestecături furioase. Se opri o clipă, scuipă cu forță două bucățele de hârtie pe covorul gazdei, apoi continuă să mestece. Părea că are la dispoziție o cantitate inepuizabilă de material masticabil.

Longfellow se întoarse cu stângăcie spre soldat și înțelese imediat ce forță uriașă căpătase acesta trăind mereu în violență.

— Domnul Lowell și domnul Fields v-au trădat, adăugă Teal. L-au trădat pe Dante. Și dumneavoastră ați fost acolo. Ați fost acolo când Manning trăgea să moară și n-ați făcut nimic să-mi veniți în ajutor. Dumneavoastră trebuie să-i pedepsiți.

Îi puse în mâini un revolver militar și oțelul rece arse degetele fine ale poetului, ale cărui palme purtau încă urmele rănilor suferite cu câțiva ani în urmă. Nu mai atinsese o armă din copilărie, când se întorsese acasă cu lacrimi în ochi după ce fratele lui îl învățase să împuște păsări.

Fanny ura armele și războiul, iar Longfellow îi mulțumise lui Dumnezeu că nu mai trăise să-l vadă pe fiul lor, Charley, înrolându-se la prima chemare și întorcându-se acasă cu omoplatul străpuns de un glonț. Pentru bărbați, a fi soldat înseamnă pur și simplu a purta uniforma, obișnuia ea să spună, dar nu se gândea niciodată la armele ucigătoare care însoțeau veșmintele militare.

— Da, o să înveți până la urmă să stai potolit și să te porți așa cum ți se spune, bă sclav fugar, zise detectivul.

— Atunci de ce mai ești aici?

Rey stătea acum cu spatele la barele celulei. Detectivul păru stânjenit de întrebare.

— Ca să mă asigur că de data asta îți înveți lecția. Dacă nu, îți trag una de-ți sar dinții, mă auzi?

— Adu-mi aminte de lecție, se întoarse Rey încetișor.

Fața detectivului se înroși brusc, în timp ce se apleca spre gratii, bombănind.

— Să stai *liniștit* măcar o dată, coloratule, și să lași treburile vieții pe mâna celor care le știu rostul mai bine!

Ochii cu reflexe aurii ai lui Rey stăteau plecați în jos, cu tristețe. Apoi, fără ca restul trupului să-i dea de gol intențiile, repezi un braț spre gâtul detectivului, îl prinse strâns cu degetele și îl lovi cu tâmpla de bare. Cu cealaltă mână înhăță legătura de chei. Apoi dădu drumul omului care icnea din greu, încercând să-și recapete respirația. Descuie ușa celulei, scotoci prin haina detectivului și găsi o armă. Prizonierii din celulele alăturate izbucniră în urale.

Mulatrul alergă pe scări în sus și ajunse în hol.

— A, ești aici, Rey? se miră sergentul Stoneweather. Ce dracu' se-ntâmplă? Stăteam la post, așa cum mi-ai zis, și-au venit detectivii să-mi spună că le-ai fi zis cică să ne retragem! Pe unde-ai umblat?

— M-au închis în Morminte, Stoneweather! Trebuie să ajung imediat la Cambridge! izbucni Rey. Apoi văzu o fetiță cu guvernanta ei în partea cealaltă a sălii. Se repezi și deschise poarta de fier care despărțea intrarea de birourile polițiștilor.

— Vă rog, repeta Annie Allegra Longfellow în timp ce guvernanta încerca să explice ceva unui polițist nedumerit. Vă rog.

— Domnișoară Longfellow, zise Rey aplecându-se spre ea, ce s-a întâmplat?

— Tata are nevoie de ajutor, domnule ofițer Rey! strigă fetița.

O ceată de detectivi năvăli în sală.

— Uite-l! zbieră unul. Îl apucă pe Rey de braț și-l împinse la perete.

— Stai potolit, arătare! interveni sergentul Stoneweather, trântindu-și bastonul pe spinarea detectivului.

Stoneweather strigă după ajutor și imediat mai mulți polițiști intrară în fugă, dar trei detectivi îl prinseseră pe Nicholas Rey de ambele brațe și-l trăgeau după ei, în ciuda împotrivirii acestuia.

— Nu! Tata are nevoie de dumneavoastră, domnule polițist Rey! strigă Annie.

— Rey! strigă și Stoneweather, spre care se îndrepta în zbor un scaun, în timp ce un pumn îl izbea în coaste.

Pe ușă intră atunci, ca un vifor, comandantul John Kurtz, și pielea sa de obicei de culoarea mustarului deveni subit purpurie. În spatele lui, un hamal căra trei valize.

— Cel mai afurisit drum cu trenul... începu el. Pe toți dracii, ce se petrece aici? urlă el la polițiștii și detectivii prezenți, după ce încercase să-și facă o părere despre situație. Stoneweather?

— L-au închis pe Rey în Morminte, șefule! protestă acesta. Sângele îi șiroia din nasul turtit.

— Domnule comandant, trebuie să ajung fără întârziere la Cambridge, îl imploră Rey.

— Polițist Rey, zise șeful poliției, parcă era vorba să te ocupi de...

— Acum, șefule! Trebuie să plec!

— Dați-i drumul! urlă Kurtz la detectivi, care-l lăsară în pace pe mulatru. Fiecare dintre voi, ticăloșilor, să se prezinte imediat în biroul meu! În clipa asta!

Oliver Wendell Holmes se uita mereu în spate, așteptându-se de fiecare dată să-l zărească pe Teal. Nu îl urmărea nimeni. „Longfellow, Longfellow", își repeta în sinea lui, alergând prin Cambridge.

Deodată îl văzu în fața lui pe Teal, care îl conducea pe Longfellow de-a lungul trotuarului. Poetul pășea cu grijă prin zăpada subțire.

În acea clipă lui Holmes îi fu teamă că nu mai avea de făcut decât un lucru ca să-și împiedice leșinul: trebuia să acționeze fără ezitare. Prin urmare zbieră cât îl ținură plămânii:

— Teeeeal! Urletul ar fi putut trezi tot cartierul.

Militarul se întoarse fulgerător.

Holmes scoase muscheta de sub haină și ținti cu mâini tremurânde.

În clipa aceea, lui Teal nu părea să-i pese de armă. Gura i se mișcă, buzele-i eliberară o literă orfană, udă, pe care o scuipă în zăpada de la picioarele sale: „*f*".

— Domnule Longfellow, doctorul Holmes va fi primul, zise Teal. Va fi primul pe care îl veți pedepsi pentru ce ați făcut. Va fi exemplul nostru pentru lumea întreagă.

Teal ridică brațul lui Longfellow, la capătul căruia se afla revolverul, și îl îndreptă în direcția lui Holmes.

Doctorul veni mai aproape, cu muscheta ațintită spre asasin.

— Nici un pas mai departe, Teal! O s-o fac, crede-mă! Te împușc! Lasă-l pe Longfellow în pace și ia-mă pe mine.

— Aceasta este pedeapsa, doctore. Voi toți, cei care ați abandonat justiția lui Dumnezeu, trebuie să dați piept cu pedeapsa finală. Domnule Longfellow, la comanda mea. Fiți gata... ochiți...

Holmes făcu un pas țeapăn înainte și ridică țeava la nivelul gâtului lui Teal. Pe chipul omului nu se vedea nici cea mai mică urmă de teamă. Era soldatul etern, nu mai exista nimic dincolo de el. Nu mai avea scăpare, îi rămăsese doar voința inflexibilă de a proceda corect, același impuls care din când în când cuprindea toată omenirea și se risipea ca fumul. Pe Holmes îl trecură fiorii. Nu știa dacă avea rezerve suficiente de voință pentru a-l opri pe Dan Teal să-și împlinească destinul în care se lăsase încătușat.

— Trageți, domnule, zise Teal. Trageți acum! Își puse mâna peste cea a lui Longfellow și degetele peste ale poetului.

Înghițind în sec, Holmes mișcă țeava muschetei din dreptul fostului ucenic tipograf și o ținti asupra prietenului său.

Longfellow clătină din cap. Uimit, Teal făcu un pas în spate, trăgându-și după el prizonierul.

— Îl împușc pe loc, zise Holmes amenințător.

— Nu, gemu Teal, scuturând din cap cu mișcări vehemente.

— Ba da, o fac! N-o să mai fie pedepsit! O să fie doar mort! Doar cenușă! strigă Holmes, ridicând muscheta mai sus, spre capul lui Longfellow.

— Nu, nu poți face una ca asta! Trebuie să-i ia și pe ceilalți cu el! Nu s-a sfârșit!

Holmes fixă arma asupra lui Longfellow, ai cărui ochi se închiseseră strâns. Teal scutura din cap și părea gata-gata să înceapă să urle. Apoi se întoarse, ca și când l-ar fi așteptat cineva în spate, se răsuci spre dreapta, spre stânga și în cele din urmă o luă la goană, părăsind scena. După câteva clipe se auzi o împușcătură, apoi încă una, amestecată cu un geamăt de agonie.

Longfellow și Holmes se uitară fără să vrea la armele din mâinile lor, apoi priviră în direcția din care se auzise ultimul zgomot. Teal zăcea pe zăpadă. Din trupul lui se scurgea un șuvoi de sânge fierbinte, care-și croise albie prin albul imaculat și indiferent al zăpezii. Din cele două găuri roșietice de pe vestonul uniformei se ridicau aburi. Doctorul îngenunche și, cu gesturi febrile, îi luă pulsul.

— Holmes! strigă Longfellow apropiindu-se.

Mâinile doctorului se opriră.

Deasupra lui Teal stătea Augustus Manning, cu ochii goi, cu trupul scuturat de frisoane, cu dinții clănțănind și cu degetele tremurânde. Trezorierul aruncă arma în zăpadă, la picioarele lui. Făcu un gest vag în direcția casei. Încerca să-și adune gândurile. Îi trebuiră câteva minute până să fie în stare să rostească ceva coerent:

— Polițistul care-mi păzea casa a plecat acum câteva ore! Apoi am auzit strigăte și l-am zărit pe fereastră. L-am văzut... Uniforma lui... Și mi-a revenit totul în minte, totul. M-a dezbrăcat, domnule Longfellow și... și... m-a legat... m-a târât după el, dezbrăcat...

Longfellow îi întinse o mână consolatoare, iar Manning plânse pe umărul poetului, în timp ce doamna Manning venea spre ei, alergând.

O dubă a poliției se opri în spatele micului grup ce se formase în jurul trupului. Nicholas Rey se repezi afară cu revolverul în mână. O altă trăsură sosi în goană, cu sergentul Stoneweather și încă doi polițiști.

Longfellow îl apucă pe Rey de braț, cu ochii strălucitori și întrebători.

— Fetița e bine, răspunse polițistul înainte ca poetul să pronunțe vreun cuvânt. Am lăsat o patrulă să le păzească, pe ea și pe guvernantă.

Longfellow își înclină capul, recunoscător. Holmes se sprijini de gardul de fier din fața casei lui Manning pentru a-și recăpăta suflul.

— Holmes, ce minune! Poate că ar trebui să te întinzi puțin înăuntru, zise Longfellow, încă ametit și deloc liniștit. Ca să vezi, până la urmă ai rezolvat-o! Dar cum...

— Dragul meu, cred că lumina zilei va clarifica tot ceea ce noaptea a lăsat în dubiu, declară Holmes.

Apoi îi conduse pe polițiști prin oraș, la biserică și în tuneluri, în care intrară pentru a-i salva pe Lowell și pe Fields.

XXI

— Uşurel, stai aşa, se zborşi evreul spaniol la mentorul său iscusit. Atunci, Langdon, asta nu-nseamnă că o să fii chiar ultimul dintre Cei cinci din Boston?

— Burndy n-a fost pus la socoteală printre Cei cinci din pornire, dragă ovreiaş, răspunse atotştiutor Peaslee. Cei cinci au fost, binecuvântat fie-le sufleţelul fiecăruia pe măsură ce se afundă-n iad, şi al meu de asemenea, când mă voi alătura lor: Randall, care face juma' de pedeapsă la Morminte; Dodge, pe care l-au apucat pandaliile şi s-a retras în Vest; Turner, pe care l-a îmbrobodit stricata cu care-a trăit vreo doi ani şi ceva, de şi-a pus pirostriile... aşa lecţie zic şi eu... să nu te-nsori în veacul vecilor; şi dragul de Simonds, care s-a vârât pe undeva pe la porturi, prea matol să mai spargă măcar cănuţa cu lăptic a unui plod!

— Piii, ce păcat! Mare păcat, se jelui unul dintre cei patru care formau auditoriul lui Peaslee.

— Cum ziseşi? ridică marele maestru o sprânceană suplă, în semn de reproş.

— Păcat să-l vezi c-o să atârne-n funie! continuă hoţul saşiu. Nu că l-aş fi întâlnit vreodat', nu. Numa' c-am auzit c-ar fi ăl mai tare spărgător de seifuri pe care l-a avut Bostonu' vreodată! Se zice c-ar putea dăşchide un seif cât ai zice peşte!

Ceilalți trei tăcură și, dacă ar fi stat în picioare în loc să fie așezați la masă, probabil și-ar fi târșâit nervoși cizmele pe podeaua negeluită a cârciumii sau ar fi luat-o pur și simplu din loc la un asemenea comentariu rostit în fața lui Langdon W. Peaslee. În situația de față, sorbiră din băuturi, cu un aer foarte pașnic, și traseră din trabucurile fără inel pe care le împărțise Peaslee.

Ușa tavernei se dădu de perete și o muscă se năpusti înăuntru, peste separeurile întunecoase, bâzâind insistent la masa lui Peaslee. Un mic număr de frați și surori ai respectivei supraviețuiseră iernii, iar un număr și mai mic trăiau încă, bine-mersi, în anumite părți ale pădurilor din Massachusetts. Aveau să continue s-o facă, deși profesorul Louis Agassiz de la Harvard, dacă ar fi știut, ar fi declarat toată afacerea imposibilă. Cu privirea-i ascuțită, Peaslee observă ochii ciudat de roșii și trupul albăstrui, umflat. Flutură din mâini ca s-o alunge, iar la celălalt capăt al barului câțiva indivizi se amuzară pe chestia asta.

Langdon Peaslee se aplecă după punciul lui tărișor, oferta specială a casei, respectiv a tavernei Stackpole. Nu trebuia să-și modifice poziția în scaunul din lemn pentru a ajunge la băutură cu mâna stângă, deși era tras bine în afară față de masă, pentru ca să poată astfel să se adreseze cum trebuie întregului semicerc strâmb de apostoli. Brațele sale de păianjen îi permiteau să se întindă după multe lucruri în viață fără să se miște deloc.

— Credeți-mă pe cuvânt, gagiilor, acest domn Burndy, șuieră Peaslee numele prin golurile considerabile dintre dinții săi de cal, n-a fost decât spărgătorul cel mai cu gură mare pe care l-a văzut orașu'.

Publicul primi gluma menită să însenineze atmosfera cu paharele ridicate și cu un hohot exagerat de râs, stimulând astfel rânjetul deja excesiv al lui Peaslee. Evreul zâmbăreț se opri însă brusc, cu privirea tulbure ațintită peste buza paharului său.

— Ce-i, Idișule? își roti Peaslee gâtul, ca să vadă deasupra lui un bărbat impresionant. Fără un cuvânt, hoții

și borfașii mărunți din jurul lui Peaslee se ridicară și-o tulira în alte colțuri ale barului, lăsând în urma lor nori de fum stătut care pluteau fără țintă și care împuțiră și mai mult atmosfera deja clocotitoare a crâșmei fără ferestre. Numai escrocul sașiu se ținu bățos.

— Șterge-o, șuieră Peaslee. Ultimul reprezentant al cohortei se pierdu în mulțime.

— Vasăzică, spuse Peaslee, măsurându-și vizitatorul din cap până-n picioare. Făcu semn chelneriței, o femeie îmbrăcată sumar, într-o rochie cu decolteu ametitor. O dușcă împreună? întrebă cu un rânjet spărgătorul de seifuri.

Cu o mișcare amabilă a mâinii, Nicholas Rey trimise la loc barmanița și se așeză vizavi de Peaslee.

— Hai, dom' polițist, măcar trage-o paparoasă.

Dar Rey refuză și trabucul pe care hoțul i-l întinse

— Ce-i cu moaca asta pe calapod? Trăim vremuri clasa-ntâia, marca urs! Peaslee își refrișă zâmbetul. Vezi matale, băieții tocma' se pregăteau să poposească-n spate, să joace gros. Ne-ntâlnim tot la două zile. Îs sigur că n-ar face fițe dacă intri și mata. Adică, doar dacă n-ai parale suficiente pentru mizã.

— Vă mulțumesc domnule Peaslee, dar nu, replică Rey.

— Păi, atunci... Peaslee duse un deget la buze și se aplecă în față, ca pentru a-i face o confidență. Să nu crezi, dom'le polițist, că n-ai fost urmărit. Știm că te-ai ținut după un nebun care-a încercat să-i vină de hac lu' față de papagal ăla de Manning. Cineva care crezi c-a avut de-a face și cu celelalte crime Burndy.

— Chiar așa, confirmă Rey.

— Păi, din fericire pentru mata, n-a fost să fie, zise Peaslee. Știi că sunt cele mai grase recompense de la moartea lui Lincoln încoace și n-o să mă aburească nimeni de partea mea. Când Burndy o să facă balet pe funie, o să-mi trag și eu partea, grasă ca un purceluș, ți-am zis, amice Rey. Suntem cu ochii în patru, în continuare.

— L-ai înfundat pe Burndy pe nedrept și nu trebuie să stai cu ochii pe mine, domnule Peaslee. Dacă aș fi avut

dovezi pentru a-l elibera aș fi făcut-o deja, indiferent de consecințe. Și nu v-ați mai fi luat restul de răsplată.

La auzul numelui lui Burndy, spărgătorul își ridică gânditor paharul cu punci.

— O poveste fainã, aia țesută de avocați, cum că Burndy îl ura pe judecătorul Healey pentru că a eliberat prea mulți sclavi înainte de Actul Sclavilor Fugari și i-a strivit pe Talbot și pe Jennison pentru că l-au înșelat la parale. Ei da, are și el Waterloou' lui. Vedea-l-aș cu guler de cânepă! Trase o dușcă lungă, apoi deveni serios. Se zvonește că guvernatorul vrea să desființeze birou' de detectivi, după scandalul pe care l-ai făcut la secție, și că membrii consiliului municipal o să-l înlocuiască pe Kurtz și-o să-ți dea un șut în dos. Ia aminte la sfatul meu, tulește-o cât mai e timp, dragă Crinișorule-spuma laptelui. În ultima vreme nu ți-ai făcut decât dușmani.

— Ba mi-am făcut și niscaiva prieteni, domnule Peaslee, declară Rey după un moment de pauză. Cum spuneam, nu trebuie să vă faceți griji din cauza mea. Dar mai există cineva, totuși. De aceea am venit.

Sprâncenele sârmoase ale lui Peaslee împinseră în sus pălăria cafenie.

Rey se întoarse în scaun și aruncă o privire spre un ins grozav de înalt, care ședea pe un taburet la tejgheaua barului.

— Individul acela a pus întrebări prin tot orașul. Pare să creadă că există alte explicații ale crimelor decât cele prezentate de echipa dumitale. Conform acestui cetățean, Willard Burndy n-are nici o legătură cu omorurile. Dubiile lui ar putea să vă coste restul de recompensă, domnule Peaslee, fiecare cent, de fapt.

— Cețoasă afacere! Ce sugerezi că-i de făcut? se interesă Peaslee.

— Dacă aș fi în locul dumitale? medită Rey un timp. L-aș convinge să plece din Boston un timp mai îndelungat.

La tejgheaua barului Stackpole, Simon Camp, detectivul de la Pinkerton, a cărui misiune era să se ocupe de

Bostonul metropolitan, citea și răscitea nota ce-i fusese trimisă de către polițistul Nicholas Rey – trebuia să-l aștepte acolo pentru o afacere importantă. De pe scaunul său, privea cu neliniște și furie crescânde la borfașii care dansau cu prostituate de două parale. După zece minute, lăsă câteva monede pe bar și se ridică să-și ia haina.

— Ei, da' unde te grăbești așa? îl luă în primire evreul spaniol, apucându-i mâna și strângându-i-o.

— Cum? se răsti Camp, împingând cât colo mâna evreului. Cine Dumnezeu sunteți voi ăștia? La o parte, până nu-mi sare mustaru'.

— Dragă străine, zise Langdon Peaslee cu un zâmbet de un kilometru, despărțindu-și în două tovarășii ca pe Marea Roșie și proțăpindu-se în fața detectivului, cred că cel mai potrivit ar fi să ni te alături în camera din spate, la un joculeț. Am fi chiar supărați s-auzim că vizitatorii orașului nostru se simt singuri vreodată.

După câteva zile, J.T. Fields se plimba în lung și-n lat pe o alee din Boston, la ora stabilită de Simon Camp. Numără monedele din geanta de piele, asigurându-se că mita era acolo. Tocmai se uita încă o dată la ceasul de buzunar, când auzi pe cineva apropiindu-se. Își ținu respirația fără să vrea și-și repetă că trebuia să se țină tare, apoi strânse bine la piept geanta și se întoarse cu fața spre intrarea aleii.

— Lowell? zise Fields uimit.

James Russell Lowell avea capul înfășurat într-un bandaj negru.

— Fields... Cum... De ce ești...

— Cum să-ți spun, tocmai... se bâlbâi și editorul.

— Am căzut de acord să nu-l plătim pe Camp, să-l lăsăm să facă ce vrea! strigă Lowell când văzu geanta din mâna lui Fields.

— Atunci tu de ce ai venit? întrebă editorul.

— Nu ca să mă înjosesc oferindu-i ce a cerut sub protecția întunericului! se răsti Lowell. Oricum, știi că nu

am atâția bani la îndemână. Nu sunt sigur... Cred că voiam să-i spun părerea mea despre el. Nu-i putem permite unui asemenea ticălos să-l târască în mocirlă pe Dante fără să opunem rezistență. Adică...

— Da, zise Fields. Poate că n-ar trebui să-i menționăm asta lui Longfellow...

— Nu, nu, dădu din cap Lowell. Nu-i pomenim nimic.

Așteptară cam douăzeci de minute, privind oamenii ce treceau pe stradă, apoi pe cei care veniseră cu niște prăjini să aprindă lămpile stradale.

— Cum te-ai simțit cu capul săptămâna asta, dragul meu Lowell?

— Ca și când mi-ar fi fost crăpat în două și cârpit la loc de un nepriceput, râse el. Holmes zice că vor dispărea toate neplăcerile într-o săptămână sau așa ceva. Al tău?

— Bine. Mult mai bine. Ai auzit veștile despre Sam Ticknor?

— Măgarul ăla bătrân?

— A deschis o editură împreună cu unul dintre mizerabilii săi frați! La New York! Mi-a scris că o să ne bage la apă, de acolo, de pe Broadway. Mă întreb ce-ar fi zis Bill Ticknor despre fiii săi care se străduiesc să distrugă casa ce-i poartă numele.

— Numai să încerce, haimanalele! Anul acesta o să-ți scriu cel mai bun poem, și numai pentru asta, dragă Fields.

— Știi, reluă el, după câteva momente de liniște, pun pariu pe o pereche de mănuși că lui Simon Camp i-a venit mintea la cap și a renunțat la micul lui șantaj. Cred că asemenea lună divină și stele liniștite sunt de-ajuns pentru a trimite înapoi în iad și cel mai cumplit păcat.

Fields ridică geanta și râse constatând cât de grea era.

— Ia spune, dacă îți convine, ce-ar fi să folosim un pic din ce-i aici ca să luăm o cină târzie la Parker?

— Cu banii tăi? Nu văd ce ne-ar împiedica! Lowell o porni înainte, iar Fields îi strigă să-l aștepte. Poetul se prefăcu că nu-l auzise.

— Stai așa! O, mizerabilă obezitate! Autorii mei nu așteaptă niciodată, bombăni editorul. Ar trebui să aibă mai multe respect pentru șuncile mele.

— Vrei să pierzi ceva din jurul taliei, Fields? zise Lowell. Dă-le autorilor tăi zece la sută mai mult și-ți garantez că o să te plângi mai puțin din cauza grăsimii!

În lunile următoare și-au făcut apariția o mulțime de reviste polițiste de duzină, pe care J.T. Fields le detesta, pentru că aveau o influență nefastă asupra publicului dornic de lectură. Toate se hrăneau din povestea unui detectiv oarecare de la Agenția Pinkerton, Simon Camp, care, curând după ce părăsise orașul în urma unei lungi conversații cu Langdon W. Peaslee, fusese acuzat de procurorul general că șantajase mai mulți membri de vază ai guvernului cu privire la anumite secrete de război. În ultimii trei ani, Camp umflase zeci de mii de dolari șantajând persoane implicate în cazurile sale. Allan Pinkerton i-a despăgubit pe clienții care lucraseră cu Camp, dar unul dintre ei, un anume doctor Augustus Manning de la Harvard, n-a fost găsit nici măcar după ce faimoasa agenție particulară de detectivi și-a pus în mișcare oamenii.

Augustus Manning și-a dat demisia de la Harvard și a plecat din Boston împreună cu familia. Soția lui a mărturisit că luni în șir nu vorbise aproape deloc. Unii ziceau că s-ar fi mutat în Anglia, alții auziseră că s-ar fi stabilit pe o insulă din mări neexplorate. O altă remaniere subită a administrației Harvard-ului a condus la alegerea neașteptată a unui nou supraveghetor, Ralph Waldo Emerson, la propunerea editorului filozofului, J.T. Fields, susținută și de președintele Hill. Astfel a încetat exilul de douăzeci de ani al domnului Emerson de la Harvard, iar poeții din Cambridge și Boston au aclamat vestea că unul dintre ei ajunsese în conducerea colegiului.

Înainte de sfârșitul anului a fost publicată o primă ediție a traducerii *Infernului*, care a ajuns la timp în Italia

pentru comemorarea celei de-a șase suta aniversări a nașterii lui Dante și pe care Comitetul florentin a primit-o cu elogii. Începutul de bun augur a conturat perspectivele unui mare succes pentru traducerea lui Longfellow, primită ca „deosebit de bună" în cele mai înalte cercuri literare din Berlin, Londra și Paris. Longfellow a oferit câte o carte în avanpremieră fiecăruia dintre membrii Clubului Dante și altor prieteni. Deși menționa rareori subiectul, un ultim exemplar a fost trimis ca dar de logodnă la Londra, unde Mary Frere, o tânără din Auburn, New York, se mutase pentru a fi mai aproape de logodnicul ei. Longfellow era mult prea ocupat cu fetele lui și cu un nou poem de mare anvergură pentru a-i căuta un alt cadou.

Lipsa ta de la Nahant va lăsa un gol ca acela de pe stradă atunci când este dărâmată o casă. Poetul observă cât de dantești îi deveniseră figurile de stil.

Charles Eliot Norton și William Dean Howells s-au întors din Europa la timp pentru a-l ajuta pe Longfellow să-și adnoteze traducerea completă. Cu aura aventurilor din străinătate încă plutindu-le deasupra capetelor, Howells și Norton le-au promis prietenilor povești despre Ruskin, Carlyle, Tennyson și Browning. Anumite cronici se transmit mai bine în persoană decât prin scrisori.

Lowell le-a întrerupt efuziunea cu un râs din toată inima.

— Chiar nu te interesează, James? îl întrebă Charles Eliot Norton.

— Dragul nostru Norton, zise Holmes, potolind puțin veselia lui Lowell, dragul nostru Howells, deși nu am traversat oceane, și noi am fost într-un periplu ce nu poate fi cuprins în vreo epistolă muritoare. Apoi Lowell îi puse pe Norton și pe Howells să jure că vor păstra secretul întru eternitate.

Când Clubul Dante și-a întrerupt ședințele pentru că își împlinise menirea, Holmes s-a gândit că Longfellow se va plictisi. Prin urmare îi oferise din proprie inițiativă moșia de la Norton's Shady Hill pentru a ține alte întruniri sâmbătă seara. Acolo discutau despre progresele lui

Norton în tălmăcirea lucrării *La Vita Nuova* – povestea iubirii lui Dante pentru Beatrice. În anumite seri grupul se lărgea prin prezența lui Edward Sheldon, care începuse să întocmească un index al poemelor și lucrărilor minore ale lui Dante, sperând să studieze un an sau doi în Italia.

Nu de mult, Lowell îi permisese fiicei sale Mabel să călătorească prin Italia, într-un voiaj de cel mult șase luni. Aveau s-o escorteze cei doi Fields, care plecau cu vaporul de Anul Nou pentru a serba trecerea operațiunilor de zi cu zi ale firmei în mâinile lui J.R. Osgood.

Fields se apucase să pregătească banchetul de la faimosul Club Union din Boston încă dinainte ca Houghton să înceapă să tipărească în trei volume *Divina Comedie a lui Dante Alighieri*, care a fost considerată evenimentul literar al sezonului.

În ziua serbării, Oliver Wendell Holmes și-a petrecut după-amiaza la Casa Craigie, unde poposise și George Washington Greene care venea de la Rhode Island.

— Da, da, îi zise Holmes lui Greene despre nenumăratele exemplare din al doilea roman al său pe care le vânduse. Cel mai mult contează cititorul obișnuit, căci în ochii lui se oglindește valoarea scrisului. Scrisul nu înseamnă supraviețuirea celor mai dotați, ci supraviețuirea supraviețuitorilor. Ce sunt criticii? Se străduiesc din răsputeri să mă facă să par de nimic, iar dacă nu sunt în stare să suport asta, atunci chiar o merit.

— În ultimul timp vorbești ca domnul Lowell, constată Greene, zâmbind.

— Probabil că da.

Cu un deget tremurând, Greene își slăbi cravata albă.

— Am nevoie de aer, desigur, spuse el, căzând pradă unui acces de tuse.

— M-aș face din nou doctor, domnule Greene, dacă te-aș putea însănătoși, zise Holmes și se duse să vadă dacă Longfellow era gata.

— Nu, nu, mai bine nu, șopti Greene. Hai să-l așteptăm afară până termină.

La mijlocul aleii principale, Holmes remarcă:

— Mi-am închipuit că o să mă satur, dar, crede-mă, domnule Greene, am început să citesc din nou *Commedia* lui Dante. Mă mir că în ciuda tuturor evenimentelor nu te-ai îndoit niciodată de valoarea muncii noastre. N-ai avut nici măcar o dată impresia că s-a pierdut ceva pe drum?

— Voi, domnilor, zise Greene cu ochii pe jumătate închiși, și dumneata, doctore Holmes, v-ați închipuit că povestea lui Dante este cea mai măreață operă de ficțiune scrisă vreodată... Eu, unul, am crezut de la bun început că Dante a făcut într-adevăr călătoria. Am crezut că Dumnezeu i-a făcut acest dar, și l-a făcut deopotrivă poeziei.

— Dar acum... Acum tot mai crezi că totul este adevărat?

— O, mai mult ca oricând, domnule doctor Holmes. Zâmbi, apoi se uită spre fereastra biroului lui Longfellow. Mai mult ca oricând, repetă.

Lămpile au pălit în Casa Craigie, iar traducătorul *Divinei Comedii* a urcat scările, trecând pe lângă portretul lui Dante pictat de Giotto, căruia părea să nu-i pese că are un singur ochi, și acela beteag. Longfellow se gândi că acest ochi era poate viitorul, dar în celălalt avea să rămână mereu misterul superb al Beatricei, femeia care îi însufleți se întreaga viață. Ascultă rugăciunile fetelor, apoi o privi pe Alice Mary care le învelea pe surorile ei mai mici, Edith și Annie Allegra, împreună cu păpușile lor, care răciseră și ele.

— Când te întorci acasă, tati?

— Destul de târziu, Edith. O să dormiți atunci.

— Te vor ruga să ții un discurs? Cine va mai fi acolo? întrebă Annie Allegra. Spune-ne cine mai vine.

— Nu ți-am mai zis, draga mea? zise Longfellow mângâindu-și barba.

— Nu-i suficient, papà! Își scoase caietelul de sub pătură. Domnul Lowell, domnul Fields, domnul doctor Holmes, domnul Norton, domnul Howells... Annie Allegra pregătea o carte intitulată *Amintirile unei persoane mici despre niște oameni mari*, pe care plănuia s-o

publice la Ticknor & Fields, și se hotărâse să înceapă cu o relatare despre banchetul în onoarea lui Dante.

— A, da, o întrerupse Longfellow. Poți să-i mai adaugi pe domnul Greene, pe bunul tău prieten, domnul Sheldon și, desigur, pe domnul Edwin Whipple, iscusitul critic al revistei lui Fields.

Annie Allegra scrise așa cum îi permitea ortografia.

— Vă iubesc, dragele mele fete, zise Longfellow, sărutând fiecare frunte mătăsoasă. Vă iubesc pentru că sunteți fetele mele și fiicele mamei voastre, pentru că și ea v-a iubit. Încă vă iubește.

Păturile fetelor se întinseră în aer și apoi plutiră în jos, ca o simfonie colorată, iar el plecă, lăsându-le în tăcerea infinită a nopții. Se uită pe fereastră la șopronul trăsurilor, unde aștepta noua trăsură a lui Fields – editorul părea să aibă mereu una nouă –, și văzu că bătrânul cal murg, adoptat recent de la cavaleria unionistă, se adăpa dintr-un șanț.

Începură să cadă stropi – o ploaie de seară, blândă, creștinească. Trebuie că-i era peste mână lui J.T. Fields să vină de la Boston la Cambridge și apoi să pornească din nou spre Boston, dar el insista de fiecare dată.

Holmes și Greene îi păstraseră lui Longfellow un loc de cinste între ei, vizavi de Fields și Lowell. Urcându-se în trăsură, poetul spera să nu-l roage să vorbească în fața musafirilor adunați la festivitate. Dacă o făceau, totuși, avea să le mulțumească prietenilor lui că-l luaseră cu ei.

Notă istorică

În 1865, Henry Wadsworth Longfellow, primul poet american care a obținut recunoașterea internațională, a fondat în reședința lui de la Cambridge, Massachusetts, o asociație de traducere a operei lui Dante. Poeții James Russell Lowell și doctorul Oliver Wendell Holmes, istoricul George Washington Greene și editorul James T. Fields au colaborat cu Longfellow la realizarea primei tălmăciri americane integrale a *Divinei Comedii*. Oamenii de litere s-au lovit atât de conservatorismul care proteja poziția dominantă a studiilor de greacă și latină, cât și de propensiunea culturală pentru lucrările autohtone, de încercarea de limitare a literaturii americane la operele născute pe pământul patriei – mișcare stimulată, dar nu întotdeauna condusă, de Ralph Waldo Emerson, apropiat al cercului lui Longfellow. Din 1881, Clubul Dante a devenit în mod oficial Societatea Dante din America, primii trei președinți ai organizației fiind Longfellow, Lowell și Charles Eliot Norton.

Deși unii intelectuali americani cunoșteau bine opera lui Dante, mai ales datorită traducerilor britanice ale *Divinei Comedii*, publicul larg avusese prea puține contacte cu poezia marelui toscan. Faptul că abia în 1867 – anul când a văzut lumina tiparului traducerea lui Longfellow

– a fost publicată și prima ediție în italiană a *Divinei Comedii* ne dovedește ce influență pozitivă a avut inițiativa poetului.

Romanul se străduiește în primul rând să rămână istoricește fidel personajelor portretizate și contemporanilor acestora, și, în mai mică măsură, să vină în întâmpinarea ideilor noastre preconcepute, alimentate de lecturile obișnuite.

În text au fost incluse pe alocuri, în original sau adaptate, fragmente din poeme, eseuri, romane, jurnale și scrisori aparținând membrilor Clubului Dante și apropiaților acestora. O serie de vizite la reședințele personajelor și diverse tratate de istorie, hărți, memorii și documente m-au ajutat să conturez orașele Boston, Cambridge, precum și Universitatea Harvard așa cum erau ele în anul 1865. Însemnările contemporanilor, mai ales memoriile literare ale lui Annie Fields și William Dean Howells, deschid o fereastră spre viața de zi cu zi a grupului, iar aceste informații își găsesc locul firesc în textura narativă. Chiar și personajele secundare sunt inspirate, când a fost posibil, din figuri reale care ar fi putut participa la evenimentele narate. Pietro Bachi, instructorul de italiană de la Harvard căzut în dizgrație, este în realitate un amestec între Bachi și Antonio Gallenga, un profesor de italiană din Bostonul acelor timpuri. Doi membri ai Clubului Dante, Howells și Norton, mi-au îmbogățit considerabil perspectiva prin relatările lor despre grup, deși apar succint în povestirea de față.

Crimele inspirate din opera lui Dante nu au nici o legătură cu realitatea istorică, dar arhivele poliției și documentele orașului atestă creșterea rapidă a ratei criminalității în Noua Anglie imediat după Războiul Civil, precum și corupția masivă și afacerile ilicite în care erau implicați atât detectivii, cât și infractorii. Nicholas Rey este un personaj imaginar, dar se confruntă cu obstacole reale, cele pe care le-au întâlnit primii polițiști afro-americani în secolul al XIX-lea, mulți dintre ei veterani ai Războiului Civil și mulatri. O prezentare a situației lor poate fi citită în *Poliția de culoare în America*,

lucrare semnată de W. Marvin Dulaney. Experiența de război a lui Benjamin Galvin se bazează pe istoria regimentelor 10 și 11 Massachusetts și pe relatările directe ale soldaților și reporterilor. În prezentarea psihologiei lui Galvin m-am condus mai ales după recentul studiu „Zdruncinați în iad" de Eric Dean, care argumentează existența stresului posttraumatic la veteranii Războiului Civil.

Deși intriga romanului este complet fictivă, am putea reda aici o anecdotă, neatestată documentar, care provine dintr-o biografie timpurie a poetului James Russell Lowell. Într-o seară de miercuri, o Fanny Lowell extrem de neliniștită i-a dat voie soțului ei să meargă pe jos până la reședința lui Longfellow pentru o întrunire a Clubului Dante abia după ce acesta a acceptat să-și ia pușca de vânătoare. Motivul acestei precauții era valul de tâlhării din Cambridge.

CLUBUL DANTE

Bestseller internațional publicat în 40 de țări

Boston, 1865. Un judecător pe care viermii îl mănâncă de viu. Un preot îngropat cu capul în jos şi cu picioarele în flăcări. Crimele sunt comise chiar atunci când Henry Wadsworth Longfellow se pregăteşte să ofere Americii prima tălmăcire în engleză a *Divinei Comedii* de Dante Alighieri. Şi nu e o coincidență. Asasinatele par a fi inspirate din *Infernul* marelui poet toscan. Poliția e neputincioasă. Presa cere un vinovat. Longfellow şi prietenii săi – Clubul Dante – sunt obligați să părăsească salonul literar şi să bată la porțile ladului. Cine a păcătuit nu poate fi sigur că va scăpa cu viață...

„Uimitorul roman de debut al lui Matthew Pearl are tot ce-i trebuie unui thriller istoric: suspans la limită, personaje – fictive şi reale – care ies din pagină şi un decor reconstituit în detaliu."

BOOK PAGE

„La fel ca marele poet italian, Pearl ştie să creeze tensiune, să descrie scene macabre şi să construiască un univers viu, în care tovarăşii de călătorie ai cititorului sunt mitul şi istoria, celebritatea şi uitarea."

TIME OUT

„Un *page-turner* de o inventivitate ieşită din comun."

THE OBSERVER

thriller & mystery
www.thriller.ro

ISBN (10) 973-50-1454-8
ISBN (13) 978-973-50-1454-4

5 948353 011722